

Бобокалонов Гоиб Мерганович. Маҷмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон

**ДОНИШГОҲИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН
ФАҚУЛТЕТИ ҲУҚУҚШИНОСӢ
КАФЕДРАИ ҲУҚУҚИ СОҲИБКОРӢ ВА ТИЧОРАТ**

БОБОКАЛОНОВ ҒОИБ МЕРГАНОВИЧ

**Ба 30 солагии Истиқлолияти давлатии
Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 40 солагии
фаъолияти меҳнатии муаллиф, баҳшида
мешавад**

**МАҖМŪАИ
ҚОНУНГУЗОРӢ ОИД БА
МЕҲНАТ ДАР ТОҶИКИСТОН**

(1940 — 2020)

Душанбе — 2020

ТДУ (УДК) 349.2 (575.3)
ТКБ (ББК) 67.99(2)7 (2 тоҷик)
Б- 32

Муқарризон:

**Шуъбаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат, муҳоҷират ва иҷтимоии
Маркази миллии қонунгузории назди Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон**

**Қафедраи ҳуқуқи соҳибкорӣ ва тиҷорати факултети
ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон**

**Бобокалонов Ф. М. Маҷмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар
Тоҷикистон. (1940-2020). – Душанбе: ДМТ, Нашриёти «Сино»,
2020. – 658саҳ.**

**Муҳаррир: Бӯризода Э. Б., Мудири шуъбаи таърихи давлат ва ҳуқуқи
Институти фалсафа, ҳуқуқ ва сиёsatшиносии ба номи А. Баҳоваддинови
Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, доктори илмҳои ҳуқуқ,
профессор.**

Маҷмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон аз Кодексҳои дар Тоҷикистон қабулшудае мебошанд, ки бо дарназрдошти тағйири иловаҳо, ки дар давраи мавриди амал қарор доштаашон ворид карда шудаанд, инчунин дар шакл, забон ва мазмуни аслии онҳо омода ва ҷобаҷогузорӣ карда шудааст.

Маҷмӯа барои ҳуқуқшиносон, кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, аспирантҳо, докторантҳо, Doktor PhD, магистрҳо ва омӯзгорону донишҷӯёни мактабҳои олии ҷумҳурий, ҳамчунин оммаи васеи хонандагон пешбинӣ шудааст.

Ҳуруфчин:

Саодат Бобокалонова

Саҳифабанд:

Мустафоев Диљшод

Муҳаррирони техникӣ:

Сергей Асташин

ISBN 978-99975-54-22-2

© Бобокалонов Ф.М.

С А Р С У Х А Н

Афроде, ки аз сарнавишти миллат, таърихи гузаштаи сарзамин ва марзу буми аҷододӣ, мероси бойи фарҳангӣ ва расму оини ниёғон, дастовардҳои бузург ва шахсиятҳои оламишумули қавму қабоили хеш огоҳӣ надоранд, ҳеч гоҳ инсони комил ва фарзанди барӯманди замони худ шуда наметавонанд¹.

Эмомалӣ Раҳмон

Дар низоми қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон муҳимтарин манбаи танзимкунандаи муносибатҳои меҳнатӣ ва бевосита ба онҳо алоқаманд Кодекси меҳнат ба ҳисоб рафта, баҳри ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои тарафҳои муносибатҳои меҳнатӣ, муқаррар намудани кафолатҳои камтарини ҳуқуқ ва озодиҳо дар соҳаи меҳнат равона карда шудааст.

Сабаби асосии таваҷҷуҳи бепоён ба қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар ҳамаи дар марҳилаҳои инкишофи таъриҳӣ дар он аст, ки меҳнат, ҷузъи ҳаёти инсонӣ буда, ҳаёти ҷомеаи муосирро бе он тасаввур намудан номумкин аст. Меҳнат ҷузъи ҷудонашавандай ҳаёти инсон буда, дар пешрафти ҷомеа нақши ҳалқунанда дорад. Бо баробари инкишофи ҷомеаи инсонӣ ва мураккаб гаштани муносибатҳои ҷамъиятии ҷомеа, нуфуз ва саҳми қонунгузорӣ оид ба меҳнат бештар мегардад. Дар ҳаёти имрӯза нақши давлат дар идора намудани соҳаҳои гуногуни ҳаёти ҷомеа (иқтисод, ҳаёти сиёсӣ, иҷтимоӣ ва диг.), ҳалли умдатарини проблемаи ҳаёти инсонӣ, инчунин, таъмини қонуният дар муносибатҳои меҳнатӣ, баланд аст.

Агар ба мағҳуми қонунгузорӣ оид ба меҳнати Солҳои 1940-1980 аҳамият дихем, он ҳамчун низоми меъёрҳои ҳуқуқии муқаррарнамуда ва кафолатдодаи давлати сотсиалистӣ тавсиф дода мешуд, ки он то пош хӯрдани давлати шӯравӣ амал карда,

¹ Ниг.: Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикон дар оинаи таъриҳ. Китоби якум. Аз Ориён то Сомониён. London & Flint River Editions. Great Britain. – C.5.

Бобокалонов Гоиб Мерганович. Мачмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон

заминаи инкишофи қонунгузориҳои нав оид ба меҳнат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мегардад.

Такмили давлати соҳибистиклол дар раванди солҳои минбаъда дигаргуниҳои куллии муносибатҳои ҷамъияти, ислоҳоти иқтисодӣ, сиёсӣ, ҳуқуқиро ба миён овард, ки пешкаши нави қанунэҷоднамоиро талаб менамуд. Солҳои минбаъда зарурат ба эҷоди ҷадиди як қатор қонунгузорӣ эҳсос гашт, қабл аз ҳама эҷоди қонунгузорӣ оид ба меҳнат.

Мачмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон аз Кодексҳои дар Тоҷикистон қабулшудае мебошанд, ки бо дарназрдошти тағириу иловаҳое, ки дар давраи мавриди амал қарор доштаашон ворид карда шудаанд, инчунин дар шакл, забон ва мазмуни аслии онҳо омода ва ҷобаҷогузорӣ карда шудааст.

Албатта, чунин ҷобаҷокунии қонунгузорӣ оид ба меҳнат, хусусан Кодексҳои оид ба меҳнат ва таҳқиқоти илмӣ дар таърихи қишварамон нашудааст, танҳо дар Энциклопедияи советии тоҷик бори нахуст аз ҷониби олимони шинохтаи ватаний Усмонов О. Ү¹. ва якчанд тафсиру мақолаҳо аз ҷониби Ойгензихт В.А.², Тоҳиров Ф. Т.³, Маҳмудзода М.А.,⁴ Шонасридинов Н⁵., Бӯризода Э.Б.⁶ ва дигарон нашр шудаанд. Инчунин, асари илмии муаллиф

¹ Ниг.: Энциклопедия Советии Тоҷик. Ҷилди 3. (И-Л). –Душанбе: 1981.-С.363.

²Ниг.: Ойгензихт В.А. Развитие законодательства о труде в Таджикской АССР // Укрепление законности и правопорядка в период строительства коммунизма. Труды юридического факультета ТГУ им. В.И.Ленина. – Душанбе, 1972. – Ч.1. – С.151-158.; Ойгензихт В.А. Юридическое лицо и трудовой коллектив// Сущность. Поведения. Ответственность.– Душанбе, 1988. – 116с..

³ Ниг.:Тоҳиров Ф.Т.Инкишофи ҳуқуқ дар Тоҷикистон. –Душанбе: «Ирфон».1994 .-С. 32;

⁴ Ниг.: Маҳмудзода М., Ҳудоёрзода Б., Муқимӣ С., Ҳошимзода Д. Тафсири Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон.–Душанбе, 2019.

⁵ Ниг.: Тафсири Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон. Нашри якум.–Душанбе: 2017. Сах.1120 ва дигар силсилаи мақолаҳо.

⁶ Ниг.: Оид ба баъзе масъалаҳои таърихии инкишофи қонунгузорӣ оид ба вақти корӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Мачалаи академии ҳуқуқ» №4(28) –Душанбе: 2018.- С.69-76.; Инкишофи қонунгузорӣ оид ба шартномаҳои колективӣ./Мачалаи илмӣ-таҳлилии Маркази миллии қонунгузории назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Қонунгузорӣ» №1 (33). –Душанбе: 2019 январ-март. - С.12-18.

«Ташаккул ва инкишофи қонунгузории меҳнат дар Тоҷикистон» нахустин асари илмие мебошад, ки дар он бори аввал таҳқиқи маҷмаавии инкишофи қонунгузории меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон тай солҳои 1917-1940 бо истифода аз усулҳои таъриҳӣ-ҳуқуқӣ ва муқоисавӣ мавриди таҳлилу тадқиқи ҳамаҷониба қарор дода шудааст ва силсилаи мақолаҳо нашр шудаанд¹.

Маводҳое, ки дар Мачмӯаи мазкур, ҷамъоварӣ карда шудаанд камёфт ва барои дастрас намудан коғӣ набуда, бо мушкилиҳои зиёд аз бойгониҳою қитобхонаҳои ҷумҳурий дастрас шуда, нашр гаштаанд. Кодексҳои оид ба меҳнати мураттабшуда меъёрҳои танзимкуни муносибатҳои меҳнатии давраҳои худро дарбар гирифта, ба шахсони дар оянда бо корҳои илмию таҳқиқотӣ машғул мешаванд, маводи тайёр ва ёридиҳандай нодир мебошанд.

Аввалин санади меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Шӯравии Сотсиалистии Тоҷикистон, ки дар он меъёру муқаррарот оид ба муносибатҳои меҳнатӣ пешбинӣ шуда буд, Кодекси қонунҳои оид ба меҳнати Республикаи Советии Сотсиалистии Тоҷикистон соли 1940 маҳсуб меёфт, ки дар аввали соли 1940 бо забони русӣ ва январи соли 1941 бо забони тоҷикӣ нашр гардидаанд.

Кодекси қонунҳои оид ба меҳнати Республикаи Советии Сотсиалистии Тоҷикистон Тоҷикистон соли 1940 аз лиҳози соҳт, ҳаҷм ва мазмун ба талаботи замони худ ҷавобғӯ буда, 17 боб ва

¹ Ниг.: Бобокалонов Г.М. Становление и развитие трудового законодательства в Республике Таджикистан (1917-1940 годы) –Душанбе: Сино, 2004..-188стр.; Осори мунтаҳаб оид ба ҳуқуқи меҳнат ва ҳуқуқи таъминоти иҷтимоӣ. (нашри дуюм бо тафйироту иловаҳо)./Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Нашри якум, 2013, нашри дуюм –Душанбе: 2014. -378саҳ.; Фаъолият ва номгӯи асарҳои илмӣ ва илмӣ-оммавии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсенти факултети ҳуқуқшиносии донишгоҳи миллии тоҷикистон, Бобокалонов Ф. М. Библиография. –Душанбе: «Сино» 2020. -150 саҳ.

бо тартиби рақамгузорӣ 192 модда ва дар фарҷоми он «Иловаҳо», ки дар онҳо вобаста ба самтҳои мушахасси муносибатҳои меҳнатию иҷтимоӣ алоқамандбуدارо дарбар мегирифт.

Амали Кодекси қонунҳои оид ба меҳнати Республикаи Советии Сотсиалистии Тоҷикистон Тоҷикистон аз соли 1940, то қабули Республикаи Советии Сотсиалистии Тоҷикистон Тоҷикистон¹ аз 16 июни соли 1972 идома ёфта буд.

16 июни соли 1972 Кодекси қонунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистон дар Сессияи сеюми Совети Олии РСС Тоҷикистон даъвати ҳаштум, бо Қарори Совети Олии Республикаи Советии Сотсиалистии Тоҷикистон қабул карда мешавад.

Кодекси қонунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистон соли 1972 яке аз манбаъҳои кодификатсияшудаи қонунҳои советӣ оид ба меҳнат маҳсуб шуда, муносибатҳои меҳнатии ҳамаи коргарон² ва хизматчиёро ба тартиб дароварда, афзоиши маҳсулнокии меҳнат, самаранокии истеҳсолоти ҷамъиятӣ ва ба кори дар ҳамин асос баланд бардоштани дараҷаи моддӣ ва мадании ҳаёти меҳнаткашон, мустаҳкам шудани интизоми меҳнатӣ ва тадриҷан ба нағъи ҷамъият ва ба талаботи аввалини ҳаётии ҳар як одами қобилий меҳнат табдил ёфтани меҳнат мадад расонида, дараҷаи баланди шароити меҳнат, муҳофизати ҳаматарафаи ҳуқуқҳои меҳнатии коргарон ва хизматчиёро муқаррар менамуд, ки зиёда аз 24 сол хизмат намудааст.

Кодекси қонунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистон соли 1972 аз лиҳози соҳт, ҳаҷм ва мазмун ба талаботи замони шӯравӣ ҷавобғӯ буда, 19 боб ва бо тартиби рақамгузорӣ 255 моддаро дарбар мегирифт ва дар фарҷоми он «Нишондиҳандай алифбой-предметӣ», ки дар онҳо вобаста ба мағҳумҳои пешбинишуда

¹ Минбаъд - Кодекси қонунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистон.

² Эзоҳ: То қабули Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистони соли 1997, хусусан дар Кодекси қонунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистони солҳои 1940 ва 1972 ибораҳои “коргар-коргарон”, “коркун-коркунон” истифода бурда мешуд, дар бобу моддаҳои Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистони соли 1997, мағҳум ва ибораҳои “корманд-кормандон”, мавриди истифода қарор гирифт, ки он дар Кодекси амалқунанда низ истифода мешавад.

рақамҳои моддаҳои Кодекси мазкур дарҷ шуда буданд ва нишондиҳандаи мазкур, ҳамчун мундариҷа истифода мешуд.

Амали Кодекси қонунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистон аз соли 1972 то қабули Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистони соли 1997 идома ёфта буд.

Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон 15 майи соли 1997 қабул ва 11 июни соли 1997 мавриди амал қарор дода шуда буд. Кодекси мазкур аз лиҳози соҳт, ҳаҷм ва мазмун аз Кодекси Қонунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистони соли 1972 тафовути назаррас дошт. Дар он дар баробари бобу моддаҳои анъанавӣ, бобу моддаҳои наву тоза ворид шуда буданд, ки ҷавобгӯи талаботи иқтисоди бозоргонӣ мебошанд. Қабл аз ҳама, чунин тафовутро дар густариш додани доираи амали меъёрҳои Кодекси мазкур, баланд бардоштани нақши танзими шартноммавии муносибатҳои меҳнатӣ, муқаррар намудани кафолатҳои иловагӣ баҳри амалӣ намудани қобилияти шаҳрвандон ба меҳнат, таҳқими нақши шарикӣ иҷтимоӣ байни корфармо ва кормандон, пурзӯр намудани мавқеъ ва нақши расмиёти оштидиҳӣ дар доираи ҳалли баҳсҳои меҳнатии фардӣ ва колективӣ, эътирофи ҳуқуқи кормандон ба корпартой ҳамчун чораи ниҳоӣ баҳри ҳаллу фасли баҳсҳои меҳнатии колективӣ ва дигар ҷанбаҳо, баръало дидан мумкин буд.

Яке аз масъалаҳои муҳимтарине, ки Кодекси меҳнат ҳаллу фасл намудааст, масъала оид ба доираи амали қонунгузорӣ оид ба меҳнат маҳсуб меёфт. Бо мурури гузаштан ба иқтисоди бозаргонӣ, дар баробари ташкилоту муассисаҳои давлатӣ, ташкилотҳои ба моликияти ҳусусӣ асосёфта рӯи кор омада, фаъолияти соҳибкорӣ инкишоф ёфта буд, ки зарурати васеъ намудани доираи амали қонунгузории меҳнатиро пеш меоварданд. Акнун ин қонунгузорӣ муносибатҳои меҳнатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобастаи на танҳо шахсони воқеиеро, ки тибқи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ кору фаъолият менамуданд (кормандони кироя), инчунин муносибатҳои меҳнатӣ

Бобокалонов Гоиб Мерганович. Мачмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон

ва дигар муносибатҳои ба онҳо вобастаи шахсонеро, ки узв ё иштирокчии ташкилотҳои ғайридавлатӣ, аз ҷумла тиҷоратӣ буданд, танзим менамуд.

Дар Кодекси меҳнат бори нахуст масъалаҳои марбут ба таносуби танзими қонунӣ ва шартномавии муносибатҳои меҳнатӣ, манъи меҳнати маҷбурий ҳаллу фасли худро ёфта буд. Дар он боби нав бо номи «Кафолатҳои иловагӣ барои занон ва шахсоне, ки вазифаҳои оилавӣ доранд», ворид шуда буд. Дар боби мазкур на танҳо ҳуқуқи занони ҳомила ва тифли ширхӯрдошта, инчунин бори аввал ҳуқуқи дигар шахсони ба ичрои вазифаҳои оилавӣ машғулбуда, аз ҷумла шавҳар, бибӣ, бобо бо имтиёзу бартариҳои иловагӣ сабт шуда буданд.

Дар танзими муносибатҳои меҳнатии имрӯза муҳимтарин санади меъёрии ҳуқуқие, ки феълан мавриди амал қарор дошта, масъалаҳои муносибатҳои меҳнатиро ба таври мукаммал танзим менамояд, Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳисоб меравад, ки 23 июля соли 2016 қабул ва 28 июля соли 2016 мавриди амал қарор дода шудааст.

Дар фарҷом ҳаминро бояд гуфт, ки Кодекси меҳнат яке аз санадҳои меъёрии ҳуқуқиест, ки масъалаи муҳимтарини муносибатҳои иҷтимоиро дарбар гирифта, ҳамеша ниёз ба омӯзиш, баррасӣ ва такмил додани он аз ҷониби олимони соҳаҳои ҳуқуқро тақозо менамояд.

Бинобар ин, шахсоне, ки дар оянда бо корҳои илмию таҳқиқотии соҳаи мазкур машғул мешаванд, метавонанд ҳамчун маводи тайёр ва ёридиҳанда аз ин маҷмӯа истифода намоянд.

МУАЛЛИФ

Кодекси РСС Тоҷикистон

КОДЕКСИ ҚОНУНҲО ДАР БОРАИ МЕҲНАТ

Таъсирот ва иловаҳо то 1-уми январи соли 1941 дароварда
шудааст

НАШРИЁТИ ДАВЛАТИИ ТОҶИКИСТОН СТАЛИНОБОД 1941

АЗ КОНСТИТУТЦИЯИ (ҚОНУНИ АСОСИИ) СОЮЗИ РЕСПУБЛИКАҲОИ СОВЕТИИ СОЦИАЛИСТИЙ

МОДАИ 12. Меҳнат дар СССР вазифа ва кори бошарафи ҳар як гражданини қобили мебошад мувофиқи принципи “касе, ки кор намекунад, ў намехӯрад”.

Дар СССР принципи социализм: “аз ҳар кас мувофиқи қобилияташ ба ҳар кас – мувофиқи меҳнаташ” ба амал гузаронида мешавад.

Боби X

Хуқуқ ва вазифаҳои асосии гражданҳо

МОДДАИ 118. Гражданҳои СССР хуқуқ ба меҳнат, яъне хуқуқи гирифтани кори таъмин карда шудагиро доранд, ки ба меҳнати онон мувофиқи миқдор ва сифаташ музд дода мешавад.

Хуқуқи меҳнат ба воситаи ба таври социалистӣ ташкил кардани хочагии ҳалқӣ, афзоиши пай дар паи қувваҳои истеҳсолии чамъияти советӣ, бартараф намудани имконияти кризисҳои хочагӣ ва барҳам додани бекорӣ таъмин карда мешавад.

МОДДАИ 119. Гражданҳои СССР хуқуқ ба истироҳат доранд.

Хуқуқи истироҳат ба воситаи кӯтоҳ кардани рӯзи кори аксарияти бузурги коргарон то ба 7 соат, муқаррар кардани отпушкҳои ҳарсола ба коргарон ва хизматчиён бо додани музди корашон дар ин муддат, ба воситаи додани сети сершумори санаторияҳо, хонаҳои истироҳат ва клубҳо барои хизмат кардан ба меҳнаткашон таъмин карда мешавад.

МОДДАИ 120. Гражданҳои СССР дар вақти пири, ва инчунин дар мавридҳои касалий ва гум кардани қобилияти меҳнатӣ, хуқуқ ба таъминоти моддӣ доранд.

Ин хуқуқ ба воситаи тарақии васеи суғуртаи социалии коргарон ва хизматчиён ба ҳисоби давлат, ёрмандии медицинии

бепул ба меҳнаткашон ва ба воситаи додани сети сершумори курортҳо ба истифодаи меҳнаткашон таъмин карда мешавад.

МОДДАИ 121. Гражданҳои СССР ҳуқуқ ба таҳсили илм доранд.

Ин ҳуқуқ ба воситаи таҳсили ибтидоии ҳамаи умумии маҷбурий, бепул будани таҳсил, аз он ҷумла таҳсили олий, бо системаи стипендияҳои давлатӣ барои аксарияти бузурги талабагони мактаби олий, бо таълим додан дар мактабҳо ба забони модарӣ, бо ташкил кардани таълими бепули истеҳсолӣ, техникӣ ва агрономии меҳнаткашон дар заводҳо, совхозҳо, станцияҳои машина – таракторӣ ва колхозҳо таъмин карда мешавад.

МОДДАИ 122. Дар СССР дар ҳама соҳаҳои ҳаёти хоҷагӣ, давлатӣ, маданий ва ҷамъиятий - политикий ба зан баробари мардон ҳуқуқҳо дода мешаванд.

Имконияти ба амал гузаронидани ин ҳуқуқҳои занон ба воситаи баробарии мард ба зан дода шудани ҳуқуқи меҳнат, музди меҳнат, истироҳат, сугуртаи социалистӣ ва таҳсили илм бо муҳофизати манфиатҳои модар ва кӯдак аз тарафи давлат, бо воситаи додани отпушкаҳо ба зан дар вақти ҳомилагиаш бо додани маоши ў бо сети сершумори таваллудхонаҳо, яслиҳо ва боғчаҳои кӯдакона таъмин карда мешавад.

МОДДАИ 123. Дар ҳама соҳаҳои ҳаёти хоҷагӣ, давлатӣ, маданий, ҷамъиятий-политикий баробарҳуқуқии гражданҳои СССР, ба миллият ва нажоди онҳо нигоҳ накарда, қонуни тағъирназир аст.

Агар ба нажод ва миллият нигоҳ карда ҳуқуқҳои гражданҳо, андаке ҳам бошад, рӯйрост ва ё бо роҳҳои дигар маҳдуд карда шавад, ё баракс руйрост ва ё бо роҳҳои дигар имтиёзҳо муқаррар карда шавад, инчунин агар ҳаргуна ҳам бошад истисногӣ ва ё душманий ва таҳқири нажодӣ ё миллий тарғиб карда шавад-қонун ҷазо медиҳад.

МОДДОИ 124. Дар СССР ба мақсади барои гражданҳо таъмин намудани озодии вичдон, дин аз давлат ва мактаб аз дин чудо шудаанд. Озодии бачо овардани расму одатҳои динӣ ва озодии пропагандаи зидди динӣ барои ҳамаи гражданҳо эътироф карда мешавад.

МОДДАИ 125. Мувофиқи манфиатҳои меҳнаткашон ва ба мақсади мустаҳкам намудани соҳти социалистӣ, барои гражданҳои СССР қонун:

- а) озодии сухан,
- б) озодии матбуот,
- в) озодии маҷlisҳо ва митингҳо,

г) озодии намоишҳо ва демонстрацияҳои кӯчагиро таъмин мекунад.

Ин ҳуқуқҳои гражданҳо ба воситаи ба меҳнаткашон ва ба ташкилотҳои онон дода шудани мартабааҳо, захираҳои коғаз, биноҳои ҷамъиятӣ, қӯчаҳо, воситаҳои алоқа ва дигар шароитҳои моддие ки барои ба амал гузаронидани ин ҳуқуқҳо заруранд, таъмин карда мешаванд.

МОДДАИ 126. Мувофиқи манфиатҳои меҳнаткашон ва ба мақсади тараққӣ додан ба худамалиёти ташкилий ва фаолияти политикии оммаи ҳалқ, барои гражданҳои СССР ҳуқуқи муттаҳид шудан дар ташкилотҳои ҷамъиятӣ: дар союзҳои профессионалий, иттиҳодияҳои кооперативӣ, ташкилотҳои ҷавонон, ташкилотҳои спорт ва мудофиа, ҷамъиятҳои маданий, техникий ва илмӣ таъмин карда мешавад, активтарин ва бошууртарин гражданҳо аз сафҳои синфи коргар ва табақаҳои дигари меҳнаткашон дар партияи комунистии Умумисоюзии (большевикон) муттаҳид мешаванд, ки вай отряди пешқадами меҳнаткашон дар муборизаи онон барои мустаҳкам намудан ва тараққӣ додан ба соҳти социалистӣ буда, ва ядрои роҳбарикундандаи ҳамаи ташкилотҳои ҳам ҷамъиятӣ ва ҳам давлатии меҳнаткашон, мебошанд.

МОДДАИ 127. Барои гражданҳои СССР таҷовузназарији шаҳсият таъмин карда мешавад. Касеро бе қарори суд ва ё бе санкцияи прокурор ба ҳабс гирифтани мумкин нест.

МОДДАИ 128. Таҷовузназарији хонаҷои гражданҳо ва маҳфигии ба якдигар хатнависиро қонун муҳофизат мекунад.

МОДДАИ 129. СССР ба гражданҳои хориҷие ки барои манфиятҳои меҳнаткашонро ҳимоя карданашон ва ё барои амалиёти илмӣ, ва ё барои муборизаи озодихоҳии миллӣ бурданашон таъқиб карда мешаванд, ҳуқуқи дар СССР паноҳ оварданро медиҳад.

МОДДАИ 130. Ҳар як гражданини СССР ӯҳдадор аст, ки Конституцияи Союзи Республикаҳои Советии Социалистиро риоя кунад, қонунҳоро ичро кунад, дисциплинаи меҳнатро риоя кунад, ба вазифаи ҷамъиятӣ бо вичдонона рафтор кунад, қоидаҳои зиндагонии ҷамъиятии социалистиро эҳтиром намояд.

МОДДАИ 131. Ҳар як гражданини СССР ӯҳдадор аст, ки моликияти ҷамъиятӣ, социалистиро ҳамчун асоси муқаддас ва таҷовузназарији соҳти советӣ, ҳамчун сарчашмаи боигарӣ ва тавоноии ватан, ҳамчун сарчашмаи ҳаёти осудаҳолӣ ва маданий ҳамаи меҳнаткашон, нигоҳдорӣ ва мустаҳкам намояд.

МОДДАИ 132. Хизмати умумии ҳарбӣ қонун аст.

Хизмати ҳарбӣ дар Армияи Сурхӣ Коргару Дехқонӣ-вазифаи фахрии гражданҳои СССР мебошад.

МОДДАИ 133. Мудофиаи ватан вазифаи муқаддаси ҳар як гражданини СССР мебошад. Барои ба ватан хиёнат кардан: шикастани қасам, гузаштан ба тарафи душман, зарар расонида ба қудрати ҳарбии давлат, ҷосусӣ, ки онҳо бадкирдории аз ҳама бадтарин мебошанд,-бо тамоми саҳтии қонун ҷазо дода мешавад.

**ҚАРОРИ
Комитети Икроияи Марказӣ ва Совети
Комиссарони Ҳалқи РСС Тоҷикистон
Аз 19-ми декабри с.1929
№ 42**

*Дар бораи дар территорияи РСС Тоҷикистон ба амал ҷорӣ
кардани қонунгузории дар амал ҷорӣ будагии РСС Ӯзбекистон*

Комитети Икроияи Марказии Советҳои РСС Тоҷикистон
қарор мекунад:

1. Ба муносибати реорганизацияи Республикаи Автономии Советии Социалистии Тоҷикистон ба Республикаи Советии Социалистии Союзӣ ва ба муносибати аз состави Республикаи Советии Социалистии Ӯзбекистон баромадани он ҳамаи қонунгузории РСС Ӯзбекистон, ки пештар дар территорияи РСС Тоҷикистон, то вақти чудо шудани РАСС Тоҷикистон аз РСС Ӯзбекистон дар амал ҷорӣ буд, дар оянда ҳам то аз тарафи органҳои қонунбарории РСС Тоҷикистон нашр кардани қонунгузории даҳлдор, ё то бекор карда шудани он муваққатан қувваи маҷбурии худро дорад.

2. Ҳаракати қонунгузорие ки аз тарафи органҳои қонунгузории РСС Ӯзбекистон баъд аз чудо кардани РАСС Тоҷикистон аз состави РСС Ӯзбекистон нашр карда шудааст, дар территорияи РСС Тоҷикистон татбиқ карда намешавад.

3. Вақти чудо карда шудани РСС Тоҷикистон аз состави РСС Ӯзбекистон, вақти қабул кардани қарор аз тарафи Сессияи Комитети Икроияи Марказии Союзи РСС аз 5-ми декабри соли 1929 дар бораи чудо кардани РСС Тоҷикистон аз РСС Ӯзбекистон шумурда шавад.

4. Ба Совети Комиссарони Ҳалқии РСС Тоҷикистон супурда шавад, ки вай барои РСС Тоҷикистон проекти қонунгузориро тайёр карда ва онро ба Комитети Икроияи Марказии Советҳои РСС Тоҷикистон пешниҳод кунад, то ки дида баромада шуда ва ба наздиктарин Сессияи Комитети Икроияи Марказии РСС Тоҷикистон барои тасдиқ кардан пешниҳод карда шавад.

Н У С Х А
аз қарори Комитети Ичроияи Марказӣ
ва Совети Комиссарони Ҳалқии
РСС Тоҷикистон
аз 21 апрели соли 1933 ш. Сталинобод
№201

*Дар бораи тасдиқ кардан ва ба амал ҷорӣ кардани маҷмӯаи
систематикии қонунҳои дар амал ҷорӣ будагии Республикаи
Советии Социалистии Тоҷикистон*

3. Кодексҳои қонунҳои РСС Ҷумҳурии Ӯзбекистон- Кодекси ҷиноятӣ, Кодекси процессуалӣ - ҷиноятӣ ва Кодекси процессуалӣ - гражданиӣ, Кодекси қонунҳо дар бораи меҳнат, Кодекси заминӣ, Кодекси ҷангалиӣ, Устави ветеринарӣ, Низомнома дар бораи финансҳои маҳаллӣ, Кодекси гражданиӣ, Низомнома дар бораи вексельҳо, Кодекси қонунҳо дар бораи никоҳ, оила ва васигӣ ва дар бораи қайдкунии актҳои ҳолати гражданиӣ, ки мувофиқи қарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон дар территорияи РСС Тоҷикистон дар амал ҷорӣ мебошанд, бо тамоми тағъирот ва иловаҳои минбаъдии аз тарафи ҳукумати РСС Тоҷикистон нашркардашуда, дар оянда то нашр карда шудани Кодексҳои ҳамномии РСС Тоҷикистон ба амал ҷорӣ мебошанд.

**КОДЕКСИ ҚОНУНҲОИ МЕҲНАТИИ
РЕСПУБЛИКАИ СОВЕТИИ СОЦИАЛИСТИИ
ТОҶИКИСТОН¹**

Б о б и я к у м

Қисми умумӣ

1. Қарорҳои Кодекси қонунҳо дар бораи меҳнат ба ҳамаи шахсони бо музд кор мекардагӣ, аз он ҷумла шахсоне, ки дар хонаҳояшон кор мекунанд (квартирикҳо) ҷорӣ буда, ва барои ҳама корхонаҳо, муассисаҳо ва ҳоҷагиҳо (давлатӣ, бе мустасногии ҳарбӣ, ҷамъиятий ва ҳусусӣ, аз он ҷумла корро ба хонадиҳандагон), инчунин барои ҳамаи шахсоне, ки меҳнати дигар касро бо музди даҳлдор кор мефармоянд, маҷбури мебошанд.

Эзоҳи 1. Оид ба татбиқ кардани ин Кодекс нисбат ба қасоне ки дар хонаҳояшон кор мекунанд, мустасногӣ муқаррар карда мешавад (иловаи 4).

Эзоҳи 2. Шартҳои меҳнати қасоне ки дар корҳои мавсумӣ кор мекунанд, бо қарори маҳсус ба тартиб дароварда мешаванд (иловаи 1). Қарори зикркардашуда ба коргарони муваққатӣ ҷорӣ карда намешавад.

Эзоҳи 3. Шартҳои меҳнати коргарон ва хизматчиёни муваққатӣ бо қарори муҳсус ба тартиб дароварда мешаванд (иловаи 2).

Б о б и д у ю м

Бекор карда шудааст.

(Қарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон аз 15-ми августи соли 1931, №58, иловаи №5)

¹ Эзоҳ: Аз маъҳазҳои илмӣ, нишондодҳои бойгонӣ ва феҳрасти китобхонаҳо чунин мушоҳида намудан мумкин аст, ки аввалин санади меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Шӯравии Сотсиалистии Тоҷикистон, ки дар он меъёру муқаррарот оид ба муносибатҳои меҳнатӣ пешбинӣ шуда буд, Кодекси қонунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистон соли 1940 маҳсуб меёфт, ки дар аввали соли 1940 бо забони русӣ ва январи соли 1941 бо забони тоҷикӣ нашр гардидаанд.

Б о б и с е ю м

**Дар бораи тартиби ба меҳнати маҷбурий ҷалб кардани
гражданҳои РСС Тоҷикистон**

11. Дар мавридиҳои маҳсус (дар мавридиҳои мубориза ба муқобили ҳодисаҳои бадбахтии ногаҳонӣ, норасогӣ кардани қувваи коргарӣ, барои иҷро кардани супоришҳои муҳимтарини давлатӣ), ҳамаи гражданҳои РСС Тоҷикистон, ба гайр аз касоне ки дар моддаҳои 12, 14 нишон дода шудаанд, мувофиқи қарорҳои маҳсус Совети Комиссарони Ҳалқӣ ё органҳои барои ин аз тарафи Совети Комиссарони Ҳалқӣ вакил шудагӣ дар тартиби меҳнати маҷбурий, ба меҳнат ҷалб карда мешаванд.

12. Ба меҳнати маҷбурий умуман ҷалб карда намешаванд:

- а) шахсони ба синни 18-солагӣ нарасидагӣ;
- б) мардҳои синусолашон зиёд аз 45-сола ва занҳои зиёд аз 40-сола будагӣ;

13. Аз ҷалб кардан ба меҳнати маҷбурий озод карда мешаванд:

- а) шахсони дар натиҷаи касалӣ ё маибӣ қобилияти меҳнатии худро муваққатан гум кардагӣ ба мӯҳлате, ки барои барқарор кардани он зарур аст;
- б) занҳои ҳомиладор;
- в) занҳои кӯдаки ширмаккон доштагӣ;
- г) инвалидҳои меҳнат ва ҷанг;
- д) занҳои кӯдакони то ҳаштсола доштагӣ, дар сурати набудани касони ба онҳо нигоҳубин мекардагӣ.

14. Истисногӣ ва сабукиҳои иловагӣ, вобаста ба аҳволи саломатӣ, аҳволи оилавӣ, характеристи кор ва шароитҳои зиндагонӣ, оид ба навъҳои ҷудогонаи меҳнати маҷбурий бо қарори маҳсус муқаррар карда мешавад.

Б о б и ч о р у м

Дар бораи шартномаҳои колективӣ

15. Шартномаи колективӣ созишинааст, ки аз як тараф ҳамчун вакили коргарон, хизматчиён, аз тарафи союзи

профессионалий ва аз тарафи дигар - аз тарафи ба кор қабулкунанда баста шуда (моддаҳои 152 ва 153), вай барои корхона, муассиса ва хоҷагиҳои ҷудогона ё барои группаҳои онҳо шарту шароити меҳнат ва кори бо муздро муқаррар мекунад (моддаи 17) ва мазмуни шартномаҳои шахсии (меҳнатии) дар оянда мешудагиро муайян мекунад (моддаҳои 27 ва 28).

16. Шартҳои шартномаи колективӣ ба ҳамаи шахсони дар ҳамин корхона ё муассиса кор мекардагӣ; қатъи назар аз он, ки онҳо ба союзи профессионалии ин шартномаро мебастагӣ аъзоянд ё не, ҷорӣ карда мешаванд.

Эзоҳ. Ҳаракати шартномаи колективӣ ба коркунони административии аз ҳуқуқи ба кор қабул кардан ва аз кор холӣ кардан истифода мебурдагӣ ҷорӣ карда намешавад.

17. Шартномаҳои колективӣ мумкин аст, ки ба таври генералий (яъне шартномае ки дар доираи республика ба соҳаи бутуни як навъии истеҳсолот, соҳаи хоҷагии ҳалқ ё управление ҷорӣ карда мешавад) ва мумкин аст, ки ба таври локалий (маҳаллий) баста шавад. Дар мавҷуд будани шартномаи колективии генералий бастани шартномаҳои локалий фақат дар маврид ва тартиби дар шартномаи генералий маҳсусан гуфта шудагӣ мумкин аст.

18. Мӯҳлати ҳаддӣ, ки шартномаи колективӣ дар вай мӯҳлат баста мешавад, аз тарафи ВЦСПС муқаррар карда мешавад.

19. Он моддаҳои шартномаҳои колективӣ, ки шароитҳои меҳнатро, нисбат ба муқаррар кардани ҳамин Кодекс ва дигар қонун ва қоидаҳо ва қарорҳои дар бораи меҳнат ҷорӣ будагӣ бад мекунанд, ҳақиқӣ намебошанд.

20. Союзҳои профессионалий дар бобати шартномаҳои колективӣ ба таври молу мулкӣ ҷавобгар намешаванд.

21. Шартномаҳои колективӣ дар шакли мактубӣ баста шуда ва албатта лозиманд, ки дар органи Комисариати Ҳалқии Меҳнатӣ регистрация карда шаванд, дар айни ҳол, вақте, ки шартномаҳои колективӣ аҳволи коргарон ва хизматчиёнро

нисбат ба қонунҳои меҳнатии ҷорӣ будагӣ бад мекунанд, ба органи КХМ ҳуқуқ дода мешавад, ки ҳамон қисми шартномаи колективиро бекор кунад (моддаи 19). Тартиботи регистрация кардани шартномаҳои колективиро ВЦСПС муқаррар мекунад.

Эзоҳ. Аз тарафи органи регистрация мекардагӣ бекор карда шудани қарордодҳои ҷудогонаи шартномаи колективӣ, дигар қисмҳои онро аз регистрация кардан боз намедорад.

22. Шартномаи колективии регистрация карда шудагӣ, аз рӯзе, ки тарафҳо бо вай имзо кардаанд ё дар муддате, ки дар худи шартнома нишон дода шудааст ба қуввааш медарояд.

23. Дар мавриди реорганизация шудани муассиса ё корхона ё дар мавриди ба соҳибкунандай нав гузаштани он, шартномаи колективии регистрация карда шудагӣ, дар давоми ҳамаи мӯҳлати ҳаракати худаш дар қуввааш мемонад.

Эзоҳ. Дар ин мавридҳо ба тарафҳо ҳуқуқ дода мешавад, ки дар бораи аз сари нав дида баромадани шартномаи колективӣ ҳоҳиши худро арз кунанд, дар баробари ҳамин тарафи муқобили худро бояд, ки дар ин бора ду ҳафта пеш хабардор кунанд, аммо ин то вақти ба вучуд омадани созиши нав шартномаро аз қуввааш намемонад.

24. Шартномаҳои дар мӯҳлати нав барқарор карда шудагӣ, агарчанде бо шароитҳои пештараашон бошанд ҳам, инчунин ҳамаи тағъирот ва иловагиҳои бо розигии тарафҳо ба шартнома дароварда шудагӣ бояд дар асоси умумӣ регистрация карда шаванд (моддаи 21).

25. Баҳсҳое, ки дар байни ба кор қабулкунанда ва ба кор қабулшаванда аз рӯи шартномаҳои бо ягон сабаб регистрация карда нашудагӣ ба вучуд меоянд, на ин ки дар асоси худи ин шартномаҳо, балки дар асоси қонунҳои дар амал ҷорӣ будагӣ ҳал карда мешаванд.

26. Органи наздиктарини назораткунанда барои ичро кардани шартномаҳои колективӣ комиссияҳои нархмонӣ-конфликтӣ мебошанд (моддаи 172).

Б о б и п а н ч ӯ м
Дар бораи шартномаи меҳнатӣ

27. Шартномаи меҳнатӣ созиши ду ва ё зиёдтар шахсоне, ки мувофиқи вай як тараф (ба кор қабулшаванд) қувваи коргарии худро бо музди дахлдор ба дигар тараф (ба кор қабулкунанда) пешниҳод мекунад.

Шартномаи меҳнатӣ чи дар набудани шартномаи колективӣ, инчунин дар будани он баста мешавад.

28. Шароитҳои шартномаи меҳнатӣ бо розигии тарафҳо муайян карда мешаванд. Шароитҳои шартномаи меҳнатӣ, ки аҳволи меҳнаткашонро нисбат ба шароитҳое, ки бо қонунҳои дар бораи меҳнат муқаррар гардидағӣ, ба шароитҳои шартномаи колективӣ ва ба қоидаҳои тартиботи дохилии дар ҳамин корхона ҷорӣ будагӣ, бад мекунанд (моддаҳои 4, 15, 19 ва 52-55), инчунин шароитҳое ки ба маҳдуд кардани хукуқҳои политикий ва умунигражданий меҳнаткашон майл мекунанд, ҳақиқӣ намебошанд.

29. Дар баробари бастани шартномаи меҳнатӣ бояд, ки ба ҳамаи коргарон ва хизматчиён (ба ғайр аз шахсони ба администрациягӣ таалуқнок будагӣ) дар ҳамаи корхонаҳо, муассисаҳо ва хочагиҳо, қатъӣ назар аз шумораи корқунони дар онҳо мавҷуд будагӣ, албата дафтарчаи расчётий (хисоббаробаркунӣ) дода шавад. Агар шартномаи меҳнатӣ ба мӯҳлати камтар аз як ҳафта баста шавад, додани дафтарчаи расчётий маҷбурий намебошад.

Эзоҳи 1. Дар сурати бастани шартномаи меҳнатӣ бо артель, ба ҳар як аъзои артель, ба ғайр аз дафтарчаҳои умумии артель, боз дафтарчаи расчётий дода мешавад.

Эзоҳи 2. Тартиботи додани дафтарчаи расчётий ва мазмуни он бо қонуну қоидаи маҳсусӣ муайян карда мешаванд.

30. Шартномаҳои меҳнатиро чи бо қасони ҷудогона, инчунин бо группаи онҳо (артель ва дигарҳо) бастан мумкин аст.

31. Ба балоғат норасидагон, дар хусуси шартномаи меҳнатӣ ба ҳуқуқи ба балоғат расидагон баробар карда мешаванд. Падару модарон ва васиҳо, инчунин муассисаҳо ва шахсони вазифадор, ки назорат кардан барои риоя кардани қонунҳои дар бораи муҳофизати меҳнат ба ӯҳдаи онҳо гузошта шудааст, вақто ки давом кардани шартнома ба саломатии ба балоғат норасидагӣ ҳавфнок бошад ё умуман ба зарари ӯ майл мекардагӣ бошад, пеш аз мӯҳлат бекор кардани шартномаи меҳнатро талаб карда метавонанд.

32. Вақто ки кор, мувофиқи шартномаи меҳнатӣ на барои шахсе, ки бевосита шартномаро бастааст, балки барои корхона, ё хоҷагии ба хизматнишондиҳии вай будагӣ гузаронида мешавад, ё вақто истеҳсолоте ки коркун дар вай кор мекунад, аз қисм ё аз шӯъбаи дигар корхона иборат бошад, ҷавобгарии аз шартномаи меҳнатӣ ба вучуд меомадагӣ ба ӯҳдаи корхона, муассиса ё шахсе ки кор барои вай карда мешавад, гузошта мешавад.

Аз рӯи шартномаҳои подрятчик бастагӣ, бинобар подрядро ба ӯҳдаи худ қабул кардани вай, масъулият дар зиммаи подрятчик мебошад.

Эзоҳ. Даъвоҳои байни ҳамдигарии корхонаҳо, муассисаҳо ё шахсон, ва подрятчикҳо дар тартиби умумии судӣ ҳал карда мешаванд.

33. Дар сурати бастани шартнома бо артель, барои ба кор қабулкунанда нисбат ба ҳар як касе ки ба состави артель медарояд ва кори шарткардагии ба кор қабулкунандаро ичро мекунад, ҳамон ӯҳдадорӣ ва ҳуқуқҳо, чӣ тавре ки агар ӯ шартномаро шахсан бо вай мебаст, ба вучуд меомаданд, дар ин сурат ҳам бо ҳамон тавр ӯҳдадорӣ ва ҳуқуқ ба вучуд меоянд.

34. Шартномаи меҳнатӣ баста мешавад:

- а) ба мӯҳлати муайян-на зиёдтар аз 1 сол
- б) ба мӯҳлати номуайян:
- в) барои вақти ичро кардани ягон кор.

35. Ба кор қабул шудагӣ ҳақ надорад ичрои кореро ки аз вай талаб карда мешавад, бе розигии ба кор қабулкунанда ба дигар кас супорад. Артели ичрои кореро ба ӯҳдаи худ гирифтагӣ, агар тарафи бо ӯ ин шартномаро бастагӣ бо вай шарт накарда бошад, метавонад ки қисми корро дар байнин аъзоёнаш худаш тақсим кунад ва аз аъзоёни худ якеро бо дигаре иваз кунад.

36. Ба кор қабулкунанда наметавонад, ки аз коркун кори ба хели амалиёте ки коркун барои он ба кор даромадааст, намедарояд, инчунин кори ба ҳаёти коркун ошкоро хавфнок будагӣ ё ба қонунҳои меҳнатӣ мувофиқ набудагиро талаб кунад.

Агар дар корхона, коре ки меҳнаткаш барои вай даъват карда шудааст, муваққатан нашуда монад, он гоҳ ба кор қабулкунанда ҳуқук дорад, ки коркунро ба дигар кори бо квалификации ӯ мувофиқ будагӣ, гузаронад. Дар сурате ки меҳнаткаш аз ичро кардани ин кор саркашӣ кунад, ба корқабулкунанда ҳақ дорад, ки ӯро мувофиқи моддаи 89, бо додани мукофоти баромад аз кор холӣ кунад.

Дар мавридҳои ҷудогона, вакто ки барои пешгирий кардани хатари таҳдид карда истодагӣ зарур аст, мумкин аст, ки ба коркун кори навъи дигар, агарчанде ин ба квалификации ӯ надарояд ҳам, супурда шавад.

Дар мавридҳои дар боло нишон дода шудагӣ музди меҳнатро кам кардан мумкин нест, дар айни ҳол агар ба кори муваққатӣ нисбат ба он коре ки коркун ба вай даъват карда шуда буд, зиёдтар музд дода мешавад, дар ин сурат ба коркун аз рӯи ҳамон ставқаи зиёд музд дода мешавад (моддаи 64).

37. Гузаронида шудани коркун аз як корхона ба корхонаи дигар агарчанде ки ин бо якчоягӣ худи корхона ё муассиса бошад, ҳам факат бо розигии коргар ё хизматчӣ мумкин мебошад; дар набудани ин розигӣ ҳар яке аз тарафҳо метавонанд ки шартномаи меҳнатиро бекор кунанд аммо дар ҳардӯи ин мавридҳо ҳам ба коркун мувофиқи моддаи 89 мукофоти баромад дода мешавад.

Дар мавридҳои зарурияти истеҳсолӣ ба кор қабулкунанда метавонад, ки коркунро дар ҳамон ё дигар корхона ё муассиса дар худи ҳамонҷо будагӣ ба мӯҳлати на зиёдтар аз як моҳ бо муҳофизат кардани музди меҳнатӣ кори пештараи он ба дигар кор гузаронад.

Рад кардан бе сабабҳои узрнок аз ингуна гузаронидан вайрон кардани интизоми меҳнатӣ ҳисоб карда мешавад.

(Қарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон, №114 аз 17-уми феврали соли 1932).

38. Агар кор характеристи дарозмуддат дошта бошад, барои ба кор қатъиян қабул карда шудани коргарон муддати санчишӣ на зиёда аз шаш рӯз, аммо барои хизматчиён барои меҳнати квалификация надоштагӣ ва камтар масъулиятнок на зиёда аз ду ҳафта ва барои кори масъул на зиёда аз як моҳ санчиш пешбинӣ карда мешавад.

39. Меҳнаткашон аз рӯи натиҷаҳои санчиш ё ба кор қатъиян қабул карда мешаванд, ё ба муддати кори санчишӣ аз рӯи ставкаи тарафии ҳамон разряд, ки он меҳнаткаш дар вақти барои санчиш қабул карда шуданаш муайян шудааст, ҳақ дода шуда, аз кор холӣ мешаванд.

40. Хориҷ карда шудааст.

41. Агар ба кор қабулкунанда ё мудири корхона шаҳодатномаи шаҳсии коркунро гирифта бошад, дар ин сурат ӯҳдадор аст, ки бо талаби яқӯмина коркун пас гардонда дихад.

42. администрации корхона (идора) вазифадор аст, ки ба дасти коргар ё хизматчӣ дар вақти холӣ кардани вай дар бораи чанд вақт ва дар кадом вазифа кор кардани ӯ справка дихад.

Дар справка навиштани яgom хел алломатҳои шартӣ манъ карда мешавад. Аз тарафи ба кор қабулкунандагон ба якдигар хабар додани маълумотҳои пинҳонӣ дар бораи муқаррар кардани шартҳое, ки аз рӯи онҳо коргарон ва хизматчиён метавонанд ба кор қабул карда шаванд, маън карда мешавад.

Чазоҳо ба дафтарчай меҳнатӣ навишта намешаванд, дар он факат инъомҳои яквақтаи индивидуалий ва мукофотҳо, ки ба кор кардан дар корхона, идора вобаста аст, навишта мешавад.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13 соли 1940)

43. Аз тарафи ба кор қабулкунанда ё администратори корхона андохтани ягон хел ҷаримаи пулӣ ба зиммаи коркун, ба ғайр аз мавридҳои дар қонун ё дар қоидаҳои тартиботи дохилӣ маҳсусан нишон дода шудагӣ, манъ карда мешавад.

44. Шартномаҳои меҳнатӣ қатъ карда мешавад:

а) бо созиши тарафайн, дар ин сурат администрация ҳуқуқ дорад ва вазифадор аст, ки ба баромада рафтани коргар ва хизматчӣ аз корхона ё аз идора дар мавридҳои зерин иҷозат дода мешавад: вақто, ки коргар, коргарзан ё хизматчӣ мувофиқи фикри комиссияи экспертии врачӣ-меҳнатӣ кори пештаришро аз боиси касал ё инвалидӣ иҷро карда наметавонад ва администрация дигар кори бобро дар ҳамон корхона ё идора дода наметавонад ё вақто ки пенсионере ки ба вай аз ҷиҳати пириаш пенсия таъин карда шудааст, аз кор баромаданро меҳоҳанд, инчунин дар он вақте ки коргар, коргарзан ё хизматчӣ корро бо муносибати дохил карда шудани вай ба муассисаи таълимотии олий ё миёнаи маҳсус бас карданаш даркор аст;

б) бо тамом шудани мӯҳлат ғайр аз инженерон, конструкторон, техникон, устоҳо, чертёжникон, экономистони коркунони ҳисобчӣ-финансӣ, планӣ ва ҳамчун коргарони ҳунарманд аз шашум разряд сар карда ва боло, ки договорҳои мӯҳлатноки меҳнатиашон бекор карда шудааст;

в) бо тамом шудани кори шарт карда шудагӣ;

г) мувофиқи талаби ба кор қабулкунанда ба тартиби моддаи 47.

Аз як ведомство ба дигараш гузаштани идора, корхона ё ҳоҷагӣ ҳаракати шартномаи меҳнатиро қатъ намекунад.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13/XII-40)

45. Агар баъд аз тамом шудани мӯҳлати шартнома муносибати меҳнатӣ ҳамоно давом карда ва яке аз тарафҳо қатъ карда шудани ӯро талаб накунад, шартнома дар шароитҳои пештара, ба мӯҳлати муайян давом кардагӣ ҳисоб меёбад.

46. Қуввашро гум кардааст.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13/XII-40).

47. Шартномаи меҳнатии ба мӯҳлати номуайян баста шудагӣ дар баробари ҳамин шартномаи мӯҳлатнокро бо тамом шудани мӯҳлаташ мумкин аст, ки бо талаби ба кор қабулкунанда, ба ғайр аз мавридҳое ки бо моддаҳои 36 ва 37 пешбинӣ карда шудаанд, фақат дар мавридҳои зерин бекор карда шавад:

а) дар мавриди пурра ё қисман барҳам хӯрдани корхона, муассиса ё хоҷагиҳо, инчунин дар мавриди кам карда шудани кор дар онҳо;

б) дар натиҷаи муввақатан хобонда шудани кор ба мӯҳлати зиёдтар аз як моҳ бо сабаби ҳарактери истеҳсолотӣ доштагӣ;

в) дар мавриди ошкор шудан ба кор лаёқат надоштани коркун;

г) дар мавриди аз тарафи коркун бе сабабҳои узрнок ба таври систематикӣ иҷро накардани вазифаҳое, ки ба ӯҳдаи вай бо шартнома ё бо қоидаҳои тартиботи дохилий гузошта шудаанд;

д) дар натиҷаи аз тарафи коркун содир шудани ҳаракати ҷиноятӣ, ки ин бевосита ба кори ӯ вобаста буда, ва бо ҳукми ба қувваи қонунӣ даромадагии суд муқаррар гардидааст, инчунин дар мавриди зиёдтар аз 2 моҳ аз ҳабс нигоҳ дошта шудани коркун;

е) қувваи худро гум кардааст.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13/XII-40)

ж) дар мавриди давом накардани коркун ба кор дар натиҷаи муваққатан гум кардани қобилияти меҳнаташ аз рӯи гум кардани қобилияти меҳнаташ сар карда, пас аз гузаштани 2 моҳ ва дар мавриди муваққатан гум кардани қобилияти меҳнат баъд аз ҳомиладорӣ, зоидан пас аз гузаштани 2моҳ ба ғайр аз мӯҳлати бо моддаи 92 муқаррар гардидағӣ;

з) дар мавриди зарур шудани пешниҳод кардани вазифаи коркун ишғол карда истодагӣ ба касе ки пештар аз ҳамин вазифа холӣ карда шуда ва ба ин вазифа бо қарори комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ ё суди ҳалқӣ ё аз сари нав барқарор гардидааст.

Эзоҳи 1. Бекор кардани шартнома дар мавридҳое ки дар пунктҳои «в», «г» нишон дода шудаанд фақат мувофиқи қарори комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ мумкин мебошад.

Эзоҳи 2. Дар сурати бекор кардани шартнома меҳнаткаше ки аъзои комитети фабрикавӣ-заводӣ, ё дигар органи ба вай баробар ё қисми коргарии комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ мебошад, ба қоиди моддаи 160-ми Кодекси қонунҳои дар бораи меҳнат муқаррар гардидағӣ риоя карда мешавад.

Эзоҳи 3. Дар сурати бекор кардани шартнома дар мавридҳое ки дар пунктҳои «в» «з» нишон дода шудаанд ба кор қабулкунанда ӯҳдадор аст ки коркунро дар бораи холӣ кардан аз кор 2 ҳафта пеш хабардор кунад; дар ин мавридҳо компенсация дар асоси умумӣ дода мешавад (моддаи 88).

47-а. Коргар ё хизматчие ки бе сабабҳои узрнок ба кор дер омадааст ё пеш аз вақт ба авқотхурӣ рафтааст ё аз авқотхурӣ дер омадааст ё аз муассиса ё идора барвақт рафтааст ё дар вақти кор бекор гаштааст ба ҷазои зерини административӣ дучор карда мешавад: танбех ё виговор ё виговор бо огоҳқунӣ дар бораи аз кор холӣ кардан, ба муддати то 3 моҳ бо кори дигари музди кам медодагӣ гузаронидан ё ба вазифаи паст гузаронидан.

Коргар ё хизматчие ки дар давоми як моҳ се маротиба ба ин гуна вайронқунӣ роҳ додааст ё дар давоми ду моҳ чор маротиба

пай дар пай ба ин гуна вайронкунӣ роҳ додааст ҳамчун прогулҷӣ ба суд дода мешавад.

Эзоҳ. Ҷазое ки дар қисми якуми ҳамин модда пешбинӣ карда шудаанд, бояд барои дермониҳои аз 20 минут зиёд набудагӣ татбиқ карда мешаванд.

Коргарон ё хизматчиёне ки бе сабаби узрнок баъд аз сар шудани кор дар корхона ё идора зиёда аз 20 минут дер монда ба кор омадаанд бе сабабҳои узрнок баъд аз танаффуси авқотхурӣ ба дермонии зиёда аз 20 минут роҳ додаанд ё аз сар шудани танаффуси авқотхурӣ ё тамом шудани рӯзи коргарӣ ба худсаронагӣ зиёда аз 20 минут пештар аз кор рафтан ҳамчун прогул ба ҷавобғврии судӣ кашида мешаванд.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13/XII соли 1940).

47-1. Дар мавриде, ки аз кор ҳолӣ карданро комиссияи нарҳмонӣ- конфликтӣ ё суди ҳалқии оид ба корҳои меҳнатӣ нодуруст шуморад барои коркун ҳуқуқи зерин муҳофизат карда мешавад:

- а) барқарор шудани он ба вазифа ё ба кор;
- б) гирифтани музд барои прогули маҷбуран гузарондагиаш аз вақти ҳолӣ шудан аз кор то вақти даромадан ба кори нав ё то ҳақиқатан барқарор карда шудан ба вазифа дар миқдори миёнаи кор вале мӯҳлат на зиёдтар аз 20 рӯз.

Эзоҳ. Администрацияи муассисаҳо, идораҳо фабзавкомҳо, месткомҳо ва комиссияҳои баҳомонӣ-конфликтӣ ӯҳдадор ҳастанд ки шикоятҳои дар ҳусуси нодуруст аз кор баровардан дар давоми 3 рӯз аз рӯзи дохил шудани шикоят ва органҳои судӣ дар давоми панҷ рӯз дида бароянд.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 11/ XII соли 1939).

47-2. Вакте ки ба кор қабулкунанда дар бораи аз сари нав ба вазифа ё ба кор барқарор кардани коркуни ҳолӣ карда шудагӣ қарори комиссияи нарҳмонӣ-конфликтӣ ё суди ҳалқиро ичро

накунад коркуни зикр карда шудагӣ ҳақ дорад, ки барои ҳамаи вақти прогули маҷбурий ки дар натиҷаи аз тарфи ба кор қабулкунанда ичро карда нашудани қарори даҳлдор ба вучуд омадааст то вақти ҳақиқатан ба вазифа ё ба кор барқарор карда шудан музд талаб карда гирад.

Ин музд аз ба кор қабулкунанда, бе дуюмин маротиба моҳиятан дида баромадани кор, мувофиқи варақаи иҷроқунии суди ҳалқии (дар хусуси корҳое ки суди ҳалқӣ ҳал кардааст) ё мувофиқи хучҷате, ки дорои қувваи варақаи иҷроқунӣ буда, аз тарафи органҳои даҳлдори меҳнатӣ (дар хусуси корҳои аз тарафи комиссияи нарҳмонӣ –конфликтӣ ҳал карда шудагӣ) дода шудааст, дар тартиби маҷбурий рӯёнида мешавад.

48. Қувваашро гум кардааст.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13/XII соли 1940).

49. Ҳаргуна шартномаи меҳнатӣ мумкин аст ки мувофиқи талаботи союзи профессионалиӣ низ бекор карда шавад вақто ки ба кор қабулкунанда бо талаби союз розӣ нашавад, ӯ дар ин бобат ба тартиби конфликтӣ шикоят карда метавонад.

Б о б и ш а ш у м
Дар бораи қоидаҳои тартиботи дохилӣ

50. Қоидаҳои тартиботи дохилӣ ба мақсади ба тартиб даровардани меҳнат дар корхона, муассиса ва хоҷагиҳо бо шумораи шахсони машғул будагӣ на камтар аз панҷ нафар муқаррар карда мешавад. Ин қоидаҳо борои коркунон фақат дар мавриде ки агар онҳо дар тартиби бо қонун муқаррар карда шуда нашр карда шуда бошанд (моддаҳои 52-55) ва ба маълумоти ҳамаи коркунон расонида шуда бошанд, маҷбурий мебошад.

51. Қоидаҳои тартиботи дохилӣ бояд, ки дар хусуси вазифаҳои умумӣ ва маҳсуси меҳнаткашон ва администрация ва дар бобати ҳад ва тартиботи масъул будан борои вайрон

кардани онҳо дар худ нишондодаҳои равшан аниқ ва то қадри имконият қатъӣ дошта бошад.

52. Қоидаҳои тартиботи дохилӣ набояд, ки ба қонун ва қарорҳои дар бораи меҳнат ва дар баробари ҳамин ба шартномаи колективии дар ҳамин корхона ё муассиса ҷорӣ будагӣ зид бошанд.

53. Қоидаҳои тартиботи дохилии намунавӣ аз тарафи ВЦСПС бо розигии Комиссариати Ҳалқии даҳлдор нашр карда мешаванд.

Эзоҳ. То вақти дар корхона ё муассиса кор карда баромадани қоидаҳои тартиботи дохилӣ ва ба таври даҳлдор тасдиқ гардидани онҳо (моддаи 54) қоидаҳои намунавии дар тартиби моддаи 53 нашр карда шудагӣ, барои ин корхона ва муассисаҳо маҷбури мебошанд.

54. Қоидаҳои тартиботи дохилӣ барои муассиса ё корхонаҳои ҷудогонаи давлатӣ, ҷамъиятий ва хусусӣ бо розигии администрации корхонаҳо ва шӯъбаҳои маҳаллий союзҳои профессионалии даҳлдор кор карда баромада ва аз тарафи инспектори меҳнат тасдиқ карда мешаванд: аз болои қарори инспектори меҳнат ба шӯъбаи маҳаллии меҳнат шикоят кардан мумкин аст, ки қарори ў қатъӣ мебошад.

55. Қоидаҳои тартиботи дохилӣ барои соҳаҳои ҷудогонаи саноат ва ҳоҷагии ҳалқ барои муассиса ва корхонаҳои марказӣ барои группа, корхонаҳое ки бевосита ба ҳамдигар вобастаанд ва барои корхонаҳо ва муассисаҳои барои давлат маҳсусан муҳим будагӣ мумкин аст, ки бевосита дар марказ бо розигии комитети марказии союзи даҳлдор ва администрация ва бо тасдики Комиссариати Ҳалқии Меҳнатӣ кор карда бароварда шаванд. Аз рӯи ба амал гузаронидани ин қоидаҳо мумкин аст, ки барои муассиса ва корхонаҳои ҷудогонае ки ба ҳамин группаҳо медароянд, қоидаҳои иловагии тартиботи дохилӣ мувофқӣ қоидаҳои дар моддаи 53 ва эзоҳоти моддаи 54-ми ҳамин Кодекс гуфта шудагӣ нашр карда шаванд.

Б о б и ҳ а ф т ӯ м
Дар бораи нормаҳои коркард

56. Нормаҳои коркард аз рӯи созиши администрации корхона ё муассиса бо союз ё органҳои даҳлдори союзӣ муқаррар карда мешаванд (моддаҳои 151 ва 156).

57. Агар коркуни корхона, идора ё хоҷагии давлатӣ, ҷамъиятий ё кооперативӣ нормаи коркарди барои худаш муқаррар кардашударо бо айби худаш ичро накунад, дар он сурат музди меҳнаташ аз рӯи микдор ва сифати маҳсулоти коркарда баромадагиаш дода шуда ва барои коркун ҳеч гуна музди корӣ минималӣ таъмин карда намешавад. Агар ичро карда шудани норма на ба айби коркун рӯй дода бошад, он гоҳ вай бояд ки дар ҳар як сурат на камтар аз се ду қисми ставкаи тарифи худро гирад. Агар коркун нормаи муқаррар кардашударо дар шароитҳои нормалии кор ба таври систематикӣ ба ҷуз қасдан ичро накунад мумкин аст ки коркун дар тартиби моддаи 47 холӣ карда ё ба кори дигар гузаронида шавад.

Эзоҳи 1. Ба маъни ҳамин модда, инҳо шароитҳои нормалии кор ҳисоб карда мешаванд:

- а) дурустии аҳволоти машинаҳо, станокҳо ва ҷизҳои ёрдамчӣ;
- б) дар сари вақт дода шудани материалҳо ва инструментҳо, ки барои ичрои кор заруранд;
- в) мувофика будани сифати материалҳо ва инструментҳо;
- г) мувофика будани таҷхизоти гигиенӣ ва санитарии биное, ки дар он ҷо кор бачо оварда мешавад (равшаний гармикуниӣ лозим будагӣ ва монанди инҳо).

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13/ XII соли 1940).

Эзоҳи 2. Барои коргарони ба балоғат нарасидагӣ, ки рӯзи кориро нопурра кор мекунанд, дар муздиҳии ба таври вақтӣ, нормаҳои коркард мувофиқӣ нормаҳои коркарди барои коргарони калонсол будагӣ, ба рӯзи кории барои онҳо муқаррар шудагӣ мутаносибан муқаррар карда мешаванд.

Б о б и ҳ а ш т ӯ м
Додани музд барои меҳнат

58. Миқдори музди меҳнати коркун ба шартномаи колективӣ ва меҳнатӣ муайян карда мешавад.

59. Миқдори музд мумкин нест, ки аз музди минимуми ҳатмие, ки ба ҳар як даври мазкур аз тарафи органҳои дахлдори давлатӣ барои категорияи дахлдори меҳнат муайян карда мешавад, кам бошад.

60. Миқдори музд дар шартномаҳо ё ба таври вақти аз рӯзи кории нормалӣ (моддаи 94 ва моддаҳои минбаъд) ё средний (байн) муқаррар карда мешавад. Миқдори музд барои вақти корӣ зиёд аз вақт нормалӣ бояд, ки дар шартнома маҳсусан нишон дода шуда бошад, дар айни ҳол ин миқдор мумкин нест, ки барои 2 соати аввалин аз якуним миқдори музди нормалӣ ва барои соатҳои минбаъда аз 2 баробари миқдори музди нормалӣ, инчунин барои кори дар рӯзҳои истироҳат ё ид карда шудагӣ аз ду баробари миқдори музди нормалӣ (моддаи 109 ва моддаҳои минбаъда) кам бошад.

61. Музди меҳнати ҷавонони наврас барои рӯзи кори камкардашуда, чун барои рӯзи кории пурраи категорияҳои дахлдор дода мешавад. Ба Комиссиати Ҳалқии Меҳнат ҳуқуқ дода мешавад, ки тартиботи ҳисоб кардан ва муқаррар кардани нормаи музди меҳнати ҷавонони наврасро вобаста ба характер ва шароитҳо соҳаҳои хоҷагии дахлдор муқаррар карда барояд.

62. Вақто ки коркун корҳои ҳаргуна квалификацияро ичро мекунад, ба ӯ аз рӯи кори квалификацияи болотарин музд дода мешавад.

63. Вақто ки коркун кореро ичро қунад, ки барои ин кордониши маҳсусӣ ё тайёрии маҳсусӣ лозим аст ва дар он мавриде ки агар коркун номи маҳсуси илмӣ (диплом) ё дар бораи дониши маҳсусиаш шаҳодатнома надошта бошад ҳам, ба меҳнати ӯ дар миқдоре ки барои ҳамин категорияи меҳнат муайян карда шудааст, музд дода мешавад.

64. Дар мавриде ки агар коргар ё хизматчӣ ба коре гузаронида шавад, ки музди меҳнати ин кор назар ба пештарааш кам бошад, дар ин сурат музди меҳнати пештараи ӯ аз рӯзи гузарониданаш сар карда дар давоми 12 рӯзи коргарӣ барои ӯ муҳофизат карда мешавад, ба гайр аз мавридҳое, ки коргарро барои вайрон кардани интизоми меҳнат (мод. 47-а) ба дигар кори каммузд медодагӣ гузаронида шуда бошад.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 11/ XII соли 1939).

65. Агар кор характеристики доимӣ дошта бошад, дар ин сурат музди меҳнат бояд, ки ба тариқаи даврӣ, аммо ақаллан дар ҳар 2 ҳафта як маротиба дода шавад.

Музд барои муваққатӣ ё тасодуфӣ, ки камтар аз 2 ҳафта давом мекунад, бояд ки бо тамом шудани кор фавран дода шавад.

66. Музди меҳнат дар навъи пулӣ дода мешавад ва ба шарте ки агар дар шартномаи меҳнатӣ ё колективӣ гуфта шуда бошад, ба таври натура (яъне бо додани бино барои истуқомат, додани чизҳо барои истеъмоли шахс) дода мешавад. Шароитҳои додани музди меҳнат ба таври натура ва тартиботи нарҳ кардани он бо шартнома муқаррар карда мешавад.

67. Додани музди меҳнат дар вақтҳои берун аз кор, ё баъд аз тамом шудани машғулот ё кор гузаронида мешавад.

(Қарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон, №114, аз 17-уми феврали соли 1932).

68. Қуваваашро гум кардааст.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/ XII соли 1940).

68-1. Барои браки (нобакорбарории) пуррае ки дар ташкилотҳо ва хочагиҳои давлатӣ, кооперативӣ ва ҷамъиятий бо айби коркун шудааст, музд дода намешавад.

(Қарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон, № 226 аз 15-уми августи соли 1933).

а) барои браки бо айби коркун шудагӣ музд дода намешавад;

б) дар сурати қисман будани брак, ки бо айби коркун шудааст (агар маҳсулот аз рӯи сифати худ талаботи муқарраргардидаро қаноатбахш кунонида натавонад), дар ин сурат музддиҳӣ ба миқдори пасти то ним ҳиссаи ставкаи тарафии коркун дода мешавад, дар айни ҳол проценти дурустии маҳсулот ва миқдори муздро то ним ҳиссаи ставкаи тарифӣ администрация муқаррар мекунад;

в) музд барои браки на бо айби коркун шудагӣ ба миқдори 2/3 ҳиссаи ставкаи тарифии вақтии ҳамон коркун дода мешавад. Брак баромадани чизҳо, ки дар натиҷаи нуқсоннокии металли кор карда мебаромадагӣ шудааст (номунофиқ будани сифати материал, шикастнок, ё таркнок будани металл), ки барои кор карда баромадан ё ҷамъ карда шудани он ҷиз баъд аз сарф кардани на камтар аз ним рӯзи корӣ ин брак ошкор шудааст, аз рӯи баҳои сдельъни нормалиӣ музд дода мешавад.

(Қарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон, № 226 аз 15-уми августи соли 1933).

Э з о ҳ. Қувваашро гум кардааст.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/ XII соли 1940).

68-2. Музд барои простой (кор накарда истодан) дар истеҳсолот ва транспорт ба тариқи зерин дода мешавад:

а) барои вақти простои бо айби коркун шудагӣ, музд дода намешавад;

б) барои вақти простои на бо айби коркун шудагӣ дар миқдори ним ҳиссаи ставкаи тарифии вақти коркунони квалификации даҳлдор музд дода мешавад, вале ба коргарони металургӣ, кӯҳӣ-маъданӣ ва саноати ангишт, ки дар он ҷо простой на бо айби коркун шудааст, дар миқдори 2/3 ҳиссаи ставкаи тарифӣ музд дода мешавад.

Э з о ҳ и 1. Коркуноне ки бинобар простой ҳолӣ шуда мемонанд, бояд ки дар вақти простои ба кори дигари дар ҳамон ё дар дигар корхона ё муассисаи дар ҳамон ҷо будагӣ, бо

Бобокалонов Гоиб Мерганович. Мачмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон

муҳофизат кардан барои онҳо музди моҳонаи кори пештараашон гузаронида шаванд, моддаи 37 Кодекси қонунҳо дар бораи меҳнат.

Эз оҳи 2. Қувваашро гум кардааст.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/ XII соли 1940).

68-3. Дар давраи аз худ кардани истеҳсолоти нав (кор карда бармадани деталъҳо бо станокҳо, мошинаҳо, моторҳо, трансформаторҳо, турбинҳо ва монанди инҳо) барои простой ва браки на бо айби коркунон шудагӣ чи дар корхонаҳои нав, инчунин дар корхонаҳои ҳаракат карда истодагӣ аз ҳисоби ставкаи тарифии вақтии ҳамон коркун музд дода мешавад.

Муҳлатҳои азхуд кардани истеҳсолоти нав дар ҳадди то 3 мояни оид ба ҳар як корхона аз тарафи комисариатҳои ҳалқии даҳлдор бо розигии союзи профессионалӣ муқаррар карда мешавад.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/ XII соли 1940).

69. Ба коргарон ва хизматчиёни дар отпуски навбатӣ будагӣ музди барои отпуск музди миёнаи меҳнаташон пешакӣ дода мешавад.

70. Музди меҳнати сдельний ё адади бо роҳи тақсим кардани музди рӯзонаи ҳамон категория ба нормаи коркард муқаррар карда мешавад (моддаи 56). Дар мавридҳои дар шартнома маҳсусан гуфта шудагӣ, барои бо дигар усул, муқаррар кардани нархи сдельний низ роҳ дода мешавад.

71. Музди меҳнати муваққатие ки барои тайёрии кори карда шудагӣ сарф шудааст, бо шартномаи колективӣ ё меҳнатӣ муқаррар карда мешавад.

72. Дар мавриди супурдани кори маҳсус бо наряди сдельний, коркун то тамом кардани инҳо дар вақтҳои барои додани музд муқаррар гардида (моддаи 55), дар микдори ставкаи тарифии категорияи худ аванс мегирад.

73. Дар мавриди кор карда нашудани кори бо наряди сдельний супурда шудагӣ, ба ин кор аз рӯи коркарди ҳақиқӣ мувофиқи қоидаҳои моддаи 57 музд дода мешавад.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/ XII соли 1940).

74. Дар мавридҳое, ки коркун кори бо наряди сдельний гирифтагиашро бо сабабҳои ба худаш вобаста набудагӣ тамом накарда мемонад, барои ҳамон ҳиссаи наряд, ки аз тарафи вай ичро карда шудааст, бо ҳисоб кардани авансҳои гирифтагии он (моддаи 72), аз рӯи нархи аз тарафи комиссияи маҳалии нархмонӣ-конфликтӣ муайян мекарда шудагӣ, музд дода мешавад, ва дар набудани ин комиссия, дар сурате ки байни тарафҳо розигӣ ба вучуд наояд, дар тартиби конфликтӣ ҳал карда мешавад.

75. Ҷавонони навраси ба кори сдельний гузошта шудагӣ, вақто ки корҳоро ичро мекунанд, ба онҳо баробари қалонсолон аз рӯи баҳои сдельний, бо музди барзиёда барои ду соат аз рӯи ставқаи тарифии онҳо музд дода мешавад.

76. Дар мавриди тағъир дода шудани муздиҳии вақти ба меҳнат нарҳҳои корҳои сдельний ҳам мувофиқ ба ҳаминҳо тағъир дода мешаванд.

Э з о ҳ. Корҳое ки то тағъир ёфтани нарҳҳои сдельний сар шудаанд, дар миқдори аз тарафи комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ ва дар набудани он бо розигии союзҳои профессионалии даҳлдор муқаррар карда мешудагӣ музд дода мешавад, вақто ки дар байни тарафҳо розигӣ ба вучуд наояд, масъала дар тартиби конфликтӣ ҳал карда мешавад.

Б о б и н ӯ ҳ ӯ м

Гарантия ва компенсация

77. Музди миёнаи кори коркунон ва хизматчиён барои вақти аз тарафи онҳо ба вучуд оварда шудани ҳуқуқи интихоботии худ дар ҳамон вақт нигоҳдошта мешавад, ки агар дар вақти коргарӣ

ба вуҷуд оварда шудани ин ҳуқуқ аз тарафи органи даҳлдори давлатӣ тасдиқ карда шуда бошад.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/ XII соли 1940).

78. Ба коргарон ва хизматчиёни ба суд, ба комиссияи оид ба муқарраркуни стажи меҳнатӣ ва ба органҳои дида баромадани оштикунӣ-третейский, ба сифати шоҳид, эксперт ё заседатель даъват карда мешудагӣ музди миёнаи меҳнаташон барои ҳамаи вақти ичро кардани вазифаҳои ба ӯҳдаи онҳо гузашта шудагӣ муҳофизат карда мешавад.

79. Ба коргарон ва хизматчиёне ки барои иштирок кардан ба сифати вакил дар съездҳо, конференцияҳо ва маҷlisҳои намояндагони аз тарафи органҳои давлатӣ профессионалиӣ ва иттиҳодияҳи кооперацияи матлуботӣ даъват карда карда мешудагӣ интихоб шудаанд, бинобар он ки ин вазифаҳо дар вақти кор ичро карда мешаванд, барои ҳамаи вақти ичро кардани ин вазифаҳо музди миёнаи меҳнаташон муҳофизат карда мешавад.

80. Коргарон ва хизматчиёни ба сафи Армияи Сурҳ даъват карда шудагӣ, дар вақти аз кор холӣ шудан бинобар даъваткунӣ, аз ҷои корашон аз рӯи музди миёнаи меҳнаташон барои ду ҳафта пешакӣ музди меҳнат мегиранд.

81. Коргарон ва хизматчиёне ки бо корҳои хизматиашон командировка карда мешаванд, барои ҳамаи вақти командировка бо муҳофизат кардани вазифа ва музди меҳнати миёна гарантиянок карда мешаванд ва ба онҳо суточний (ҳаққи шабонарӯзӣ) ва ҳароҷотҳое ки ба командировка вобастаанд, дар тартиб ва миқдори бо қонуну қоидаҳои маҳсусӣ муқаррар карда шудагӣ дода мешавад.

82. Ба коргарон ва хизматчиён, ки ба дигар кори нав гузаронда мешаванд, ва бо тамом кардани мактабҳои олий ва техникумҳо ба кор тақсим карда мешаванд, вақто ки ин барои онҳо бо рафтан ба ҷои дигар вобаста аст, аз тарафи ба кор

қабулкунанда компенсация дода шуда ва гарантияҳое ки бо қарори КИМ ва СКХ СССР аз 23-ми ноябри соли 1931 “Дар бораи компенсация гарантияҳо дар вақти гузарониш, аз нав қабул кардан ва фиристонидан ба кори ҷои дигар” (иловаи 3) пешбинӣ карда шудаанд, барои онҳо муҳофизат карда мешаванд.

Эзохи 1. Ба коркуне ки бо талаби худаш гузаронида шудааст, компенсацияро дар вақти рафтан ба ҷои дигар фақат бо розигии тарафҳо додан мумкин аст.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/ XII соли 1940).

83. Коргарон ва хизматчиён вақто ки дар вақти ичро кардани вазифаи хизматиашон ба корхона ва муассиса зарари молу-мулкӣ расонанд, агар зарар дар натиҷаи беэҳтиётий кардан ба кор ё вайрон кардани қоидаҳои тартиботи даҳилӣ, инструкцияҳои маҳсус ва амрҳои администрация расонида шуда бошанд, дар пеши администрация дар миқдори ҳақиқии зарари расонидагӣ, аммо на зиёдтар аз се як ҳиссаи ставқаи тарифиашон ҷавобгари молу-мулкӣ мебошанд. Коргарон ва хизматчиён дар чунин мавридҳо ба ҳамин тавр ҷавобгар мебошанд:

а) вайрон (нуқсоннок) кардан, нест кардан ё гум кардани материалҳо ва ҷизҳои тайёр кардагӣ, инчунин аз асбобҳои истеҳсолот ва дигар молу-мулк, ба ғайр аз молу-мулке ки барои истифодабарӣ ба коркун ё ба хизматчӣ дода шудааст (либоси маҳсус, асбоби кор, асбобҳои андозакунӣ ва монанди инҳо);

б) пурра ҷамъ накардани маблағҳои пулий, гум кардани ҳуҷҷатҳо, пурра ё қисман бекимат кардани ҳуҷҷатҳо, барои ба кор қабулкунанда ба вучуд овардани зарурияти ҳақдиҳии барзиёд ё штрафҳо;

в) зиёд аз нормаи муқарраргардида кам омадани ҷизҳои қиматноке ки барои муҳофизат кардан ё бо мақсади дигар ба ҷавобгарии коркун супурда шудаанд;

г) нодуруст ҳарҷ кардани маблағҳои пулий, ки барои эҳтиёҷоти хочагӣ дода шудаанд.

Ҷарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон, №114, аз 17-уми феврали соли 1932).

83-1. Коргарон ва хизматчиён барои заарҳои ба кор қабулкунанда расониданашон дар мавридҳои зерин дар миқдори пурраи зарари расидагӣ дар пеши ба кор қабулкунанда ҷавобгарии молу-мулкӣ мебошанд;

а) вақто ки зарар бо ҳаракатҳои қонун, ки ин ҳаракатҳо дорои алломатҳои дар тартиби ҷиноятӣ таъқиб карда мешудагӣ расонда шуда бошад;

б) вақто ки бо қонуни маҳсус, назар ба ҷавобгарии дар моддаи 83 нишон дода шудагӣ, ба ӯҳдаи коркун барои расонидани зарар дар вақти ичро кардани вазифаи хизматӣ ҷавобгарии пурра ё зиёд кардашудагии молу-мулкӣ гузошта шудааст;

в) вақто ки дар байни коркун ва ба кор қабулкунанда дар бораи ба ӯҳдаи худ қабул кардани коркун ҷаваобгарие ки ин аз ҷавобгарии дар моддаи 83 нишон дода шудагӣ дида ҷавобгарии пурра ё зиёд аст, шартномаи мактубии маҳсус мавҷуд бошад;

г) вақто ки зарар на дар вақти ичро кардани вазифаҳои хизматӣ расонида шуда бошад.

(Ҷарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон, аз 17-уми феврали соли 1932, № 114).

83-2. Дар мавридҳои дар моддаи 83 нишон дода шудагӣ, товоњҳои зарар аз тарафи ба кор қабулкунанда бо ихтиёри худ ба воситаи тарҳ кардани маблағҳои даҳлдор аз музди меҳнати коркун гирифта мешавад. Амри ба кор қабулкунанда дар бораи тарҳ кардан аз музди меҳнати коркун мумкин аст, ки аз рӯзи ошкор карда шудани зарари расонидагии коркун сар карда, дар мӯҳлати як моҳ дода шавад. Тарҳкуниро аз рӯзи ба коркун маълум кардани амри ба кор қабулкунанда сар карда, баъд аз ҳафт рӯз гузаронидан мумкин аст. Агар аз тарафи коркун дар бораи ғайриқонунӣ будани тарҳкуниӣ ё дар бораи нодуруст будани миқдори он дар муддати нишондодашуда норозигӣ баён

карда шавад, дар ин сурат тарҳкунӣ ба амал оварда намешавад ва масъала аз тарафи ба кор қабулкунанда дар муддати 14 рӯз ба ҳал кардани комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ дароварда мешавад, ва дар мавридҳои даҳлдор ба сессияи суди ҳалқии оид ба корҳои меҳнат дода мешавад.¹

Дар мавридҳои дар моддаи 83 нишон дода шудагӣ дар тавондиҳии зарари расонидагӣ баҳс мавҷуд бошад, он гоҳ ин товонгирий ба воситаи аз тарафи ба кор қабулкунанда арз кардани даъвои судӣ ба коркун ба амал оварда мешавад.

Тарҳкунии бо амри ба кор қабулкунанда мешудагӣ факат ба он шарт мумкин аст, ки дар вақти ҳар як маротиба додани музди меҳнат боздории бо роҳи тарҳ карда мегирифтагӣ ва бо якҷоягии бо дигар боздориҳое ки аз музди меҳнати коркун дар тартиби судӣ ё ҳақталабҳои бе мубоҳиса рӯёнида мешаванд, бояд ки аз 50% музди кори коркун мегирифтагӣ зиёд набошанд.

(Қарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон, № 114, аз 17-уми феврали соли 1932).

83-3. Қоидаҳои моддаҳои 83, 83-3 дар мавриди ба кор қабулкунанда, расонидани зарап аз тарафи коркун товон мувоғики қарорҳои даҳлдори ташкилотҳое ки контролии финансавиро ба амал мегузоранд, ҷорӣ карда намешаванд.

(Қарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон, №114 аз 17-уми феврали соли 1932).

83-4. Дар вақти аз тарафи органҳои судӣ муқаррар кардани миқдорҳои товони лозим будагии зарари расонидагӣ бояд ки на факат зарари расонидагӣ, балки шароитҳои конкретӣ, ки ин зарарҳо дар онҳо расонида шудаанд, инчунин аҳволи материалии коркун ҳам низ ба назар гирифта шавад. Ба зиммаи коркун масъулият барои чунин зарар, ки ӯро ба категорияи миқдори нормалии истеҳсолотӣ гузаронидан мумкин аст, роҳ доданашаванда мебошад, аз ин ҷиҳат зарар ба эътибор гирифта мешавад, ки агар вай зарари бевосита буда, аммо на ин ки

¹ Нигоҳ кунед ба мод. 9 ва 14 қонун дар бораи соҳти судии СССР.

манфиати аз тарафи ба кор қабулкунанда фаромӯш карда мондагӣ бошад.

(Қарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон, № 114 аз 17-уми феврали соли 1932).

83-5. а) Коркун барои материал ва чизҳое, ки ба истифодабарии ўз аз молу-мулки корхона, муассиса (либоси маҳсус, асбобҳои корӣ, асбобҳои андозакунӣ ва ғайра) супурда шудааст, ҷавобгарии молу-мулкӣ мебошад. Дар ин бора коркун вақто ки ҳамон материал, чизҳо ва молу-мулкро дуздад ё қасдан онҳоро вайрон кунад, инчунин вақто ки дар натиҷаи беэҳтиёти гум кунад ва ба онҳо шикаст расонад, бо ҳамин тартиби нишон дода шудагӣ ҷавобгар мешавад.

б) ҳадди миқдорҳои ҷавобгарии коркун оид навъҳои ҷудогонаи молу-мулк бо инструкцияи КХМ Союзи РСС бо розигии ВЦСПС нашр карда мешудагӣ муқаррар карда мешавад;

в) дар вақти муқаррар кардани миқдорҳои ҷавобгари барои молу-мулки ба истифодабарии коркун дода шудагӣ, бояд ки истеъмол карда шудагии ҳақиқии онҳо ба ҳисоб гирифта шавад;

г) маблағҳое, ки онҳо бояд аз коркун ситонида шаванд, аз музди ва аз ҳар як ҳақҳои дигар, ки онро коркун аз ҳамон корхона ё муассиса гирифтаниш дар кор аст, бевосита бо амри администрация боздошта шаванд. Коркун аз болои ин боздорӣ ё миқдори он ба комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ шикоят карда метавонад;

д) қатъи назар аз ҷавобгарии молу-мулкии коркун, администрация метавонад, ки дар мавриди дуздидани молу-мулк ё шикаст расонидан ба он, коркунро ба ҷавобгарии ҷиноятӣ қашад ё мувофиқи табел ба ўзозо диҳад:

е) Қувваашро гум кардааст.

ж) Қувваашро гум кардааст.

з) Қувваашро гум кардааст.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/XII соли 1940).

83-6. Маблағҳое, ки онҳо аз коркунони кассаи амонатӣ барои додани товони зарари ба кассаи амонатӣ расонида шудагӣ руёнида мешавад, бевосита мувофиқи амрӣ администрация кассаи амонатӣ аз музди кор ва аз ҳаргуна маблағҳои дигар, ки ба ҳамон коркун лозиманд, боздошта монда мешавад. Коркун метавонад, ки аз болои ин боздошта мондан ё миқдори он ба комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ шикоят кунад.

83-7. Дар ҳар як маротибаи додани музди кор боздошта мондан мумкин нест, ки аз 25% ҳамаи маблағҳои ба коркун мерасидагӣ зиёд шавад.

Агар аз музди кори коркун ба ғайр аз ин дигар боздошта монданиҳо бошанд, онгоҳ миқдори ҳамаи боздошта мондан мумкин нест, ки аз 50% ҳамаи маблағҳои ба коркун лозим будагӣ зиёд шавад.

Боздошта мондан, то пурра адо карда шудани қарз дар ҳар як маротиба додани музди кор ба амал бароварда мешавад. Агар, вақто ки коркун аз кор холӣ карда шуда, боздошта мондагиҳо миқдорҳои нишондода шудагӣ ҳамаи қарзро адо накунад, дар ин сурат бокимондаи қарз аз тарафи администрация ба тартиби осон карда шудагӣ, мувофиқи қонунҳои ҷории Республикаи Советии Сотсиалистии Тоҷикистон руёнида мешавад.

(Қарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон, №238 аз 23-ми ноябрисоли 1933).

84. Ба кор қабулкунанда коркунро бо асбобҳои корӣ бепул таъмин мекунад ва онҳоро чӣ тавре ки барои кор зарур мебошад, мувофиқ мекунад, инчунин барои муҳофизат кардани либосҳои маҳсус, асбобҳои корӣ, асбобҳои андозакунӣ ва монанди инҳо барои ҳар як каркун ба тариқи ҷудогона шкафчаҳо ва яшчикҳо, ки дар онҳо ҷизҳоро бенуқсон нигоҳ доштан мумкин аст бепул таъмин мекунад.

Дар мавридҳои ҷудогона (ҷунончи чӯб ва ҷангалтайеркуни) бо шартномаи колективӣ мумкин аст, ки барои муҳофизат ба ҳуди коркун супорида шудани либосҳои маҳсус, асбобҳои корӣ, асбобҳои андозакунӣ ва монанди инҳоро пешбинӣ карда шавад.

Бобокалонов Гоиб Мерганович. Мачмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон

Дар ин мавридҳо барои муҳофизат кардани инҳо администрация чои маҳсус ёфта намедиҳад ва ҳамаи ҷавобгарӣ барои дар муҳофизат будани молу-мулки дар моддаҳои 83, 83-1, 83-2, 83-3, 83-4 пешбинӣ карда шудагӣ ба зиммаи коркун мебошад.

(Қарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон, №114 аз 17-уми феврали соли 1932).

85. Вакто ки барои эҳтиёчи корхона асбобҳои кории коркун истифода бурда мешаванд, дар ин сурат ба кор қабулкунанда ӯҳдадор аст, ки ба коргар барои истеъмол карда шудани асбоби кории он ҳаққи даҳлдорро дар маблағи бо шартномаи колективӣ ё дар набудани он мувофиқи қарори ВЦСПС бидиҳад.

86. Дар корхонаҳое ки бинобар шароитҳои истеҳсолотии дар он ҷо мавҷуд будагӣ либосҳо ва пойафзолҳо тез-тез кӯҳна мешаванд, ба кор қабулкунанда ӯҳдадор аст, ки коркунони дар корхонаи худаш кор карда истодагиро мувофиқи рӯйхатҳои қасб-хунар ва нормаҳои аз тарафи комитетҳои марказии союзҳои профессионалий маҳсус муқаррар карда мешудагӣ бо либос ва пойафзол бепул таъмин кунад. Дар мавридҳое ки агар мувофиқи фикри органҳои маҳаллии союзои профессионалий чизҳои зикр кардагиро чинсан додан мумкин намешавад, ба кор қабулкунанда ӯҳдадор аст, ки аз рӯи нарҳи ҳақиқии онҳо пул дихад.

87. Бекор карда шудааст.

(Қарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон, №126 аз 15-уми августи соли 1933).

88. Вақто ки шартномаи мӯхлатнок ё бемӯхлат аз рӯи сабабҳои дар пунктҳои «а» «б» «в» «з» моддаи 47 нишон дода шудагӣ бекор карда шавад, ба кор қабулкунанда ӯҳдадор аст ки ба коркун дар микдори 2 ҳафтагии музди корӣ ӯ мукофоти баромад бидиҳад, ё дар бораи холӣ кардан аз кор ӯро 2 ҳафта пеш хабардор кунад.

89. Дар мавриди бекор кардани шартномаи меҳнатӣ аз рӯи сабабҳои дар моддаҳои 36 (қисми 2) 37-47 (банди 3) 48 ва 58

нишон дода шудагӣ ба коркун ба миқдори 2 ҳафтагии музди кори ӯ мукофоти баромад дода мешавад.

90. Дар мавридҳои бекор кардани шартномаи меҳнатӣ аз рӯи сабабҳои дар пунктҳои «г» «д» «е» ва «ж» моддаи 47 ва моддаҳои 47-ё ва 49 нишон дода шудагӣ дар баробари ҳамин дар мавриди қатъ карда шудани шартнома бо талаби худи коркун дар тартиби моддаи 46 мукофоти баромад дода мешавад.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 11/XII соли 1939).

91. Дар мавриди аз тарафи корхона ё муассиса надодани отпуски асосӣ (моддаи 114) ва дар мавридҳои даҳлдор отпушкҳои иловагӣ (моддаи 116) бо розигии комиссияи нархномӣ-конфликтӣ ё ин ки дар набудани вай- бо розигии союзи профессионалиӣ даҳлдор- ба коргар ё ба хизматчӣ ҳукуки гирифтани компенсацияи пулӣ дода мешавад, ки миқдори ӯ ки дар вакти додани компенсация аст, муайян карда мешавад.

92. Коргарон ва хизматчиёне ки қобилияти меҳнатии худро мувакқатан гум кардаанд, ҷояшонро дар идора ё корхонае, ки дар вай онҳо кор кардаанд дар вакти касалий ба мӯҳлати на камтар аз ду моҳ вале дар вакти мувакқатан гум кардани қобилияти меҳнат баъд аз ҳомиладорӣ ва таваллуд то гузаштани ду моҳ зиёда аз мӯҳлати ки дар моддаи 132 муайян карда шудааст барои худ нигоҳ медоранд.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13/XII соли 1940).

93. Дар мавриди нотавон шуда мондани ба кор қабулкунанда ҳамаи музди меҳнати коргарон ва хизматчиён ки аз шартномаҳои колективӣ ва меҳнатӣ ба вучуд меояд, мувофиқи моддаи 101-ми Кодекси Гражданӣ ва моддаи 283-ми Кодекси Просецуалии Гражданӣ дар навбати 1-м қаноатбахш қунонида мешавад.

Б о б и д а ҳ ӯ м
Вақти кор

94. Дарозии вақти кор чи дар истеҳсолотҳо, инчунин дар корҳои ёрирасонӣ, ки барои истеҳсолот заруранд, мумкин нест, ки аз 8 соат зиёд бошад.

Эзоҳ. Ба Комисариати Ҳалқии Меҳнат ҳукуқ дода мешавад, ки бо розигии Совети Союзҳои Профессионалӣ категорияи коркунони масъули политикий, професионалӣ ва советӣ, ки меҳнати онҳо бо вақти кории дар моддаи 94 муқарраргардида маҳдуд намегардад, муқаррар карда барояд.

95. Барои шахсоне ки онҳо дар соҳаҳои истеҳсолоти барои саломатӣ маҳсусан вазнин ва заарнок будагӣ машғул мебошанд, мувофиқи рӯйхат ва нормаҳои аз тарафи СКХ СССР тасдиқ карда мешудагӣ рӯзи коргарии кӯтоҳ кардашуда муқаррар карда мешавад.

96. Давомати вақти коргарӣ, ки бо моддаҳои 94 ва 95 муайян карда шудааст, дар вақти шабона ба як соат кам карда мешавад. Дар ин мавридҳо дар сурати вақт ба вақт додани музди меҳнат музди ҳар як соати кори шабона ба тартиби зерин дода мешавад:

- а) дар сурати рӯзи коргарии 8 соат- ҳамчун аз ҳафт-ҳашт қисми соати рӯзона;
- б) дар сурати кори ҳафтсоата-ҳамчун аз шаш-ҳафт қисми соати рӯзона;
- в) дар сурати кори шашсоата-ҳамчун аз панҷ-шаш қисми соати рӯзона.

Дар сурати муздиҳии сдельний ба коркун ғайр аз музди кори сдельний барои ҳар як соати кори шабона мутобиқан аз ҳафт як қисм аз шаш як қисм ё аз панҷ як қисми ставкаи соати ҳамон разряде ки коркуни мазкур ба вай дароварда шудааст дода мешавад.

Дар корҳои сменагӣ (маҳсусан дар истеҳсолоти пай дар пай) давомати кори шабона ба рӯзона баробар карда мешавад. Дар ин мавридҳо дар сурати вақт ба вақт музд додан музди ҳар як соати

кори шабона ба тартиби зерин дода мешавад: дар сурати рӯзи коргарии ҳашт ва ҳафтсоата ҳамчун аз ҳафт-ҳашт қисми соати рӯзона, дар сурати кори шашсоата ҳамчун аз панҷ-шаш қисми соати рӯзона.

Дар сурати муздиҳии сдельний ба коркун ба гайр аз музди корбайъ ба тариқи иловагӣ дода мешавад: а) барои ҳар як соати кори шабона дар сурати рӯзи коргарӣ ҳашт ва ҳафтсоата аз ҳафт як қисми ставкаи соатӣ; б) дар сурати рӯзи коргарии шашсоата аз панҷ як қисми ставкаи соатӣ.

Вақти аз соати даҳи бегоҳ то соати шаши пагоҳ –вакти шабона шуморида мешавад.

(Укази Президиуми Советии Олии РСС Тоҷикистон аз 13/ХII соли 1940)

96¹. Қувваашро гум кардааст.

(Укази Президиуми Советии Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/ХII соли 1940)

97. Вақти кории коргарони ба кори доимӣ машғул будагии ҳар моҳе як маротиба музд дода шаванд, чун коргарони хонагӣ, ремонтӣ, хоҷагии қишлоқ ва дигар коргарони категорияи якхела мумкин аст, ки ба як ҷанд қисмҳои ҳар қадом дарозӣ тақсим карда шавад, то ки шумораи танаффуси дар мобайни кор мешудагӣ дар як рӯз аз ду зиёд набошад ва то ки дарозии умумии вақти корӣ дар давоми як моҳ аз миқдори нормалии соатҳои кории якмоҳа зиёд набошад (моддаи 94).

98. Дар давоми вақти кории нормалӣ бояд ки ба меҳнаткашон барои истироҳат ва авқот кардан танаффус дода шавад. Вақти танаффус ба ҳисоби вақти корӣ дароварда намешавад.

Эзоҳ. Дар корҳое ки танаффус кардан мумкин нест, бояд ки ба коргар имконият дода шавад, ки ӯ дар давоми вақти кор авқот карда тавонад, дар айни ҳол ҷои авқот кардан бояд ки дар қоидаҳои тартиботи дохилӣ нишон дода шавад. Рӯйхати инҳоро ВЦСПС муқаррар мекунад.

99. Коркун дар танаффус бо ҳоҳиши худ ихтиёрдорӣ карда метавонад, дар айни ҳол ба вай ҳуқуқ дода мешавад, ки дар вақти танаффус аз ҷои истехсоли кор ба дигар ҷой равад.

Эзоҳ. Истисногӣ аз қоидаи дар моддаи 99 нишон дода шудагӣ дар корхонаҳои ҳарактери маҳсус доштагӣ фақат бо розигии союзҳои профессионалии даҳлдор ва бо тасдиқи ВЦСПС мумкин мебошад.

100. Дар корҳои тартибона танаффус мекардагӣ лозим аст, ки баъд аз 4 соати сар шудани кор танаффус карда шавад ва дарозии ин танаффусҳо аз ним соат кам набуда ва аз 2 соат зиёд набошад. Дарозии танаффус дар ҳадҳои нормаҳои нишон дода шудагӣ бо қоидаи тартиботи дохилӣ муқаррар карда мешавад.

Эзоҳ. Қоидаҳо дар бораи танаффусҳои маҳсус барои модарони кӯдакашонро мемаккондагӣ дар моддаи 134 нишон дода шудааст.

101. Вақти сар шудан ва тамом шудани рӯзи корӣ инчунин танаффус кардан дар мобайни кор бо қоидаҳои тартиботи дохилӣ муқаррар карда мешавад.

102. Дар будани кори сменагӣ ҳар як группаи коргарон бояд ки дар давоми вақти кори нормалӣ кор кунад, иваз шудани як смена бо дигар дар соатҳое ки бо қоидаҳои тартиботи дохилӣ муайян гардидаанд, ба равиши нормалии ба кор зарар намерасонидагӣ гузаронида мешаванд.

103. Ба корҳои зиёд аз вақти нормалии кори ҳамчун қоидаи умумӣ роҳ дода намешавад.

104. Ба кори зиёд аз вақти нормалӣ фақат дар мавридҳои маҳсуси зерин роҳ додан мумкин аст:

а) вақто ки кор барои мудофиаи Республика ва барои пешгирий кардан аз бадбахтии ногаҳонии ҷамъиятий ва ҳавфнокӣ икро карда мешавад;

б) вақто ки икрои кор барои корҳои ҷамъиятий зарур аст, ҷунончи: таъмин кардан бо об, бо рӯшнои, канализация, транспорт ва почта-телеграф ва алоқаи телефон, барои бартараф

кардани ҳодисаҳои тасодуфӣ ё ногаҳонӣ, ки онҳо дурустии бурдани корро вайрон мекунад;

в) вақто ки кори саршударо ба итном расонидан зарур аст, ки вайро дар натиҷаи таъхиркуни шешакӣ дида нашудагӣ ё тасодуфӣ аз рӯи шароитҳои техникии истеҳсолот дар вақти нормалии кор тамом кардан мумкин нест, агар дар айни ҳол бас кардани кори сар шуда ба вайрон шудани материалҳо ё машинаҳо сабаб мешудагӣ бошад;

г) вақто ки кор барои ремонт ва барқарор кардани механизмҳо ё соҳтмонҳо зарур аст, дар он мавридҳое ки парокандагии онҳо барои хобондани кори аксарияти меҳнаткашон сабаб мешавад.

Эзоҳ. Ба кор фармудан ба кори зиёд аз вақти кори нормалӣ дар мавридҳои дар ҳамин модда нишон додашуда, фақат бо муқаррар намудани комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ ва дар набудани он фақат бо розигии союзҳои профессионалии даҳлдор ва бо рухсати инспекторҳои меҳнат роҳ дода мешавад, ва дар мавридҳои ниҳоят зарурӣ мумкин аст, ки кор фармуда шуда баъд аз он инспектори меҳнат хабардор карда шавад.

105. Қувваашро гум кардааст

(Укази Президиуми Советии Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/XII соли 1940).

106. Адади умумии соатҳои кори зиёд аз вақти нормалӣ барои ҳар як коркун дар давоми як сол набояд ки аз 120 соат зиёд бошад, дар айни ҳол, вақте ки ба кори зиёд аз вақти нормалӣ зиёдтар сарф шудааст, ки ин кор дар давоми 2 рӯз пай дар пай мебошад, набояд ки дар ду рӯз аз 4 соат зиёд бошад.

Эзоҳ. Дар соҳаҳои чудогонаи хочагӣ ки дорон характери мавсумӣ аст, адади соатҳои кори зиёд аз вақти нормалӣ мумкин аст, ки аз тарафи ВЦСПС назар ба муқаррар кардагӣ моддаи 106 зиёд карда шавад.

107. Барои кор фармудан ба кори зиёд аз вақти нормалӣ барои пурра кардани вақте ки коркун ба кор дер мондааст, роҳ дода намешавад.

108. Дар бораи ҳар як кори зиёд аз вақти нормалӣ бояд ки дар дафтарчай расчётий ва дар баробари ҳамин дар дафтари маҳсуси корҳои зиёд ва вакти нормалӣ бо нишон додани вақти сар шудан ва тамом шудани кор ва музди коре ки коркун ўро барои кори зиёд аз вақти нормалӣ гирифтааст, бояд қайд карда шавад.

Б о б и ё з д а ҳ у м Вақти истироҳат

109. Ба ҳамаи меҳнаткашои, ба давомоти камаш 39 соат истироҳати пай дар пайи ҳар ҳафтагӣ дода мешавад. Рӯзҳои истироҳатӣ ҳар ҳафтагӣ аз тарафи СКХ РСС Тоҷикистон муқаррар карда мешавад ва мумкин аст, хоҳ дар рӯзҳои якшанбе ва хоҳ дар ҳар як кадом дигар рӯзи ҳафта таъин карда мешавад.

(Укази Президиуми Советии Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/XII соли 1940).

110. Аз меҳнаткашон ба он қасоне ки онҳо дар корхонаҳо, муассисаҳо ва хоҷагиҳо, бинобар шароитҳои кор дар рӯзҳои истироҳатӣ ҳар ҳафтагии умумӣ аз истироҳат истифода бурда натавонистаанд, бояд ки барои онҳо дар рӯзҳои дигари истироҳат дода шавад. Ҳуди ҳамин қоидаҳо ба шахсони дар корхонаҳое ки амалиёти онҳо аз рӯи ҳарактери худ доимӣ аст, кор мекунанд, низ ҷорӣ мебошанд. Аммо дар ин корхонаҳо ба ивази рӯзи истироҳатӣ умуман муқаррар гардида, барои ҳар як группаи коркунон рӯзҳои истироҳати маҳсуси муайян карда мешавад.

111. Ғайр аз рӯзҳои истироҳатии дар моддаи 109 нишон дода шудагӣ, рӯзҳои ғайрикоргарӣ муқаррар карда шудаанд: 22-уми январь, 1 ва 2-уми май, 7 ва 8-уми ноябрь ва 5-уми декабрь, ҳамаи дигар рӯзҳои сол рӯзҳои коргарӣ шумурда мешаванд.

(Укази Президиуми Советии Олии РСС Тоҷикистон аз 13/ХII соли 1940).

112. Қуввашро гум кардааст.

(Укази Президиуми Советии Олии РСС Тоҷикистон аз 13/ХII соли 1940).

113. Қувваашро гум кардааст.

(Укази Президиуми Советии Олии РСС Тоҷикистон аз 13 /ХII соли 1940).

114. Ба ҳамаи коргарон ва хизматчиёни ки дар ҳамин корхона ё идора на камтар аз 11 моҳ кор кардаанд, як маротиба дар як соли коргарӣ ба давомоти на камтар аз 12 рӯзи коргарӣ отпускаи навбатӣ дода мешавад.

Эзоҳ. Пайдарҳам будани кореро ки вай мувофиқ и моддаи 114 барои отпуски навбатӣ ҳуқуқ медиҳад, дар сурати аз як корхона ё идора ба дигарааш мувофиқи амри администрация гузаронида шудани коркун вайрон намешавад (Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13/XII соли 1940).

115. Ба шахсоне ки дар корхонаҳои маҳсусан заарнок ва хавфнок кор мекунад, ба ғайр аз отпускаҳои моддаи 114 нишон дода шудагӣ ба муддати на камтар аз 2 ҳафта отпуски иловагӣ дода мешавад.

Рӯйхати истеҳсолот ва қасбҳое ки барои гирифтани отпуски иловагӣ ҳуқуқ медиҳанд, аз тарафи ВЦСПС муқаррар карда мешавад.

116. Надодан, ҳамчунин бо компенсацияи пулӣ иваз кардани (моддаи 191) отпускҳои иловагии дар моддаи 115 нишон додагӣ, инчунин отпускҳои навбатии ба балоғат нарасидагон (моддаи 114), ба ғайр аз мавридиҳое ки бо қарори маҳсуси ВЦСПС пешбинӣ карда шудаанд, манъ карда мешавад.

117. Истифода бурдан аз отпускҳо мумкин аст, ки дар ҳамаи давоми сол гузарад, аммо бо ин, равиши кори корхонаҳо, муассисаҳо ва хочагиҳо вайрон нашавад.

118. Вақт, тартиб ва навбати истифода бурдан аз отпушкҳо аз тарафи комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ, вале дар набудани он, мувоғики созиши администрации корхона, муассиса ё хоҷагӣ бо вакили коргарон муқаррар карда мешавад (моддаи 156).

Дар мавриди ба вуҷуд омадани норозигӣ дар бораи ин масъалаҳо, онҳо дар тартиби конфликтӣ ҳал карда мешавад.

119. Отпушкҳое ки ба меҳнаткашон оид ба беморӣ ё модарӣ дар тартиби муқарраргардида дода мешавад, ба ҳисоби отпушкҳои навбатӣ ва иловагии дар моддаҳои 114 ва 115 нишон дода шудагӣ намедароянд.

120. Агар отпуски навбатӣ дар ҳамон сол на бо айби меҳнаткаш истифода бурда нашуда бошад, ва меҳнаткаш барои ин компенсация нагирифта бошад (моддаи 91) дар ин сурат мазкур отпуск ба муддати отпуски истифода бурда нашуда мондагӣ дароз карда шавад. Отпушкҳоро ба муддати зиёд аз 2 сол якҷоя кардан мумкин нест.

Бо би дувоздаҳӯм

Дар бораи шогирдӣ

121. Шахсоне ки дар мактабҳои шогирдӣ, бригадаҳо ва устоҳонаҳо омӯзиш мебошад, инчунин шахсоне омӯзиши индувидуалиро дар истеҳсолот дар таҳти роҳбарии коргарони квалификациянок мегузаранд, шогирд ҳисоб карда мешаванд.

122. Аз шогирдон такмил (пур) кардан ва мӯҳлати хондан дар тартиби қарори КИМ ва СКХ СССР аз I/VIII соли 1928 муқаррар карда мешавад.

(М. Қ. СССР, соли 1928, №49, мод 437).

123. Шумораи шогирдони дар вақти бастани шартномаи колективӣ муқаррар карда мешудагӣ инчунин дар мавриди набудани вай ҳам бояд, ки аз нормаҳои бо қарори ҚИМ ва СКХ СССР аз 1/VIII соли 1928 пешбини карда шудагӣ кам набошад.

124. Шогирдон бояд ба корҳое ки ба омӯхтани мутахасисӣ дахл надоранд, вобаста карда нашаванд.

125. Ба ӯҳдаи корхона вазифа гузашта мешавад, ки барои дуруст ба роҳ мондани таълими ҷавонони наврас мувофиқи қарорҳое ки аз тарафи ВЦСПС бо якҷояги комиссаратҳои ҳалқии дахлдор ва дар мавридҳои даркорӣ боякҷоягии органҳои ҳочагии дахлдор нашр карда мешавад, чорабиниҳои даркорӣ гузаронад.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/XII СОЛИ 1940).

126. Шогирдоне ки ин ё дигар мутахассисро дар муддати муқаррар шудагии омӯзиш тамом кардаанд, аз санчиш гузаронида мешавад, ба онҳо ҳуқуқ дода мешавад, ки муҳлати шогирди муқарраргардидаро тамом накарда бошанд ҳам имтиҳон диханд.

127. Ба ВЦСПС ҳуқуқ дода мешавад, ки дар бораи нормоҳо ва қоидаҳои шогирдӣ қарорҳои маҷбурий нашр кунанд.

128. Контролӣ ва назорат кардан барои бо дурустӣ гузашта шудани шогирдӣ ба ӯҳдаи союзҳои профессионалий гузашта мешаванд.

Бобисездаҳӯм

Мехнати занон ва шаҳсони ба балоғат нарасидагӣ

129. Мехнати занон ва қасони аз 18-солагӣ худро дар истеҳсолотҳои вазнини барои саломатӣ заарнок ва корҳои зеризамини кор фармудан манъ карда мешавад.

Рӯйхати корҳои маҳсусан вазнин ва заарнок, инчунин нормаҳои ҳаддии бурдани чизҳои вазнин ҳам барои занҳо ва ҳам барои ҷавонони наврас ба таври ҷудогона аз тарафи ВЦСПС муқаррар карда мешаванд.

130. Қувваашро гум кардааст.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/XII соли 1940).

131. Занони ҳомиладор ва кӯдаки ширмаккони синагӣ доштагӣ дар ҳеч як ҳолат ба кори шабона ва ба кори зиёд аз вақти нормалӣ кор фармуда намешаванд.

132. Ба коргарзанон ва хизматчизанон дар мавридҳои ҳомиладор шудан ва зоидани онҳо муддати 35 рӯзи календари пеш аз зоидан ва ба муддати 28рӯзи календарӣ баъд аз зоида шудан отпуш дода мешавад ва барои ин муддат аз ҳисоби давлат ёрдампулӣ дода мешавад.

Ҳамин отпуш ва ёрдампули барои ҳомиладорӣ ва зоидан ба он заноне дода мешавад, ки онҳо дар ҳамин муассиса (идора) пай дар пай на камтар аз ҳафт моҳ кор карда бошад.

Эзоҳ. Дар вақти таъин кардани ёрдампулӣ барои ҳомиладори ва зоидан стажи кор низ дар он маврид канда нашудагӣ ҳисоб меёбад, ки агар коргарзан ё хизматчизан аз як муассиса ё идора ба дигар муассиса ё идора дар асоси амри администрация гузашта бошад.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 11/ XII соли 1939).

133. Занонро баъд аз моҳи панҷуми ҳомиладориашон ба ҷойҳои берун аз ҷои кори доимиашон, бе розигии худи онҳо ба командировка фиристодан мумкин нест.

134. Барои модароне ки кӯдаки ширмаккони синагӣ доранд, бояд ки ба ғайр аз танффусҳои умумӣ (моддаи 100), барои ширмакконидани кӯдак боз танаффуси иловагӣ муқаррар карда шавад.муддати аниқи танаффусҳо бо қоидаҳои тартиботи дохили муқаррар карда мешавад, дар айни ҳол танаффусҳои барои ширмакконидани кӯдак муайян карда мешудагӣ дар ҳар як сеюним соат аз як маротиба кам набуда ва дарозии онҳо бояд ки аз ним соат кам набошад.

Танаффусҳои нишон дода шудагӣ ба вақти корӣ ҳисоб карда мешаванд.

135. Шахсони аз 16-сола хурдро ба кор қабул кардан манъ карда мешавад.

Эзоҳ. Дар мавридҳои чудогона ба инспекторҳои меҳнат ҳуқуқ дода мешавад, ки дар асоси инструкцияи маҳсуси аз тарафи ВЦСПС нашр мешудагӣ барои ба кор даромадани хурдсолоне ки аз 14 – сола хурд намебошанд иҷозат диҳад.

136. Барои шахсони аз 16- сола хурди кайҳо ин тараф дар корхонаҳо кор карда истодагӣ ё дар асоси эзоҳи моддаи 135 аз нав доҳил шудагӣ рӯзи кории 4-соата муқаррар карда мешавад.

137. Шумораи минималии (камтарини)коргарони ба балоғат нарасидагӣ барои соҳаҳои чудогонаи саноат бо қарори маҳсуси аз тарафи ВЦСПС нашр карда мешудагӣ норма кунонида мешавад.

Б о б и ч о р д а ҳ у м Муҳофизат кардани меҳнат

138. Ҳеҷ як корхонаро бе тасдиқи инспексияи меҳнат ва органҳои назорати санитарӣ- саноатӣ ва техники кушодан, ба кор даровардан ё ин ки аз як бино ба бинои дигар гузаронидан мумкин нест.

139. Ҳамаи корхона ва муассисаҳо вазифадоранд, ки барои бартараф кардан ё кам кардани шароитҳои зарарноки кор, барои пешакӣ огоҳ кардан дар бобати ҳодисаҳои бадбаҳтии ногаҳони ва барои нигоҳ доштани ҷои кор дар вазъияти даҳлдори санитарии гигиенагӣ мувофиқи қарорҳои маҷбурии умумӣ ва маҳсусии оид ба истеҳсолҳои чудогона аз тарафи ВЦСПС нашр мешудагӣ ҷорабинӣ кунанд.

140. Машинаҳо, приводҳо ва станокҳо дар вақтҳои танаффуси кор бояд хобонда шаванд, ба ғайр аз мавридҳое ки хобонида шудани онҳо мувофиқи шароитҳои техникӣ мумкин нест, ё вақтҳо ки онҳо барои винтиляцияҳо (тоза кардани ҳаво), бароварда партофтани обҳо, рӯшнойӣ кардан хизмат мекунад ва дигарҳо.

141. Дар ҳамаи корҳои махсусан заарнок ё корҳое ки бо дараҷаи ҳарорати (температураи) ғайриномалий вобастаанд, корҳое ки дар ҷойҳои намнок, ё баданро меолонанд, ҳаҷунин дар мавридҳое ки аз рӯи мулоҳизаҳои гигиенаи ҷамияти ба вучуд меоянд, ба коргарон аз ҳисоби корхона либосҳои махсус ва асбобҳои пешгирикунанда (айнак, ниқоб, распиратор, собун ва монанди инҳо) мувофиқи рӯйхат ва нормаи аз тарафи комитетҳои марказии союзҳои профессионалий муқаррар мегардидағӣ- дода мешаванд.

142. Дар истеҳсолотҳои бо заҳролудкуни профессионалий (худи қасб) вобаста будагӣ, мувофиқи рӯйхат ва миқдоре ки аз тарафи комитети марказии союзҳои профессионал муқаррар карда мешавад, ба коргарон ба сифати ҷораи муқобили заҳр равған ё моддаҳои бехатаркунанда дода мешаванд. Ин моддаҳо аз ҳисоби корхона дода мешаванд.

Эзоҳ. Дар мавриди дода нашудани либоси махсус, асбобҳои пешгирий мекардагӣ ё моддаҳои муқобили заҳрӣ (мод. 141-142) ва дар мавриди аз тарафи худи коргарон ба даст дароварда шудан, қимати онҳо ба коргар аз рӯи нарҳи ҳақиқии онҳо дода мешавад.

143. Ба ВЦСПС ҳуқуқ дода мешавад, ки дар истеҳсолотҳо ё дар корхонаҳои махсусан ҳавфнок барои ҳамаи шаҳсони дар онҳо ба кор медаромадагӣ ё групай ҷудогонаи коргарони ба онҳо ба кор медаромадагӣ (занҳо ва ҷавонони наврас) маҷбури шаҳодат қунонидани пешакӣ, инчунин дар ҳар як сари чанд вақт шаҳодат қунонидани такрориро муқаррар қунанд.

144. Ба ВЦСПС ҳуқуқ дода мешавад, ки дар он истеҳсолотҳое ки кори онҳо махсусан зарурият надошта ва ба ҳаёти коргарон махсусан зарар ба вучуд меоранд, кори шабонаро манъ қунанд.

145. Корхонаҳо, муассисаҳо ва ҳаҷагиҳо ӯҳдадоранд, ки ҳамаи қарор ва қоидҳои дар бораи муҳофизат кардани меҳнати коргарон ва хизматчиён ҷори будагиро дар ҷои намоён оvezанд

ва дафтарҳои аз рӯи талаби қарорҳои ВЦСПС дар ин бора даркор мешудагиро ҷори кунанд.

146. Аз болои ичро кардани ҳамаи қарордодҳои ҳамин Кодекс, декретҳо, инструкцияҳо, амрҳо ва шартномаҳои колективӣ, ки онҳо ба шароитҳои меҳнат, муҳофизат кардани саломатӣ ва ҳаёти меҳнаткашон дахлдоранд, аз тарафи ҳамаи муассисаҳо, корхонаҳо, ҳоҷагиҳо ва шахсҳо, бе истисногӣ ба қадом тавр ичро карда мешаванд, назорат карданро ба зиммаи инспекцияи меҳнат, инспекцияи техниқӣ ва инспекцияи санитари дар ихтиёри ВЦСПС будагӣ гузошта мешавад.

147. Инспекторони меҳнат аз тарафи Президиумҳои КМ Союзҳо таъин ва аз тарафи Пленумҳои КМ Союзҳо тасдиқ карда мешаванд.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/XII соли 1940).

148. Барои ба амал овардани мақсадҳои дар моддаи 146 нишондодашуда органҳои инспексияи меҳнат ичро мекунанд:

а) дар ҳамаи вақтҳои рӯз ва шаб дар ҳамаи корхонаҳо, муассисаҳо ва ҳоҷагиҳои райони худ ва ба ҳамаи ҷойхое ки дар он ҷо кор давом мекунад, инчунин дар ҳамаи муассисаҳо ки барои коргарон буда дар ҳузури онҳо мавҷуданд (хонаҳо, қасалихонаҳо, яслиҳо, ҳаммомҳо ва монанди инҳо), иштирок карда метавонанд;

б) аз соҳибон ва мудирони корхонаҳо, муассисаҳо ва ҳоҷагиҳо эзоҳоти даркориро, инчунин пешниҳод кардани ҳамаи дафтарҳо, ҳуҷҷатҳо ва маълумотҳоро талаб карда наметавонанд;

в) дар бораи роҳ дода шудан ба кушодани ҳамаи корхона ё қисмҳои онҳо фикр медиҳанд;

г) барои муассиса, корхона ва ҳоҷагиҳои давлатӣ, ҷамиятӣ, ҳусуси шахсҳо дар бораи бартараф кардани камбузиҳои дар соҳаи муҳофизати меҳнат ошкор карда шудагӣ амр дода метавонанд, ки ичрои амри мазкур ва ҳамаи онҳо маҷбури мебошад;

д) шахсоне ки барои риоя накардани қарордодҳои ҳамин Кодекс, декретҳо, инструкцияҳо, амрҳо ва актҳои дигари ҳокимияти советӣ, ки ба муҳофизат кардани зиндагонӣ ва саломатии меҳнаткашон равона карда шудаанд, ба тариқаи административӣ ва судӣ ба ҷавобгарӣ қашида метавонанд.

149. Ба ғайр аз ҷораҳое ки дар моддаҳо гузашта нишон дода шудаанд, органҳои инпексияи меҳнат ҳақ доранд, ки барои бартараф кардани шароитҳои бевосита ба ҳаёт ва саломатии коргарон ҳавфнок будагӣ агарчанде ки дидани ин ҷораҳо бо қонун ва бо инструкция ё қарорҳо ва амрҳои маҳсуси ВЦСПС пешбини карда нашуда бошад ҳам, ҷорабинии фавриро дида метавонанд.

150. Назорат кардан барои аниқ татбиқ карда шудан ва ичро карда шудани қарордодҳои маҷбурий оид ба гигиенаи профессионалий санитарии фабрикӣ ва техникаи бехатарӣ ва зимманиспекторҳои санитарӣ ва меҳнатии профсоюзҳо, гузашта мешавад.

Б о б и п о н з д а х у м

Дар бораи союзҳои профессионалии (истехсолотии) коргарон ва хизматчиён ва органҳои онҳо дар корхона, муассиса ва хочагиҳо

151. Союзҳои профессионалий (истехсолотӣ), ки гражданҳои бо кори музdnок дар корхонаҳо, муассисаҳои давлатӣ, ҷамъиятий дар корхона, муассиса ва хочагиҳои хусусӣ кор мекардагиро муттаҳид мекунанд, ҳақ доранд, ки ба сифати яке аз тарафҳо шартномаҳои колективӣ банданд, инчунин оид ба ҳамаи масъалаҳои меҳнат ва зиндагонӣ аз номи онҳо вакил шаванд.

152. Союзҳои профессионалий (истехсолот) ки дар асосҳои муайян кардани съездҳои даҳлдор ин ташкилотҳо ташкил карда мешаванд, ба ҳеч гуна регистрацияи идораҳои давлатӣ, ки ин барои ҷамъият ва съездҳо муқаррар карда шудааст доир нестанд ва онҳо дар тартибе ки Совети Марказии Умуми Союзии

Союзҳои профиссионалӣ муайян кардааст, регистрация карда намешавад.

153. Ҳама гуна дигар иттиҳодияҳое ки мувофиқи моддаи 152 регистрация карда нашудаанд, наметавонанд ба худ союзҳои профиссионалӣ (истехсолотӣ) ном дода ва ҳуқуқи онҳоро ба худ гиранд.

(Укази Президиуми Советии Олии РСС Тоҷикистон аз 13/XII соли 1940).

154. Союзҳои профиссионалӣ (истехсолотӣ) ҳуқуқ доранд ки:

а) молу-мулк ба даст дароварда ба онҳо соҳиби кунад;

б) дар асоси қонун дар амал ҷорӣ будагӣ ҳар хел договорҳо, сделкаҳо ва монанди инҳоро банданд.

Эзоҳ. Қуввашро гум кардааст.

(Укази Президиуми Советии Олии РСС Тоҷикистон аз 13/XII соли 1940).

154-1. Ташкилотҳои союзҳои профиссионалӣ ки аз ҳуқуқҳои шахсӣ юридикӣ истифода мебаранд, аз рӯи ӯҳдадориҳои худ, ки аз фаъолияти хоҷагии онҳо мебароянд дар асосҳои умумии мувофиқи Кодекси гражданӣ муқаррар карда шудагӣ, масъулияти молу-мулкӣ доранд.

(Укази Президиуми Советии Олии РСС Тоҷикистон аз 13/XII соли 1940).

154-2. Ташкилотҳои союзи профиссионалӣ аз рӯи ӯҳдадориҳои ташкилотҳои болоӣ ва поёни худ фақат дар ҳамон мавридҳо ҷавобгар мебошанд ки агар онҳо ин ҷавобгариро ба зиммаи худ гирифта бошанд.

155. Ҳаммаи органҳои давлатӣ бояд ки мувофиқи конститутсияи РСС Тоҷикистон ба союзҳои профиссионалӣ (истехсолотӣ) ва иттиҳодияи онҳо дар бобати таъмин карада шудани онҳо аз биноҳо, таҷхизот кунонидани биноҳои онҳо барои соҳтани саройҳои меҳнатӣ, ҳавлиҳои союзҳо, сабукиҳо оид ба истифода бурдан аз почта, телеграф, телефон, роҳи оҳан, роҳи обӣ ва монанди инҳо аз ҳар ҷиҳат ёри расонанд.

156. Органҳои ибтидоии союзи профессионалӣ дар корхонаҳо, муассисаҳо ё хоҷагиҳо комитетҳои коргарон ва хизматчиён (фабрикавӣ заводи рубники, бинокорӣ, маҳаллий ва монанди инҳо) ё комитетҳоро иваз мекардагӣ вакил-намояндаи союз ҳисоб мешаванд.

Эзоҳи 1. Тартиботи интихоб кардани комитети коркунони ҳамин корхона, муассиса ё хоҷагӣ, аз тарафи союзи профессионалӣ (истеҳсолотии) даҳлдор муайян карда мешавад.

Эзоҳи 2. Дар ведомствоҳои харбӣ ва баҳрӣ, комитетҳои коргарон ва хизматчиён дар асоси қарорҳои маҳсус, ки аз тарафи Комиссарияти Ҳалқии Мудофиаи СССР ва ВЦСПС нашр карда шудагӣ ташкил ёфта ва амал мекунад.

157. Дар корхонаҳо, муассисаҳо ё хоҷагиҳо, ба гайр аз он ки дар моддаи 156-ми ҳамин кодекс нишон дода ва аз тарафи союзи профессионалӣ (истеҳсолотии) даҳлдор тасдиқ гардидаанд, ҳеч гуна комитет аз ҳуқуқҳое ки бо моддаҳои 158-160 дода шудаанд, истифода бурда наметавонанд.

158. Предмети амалиёти комитет (моддаи 156) ҳаминҳо мебошанд:

а) вакили кардан ва ҳимоя кардани манфиатҳои коргарон ва хизматчиёни муттаҳидкардагиашон дар пеши администрацияи корхонаҳо ва хоҷагиҳо оид ба масъалаҳои шароити меҳнат ва зиндагии коркунон;

б) вакили кардан дар назди ташкилотҳои ҳукуматӣ ва ҷамъиятӣ;

в) назорат кардан аз болои администрация, идора ва хоҷагӣ барои аниқ ичро карда шудани нормаҳои оид ба муҳофизат кардани меҳнат, сугуртаи социалӣ, додани ҳаққи меҳнат, қоидаҳои техникаи бе ҳавғӣ ва санитарӣ ки мувофиқи қонун муқаррар карда шудаанд, ҳамчунин ёри расонидан ба органҳои давлатии муҳофизаткунандай меҳнат;

г) чораҷуҳо дар бобати беҳтар кардани зиндагонии маданий ва материалӣ коргарон ва хизматчиён;

д) ёри расонидан ба равиши нормалӣ истеҳсолот дар корхонаҳои давлатӣ ва иштирок кардан ба воситаи союзҳо профессионалӣ (истеҳсолоти) дар корҳои ба тартиб даровардан ва ташкил кардани хоҷагии халқ;

159. Дар бораи интихоб кардан ва сар кардани амалиёти комитет ба маълумоти администрация расонида мешавад. Адади аъзоёни комитети коргарон ва хизматчиён, ки барои озод кардан аз кори асосиашон лозиманд, ба таври зерин муқаррар карда мешавад.

Вақто ки шумораи умумии коркунон дар ҳамаи вақти корӣ бошанд.

Дар корхона, муассиса ё хоҷагӣ, ки коркунони онҳо то 300 кас бошанд, на зиёдтар аз як кас.

Аз 300 то 1000 кас – ду кас

Аз 1000 то 5000 кас – се кас

Зиёд аз 5000 бошад – панҷ кас

Аз кор озод карда шудани аъзоёни комитет аз тарафи администрация дар асоси қарори комитет ба амал оварда мешавад.

160. Озод кардани аъзоёни комитет, ки барои кор кардани доимӣ дар комитет, бо муҳофизат кардани музди кори қвалификасияи онҳо, вале на камтар аз ставкаи таърифии даҳлдор ба амал оварда мешаванд. Ба аъзоёни комитети аз кор озодкардашудагӣ, коре ки то интихоб шудан дар ҳамин корхона, муассиса ё хоҷагӣ карда истода будан, дар асоси шартномаи собиқи то интихоб кардашуданашон баста шудагӣ, барои ҳамаи вақте ки дар комитет кор мекунанд, барои худашон гарантиянок карда мешавад.

Аз кор холӣ карадани аъзоёни комитет, инчунин аъзоёни қисми коргарӣ комиссияи нархмонӣ- конфликтӣ ба ғайр аз риоя кардани қоидаҳои умумии дар бораи қатъ карадан ё бекор карадани шартномаи меҳнатӣ (моддаҳои 44 ва 47) фақат бо

розигии союзи профессионалиӣ (истеҳсолотии) дахлдор мумкин мебошад.

161. Ба амалиёти комитетҳо ва органҳои союзи онҳоро интихобкунанда (маҷlisҳои умумии делегати) мумкин нест, ки аз тарафи мансабдорони администрации корхона, муассиса ва хоҷагӣ монеъи расонида шавад дар айни ҳол:

а) маҷlisҳои делигатии умумӣ, чун қоида, бояд ки дар вақти берун аз кор гузаранд; дар мавридҳое ки онҳо, яъне ки маҷlisҳо вазифаи давлатиро пеш мебаранд (интихоботи советҳои коргарон ва деҳқонон ва муассисаҳои сугуртаи социалиӣ) ё интихобот ба суездҳои союзҳои профессионалиӣ мумкин аст, ки дар вақти кор гузарад. Дар дигар мавридҳои маҳсуси ба инҳо фақат бо розигии администрация роҳ дода мешавад, ба маҷlisҳои цехҳо ҳам худи ҳамин қоидаҳо татбик карда мешавад;

б) маҷlisҳои комитет ҳам, ҳамчун қоида низ дар вақти берун аз кор гузаронида мешавад, ва фақат дар мавридҳои маҳсуси, ба розигии администрация ҳамаи аъзоёни комитетро барои ин маҷlisҳо дар вақти кор озод кардан мумкин аст.

в) администрация ӯҳдадор аст, ки дар бораи чӣ ба кор қабул кардан. Инчунин аз кор холӣ кардан дар пеш истодагӣ коргарон ва хизматчиён ва баробарии ҳамин дар бораи коргарон ва хизматчиёни ба кор қабул кардагиаш ба маълумоти комитет расонад.

162. Маблағҳо барои идора карадани комитетҳо фабрикавӣ-заводӣ, комитетҳои маҳаллиӣ ва ивазунандай иниститути делегатӣ онҳо, мувофиқи сметаи профорганӣ болотар тасдиқ карадагӣ, аз ҳисоби аз ҳаққи аъзогии аъзоёни профсоюз ва дигар даромадҳо ҷамъ шудагӣ ба вучуд меояд.

(Қарори КИМ ва СКХ СССР 13/Х1 соли 1937, МҚ №72, моддаи 348).

163. Маблағҳои дар моддаи 162 нишон дода шудагӣ аз тарафи комитет дар асоси қоидаҳои аз тарафи союзи профессионалиӣ дахлдор кор карда баромада мешудагӣ, ҳарочот

карда мешавад ва мумкин нест, ки ба ғайр аз бевосита таин гардидагии онҳо ба дигар ягон хел эҳтиёҷ ҳарҷ карда шавад.

164. Хориҷ карда шудааст.

165. Администрации корхона, муассиса ё ҳоҷагӣ комитетро бо бинои даҳлдор бо якҷоягии таҷхизот, асбобҳои сӯҳтусӯз ва рӯшнои, барои машғулоти чӣ ҳуди комитет, инчунин маҷлисҳои умуниделегатӣ коркуноне ки комитет онҳоро муттаҳид кардааст, таъмин кунад, ба ин бино оид ба корҳои комитет барои рафту омади бе монеагирӣ роҳ дода мешавад.

166. Аъзоёни правлениеи союзҳои профессионалий, вакилони онҳо ба мандатҳои маҳсус, инчунин аъзоёни комитет ҳам (моддаҳои 151 ва 156) ҳақ доранд, ки ба ҳамаи устоҳонаҳо, цехҳо, шӯъбаҳо, лабораторияҳо ва дигарҳои дар ҳамон корхона, муассиса ё ҳоҷагӣ будагӣ бемонегарӣ иштирок кунанд.

167. Вайрон кардани қоидаҳои дар боби 15-ми ҳамин Кодекс Дар бораи союзҳои профессионалии (истеҳсолотии) коргарон ва хизматчиён ва органҳои онҳо дар корхонаҳо, муассисаҳо ва ҳоҷагиҳо муқаррар карда шудагӣ барои мувофиқи моддаи 167-ми Кодекси Ҷиноятии РСС Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашидан сабаб мешавад.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, АЗ 13/XII соли 1940).

Боби шонздаҳӯм

Дар бораи органҳои оид ба ҳал кардани конфликтҳо ва дида баромадани корҳои оид ба вайрон кардани қонунҳои дар бораи меҳнат

168. Конфликтҳои меҳнатие ки дар бобати кор фармудани шароитҳои меҳнатии мувофиқи қонун, договори колективӣ ё договори меҳнатӣ ва қоидаҳои тартиботи дохилий муқаррар карда шудагӣ ба вучуд меояд, дар комиссияҳои нархмонӣ конфликтие

ки онҳо дар асоси намояндагии баробар ташкил карда мешавад, ҳал карда шуда, ё ин ки дар судҳои халқӣ ҳал мешаванд.

Эзоҳи 1. Корҳо дар бораи холӣ кардан ва ба вазифаашон барқарор намудани қасони зерин ба дида баромадани комиссияҳои нархмонӣ конфликтӣ ва судҳои халқи доир нестанд:

а) қасони ба қабул кардан ва холӣ кардан ҳуқуқ доштагӣ дар ҳамаи корхонаҳо, идораҳо ва ташкилотҳо;

б) коркунони масъули корхона, идора ва ташкилотҳои давлатӣ, кооперативӣ ва ҷамъиятий, ки онҳо вазифаҳои дар рӯйхати № 1-ми қарори КХ меҳнатии СССР аз 18 октябри соли 1929 номбар карда шударо ишғол кардаанд.

Эзоҳи 2. Дар сурати ғайриқонуниӣ ҳоли кардан аз кор коркуноне ки дар эзоҳи якӯм нишон дода шудаанд, метавонанд, ки дар ҳусуси ҳолиқунӣ дар тартиби тобеъгиашон, ба орган ё шахсе ки корхона, идора ё ташкилоти мазкур дар тобеъгии вай мебошад, шикоят кунанд.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/XII соли 1940).

Эзоҳи 3. Қувваашро гум кардааст.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13/XII соли 1940).

169. Ҳамаи вайронкуниҳои қонунҳои дар бораи меҳнат ва ҳамаи маҷмӯаи қунунҳои дигари оид ба меҳнат инчунин шартномаҳои колективи, бинобар он ки онҳо таъқиби чиноятиро талаб мекунанд, дар судҳои халқи дида баромада мешаванд.

Ҳамаи баҳсҳои индивидуали ё групавии дар байни ба кор қабулкунанда ва коргарон ва хизматчиён агар онҳо ба камераҳои оштикунанда фиристонда нашуда бошанд, мумкин аст ки дар судҳои халқи дида баромада шаванд.

170. Ҳал кардани баҳсҳои зерин ба дида баромадани камераҳои оштикунанда ва трейтейский судҳо даҳлдор мебошанд;

а) ҳамаи канфликтҳои оид ба масъалаҳои бастан, тағир додан илова кардан ва маънидод кардани шартномаҳои колективӣ;

б) конфликтҳои дар бораи муқаррар кардани шароити нави меҳнат дар ҳадди шартномаи колективии ҷорӣ будагӣ вақто ки онҳо дар комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ ҳал нашуда бошанд.

Эзоҳ. Барои ҳал кардани конфликтҳои дар бобати масъалаҳои тағир додан, илова кардан ва маънидод кардани шартномаҳои колективӣ мумкин аст, ки дар байни тарафҳои ҳамин шартномаро бастагӣ камераҳои оштикунанда ва третейский суд ташкил дода шаванд.

171. Корҳо ба камераҳои оштикунанда ва третейский судҳо дар ҳар як маротиба бо розигии союзҳои профессионалии даҳлдор ва ба кор қабулкунанда барои ҳал кардани конфликтҳои ҷудогонаи меҳнатии дар онҳо ба вучуд омадагӣ дохил мешаванд.

Дар камераи оштикунанда кор фақат бо розигии тарафҳо ҳал карда мешаванд.

Ба третейский суд чи корҳои дар камераҳои оштикунанда дида баромада шудагӣ, инчунин дида баромада нашудагӣ дода мешаванд.

Дар вақти ба вучуд омадани конфликт дар муассиса ва корхонаҳои давлатӣ, органҳои Комисариати Ҳалқии Меҳнат барои ҳал кардани баҳсҳои аз рӯи бастан ва маънидод кардани шартномаҳои колективӣ (созишҳои тарафиӣ) бо талаби яке аз тарафҳо, союзи пофессионалӣ ё муассисаи (корхонаи) давлатӣ третейский судҳоро ташкил медиҳанд; дар ин мавриди қабул кардаи третейский суд барои тарафи дигар ҳатми мебошад.

Третейский суд конфликтҳои оид ба масъалаҳои тағир додан ва бекор кардани шартҳои шартномаҳои колективиро то тамом шудани мӯҳлати ҳаракати ҷорӣ будани ин шартномаҳо, дар набудани розигии ҳар ду тараф ҳал карда наметавонад.

Дар мавриди ба вучуд омадани конфликтҳои хели зарури бехатарии давлатиро таҳдид мекардагӣ третейский суд бо қарори маҳсуси органҳои давлатии болотар(Комитети Икроияи

Марказии Советҳо, Совети Комиссарони Ҳалқи,) таъин карда мешавад.

172. Ба дида баромадани комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ медароянд;

а) дар мавридҳо ва дар ҳадҳои дар шартномаи колективӣ ё дар қонун пешбинӣ карда шудагӣ тасдиқ кардани нормаҳои коркард нарҳҳои сдельний (байъӣ), тақсим кардани кор ва вазифаҳо мувофиқи разрядҳои тарифӣ, муқаррар кардани проценти нормалии брак(нобакорбарори) шаклҳои санчиш, озмоиш ё дигар шароитҳои нави меҳнат, инчунин ҳал кардани он масъалаҳое ки онҳо бо қонун ё шартномаи колективӣ маҳсусан ба дида баромадани комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ дода шудаанд;

б) ҳал кардани ҳамаи конфликтҳое ки дар байни коркун ва ба корқабулқунанда дар вақти татбиқ кардани қонунҳои дар бораи меҳнат шартномаҳои колективӣ ва меҳнати ва қоидаҳои тартиботи дохилий ба вучуд меоянд.

172-1. Ба дида баромадани комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ намедароянд;

а) корҳои дар бораи аз вазифа холӣ кардан ва ба вазифа барқарор кардани коркунони дар эзоҳоти 1 ва 2-ми моддаи 168 нишон дода шудагӣ;

б) корҳои дар бораи бекор кардани шартномаҳои меҳнатӣ бо коркун, мувофиқи талаби союзи профессионалий;

в) масъалаҳои тағир додани моҳонаҳои вазифагии дар тартиби нормакунонии давлатии музди меҳнат муқаррар гардидагӣ ва тағир додани штатҳо;

г) конфликтҳое дар ки байни коркун ва ба кор қабулқунанда дар бобати пешниҳод кардан ва тақсим кардани биноҳои истиқоматӣ қаноатбахш, кунонидани эҳтиёҷоти майшатии коркунон ва дигарҳо рӯй дода, аз уҳдадориҳои мувофиқи шартномаҳои колективӣ ва меҳнатӣ ба вучуд намеоянд;

д) корҳои меҳнатии аз тарафи суди ҳалқии оид ба корҳои меҳнатӣ, аз тарафи камераҳои оштикунанда ё аз тарафи треттейский суд ҳал карда шудагӣ, инчунин корҳои меҳнатии барои дида баромадан дар ҳамин органҳо истодагӣ;

е) корҳои дар бораи ҷазоҳои интизоми дар тартиби итоаткунӣ,

172-2. Комиссияҳои нархмонӣ-конфликтӣ ҳақ надоранд, ки қарорҳои шартҳои шартномаҳои колективиро тағир медодагӣ, ба онҳо илова мекардагӣ ва онҳоро бекор мекардагиро бароранд, агар ингуна ҳукуқ махсусан дар шартномаи колективӣ гуфта нашуда бошад,

172-3. Ба ҳатман дида баромадан дар комиссияҳои нархмонӣ-конфликтӣ, ҳамчун инстанцияи асосии аввалин конфликтҳои оид ба масъалаҳои зерин доиранд;

а) гузаронидан ба кори дигар (сарфи назар аз миқдори музддиҳии вай) ва бо муҳофизат кардани музди кор, ки ба гузаронидан ба кори дигар вобаста аст;

б) музддиҳӣ дар сурати ноппурा кор кардани норма ва додан музди брак;

в) холӣ кардан аз сабаби надоштани лаёқат ва барои ичрои накардани вазифаҳо;

г) компенсияи барои истифода кардани инстурменти коркун;

д) додани либоси махсус ва ҳӯроқи махсус ва дар мавридҳои даҳлдор компенсацияи пулӣ барои онҳо; татбиқ карда шудани рӯзи коргарии кӯтоҳ кардашуда ва отпуски дарозмӯҳлат;

е) додани музд дар вақти ичро кардани кори ҳар хел қвалификация дар сурати ҷонишинӣ;

ж) додани музди простой;

з) додани музди тайёрӣ дидан ба наряди сдельний;

и) додани музди наряди сдельний тамом карда нашуда;

к) боздоштан аз музди кори коркун барои зараре ки вай дар аснои ичрои вазифаҳои хизматиаш ба кор қабулкунанда расонидааст, дар ҳамаи мавридҳое ки барои онҳо аз рӯи қонун

миқдори ҳаддии ҷавобгарӣ муқаррар карда шуда ва тартиботи маҳсуси дида баромадани судии корҳо ҷори карда нашудаанд;

- л) додани музд барои вақти аз кор берун кардан;
- м) додани компенсацияи пули барои отпуски дода нашудагӣ;
- н) миқдори музддиҳи барои вақти санчиш;
- о) дар бораи миқдори мукофоти ба коркун таалуқ доштагӣ;
- п) додани музди корҳои сверхучороний;

р) додани пособияи аз кор баромадан дар мавриди бекор кардани даговори меҳнатӣ.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13/XII соли 1940).

Эзоҳ. Қувваашро гум кардааст.

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/XII соли 1940).

172-4. Дар бобати ҳамаи конфликтҳои дигари боқимонда коркун метаванад ки аз рӯи ҳоҳиши худаш ҳоҳ ба комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ ҳоҳ ба суди ҳалқии оид ба корҳои меҳнат муроҷиат кунад.

172-5. Барои додани ариза ба комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ дар бораи дида баромадани конфликтҳо мӯҳлатҳои зерин муқаррар карда мешаванд;

А) дар бобати масъалаҳои холӣ кардан аз кор 14- рӯз;

Б) дар бобати масъалаҳои додани музди кори зиёда аз вақти нормалиӣ як моҳ;

в) дар бобати ҳамаи масъалаҳои дигар 3 моҳ.

Мӯҳлатҳои дар боло нишон дода шудагӣ сар мешавад;

А) оид ба корҳои дар бораи холӣ кардан аз кор ба сабаби ичро накардани вазифаҳо аз вақти содир кардани вайронкуние ки вай барои гузоштани масъалаи аз кор ҳоликунӣ сабаб мешавад;

б) оид ба корҳои дар бораи холӣ кардан аз кор дар ҳамаи мавридҳои дигари боқимонда аз рӯзи додани расчӯт ба коркун;

в) оид ба ҳамин корҳои дигар аз рӯзи ба вуҷуд ҳуқуқ барои арз кардани талаботи даҳлдор.

Эзоҳ. Мӯҳлат ва тартиботи ҳисоб кардани онҳо барои додани ариза ба суди ҳалқи оид ба корҳои меҳнат дар бораи дида баромадани конфлиktи меҳнатӣ дар Кодекси Процессуалии Граждани РСС Тоҷикистон (мод. 22-2) нишон дода шудаанд.

172-6. Комиссияҳои нархмони-конфлиktӣ аризаҳое ки мӯҳлатҳои дар моддаи 172-5 нишон дода шудагиро гузаронида дода шудаанд, дар он мавридҳое ки онҳо гузоштани муҳлатро бо сабабҳои қабулшаванд ҳисоб мекунанд, низ қабул карда метавонанд.

172-7. Ҳалномаҳои амри ғайри қонунии ба кор қабулкунандаро тасдиқ мекардагии комиссияҳои нархмонӣ-конфлиktӣ ҳақиқи намебошанд ва ба кор қабулкунандаро дар мавридҳои даҳлдор ва масъулияти дар тартиби ҷинояти ва гражданиӣ озод намекунанд.

173. Ҳалномаҳои комиссияҳои нархмонӣ-конфлиktӣ, камераҳои оштикунанда третейскии судҳои қатъӣ буда ва ба тасдиқ кардан мӯҳтоҷ нестанд.

Ҳалномаҳои зикркардашуда мумкин аст, ки фақат органҳои болотари ташкилотҳои профессионалиӣ ба тартиби назоратӣ бекор кунанд.

173-1. Аризаҳои дар бораи ба тариқи назоратӣ бекор кардан ҳалномаҳои комиссияҳои нархмонӣ-конфлиktӣ, камераҳои оштикунанда ва третейскии судҳо мумкин аст, ки тарафҳо аз рӯзи гирифтани хабар дар бораи ҳалномаи барпогардида сар карда дар муддати 14 рӯз бидиҳанд.

Аризаҳое ки дар мавридҳои дар бораи бекор кардани қарори органҳои меҳнат, ки дар вақти ба тариқи назорат дида баромадани ҳалномаҳои комиссияҳои нархмонӣ-конфлиktӣ, камераҳои оштикунанда ва третейскии судҳо, бароварда шудаанд, мумкин аст, ки дар худи ҳамин муддат дода шаванд.

173-2. Додани аризаҳо дар бораи ба тариқи назоратӣ бекор кардани ҳалномаҳои комиссияҳои нархмонӣ-конфлиktӣ, камераҳои оштикунанда ё, третейскии суд, ичро кунонидани ин

ҳалномаро, ба ғайр аз мавридҳое ки органи назораткунанда, аз рӯи ҳолатҳои кор, боз доштани ичрои ҳалномаро зарур мешуморад, боз намедорад.

173-3. Дар мавридҳои ба тариқи назоратӣ бекор карда шудани ҳалномаи комиссияҳои нархмонӣ-конфликтӣ, камераҳои оштикунанда ва третейскии судҳо, маблағҳои дар асоси ин ҳалнома дода шудагӣ фақат дар ҳамон моментҳо аз коркун гашта гирифта мешаванд, ки агар ҳалнома бекор карда шудагӣ ба ҳуҷҷатҳои қалбакии аз тарафи коркун пешниҳод карда шуда ё маълумотҳои дурӯғи аз тарафи вай дода шуда асос кунонида шуда бошад

174. Дар сурате ки ба кор қабулкунанда ҳалномаи комиссияҳои нархмонӣ-конфликтӣ, камераҳои оштикунанда ё третейскии суд, ки бо ин ҳалнома ба фоидаи коркун ё ба фоидаи союзи профессионали маблағҳои пулли муайян ҳал карда шудааст, ичро намекунанд, онгоҳ ин ҳалнома дар тартиби маҷбурий мувофиқи ҳуҷҷати дорои қувваи варакаи иҷроқунӣ будагии аз тарафи органи меҳнат дода мешудагӣ рӯёнида мешавад.

Дар ин мавридҳо ташкилотҳои союзи профессионалий дар бораи ба ҷавобгарии ҷиноятӣ қашида шудани ба кор қабулкунанда ҳам дар як вақт масъала ҳал мекунад.

Ҳалномаи третейскии судро дар хусуси коргарон союзи профессионалий мегузаронад.

Бо би ҳафдаҳум Дар бораи суғуртаи социали

175. Суғуртаи социалий ба ҳамаи шахсоне ки бо меҳнати муздинок кор мекунанд, сарфи назар аз он ки онҳо дар корхонаҳо, муассисаҳо, ҳоҷагиҳои давлатӣ, ҷамъиятӣ, кооперативӣ, концессионӣ, иҷорагӣ, аралаш, ё хусусӣ, ё дар корҳои шахсони хусусӣ машғуланд ва ба характер ва амалиёти кори онҳо ба усули музддихӣ ба онҳо нигоҳ накарда паҳн мешавад.

176. Суғуртаи социалӣ корҳои зеринро дар бар мегирад:

а) нишон додани ёрмандии муолиҷагӣ;

б) додани ёрмандии пулӣ дар марвариди муваққатан гум кардани қобилияти меҳнат (бемории умумӣ, bemorii профессионалиӣ, дар меҳнат маиб шудан, ҳомиладорӣ, зоидан, карантине ва нигоҳубин кардан ба аъзоёни bemorshudagii оила), барои зоидани кӯдак (барои нигоҳубин ва таъмин кардан) ва дар мавриди вафот кардан.

Эзоҳ. Тартибот ва шарти таъин кардан, додан, боздоштан ва маҳрум кардан аз навъҳои таъминоти номгӯй карда шудагӣ, муқаррар кардани дарозии стаж барои категорияҳои гуногун ва нормаҳои синнусолии группаҳо ва фармонҳои таъминкуниӣ, тартиби ба ҳисоб гирифтани аҳволи молу мулкӣ ба қонунгузории Союзи РСС муқаррар карда мешавад, (Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 11/ XII соли 1939).

В) додани пенсияи пулӣ ба коркуне ки ба кори музdnok кор мекунад ва пешниҳод кардани дигар хел ёрмандии пенсияи пулиро иваз мекардагӣ, дар мавриди дучор шудан ба маибии гум кардани қобилияти меҳнат (инвалид шудан) ва дар мавриди гум кадани таъминкунандай худ (вафот кардан ё бедарак ғоиб шудани таъминкунанда) додани пенсияи пулӣ, ёрӣ расонидани дигар хел ёрмандиҳои ба аъзоёни оила шахсоне ки бо кори музdnok кор мекунанд, дар мавриди гум кардани (вафот кардан ва ё бедарак ғоиб шудани) таъминкунанда.

177. Барои гузаронидани суғуртаи социалӣ нисбат ба музди кори дода мешудагӣ ба таври протценти пардохтҳои (яъне ҳақҳои) суғуртавӣ муқаррар карда мешавад. Микдори пардохтҳои суғуртавӣ вобаста ба дараҷаи хатарнокӣ ва заарнокии корхона бо қарори маҳсуси Совети Комисарони Халқӣ муқаррар карда мешавад.

Эзоҳ. Фондҳои суғуртавӣ барои эҳтиёчи таъмин кардани коргарон ва хизматчиён бехуқуки барои харҷ кардани онҳо ба ягон эҳтиёчи дигар қатъиян мустаҳкам карда мешаванд.

178. Пардохтҳои сугуртавӣ аз тарафи корхонаҳо, муассисаҳо, хоҷагиҳо ё шахсоне ки аз кор фармудани меҳнати музднок истифода мебаранд, супурда шуда, ин пардохтҳоро онҳо ба тариқаи андоз аз музди меҳнати сугурташавандагон нигоҳ дошта наметавонанд.

179. Хориҷ карда шудааст

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, 11/XII соли 1939).

180. Ёрдампулӣ оид ба муваққатан гум кардани қобилияти меҳнат аз рӯзи гум кардани қобилияти меҳнат то рӯзи барқарор карда шудани он ё муқаррар гардидани мавҷуд будани инвалидӣ дода мешавад.

181. Ёрдампулии оид ба ҳомиладорӣ ва зоидан ба сугурташавандагон барои ҳамаи вақти отпуски онҳо дар давоми мӯҳлате ки бо моддаи 132 ва иловайи ҳамин Кодекс муқаррар карда шудааст, дода мешавад.

182. Хориҷ карда шудааст

183. Файр аз ёрдампулиҳои дар моддаи 181 нишон додашуда, барои сугурташудагон ва занҳои онҳо, дар мавриди таваллуд шудани кӯдак барои нигоҳубин кардан ба кӯдаки нав таваллуд ёфтагӣ микдори 45 сӯм ёрдампулии яквақта дода мешавад, инчунин ёрдампулӣ барои хӯроки кӯдак дар микдори 10 сӯм дар як моҳ ба давомати 9 моҳ ёрдампулӣ дода мешавад. Ёрдампулӣ барои хӯроки кӯдак дар ду мӯҳлат дода мешавад, қисми якуми ёрдампулӣ дар микдори панҷоҳ сӯм бо якҷоягии ёрдампулӣ барои харида гирифтани чизҳои зарурии парваришкуни кӯдак дода шуда, вале қисми дуюман дар микдори 40 сӯм дар баробари панҷмоҳа шудани кӯдак дода мешавад.

Эзоҳ. Агар музди кори волид дар якуми моҳи таваллуди кӯдак дар як моҳ зиёда аз 300 сӯм бошад, ёрдампули барои таваллуди кӯдак дода намешавад.

184. Ёрдампулӣ барои дафн кардани суғурташавандагон ва аъзоёни қобилияти меҳнат надоштагии оилаашон, ки дар таъминоти онҳо мебошад, ба миқдори зерин дода мешавад:

а) агар маросими дафн дар шаҳр, дар навсохтмон ё худ дар посёлкаи коргарӣ гузарад, барои дафни касони аз даҳсола боло 40 сӯм ва то 10 сола 20 сӯм;

б) агар маросими дафн дар ҷои қишлоқ гузарад, барои дафни касони аз 10 сола боло 20 сӯм ва то 10 сола 10 сӯм;

(Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон, аз 13/XII соли 1940)

185. Хориҷ карда шудааст.

186. Хориҷ карда шудааст.

187. Аз ҳуқуқи таъмин шудан барои инвалидӣ истифода мебаранд:

а) шахсоне ки қобилияти меҳнати худро дар натиҷаи ҳодисаи ногаҳонии бадбахтии бо кори музdnоки кардаистодагиашон вобаста будагӣ гум кардаанд, ба дарозии мӯҳлати кор кардани онҳо нигоҳ накарда дода мешавад;

б) шахсоне ки қобилияти меҳнатии худро дар натиҷаи бемории профессионалиӣ гум кардаанд, ба стажи умумии кори музdnоки кардагиашон нигоҳ накарда аммо ба шарте ки дар яке аз соҳаҳои муайяни истеҳсолот дар давоми мӯҳлати барои ин соҳа муқаррар гардидагӣ кор карда бошанд;

в) касоне ки қобилияти меҳнатии худро дар натиҷаи дигар сабабҳо гум кардаанд, дар сурате ки онҳо дар рӯзи муқаррар кардани гум кардани қобилияти меҳнат ба 20-солагӣ даромада бошанд, дар мавҷуд будани стажи умумии кори музdnокашон аз як то 8 сол бошад, вобаста ба синну солашон, локин дар мавриҷое ки онҳо ба ҳамин рӯз ба синну соли нишон дода шудагӣ надаромадагӣ бошанд, ба дарозии мӯҳлати кори бо музди онҳо нигоҳ накарда.

188. Норма ва шаклҳои таъминоти ёрдампулии инвалидҳоро органҳои дахлдор, ба характеристи дараҷаи инвалидӣ ва аҳволи молу-мулкӣ инвалидҳо нигоҳ карда муқаррар мекунанд.

189. Дар сурати мурдан ва бо шаҳодат кунонида шудан ба таври дахлдор бедарак ғоиб шудани шахсони ба меҳнати музднок кор мекардагӣ, аъзоёни оилаи зерини онҳо, ки барои зиндагонӣ маблағҳои кифояги надоранд, ва ба таъминоти вафот кардагӣ ё бедарак ғоиб шудагӣ истодаанд, таъмин карда мешаванд:

а) фарзандон, бародарон, хоҳарон, фарзандхондашудагони ба синни шонздаҳсола надаромадагӣ ва агар инҳо дар омӯзишгоҳҳо (яъне умуман дар мактабҳо) хонда истодагӣ бошанд ба синни 18-солагӣ даромадагӣ;

б) фарзандон, бародарон, хоҳарон ва фарзандхондашудагони шонздаҳсолагиро пур кардагӣ, аммо то даромадан ба синну соли нишон дода шудагӣ қобилияти меҳнатии худро гум кардаанд;

в) падарон ва модарон, зан ва шавҳар ва ба фарзандӣ гирифташудагии қобилияти меҳнатиашонро гум кардагӣ, ё ин ки мардони ба синни 60-солагӣ ва занони ба 55-солагӣ даромадагӣ;

г) аз он шахсони дар пункти «б»-и ҳамин модда нишон дода шудагӣ, агарчанде ки қобилияти меҳнатӣ дошта бошанд ва мардони ба 60-солагӣ ва занҳои ба 55-солагӣ даромадагӣ набошанд ҳам, вақто ки онҳо ба нигоҳубинии кӯдакон, хоҳарон ё фарзандхондашудагони ба ҳаштсола надаромадагии аз касони суғурта шудагии мурдагӣ ё бедарак ғоиб шуда мондагӣ машғул бошанд.

189-1. Аъзоёни оилаи касони таъминкунандагонашон вафот кардагӣ ё бедарак ғоиб шудагии дар моддаи 189 нишон дода шудагӣ таъмин карда мешаванд:

а) агар вафоти таъминкунанда ё бедарак ғоиб шудани он дар натиҷаи ҳодисаи ногаҳонӣ, бадбаҳтии вобаста ба кори бо музд карда истодагии вай рӯй дода бошад;

б) агар вафоти таъминкунанда дар натиҷаи бемории профессионалии дар мӯҳлати дар қонун нишон дода шудагӣ

муқаррар гардида рӯй дода бошад, ба стажи умумии кори бо музд кардагии он нигоҳ накарда, аммо ба шарте, ки дар соҳаи муайяни истеҳсолот дар давоми мӯҳлати барои ҳамин соҳа муқаррар гардидагӣ кор карда бошанд;

в) агар вафот ё бедарак гоиб шудани таъминкунанда дар натиҷаи сабабҳои дигар рӯй дода бошад, онгоҳ ба шарте ки таъминкунанда дорои стажи умумии кори бо музд аз як то 8 сол бошад ба синну соли ва нигоҳ накарда;

г) агар таъминкунандаи оила дар тартиби таъминоти суғуртаи социалӣ оид ба инвалидӣ таъминот гирифта истода бошад, ба давомнокии мӯҳлати стажи маҳнатӣ таъминкунанда нигоҳ накарда.

190. Стажи умумии кори бо музд кардагӣ, ки вай аз аъзои оила дар мавридҳои дар пункти «б»-и моддаи гузашта (189-1) нишон дода шудагӣ барои таъминот ҳуқуқ медиҳад, тартиботи аз кай сар карда ҳисоб кардани ин стаж, инчунин норма ва шаклҳои таъмин кардани аъзоёни оила дар мавридҳои гум кардани таъминкунандаашон, аз тарафи органҳои даҳлдор, вобаста ба синну соли таъминкунанда, шумораи аъзоёни оила, ки ба таъмин кардан лозиманд, ва вобаста ба аҳволи мулкии инҳо муқаррар карда мешаванд.

191. Аз тарафи корхонаҳо, муассисаҳо, хоҷагиҳо ва шахсони чудогона дода нашудани пардохтҳои суғуртавии доданашон лозим будагӣ (моддаи 178), коркунони дар онҳо бо кори музdnок кор карда истодагиро аз ҳуқуқи гирифтани ҳамаи ёрдампулиҳои бо моддаи 176 ва минбаъдаи ҳамин Кодекс пешбинӣ карда шудагӣ дар ҳеч як ҳолат маҳрум намекунад.

192. Барои вайрон кардани қоидаҳои дар бораи суғуртаи социалии дар ҳамин Кодекс нишон дода шудагӣ, ҳамчунин барои вайрон кардани қонуну қоидаҳои дигар, айборон мувофиқи моддаҳои даҳлдори Кодекси Ҷиноятии РСС Тоҷикистон ба ҷавобгарии ҷиноятӣ кашида мешаванд.

ИЛОВАҲО БА КОДЕКСИ ҚОНУНҲО ДАР БОРАИ МЕҲНАТ

Илова 1

(ба эзоҳоти 2 ба моддаи 1)

Дар бораи шароитҳои меҳнат дар корҳои мавсумӣ

Дар асоси қарори Комитети Ичроияи Марказӣ ва Совети Комиссарони Халқии Союзи РСС аз 4-уми июни соли 1926 «Дар бораи шароитҳои меҳнат дар корҳои мавсумӣ» (Мачмӯаи қонунҳои Союзи РСС, соли 1926, № 40, моддаи 290) ва аз 14-уми январи соли 1927 дар бораи илова кардан ба қарори дар боло нишон додашуда (Мачмӯаи қонунҳои Союзи РСС, соли 1927, № 9, моддаи 81), Комитети Ичроияи Марказии Советҳо ва Совети Комиссарони Халқии Республикаи Советии Социалистии Ӯзбекистон қарор мекунанд:

Қарори Комитети Ичроияи Марказӣ ва Советӣ Комиссарони Халқии Союзи РСС, ки дар бораи шароитҳои меҳнат дар корҳои мавсумӣ мебошад, ба Кодекси қонунҳои дар бораи меҳнат ба сифати иловагӣ ба моддаи 1-уми ҳамин Кодекс дароварда шавад:

«1. Корҳое ки онҳо вобаста ба ҳолатҳои табии ва боду ҳаво дар давоми ҳамаи сол адо карда нашуда ва дар давоми давраи муайян, ки ин (мавсум) аз 6 моҳ зиёдтар набошад, гузаронида мешаванд, корҳои мавсумӣ ҳисоб карда мешаванд.

Эзоҳ. Рӯйхати номбарии корҳои мавсумӣ оид ба соҳаҳои чудогонаи хоҷагии халқ аз тарафи идораҳои (ведомствоҳои) манфиатдор кор карда баромада шуда ва аз тарафи Комисариати Халқии Меҳнатии Союзи РСС, бо розигии Совети Марказии союзҳои Профессионалии Умумисоюзӣ тасдиқ карда мешавад.

Вобаста ба шароитҳои маҳалли мумкин аст, ки рӯйхати номбарии иловагии корҳои мавсумӣ (ба гайр аз корҳои роҳи оҳан ва баҳрӣ ва алоқаи халқӣ), аз тарафи органҳои давлатии манфиатдор кор карда баромада мешудагии бо тасдиқи Комисариати Халқии Меҳнатии Республикаҳои Союзӣ бо

розигии Совети Республикавии Союзии профессионалий мешудагӣ муқаррар карда шавад.

2. Ба шахсоне ки ба кори музднок ба корҳои мавсумӣ машғуланд, ҳаракати қонунҳои дар бораи меҳнатии умумӣ, бо истисногии бо ҳамин қарор муқаррар карда шудагӣ паҳн карда мешавад.

Эзоҳи 1. Ҳаракати қарорҳои ба коргарон ва хизматчиёни муваққатии ба корҳои мавсумӣ машғул будагӣ, паҳн карда намешавад. Шароити меҳнати онҳо бо қарори Комитети Икроияи Марказӣ ва Совети Комиссарони Халқии Союзи РСС, аз 14-уми январи соли 1927, ки «Дар бораи шароитҳои меҳнатӣ коргарон ва хизматчиёни муваққатӣ» (Мачмӯаи қонунҳои Союзи РСС, соли 1927, № 9, моддаи 80) мебошад, ба тартиб дароварда мешаванд.

Эзоҳи 2. Ин қарор ба корҳои бинокорӣ, ба ғайр аз корхое ки онҳо нисбат ба ягон кори асосии ғайри бинокорӣ ёрдамчӣ буда, дар таҳти ҳаракати ҳамин қарор медароянд, паҳн карда намешавад.

3. Шароитҳои меҳнат дар корҳои мавсумӣ бо шартномаи колективӣ (созиши тарифӣ) дар маврид ва ҳадди бо ҳамин шартнома нишон дода шудагии дар ҳамин корхона, муассиса ё хочагӣ ҷорӣ будагӣ ба тартиб дароварда мешаванд, -шароитҳои меҳнат ба корҳои мавсумӣ мумкин аст, ки бо шартномаҳои колективии (созиши тарифии) ҷудогона низ ба тартиб дароварда шавад.

4. Шартномаи меҳнатӣ дар вақти қабул кардан ба кори мавсумӣ мумкин аст, ки баста шавад:

- а) ба ҳамаи мавсум;
- б) ба мӯҳлати муайян;
- в) ба вақти ичро кардани ягон кор;
- г) ба мӯҳлати номуайян.

5. Дар мавридҳои муваққатан набудани кор барои дар кор истифода бурда шудани коркун бо муҳофизат карда шудани

моҳиёнаи 2 ҳафтагии пештараи вай, дар сурате ки агар моҳиёнаи кори муваққатӣ, назар ба пештара кам бошад, роҳ дода мешавад.

6. Шартномаи меҳнатӣ бо розигии тарафҳо, инчунин дар натиҷаи тамом шудани мӯҳлати ба кор қабул кардан, ё тамом шудани кори ба шартнома шарт карда шудагӣ, аммо дар ҳар як ҳолат на дертар аз тамом шудани мавсум қатъ карда мешавад.

7. Шартномаи меҳнатиро коркун метавонад, ки ба кор қабулкунандаро се рӯз пешакӣ хабардор карда бо талаби худ бекор кунад.

8. Дар ҳолатҳои зерин шартномаи меҳнатиро ба кор қабулкунанда бекор карда метавонад:

а) дар мавриди пурра ё қисман барҳам ҳӯрдани корхона, муассиса ё хочагӣ, инчунин дар мавриди кам карда шудани кор дар онҳо;

б) дар натиҷаи хоб рафтани кор ба мӯҳлати зиёда аз 2 ҳафта бо сабабҳои характери истеҳсолотӣ доштагӣ;

в) дар мавриди ошкор шудани ба кор лаёкат надоштани коркун;

г) дар мавриде ки коркун ӯҳдадориҳои ба зиммаи худаш бо шартнома ё бо қоидаҳои тартиботи дохилӣ гузошташударо бе сабабҳои қабулшаванда ба тариқи систематикӣ иҷро накунад;

д) вақто ки қонун барои содир кардани чинояти бевосита ба кораш вобаста будагӣ ба ҷавобгарии чиноятӣ кашида шавад, инчунин дар сурате ки коркун зиёда аз ду ҳафта дар ҳабс нигоҳ дошта шавад;

е) дар мариде ки коркун бе сабабҳои қабулшаванда дар як моҳ 3 рӯз ба кор набиёйд;¹

ж) дар мавриде ки коркун дар натиҷаи муваққатан гум кардани қобилияти меҳнатиаш зиёда аз як моҳ ба кор наояд ва дар натиҷаи дигар сабабҳои қабулшаванда зиёда аз ду ҳафта ба кор наояд;

¹ Ба муносибати нашр шудани қонуни аз 28-ХII соли 936 ин пункт қувваи худро гум кардааст.

Эзоҳи 1. Дар мавридҳои дар ҳамин модда нишон дода шудагӣ, агар коркун ба кори мавсумӣ дар ҳақиқат камтар аз як моҳ кор карда бошад, дар ин сурат дар бораи холӣ кардан аз кор қарори пешакии комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ талаб карда намешавад, аммо коркун ҳақ дорад, ки ин холӣ карданро ба тариқи конфликтӣ баҳс кунад.

Эзоҳи 2. Шикояти дар бораи нодуруст холӣ кардан аз кор бояд ки аз рӯзи холӣ кардан сар карда, аз як моҳ дер намонда, арз карда шавад.

9. Даъвоҳо дар бораи нодуруст ҳисоб кардани расчёт бояд ки аз рӯзи ҳисоб кардани расчёти охирини оид ба холӣ кардан аз кор сар карда аз 3 моҳ дер намонда, арз карда шавад.

10. Дарозии вақти кори коркунони қалонсол ба корҳои мавсуми дар як рӯз иборат аз 8 соат муқаррар карда мешавад, ва барои коркунони дар корҳои зеризаминӣ ва заарнок кор мекардагӣ ба қӯтоҳкунии даҳлдор, инчунин дар мавридҳои даҳлдор, барои шахсони дар контораҳо бо меҳнати ақлӣ машғул будагӣ, низ бо қӯтоҳкунии даҳлдор муқаррар карда мешавад.

Дар мавридҳое ки дар корҳои мавсумӣ, бинобар шароитҳои табии ва техникий дар давоми давраи муайян ҷудо ҳам зӯртар кардани кор талаб карда мешавад, бо розигии ба кор қабулкунанда ва союзҳои профессионалии даҳлдор дар муддати муайян барои дароз кардани рӯзи кор, бо мутаносибан зиёд карда шудани музди кор роҳ дода мешавад. Дарозии рӯзи кори дароз кардашуда ва мӯҳлати кор фармуда шудани он, инчунин микдор ва тартиботи ҳақдиҳӣ бо розигии ба кор қабулкунанда ва союзи профессионалий муқаррар карда мешаванд.

Рӯйхати номбарии корҳое ки дар онҳо рӯзи кори дарозкардаро ҷорӣ кардан мумкин аст, аз тарафи Комисариати Ҳалқии Меҳнатии СССР бо розигии Совети Марказии Умумисоюзҳои Профессионалий муқаррар карда мешавад.

11. Рӯзи кори ба балогатнарасидагии аз 16 то 18 соларо аз 6 соат зиёд кардан мумкин нест, инчунин рӯзи кори ба балогат

нарасидагони аз 14 то 16 солаи ба кор роҳ дода шудагиро аз 4 соат зиёд кардан мумкин нест.

Дарозии рӯзи кори ба балогат нарасидагон ба корҳои мавсумӣ, ки барои онҳо рӯзи кори дароз кардашуда (моддаи 10) ҷорӣ карда шудааст, ба микдори соатҳои рӯзи дароз карда шудагии барои коргарони қалонсол муқаррар гардидағӣ зиёд кардагӣ музд дода мешавад.

12. Ба кор фармудани кори зиёд аз вақти нормалӣ дар микдор ва тартиби аз тарафи Комисариати Ҳалқии Меҳнатии Союзи РСС ва Комисариатҳои Ҳалқии Меҳнатии Республикаҳои Союзӣ муқаррар карда шудагӣ, роҳ дода мешавад.

13. Дар корҳои мавсумӣ занҳоро ба ғайр аз занҳои ҳомиладор ва кӯдаки ширмаккон доштагӣ, ба кори шабона кор фармудан мумкин аст.

14. Музди меҳнати ба балогат нарасидагон барои рӯзи кории қӯтоҳ кардашуда (4-6 соат) ҳамчун барои пурра дода мешавад.

Дар мавриди зиёд кардани рӯзи кори ҷавонони наврас, музди кори онҳо ҳам мувофиқ ба ҳамин зиёд карда мешавад.

15. Агар коркун корро бо амри ба кор қабулкунанда ичро накунад, онгоҳ музд барои вақти гузаштагӣ, вале барои на зиёда аз 2 ҳафта дар микдори ставқаи тарифӣ, дода мешавад.

Дар мавридҳои дигар аз тарафи коркун ичро накардани кор бо сабабҳои ба худаш вобаста набудагӣ, инчунин дар мавриди ичро накардани коре ки мувофиқи амри ба кор қабулкунанда дар давоми зиёдтар аз ду ҳафта мебошад, микдори музд барои вақти гузашта бо розигии тарафҳо муқаррар карда мешавад.

16. Сабукиҳои барои шахсони ба хизмати маҷбурии ҳарбӣ ҷалб карда мешудагӣ, ки бо қонун ва амрҳои дахлдор муқаррар карда шудаанд, ба шахсони бо корҳои мавсумӣ машғул будагӣ, ба ғайр аз истисногиҳои зерин паҳн карда мешавад:

а) вазифа ва музди кор дар микдори муқаррар гардидағӣ на зиёдтар аз 1 моҳ, ва дар як ҳолат, на зиёдтар аз мӯҳлати дар моддаи 6-м нишон дода шудагӣ муҳофизат карда мешавад;

б) ёрдампулии яквақта дар миқдори ним ҳисса дода мешавад.

17. Ба кор қабулкунанда ӯҳдадор нест, ки ба коркун барои вақтҳои аз кор чудо шудагиаш аз барои иштирок кардан ба сифати вакил дар съездҳо, конференцияҳо, дар маҷlisҳои вакилҳо ки аз тарафи ташкилотҳои профессионалӣ ва кооперативӣ даъват карда мешаванд, иштирок кардааст, ҳақ диҳад.

18. Вақто ки коркун мувофиқи амри ба корқабулкунанда аз кори як то ба кори дигар то гузаронида мешавад, дар ин сурат ба коркун хароҷотҳои роҳ, инчунин музди кор барои вақти рафтани дар миқдоре ки бо розигии тарафҳо муқаррар карда мешавад, дода мешавад. Додани дигар хел конпенсацияҳо, инчунин бо розигии тарафҳо ба амал оварда мешавад.

19. Ҳақ барои хӯрда шудани асбобҳои коркун, мумкин аст, ки бо розигии тарафҳо ба музди кор ҳамроҳ карда дода шавад.

20. Шахсоне ки дар натиҷаи барҳам хӯрдани муассиса, корхона ва хочагӣ, кам карда шудани кор ё хоб кардани кор ба мӯҳлати зиёдтар аз ду ҳафта (пунктҳои «а» ва «б»-и моддаи 8) аз кор холӣ карда мешаванд, агар онҳо зиёдтар аз як моҳ кор карда бошанд, бояд ки як ҳафта пеш аз холӣ кардан дар ин бора хабардор карда шаванд. Дар сурати хабардор карда нашудан ба онҳо дар миқдори як ҳафтагии музди миёнаи меҳнаташон, мукофоти баромад дода мешавад.

Дар дигар мавридҳои аз кор холӣ карда шудани коркун, аз он ҷумла низ дар тамом шудани мавсум пешакӣ хабардор кардан дар бораи холӣ кардан аз кор ва додани мукофоти баромад маҷбурий нест.

Коркун, вақто ки шартномаи меҳнатӣ дар натиҷаи аз тарафи ба кор қабулкунанда ӯҳдадории ба зиммаи худаш гирифтагиро ичро намекунад, бекор кардааст, ба гирифтани мукофоти баромад дар миқдори якҳафтагии музди миёнаи меҳнаташ ҳақ дорад.

21. Шахсоне ки ба корҳои мавсумӣ машғуланд, аз ҳуқуқи гирифтани отпушк ё гирифтани компенсация барои он фоида намебаранд.

22. Сугуртаи социалистӣ карда шудани шахсони дар корҳои мавсумӣ машғул будагӣ, бо қарорҳои маҳсуси Совети Меҳнат ба Мудофия ба тартиб дароварда мешавад».

Иловай 2

ба Кодекси қонунҳои дар бораи меҳнат (эзоҳи 3 ба моддаи 1)

Дар бораи шароитҳои меҳнати коргарон ва хизматчиёни муваққатӣ

Дар асоси моддаи 24-ми қарори КИМ ва СКХ Союзи РСС аз 14 январи соли 1927, ки “Дар бораи шароитҳои меҳнатии коргарон ва хизматчиёни муваққатӣ” мебошанд. Комитети Икроияи Марказии Советҳо ва Совети Комиссарони Халқии Республикаи Советии Социалистии Ӯзбекистон қарор мекунанд:

Қарори КИМ ва СКХ Союзи РСС, ки аз 14 январи соли 1927 дар бораи шароитҳои меҳнати коргарон ва хизматчиёни муваққатӣ мебошанд.

(Мачмӯаи Қонунҳои Союзи РСС, соли 1927, №9, моддаи 88) ба Кодекси қонунҳои дар бораи меҳнат ба моддаи яқӯми он ба сифати иловагӣ дароварда шавад.

“Комитети Икроияи Марказӣ ва Совети Комиссарони Халқии Союзи РСС қарор мекунанд:

1. Коргарон ва хизматчиён мувакқатӣ ҳисоб карда мешаванд:

а) коргарон ва хизматчиёне, ки хоҳ ба муддати муайян дар ҳадди ду моҳ, хоҳ ба мӯҳлати номуайян, аммо на зиёдтар аз ду моҳ ба кор қабул карда шудаанд;

б) коргарон ва хизматчиён, агарчанде ки ба мӯҳлати зиёда аз ду моҳ ба кор қабул шуда бошанд ҳам, аммо на зиёдтар аз 4 моҳ, барои ҷонишинӣ кардан ба ҷои коркунони мувакқатан ба ҷои дигар рафтагӣ, ки вазифаи онҳо дар асоси қонунӣ барои онҳо муҳофизат карда мешавад:

2. Меҳнаткашоне, ки ба сифати коргарон ва хизматчиёни мувакқатӣ ба кор медароянд, бояд ки дар вақти худи бастани шартномаи меҳнатӣ, онҳо дар ин бора хабардор карда шаванд.

3. Ба коргарон ва хизматчиёни мувакқатӣ ҳаракати қонунҳои умумии дар бораи меҳнат, бо истисногие ки дар моддаи минбаъдаи ҳамин қарор муқаррар карда шудааст, паҳн карда мешавад.

Эзоҳ. Ин қарор ба шахсони дар корҳои бинокорӣ машғул будагӣ, ба гайр аз корҳои ремонтҳои майдай ҷории бо корҳои асосии бинокорӣ вобаста набудагӣ паҳн карда намешавад.

4. Шартномаи колективии (созиши тарифии) дар ҳамин корхона, муассиса ё хоҷагӣ дар амал ҷорӣ будагӣ ба коргарон ва хизматчиёни мувакқатӣ фақат дар мавридҳо ва ҳадҳои бо ҳамин шартнома (созиш) пешбинӣ карда шудагӣ паҳн карда мешавад.

5. Ба коргарон ва хизматчиёни мувакқатӣ ба мӯҳлати ба кор қабул карда шуданашон нигоҳ накарда, агар коркун ба мӯҳлати зиёда аз ду ҳафта ба кор қабул карда шуда бошад, ё дар ҳақиқат зиёд аз ду ҳафта кор карда бошад, ба ӯ дафтарчай расчётий (ҳисоббаробаркунӣ) дода мешавад.

6. Коркун метавонад, ки шартномаи меҳнатиро бо як шабонарӯз пешакӣ хабардор кардани ба кор қабулкунанда бо ҳоҳиши худ бекор кунад.

7. Вақто ки коргарон ва хизматчиён ба мӯҳлати номуайян қабул карда шуданд, ба кор қабулкунанда дар ҳолатҳои зерин шартномаи меҳнатиро бекор карда метавонад:

а) вақто ки корхона, муассиса пурра ва ё қисман барҳам ҳӯрад, инчунин дар мавриди кам карда шудани кор дар корхона, муассиса ва ҳочагӣ;

б) дар мавриди муваққатан хобонида шудани корхона, муассиса ё ҳочагӣ ба мӯҳлати зиёда аз ду ҳафта бо сабабҳои ҳарактери истеҳсолотӣ доштагӣ;

в) дар мавриди ошкор шудани ба кор лаёқат надоштани коркун;

г) вақто ки коркун ӯҳдадориҳои бо шартномаи меҳнатӣ ё бо қоидаҳои тартиботи дохилӣ ба зиммааш гузошташударо ичро нақунад;

д) вақто ки коркун барои содир кардани ҷинояти бевосита бо кораш вобаста будагӣ аз тарафи органҳои даҳлдори ҳокимият ба ҷавобгарии ҷиноятӣ қашида шавад, инчунин дар мавриди зиёда аз ду ҳафта дар ҳабс нигоҳ дошта шавад;

е) дар сурате, ки коркун бе сабабҳои қабулшаванда дар як моҳ зиёда аз 3 рӯз ба кор наояд¹;

ж) вақто ки коркун дар натиҷаи муваққатан гум кардани қобилияти меҳнатии ҳуд як ҳафта ё бо дигар сабабҳои қабулшаванда зиёда аз 3 рӯз пай дар пай ба кор наояд.

Эзоҳ. Дар мавридҳои дар ҳамин модда номбар карда шудагӣ барои коркунро ҳолӣ кардан аз кор қарори пешакии комиссияи нархмонӣ-конфликтӣ талаб карда намешавад, аммо коркун ҳақ дорад, ки дар бораи ҳолӣ кардан аз кор ба тариқи конфликтӣ баҳс кунад, дар айни ҳол, шикоят дар бобати нодуруст ҳолӣ кардан аз кор, бояд ки аз рӯзи ҳолӣ кардан сар карда аз ду ҳафта дер намонда арз карда шавад.

¹ Ба муносибати нашр шудани қонуни аз 28-ХII соли 1938 пункти “е” қувваи худро гум кардааст.

8. Коргарон ва хизматчиёни муваққатии ба мӯҳлати муайян ба кор қабул карда шудагӣ, ки дар натиҷаи барҳам хурдани муассиса, корхона ё хоҷагӣ, кам карда шудани кор ё ба мӯҳлати зиёда аз ду ҳафта хобонида шудани он (пункти “а” ва “б”-и моддаи 7) аз кор холӣ карда шудаанд, бояд ки аз тарафи ба кор қабулкунанда 3 рӯз пеш аз рӯзи холӣ кардан дар ин бора хабардор карда шаванд. Дар сурати пешакӣ хабардор накардан, ба коркун дар миқдори 3-рӯзai музди кораш мукофоти баромад дода мешавад.

Дар ҳамаи мавридиҳои дигари аз кор холӣ кардани коргарон ва хизматчиёни муваққатии ба мӯҳлати муайян қабул карда шудагӣ (пунктҳои «в», «г», «д», «е» ва «ж»-и моддаи 7) дар бораи холӣ кардан аз кор пешаки хабардоркунӣ ё додани мукофоти баромад талаб карда намешавад.

9. Коргарон ва хизматчиён вақто ки ба мӯҳлати номуайян ба кор қабул шудаанд, ба кор қабулкунанда ҳақ дорад, ки дар ҳамаи вақт бе баён кардани сабабҳо, коркунро дар бораи холӣ кардан аз кор як шабонарӯз пешаки хабардор карда, ё дар сурати пешакӣ хабардор накардан, якруӯзai музди миёнаи корашро дода шартномаро бекор кунад.

10. Вақто ки коркун шартномаи меҳнатиро бинобар он ки ба кор қабулкунанда ӯҳдадориҳои ба зиммаи худ гирифтагиашро вайрон кардааст, бекор мекунад ва дар сурате ки ба мӯҳлати муайяни аз як моҳ зиёд ба кор қабул шуда бошад, дар миқдори 3-рӯзai музди миёнаи кораш ва дар ҳамаи дигар мавридиҳо-ба миқдори якруӯзai музди миёнаи кораш мукофоти баромад гирифта метавонад.

11. Вақто ки кори когарон ё хизматчиёни муваққатӣ зиёда аз як ҳафта давом кунад, мувоғики талаби коркун, музди кор бояд ки на камтар дар ҳар як ҳафта як маротиба дода шавад.

Эзоҳ. Ҳаракати ин модда ба коргарон ва хизматчиёни муваққатии барои ҷонишинӣ кардан ба ҷои коркунони

муваққатан ба ҷои дигар рафтагӣ қабул карда шудагӣ паҳн карда намешавад (пункти «б»-и моддаи 1).

12. Даъвоҳо дар бораи нодуруст ҳисоб кардани музди кор (расчёт) бояд ки аз рӯзи дода шудани расчёти охирин сар карда аз як моҳ дер намонда арз карда шаванд.

13. Дар сурате ки коркун бо мӯҳлати на зиёда аз 6 рӯз ба кор қабул шудааст дар рӯзҳои истироҳати ҳафтагӣ, дар рӯзҳои ид ва рӯзҳои истироҳати маҳсуси дар мобайни ҳамин шашрӯза карда шудагӣ мумкин аст, ки бе тасдиқи комиссия нархмонӣ-конфликтӣ ва инспекцияи меҳнат кор фармуда шавад ва музди меҳнат зиёд аз музди кори шарт кардашуда дода намешавад.

Дар ин маврид вақти кориро дар рӯзҳои пеш аз истироҳати ҳар ҳафтагӣ ва дар рӯзҳои арафаи идҳо кам кардан низ маҷбурий нест.

14. Агар коргар ё хизматчӣ корро дар натиҷаи фармони дар бораи боз доштани вай додагии ба кор қабулкунанда ичро накарда бошад, он гоҳ музди кор барои вақтҳои гузаштагӣ, вале барои на зиёдтар аз як ҳафта, дар микдори ставқаи тарифӣ ба вай дода мешавад. Дар дигар мавридҳое ки корро коркун бинобар сабабҳои ба худаш вобаста набудагӣ ичро накунад, инчунин дар мавриде, ки коркун корро бо амри ба кор қабулкунанда дар давоми зиёда аз як ҳафта ичро накунад, микдори музд барои вақтҳои гузаштагӣ, бо розигии тарафҳо муқаррар карда мешавад.

15. Агар коргарон ва хизматчиёни муваққатӣ корро дар натиҷаи ҷалб кардан ба вазифаи хизмати маҷбурии ҳарбӣ ки ин мувофиқи қонуни аз 8-ми августи соли 1928 дар бораи хизмати маҷбурии ҳарбӣ (М.Қ. Союзи РСС, соли 1928, №51, моддаҳои 448 ва 449) ба ӯҳдаи онҳо гузашта шудааст бас кунанд, вазифа ва музди кор барои онҳо муҳофизат карда намешавад.

Ёрдампулии яквақта дар мавридҳои даҳлдор ба коркуноне ки зиёда аз як моҳ кор кунад, ба микдори як ҳафтагии музди миёнаи меҳнаташон ва қасоне ки зиёда аз шаш рӯз ва на зиёд аз як моҳ кор кардаанд, дар микдори 3-рӯзai музди миёнаи

Бобокалонов Гоиб Мерганович. Мачмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон

меҳнаташон дода мешавад. Ба коркуноне, ки на зиёдтар аз шаш рӯз кор кардаанд ин ёрдампулӣ дода намешавад.

16. Ба кор қабулкунанда ӯхдадор нест, ки ба коркунони барои вақтҳои ки онҳо аз кор ҷудо шуда дар съездҳо, конференцияҳо ва маҷлисҳои вакилҳои аз тарафи союзҳои профессионалий ва ташкилотҳои кооперативӣ даъват карда шудагӣ иштирок кардаанд, музди кор диҳад.

17. Вақто ки коргарон ва хизматчиёни муваққатӣ бо амри ба кор қабулкунанда аз кори як ҷо ба кори дигар ҷо гузаронида мешаванд, ба онҳо ҳароҷотҳои рафтанашон дода мешавад. Дигар хел компенсацияҳо инчунин музди меҳнати барои вақти ба ҷои муқаррар карда шуда рафтани бо розигии тарафҳо дода мешавад.

18. Музд барои ҳӯрда шудани асбобҳои коркун мумкин аст, ки бо розигии тарафҳо ба музди меҳнати коркун ҳамроҳ карда дода шавад.

19. Коргарон ва хизматчиёни муваққатӣ аз ҳукуқи отпушк ё компенсацияи ӯро ивазкунанда истифода намебаранд.

20. Ба коргарон ва хизматчиёни муваққатӣ либосҳои маҳсус (дастпӯшак фартук ва монанди инҳо) ва чизҳои барои ҳимоя кардан аз заарнокӣ ва ҳатарнокии истеҳсолот пешгирикунандай зарурӣ (распираторҳо, айнак ва монанди инҳо) мувофиқи инструкцияи маҳсуси Комиссарияти Ҳалқи Меҳнатии Союзи РСС дода мешаванд.

Суғуртакуни социалии коргарон ва хизматчиёни муваққатӣ бо қарори маҳсуси совети Меҳнат ва Мудофиа ба тартиб дароварда мешавад.

22. Ҳаркати ин қарор дар мавридҳои зерин паҳн карда намешавад:

а) вақто ки коргар ва хизматчии муваққатӣ назар ба мӯҳлатҳои дар пунктҳои «а» ва «б» -и моддаи 1 нишон дода шудагӣ, бинобар дароз карда шудани муносибати меҳнатӣ мутаносибан зиёд кор кардааст;

б) вақто ки коргар ё хизматчии муваққатӣ аз кор ҳолӣ карда шудагӣ ба худи ҳамон корхона муассиса ё хоҷагӣ баъд аз

танаффуси на зиёдтар аз як ҳафта аз нав ба кор даромада бошад, ба шарте ки мӯҳлати кори ӯ пеш ва пас аз танаффус дар ҷамъбастии худ мутаносибан аз ду моҳ ё аз 4 моҳ зиёд бошад.

Дар ҳар ду мавриди дар боло нишон дода шудагӣ коргар ё хизматчӣ аз вақти аввалан маротиба дар байни ӯ ва ба кор қабулкунанда ба вуҷуд омадани муносибати меҳнат сар карда муваққатӣ ҳисоб намешавад. Аммо, дар мавриде ки коргар ё хизматчии муваққатӣ ба кори доимӣ гузаронида мешавад, пардохтҳои сугуртаи социалиӣ, ки барои вақтҳои то гузаронидан дода шудан аз сари нав ҳисоб карда баромада намешаванд.

23. Дар ҳусуси коргарон ва хизматчиёни муваққатии ба корҳои мавсими машғул будагии ба ғайр аз корҳои моддаҳои 1-22 ҳамин қарор, қоидаҳои зерин татбиқ карда мешаванд:

а) дарозии вақти кор, тартибот ва микдори музди меҳнат мумкин аст, ки бо розигии тарафҳо дар асосҳои яхела бо якҷоягии коркунони дигари категорияҳои даҳлдори дар ҳамин кори мавсумӣ машғул будагӣ, муқаррар карда шавад;

б) ба кори зиёд аз вақти нормали бо худи ҳамон тартибе ки барои коркунони дигари категорияҳои даҳлдори дар ҳамин кори мавсумӣ машғул будагӣ мебошанд, дар ҳамин тартиб ба амал оварда мешаванд;

в) вақто ки коргар ё хизматчии муваққатӣ бинобар тамом шудани кори мавсумӣ аз кор ҳолӣ карда мешавад, дар бораи ҳолӣ кардан аз кор ҳабардоркуни пешакӣ ё додани мукофоти баромад лозим намешавад;

24. Ин қарор аз вақти эълон кардан сар карда ба амал ҷорӣ карда мешавад. Ба комитетҳои Ичроияи Марказии Республикаҳои Союзӣ таклиф карда мешавад, ки ин қарорро ба кодексҳои қонунҳои дар бораи меҳнатии республикаҳои союзӣ пурра дохил кунанд.

Иловай 3

*ба кодекси Қонунҳои дар бораи меҳнатии РСС
Тоҷикистон (моддаи 81)*

**Дар бораи командирофкаҳои хизматӣ дар доираи
Союзи РСС**

(Қарори КИМ Советҳо ва СКХ РСС Ҷумҳурии Ӯзбекистон аз 22 августи соли 1927, №106, МҚ 1927, №29, моддаи 178)

Дар асоси пункти 2 қарори КИМ ва СКХ СССР, ки аз 14/1 соли 1927 «Дар бораи ба амал ҷорӣ кардани қарори Комитети Ичроияи Марказӣ ва Совети Комиссарони Халқии СССР дар бораи командирофкаҳои хизматӣ дар доираи СССР» (МҚ СССР, соли 1927, №4, моддаи 41) мебошад, комитети Ичроияи Марказии Советҳо ва Совети Комиссарони Халқии Республикаи советии социалистии Ҷумҳурии Ӯзбекистон қарор мекунанд:

Қарори Комитети Ичроияи Марказӣ ва Совети Комиссарони халқии СССР аз 14-ми моҳи апрели соли 1927 «Дар бораи командирофкаҳои хизматӣ дар доираи СССР» мебошад, ба Кодекси қонунҳои дар бораи меҳнат ба сифати иловагии сеюм дохил карда шавад.

Иловай сеюм

Дар бораи командировкаи хизматӣ дар доираи СССР

Комитети Ичроияи Марказӣ ва Совети Комиссарони Халқии СССР қарор мекунанд:

1.Мувофиқи амри ба кор қабулкунанда ба ҷойҳои дигар рафта супориши хизматиро иҷро кардани коркун, командировкаи хизматӣ ҳисоб мешавад. Командировкаи хизматиро мумкин аст,

ба ғайр аз вақтҳои ки коркун дар роҳ сарф мекунад ба муддати на зиёдтар аз ду моҳ таъин карда шавад. Дар мавриди маҳсусан зарур будан ба дароз кардани муддати командировка роҳ дода мешавад, аммо ин дарозкунӣ набояд ки аз 1 моҳ зиёд бошад.

Эзоҳи 1. Рафтуюйҳои хизматии коркуноне ки кори доимии онҳо дар роҳ давом кунад, ё ҳарактери сайёраги дошта бошад, командировка ҳисоб карда намешаванд. Ҳарочотҳои маҳсусе ба ин хел корҳо вобаста будагӣ ба коркун дар тартиби бо шартномаи колективӣ ё меҳнатӣ муқаррар кардагӣ дода мешавад.

2. Ин қарор ба командировкаҳои барои мукаммалкуни илмиӣ барои гузаштани курсҳо ба экспедиция командировка шудагӣ, инчунин ба ҳаргуна командировкаҳои дар хизмати ҳарбӣ, дар сафҳои Армияи Сурхӣ Коргару Дехқон будагӣ паҳн карда намешавад.

Тартиботи таъин кардан ва ҳаққи командировкаҳои дар боло нишон дода шудагӣ бо фармони Комиссари Ҳалқии Корҳои Ҳарбӣ ва Баҳри муқаррар карда мешавад.

Ҳад ва тартиботи татбик кардани ин қарор нисбат ба хизматчиёни ихтиёри қабул шудагии ведемостҳои ҳарбӣ аз тарафи Комиссарияти Ҳалқии Меҳнатии СССР бо розигии Комиссарияти Ҳалқии Финансҳои СССР ва Совети Марказии Умумисоюзии союзҳои профессионалиӣ муайян карда мешавад.

2. Барои ҳамаи ҳарочотҳои шахсии дар вақти командировкаи хизматӣ будан мешудагии коркуни командировка шудагӣ, дар миқдори 1/25-и ставкаи қатъии якмоҳаи он, ки ин на камтар аз 4 сӯм ва на зиёдтар аз 35 сӯм мебошад, ба ҳар як рӯзи командировка суточний дода мешавад¹

3. Суточний аз рӯи шумораи рӯзҳои ҳақиқии командировка, бе истисногии рӯзҳои истироҳат ва рӯзҳои ид ҳисоб карда мешавад. Рӯзи рафт аз рӯзи омад якҷоя ба як рӯз ҳисоб карда мешавад.

4. Муқаррар карда шавад, ки ба коркунони командировка шудагӣ барои вақтҳои дар командировка будагиаш, ба гайр аз вақте ки коркун дар роҳ мебошад, барои кирои манзил ҳақ дода мешавад (ба гайр аз он мавридҳои ба коркунони командировка шудагӣ бепул манзил ёфта дода мешавад), дар маблағи дар созиши бо розигии вай муқаррар карда шудагӣ, аммо на зиёд аз микдори дар зер нишон додагӣ ҳақ дода мешавад:

а) дар вақти командировка ба шаҳри Москва, Ленинград ва Киев 70 процент аз нормаи суточний (мод 2) аммо на камтар аз 10 сӯм дар ҳар як шабонарӯз

б) дар вақти командировка ба шаҳрҳои Минск, Тбилиси, Ереван, Боку, Алма-Ато, Тошкент, Фрунзе, Ашқобод ва Столинобод, инчунин ба пойтахтҳои республикаҳои автономӣ ба шаҳрҳои маркази вилоят ва кишварҳо ва ба шаҳрҳои аз рӯи тақсимоти административӣ- териториалии мустақил ҷудо карда шудагӣ 60 процент аз нормаи суточний, аммо на камтар аз 7 сӯм дар ҳар як шабонарӯз

в) дар вақти командировка ба дигар ҷойҳои СССР 40 процент аз нормаи суточний, аммо на камтар аз 5 сӯм ба ҳар як шабонарӯз дода мешавад.

5. Роҳкирои коркуни командировка шудагӣ (ба гайр аз он мавридҳое ки ба коркун аз тарафи ба кор қабулкунанда воситаҳои транспорти бепул ёфта дода мешавад) дода мешавад:

а) дар роҳи оҳан-бо нарҳи вагон саҳт;

б) бо роҳи обӣ-бо нарҳи класси дуюм;

в) бо роҳи нақлиёти оддӣ-аз руи нарҳи дар ҳамон маҳал ҷорӣ будагии аз тарафи органҳои маҳаллии ҳокимият ё муассисаҳо ё корхонаҳо, ки командировка шудагӣ ба онҳо фиристонида шудааст тасдиқ гардидааст.

Ба иловагии инҳо ба коркуни командировка шудагӣ ҳароҷотҳои ҳақиқии мувоғики рухсати ба кор қабулкунанда барои билети плацкартнок ва барои ҳаққи зиёди барои тезии транспорт шудаанд дода мешавад.

Агар рафтан бо роҳи оҳан ба давоми аз як шабонарӯз зиёд бошад, ё ин рафту-омад дар вақти шабӣ гузарад, онгоҳ бо рухсатии ба кор қабулкунанда, харочот мумкин аст, ки аз рӯи нархи вагони мулоим дода шавад.

5. Ба коркунони масъул ва мутахассисон дар вақти ба командировка рафтан, агар дарозии роҳи оҳан зиёд аз як шабонарӯз бошад, мумкин аст, ки аз робитаи ҳавоӣ истифода баранд.

Дар мавридҳои дигар ҳамаи касони командировка шудагӣ дар ҳар як маротиба бо иҷозати маҳсуси ба кор қабулкунанда аз робитаи ҳавоӣ истифода бурда метавонанд.

(Мувофиқи таҳрири қарори КИМ ва СКХ СССР, 10 феврали соли 1931. №56/13-б-М.Қ СССР, соли 1931 №8, мод. 91.)

6. Вақто ки командировка ба чунин ҷойхое бошад, ки коркуни командировка шудагӣ аз руи шароити рафтуи ҳамон ҷо дар давоми 24 соат ба ҷои истиқомати асосиаш рафта омада метавонад, агар дар айни ҳол иҷро кардани вазифаи ба зиммаи вай гузошташуда ба ҷои командировка мешудагӣ муддати зиёдаи рафта истоданро талаб намекунад (командировкаи маҳаллӣ), дар ин сурат ба командировка шудагӣ суючний дода намешавад, вале харочотҳои оид ба кирои манзил (агар ин бепул ёфта дода нашуда бошад), бо розигии тарафҳо дода мешавад.

Қарори КИМ ва СКХ СССР, аз 8 августи соли 1928, МҚ-и СССР, соли 1928, №49, моддаи 439).

7. Дар командировка шудани коркунони дар эзоҳи 1-уми моддаи 1 нишон дода шудагӣ барои иҷро кардани супоришҳои хизматӣ дар ҷои берун аз районҳои барои кори онҳо муқаррар карда шудагӣ, суючний ва харочотҳои кирои манзил ба онҳо дар асоси умумӣ дода мешавад, аммо ба ҳамин шарт, ки барои ҳисоб кардани суючниҳо музди кории ҳақиқии онҳо, харочотҳои маҳсусии бо кори асосии онҳо вобаста будагӣ хориҷ карда мешавад.

8. Бо розигии тарафҳо суючниҳоро назар ба муқаррарар кардагии моддаи 2, ба шарте ки аз 50% зиёд набошад, ба кам кардан дар мавридҳои зерин роҳ дода мешавад:

а) вақто ки командировка ба ҳамон вобаста бошад, ки коркуни командировка шудагӣ бе танаффус дар як пункт (ҷо) зиёда аз як моҳ истода бошад;

б) вақто ки командировка, ба муносибати кори ичро карда мешудагӣ ҳарактери систематикӣ дошта бошад;

в) дар командировка кардан ба ҷойҳои қишлоқ;

г) дар командировка кардан дар доираи як район.

Аммо дар мавридҳои дар пунктҳои «а», «б» ва «г» нишон дода шудагӣ миқдори суючниро аз 2 сӯму 50 тин кам кардан мумкин нест.

(Қарори КИМ ВА СКХ СССР, соли 1928, МҚ-и СССР, соли 1928, №49, мод 439).

9. Дар мавриди бемор шудани шахси командировка шудагӣ дар вақти дар командировка буданаш, ба вай суючинӣ ва ҳароҷотҳои кирои манзил барои ҳамаи вақт, то ки вай бинобар вазъияти саломатиаш ба ичро кардани супориши хизматии ба зиммаи худаш гузошта шудагӣ шурӯъ карда наметавонад ё ба ҷои хизмати доимиаш омада наметавонад, дар асоси умумӣ дода мешавад, аммо ин бояд ки аз 2 моҳ зиёд набошад.

Бемории командировка шудагӣ, инчунин бинобар вазъияти саломатӣ ба ҷои хизмати доимиаш гашта омада натавонистани вай бояд, ки дар тартиби муқарраргардида тасдиқ карда шавад.

10. Ба командировка шудагӣ ҷои ишғол карда истодагии вай муҳофизат карда мешавад. Музди дар вақти дар командировка будагӣ мегирифтагӣ аз музди ҳақиқии кори дар вақти ба командировка таъин шудагӣ мегирифтагии вай кам набошад.

Шахси командировка шудагӣ хечгуна ҳаққи иловагӣ, аз он ҷумла барои кори дар рӯзҳои истироҳат ва дар рӯзҳои ид кардагиаш намегирад.

11. Коркунони муассиса аз корхонаҳои давлатии дар бюджети давлатӣ ва маҳаллӣ будагӣ ба командировка фақат бо рухсати шахсони вазифадори ин муассиса ва корхонаҳо, ки амдиҳандай мустақили кредитҳо ва таъинкуниҳои сметагӣ ҳисоб мешаванд, таъин карда мешаванд ва коркунони корхонаҳои давалатии дар асоси ҳисоби коммерческий (хочагӣ) амал мекардагӣ фақат бо рухсати роҳбарони(сардорони) ин корхонаҳо ё идораҳо истеҳсолотӣ ё савдо ҷудогонаи ба состави онҳо медаромадагӣ таъин карда мешаванд.

Дароз кардани муддати командировка низ фақат бо рухсати қасони дар боло нишон дода шудагӣ мумкин аст.

Иловай 4

*ба Кодекси қонунҳои меҳнатии РСС Ӯзбекистон
(ба эзоҳи 1-м мод. 1).*

Дар бораи истисноҳои оид ба паҳнкуни (татбиқкуни)
Кодекси қонунҳо дар бораи меҳнат ба квартирникҳо
(Қарори СКХ Республикаи Туркистон, 12-ми августи
соли 1923, №131, маҷмӯаи декретҳои республикаи
Туркистон, соли 1925, 1-VIII, саҳ. 127).

1. Қасоне ки дар хонаашон кори музdnокро танҳо бо меҳнати шахсии худ(дар навбати худ меҳнати кирояро, аз он ҷумла меҳнати шогирдиро ҳам кор нафармурда), ва аз материалҳои кордиҳандай иҷро мекунанд, квартирник ҳисоб карда мешаванд.

2. Ҳаракати Кодекси қонунҳои дар бораи меҳнат ба он квартирникҳо ки онҳо супориши фақат барои қаноатбахш

кардани эҳтиёчи шахсии супоришдиҳанда ё аъзоёни оилаи вай таъин шудагиро ба хона мегиранд, паҳн карда намешавад.

3. Ба дигар квартирникҳое ки чизҳои аз тарафи ба кор қабулкунанда барои фурӯхтан таъин шудагиро кор карда мебароянд, моддаҳои 5-9, 50-57, 73, 84, 97-102, 121-128, 137, Кодекси Қонунҳо дар бораи меҳнат паҳн карда намешавад.

Эзоҳ. Қарордоди ҳамин модда вақто ки супоришҳо аз тарафи органҳои давлатӣ дода шуда, барои қаноатбахш кардани эҳтиёчи органи давлатии супориш додагӣ таъин гардида дар хонаҳо ичро карда мешаванд, низ паҳн карда мешавад.

4. Барои квартирникҳо дар моддаи 3-м нишон дода шудагӣ ба моддаҳои даҳлдори Кодекси қонунҳои дар бораи меҳнат иловагӣ ва тағъиротҳои зерин муқаррар карда мешаванд:

а) ба моддаи 10-м. Ба кор қабулкунандагони аз меҳнати квартирникҳо истифода мебурдагӣ ўҳдадоранд, ки дар бораи ҳамаи коргарони квартирникҳо кор фармуда истодагиашон аз рӯзи ба кор қабул кардан сар карда дар давоми 7 рӯз ба шӯъбаи меҳнат маълумот диханд;

б) ба моддаи 15. Вақто ки ба кор қабулкунанда бо союзи профессионалий шартномаи ба ҳамаи коргарон ва хизматчиён дар корхонаи вай будагӣ паҳн карда мешудагӣ мебандад, дар баробари ҳамин корро ба хона медиҳад, онгоҳ ҳаракати шартнома колективии дар боло нишон дода шудагӣ ба квартирникҳо ҳам паҳн карда мешавад.

Дар айни ҳол, агар дар худи шартнома ҳадди ба квартирникҳо паҳн карда шудани он муқаррар карда нашуда бошад, онгоҳ бо тағъироте ки бо ҳамин қарор ба вуҷуд меоянд, паҳн карда мешавад;

в) ба моддаи 29. Дар дафтарчаҳои расчётий, ба ҳар як рӯйхатҳои умумӣ бояд ки қайд карда шаванд: рӯз, вақти кай дода шудани кор, ном ва микдори предметҳое ки тайёр карда шуданашон лозим аст, микдори предметҳои ба кор қабулкунанда

супурда шудагӣ, вакти супурдан, инчунин муздхое ки мувофиқи пункти «ж»-и моддаи 4-ми ҳамин қарор дода шудаанд;

г) ба моддаи 32. Корхонаҳо, муассисаҳо ва шахсоне ки корҳоро ба воситаи вакил ва миёнарав ба хонаҳо медиҳанд, нисбат ба квартирникҳо ба ҳамроҳии вакилҳо ё миёнаравҳо воситашудагии гирифта супурдагӣ ба таври солидарӣ ҷавобгар мебошанд;

д) бекор кардани шартомаи ба мӯҳлати муайян баста шудагӣ, мувофиқи моддаи 44 Кодекси қонунҳо дар бораи меҳнат ба амал оварда мешавад;

е) моддаи 47-ми Кодекси қонунҳо дар бораи меҳнатро дар татбиқ намудан ба квартирникҳо ба таври зерин ҷорӣ мешудагӣ ҳисоб карда шавад.

«Шартномаи меҳнатии ба мӯҳлати номуайян басташуда, дар баробари ҳамин шартномаҳои меҳнатии мӯҳлатнок то тамом шудани мӯҳлати он, мумкин аст, ки ба гайр аз мавридҳои дар моддаҳои 36 ва 37 нишон дода шудагӣ, бо талаби ба кор қабулкунанда фақат дар мавридҳои зерин бекор карда шавад:

а) дар мавридҳои пурра ё қисман барҳам хурдани корхона, муассиса ё хоҷагӣ, дар мавриди кам карда шудани кор дар онҳо;

б) дар натиҷаи хобонда шудани кор ба мӯҳлати зиёдтар аз 2 ҳафта, бо сабабҳои характеристири истеҳсолотӣ доштагӣ:

в) дар сурати ошкор шудани ба кор лаёқат надоштани коркун;

г) вакто ки коркун ӯҳдадории бо шартнома ба зимааш гузошташударо бе сабабҳои қабулшаванд ба таври систематикӣ ичро нақунад;

д) бинобар он, ки коркун чинояти бевосита ба кораш вобаста будагиро содир мекунад, инчунин вакто ки коркун зиёд аз 2 ҳафта дар ҳабс нигоҳ дошта шавад;

е) вакто ки коркун дар натиҷаи муваққатан гум кардани қобилияти меҳнатии худ корро ичро намекунад, баъд аз гузаштани 2 ҳафта аз рӯзи гум кардани қобилияти меҳнатӣ.

Эзоҳи 1 ба мод. 47 ба квартирникҳо паҳн карда намешавад.

Эзоҳи 2 ба моддаи 47 Кодекс мувофиқи таҳрири Кодекс дорои қувваи худ мебошад.

Дар вақти бекор кардани шартнома бо меҳнаткаши аъзои комитети фабрикавӣ-заводӣ ё органи ба вай баробар будагӣ, қоидай бо моддаи 160-и муқаррар карда шудагӣ риоя карда мешавад.

Эзоҳи 3 ба квартирникҳо ба таври тағъир шудагии зерин татбиқ карда шавад: вақто ки шартнома аз тарафи ба қабулкунанда дар мавридҳои дар пунктҳои «а», «б» ва «в» нишон дода шудагӣ бекор карда мешавад, қоидай моддаи 88 Кодекс татбиқ карда мешавад;

ж) ба моддаҳои 58-60 ва 71. Музди меҳнати квартирникҳо дар асоси нормаҳои коркард ва нарҳҳои сдельний, ки бо шартномаҳои колективӣ ё меҳнатӣ муқаррар карда мешавад, аз ҳисоби на камтар аз минимуми мувофиқи моддаи 59 Кодекси қонунҳои дар бораи меҳнат муқаррар карда мешудагӣ дода мешаванд, дар айни ҳол, вақте ки барои гирифтани супурдани кор дар бинои ба кор қабулкунанда сарф шуда аст, вақти корӣ ҳисоб карда мешавад;

з) ба моддаи 67. Дар моддаи калимаи “дар ҷои иҷро кардани кор” бо калимаи “дар ҷои тақсим карда додан ё қабул кардани кор” иваз карда шавад;

и) ба моддаи 68. Музди кори квартирник аз рӯзи музди кори ҳақиқии барои даври охирин гирифтагии вай муайян карда мешавад;

к) ба моддаи 91. Дар вақти додани отпуски навабатӣ ба квартирник ба кор қабулкунанда ба вай мувофиқи инструкцияи Комисариати Ҳалқии Меҳнат компенсацияи пули медиҳад;

л) ба моддаи 138. Ба инспекторҳои меҳнат ҳуқуқ дода мешавад, ки дар мавриди аз тарафи онҳо ошкор карда шудани вазъияти зиддисанитарӣ дар биное ки квартирник дар вай кор

карда истодааст, дар оянда дар ин бино давом додани корро манъ кунанд;

м) ба моддаи 145. Корхона, муассиса ва шахсони корро ба хонаҳо медодагӣ ӯдадоранд, ки дар худашон рӯйхатҳо ё дафтарҳои аз тарафи инспекцияи меҳнат тасдиқ шудагии ҳамаи квартирникҳои дар худашон кор мекардагиро бо нишон додани адресҳои онҳо, инчунин ведомостҳои расчёти, ки бо онҳо, ба ғайр аз маълумотҳои дар бораи микдор ва мӯҳлатҳои музди кори додашуда ва дигар ҳақҳои дода шудагӣ, бояд ки маълумотҳои бо пункти «а»-и моддаи 4-ми ҳамин қарор талаб карда шудагӣ навишта шаванд, дошта бошанд;

н) ба моддаҳои 94-96, 103, 104-106, 109, 113, 136. Моддаҳои нишон дода шудагӣ дар вақти барои квартирик муқаррар кардани нормаҳои коркард ва нарҳҳои сдельний ба асоси расчётҳо гузошта мешаванд.

Нормаҳои коркардро зиёда аз кори дар тартиби моддаи дар боло нишон дода шудагӣ супурдан манъ карда мешавад:

о) ба моддаҳои 176-192. Шахсон, корхонаҳо ва муассисаҳои корро ба квартирникҳо ба хонаҳо медодагӣ ба кассаи сугуртai социали барои ҳар як квартирник дар микдори пулгузаронии процентии аз музди кор мегирифтагии барои корхонаҳои категорияи даҳлдор (соҳаи саноат), муқаррар карда шудагӣ пардоҳт месупоранд.

5. Тартиботи ба квартирник татбиқ карда шудани эзохи дуюми моддаи 47, инчунин моддаҳои 160 ва 165 Кодекс бо қарори маҳсуси Комисариати Ҳалқии Меҳнат муқаррар карда мешавад.

6. Додани кор ба хонаҳо ба шахсоне ки дар муассисаҳо ва дар корхонаҳо бо кори муздинок дар рӯзи кори пурра машғуланд, манъ карда мешавад.

7. Вақто ки аз тарафи ба кор қабулкунанда ба хонаҳо додани кор, дар натиҷаи ташкил додани устохонаи худ ё васеъ кардани то ҳол давом карда истодагӣ бас карда мешавад, коргари ба кор қабулкунандай мазкур дар хонаи худ кор мекардагӣ ба ин гуна устохона дар навбати як-м ба кор қабул карда мешавад.

**Қарори Совети Комисарони Халқии Союзи РСС Комитети
Марказии Партияи Комунистии (большевикони) Умумисоюзи ва
Совети Марказии Умумисоюзи Профессионалий**
(М.к. СССР. с. 1939 №1 мод 1)

Дар Союзи Совети меҳнаткашон на барои капиталистон, балки барои худашон, барои давлати сотсиалистии худ барои манфиатҳои тамоми халқ кор карда истодаанд. Аксарияти бузурги коргарон ва хизматчиён дар муассисаҳо, корхонаҳо, транспорт, идораҳо бо виҷдон ва софдилона кор карда истода, ба меҳнат бо шуурона рафтор мекунанд, намунаҳои ибратдиҳандай ударникчигӣ ва диловарии меҳнатиро дода, тавонагӣ ва қобилияти мудофиагии ватанро мустаҳкам карда истодаанд.

Аммо, дар баробари коркунони бовиҷдон ва софдил одамони чудогонаи бешуур қафомондагӣ ва ё бадвиҷдон-летунҳо, танбалҳо, прогулҷиҳо ва пулпарастон ҳам мавҷуданд.

Ин гуна одамон бо кори бевиҷдонии худ бо прогулҳо, бо дер омаданашон ба кор, бо гардиши беҳудаашон дар корхона, муассиса дар вақти кор ва бо дигар вайрокуниҳои қойдаҳои тартиботи меҳнатии доҳили ва инчунин бо худсарона чандин борҳо аз як муассиса ба муассисаи дигар гузаштанашон интизоми меҳнатиро вайрон мекунанд, ба саноат, транспорт ва тамоми ҳоҷагии халқӣ зарари калон мерасонад.

Онҳо зур мезананд, ки барои давлат камтар кор карда, ба кисай худ зиёдтар пул кашанд. Онҳо қонунҳо ва қойдаҳои советии дар бораи меҳнат будагиро бад истеъмол карда, аз онҳо барои интересҳои манфиатпарастии худ истифода мебаранд. Онҳо ҳатто соатҳои муқарраркардашудаи рӯзи кориро ба пураги кор накарда, бисёр вақт факат 4 ва ё 5 соат кор мекунанд ва ду-се соати боқимондаи вақти кориро беҳуда бар бод медиҳанд. Халқ ва давлат ҳар сол дар натиҷаи хамин миллионҳо рӯзҳои кори ва миллиардҳо сӯмро гум мекунанд.

Вақте ки летунҳо ва танбалонро аз кор холӣ мекунад, онҳо даъвогарӣ кардан мегиранд ва кор накарда истода ба гирифтани пӯл барои прогули гӯё маҷбури будагӣ муваффақ мешаванд.

Аз муассисаҳо, корхонаҳо барои вайрон кардани интизоми меҳнат аз кор холӣ карда шудан, ҳамчун қойда барои прагулҷӣ гӯён як ҷазои ҳақиқӣ шудан наметавонад, чунки дар бисёр мавридҳо онҳо дар муассиса ва корхонаҳои дигар ба зудӣ ба кор медароянд.

Аз қоидай дар ҳозира ҷорибудаи тартиби додани отпушкҳо, ки мувофиқи ҳамин қоида ҳуқуқ ба отпушк баъд аз кори $5\frac{1}{2}$ - моҳа дар муассиса ва ё идора дода мешавад, истифода бурдани летунҳо ва танбалон аз як муассиса ба муассисаи дигар парида гардида дар як сол ба гирифтани ду отпушк муваффақ мешаванд, ки назар ба коргарон ва хизматчиёни бовиҷдон ҷои афзалиятнокро ишғол қунанд.

Бисёр вақт дар квартирҳои ҳонаҳое ки заводҳо ва фабрикаҳо барои коргарон ва хизматчиёни худ бино кардаанд, қасоне истиқомат мекунанд, ки дар ин муассисаҳо ҳудсарона корро партофта баромадаанд ва ё бинобар вайрон кардани интизоми меҳнат аз кор холӣ карда шудаанд ва бинобар ҳамин, коргарон ва хизматчиёне ки дар як муассиса муддати дарозе ва соғдилона кор карда истодаанд, дар бисёр мавридҳо ҳонаҳои заруриашонро гирифта наметавонанд.

Дар вақти тақсим карда шудани путёвкаҳо ба ҳонаҳои истироҳат ва санаторияҳо летунҳо ва прагулҷиён хизматчиёни ва коргарони соғдилона коркунанд барои аз худ ҳамаи ҳуқуқҳо истифода мебаранд. Ба худи ҳамин тарик дар вақти додани ёрдами пулии суғуртавӣ дар сурати муваққат надоштани қобилияти меҳнат ва инчунин дар вақти таъин карда додани пенсияҳо дар байни коркунони бовиҷдоне, ки дар ҳамон муассиса ва ё идора стажи дуру-дарози кори пай дар пай доранд ва вайронкунандагони интизоми меҳнат летунҳо, ки аз як муассиса

ва идора ба муассиса ва ё идораи дигар парида мегарданд, фарқи қатъии даркорӣ карда намешавад.

Баъзе органҳои профсоюзи хоҷагӣ ва инчунин органҳои судӣ нисбат ба вайронкунандагони интизоми меҳнат мусоҳилакории зидди ҳалқии роҳ дода нашавандаро нишон медиҳанд ва ҳатто дар хилофи манфиатҳои ҳалқ ва давлат-аз кирдорҳои онҳо ҷашм пӯшида, бисёр вақт масъалаҳои дар бораи ба кор барқарор карда шудан, дар бораи додани ёрдами пулӣ дар сурати муваққат надоштани қобилияти меҳнат, дар бораи аз квартирҳои заводи кучониданро ба фоидаи летунҳо ва прогулчиён ҳал мекунанд.

Ҳамаи инҳо ба чунин вазъияте оварда мерасонад, вакте ки коркунони бевичдон, камакак меҳнат карда истода аз ҳисоби давлат, аз ҳисоби ҳалқ зиндагӣ карда метавонанд, ки ин гуна вазъият сабаби норизогии ҳақони аксари коргарон ва хизматчиён мешавад, талаб мекунад, ки ба қоидаҳои мавҷудаи тартиботи меҳнатии дохили ва ба нормаҳои сугуртаи сотсиалиӣ баъзе тағиیرҳо дароварда шаванд, то ки дар оянда нисбат ба коркунони бовичдон ва нисбат ба танбалон, летунҳо, ба рафтори якхела роҳ дода нашавад ва фақат ба коргарон ва хизматчиёни соғдилона коркунанда инъомҳо ва мукофотҳо дода шаванд, на ин ки ба қасонеки интизоми меҳнатиро вайрон карда ҷобукона аз як муассиса, корхона ба муассиса, корхонаи дигар парида мегарданд.

Инчунин дар практикаи истифода карда шудани отпушкҳо дар сурати ҳомилагӣ ва зоиш бад истеъмолкуниҳо зиёд мавҷуданд. Фактҳое кам нест, ки баъзе заноне, ки зур мезананд бо роҳи фиребгарӣ аз ҳисоби давлат кисай ҳудро пур кунанд, вакте ки то зоиш кам вақт мондааст, барои кор ба муассисаҳо ва идораҳо фақат барои он дохил мешаванд, ки аз ҳисоби давлат отпуски чор-моҳаро гирифта дигар ба кор боз гашта наоянд. Интересҳои давлат талаб мекунанд, ки бад истеъмолкуниҳо фаври бас карда шаванд.

Совети Комиссарони Ҳалқии Союзи РСС, Комитети Марказии партияи комунистии (большевикони) Умумисоюзи ва Совети Маркази Умумисоюзи Союзҳои Профессионалӣ қарор мекунанд:

1. Администратсияи муассисаҳо ва идораҳо ӯҳдадор карда шаванд, ки вай бо ҳамроҳии органҳои профсоюзи бар зидди ҳамаи вайронкунандагони интизоми меҳнат ба қоидаҳои тартиботи меҳнати дохилӣ, бар зидди прогулчиён, танбалон, пулпарастон-бар зидди ҳамаи онҳое, ки нисбат ба ӯҳдадориҳои меҳнатии худ нософдилона рафтор мекунанд, ба хизматчи ва ё коргар будани онҳо нигоҳ накарда, муборизаи қатъиро бурда истад.

Қонун талаб мекунад, ки коргар ва ё хизматчие ки бо сабаби қабулнашаванда прогул карда бошад, аз кор ҳолӣ карда шавад. Ин чора бар зидди муфтаҳоне нигаронида шудааст, ки меҳнат карданро нахоста, зӯр мезанад, ки аз ҳисоби давлат, аз ҳисоби ҳалқ зиндагонии худро гузаронанд. Талаби қонун дар бораи аз кор ҳолӣ карда шудани прогулчиён бояд бекаму кӯс ичро карда шавад.

Қонун барои ҳаргуна муассисаҳо ва идораҳо, вобаста ба шароити корашон рӯзи кории ҳаштсаата, рӯзи кории ҳафтсаата, рӯзи кории шашсаата муқаррар карда аст ва синфи коргар вайро қабул карда аст.

Дар баробари ҳамин аксари зиёди коргарон рӯзи кории ҳафтсаата доранд. Давлат талаб мекунад, ки давомати бо қонун муқарраркардашудаи рӯзи кори аниқ ва бе ҳеч вайронкуни риоя карда шавад ва дар он ҷое, ки рӯзи кории ҳаштсаата, ҳафтсаата ва ё шашсаата муқаррар карда шудааст, кор мувофиқи қонун ба пуррагӣ ҳашт, ҳафт ва шаш соат гузаронида шавад ва синфи коргар ин талабро ҳимоя мекунад.

Ба кор дер омадан, пеш аз мӯҳлат ба авқотхурӣ рафтан, аз авқотхурӣ дер омадан, пеш аз мӯҳлат аз муассиса баромада рафтан ва инчунин дар вакти кор бекор гашта истодан ҳамаи

инҳо дағалтарин вайронкуни интизоми меҳнат, вайронкуни қонун буда, сабаби вайрону суст кардан шудани тавоногии хоҷагии ва мудофиаи мамлакат ва некуаҳволии ҳалқ мешавад.

Администрацияи ба коргар ва ё хизматчие ки бе сабабҳои қабулшаванд ба кор дер омада бошад, ва ё пеш аз мӯҳлат ба авқотхурӣ рафта бошад ва ё аз авқотхурӣ дер омада бошад, ва ё пеш аз мӯҳлат аз муассиса ё идора баромада рафта бошад, ва ё дар вақти кор бекор гашта бошад, ҷазо медиҳад, танбеҳ ё виговор ва ё виговор бо огоҳиқунонӣ дар бораи аз кор ҳолӣ карда шудан, ба муддати то се моҳ ба кори дигаре гузаронидан, ки барои вайкамтар музди меҳнат дода мешавад ва ё ба вазифаи пасттар таъин кардан.

Коргар ё хизматчие ки дар давоми як моҳ ба се ингуна вайронкуни роҳ дода бошад, ва ё яксара дар давоми ду моҳ ба чор вайронкуни роҳ дода бошад, бояд ҳамчунин прогулҷӣ, ҳамчун вайронкунандай қонунӣ дар бораи меҳнат ва интизоми меҳнат будагӣ аз кор ҳолӣ карда шавад.

2.Муқаррар карда шавад, ки роҳбарони муассисаҳо, идораҳо, цехҳо ва шӯъбаҳо барои саркашӣ кардан аз дидани чораҳои мустаҳкам кардани интизоми меҳнат ва дар сурати мувофиқи ҳамин қарори қарори Комитети Ичроияи Марказӣ ва Совети Комиссарони Ҳалқии РСС аз 15 ноябри соли 1932 «Дар бораи аз кор ҳолиқунӣ дар сурати прогули бе сабабҳои қабулшаванд карда шудагӣ.» (МҚ. СССР соли 1932, №78, мод. 475) бар зидди прогулчиён, летунҳо ва танбалон чора надидан, аз тарафи органҳои боло истодагӣ ба ҷавобгарӣ қашида мешаванд ва ҳатто аз кор ҳориҷ карда шуда ва ба суд дода мешаванд.

3.Коргарон ва хизматчиёне ки бо ҳоҳиши худашон аз кор ҳолӣ карда мешаванд, ӯҳдадоранд, ки як моҳ пеш ба администрация муассисаҳо ва ё идораҳо дар ин бора хабар диханд.

4.Агар коргар ва ё хизматчӣ бе асосҳои кифоякунанда аз кор ҳоли карда шуда бошад, он вақт ҳаққи прогули маҷбуриаш ба

андозаи музди миёнаи кор, аммо барои на зиёдтар аз 20 рӯз дода мешавад, ва дар ин сурат администрации муассисаҳо ва идораҳо, фабзавкомҳо, месткомҳо ва комиссияҳои нархмонӣ-конфликтӣ ӯҳдадоранд, ки шикоятҳои оид ба нодуруст аз кор холӣ карда шудан будагиро дар муддати 3 рӯз аз рӯзи расидани шикоят ва органҳои судӣ бошад-дар муддати 5 рӯз дида бароянд.

5. Ба коргарон ва хизматчиён аъзои союзи профессионалий будагӣ ёрдами пулий дар сурати муваққатан надоштани қобилияти меҳнат (ёрдамҳои пулии дар сурати ҳомилагӣ ва зоиш дода мешудагиро ҳисоб накарда) ба андозаҳои зерин вобаста ба стажи кори пай дар паи дар ҳамон муассиса ва ё идора дода мешавад:

- а) дар сурати стажи доимии зерини кор дар худи ҳамон як муассиса ва ё идора зиёдтар аз 6 сол 100% музди меҳнат,
- б) аз 3 то 6 сол 80%
- в) аз 2 то 3 сол 60%
- г) то 2 сол 50%

6. Ба ҷавонони то 18-солаи аъзои союзи профессионалий будагӣ ёрдами пулии дар моддаи 5-м нишон дода шудагӣ ба андозаҳои зерин вобаста ба стажи кори доимӣ дар ҳамон муассиса ва ё идора-дода мешавад; дар сурати стажи домии зиёдтар аз 2 сол будагӣ -80% музди меҳнат, ва аз 2 сол камтар бошад -60% музди меҳнат. Дар ин сурат ба ҳисоби стажи кори доимӣ дар ҳамон муассиса вақти хондан дар мактаби шогирдони фабрикавӣ-заводӣ ҳам дохил карда мешавад.

7. Ба коркунони зеризамини саноати ангиштбарорӣ- аъзоёни союзи профессионалий будагие ки ба ангиштбарорӣ ё ба корҳои тайёри дар шахта машғуланд, ёрдами пулии дар моддаи 5-м нишон дода шудагӣ ба андозаи зерин-вобаста ба стажи кори доимӣ дар ҳамон шахта-дода мешавад; дар сурати стажи доимии зиёдтар аз 2 сол будагӣ -100% музди меҳнат ва аз 2 сол камтар бошад -60% музди меҳнат.

8. Дар заводҳо ва фабрикаҳое ки баъд аз 1 январи соли 1933 ба кор дароварда шудаанд, коргарон ва хизматчиёни аъзои союзи

профессионалӣ будагие ки то 1 январи соли 1936 ба ин муассисаҳо даромада, дар он ҷо ҳардоим кор карда истодаанд, ёрдами пулӣ дар сурати муваққат надоштани қобилияти меҳнат (ёрдамҳои пулӣ дар сурати ҳомилагӣ ва зоиш дода мешудагиро ҳисоб накарда) ба андозаҳои зерин-вобаста ба стажи кори доимӣ дар ҳамон муассиса дода мешавад: дар сурати стажи доимии зиёдтар аз 5 сол будагӣ-100% музди меҳнат, аз 3 то 5 сол-80 % музди меҳнат.

Ба он коргарон ва хизматчиёни ҳамин муассисаҳо ки стажи доимии корашон аз 3 сол камтар бошад, ҳамон тартиби додани ёрдами пулии дар сурати муваққатан надоштани қобилияти меҳнат, ки дар моддаи 5-ми ҳамин қарор муқаррар карда мешавад, паҳн карда мешавад.

9. Ба коргарон ва хизматчиёне ки аъзоёни союзи профессионалӣ намебошанд, ёрдами пулии дар сурати муваққат надоштани қобилияти меҳнат (ёрдамҳои пулии дар сурати ҳомилагӣ ва зоиш дода мешудагиро ҳисоб накарда) ба андозаи нисфи он нормаҳое дода мешавад, ки барои ба аъзоёни соуз муқаррар карда шудаанд.

10. Дар вақти таъин карда додани ёрдами пулии дар сурати муваққатан надоштани қобилияти меҳнат стаж дар он мавриде ҳам стажи доимӣ будагӣ шумурда мешавад, ки агар коргар ва ё хизматчӣ дар асоси амри администрации органи хочагӣ ё идора аз як муассиса ва ё идора ба дигар муассиса ва ё идора гузашта бошад.

11. Коргарон ва хизматчиёне ки барои вайрон кардани дисциплинаи меҳнатӣ ва ё барои чинояткорӣ аз кор ҳолӣ карда шудаанд ва инчунин онҳое ки бо ҳоҳиши худ баромада рафтаанд фақат байд аз он ки дар ҷои нави кор камаш 6 моҳ кор карда бошанд, ба ҳукуқи ба ёрдами пулӣ дар сурати муваққатан надоштани қобилияти меҳнат таъмин карда шуданашон доро мешаванд. Ба коргарон ва хизматчиёне ки то эълон карда шудани

ҳамин қарор аз кор холӣ карда шуда ва ё худсарона аз кор баромада рафта бошанд, ҳамин қоида паҳн карда намешавад.

12. Дар асоси моддаи 31 қарори КИМ ва СКХ СССР аз 17 октябри соли 1937 «Дар бораи нигоҳ доштани фонди хонаҷой ва нағз кардани хоҷагии хонаҷой дар шаҳрҳо» (МҚ-и СССР соли 1937, №69, мод.314) муқаррар карда мешавад ки коргарон ва хизматчиёне ки ба онҳо ба муносибати дар ҳамон муассиса кор карданашон дар хонаи муассиса, идора, корхонаи давлатӣ ё ташкилоти ҷамъиятӣ (ва ё дар хонаи аз тарафи ҳамин муассиса, корхонаҳо ва идораҳо ба ичора гирифта шудагӣ) бинои истиқоматӣ дода шуд, дар мавриде ки онҳо баъд аз эълон карда шудани ҳамин қарор аз муассиса ё идора бо хоҳиши худ баромада ва ё барои вайрон кардани интизоми меҳнат, инчунин барои содир кардани ҷиноят аз кор холӣ карда шудаанд, бояд дар муддати як декада бо тартиби административӣ бе додани ҷои истиқоматии дигар албатта қӯҷонида шаванд.

13. Ба коргарон ва хизматчиён ҳуқуқ ба отпуски навбатӣ факат баъд аз он дода мешавад, ки онҳо дар ҳамон муассиса, корхона ва ё идораи ба таври пайдарпай 11 моҳ кор карда бошанд .

14. Ба коргарзанон ва хизматчизанон дар сурати ҳомилагӣ ва зоидан ба ғайр аз отпуски ҳарсолаи муқаррар кардашудагӣ ба муддати 35 рӯзи календари пеш аз зоидан ва ба муддати 28 рӯзи календари баъд аз зоидан отпуски иловагӣ дода шавад ва дар давоми ин давр ба онҳо аз ҳисоби давлат ба андозаҳои пештар муққаррар карда шудагӣ ёрдами пулӣ дода мешавад. Отпуски мазкур ва ёрдами пулӣ дар сурати ҳомилагӣ ва зоидан факат ба онҳое дода мешаванд, ки дар ҳамон муассиса, корхона (идора) ба таври пай дар пай камаш 7 моҳ кор карда бошанд.

15. Ҳуқуқи афзалиятнок барои гирифтани путёвкаҳо ва хонаҳои истироҳат ба он коргарон ва хизматчиёне дода мешавад, ки дар ҳамон муассиса, корхона ва ё идора ба таври пай дар пай зиёдтар аз ду сол кор кардаанд .

16. Отпускҳои дар сурати муваққат надоштани қобилияти меҳнат (касалии ҳомилагӣ ва зоидан ва монанди инҳо) додашудагие ки то эълон карда шудани ҳамин қарор тамом нашудаанд, ба муддати боқимонда мувофиқи қоидаҳои дар вақти сар шудани отпуск ҷорӣ будагӣ дода шуда ва пулашон дода мешаванд.

17. Нисбат ба коргарон ва хизматчиёне ки дар пеши ба кор қабулкунандаи хусусӣ кор мекунанд (коргарзанони хонагӣ, коргарон ва хизматчиёни муассиса, корхонаҳои концессионӣ) масъалаҳое ки дар ҳамин қарор пешбинӣ карда шудаанд, бо қоидаҳои маҳсуси аз тарафи Совети Марказии Умумисоюзии Союзҳои Профессионалӣ бо тасдиқи Совети Комиссарони Халқии Союзи РСС нашр карда мешудагӣ ба тартиб дароварда мешаванд.

18. Барои инвалидони меҳнати группаҳои I ва II (аз қасалиҳои умумӣ) барои стажи корӣ доимиашон дар як муассиса, корхона ва ё идора пеш аз муроҷиат карданашон барои гирифтани пенсия, пулдиҳии иловагии зерин муқаррар карда мешавад:

Категорияҳо	Стажи доимӣ	Пулдиҳии иловагӣ ба ҳисоби процентҳо нисбат ба пенсияи муқаррар карда шудагӣ
Категорияи I-коргарон ва хизматчиёне ки дар корҳои зеризаминиӣ ва зааровар кор мекунанад	аз 3 то 5 сол аз 5 то 10 сол зиёдтар аз 10 сол	10% 20% 25%

Категорияҳои II – коргарон ва хизматчиёни саноати металлургӣ, мошинасозӣ, элоктротехникӣ, ангаштбарорӣ, маъданҳои кӯҳӣ, нефть, химияи асосӣ ва резинавӣ, транспорти роҳи оҳаниӣ ва обӣ ва муассиса корхона истеҳсолотии алоқа ...	аз 4 сол то 8 сол	10%
	аз 8 сол то 12 сол	15%
	зиёдтар аз 12 сол	20%
Категория III-коргарон ва хизматчиёни боқимонда...	аз 5 то 10 сол	10%
	аз 10 то 15 сол	15%
	зиёдтар аз 15 сол	20%

Ба пенсионероне ки пеш аз муроциат карданашон барои пенсиягирий зиёдтар аз 5-сола стажи кори доимӣ дар як муассиса, корхона ва ё идора доранд, барои гирифтани путёвкаҳои санаторӣ - курортӣ барои пенсионерон ҷудо карда мешудагӣ ҳукуқи афзалиятнок дода мешавад.

19. Пенсияҳои оид ба инвалидӣ ба коргарон ва хизматчиён дар сурати мавҷуд будани стажи зерини кор таъин карда дода мешаванд.

С и н у - с о л	С т а ж		
	Мардон	Занон	Дар корҳои зеризаминӣ ва заарнок кор мекардагиҳо
Аз 20 то 22-сола	3	2	2
— 22 то 25-сола	4	3	3
— 25 то 30-сола	6	4	4
— 30 то 35-сола	8	5	5
— 35 то 40-сола	10	7	6
— 40 то 45-сола	12	9	7
— 45 то 50-сола	14	11	8
— 50 то 55-сола	16	13	10
— 55 то 60-сола	18	14	12
зиёдтар аз 60-сола	20	15	14

Дар мавридиҳои инвалид шудан то расидани синни 20-сола, инчуни инвалид шудан ба сабаби маъюбии меҳнатӣ ва ё қасалии профессионалиӣ, пенсияҳо бе вобастагӣ давомоти стаж таъин карда дода мешаванд.

20. Ба пенсионероне ки баъд аз ба онҳо дар сурати пир шуданашон пенсия таъин карда дода шуд, кор карданро давом мекунанд, ҳамин пенсияҳо бе вобастагӣ ба музди меҳнаташон дода мешаванд.

Музди меҳнати аз 100 сӯм дар як моҳ зиёд набудагие, ки онро инвалидони группаҳои 1 ва 2 барои кори хонагие мегиранд, ки вайро артельҳои кооперацияи инвалидҳо медиҳад, низ ба ҳисоб гирифта намешавад, дар он мавридиҳое ки музди меҳнати инвалидҳо аз 100 сӯм дар як моҳ зиёдтар шуда бошад, пенсияшон ба тариқи дахлдор кам карда мешавад, аммо дар ин сурат барои инвалид камаш 50% пенсияш муҳофизат карда мешавад.

21. Ба муносибати муқаррар кардани пулдиҳии иловагӣ барои стажи доимӣ ва сабукиҳо оид ба учёти музди меҳнати пенсионерон (моддаҳои 18 ва 20 ҳамин қарор)- дар бобати ҳамаи навъҳои пенсияҳо ва дар бобати ҳамаи группаҳои инвалидӣ пулдиҳии иловагӣ ва аз нав расчёткуниҳо, ки дар моддаҳои 4, 6, 8, 13, 19 ва 20 қарори совети Союзи Суғуртаи Социалистӣ аз 29 феврали соли 1932, №47 муқаррар карда шуда буданд, бекор карда мешаванд.

Пулдиҳиҳои иловагии пештар ба ҳисоб дароварда шудагӣ ба андозаҳои пештараашон муҳофизат карда мешаванд.

22. Пенсионероне ки аз органҳои таъминоти социалистӣ музди меҳнат ва ё дигар даромадашонро ки дар вақти додани пенсия ба ҳисоб гирифта шуданаашон лозим аст, пинҳон мекунанд, ба муддати 6 моҳ аз пенсия маҳрум карда мешаванд.

23. Ба муносибати он, ки дар будани дараҷаи баланди умумии таъминоти пенсионӣ дар СССР боз пенсионероне мавҷуданд, ки бисёр солҳо пеш аз ин вақте ки нормаҳои пенсияҳо ва дараҷаи музди кор аз вақти ҳозира дида хеле пасттар буданд, ба пенсиягири гузашта буданд,-муқаррар карда шавад, ки пенсияҳои аз рӯи суғуртаи социалистӣ давлатӣ дода мешудагӣ, ба вақти таъин карда дода шудани пенсия нигоҳ накарда, бояд дар як моҳ аз андозаҳои зерин камтар набошанд (ба ин ҷо ҳамаи пулдиҳиҳои иловагӣ медароянд):

Категорияи пенсионерон		2	3	4
1	Пенсионероне ки дар сурати пириашон ва ё барои дарозии солҳои хизматашон пенсия мегиранд ва инвалидони группаи I.....	Пенсионероне ки аъзоёни қобили мекннат набудаи оила надоранд	Пенсионероне ки як аъзои қобили мекннат набудаи оила доранд	Пенсионероне ки 2 ва зиёдтар аъзои қобили мекннат набудаи оила доранд
	Инвалидони группаи II.....	50 сӯм	60 сӯм	75 сӯм
	Оилаҳое ки парвокунандаро гум кардаанд.....	40 сӯм	50 сӯм	60 сӯм
		-	30 сӯм	40 сӯм

Барои инвалидони группаи III пенсияҳои мувофиқи сугуртаи социалии давлатӣ дода мешудагӣ бояд дар як моҳ аз 25 сӯм камтар набошанд.

24. Харочотҳои додани пенсияҳо ва ёрдамҳои пулӣ ба пенсионероне ки дар муассиса, корхона ва идора кор намекунанд ва аз рӯи сугуртаи социалии давлатӣ пенсияҳо мегиранд, инчунин харочотҳои аз ҷиҳати санаторӣ-курортӣ таъмин карда шудани ин пенсионерон бояд аз тарафи органҳои таъминоти социалий аз ҳисоби маблағҳои сугуртаи социалии давлатӣ карда шаванд.

25. Союзҳои професионалий бояд тамоми маблағҳои экономикардашудаи сугуртаи социалии давлатии ба муносибати ҷори карда шудани ҳамин қарор ҳосил мешудагиро барои бинокунии

Бобокалонов Гоиб Мерганович. Мачмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон

иловагии хонаҷойҳо барои коргарон ва хизматчиён, барои бинокории яслиҳо ва боғчаҳои кӯдакон-бар иловаи маблағҳое ки онҳоро ҳукумат барои мақсадҳо медиҳад-сарф кунанд.

26. Ҳамин қарор аз 1 январи соли 1939 ба амал ҷорӣ карда мешавад.

Қарори Совети Комиссарони Ҳалқии РСС Тоҷикистон
Сталинобод, № 135, 14 февраля соли 1939.

Бо роҳи пурсидан.

Дар бораи тасдиқ кардани инструкцияи дар бораи ба тартиби аз тарафи органҳои таъминоти социалӣ таъин кардан ва додани пенсия оид ба сугуртаи социалии давлатӣ.

Совети Комиссарони Ҳалқии РСС Тоҷикистон дар асоси қарори СКХ СССР, КМ ВКП(б) ва ВЦСПС аз 28 декабря соли 1938 «Дар бораи чорабиниҳои ба тартиб даровардани интизоми меҳнат нағз кардани практикаи сугуртаи социалии давлатӣ ва мубориза ба муқобили бадниятони истеъмолкунӣ дар ин кор» **к а р о м е к у н а н д:**

Инструкцияи Комиссариати Ҳалқии Таъминоти Социалии РСС Тоҷикистон дар бораи тартиби аз тарафи органҳои таъминоти социалӣ оид ба сугуртаи социалии давлатӣ муайян кардан ва додани пенсия тасдиқ карда шуда ва аз 1-уми январи соли 1939 ба амал ҷорӣ карда шавад.

Илова ба қарори СКХ РСС Тоҷикистон, №136 аз 14-II соли 1939

И Н С Т Р У К Ц И Я

дар бораи таъин кардан ва додани пенсия аз тарафи органҳои таъминоти социалӣ оид ба сугуртаи социалии давлатӣ

1. Муроҷиат кардан барои таъин кардани пенсия

1. Дар бораи таъин кардани пенсия оид ба сугуртаи социалии давлатӣ (барои пирӣ, маъюбӣ, ки хизматҳои бисёrsола, қаҳрамониҳои меҳнатӣ социалистӣ ва дар мавриди гум кардани

парвокунанда) ариза ба таври навишташудагӣ бевосита ба шӯъбаи шаҳрӣ ё худ ба шӯъбаи районии таъминоти социалии дар ҷои истиқоматии аризадиҳанда будагӣ дода мешавад.

2. Шахсоне ки барои гирифтани пенсия муроҷиат мекунанд, бояд ҳамаи документеро ки аз рӯи қоидаи дар амал ҷорибуда талаб карда мешавад, ҳамчунин паспорти дар ҷои истиқоматӣ қайд карда шудагиро, манзур кунанд. Дар ҷойхое ки системаи паспортӣ ҷорӣ карда нашудааст, ба ҷои паспорт документҳои дигаре ки шахсият ва ҷои истиқоматиро нишон медиҳанд, манзур карда мешаванд.

3. Рӯзе ки барои пенсия ариза бо тамоми документҳои даркорӣ ба вай гирифта шудааст, рӯзи муроҷиат карда шудагӣ ҳисоб карда мешавад.

Агар ариза бо документҳо ба воситай почта фиристонида шуда бошад, онгоҳ рӯзи барои пенсия муроҷиат карда шудагӣ вақти штемпели почтагӣ, ки аз ҷои фиристонида шудагӣ зада шудааст, ҳисоб карда мешавад.

4. Шӯъбаҳои таъминоти социалӣ ӯҳдадоранд, ки дар масъалаи таъин кардани пенсия маълумот ва справка диҳанд ва ба аризадиҳанда барои гирифтани документҳои даркорӣ ёрӣ расонанд.

Барои ин мақсад шӯъбаҳои таъминоти социалӣ ҳак доранд, ки аз корхонаҳо, идораҳо, ташкилотҳо ва одамҳои ҷудогона документҳои даркориро талаб кунанд.

5. Дар он мавридҳо, ки таъин кардани пенсия ба муқаррар кардани маъюбӣ вобаста аст, шӯъбаҳои таъминоти социалӣ аризадиҳандаро дар ҷои истиқоматии аризадиҳанда барои шаҳодат додан ба комиссияи экспертии врачӣ- меҳнатӣ (ВТЭК) мефиристонанд.

Комиссияи экспертии врачӣ-меҳнатӣ дар пеши шӯъбаҳои шаҳрӣ ва районии таъминоти социалӣ буда ва ба асоси қоидаҳои аз тарафи СКХ РСС Тоҷикистон тасдиқ мешудагӣ кор мекунанд.

II. Таъин кардани пенсия

6. Пенсияҳо аз тарафи комиссияҳои дар назди шӯъбаҳои шаҳрӣ ва районии таъминоти социалиӣ будагӣ таъин карда мешаванд, состави комиссия из инҳо иборат аст:

Раис-мудири шӯъбаи таъмитноти социалиӣ ва аъзоҳои комиссия: раиси ташкилоти профсоюзӣ (профсоюзи асосии ин шаҳр ё район), як депутати совети шаҳри ва районии депутатҳои меҳнаткашон.

Состави комиссия аз тарафи совети шаҳрӣ ё районии депутатҳои меҳнаткашон тасдиқ карда мешавад.

7. Стажи меҳнатӣ, ки барои муайян кардани пенсия зарур аст, ба асоси документҳои пешниҳод карда шудагӣ муқаррар карда мешавад.

Агар документҳои зарурӣ набошад, стажи меҳнатӣ аз тарафи комиссияи пенсия таъин мекардагӣ ба асоси баёноти шоҳидҳо ва асосҳои дигар муқаррар карда мешавад.

8. Комиссия ӯҳдадор аст, ки кори ба таъин кардани пенсияҳо дахлдор будагиро пас аз гирифтани ҳамаи документҳои даркорӣ (қарори комиссияи экспертии врачӣ-меҳнатӣ ҳам ба ин дахлдор мебошад), аз даҳ рӯз дер намонда ҳал кунад.

Аз рӯи ҳар як аризаи аз тарафи комиссия дида шудагӣ протокол тартиб дода мешавад, дар вай ном, номи падари аризадиҳанда, синну сол, стажи умумии меҳнатӣ, стажи пайвастаи кори дар як корхона ё идора кардагӣ, миқдори миёнаи маоши якмоҳа, ки пеш аз барои пенсия муроҷиат кардан мегирифт, группаи маъюбӣ (барои инвалидҳо), пенсия аз қадом вақт ва чӣ қадар муайян шудааст, навишта шуда ба протокол ҳамаи аъзоҳои комиссия имзо мекунанд.

Қарори комиссия дар бораи таъин кардани пенсия ё худ рад кардани пенсия бояд аз тарафи шӯъбаи таъминоти социалиӣ пас аз бароварда шудани қарор дар муддати 5 рӯз ба аризадиҳанда маълум карда шавад.

9.Шӯъбаи таъминоти социалӣ ба пенсионере ки пенсия ба вай таъин шудааст, карточка тартиб медиҳад ва дар баробари ҳамин ба вай шаҳодатномаи пенсиягӣ медиҳад.

Ҳамаи документҳо, ки пенсия ба асоси онҳо таъин карда шудааст, дар шӯъбаи шаҳри ва ё районии таъминоти социалӣ монда ба даруни корҳои пенсионии пенсионер муҳофизат карда мешавад.

Пас аз таъин кардани пенсия дар болои ин документҳо штампи “Пенсия таъин карда шуд” зада мешавад.

Шӯъбаи таъминоти социалӣ ба аризадиҳанда, ки ба вай пенсия таъинкунӣ рад карда шудааст, дар бораи рад карда шудани пенсия огоҳинома медиҳад, дар вай сабаби рад карда шудан ва тартиби шикоят кардан қайд карда шуда ва дар баробари ҳамин ҳамаи документҳоро гардонда медиҳад.

10.Шикоятҳо аз болои қарори комиссияи оид ба корҳои таъин кардани пенсия, ки ба шӯъбаҳои шаҳрӣ ва районии таъминоти социалӣ меоянд, аз рӯзи омаданашон бояд аз даҳ рӯз дер намонда дида шаванд.

Пас аз он, ки аз рӯи шикоят қарор бароварда шуд, дар бораи натиҷаи дида шудани шикоятҳо бояд ба аризадиҳанда огоҳинома фиристода шавад.

III. Додани пенсияҳо

11.Ба пенсионероне ки дар корхонаҳо ва муассисаҳо ба сифати коргарон ё хизматчиён кор намекунанд, пенсия аз тарафи шӯъбаҳои таъминоти социалии шаҳрӣ ё районӣ ба воситаи почта фиристода мешавад.

12.Ба пенсионероне ки дар корхонаҳо ва идораҳои давлатӣ, кооперативӣ ва ҷамъиятий ба сифати коргарон ва хизматчиён кор мекунанд, пенсия аз тарафи профсоюзҳои ҷои кор ба воситаи администрации корхона ва муассисаҳо ба ҳисоби пардохтҳои суғуртагӣ дода шуда, мувофиқи қоидai дар амал ҷорӣ будагӣ музди меҳнати пенсионер ба ҳисоб гирифта мешавад.

Пенсионер агар ба сифати коргар ё хизматчӣ ба корхона ё муассисаи давлатӣ, кооперативӣ ё ҷамъиятӣ ба кор дарояд, бояд ба ҳамон шӯъбаи таъминоти социалиӣ, ки пенсияро аз вай мегирад, дар ин ҳусус ҳабар диҳад.

Шӯъбаи таъминоти социалиӣ, дар бораи ба кор даромадани пенсионер огоҳиномаро гирифта, ба вай додани пенсияро муваққат бозмедорад ва ба воситаи комитети фабрика, завод ё комитети маҳаллӣ ба администрации корхона ё муассисае, ки пенсионер дар он ҷо кор мекунад, дар бораи миқдори пенсияи барои вай таъин шудагӣ ва дар бораи ҳисоб кардани пенсияе, ки ба пенсионери кор мекардагӣ мувофиқи қоидai дар амал ҷорибуда бо ба ҳисоб гирифтани музди меҳнатӣ дода мешавад, огоҳинома мефиристонад.

Агар пенсионер аз кор бароварда шавад, администрация бояд дар ин бора ба шӯъбаи даҳлдори таъминоти социалиӣ ҳабар диҳад.

Ба оилае ки парвокунандай ҳудро гум кардааст, пенси аз тарафи профсоюзҳо дар он мавридҳо дода мешавад, ки аъзои оилаи он қас, ки ба номи вай шаҳодатномаи пенсионӣ дода шудааст, дар корхона ё дар идораҳо ба сифати коргар ва ё хизматчӣ кор мекунад, агар ҳуди вай пенсионер ҳам бошад. Дар ин ҳолатҳо ҳамаи пенсияи ба оила таъин шудагӣ аз тарафи профсоюз дода мешавад.

13. Ба пенсионерҳое ки дар пеши ба кор қабулкунандагони ҳусусӣ (коргарзанони ҳона) ва ғайра кор мекунанд, пенсия ба ҳамон тартибе ки ба пенсионерҳои кор намекардагӣ дода мешуд, мувофиқи қоидai дар амал буда музди меҳнат ба назар гирифта шуда, дода мешавад, ин пенсионер ӯҳдадор аст, ки дар ҳар моҳ ба шӯъбаи таъминоти социалиӣ дар бораи музди меҳнаташ справка тақдим намояд.

14. Пенсионер дар вақти ба ҷои нави истиқоматгоҳи доимии дар шаҳр ва ё райони дигар гузаштан бояд дар ин бора ба шӯъбаи таъминоти социалиӣ, ки вай пенсия медиҳад, маълум намояд. Шӯъбаи таъминоти социалиӣ пенсионерро аз ҳисоб

мебароварад, ба вай то рӯзи аз ҳисоб баромадан пенсия медиҳад ва дар бораи аз ҳисоб баровардан ва дар бораи он, ки пенсия ба қадом муддат дода шудааст, справка медиҳад.

Ба пенсионероне ки муваққатан ба ҷои дигар гузаштаанд (барои муолиҷа, аз рӯи шароити оилагӣ ва ғайра) додани пенсия дар ҷои истиқомати доимӣ (бо ваколатнома) давом мекунад, аммо аз се моҳ зиёд набояд бошад.

15. Пенсионер ба истиқоматгоҳи нави доимӣ омада, бояд дар шӯъбаи шаҳрӣ ё районӣ таъминоти социалиӣ ҷои нави истиқоматӣ ба ҳисоб гузарад.

Шӯъбаи таъминоти социалиӣ бояд карточкаи шахсии пенсионерро фавран ба ҷои пештараи доимии пенсионер талаб карда гирад, агар пенсионер аз ҳисоб набаромада бошад, онгоҳ дар бораи пардохти (пулдиҳии) охирини пенсия справкаро талаб карда гирад. Карточкаи шахсӣ ва справка бояд аз рӯзи гирифтани талабнома аз 5 рӯз дер намонда фиристонида шавад.

16. Бо гирифта шудани карточкаи шахсӣ ва справкаи пенсионер додани пенсия аз ҳамон рӯзе ки дар истиқоматгоҳи пештараи он дода шуда буд, сар карда давом мекунад.

Дар бораи ҳаққи командировкаҳои хизматӣ дар ҳудудӣ Союзи РСС

Совети Комиссарони Ҳалқии Союзи РСС қарор мекунад:

1. Бо амри роҳбари идора, муассиса ва ё ташкилот барои иҷро кардани супориши хизматӣ берун аз ҷои кори доимӣ рафтани коркун-командировкаи хизматӣ ҳисоб карда мешавад.

Рафтуои коркуноне ки кори доимиашон дар роҳ мегузарад, командировка ҳисоб карда намешавад

2. Командировкаи хизматӣ ба муддати зиёдаш 45 рӯз таъин карда шуда метавонад, ки ба ин ҷо вакти дар роҳ будани коркун ҳисоб карда дароварда намешавад.

Дар сурати зарурияти маҳсус роҳ дода мешавад ки муддати командировка дароз карда шавад, аммо аз 15рӯз зиёд карда шуда наметавонад.

3. Барои адо кардани харочотҳои шахсии коркунони командировка шудагӣ дар вақти дар командировка буданашон ба коркун ба қадри 3% ставкаи моҳонаи муқаррар гардидаи ў аммо камаш 5 сӯм ва зиёдаш 26 сӯм барои ҳар як рӯзи командировка пули суючнӣ дода мешавад.

4. Дар вақти командировкаҳо ки дар онҳо дар ҳар як пункт зиёда аз 30 рӯз истиқомат кардан лозим аст, пули суючнӣ ба қадри 1,5% ставкаи моҳонаи муқаррар гардида, аммо камаш 5 сӯм ва зиёдаш 13 сӯм барои ҳар як рӯзи командировка, дода мешавад.

5. Ба коркуноне ки ба маҳалҳои қишлоқӣ командировка мешаванд, ба шарте ки дарозии командировка аз ду сутка камтар набошад, пули суючнӣ ба 1,5% ставкаи моҳонаи муқаррар гардида, аммо камаш 5 сӯм ва зиёдаш 13 сӯм барои ҳар як рӯзи командировка дода мешавад.

6. Дар вақти командировкаҳо дар ҳудуди райони административие ки ҷои кори доимии каси командировка мешудагӣ дар он мебошад, пули суючнӣ ба қадри 1% ставкаи моҳонаи муқаррар гардида, аммо камаш 5 сӯм ва зиёдаш 10 сӯм барои ҳар як рӯзи командировка дода мешавад.

7. Пули суючнӣ аз рӯи шумораи ҳақиқии рӯзҳои командировка бо ҳамроҳии рӯзҳои истироҳат ва идҳо ҳисоб карда мешавад. Рӯзи баромада рафтан аз рӯзи бозгашта омадан дар вақти ҳисобкунии пули суючнӣ ҳар дуяш як рӯз ҳисоб карда мешавад.

8. Ба каси командирока шудагӣ барои вақти дар командировка буданаш, ки аз ин ҷо вақти дар роҳ буданаш бароварда мешавад, харочотҳои киро кардани бинои истиқоматӣ (ба гайр аз он мавриҷҳо ки бо каси командировка шудагӣ бепул бино дода мешавад) ба андозаҳои зерин дода мешаванд:

а) дар вақти командировкаҳо ба шаҳрҳои Москва, Ленинград ва Киев 10 сӯм дар як сутка:

б) дар вақти командировкаҳо ба шаҳрҳои Минск, Тбилиси, Еревен, Боку, Алма-ато, Тошкент, Фрунзе, Ашқобод ва Столинобод ва инчунин пойтахтҳои республикаҳои автономӣ, ба марказҳои вилоятӣ (кишварӣ) ва ба шаҳрҳое ки ҳамчун воҳидҳои административӣ-территориалии мустақил ҷудо карда шудаанд, -7 сӯм дар як сутка;

в) дар вақти командировкаҳо ба маҳалҳои дигари Союзи РСС 5 сӯм дар як сутка;

Дар сурати счётҳои пулашон додашудаи аз тарафи идораҳо ва муассисаҳои давлатӣ ва ҷамъияти додашудагиро пешниҳод кардани касони командировка шудагӣ роҳ дода мешавад ки пул аз рӯи ҳарочоти ҳақиқӣ, аммо аз андозаҳои зерин зиёд накарда дода шавад: дар вақти командировкаҳо ба шаҳрҳои дар п. «а» ҳамин модда нишон додашудагӣ-70% аз нормаи пули суючнӣ, дар вақти командировкаҳо ба шаҳрҳои дар п. «б» ҳамин модда номбар кардашудагӣ-60% аз нормаи пули суючнӣ, ва дар вақти командировкаҳо ба маҳалҳои дигари Союзи РСС, ба гайр аз маҳалҳои қишлоқӣ, бошад зиёдаш 40% аз нормаи пули суючнӣ.

9. Пули роҳ рафтани каси командировка шудагӣ (ба гайр аз мавридҳое ки роҳбари идора, муассиса ва ё ташкилот ба каси камандировка шудагӣ васитаҳои даҳлдори роҳ рафтанро медиҳад) ба тариқи зерин дода мешавад:

а) бо роҳи оҳан бошад – аз рӯи тарифи вагони саҳт ;

б) бо роҳи обӣ бошад – аз рӯи тарифи класси II ;

в) бо роҳҳои оддӣ (роҳи санг) бошад–аз рӯи арзиши кирои рафтуй дар ҳамон маҳал мавҷуд будае, ки аз тарафи органи маҳаллии ҳокимият ва ё идора ё ки муассисае тасдиқ карда шуд, ки каси камандировка шудагӣ ба он ҷо равона карда шуда буд.

10. Ҳарочотҳои ҳақиқӣ барои харидани пласткартҳо ва оид ба додани ҳақиқӣ иловагӣ барои тезӣ ба касони командировка

мешудагӣ бо ичозати роҳбарони идора, муассисаҳо ва ташкилотҳо дода мешаванд.

Агар роҳ рафтан бо роҳӣ оҳан ба як тараф зиёдтар аз як сутка давом кунад ва ё дар вақти шаб ба амал ояд, он вақт бо ичозати роҳбар додани пули роҳ аз рӯи тарифи вагони мягкий ба амал гузаронда шуда метавонад.

11. Дар вақти командировкаҳо ба масофате ки бо роҳи оҳан рафтан зиёда аз як сутка лозим аст ба коркунони масъул ва мутахасисон роҳ дода мешавад, ки бо ичозати роҳбарони идора аз роҳҳои ҳавоӣ истифода баранд.

12. Дар вақти командировкаҳо ба чунин ба чунин маҳаллае ки каси камандировка шудагӣ мувофиқи шароитҳои роҳ ва характеристи кори ичро мекардагиаш имконият дорад, ки аз он ҷо ҳар рӯз ба ҷои истиқомати доимиаш бозгашта ояд, пули суючни ба каси камандировка шудагӣ дода намешавад, адо кардани ҳарочотҳои бино бошад, ба қадри 5 сӯм дар як сутка ба амал гузаронда мешавад.

13. Ба коркуноне ки аз тарафи идораҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо барои ба амал гузарондани корҳои монтажӣ ва бароҳмонӣ командировка карда мешаванд, дар он мавридҳое ки ин корҳо зиёда аз 2 моҳ, аммо зиёдаш як сол давом доранд, пули суючни барои вақти дар роҳ будани коркун ба қадри 1,5% ставкаи моҳонаи муқаррар гардида, аммо камаш 5 сӯм ва зиёдаш 10 сӯм дар як сутка дода мешавад.

Барои вақти дар ҷои командировка будан пули суючни дода нашуда, балки ба қадри 50% ставкаи муқаррар гардида ба музди кор надбавка дода мешавад.

Ба ғайр аз он ба коркунони масъул ҳарочотҳои киро кунии бинои истиқоматӣ (агар вай бе пул дода нашавад) аз рӯи арзиши ҳақиқӣ, аммо зиёдаш 5 сӯм дар як сутка адо карда мешаванд.

Дар он мавридҳое ки корҳои монтажӣ аз рӯи план ба муддати аз як сол зиёд будагӣ пешбинӣ карда шудаанд, ба

коркуноне ки ба ин кор командировка карда мешаванд, компенсацияҳо ва гарантияҳо дода мешаванд, ки бо қарори КИМ ва СКХ СССР аз 23 ноябри с. 1931 (МҚ СССР с. 1931, № 68, мод. 453) пешбинӣ карда шудаанд.

14. Дар сурати касал шудани каси камандировка шудагӣ дар вақти дар командировка буданаш ба вай дар асосҳои умумӣ дар давоми тамоми вақте ки вай бинобар ҳолати тандурустиаш ба ичро кардани супориши хизматии ба зиммааш гузошта шудагӣ сар карда наметавонад ва ё ба ҷои кори доимиаш бозгашта омада наметавонад, аммо аз 2 моҳ зиёд набошад, пули суючни дода мешавад ва ҳарочотҳои кирокунии бино адо карда мешаванд.

Касал шудани каси камандировка шудагӣ ва инчуни аз рӯи ҳолати тандурустиаш ба ҷои кори доимӣ бозгашта омада натавонистанаш бояд ба тартиби муқаррар карда шудагӣ тасдиқ карда шавад.

15. Дар вақти дар командировка будан ба коркун музди кораш дар ҷои кори доимиаш дода мешавад.

Барои кор кардан дар рӯзҳои истироҳат ва идҳо каси камандировка шудагӣ ҳечгуна ҳаққи иловагӣ намегирад.

16. Дар вақти командировкаҳои коркунон ба кишварҳои Хабаровск ва Приморей ва инчуни барои районҳои шимоли Чет, ҳарочотҳои командировкаҳо мувофиқи Қарорҳои КИМ ва СКХ СССР «Дар бораи командировкаҳои хизматӣ дар ҳудуди Союзи РСС» (МҚ СССР с. 1927 №4, м. 42; с. 1928, №49, м. 439; с. 1931 №8, м. 91; с. 1932 №48, м. 282, с. 1933 №33, м. 193; с. 1937 №56, м. 237) мувофиқи Қарори НКТ СССР аз 23 июли соли 1930 № 245 ва Қарори НКТ СССР, ВСНХ СССР ва ВЦСПС аз 3 октябри с. 1931 №269 адо карда мешаванд.

17. Тартиби додани ҳаққи касоне ки ба экспедицияҳо, барои мукамалшавии илмӣ, бари гузарондани курсҳо командировка карда шудаанд, ба таври алоҳида аз тарафи Комисариати Ҳалқи ва ё идораи марказии даҳлдори Союзи РСС ва республикаҳои

Бобокалонов Гоиб Мерганович. Мачмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон

союзий бо мувофиқати Наркомфини СССР ва ё Наркомфини республикаҳои Союзӣ, муқаррар карда мешавад.

18. Тартиби таъин кардан ва додани ҳаққи командировкаҳои хизматчиёни ҳарби бо фармонҳои Комисарони Ҳалқии Мудофия, Флоти Ҳарбӣ-Баҳрӣ ва НКВД СССР муқаррар карда мешавад.

Москва, Кремл, 19 июни с. 1940 №1047.
(МҚ. №16 мод. 387 с. 1940)

МУНДАРИЧА

Саҳифа

Аз конститутсияи (Қонуни асосии) СССР	3
Қарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон дар бораи дар територияи РСС Тоҷикистон ба амал ҷорӣ кардани қонунгузории дар амал ҷорӣ будагии РСС Ӯзбекистон	9
Нусха аз қарори КИМ ва СКХ РСС Тоҷикистон дар бораи тасдиқ кардан ва ба амал ҷори кардани мачмӯаи систематикии қонунҳои дар амал ҷорӣ будагии РСС Тоҷикистон.....	11
Кодекси Қонунҳои РСС Тоҷикистон дар бораи меҳнат	
Боби якум. Қисми умумӣ	13
Боби дуюм. Бекор карда шудааст.....	14
Боби сеюм. Дар бораи тартиби ба меҳнати маҷбурий ҷалб кардани гражданҳои РСС Тоҷикистон..	14
Боби ҷорӯм. Дар бораи шартномаҳои колективӣ.....	15
Боби панҷӯм. Дар бораи шартномаи меҳнатӣ.....	18
Боби шашӯм. Дар бораи қоидаҳои тартиботи дохилий.....	30
Боби ҳафтӯм. Дар бораи нормаҳои коркард.....	32
Боби ҳаштӯм. Додани музд барои меҳнат	33
Боби нуҳӯм. Гарантии ва компенсация	40
Боби даҳӯм. Вақти кор	51
Боби ёздаҳӯм. Вақти истироҳат	56
Боби дувоздаҳӯм. Дар бораи шогирдӣ	59
Боби сенздаҳӯм. Меҳнати занон ва шахсони ба балоғат нарасидагӣ.....	61
Боби ҷордаҳум. Муҳофизат кардани меҳнат	63
Боби понздаҳӯм. Дар бораи союзҳои профессионалии (истехсолотии) коргарон ва хизматчиён ва органҳои онҳо дар корхона, муассиса ва ҳочагиҳо.....	67
Боби шонздаҳӯм. Дар бораи органҳои оид ба ҳал кардани конфликтҳо ва дида баромадани корҳои оид ба вайрон кардани қонунҳои дар бораи меҳнат.....	74
Боби ҳафдаҳӯм. Дар бораи сугуртаи социалий.....	84

**ИЛОВАҲО БА КОДЕКСИ ҚОНУНҲО ДАР БОРАИ
МЕҲНАТ**

Дар бораи шароитҳои меҳнат дар корҳои мавсуми.....	91
Дар бораи шароитҳои меҳнати коргарон ва хизматчиёни муваққатӣ.....	100
Дар бораи командировкаҳои хизматӣ дар доираи союзи РСС	109
Дар бораи командировкаи хизматӣ дар доираи СССР	110
Дар бораи истисноҳои оид ба паҳнкуни (татбиқкуни)	
Кодекси қонунҳо дар бораи меҳнат ба квартирникҳо.....	116
Қарори Советии Комиссарони Ҳалқии Союзи РСС. Комитети Марказии партияи комунистии (большевикони) Умумисоюзи ва Совети Марказии Умумисоюзии союзҳои профессионалиӣ.....	122
Дар бораи ҷазо додан барои дер омадан ба кор	
Дар бораи бам кор қабул кардани коргарон ва хизматчиёне ки барои прогул аз кор холӣ карда шудаанд.....	
Қарори Советии Комиссарони Ҳалқии РСС Тоҷикистон	139
Инструкция дар бораи таъин кардан ва додани пенсия аз тарафи органҳои таъминоти социалиӣ оид ба сугуртаи социалии давлатӣ.....	140
Дар бораи ҳаққи командировкаҳои хизматӣ дар худуди Союзи СССР.....	147

Пролетарҳои ҳамаи мамлакатҳо, як шавед!

КОДЕКСИ
ҚОНУНҲОИ
ОИД БА МЕҲНАТИ
РСС ТОҶИКИСТОН

Душанбе
“Ирфон”
1989.

Бобокалонов Гоиб Мерганович. Мачмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон

ББК 67.99(2Тоҷик) 7

К 61

К 61 Кодекси Конунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистон. –
Душанбе. “Ирфон”, 1989. Сах. 144.

Кодекс законов о труде Таджикской ССР

3203020700-11

К----- --89

М 501(13)-89

ББК 67.99(2Тоҷик) 7

© Нашриёти “Ирфон”, 1989.

ҚОНУНИ
РЕСПУБЛИКАИ СОВЕТИИ
СОЦИАЛИСТИИ ТОҶИКИСТОН

ДАР БОРАИ ТАСДИҚ КАРДАНИ
КОДЕКСИ ҚОНУНҲОИ ОИД БА МЕҲНАТИ
РСС ТОҶИКИСТОН

*Сесияи сеюми Совети Олии РСС Тоҷикистон даъвати ҳаштум
16 июни соли 1972 қабул кардааст*

Совети Олии Республикаи Советии Социалистии Тоҷикистон
қарор мекунад:

Моддаи 1. Кодекси Қонунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистон
тасдиқ намуда, он аз 1 январи соли 1973 ба амал
чорӣ карда шавад.

Моддаи 2. Ба Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон
супурда шавад, ки тартиби ба амал чорӣ кардани
Кодекси Қонунҳои оид ба меҳнати РСС
Тоҷикистонро муқаррар
намояд ва қонунҳои РСС Тоҷикистонро бо Кодекси
Қонунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистон мувоғиқ
намояд.

КОДЕКСИ ҚОНУНҲОИ ОИД БА МЕҲНАТИ РСС ТОҶИКИСТОН

Революцияи Кабири Социалистии Октябрь соҳти истисморчигӣ ва зулму истибдодро барҳам зад.

Баъди садҳо сол барои истисморгарон меҳлати ғуломона кардан меҳнаткашон бори аввал имконият пайдо намуданд, ки барои худ, барои ҷамъияти худашон кор қунанд.

Баробари ғалабаи социализм дар СССР ба истасмори одам аз тарафи одам комилан ва абадан хотима дода шуд. Дар СССР, ки РСС Тоҷикистон ҳам дар асоси муттаҳидшавии ихтиёри ҷаҳонӣ ва баробарҳукукӣ бо дигар республикаҳои иттифоқӣ ба ҳайати он дохил шудааст, асоси ташкили ҷамъиятии меҳнат аз моликияти социалистӣ иборат мебошад, ки он баҳри ҳаёти беҳтарини одами меҳнаткаш давраи меҳнати озодро оғоз намудааст. Аз истиемор озод будани меҳнат, ки онро соҳти социалистӣ гарантиянок гардонидааст, шарти асосии озодии ҳақиқии шахсият мебошад.

Дар ҷамъияти социалистӣ, ки истисморгарон ва истисморшавандагон нестанд, умумияти меҳнат барои ҳамаи аъзоёни қобили меҳнати ҷамъият ба амал бароварда, барои ҳамаи гражданҷо имконияти меҳнат кардан таъмин карда мешавад. Дар СССР чунин принципа социализм амал мекунад: «аз ҳар кас мувофиқи қобилияташ, ба ҳар кас мувофиқи меҳнаташ», меҳнат аз рӯи принципи «касе ки кор накунад, намехӯрад» ӯҳдадорӣ ва вазифаи маънавии ҳар як гражданини қобили меҳнат мебошад.

Соҳти социалистии ҷамъият манфиатдории моддӣ ва маънавии одамонро ба натиҷаҳои беҳтарини меҳнат, ба муттасил инкишоф ва такмил додани истеҳсолоти ҷамъиятий ба вуҷуд меоварад. Тараккиёти истеҳсолоти социалистӣ барои бемайлон баланд шудани дараҷаи некӯаҳволии моддӣ ва маданияти ҳалки советӣ базаи мустаҳкамро таъмин мекунад. Давлати Советӣ шаклҳои ҳавасмандгардонии моддӣ ва маънавиро ба меҳнат такомул медиҳад ва ба ривоҷ ёфтани мусобиқаи оммавии социа-

листии меҳнаткашон ва ҳаракати баҳри меҳнати коммунистӣ ҳарҷониба мадад мерасонад.

Шарти муҳимтарини соҳтани коммунизм ба даст овардани дараҷаи олии маҳсулнокии меҳнат, зиёд кардани самарааяокии истеҳсолоти ҷамъиятӣ мебошад. Ичрои ин вазифа талаб мекунад, ки пешрафти илмӣ-техникӣ дар тамоми ҳочагии халқ тезонида, дараҷаи тайёрии маданий-техникии меҳнаткашон, муташаккилӣ ва интизомнокии меҳнатии онҳо бемайлон баланд бардошта шавад.

Дар СССР пешрафти илмӣ-техникӣ бо пурра аз кор таъмин намудани аҳолӣ пайваст карда, барои қатъиян сабук гардонидани меҳнат, кӯтоҳ кардани ҳафтаи кор, барҳам додани меҳнати вазнини ҷисмонӣ ва ҳама гуна меҳнате, ки ихтисос талаб намекунад, истифода бурда мешавад. Дар баробари афзоиши суръати пешрафти илмӣ-техникӣ процесси тадриҷан дар фаъолияти истеҳсолии одамон узван ба ҳам омехта шуда рафтани меҳнати фикрӣ ва ҷисмонӣ ба амал меояд. Маълумоти маҳсус ва қасбӣ-техникии бепул, ки дар микъёси васеъ ҷорӣ карда мешавад, барои манфиати ҷамъиятро ба назар гирифта, озодона интихоб кардани қасбу кор гарантия медиҳад.

Муҳофизати саломатии меҳнаткашон, таъмини шароити бехатари меҳнат, барҳам додани қасалиҳои қасбӣ ва дар истеҳсолот маъюбшавӣ яке аз мавридиҳои ғамхории асосии Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Меҳнаткашон дар ҷамъияти советӣ корхонаҳоро, ки моликияти давлатӣ (умумиҳалкӣ) мебошанд, ба воситаи Советҳои депутатҳои халқӣ ва органҳои идорақунии давлатие, ки онҳо ташкил медиҳанд, идора мекунанд. Дар бобати ба кори идорақунии корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ҷалб намудани коргарон ва хизматчиён иттифоқҳои қасаба роли бузург мебозанд. (Мувофиқи Указҳои Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981 ва аз 26 июли соли 1984).

Мувофиқи Конституцияи СССР ва Конституцияи РСС Тоҷикистон барои гражданҳо, сарфи назар аз миллату

нажодашон, дар соҳаи меҳнат баробархуқуқӣ таъмин карда мешавад. Дар СССР ба занон барои меҳнат, музди меҳнат, истироҳат ва таъминоти иҷтимоӣ бо мардон ҳуқуқи баробар дода шудааст.

Ҳуқуқҳои меҳнатии гражданҳоро қонун муҳофизат мекунад. Ҳимояи ҳуқуқҳои меҳнатиро органҳои давлатӣ, инчунин иттифоқҳои касаба ва дигар ташкилотҳои ҷамъиятӣ ба амал мебароранд.

ҚОИДАҲОИ ҮМУМӢ

Моддай 1. Вазифаҳои қонунҳои советӣ оид ба меҳнат

Қонунҳои советӣ оид ба меҳнат муносибатҳои меҳнатии ҳамаи коргарон ва хизматчиёнро ба тартиб андохта, ба афзоиши маҳсулнокии меҳнат, беҳтар шудани сифати кор, самаранокии истеҳсолоти ҷамъиятӣ ва ба кори дар ҳамин асос баланд бардоштани дараҷаи моддӣ ва мадани ҳаёти меҳнаткашон, мустаҳкам шудани интизоми меҳнатӣ ва тадриҷан ба нафъи ҷамъият ба талаботи аввалини ҳаётии ҳар як одами қобили меҳнат табдил ёфтани меҳнат мадад мерасонад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Қонунҳои оид ба меҳнат дараҷаи баланди шароити меҳнат, муҳофизати ҳаматарафаи ҳуқуқҳои меҳнатии коргарон ва хизматчиёнро муқаррар мекунад.

Моддай 2. Ҳуқуқ ва вазифаҳои асосии меҳнатии коргарон ва хизматчиён

Гражданинҳои СССР ҳуқуқи меҳнат, яъне ҳуқуқи кори гарантияноке доранд, ки муздаш мувофиқи микдору сифати меҳнат ва на камтар аз андозаи минималии муқарраркардаи давлат дода мешавад, аз ҷумла ҳуқуқ доранд, ки мувофиқи истеъдод, лаёқат, тайёрии касбӣ, маълумот ва талаботи ҷамъият касб, навъи машғулият ва кор интихоб кунанд ва ин ҳуқуқ бо

системаи социалистии хоҷагӣ, тараққиёти муттасили қувваҳои истеҳсолкунанда, бо роҳи таълими бепули касбу ҳунар, такмили маҳорати меҳнат ва додани ихтисосҳои нав, бо роҳи инкишоф додани системаи ориентацияи касб **ва** бо кор таъмин кардан амалӣ гардонда мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Коргарон ва хизматчиён ҳуқуқашонро ба меҳнат бо роҳи бастани шартномаи меҳнатӣ дар хусуси кор кардан дар корхона, муассиса, ташкилот ба амал мебароранд. Коргарон ва хизматчиён барои истироҳат мувофиқи қонунҳои оид ба маҳдуд кардани рӯзи кор ва ҳафтаи кор ва доир ба отпушкҳои ҳарсолаи музднок, ҳукуқ барои шароити солим ва бехатари меҳнат, барои дар иттифоқҳои касаба муттаҳид шудан, барои иштирок намудан дар кори идоракуни корхона, муассиса, ташкилот барои таъминоти моддӣ аз ҳисоби маблағҳои давлат ба тариқи суғуртаи давлатии иҷтимоии давраи пиронсолӣ, инчунин дар давраи беморӣ ва пурра ё қисман гум кардани қобилияти меҳнатӣ ҳукуқ доранд. (Мувофиқи Указҳои Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981 ва аз 26 июли соли 1984).

Меҳнати софдилона, риояи интизоми меҳнат, муносибати сарфакорона ба моликияти ҳалқ, иҷрои нормаҳои меҳнат, ки давлат бо иштироки иттифоқҳои касаба муқаррар кардааст, баланд бардоштани ҳосилнокии меҳнат, маҳорати касбӣ, сифати кор ва маҳсулот ӯҳдадории ҳамаи коргарону хизматчиён мебошад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта 1988).

Моддаи 3. Ба тартиб овардани меҳнати аъзоёни колхозҳо ва дигар ташкилотҳои кооперативӣ

Меҳнати аъзоёни колхозҳо ва дигар ташкилотҳои кооперативиро уставҳои онҳо, ки дар асос ва мувофиқи Устави намунавии колхоз, Устави намунавии кооператив, ҳамчунин қонунҳои Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон оид ба колхозҳо ва

дигар ташкилотҳои кооператив қабул карда мешаванд, ба тартиб меовараад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 4. Қонунҳои Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон оид ба меҳнат

Қонунҳои Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон оид ба меҳнат аз Асосҳои қонунҳои Иттифоқи РСС ва республикаҳои иттифоқӣ оид ба меҳнат ва дигар хел актҳои қонунгузории меҳнатии мувофиқи онҳо баровардашавандай Иттифоқи РСС, Кодек ва қонунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистон ва дигар актҳои қонунгузории меҳнатии РСС Тоҷикистон иборатанд.

Меҳнати коргарон ва хизматчиён дар РСС Тоҷикистон аз рӯи масъалаҳое, ки Асосҳои қонунҳои Иттифоқи РСС ва республикаҳои иттифоқӣ оид ба меҳнат пешбинӣ кардаанд:

бо қонунҳои Иттифоқи РСС;

бо қонунҳои Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон;

бо қонунҳои РСС Тоҷикистон ба тартиб андохта мешавад.

Ҳадди ихтиёри Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон дар соҳаи ба тартиб андохтани меҳнати коргарон ва хизматчиён бо қоидаҳои Моддаи 107 ва моддаҳои дигари Асосҳои қонунҳои Иттифоқи РСС ва республикаҳои иттифоқӣ оид ба меҳнат (Моддаи 225 ва моддаҳои дигари ҳамин Кодекс) аз ҳамдигар фарқ мекунад.

Он масъалаҳои меҳнати коргарон ва хизматчиён, ки дар Асосҳои қонунҳои Иттифоқӣ РСС ва республикаҳои иттифоқӣ оид ба меҳнат пешбинӣ карда нашудаанд, бо қонунҳои Иттифоқӣ РСС, ҳамин Кодекс ва бо дигар қонунҳои РСС Тоҷикистон ба тартиб андохта мешаванд.

Моддаи 5. Имконпазирии дар территорияи РСС Тоҷикистон татбиқ намудани қонунҳои меҳнатии дигар республикаи иттифоқӣ

Дар мавриди ба органҳои дидабарояндаи баҳсҳои меҳнатӣ дар территорияи РСС Тоҷикистон дар хусуси ҳал кардани баҳси менаҳтие, ки дар территорияи дигар республикаи иттифоқи рӯй додааст, муроҷиат кардани коргар ё хизматчӣ қонунҳои ҳамон республикаи иттифоқӣ, ки муносибати ҳуқуқии меҳнатӣ дар он ҷо ба амал омадааст, татбиқ карда мешавад.

Моддаи 6. Беэътибор дониста шудани шартҳои шартномаҳои оид ба меҳнат, ки аҳволи коргарон ва хизматчиёнро бад мекунанд

Шартҳои шартномаҳои оид ба меҳнат, ки аҳволи коргарону хизматчиёнро назар ба қонуни Иттифоқи РСС Тоҷикистон оид ба меҳнат бад мекунанд, беэътибор мебошанд.

Маъмурияти корхонаю мuaосиса ва ташкилот якҷоя бо совети колективи меҳнатӣ ва комитети иттифоқи касаба ҳуқуқ дорад, ки аз ҳисоби маблағҳои худӣ барои коркунони колектив ва ё категорияи чудогонаи коргарону хизматчиён назар ба қонун имтиёзҳои иловагни меҳнатӣ ва сосиалию машин муқаррар намояд.

(Мувофиқи Укази Президиума Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

**БОБИ II
ШАРТНОМАИ КОЛЛЕКТИВӢ**

Моддаи 7. Бастани шартномаи колективӣ ва амали он

Шартномаи колективиро комитети иттифоқи касабаи корхона, ташкилот аз номи колективи меҳнатӣ бо маъмурияти корхона, ташкилот мебандад.

Пеш аз бастани шартномаи колективи лоихаи он бояд дар маҷлиси (конференцияи) колективи меҳнатӣ муҳокима шавад. Маҷлиси умумӣ (конференция) шартномаи колективиро маъқул

дониста, комитети иттифоқи касабаи корхона, ташкилотро ваколатдор менамояд, ки онро аз номи колективи меҳнатӣ бо маъмурият имзо кунад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Шартномаи колективӣ ба ҳамаи коргарон ва хизматчиёни корхона, ташкилот сарфи назар аз аъзои иттифоқи касаба будан ё набуданашон ҷорӣ мегардад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июля соли 1984).

Моддаи 8. Шакли бастани шартномаи колективӣ

Шартномаи колективӣ дар шакли хаттӣ баста мешавад.

Моддаи 9. Мӯҳлати бастани шартномаи колективӣ

Шартномаи колективӣ ҳар сол баста мешавад ва аз рӯзи ба он имзо кардани тарафҳо ба эътибор медарояд.

Моддаи 10. Доираи амали шартномаи колективӣ

Шартномаи колективӣ ба ҳамаи коргарон ва хизматчиёни корхона, ташкилот, сарфи назар аз аъзои иттифоқи касаба будан ё набуданашон, ҷорӣ мегардад.

Моддаи 11. Мазмуни шартномаи колективӣ

Шартномаи колективӣ бояд қоидаҳои асосии доир ба масъалаҳои меҳнат ва музди корро, ки мувофиқи қонунҳои ҷорӣ барои ҳамин корхона, ташкилот муқаррар карда шудаанд, инчунин қоидаҳои доир ба вакти кор, вакти истироҳа, музди меҳнат ва ҳавасмандгардонии моддӣ, муҳофизати меҳнатро, ки маъмурият ва комитети иттифоқи касабаи корхона, ташкилот дар доираи хуқуқҳои ба онҳо додашуда кор карда баромадаанду ҳарактери нормативӣ доранд, дарбар гирад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июля соли 1984).

Бо шартномаи колективӣ ӯҳдадориҳои маъмурият ва колективи коргарону хизматчиён дар назди яқдигарашон дар бобати ичро намудани планҳои истеҳсолот, такмил додани ташкили истеҳсолот ва меҳнат, ҷорӣ намудани техникаи нав ва зиёд кардани маҳсулнокии меҳнат, беҳтар кардани сифат ва арzon намудани арзиши аслии маҳсулот, ривоҷ додани мусобиқаи социалистӣ, мустаҳкам кардани интизоми истеҳсолотӣ ва меҳнатӣ, бевосита дар истеҳсолот такмил додани ихтисос ва тайёр кардани кадрҳо муқаррар карда мешавад.

Дар шартномаи колективӣ бояд ӯҳдадориҳои маъмурият ва комитети иттифоқи касабаи корхона, ташкилот дар бораи ба идоракуни корхона, ташкилот ҷалб намудани коргарон ва хизматчиён, ташкил додани кори бандормагирии меҳнат, шаклҳои додани музди меҳнат ва ҳавасмандгардонии моддӣ, дар ҳусуси муҳофизати меҳнат, додани имтиёзу бартариҳо ба пешқадамони истеҳсолот, беҳтар кардани шароити манзил ва хизматрасонии маданию майшии меҳнаткашон, вусъат додани кори тарбиявӣ ва маданию оммавӣ дарҷ ёфта бошанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Шартномаи колективӣ дигар нуктаҳои вобаста ба тараққиёти иқтисодию социалии корхонаю ташкилотҳоро дар бар гирифта метавонад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Қоидаҳои шартномаи колективи набояд **ба қонунҳои ҷорӣ** муҳолифат кунанд.

Моддаи 12. Тартиб ва мӯҳлати ба шартномаи колективӣ даровардани тағъироту иловашо

Ба шартномаи колективӣ дар давоми мӯҳлати амалаш бо тартибе, ки барои қабул кардани шартномаи колективӣ муқаррар карда шудааст, тағъирот ва иловашо даровардан мумкин аст.

Моддай 13. Назорати ичрои ӯҳдадориҳо аз рӯи шартномаи колективӣ

Ба ичрои ӯҳдадориҳо аз рӯи шартномаи колективӣ, маъмурият ва комитети иттифоқи касабаи корхона, ташкилот ва органҳои болоии онҳо назорат мебаранд.

Маъмурият ва комитети иттифоқи касабаи корхона, ташкилот дар назди колективи коргарон ва хизматчнён дар бораи ичрои ӯҳдадориҳо аз рӯи шартномаи колективӣ ҳисбот медиҳанд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июля соли 1984).

Моддай 14. Ҳалли ихтилофҳое, ки ҳангоми бастан ва ё тағъир додани шартномаи колективӣ ба миён меоянд

Ихтилофҳои байни маъмурияти корхонаю ташкилот ва комитети иттифоқи касабаро, ки ҳангоми бастан ва тағъир додани шартномаи колективӣ ба миён меоянд, бо иштироки намояндагони маъмурият, колективи меҳнати ва комитети иттафоқи касаба органҳои болоии ҳочагию иттифоқи касаба ҳал мекунанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддай 15. Амали шартномаи колективӣ дар вақти аз нав ташкил карда шудани корхона ё ташкилот ё худ тағъир ёфтани тобеияти онҳо

Агар корхона ё ташкилот аз нав ташкил карда шавад ё худ онҳо ба тобеияти дигар орган гузаронида шаванд, дар он сурат шартномаи колективӣ дар давоми тамоми мӯҳлати амалаш эътибори худро нигоҳ медорад, ба шарте ки тарафҳо шартномаи колективиро азнав дида баромадан наҳоҳанд, вале дар сурати хостани аз нав дида баромадан яке аз тарафҳо ба дигараш дар ин бора бояд ду ҳафта пештар хабар дихад. Дар айни замон

шартномаи колективии пеш басташуда то бастани шартномаи нав эътибори худро нигоҳ медорад.

Моддаи 16. Озод будани иттифоқҳои касаба аз ҷавобгарии молу мулкӣ аз рӯи шартномаҳои колективӣ

Иттифоқҳои касаба аз рӯи шартномаҳои колективӣ аз ҷиҳати молу мулк ҷавобгар намебошанд.

**БОБИ III
ШАРТНОМАИ МЕҲНАТИ**

Моддаи 17. Тарафҳо ва мазмуни шартномаи меҳнатӣ

Шартномаи меҳнатӣ созишномаи байни меҳнаткаш ва корхона, муассиса, ташкилот мебошад, ки мувофиқи он меҳнаткаш ӯҳдадор мешавад аз рӯи ихтисос, касб ё вазифаи муайян корро ичро намуда, ба тартиботи дохилии меҳнатӣ риоя кунад, корхона, муассиса, ташкилот башад, ӯҳдадор мешавад, ки ба меҳнаткаш музди кор дода, шароити меҳнатро, ки бо қонунҳои оид ба меҳнат, шартномаи колективӣ ва бо розигии тарафҳо пешбинӣ карда шудааст, таъмин кардаистад.

Дар мавридиҳои пешбиникардаи қонунҳо бо созишномаи тарафҳо ба ҷо овардани кор аз рӯи якчанд касб ё ихтисос (якҷоя кардани касбҳо) шарт карда шуданаш мумкин аст.

Моддаи 18. Гарантияҳо дар вақти ба кор қабул кардан

Беасос рад кардани ба кор қабулкунӣ манъ аст.

Мувофиқи Конституцияи СССР ва Конституцияи РСС Тоҷикистон дар вақти ба кор қабул кардан вобаста ба ҷинс, најод, миллат ва муносибат ба дин ба ягон хел маҳдудкуни бевосита ё бавоситаи ҳуқуқ, ё ки муқаррар намудани бартариҳои бевосита ё бавосита роҳ дода намешавад.

Моддаи 19. Мӯҳлати шартномаи меҳнатӣ

Шартномаҳои меҳнатӣ баста мешаванд:

- 1) ба мӯҳлати номуайян;

- 2)ба мӯҳлати муайяни на бештар аз се сол;
- 3)барои вақти ичрои кори муайян.

Моддаи 20. Дароз кардани мӯҳлати шартномаи меҳнатии мӯҳлатнок

Шартномаи меҳнатиро баъди тамом шудани мӯҳлати амалаш, бо хоҳиши тарафҳо, ба мӯҳлати нав аз нав бастан мумкин аст.

Агар баъди тамом шудани мӯҳлати шартномаи меҳнатӣ муносибатҳои меҳнатӣ дар амал давом кардан гиранду аз тарафҳо ягонтоаш қатъ кардани онҳоро талаб накарда бошад, он гоҳ шартнома ба мӯҳлати номуайян дароз карда шудагӣ ҳисоб мешавад.

Моддаи 21. Бастани шартномаи меҳнатӣ

Шартномаи меҳнатӣ чӣ дар шакли ҳаттӣ ва чи дар шакли даҳанакӣ баста шуданаш мумкин аст. Дар шакли ҳаттӣ бастани шартномаи меҳнатӣ дар мавридҳое ҳатмӣ мебошад, ки он дар қонунҳои Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон пешбинӣ карда шудааст.

Ба кор қабул кардан бо фармони (амри) маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот ба расмият дароварда мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Дар сурати амалан ба кор роҳ дода шудани коркун, сарфи назар аз он, ки ба кор қабул кардан ба тарзи даркорӣ ба расмият дароварда шуда буд ё не, шартномаи меҳнатӣ басташуда ҳисоб меёбад.

Ба коркуне, ки аз корхона, муассиса, ташкилоти дигар бо розигии тарафайни роҳбарони ин корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ба тариқи гузарондан ба кор даъват карда шудааст, бастани шартномаи меҳнатӣ рад карда намешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 21.1.Шартномаи меҳнатӣ бо коргарон ва хизматчиёне, ки синнашон ба нафақа расидааст

Маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот ҳуқук дорад якчоя бо комитети иттифоқи касаба муносибати меҳнатиро бо коргарон ва хизматчиёне, ки синнашон ба нафақа расидааст, давом диҳад, ба шарте ки онҳо поквичдонона, бо тамоми қӯшишу ғайрат кор карда, натиҷаҳои калони меҳнатӣ ба даст оварда, дар байни коллектив обрӯю эътибори баланд дошта бошанд. Бо коркунони дигаре, ки синусолашон ба нафақа расидаасту барои таъин карданӣ нафақаи пурра стажи даркорӣ доранд, муносибати меҳнатӣ бо розигии тарафайн бо роҳи бастани (аз нав бастани) шаргномаи мӯҳлатноки меҳнатӣ (ба мӯҳлати то ду сол) давом дода мешавад ё худ бо ташабbusи маъмурият бо розигии комитет иттифоқи касаба (банди I Моддаи 36 ҳамин Кодекс) қатъ карда мешавад.

Чунин тартиби аз кор хориҷ кардани шахсоне, ки синнашон ба нафақа расидааст, ба коркуноне ки онҳоро коллективҳои меҳнатӣ ба вазифа интихоб намудаанд, инчунин ба шахсоне, ки нисбати онҳо қонун дигар тартиби мувофиқи синну сол аз кор озод карданро муқаррар кардааст, даҳл намекунад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 30 марта соли 1988).

Моддаи 22. Маҳдуд кардани хизмати якчояи хешовандон

Дар як корхона, муассиса, ташкилот якчоя хизмат кардани шахсоне, ки ба якдигар хешутабории наздик доранд (падару модар, зану шавҳар, бародарон, хоҷарон, писарон, духтарон, инчунин бародарон, хоҷарон, падару модар ва фарзандони зану шавҳар), манъ аст, ба шарте ки кори онҳо бо тобеият ё дар зери назорати бевоситаи яке будани дигаре алоқаманд бошад.

Истисно аз ин қоида бо қарорҳои Совети Вазирони РСС Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Моддаи 23. Ӯҳдадории маъмурият дар бораи ба коркун фахмонда додани ҳукуқ ва вазифаҳояш

Маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот дар вақти бастани шартномаи меҳнатӣ ӯҳдадор аст, ки ба коргар ё хизматчӣ ҳукуқ ва вазифаҳояш, шартҳои додани музди меҳнати ӯро фахмонда дихад, коргар ва хизматчиро бо тартиби кор, қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ шинос намояд, ба онҳо дар бораи техникаи бехатарӣ, санитарияи истеҳсолот ва муҳофизат аз сӯхтор дастур дихад.

Моддаи 24. Манъ будани дар вақти қабул намудан ба кор талаб кардани ҳуччатҳое, ки қонунҳо пешбинӣ накардаанд

Дар вақти ба кор қабул кардани коргарон ва хизматчиён аз онҳо, ба ғайр аз ҳуччатҳои пешбиникардаи қонунҳои Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон, талаб кардани дигар хел ҳуччатҳо манъ аст.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Моддаи 25. Санчиш дар вақти ба кор қабул кардан

Дар вақти бастани шартномаи меҳнатӣ бо розигии тарафҳо ба мақсади тафтиш карда дидани мувофиқ будани коргар ё хизматчӣ ба кори ба ӯ супурдашаванда дар бораи санчиш шарт карда шуданаш мумкин аст.

Санчиш дар ҳолатҳои зерин муқаррар карда намешавад, дар вақти ба кор қабул кардани шахсоне, ки синнашон ба 18 нарасидааст, коргарони ҷавон баъди ҳатми омӯзишгоҳҳои қасбӣ-техникӣ ва техникӣ ва мутахассисони ҷавон баъди ҳатми донишкадаҳои олий ва миёнаи маҳсус, инвалидони Ҷанги Ватаний ва дигар инвалидон аз ҷумлаи хизматчиёни ҳарбие, ки ба сабаби ярадоршавӣ, контузия ё маъюбшавӣ ҳангоми ҳимояи СССР ё ҳангоми иҷрои дигар вазифаҳои хизмати ҳарбӣ, ё аз сабаби қасалии вобаста дар фронт будани инвалид шудаанд ва

хизматчиёни аз ҳисоби броња ба кор фиристода шуда, коркунони муваққатӣ ва мавсимиӣ, дар вақти ба кори дигар гузаронидани коргарон ва хизматчиён, дар вақти қабул кардан ва ба ҷои дигар ба кор фиристодан ва дар дигар мавридҳое, ки дар қонун пешбинӣ қарда шудааст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Моддаи 26. Мӯҳлати санчиш дар вақти ба кор қабул кардан

Мӯҳлати санчиш, агар қонунҳои Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон тартиби дигар муқаррар накарда бошанд, аз се моҳ, дар мавридҳои ҷудогона бошад, бо розигии комитета иттифоқи қасабаи даҳлдор аз шаш моҳ зиёд шуданаш мумкин нест. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 30 марта соли 1988).

Дар вақти ба ташкилотҳои тадқиқоти илмӣ, лоиҳакашиӣ, конструкторӣ, технологии вазорату идораҳо, комитетҳои давлатӣ, инчунин ба қисмҳои тадқиқоти илмии донишкадаҳои олий ба кор қабул кардани коркуноне, ки аз аттестация гузаштанашон лозим аст, пеш аз тамоман ба кор қабул кардан ба мӯҳлати то 3 моҳ, дар баъзе мавридҳо бо қарори маъмурият, ки бо розигии комитети даҳлдори иттифоқи қасаба бароварда шудааст, ба мӯҳлати то 6 моҳ санцида шуданашон мумкин аст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Дар вақти муваққатан ғайри қобили меҳнат будан ба ҳисоби мӯҳлати санчиш намедарояд.

Ба коргарон ва хизматчиёни санцидашаванд дар давраи санчиш қонунҳои оид ба меҳнат пурра татбиқ мешаванд, онҳо вазифадоранд, ки ба қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ риоя қунанд. Давраи санчиш ба ҳисоби стажи меҳнатӣ дохил мешавад.

Моддаи 27. Натиҷаҳои санчиш дар вақти ба кор қабул кардан

Агар мӯҳлати санчиш тамом шаваду vale коргар ё хизматчӣ корро давом додан гирад, он гоҳ ӯ аз санчиш гузаштагӣ ҳисоб мешавад ва минбаъд бекор кардани шартномаи меҳнатӣ танҳо дар асосҳои умумӣ мумкин аст.

Агар натиҷаи санчиш гайриқаноатбахш барояд, коркунро маъмурият розигии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилотро нагирифта ва ёрдампулии аз корхоликуниӣ надода, аз кор озод мекунад. Коргар ё хизматчӣ ҳуқуқ дорад, ки дар хусуси аз кор ҳолӣ карда шуданаш бо тартиби пешбиникардаи банди якуми қисми дуюми Моддаи 217 ҳамин Кодекс, дар мавридҳои даҳлдор бошад (Моддаи 226), ба органи аз рӯи тартиби тобеият болотар шикоят намояд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Агар натиҷаи санчиш қаноатбахш бошад, шартномаи меҳнатӣ бе баровардани фармон ё амри маҳсус давом кардан мегирад.

Моддаи 28. Дафтарчаи меҳнат

Дафтарчаи меҳнат дар бораи фаъолияти меҳнатии коргарон ё хизматчӣ ҳуҷҷати асосӣ мебошад.

Дафтарчаҳои меҳнат барои ҳамаи коргарон ва хизматчиёне, ки дар корхона, муассиса, ташкилот зиёда аз 5 рӯз кор мекунанд, пур карда мешаванд. Ба дафтарчаи меҳнат маълумотҳо дар бораи коркун, кори иҷро мекардагии ӯ, инчунин маълумотҳои доир ба ҳавасмандгардонӣ ва мукофотҳо борои муваффакиятҳои кор дар корхона, муассиса, ташкилот дохил карда мешаванд. Ҷазоҳо ба дафтарчаи меҳнат навишта намешаванд.

Сабабҳои аз кор ҳолӣ кардан ба дафтарчаи меҳнатӣ бояд айнан мувофиқи тафсилоти қонуни ҷорӣ навишта шуда, модда, банди даҳлдори қонун нишон дода шаванд. Агар шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusи коргар ё хизматчӣ аз сабаби касалиӣ,

инвалидӣ, ба нафақаи давраи пиронсолӣ баромадан, ба донишкадаи олий ё миёнаи маҳсус ё худ ба аспирантура қабул шуданаш ва бо дигар сабабҳое, ки аз рӯи қонун додани имтиёзҳо ва бартариҳои муайян ба онҳо вобастаанд, бекор карда шавад, аз кор ҳолӣ кардан ба дафтарчай меҳнат, бо нишон додани сабабҳои мазкур навишта мешавад.

Дар мавриди аз кор ҳолӣ кардан дафтарчай меҳнат ба коргар ё хизматчӣ дар рӯзи аз кор ҳолӣ шуданаш супурда мешавад.

Моддаи 29. Манъ будани талаб кардани ичрои коре, ки дар шартномаи меҳнатӣ шарт карда нашудааст

Маъмурият ҳуқуқ надорад аз коргар ё хизматчӣ ичрои кореро, ки дар шартномаи меҳнатӣ шарт карданашудааст, талаб кунад.

Моддаи 30. Гузарондан ба кори дигар. Тағъир додани шароити асосии меҳнат

Гузарондан ба кори дигар дар худи ҳамон корхона, муассиса, ташкилот, инчуни гузарондан ба кори корхона, муассиса, ташкилоти дигар ё ба ҷои дигар, гарчанде ки бо якҷоягии корхона, муассиса ташкилот бошад ҳам, фақат бо розигии коргар ё хизматчӣ роҳ дода мешавад, ба гайр аз мавридҳое, ки дар моддаҳои 31, 32 ва банди 4 Моддаи 136 ҳамин Кодекс пешбинӣ шудаанд.

Аз як ҷои кор ба ҷои дигари кор гузаронидан дар худи ҳамон корхона, муассиса ва ташкилот, ба подразделенияи структурии дигари худи ҳамон маҳал, супурдани кор дар механизм ва ё агрегати дигар дар доираи ихтисос қасб ва ё вазифае, ки дар шартномаи меҳнатӣ пешбинӣ шудааст, ба кори дигар гузаронидан ҳисоб намеёбад ва розигии коркун талаб карда намешавад. Маъмурият ҳуқуқ надорад, ки коргар ва ё хизматчиро ба кори дигаре, ки мувофиқи аҳволи саломатиаш дар он ҷо кор кардан ба вай манъ аст, гузаронад.

Ба муносибати тағъирот дар ташкили истеҳсолот ва меҳнат ба тағъир додани шароити асосии меҳнат бо давом додани кор аз рӯи ҳамон ихтисос, касб ва ё вазифа иҷозат дода мешавад. Дар бораи тағъири шароити асосии меҳнат — системаю андозаи музди кор, имтиёзҳо, режими кор, муқаррар намудан ва ё бекор кардани вақти кори нопурра, иҷрои якчанд ихтисос, тағъир додани разрядҳо ва номҳои вазифаҳо ва ғайра — коркун бояд на дертар аз ду моҳ огоҳ кунонда шавад.

Агар шароити асосии пештараи меҳнатро нигоҳ дбштан мумкин нашаваду коркун барои давом додани кор дар шароити нав розӣ набошад, он гоҳ шартномаи меҳнатӣ мувофиқи банди 6 Моддаи 34 ҳамин Кодекс қатъ мегардад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 31. Дар мавриди зарурати истедсолӣ мувакқатан ба кори дигар гузаронидан

Дар мавриди зарурати истеҳсолӣ барои корхона, муассиса, ташкилот маъмурият ҳуқуқ дорад, ки коргарон ва хизматчиёнро ба мӯҳлати то як моҳ дар худи ҳамон корхона, муассиса, ташкилот ё ки дар дигар корхона, муассиса, ташкилот, вале дар худи ҳамон маҳал ба кори дигари дар шартномаи меҳнатӣ шарт карданашуда гузаронад, ки дар ин ҳол музди меҳнат аз рӯи кори иҷро мекардагиашон, аммо на камтар аз музди миёнаи кор аз рӯи пештараашон дода мешавад. Ин гуна ба. кори дигар гузаронидан барои пешгири ё бартараф кардани ҳодисаҳои оғати табиӣ, фалокатҳои истеҳсолот ё фавран бартараф намудани оқибатҳои онҳо, барои пешгирий кардани ҳодисаҳои бадбаҳтӣ, бекормонӣ, нобуд ё вайроншавии молу мулки давлатӣ ё ҷамъиятий ва дар дигар мавридҳои мустасно, инчунин барои иваз кардани коргар ё хизматчиӣ ғоиб мумкин аст. Муддати ба кори дигар гузаронидан барои иваз кардани коркуни ғоиб дар давоми як соли календари аз як моҳ зиёд шуданаш мумкин нест.

Моддаи 32. Муваққатан ба кори дигар гузаронидан дар вақти бекормонӣ

Коргарон ва хизматчиён дар вақти бекормонӣ ихтисос ва касбашонро ба назар гирифта, дар ҳамон корхона, муассиса, ташкилот, ба тамоми вақти бекормонӣ, ё худ ба дигар корхона, муассиса, ташкилот, vale дар худи ҳамон маҳал ба мӯҳлати то як моҳ ба кори дигар гузаронида мешаванд. Дар вақти дар натиҷаи бекормонӣ ба кори каммузӣ гузаронидан ба коргарон ва хизматчиёне, ки нормаҳои коркардро ичро мекунанд, музди миёнаи корашон аз рӯи кори пештараи онҳо дода мешавад, аммо ба коргарон ва хизматчиёне, ки нормаҳоро ичро намекунанд, ё ки ба кори муздаш вақтбайъ гузаронида шудаанд, ставкаи тарифиашон (окладашон) дода мешавад.

Моддаи 33. Махдуд кардани гузаронидан ба корхое, ки ихтисос талаб намекунанд

Дар вақти бекормонӣ ва муваққатан иваз кардани коркунони гоиб коргарон ва хизматчиёни ихтисоснокро ба корхое, ки ихтисос талаб намекунанд, гузаронидан мумкин нест.

Моддаи 34. Асосҳои қатъ гардидани шартномаи меҳнатӣ

Барои қатъ гардидани шартномаи меҳнатӣ инҳо асос мебошанд:

- 1) розигии тарафҳо;
- 2) ба охир расидани мӯҳлат (бандҳои 2 ва 3 Моддаи 19), ба гайр аз мавридҳое, ки муносибатҳои меҳнатӣ дар амал давом доранду аз тарафҳо ягontoаш қатъ намудани онҳоро талаб накардааст;
- 3) ба хизмати ҳарбӣ даъват ё дохил шудани коргар ё хизматчӣ;
- 4) бекор карда шудани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusi коргар ё хизматчӣ (Моддаи 35), бо ташабbusi маъмурият (Моддаи 36), ё ки бо талаби органи иттифоқи касаба (Моддаи 41);

5) бо розигиаш ба корхона, муассиса, ташкилоти дигар гузаронидан ё ба вазифаи интихобӣ гузаштани коркун, (мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981);

6) ба кори ҷои дигар якҷоя бо корхона, муассиса ва ташкилот гузаштан нахостани коргар ва ё хизматчӣ, ҳамчунин ба муносибати тағъир ёфтани шароити асосии меҳнат корро давом додан нахостани коргар ва ё хизматчӣ (мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988);

7) ба қувваи қонунӣ даромадани ҳукми суд, ки аз рӯи он коргар ё хизматчӣ ба ғайр аз мавридиҳои шартан маҳкум кардан ва мавқуф гузоштани иҷрои ҳукм ба маҳрумӣ аз озодӣ, корҳои ислоҳкунӣ на дар ҷои кораш ё худ ба дигар хел ҷазо, ки имконияти давом додани ҳамин корро мустасно мегардонад, маҳкум карда шудааст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июля соли 1984).

Аз тобеияти як орган ба тобеияти дигар орган гузаронида шудани корхона, муассиса, ташкилот амали шартномаи меҳнатаро қатъ намегардонад. Дар вақти якҷоя, ҷудо ё муттаҳид карда шудани корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо муносибатҳои меҳнатӣ бо розигии коргар ё хизматчӣ давом мекунанд; дар ин гуна мавридиҳо бо ташабbusи маъмурият қатъ гардонидани шартномаи меҳнатӣ фақат ба шарте мумкин аст, ки агар шумора ё штати коркунон кам карда шуда бошад.

Моддаи 35. Бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusи коргар ё хизматчӣ

Коргарон ва хизматчиён ҳуқуқ доранд, ки шартномаи меҳнатии ба мӯҳлати номуайян басташударо, ду моҳ пештар маъмуриятро ба тариқи хаттӣ огоҳ намуда, бекор кунанд. Дар вақти бо сабабҳои узрнокbekор кардани шартномаи меҳнатӣ коргарон ва хизматчиён як моҳ пештар маъмуриятро хаттӣ огоҳ

менамоянд. Баъди гузаштани ин мӯҳлатҳо коргар ва хизматчӣ ҳақ дорад, ки корро бас қунад, маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот бошад вазифадор аст, ки китобчай меҳнатии коркунро дода, бо ӯ ҳисобу китоб намояд.

Вақти ичрои корҳое, кӣ коргар ё хизматчӣ барои вайрон кардани интизоми меҳнатӣ (банди 4 Моддаи 136) гузаронда шудааст, ба мӯҳлати огоҳкунӣ дар бораи аз кор озод кардан дохил намешавад.

Шартномаи меҳнатиро мувофиқи созиши байнн коркун ва маъмурият пеш аз тамом шудани мӯҳлати дар қисми якуми ҳамин модда нишон додашуда ҳам бекор кардан мумкин аст.

Коркун ҳақ дорад, ки пеш аз гузаштани мӯҳлати думоҳа, дар сурати бо сабабҳои узрнок аз кор озод кардан башад — пеш аз гузаштани мӯҳлати якмоҳа ҳар вақт аризai худро гашта гирад ё аризai нав дода, аризai пештараро бекор намояд.

Агар баъди гузаштани мӯҳлатҳои дар қисми якуми ҳамин модда нишон додашуда аз рӯзи додани ариза коркун аслан аз кор озод карда нашуда башад ва ҳоҳиши худро дар бораи бекор кардани шартномаи меҳнатӣ тасдиқ накарда бошад, ӯро аз кор озод кардан мумкин нест.

Шартномаи меҳнатии мӯҳлатнокро (бандҳои 2 ва 3 Моддаи 19) бо талаби коркун дар мавриди қасал ё инвалид шуданаш, ки барои аз рӯи шартнома ичро кардани кор мамониат мекунад, қонунҳои оид ба меҳнат, шартномаи колективӣ ё меҳнатиро вайрон кардани маъмурият ва бо дигар сабабҳои узрнок пеш аз мӯҳлат бекор кардан мумкин аст.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 36. Бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusи маъмурият

Шартномаи меҳнатиро, ки ба мӯҳлати номуайян баста шудааст, инчунин шартномаи меҳнатии мӯҳлатнокро то тамом

шудани мӯҳлати амалаш маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот танҳо дар мавридҳои зерин бекор карда метавонад:

1)барҳам додани корхона, муассиса, ташкилот, кам кардани шумора ё штати коркунон;

11 расидани коркун ба синни нафақа ҳангоми доштани ҳуқук ба нафақаи пурраи пиронсолӣ (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988);

2)ошкор шудани номувофиқ будани коргар ё хизматчӣ ба вазифаи ишғолкардааш ё ба кори ичро кардаистодааш дар натиҷаи нокифоягии ихтиносаш ё аҳволи саломатиаш, ки ба давом додани он кор мамониат мекунад;

3)вазифаҳои мувофиқи шартномаи меҳнатӣ ё қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ ба зиммааш гузошташударо бе сабабҳои узрнок мунтазам ичро накардани коргар ё хизматчӣ, ба шарте ки дар ҳақи коргар ё хизматчӣ пештар чораҳои ҷазои интизомӣ ё ҷамъиятӣ татбиқ карда шуда бошанд;

4)прогули бе сабабҳои узрнок (аз ҷумла дар давоми рӯзи корӣ зиёда аз се соат дар кор набудан) (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июля соли 1984);

5)дар натиҷаи муваққатан ғайри қобили меҳнат будан дар муддати зиёда аз ҷор мөҳи пай дар пай ба кор ҳозир нашудан, ба ғайр аз отпуски давраи ҳомиланокӣ ва баъди таваллуд, ба шарте ки бо қонунҳои Иттифоқи РСС дар сурати дучор шудан ба қасалии муайян мӯҳлати дарозтари барои коркун нигоҳ доштани ҷои кор (вазифа) муқаррар карда нашуда бошад. Ҷои кори (вазифаи) коргарон ва хизматчиёне, ки қобилияти меҳнатиашонро аз сабаби маъюбшавии меҳнат ё қасалии қасбӣ гум кардаанд, то барқарор шудани қобилияти меҳнатиашон ё худ муқаррар карда шудани инвалидиашон нигоҳ дошта мешавад;

6)ба кор аз нав барқарор карда шудани коргар ё хизматчие, ки ҳамин корро пештар ичро мекард;

7)дар ҳолати масти, дар ҳолати сархушӣ аз нашъа ва ё Моддаи заҳрнок ба кор омадан (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988);

8)дар ҷои кор содир кардани дуздии (аз ҷумла дуздии майдаи) молу мулки давлатӣ ё ҷамъияти, ки бо ҳукми ба кувваи қонунӣ даромадаи суд ё қарори органе, ки додани ҷазои маъмурӣ ё татбиқи чораҳои таъсиррасонии ҷамъияти ба ваколати он дохил мешаванд, муқаррар карда шудааст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13 июни соли 1986).

Бо асосҳое, ки дар бандҳои 1, 2 ва 6 ҳамин модда нишон дода шудаанд, аз кор ҳолӣ кардан ба шарте мумкин аст, ки агар барои коркунро бо розигиаш ба кори дигар гузаронидан имконият набошад.

Дар давраи мувақатан ғайри қобили меҳнат будан (ба ғайр аз ҳолӣ кардан аз кор мувофиқи банди 5 ҳамин модда), инчунин дар давраи дар отпушк будани коркун бо ташабbusи маъмурият аз кор ҳолӣ кардани коркун мумкин нест.

Моддаи 36.1. Ҳуқуқи бартариятнок барои дар кор мононда шудан дар мавридиҳои кам кардани шумора ё штати коркуонон

Дар мавридиҳои кам кардани шумора ё штати коркуонон барои ба кор монондани коргарон ва хизматчиёни ҳосилнокии меҳнат ё ихтисосашон баландтар ҳуқуқи бартариятнок дода мешавад.

Дар Сурати якхела будани ҳосилнокии меҳнат ва ихтисос барои ба кор монондан ба коркуони зерин бартарият дода мешавад: ба оиладорҳо — дар сурати ду ва ё зиёдтар нонхӯр доштанашон; ба шахсоне, ки дар оилаашон дигар коркуони маоширанда надоранд; ба коркуоне, ки дар ҳамин корхона, муаосиса, ташкилот стажи кори дурударози бетағъир доранд; ба коркуоне, ки дар ҳамин корхона, муассиса, ташкилот дар вақти кор маъюб шудаанд ва ё гирифтори касалии касбӣ гардидаанд; ба коркуоне, ки аз истехсолот ҷудо нашуда дар донишкадаҳои

олию миёнаи маҳсус ихтисоси худро баланд мебардоранд; ба инвалидони ҷанг ва аъзоёни оилаҳои хизматчиёни ҳарбӣ ва партизанҳое, ки дар вақти ҳимояи СССР ё дар вақти ичрои дигар вазифаҳои хизмати ҳарбӣ ҳалок гардидаанд ва ё бедарак гум шудаанд.

Бартарияти дар кор монондан, инчунин ба дигар категорияи коркунон дода шуданаш мумкин аст, агар ин бо қонунҳои Иттифоқи РСС Тоҷикистон пешбинӣ шуда бошад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Моддаи 37. Асосҳои иловагӣ барои қатъ кардани шартномаи меҳнатии баъзе категорияҳои коргарон ва хизматчиён дар шароити муайян

Шартномаи меҳнатии баъзе категорияҳои коргарон ва хизматчиён ба ғайр аз асосҳои дар моддаҳои 34 ва 36 ҳамин Кодекс пешбинӣ шуда мумкин аст, ки мувофиқи қонунҳои Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон дар мавридҳои зерин низ қатъ карда шавад:

1) ӯҳдадориҳои меҳнатиро як маротиба дағалона вайрон кардани коркуне, ки ба тариқи тобеият аз ҷиҳати интизом ҷавобгар мебошад;

2) кирдореро гунаҳкорона содир кардани коркуне, ки бевосита ба хизмати вобаста ба ҷизҳои қиматноки пули ё моли машғул аст, агар ин кирдор барои нисбат ба ӯ гум шудани боварии маъмурият аоос гардад;

3)аз тарафи коркуне, ки вазифаҳои тарбиятгариро ичро мекунад, содир кардани кирдори бадаҳлоқона, ки давом додани ичрои ҳамин корро номумкин мегардонад;

4) бо қарори суд ба профилакторияи муолиҷавӣ - меҳнатӣ равон кардани коркун.

Бо қонунҳои Иттифоқи РСС ва дар доираи муайянкардаи он бо қонунҳои РСС Тоҷикистон мумкин аст, ки асосҳои иловагии

қатъ намудани шартномаи меҳнатии баъзе категорияҳои коргарон ва хизматчиён дар сурати вайрон карда шудани қоидаҳои муқаррар кардашудаи ба кор қабул кардан дар мавридҳои дигар низ муқаррар карда шаванд.

Шартномаи меҳнатӣ аз рӯи асосҳое, ки дар бандҳои 2 ва 3 нишон дода шудаанд, бо риоя намудани қоидаи Моддаи 38 ҳамин Кодекс бекор карда мешавад.

Моддаи 38. Манъ будани бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusи маъмурият бе розигии комитети иттифоқи касабаи корхонаю муассиса ва ташкилот

Бе розигии комитети иттифоқи касабаи корхонаю муассиса ва ташкилот, ғайр аз мавридҳое, ки дар қонуни Иттифоқи РСС пешбинӣ шудаанд, бо ташабbusи маъмурияти корхонаю муассиса ва ташкилот бекор кардани шартномаи меҳнатӣ манъ аст.

Маъмурият ҳуқуқ дорад шартномаи меҳнатиро аз рӯзи гирифтани розигии комитета иттифоқи касабаи корхонаю муассиса ва ташкилот аз як моҳ дер накарда, ҳангоми озод кардан аз кор мувофиқи асосҳои дар бандҳои 3, 4 ва 7 Моддаи 36 ҳамин Кодекс нишон додашуда дар ҳудуди як моҳ аз рӯзи ошкор гардидани кирдор, дар банди 8 Моддаи 36 ҳамин Кодекс нишон дода шуда бошад, дар ҳудуди як моҳ аз рӯзи ба қувваи қонун даромадани ҳукми суд ё ҳуд бароварда шудани қарори органе, ки додани ҷазои маъмури ё татбиқ намудани чораҳои таъсиррасонии ҷамъиятий ба компетенцияи ў дохил мебошад, бекор кунад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 39. Мавридҳои бо ташабbusи маъмурият бекор кардани шартномаи меҳнатӣ, ки дар он мавридҳо пешакӣ розигии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилотро гирифтан талаб карда намешавад

Мувофиқи қонунҳои Иттифоқи РСС дар бораи аз кор холӣ кардани коркунони зерин гирифтани розигии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот талаб карда намешавад, ки (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июля соли 1984):

1) баҳсҳои меҳнатии онҳоро органҳои аз рӯи тартиби тобеият болотар ҳал мекунанд (Моддаи 226 ҳамин Кодекс);

2) дар вазифаҳое бошанд, ки онҳо бо конкурс ишғол карда мешаванд, агар ин гуна шахсон бинобар ба мӯҳлати нав интихоб нашуданашон ё ки бо тартиби муқарраргардида ба вазифаи ишғолкардаашон номувофиқ эътироф карда шуданашон аз кор озод карда шаванд, сарфи назар аз он, ки онҳо бо конкурс қабул карда шудаанд, ё ин ки он вазифаро мувакқатан бе гузаштан аз конкурс ишғол мекунанд;

3) дар асоси уставҳои оид ба интизом; ба шарте ки дар устав барои аз кор холӣ кардан гирифтани розигии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот пешбинӣ карда нашуда бошад (мувофиқи Укази Президиума Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июля соли 1984);

4) дар як вақт дар ду кор ё вазифа кор мекунанд — аз вазифа ё кори дуюмашон;

5) дар вақти ба кор қабул кардан аз санчиш нагузаштаанд (қисми дуюми Моддаи 27 ҳамин Кодекс);

6) дар дигар мавридҳое, ки бо қонунҳои Иттифоқи РСС пешбинӣ карда шудаанд.

Моддаи 40. Ёрдампулӣ

Дар вақти бекор кардани шартномаи меҳдатӣ мувофиқи асосҳои дар бандҳои 3 ва 6 Моддаи 34 ва бандҳои 1¹, 2 ва 6 моддаи 36 ҳамин Кодекс, ё худ дар натиҷаи қонуни меҳнат, шартномаи колективӣ ва ё меҳнатиро (қисми шашуми моддаи 35) вайрон кардани маъмурият ба коргарон ва хизматчиён ба

андозаи музди миёнаи духафтаини меҳнат ёрдампулӣ дода мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 41. Бо талаби органи иттифоқи касаба бекор кардани шартномаи меҳнатӣ

Бо талаби органи иттифоқи касаба (на пасттар аз иттифоқи касабаи районӣ) маъмурият вазифадор аст шартномаи меҳнатиро бо коркуни роҳбарикунандае, ки қонуни меҳнатро вайрон мекунад, ӯҳдадориҳои шартномаи колективиро ичро намекунад, бюрократизм зоҳир менамояд ва ба қашолкорӣ роҳ медиҳад, бекор карда, ӯро аз вазифааш озод намояд. Коркуни роҳбарикунандае, ки ӯро ба вазифа колективи меҳнатӣ интихоб кардааст, бо талаби органи иттифоқи касаба (на пасттар аз иттифоқӣ касабаи районӣ) дар асоси қарори маҷлиси умумии (конференцияи) колективи меҳнатии даҳлдор ва ё бо ваколат он — совети колективи меҳнатӣ аз вазифа озод карда мешавад.

Коркун ва ё маъмурият аз болои талаби органи иттифоқи касаба ба органи иттифоқи касабаи болоӣ шикоят карда метавонад, ки қарори он қатъӣ мебошад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 42. Аз кор дур кардан

Коргар ё хизматчиро танҳо бо таклифи органҳои ваколатдор дар мавридҳои пешбиникардаи қонунҳои Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон аз кор (вазифа) дур карда, додани музди корашро боздоштан мумкин аст.

Коркунеро, ки ба кор дар ҳолати мастӣ, дар ҳолати сархушӣ аз нашъа ва ё моддаи заҳрнок омадааст, маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот ҳамон рӯз (смена) ба кор роҳ намедиҳад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 43. Вазифаи маъмурият дар бораи ба коргар ё хизматчӣ дар вақти аз кор холӣ шуданаш додани дафтарчаи меҳнат ва бо ӯ ҳисобу китоб кардан

Маъмурият вазифадор аст, ки ба коргар ё хизматчӣ дар вақти аз кор холӣ шуданаш дар худи ҳамон рӯз дафтарчаи меҳнатиро, ки аз кор холӣ шудан дар он қайд карда шудааст, супорад ва дар мӯҳлатҳое, ки дар Моддаи 97 ҳамин Кодекс нишон дода шудаанд, бо ӯ ҳисобу китоб кунад.

Моддаи 44. Вазифаи маъмурият дар ҳусуси ба коркун додани справка дар бораи дар ҳамон корхона, муассиса, ташкилот кор кардани ӯ

Маъмурият вазифадор аст, ки ба коргар ё хизматчӣ, агар ӯ талаб кунад, дар бораи дар ҳамон корхона, муассиса, ташкилот кор карданаш, ихтисос, касб, вазифа, вақти кор карданаш ва андозаи музди корашро нишон дода, справка диҳад.

**БОБИ Ш-А
БО КОР ТАЪМИН НАМУДАНИ КОРКУНОНИ АЗ КОР
ХОЛИШУДА**

Моддаи 44¹. Кафолатҳои таъмини ҳуқуқи коркунони аз кор холишуда ба меҳнат

Коргарон ва хизматчиён, агар фаъолияти онҳо қатъ шавад, шумора ва ё штати коркунон ихтисор карда шавад, аз корхона, муассиса ва ташкилот аз кор холӣ карда шуданашон мумкин аст.

Ҳуқуқи коркунони аз кор холишуда ба меҳнат бо тартиби зайл кафолатнок карда мешавад:

дар худи ҳамон корхона, муассиса, ташкилот додани кори дигар;

дар корхона, муассиса, ташкилоти дигар аз рӯи касбу кор, ихтисоси пешина додани кор, дар сурати набудани чунин кор бо назардошти хоҳиши индивидуалий ва эҳтиёҷоти ҷамъиятий додани кори дигар;

додани имконияти омӯхтани касбӣ (хунари) нав бо додани кори даҳлдор.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 44². Тартиби аз кор ҳолӣ кардани коркуон

Коркуоне, ки бояд аз кор ҳолӣ карда шаванд, шахсан на дертар аз ду моҳ пеш огоҳ карда мешаванд.

Ҳангоми аз кор ҳолӣ кардани коркуон ба муносибати ихтисор гардидани шумора ва ё штат ҳуқуқи афалиятноки ба кор монондан, ки дар қонун пешбинӣ шудааст, ба назар гирифта мешавад.

Маъмурият баробари огоҳ кардан дар хусуси аз кор ҳоликуниӣ ба муносибати ихтисор гардидани шумора ва ё штат ба коркун дар худи ҳамон корхона, муассиса, ташкилот кори дигарро таклиф мекунад. Дар сурати набудани кор аз рӯи касб ва ё ихтисос, инчунин дар сурати дар худи ҳамон корхона, муассиса, ташкилот ба кори дигар гузаронданро рад кардани коргар ва ё хизматчӣ, коркун аз рӯи салоҳиди худ ба органи кортаъминкунанда барои ёрӣ расондан муроziат мекунад ва ё худаш мустақилона ба кор медарояд. Маъмурият дар як вақт ба органи кортаъминкунанда дар бораи аз кор ҳолӣ шудани коркун бо нишон додани касбу ҳунар, ихтисос ва андозаи музди кораш маълумот медиҳад.

Органи кортаъминкунанда ба коргар ва ё хизматчӣ дар худи ҳамин маҳал ва ё маҳалли дигар аз рӯи касбу ҳунар ва ихтисосаш кор таклиф мекунад, ҳангоми набудани кор аз рӯи касбу ҳунар ва ихтисос бо назардошти хоҳиши индивидуалий ва эҳтиёҷоти ҷамъият кори дигарро интихоб мекунад. Агар зарур шуда монад,

коркун бо розигиаш барои омӯхтани касби (ихтисоси) нав фиристода шуда, минбаъд бо кор таъмин карда мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддай 44³. Имтиёз ва подоши коркуноне, ки аз кор холӣ мешаванд

Ба коркуноне, ки аз корхона, муассиса, ташкилот ҳангоми қатъ гардидани шартномаи меҳнатӣ ба муносибати ба амал баровардани тадбирҳои ихтисоркуни шумораи коркунон ва ё штат аз кор холӣ карда мешаванд:

1)ба андозаи музди кори миёнаи якмоҳа ёрдампулӣ дода мешавад;

2)барои давраи кортаъминкунӣ музди миёнаи кор нитоҳ дошта мешавад, вале на зиёда аз ду моҳ аз рӯзи аз кор холишавӣ бо назардошти додани ёрдампулӣ;

3)дар давраи кортаъминкунӣ музди миёнаи кор ба тариқи истисно дар давоми моҳи сеюми баъди рӯзи аз кор холӣ шуданаш ҳам мувофиқи қарори органи кортаъминкунандаги дошта мешавад, ба шарте ки коркун пешакӣ (дар мӯҳлати ду ҳафтаи баъди аз кор холӣ шуданаш) (ба ин орган муроҷиат карда бошад ва аз тарафи ин орган бо кор таъмин нашуда бошад.

Ёрдампулии якмоҳа ва музди миёнаи нигоҳ дошташавандай кор аз ҷои кори пешиина дода мешавад.

Барои ин гуна коркунон стажи кори пай дар пай нигоҳ дошта мешавад, ба шарте ки фосилаи баъди аз кор холӣ шудан аз се моҳ зиёд набошад.

Дар вақти аз нав ташкилдидӣ ва барҳам додани корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо барои коркунони аз кор холишуда дар давраи то ба кор даромаданашон, вале на зиёда аз се моҳ, музди миёнаи кор бо назардошти ёрдампулии якмоҳа ва стажи кори пай дар пай нитоҳ дошта мешавад.

Ба коркунони аз кор холишуда мувофиқи қонун имтиёзу подошҳои дигар низ дода мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

БОБИ IV ВАҚТИ КОР

Моддаи 45. Давомияти мӯътадили вақти кор

Давомияти мӯътадили вақти кори коргарон ва хизматчиён дар корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо дар як ҳафта аз 41 соат зиёд шуданаш мумкии нест. Ба қадри фароҳам овардани шароити иқтисодӣ ва дигар хел шароити зарурӣ ба ҳафтаи кӯтоҳтари кор гузашта мешавад.

Моддаи 46. Давомияти кӯтоҳи вақти кор

Давомияти кӯтоҳи вақти кор дар мавридҳои зерин муқаррар карда мешвад:

1) барои коргорон ва хизматчиёни аз 16 то 18 сола-36 соат дар як ҳафта, барои шахсони аз 15 то 18 сола бошад (хонандагони аз 14 то 15 солаи дар давраи таътил кор мекардагӣ) (моддаи 180) -24 соат дар як ҳафта.

Давомияти вақти кори хонандагоне, ки дар муддати соли таҳсил дар вақти фориғ аз таҳсил кор мекунанд, аз нисфи давомияти максималии дар вақти кор ки дар абзаци якуми ҳамин банд барои шахсони синну соли даҳлдор пешбинӣ шудааст, зид буда наметавонад.

Ба ғайр аз он, бо қонунҳои Иттифоқи РСС барои категорияҳои алоҳидаи коркунон (муаллимон, духтурон ва ғайраҳо) давомияти кӯтоҳи вақти кор муқаррар карда мешавад.

Моддаи 47. Ҳафтаи панҷрӯза ва шашрӯзai кор ва давомнокии кори ҳаррӯза

Барои коргарон ва хизматчиён ҳафтаи панҷрӯzaи кор бо ду рӯзи истироҳат муқаррар карда мешавад. Дар ҳафтаи панҷrӯzaи кор давомнокии кори ҳаррӯза (смена) бо қоидаҳои тартиботӣ дохили меҳнатӣ ё бо ҷадвалҳои сменаҳо муайян карда мешавад, ки онро маъмурият бо розигии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот бо назардошти хусусияти кор, фикри колективи меҳнатӣ ва бо риояи давомнокии муқарраршудаи ҳафтаи кор тасдиқ мекунад (моддаҳои 45 ва 46).

Дар корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳое, ки дар он ҷо аз рӯи ҳарактери иетехсолот ва шароити кор ҷорӣ кардани ҳафтаи панҷrӯzaи кор ба мақсад мувофиқ нест, ҳафтаи шашрӯzai кор бо як рӯзи истироҳат муқаррар карда мешавад. Дар ҳафтаи шашрӯzi кор давомнокии кори ҳаррӯza, агар нормаи якҳафтаина 41 соат бошад, аз 7 соат, нормаи якҳафтаина 36 соат бошад, аз 6 соат ва агар нормаи якҳафтаина 24 соат бошад, аз 4 соат зиёд шуданаш мумкин нест.

Ҳафтаи панҷrӯza ё шашрӯzaи корро маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот якҷоя бо комитета иттифоқи касаба бо назардошти хусусияти кор, фикри колективи меҳнатӣ ва бо розигии Совети маҳаллии депутатҳои ҳалқӣ муқаррар менамояд.

Ҷадвали сменаи кор, чун қоида, камаш як моҳ пеш аз ҷорӣ карда шудани он ба маълумоти коргарон ва хизматчиён расонда мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 48. Давомнокии кор дар арафаи рӯзҳои истироҳат дар ҳафтаи шашрӯzaи кор

Дар арафаи рӯзҳои истироҳат давомнокии рӯзи кор дар ҳафтаи шашрӯzaи кор аз 6 соат зиёд шуданаш мумкин нест. (Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 49. Давомияти кор дар арафаи рӯзҳои ид.

Дар арафаи рӯзҳои ид (моддаи 67) давомияти кори коргарон ва хизматчиён ба гайр аз коргарон ва хизматчиёне, ки дар моддаи 46 ҳамин Кодекс зикр ёфтааад, чи дар ҳафтаи панҷрӯзаи кор ва чи дар ҳафтаи шашрӯзаи кор як соат кӯтоҳ карда мешавад.

Моддаи 50. Давомияти вақти кори шабона

Дар вақти кори шабона давомияти муқаррар кардашудаи кор (смена) як соат кӯтоҳ карда мешавад. Ин қоида ба коргарон ва хизматчиёне, ки барои онҳо кӯтоҳ кардани вақти кор аллакай пешбинӣ карда шудааст (банди 2 қисми якум ва қисми дуюми моддаи 46), ҷорӣ карда намешавад.

Давомияти кори шабона дар мавридиҳое, ба кори рӯзона баробар карда мешавад, ки агар ин аз рӯи шароити истеҳсолот, аз ҷумла, дар истеҳсолоти муттасил коркунанд, инчунин дар корҳои сменагии ҳафтаи шашрӯзаи кор бо як рӯзи истироҳат зарур бошад.

Аз соати 10 бегоҳӣ то соати 6 пагоҳӣ вақти шаб ҳисоб мешавад.

Моддаи 51. Шахсоне ки ба кори шабона ҷалб карда шуданашон мумкин нест

Ба корҳои шабона роҳ дода намешаванд:

а) шахсоне, ки синнашон ба ҳаждаҳ нарасидааст (моддаи 185);
б) занони ҳомиланоқ, заноне, ки бачагони то дусола доранд (моддаи 170) (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 9 ноябри соли 1987);

в) коргарон ва хизматчиёни баъзе категорияҳои дигар, ки мувофиқи қонун ба кори шабона ҷалб карда намешаванд.

Моддаи 52. Вақти нопурраи кор

Мувофиқи созишномаи байни коргарон, хизматчиён ва маъмурият чи дар вақти кабул кардан ба кор ва чи баътар рӯзи нопурраи кор ё ҳафтаи нопурраи кор муқаррар карда шуданаш мумкин аст. Мувофиқи ҳоҳиши зани ҳомила зане, ки кӯдаки то синни чордаҳсола дорад ё мувофиқи хулосаи тиббӣ ба аъзои бемори оила нигоҳубин мекунад, маъмурият вазифадор аст, ки ба ӯ рӯзи нопурраи кор ё ҳафтаи нопурраи кор муқаррар намояд.

Дар чунин мавридҳо музди меҳнати онҳо мутобиқан ба вақти кор ё ҳуд вобаста ба кори ичрошуда дода мешавад.

Кор кардан дар шароити вақти нопурраи кор барои коргарон ва хизматчиён боиси ягон хел маҳдудияти муддати отпуски ҳарсола, ҳисоб кардани стажи меҳнатӣ ва дигар хел ҳуқуқҳои меҳнатӣ намегардад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 9 ноябри соли 1987).

Моддаи 53. Саршавӣ ва тамомшавии кори ҳаррӯза

Вақти саршавӣ ва тамомшавии кори ҳаррӯза мувофиқи қонунҳои ҷорӣ бо қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ муайян карда мешавад.

Моддаи 54. Рӯзи бенормаи кор

Рӯзи бенормаи кор танҳо барои коркуноне муқаррар карда мешавад, ки онҳо вазифаҳои дар номгӯйҳои бо тартиби муқарраргардида тасдиқшаванд нишон дода шудаанд.

Моддаи 55. Кори сменагӣ

Дар вақти кори сменагӣ ҳар як гурӯҳи (сменаи) коргарон корҳоро бояд мувофиқи ҷадвал дар давоми адади мӯътадили соатҳои кор (моддаҳои 45, 46) ичро кунад. Як гурӯҳи коргарон бо дигараш дар соатҳое, ки бо қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ муайян карда шудаанд, безарар барои рафти мӯътадили корҳо иваз карда мешавад.

Сменаи кори коркунон ба таври баробар иваз мешавад. Аз як смена ба сменаи дигар гузаштан аз рӯи ҷадвали сменаҳо муайян карда мешавад, ки онро маъмурият бо розигии комитети иттифоқи касаба бо назардошти хусусияти кор ва фикри колективи меҳнатӣ тасдиқ менамояд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 56. Якҷоя ба ҳисоб гирифтани вақти кор

Дар корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳои муттасил амалкунанда, инчунин дар истеҳсолот, цехҳо, участкаҳо, шӯъбаҳои алоҳида ва дар баъзе намудҳои корҳо, ки дар онҳо аз рӯи шароити истеҳсолот (кор) ба давомияти ҳаррӯза ё ҳарҳафтаинай вақти кори барои категорияи даҳлдори коргарон ва хизматчиён муқарраршуда риоя кардан мумкин нест, роҳ дода мешавад, ки бо розигии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот якҷоя ба ҳисоб гирифтани вақти кор ба тавре ҷорӣ карда шавад, ки давомияти вақти кор дар давраи ба ҳисоб гирифташаваяда аз адади мӯътадили соатҳои кор зиёд нашавад (моддаҳои 45, 46). (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июля соли 1984).

Моддаи 57. Маҳдуд кардани корҳои зиёда аз вақти кор

Кори зиёда аз вақти мӯътадили кор (моддаҳои 47, 48, 56), ки бо амри маъмурият ичро карда мешавад, кори зиёда аз вақти кор мебошад.

Ба корҳои зиёда аз вақти кор, одатан, роҳ дода намешавад.

Маъмурият корҳои зиёда аз вақти корро танҳо дар мавридҳои қонунҳои Иттифоқи РСС моддаи 58 ҳамин Кодекс пешбинӣ карда мешаванд, фармуданаш мумкин аст. Корҳои зиёда аз вақти кор факат бо иҷозати комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот ичро карда шуданашон мумкин мебошад. Корҳои зиёда аз вақти кор бо фармон (амр) ба расмият дароварда мешаванд.

(Мувофиқи Указҳои Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981 ва аз 26 июля соли 1984).

Ба ичрои корҳои зиёда аз вақти кор мутлақо роҳ дода намешаванд: шахсоне, ки синнашон ба ҳаждаҳ нарасидааст (моддаи 185); занони ҳомиланок; заноне ки бачагони то дусола доранд (моддаи 170); коргарон ва хизматчиёни баъзе категорияҳои дигаре, ки дар қонунҳои ҷорӣ нишон дода шудаанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 9 ноябри соли 1987).

Заноне, ки қӯдакони аз дусола то ҳаштсола доранд (моддаи 171), коргарон ва хизматчиёне, ки инвалид эътироф карда шудаанд, ба корҳои зиёд аз вақти кор танҳо бо розигии худи онҳо ҷалб карда шуданашон мумкин аст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 9 ноябри соли 1987).

Моддаи 58. Мавридҳои мустаснои фармудани корҳои зиёда аз вақти кор

Ба корҳои зиёда аз вақти кор дар мавридҳои зерини мустасно роҳ дода мешавад:

1) дар вақти ичрои корҳои, ки барои мудофиаи мамлакат ва пешгирий кардану барҳам додани оғатҳо ва хатарҳои ҷамъиятий ва табии зарур мебошанд;

2) дар вақти ичро кардани корҳои зарури ҷамъиятии аз об таъминкуни, ҷароғонкуни, канализация, нақлиёт ва алоқаи почтаю телеграф ва телефон, барои бартараф кардани ҳолатҳои тасодуфӣ ё ногаҳонӣ, ки кори мӯътадили истеҳсолотро вайрон мекунанд;

3) дар вақти зарурати тамом кардани кори сар кардашуда, ки дар натиҷаи таъхиръёбии ногаҳонӣ ё тасодуфӣ бо сабабҳои техникии истеҳсолот дар давоми адади мӯътадили соатҳои кор тамом карда шудани он мумкин набуд, ба шарте ки боздоштани

кори сар кардашуда ба вайроншавии масолеҳ ё машинаҳо сабаб мешуда бошад;

4) барои анҷом додани корҳои муваққатии оид ба таъмир ва аз нав барқарор кардани механизмҳо ё иншоот, агар вайронии онҳо ба қатъ шудани кори шумораи зиёди меҳнаткашон сабаб мешуда бошад;

5) барои давом додани кор дар истеҳсолоти муттасил коркунандадар вақти наомадани коркуни ивазкунандадар ин гуна ҳолат маъмурият вазифадор аст, ки барои бо дигар коркун иваз кардани ивазкунандадар ба кор наомада фавран чора бинад;

6) барои иҷрои амалиёти боркуни борфурорӣ ва корҳои бо онҳо вобастаи нақлиёт, агар холӣ кардани анборҳои корхонаҳои нақлиёт зарур бошад, инчунин барои бор кардан ва фуроварданн борҳои воситаҳои нақлиёт бо мақсади пешгири намудани ғун шудамонии борҳо дар пунктҳои борфиристонию боргирий ва бекормонии воситаҳои нақлиёт.

Моддаи 59. Адади зиёдтарини соатҳои кори зиёда аз вақти кор

Корҳои зиёда аз вақти кор барои ҳар як коргар ё хизматчи дар давоми ду рӯзи пай дар пай аз чор соат ва дар як сол аз 120 соат набояд зиёд шавад.

Маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот вазифадор аст, ки соатҳои кори зиёда аз вақти корро аниқ ба ҳисоб гирад.

ВАҚТИ ДАМГИРИЙ

Моддаи 60. Танаффус барои дамгирӣ ва ҳӯрокхӯрӣ

Ба коргарон ва хизматчиён барои дамгирӣ ва ҳӯрокхӯрӣ ба муддати на зиёдтар аз ду соат танаффус дода мешавад. Танаффус ба ҳисоби вақти кор намедарояд.

Коргар ё хизматчи танаффусро бо салоҳиди худ истифода мебарад.

Вақти саршавӣ ва тамомшавии танаффус бо қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ муқаррар карда мешавад.

Дар ҳафтаи шашрӯза кор дар арафаи рӯзҳои истироҳат ва ид бо розигии маъмурият ва комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот мумкин аст, ки кор бе танаффус барои дамгирий ва хӯрокхӯрий анҷом дода шавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Дар он корҳое, ки мувофиқи шароити истеҳсолот танаффус муқаррар кардан мумкин нест, ба коргар ё хизматчӣ бояд имконият дода шавад, ки дар давоми вақти кор хӯрок хӯрда тавонад. Номгӯи ин гуна корҳо, тартиб ва ҷои хӯрокхӯриро маъмурият бо розигии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот муқаррар мекунад. (Мувофиқи Укази Президиуми (Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 61. Танаффусҳо барои дамгирий ба ҳисоби вақти кор доҳил мешаванд

Барои коргарон ва хизматчиён дар мавридиҳо ва бо тартибе, ки қонунҳои ҷорӣ пешбинӣ кардаанд, дар давоми кори (сменаи) ҳаррӯза барои дамгирий ва гимнастикаи истеҳсолотӣ танаффусҳои кӯтоҳмуддат муқаррар карда, вақту соати додани онҳо муайян карда мешавад.

Ин гуна танаффусҳо ба ҳисоби вақти кор доҳил карда ва ҳангоми муайян кардани вақте ки барои иҷрои нормаҳои коркард зарур аст, ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Моддаи 62. Рӯзҳои истироҳат

Ба коргарон ва хизматчиён дар ҳафтаи панҷрӯзаи кор ҳар ҳафта ду рӯзи истироҳат, дар ҳафтаи шашрӯзаи кор як рӯзи истироҳат дода мешавад.

Муддати дамгирии бефосилаи ҳарҳафтаина набояд аз чилу ду соат кам шавад.

Рӯзи истироҳати умумӣ якшанбе мебошад.

Рӯзи истироҳати дуюм дар ҳафтаи панҷрӯзai кор бо ҷадвали кори корхона, муассиса, ташкилот муайян карда мешавад.

Моддаи 63. Рӯзҳои истироҳат дар корхое, ки дар рӯзҳои истироҳати умумӣ қатъ карда шуданашон мумкин нест

Дар корхое, ки бинобар зарурати хизматрасонӣ ба аҳолӣ дар рӯзҳои истироҳати умумӣ қатъ карданашон мумкин нест, рӯзи истироҳат дар ҳамон рӯзҳои ҳафта, ки Советҳои депутатҳои ҳалқӣ муқаррар мекунанд, дода мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Моддаи 64. Рӯзҳои истироҳат дар корхое, ки боздоштани онҳо мумкин нест

Дар корхое, ки бо сабабҳои истеҳсолӣ-техникиӣ (корхонаҳо, ташкилотҳои муттасил амалқунанда) боздоштани онҳо мумкин нест, рӯзҳои истироҳат дар рӯзҳои гуногуни ҳафта ба ҳар гурӯҳи коргарон ва хизматчиён бо навбат аз рӯи ҷадвали сменаҳо, ки маъмурият бо розигии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот муқаррар мекунад, дода мешаванд. Дар ин гуна маврид риоя кардани нормаи дамгирии ҳарҳафтаина (қисми дуюми моддаи 62) ба ҳисоби миёна дар давоми давраи ба ҳисоб гирифташаванда имконпазир аст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июля соли 1984).

Моддаи 65. Манъ кардани кор дар рӯзҳои истироҳат. Мавридиҳои ба кор ҷалб намудани коргарону хизматчиёни алоҳида

Дар рӯзҳои истироҳат кор кардан манъ аст. Дар чунин рӯзҳо ба кор ҷалб кардани коргарон ва хизматчиёни алоҳида танҳо бо иҷозати комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот ва фақат дар мавридиҳои зерини мустасно, ки қонунҳои Иттифоқи РСС ва қисми дуюми ҳамин модда муайян менамоянд, мумкин аст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июля соли 1984).

Дар рӯзҳои истироҳат ба кор ҷалб кардани коргарон ва хизматчиёни алоҳида дар мавридиҳои зерини мустасно иҷозат дода мешавад:

1) барои пешгири ё бартараф кардани оғатҳои ҷамъияти ё табии, фалокат дар истеҳсолот ё худ фавран бартараф кардани оқибатҳои онҳо;

2) барои пешгири намудани ҳодисаҳои бадбаҳти, ҳалокат ва ё нобудшавии молу мулки давлати ё ҷамъияти;

3) барои иҷрои корҳои таъхирнопазири пешакӣ дар назар дошта нашуда, ки аз таъчили иҷро кардани онҳо кори мӯътадили минбаъда, корхона, муассиса, ташкилот умуман ва қисмҳои алоҳидаи он вобаста аст, барои иҷрои корҳои боркунию борфурорӣ.

Дар рӯзҳои истироҳат ба кор ҷалб намудани коргарон ва хизматчиён бо фармони (амри) хаттии маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот бо риоя кардани маҳдудиятҳои пешбиникардаи моддаҳои 163, 170 ва 185 ҳамин Кодекс ба амал бароварда мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Моддаи 66. Компенсация барои кор дар рӯзи истироҳат

Барои кор дар рӯзи истироҳат, бо розигии тарафайн, бо роҳи додани рӯзи дигари истироҳат ё ба шакли пулакӣ ба андозаи ду баробар ҳақ додан компенсация кардан мумкин аст.

Барои кор дар рӯзи истироҳат мувофиқи қоидаҳои моддаи 89 ҳамин Кодекс музд дода мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 67. Рӯзҳои ид

Корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо дар рӯзҳои идҳои зерин кор намуқунанд:

1 январь — Соли нау

8 март — Рӯзи байналхалқии занон

1 ва 2 май — Рӯзи ҳамраъии байналхалқии меҳнаткашон

9 май — Рӯзи Ғалаба

7 октябрь—Рӯзи Конституцияи СССР. (Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 17 марта соли 1978).

7 ва 8 ноябрь — ҷашни Революцияи Кабири Социалистии Октябрь.

Дар рӯзҳои ид ба иҷрои корҳое роҳ дода мешавад, ки иҷрои онҳоро бинобар шароити истеҳсолӣ-техникӣ (корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳои муттасил амалкунанда) боздоштан мумкин нест, корҳое, ки бо зарурияти хизаматрасонӣ ба аҳолӣ, инчунин корҳои таъхирнопазири таъмин ва бор боркунию борфурорӣ гузаронида мешаванд.

Моддаи 68. Отпушкҳои ҳарсола

Ба ҳамаи коргарон ва хизматчиён отпушкҳои ҳарсола дода, барои онҳо ҷои кор (вазифа) нигоҳ дошта шуда, музди миёнаи кори онҳо дода мешавад (моддаҳои 69, 70, 71).

Моддаи 69. Давомияти отпуск

Отпуски ҳарсола ба коргарон ва хизматчиён бо давомияти камаш 15 рӯзи корӣ бо тадриҷан зиёд кардани давомияти он дода мешавад.

Тартиби ҳисоб карда баромадани давомияти отпуски ҳарсола бо қонунҳои Иттифоқи РСС муайян карда мешавад.

Моддан 70. Отпушкҳои иловагӣ

Отпушкҳои иловагии ҳарсола дода мешаванд:

1) ба коргарон ва хизматчиёне, ки дар корҳои шароити меҳнаташон заарнок кор мекунанд;

2)ба коргарон ва хизматчиёне, ки дар соҳаҳои алоҳидаи хоҷагии ҳалқ кор мекунанду дар як корхона, ташкилот стажи дарозмуддати кор доранд;

3)ба коркунони рӯзи корашон бенорма;

4)ба коргарон ва хизматчиёне, ки дар районҳои Шимоли Дур ва дар маҳалҳои ба онҳо баробар ҳисоб кардашуда кор мекунанд.

5)дар мавридҳои дигаре, ки дар қонун пешбинӣ карда шудаанд.

Моддаи 70¹. Отпускаҳои иловагие, ки ба сифати ҳавасмандгардонӣ барои ичрои вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъиятий дода мешаванд

Ба сифати ҳавасмандгардонӣ барои ичрои вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъиятий дар ҷои кор ба мураббиёни ҷамъиятии ноболигон, ва дар мавридҳои дигар - бо тартиби муқарраркардаи қонунҳои Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон отпускҳои иловагӣ додан мумкин аст. (Мувофиқи Указҳои Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июля соли 1984 ва 30 апрели соли 1987).

Моддаи 71. Давомияти отпушк барон коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждадсола хурд

Ба коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждадсола хурд отпуски ҳарсола ба муддати як моҳи календарӣ дода мешавад.

Моддаи 72. Манъ будани иваз кардани отпушк бо компенсацияи пулӣ

Иваз кардани отпушк бо компенсацияи пулӣ, ба ғайр аз мавридҳое, ки коргар ё хизматчии аз кор ҳолишуда оғпускашро истифода набурдааст, манъ аст.

Моддаи 73. Тартиби додани отпуск

Отпуск ба коргарон ва хизматчиён баъди гузаштани 11 моҳи кори бефосила дар ҳамон корхона, муассиса, ташкилот дода мешавад.

Отпуск барои соли якуми кор то гузаштани 11 моҳи кор дода шуданаш мумкин аст:

1)ба занон — пеш аз саршавӣ ё баъди тамомшавии отпуски давраи ҳомиланоки ва баъди таваллуд (моддаи 174);

2)ба коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждаҳсола хурд — дар фасли тобистон (моддаи 186);

3)ба хизматчиёни ҳарбӣ, ки ба запас ҷавоб дода ва ба тариқи ба кор қабулкунии муташаккилона ба кор равон карда мешаванд — баъди гузаштани се моҳи кор;

4)дар мавридҳои дигаре, ки дар қонунҳои Иттифоқи РСС пешбинӣ карда шудаанд.

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки аз як корхона, муассиса, ташкилот ба дигар корхона, муассиса, ташкилот ба кор гузаронида шудаанд, отпуск баъди дар ҷои кори нав ёздаҳ моҳ кор кардан дода шуданаш мумкин аст. Агар коркун то гузаронидан ба дигар кор дар як корхона, муассиса, ташкилот ёздаҳ моҳ кор накарда бошад, пас ба ӯ отпуск баъди гузаштани ёздаҳ моҳи мӯҳлати умумии кор то ва баъди гузаронидан дода шуданаш мумкин аст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 29 январи соли 1976).

Отпуск барои соли дуюм ва солҳои минбаъдаи кор дар ҳар вақти соли кор дода шуданаш мумкин аст (ба тариқи аванс).

Моддаи 74. Ҳисоб карда баромадани стажи кор, ки барои отпуск ҳуқуқ медиҳад

Ба ҳисоби стажи кор, ки барои отпуск ҳуқуқ медиҳад, дохил карда мешаванд:

1)вақти дар ҳақиқат кор кардашуда;

2) вақте ки коргар ё хизматчӣ ҳақиқатан кор накардаасту вале чои кор (вазифа) барои ӯ нигоҳ дошта шуда, музди кори ӯ пурра ё қисман дода шудааст (аз ҷумла, вақти прогули маҷбурии маошдор ҳангоми нодуруст аз кор ҳолӣ кардан ё ба кори дигар гузаронидан ва баъди ба кор аз нав барқарор кардан);

3) вақте ки коргар ё хизматчӣ ҳақиқатан кор накардаасту аммо ҷои кор (вазифа)-ро барои ҳуд нигоҳ доронда ва аз рӯи суғуртаи давлати иҷтимоӣ ба истиснои отпуски пулаш қисман додашаванд барои нигоҳубини кӯдак то ба синии яксола расидани вай ёрдампулӣ гирифтааст (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984);

4) дигар давраҳои вақт, ки дар қонун пешбинӣ карда шудаанд.

Моддаи 75. Вақт, тартиб ва навбати додани отпускҳо

Отпускҳо дар давоми тамоми сол дода мешаванд. Навбати додани отпускҳоро маъмурият бо розигии комитети иттифоқи қасабаи корхона, муассиса, ташкилот муқаррар мекунад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Дар вақти муқаррар кардани навбати додани отпускҳо ҳоҳиши коргарону хизматчиён ва манфиати таъмин кардани кори мӯътадили корхона, муассиса, ташкилот ба назар гирифта мешавад.

Моддаи 76. Ба вақти дигар монондан ё дароз кардани отпускҳо

Отпуск бояд ба вақти дигар мононда ё дароз карда шавад:

1) дар мавриди мувакқатаи ғайриқобили меҳнат будани коргар ё хизматчӣ;

2) дар мавриди ба икрои вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъиятий ҷалб карда шудани коргар ё хизматчӣ;

3) дар дигар мавридҳое, ки дар қонун пешбинӣ карда шудаанд.

Агар музди кор барои вақти отпуск дар вақташ дода нашавад, отпуск бояд ба андозаи мӯҳлати дер монондани додани музди кор дароз карда шавад.

Моддаи 77. Нигоҳ, доштани ҳуқуқ барои отпуск

Барои гузаронидани отпуск ба соли кории дигар, одатан, роҳ дода намешавад.

Барои дар соли ҷорӣ надодани отпуск фақат бо розигии коргар ё хизматчӣ ва бо иҷозати комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилотроҳ дода мешавад, вале ин ҳам дар мавридҳои мустасное мумкин аст, ки агар ба ҳамон коркун додани отпуск ба рафти мӯътадили кори корхона, муассиса, ташкилот таъсири бад мерасонида бошад. Агар отпуск дар соли ҷорӣ дода нашавад, вай бо отпуски соли оянда ҳамроҳ карда мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Надодани отпушкҳои иловагӣ, ҳамчунин ба компенсацияи пулӣ иваз кардани отпушкҳои иловагие, ки барои дар шароити маҳсусан заарнок ва хатарнок кор кардан дода мешаванд, манъ аст.

Надодани отпуски ҳарсола дар давоми ду соли пай дар пай, инчунин надодани отпуск ба коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждаҳ сола хурд манъ аст.

Моддаи 78. Отпуски бемаош

Ба коргар ё хизматчӣ дар асоси аризаи ӯ, бинобар аҳволи оилавиаш ва бо дигар сабабҳои узрнок, бо иҷозати роҳбари корхона, муассиса, ташкилот ё роҳбари воҳиди истеҳсолӣ отпуски кӯтоҳмулдати бемаош дода шуданаш мумкин аст, ки он бо фармон (амр) расмӣ кунонда мешавад.

Дар мавридҳои зарурӣ бо розигии тарафҳо коргар ё хизматчӣ ин отпушкиро баъдтар, шароит ва имкониятҳои истеҳсолотро ба назар гирифта, кор карданаш мумкин аст. (Мувофиқи Указҳои Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон 28 май соли 1981 ва аз 26 июли соли 1984).

**БОБИ VI
МУЗДИ КОР**

Моддаи 79. Музддиҳӣ аз рӯи меҳнат

Мувофиқи Конституцияи СССР ва Конституцияи РСС Тоҷикистон ба меҳнати коргарон ва хизматчиён аз рӯи микдор ва сифаташ музд дода мешавад. Вобаста ба ҷинс, синну сол, најод ва тааллуқдории миллат ягон хел камкуни андозаи музди меҳнат манъ аст.

Моддаи 80. Андозаи камтарини музди якмоҳаи кор

Музди якмоҳаи кори коргар ё хизматчӣ аз андозаи камтарини муқарраркардаи давлат кам шуданаш мумкин нест.

Моддаи 81. Муқаррар кардани ставкаҳои тарифӣ ва окладҳо

Музди корро давлат бо иштироки иттифоқҳои касаба ба норма мегирад.

Музди меҳнати коргарон дар асоси ставкаҳои тарифӣ (окладҳо), ки ба тариқи марказонидашуда тасдиқ карда мешаванд, дода мешавад. Ба разрядҳои муайяни таърифӣ дохил намудани корҳои ичрошаванд ва ба коргарон додани разрядҳои ихтисосро маъмурияти корхона, ташкилот бо розигии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот мувофиқи маълумотномаи тарифу ихтисосҳо ба ҷо меоварад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Дар навбати аввал разряди ихтисоси коргароне баланд бардошта мешавад, ки нормаҳои меҳнатро бомуваффакият ичро менамоянд ва ба вазифаҳои меҳнатиашон соғдилона муносибат мекунанд. Барои баланд бардоштани ихтисос коргароне ҳуқӯқ доранд, ки камаш се моҳ кори разряди баландтарро бомуваффакият ичро менамоянд ва имтиҳони ихтисосро супурдаанд. Барои дағалона вайрон кардани интизоми технологӣ ва дигар вайронкуниҳои ҷиддӣ, ки боиси бад шудани сифати

маҳсулот гардидаанд, ихтисоси коргарро як разряд паст кардан мумкин аст. Разряд бо тартиби умумӣ, вале на барвақттар аз се моҳи баъди паст кардани разряд барқарор карда мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Музди меҳнати хизматчиён дар асоси схемаҳои окладҳои вазифа, ки ба тариқи марказонидашуда тасдиқ, карда мешаванд, дода мешавад. Окладҳои вазифагиро барои хизматчиён маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот мувофиқи вазифа ва ихтисоси коркун муқаррар мекунад. Маъмурият ҳуқуқ дорад, ки аз рӯи натиҷаҳои аттестация музди вазифагии хизматчиёно дар доираи андозаҳои минималӣ ва максималӣ мувофиқи вазифа ва категорияҳои даҳлдор тағъир диҳад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Барои корҳои вазнин, барои корҳои шароити меҳнаташон заарнок ва барои корҳо дар маҳалҳои шароити иқлимашон вазнин музди меҳнат зиёдтар муқаррар карда мешавад.

Моддаи 82. Системаҳои додани музди меҳнат

Барои меҳнати коргарон ва хизматчиён аз рӯи вақтбайъ, корбайъ ё аз рӯи дигар системаҳои додани музди меҳнат музд дода мешавад. Музди меҳнат барои натиҷаҳои кори индивидуалӣ ва колективӣ дода шуданаш мумкин аст.

Барои зиёд намудани манфиатдории моддии коргарон ва хизматчиён ба ичрои планҳо ва ӯҳдадориҳои шартномавӣ, баланд бардоштани самаранокии истехсолот ва сифати кор системаҳои мукофотдихӣ, мукофоти пулӣ додан аз рӯи ҷамъбости кори яксола ва дигар шаклҳои ҳавасмандгардонии моддӣ ҷорӣ карда шуданаш мумкин аст.

Маъмурияти корхона, ташкилот бо розигии комитети иттифоқи касаба системам музди меҳнат ва шаклҳои ҳавасмандгардонии моддиро муқаррар карда, низомномаи

мукофот ва аз рӯй ҷамъбасти кори солона мукофоти пулӣ доданро тасдиқ мекунад.

Музди кори ҳар коркун аз руи натиҷаҳои ниҳони кор, саҳми меҳнати шаҳсии коркун муайян карда шуда, андозаи максималии он маҳдуд карда намешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 83. Мукофот аз рӯи ҷамъбасти натиҷаҳои кори солона

Илова ба системаҳои додани музди меҳнат барои коргарон ва хизматчиёни корхонаҳо ва ташкилотҳо аз рӯи ҷамъбасти натиҷаҳои кори солона аз фонде, ки аз ҳисоби фоидай гирифтai корхона, ташкилот ба вуҷуд меояд, мукофот муқаррар карда шуданаш мумкин аст. Андозаи мукофот натиҷаҳои меҳнати коргар ё хизматчӣ ва муддати стажи бефосилаи дар ҳамин корхона, ташкилот доштан ӯ ба назар гирифта, муайян карда мешавад.

Низомномаи оид ба тартиби додани мукофотро маъмурияти корхона, ташкилот бо розигии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот тасдиқ мекунад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 84. Ҳабардор намудани коргарон ва хизматчиён аз ҷорӣ кардани шартҳои нави додани музди меҳнат ва тағъир додани онҳо

Дар бораи ҷорӣ кардани шартҳои нави додани музди меҳнат ва тағъир додани онҳо коргарон ва хизматчиён бояд камаш як моҳ пештар ҳабардор карда шаванд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май-соли 1981).

Моддаи 85. Додани музди меҳнати коргарон ва хизматчиён дар вақти ичро кардани корҳои касбу ихтисоси гуногун

Дар вақти ичро кардани корҳои касби гуногун музди меҳнати коргарони вақтбайъ, инчунин музди меҳнати хизматчиён аз рӯи ихтисоси дараҷаи баланд дода мешавад.

Музди меҳнати коргарони корбайъ аз рӯи нарҳҳои кори ичро кардашаванда дода мешавад. Дар чунин соҳаҳои хочагии ҳалқ, ки дар онҳо аз рӯи ҳарактери истеҳсолот ба коргарони корбайъ ичро кардани корҳое, ки аз разрядҳои ба онҳо додашуда пасттар тарификатия карда шудаанд, супурда мешавад, ба коргарони ичроқунандай ин гуна корҳо фарқи музди байни разрядҳо дода мешавад, ба шарте ки ин дар шартномаи колективӣ пешбинӣ карда шуда бошад. Музд дар вақти нормаҳои коркардро ичро кардани коргар ва камаш ду дараҷа фарқ доштани разрядҳо дода мешавад.

Моддаи 86. Додани музди меҳнат дар вақти якҷоя кардани касбҳо ва ичрои вазифаи коркунони муваққатан корнакунанда

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки дар ҳамон як корхона, муассиса, ташкилот баробари кори асосиаш, ки бо шартномаи меҳнатӣ шарту паймон карда шудааст, аз рӯи дигар касб (mansab) кори иловагиро ичро мекунад ё аз кори асосиаш озод карда нашуда вазифаи коркуни муваққатан коркунандаро ичро мекунад, барои дар як вақт ичро кардани касбҳо (mansabҳо) ё ба ҷо овардани вазифаи коркуни муваққатан корнакунанда музди иловагӣ дода мешавад.

Андозаи музди иловагиро барои якҷоя кардани касбҳо (mansabҳо) ё ичрои вазифаи коркуни муваққатан корнакунанда маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот бо розигии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот мувофиқи қонунҳои Иттифоқи РСС муқаррар мекунад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 87. Додани музди кори зиёда аз вақти кор

Музди кори зиёда аз вақти кор бояд ба андозаи баландтар дода шавад.

Бароӣ корҳои зиёда аз вақти кор ба ҷои музд истироҳат додан мумкин нест.

Агар музди меҳнат вақтбайъ дода мешуда бошад, музди кори зиёда аз вақти кор барои ду соати аввал ба андозаи якуним баробар, барои соатҳои минбаъда ба андозаи ду баробар дода мешавад.

Агар музди меҳнат корбайъ дода мешуда бошад, инчунин дар он соҳаҳои хочагии халқ, ки дар онҳо барои коргарони корбайъ ва коргарони вақтбайъ ставкаҳои якхелаи тарифӣ муқаррар карда шудаанд, барои кори зиёда аз вақти кор ба андозае, ки дар қонунҳои Иттифоқи РСС муқаррар карда шудааст, ҳаққи иловагӣ дода мешавад.

Моддаи 88. Додани музд барои кор кардан дар рӯзҳои истироҳат

Дар он мавриҷое, ки агар барои кор кардан дар рӯзи истироҳат мувофиқи Моддаи 66 ҳамин Кодекс ба додани дигар рӯзи истироҳат имконият набошад, барои дар рӯзи истироҳат кор кардан ба андозаи ду баробар музд дода мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 89. Додани музд барои кор кардан дар рӯзҳои ид

Барои кор кардан дар рӯзҳои ид (қисми дуюми моддаи 67) ба андозаи ду баробар музд дода мешавад:

1) ба коркунони корбайъ — ба андозаи ду баробари нарҳҳои музди корбайъ;

2) ба коркунене, ки музди меҳнаташон аз рӯи ставкаҳои соатбайъ ё рӯзбайъ дода мешавад,—ба андозаи ду баробари ставкаи соатбайъ ё рӯзбайъ;

з) ба коркуноне, ки музди меҳнаташон аз рӯи окладҳои моҳона дода мешавад,— агар дар рӯзи ид кор дар доираи нормаи якмоҳаи вақти кор ичро карда шуда бошад, илова ба оклад ба андозаи як баробари ставкаи соатбайъ ё рӯзбайъ, агар кор зиёда аз нормаи якмоҳа ичро карда шуда бошад, илова ба оклад ба андозаи ду баробари ставкаи соатбайъ ё рӯзбайъ.

Музд ба андозаи нишон додашуда ба ҳамаи коркунон барои соатҳое, ки дар онҳо ҳақиқатан дар рӯзи ид кор карда шудааст, дода мешавад. Агар як қисми сменаи кор ба рӯзи ид рост омада монад, он гоҳ барои ҳамон соатҳое, ки дар онҳо ҳақиқатан дар рӯзи ид (аз соати 00 то соати 24) кор карда шудааст, ба андозаи ду баробар музд дода мешавад.

Бо хоҳиши коргар ё хизматчие, ки дар рӯзи ид кор кардааст, ба ӯ дигар рӯзи дамгири дода шуданаш мумкин аст.

Моддаи 90. Додани музд барои кори шабона

Музди кори шабона (моддаи 50) ба андозаи зиёд, ки дар қонунҳои Иттифоқи РСС муқаррар карда шудааст, дода мешавад.

Моддаи 91. Тартиби додани музди кор дар вақти баровардани маҳсулоти брак

Мувофиқи қонунҳон Иттифоқи РСС дар вақти баровардани маҳсулоте, ки на бо айби коргар ва ё хизматчӣ брак мебошад, барои тайёр кардани он аз руи нархи паст музди кор дода мешавад. Музди кори ҳармоҳаи коргар ва ё хизматчӣ дар ин гуна мавридҳо бояд аз се ду ҳиссаи ставкаи тарифии барои разряди (маоши) ӯ муқарраршуда кам набошад.

Барои маснуоти брак, ки дар натиҷаи нуқсони пӯшидаи масолеҳи коркардашаванда ба амал омадааст, ҳамчунин браке, ки на бо айби коркун содир шудаасту баъди аз тарафи органи назорати техники қабул карда шудан ошкор гардидааст, ба ин коркун ҳамчун барои маснуоти коршоям музд дода мешавад.

Барои маҳсулоти тамоман брак, ки бо айби коргар ва ё

хизматчӣ бароварда шудааст, музд дода намешавад. Барои маҳсулоти қисман брак, ки бо айби коргар ё хизматчӣ бароварда шудааст, мувофиқи дараҷаи короии маҳсулот аз рӯи нарҳҳои паст музд дода мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 92. Додани музди кор дар сурати ичро накардани нормаҳои коркард

Мувофиқи қонуни Иттифоқи РСС дар сурати ичро накардани нормаҳои коркард, ки барои он коргар ё хизматчӣ айборд намебошад, музд барои кори ҳақиқатан ичро кардашуда дода мешавад. Дар ин маврид музди якмоҳаи кор аз андозаи аз се ду ҳиссаи ставкаи тарифии разряди (масши) ба коркун муқарраршуда камтар шуданаш мумкин нест. Агар нормаи коркард бо айби коркун ё хизматчӣ ичро карда нашавад, музд мувофиқи кори ичрошуда дода мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 93. Тартиби додани музд барои вақти бекормонӣ ва ҳангоми аз худ кардани истеҳсолоти (маҳсулоти) нав

Мувофиқи қонуни Иттифоқи РСС барои вақти бекормоние, ки на бо айби коргар ё хизматчӣ рӯй додааст, агар коркун маъмурият (садори бригада, усто, дигар шахсони мансбдор)-ро дар бораи сар шудани вақти бекормонӣ огоҳ карда бошад, аз ҳисоби на камтар аз се ду ҳиссаи ставкаи тарифии барои разряди (маоши) коркун муқарраршуда музд дода мешавад.

Барои вақти бекормоние, ки бо айби коркун рӯйдодааст, музд дода намешавад.

Маъмурият дар давраи аз худ кардани истеҳсолоти (маҳсулоти) нав метавонад ба коргарон аз рӯи музди миёнаи кор ба мӯҳлати на зиёда аз 6 моҳ музди иловагӣ дихад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 94. Мӯҳлатҳои додани музди кор

Музди кор камаш дар ҳар ним моҳ як маротиба дода мешавад.

Музди кор барои корҳои алоҳидае, ки аз ду ҳафта камтар давом мекунад, баъди тамом шудани кор дода мешавад.

Барои категорияҳои алоҳидаи коргарон ва хизматчиён бо қонунҳои Иттифоқи РСС ва қарорҳои Совети Вазирони РСС Тоҷикистон дигар хел мӯҳлатҳои додани музди кор муқаррар карда шуданашон мумкин аст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 маи соли 1981).

Дар мавридҳое, ки рӯзи додани музди кор ба рӯзҳои истироҳат ё ид рост меояд, музди кор дар арафаи ин рӯзҳо дода мешавад.

Музди кор барои вақти отпуш камаш се рӯз пеш аз саршавии отпуш дода мешавад.

Моддаи 95. Ҷой ва вақти додани музди кор

Музди кор ба коргарон ва хизматчиён дар ҷои кори ичро мекардагиашон дода мешавад.

Музди кор, одатан, дар вақти ғайри кор дода мешавад. Маъмурият вазифадор аст чунин тартиби додани музди корро таъмин намояд, ки ҳар як коргар ва хизматчӣ бетаъхир, бевосита пеш аз саршавии кор ё баъди тамом шудани он музди корашро гирад.

Моддаи 96. Талаб карда гирифтани музди коре, ки коркун дар вақташ нағирифтааст

Коргарон ва хизматчиён барои талаб карда гирифтани музди коре, ки ҳисоб карда гузаронида шудаасту аммо гирифта нашуда мондааст, дар давоми 3 соли баъди рӯзе, ки маблағи даҳлдор дода шуданаш лозим буд, ҳуқуқ доранд.

Маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот вазифадор аст, ки ба коркун дар бораи маблағи ба номи ӯ ҳисоб карда гузаронидашуда дар вақташ хабар диҳад.

Моддаи 97. Мӯҳлатҳои ҳисобу китоб кардан дар вақти аз кор холикунӣ

Дар вақти аз кор холӣ кардани коргар ё хизматчӣ тамоми маблағе, ки аз корхона, муассиса, ташкилот ба ў тааллук дорад, дар рӯзи аз кор холикунӣ дода мешавад. Агар коркун дар рӯзи аз кор холӣ кардан кор накарда бошад, дар он сурат маблағи даҳлдор аз рӯзи дар бораи ҳисобу китоб кардан талаб намудани коркуни аз кор холӣ кардашаванда дер намонда, бояд дода шавад.

Дар мавриди рӯй додани баҳс дар бораи андозаи маблағе, ки онро коркун бояд дар вақти аз кор холӣ шуданаш гирад, маъмурият дар ҳар ҳолат вазифадор аст, дар мӯҳлати дар ҳамин модда нишон додашуда маблағеро диҳад, ки дар бораи он баҳс надорад.

Моддаи 98. Дафтарчаҳои ҳисобу китоб

Маъмурият вазифадор аст ба ҳамаи коргарон, инчунин ба хизматчиён, ки музди меҳнаташон корбайъ дода мешавад, баъди 5 рӯзи ба кор қабул кардан дафтарчаҳои ҳисобу китоб диҳад.

Моддаи 99. Ҷавобгарӣ барои таъхир карда додани дафтарчаи меҳнатӣ

Дар мавриди бо айби маъмурият таъхир карда додани дафтарчаи меҳнатӣ ба коркун барои ҳамаи вақти прогули маҷбурий музди миёнаи кораш дода мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

НОРМАҲОИ МЕҲНАТ ВА НАРХҲОИ КОРБАЙЪ

Моддаи 100. Нормаҳои меҳнат

Нормаҳои меҳнат — нормаҳои коркард, вақт, хизматрасонӣ ва шумора барои коргарон ва хизматчиён мувофиқи дараҷаи ба даст овардашудаи техника, технология, ташкили истеҳсолот ва меҳнат муқаррар карда мешавад.

Дар шароити шаклҳои колективии ташкил ва додани музди меҳнат нормаҳои зиёд карда шуда ва комплексӣ низ татбиқ шуданаш мумкин аст.

Нормаҳои меҳнат бо мурури гузаронидани аттестация ва такмили ҷои кор, ҷорӣ намудани техникую технологияи нав ва тадбирҳои ташкилию техникие, ки афзоиши ҳосилнокии меҳнатро таъмин мекунанд, бояд ҳатман бо нормаҳои нав иваз карда шаванд.

Дараҷаи баланди коркарди маҳсулот, ки коркуни ҷудогона, бригада дар натиҷаи бо ташабbusи шахсӣ татбиқ намудани усулҳои нави меҳнат ва таҷрибаи пешқадам, бо қувваи худ такмил додани ҷои кор ба даст овардаанд, барои аз нав дида баромадани нормаҳо асос шуда наметавонад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 101. Ҷорӣ кардан, иваз намудан ва аз нав дида баромадани нормаҳои меҳнат

Ҷорӣ кардан, иваз намудан ва аз нав дида баромадани нормаҳои меҳнат аз тарафи маъмурияти корхонаю муассиса ва ташкилот бо розигии комитети иттифоқи касаба ба амал бароварда мешавад.

Дар бораи ҷорӣ намудани нормаҳои нави меҳнат ба коргарон ва хизматчиён бояд зиёдаш як моҳ пеш ҳабар дода шавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта 1988).

Моддаи 102. Таъмин намудани шароити мӯътадили кор барои ичро кардани нормаҳои коркард

Маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот вазифадор аст, ки барои нормаҳои коркардро ичро кардани коргарон ва хизматчиён шароити мӯътадили корро таъмин намояд. Шароити мӯътадил чунин аст:

- 1) дуруст будани машинаҳо, дастгоҳҳо ва асбобҳо;
- 2) дар вақташ таъмин намудан бо ҳуҷҷатҳои техникӣ;
- 3) сифати даркории масолеху асбобу ускуна, ки барои ичрои кор заруранд ва дар вақташ оварда додани онҳо;
- 4) дар вақташ бо қувваи электр, газ ва дигар хел манбаъҳои қувва таъмин кардани истеҳсолот;
- 5) шароити бехатар ва солими меҳнат (риоя кардани қоидаҳо ва нормаҳои техникаи бехатарӣ, рӯшноии даркорӣ, гармкунӣ, вентиляция, бартараф намудани оқибатҳои заарнокии мағал, нурфишонӣ, ларзиш ва дигар хел омилҳое, ки ба саломатии коркунон таъсири манғӣ мерасонанд ва гайра).

Моддаи 103. Муқаррар кардани нормаҳои ягона ва типӣ

Иваз кардан ва аз нав дида баромадани нормаҳои ягона ва типӣ (байнисоҳавӣ ва идоравӣ) аз тарафи органҳое ба амал бароварда мешавад, ки ин нормаҳоро тасдиқ кардаанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 104. Муайян кардани нархҳо дар сурати корбайъ додани музди меҳнат

Агар музди меҳнат корбайъ дода мешуда бошад, нархҳо дар асоси разрядҳои муқарраршудаи кор, ставкаҳои тарифӣ (окладқо) ва нормаҳои муқарраршудаи коркард (нормаҳои вақт) муайян карда мешаванд.

Моддаи 105. Барои коркуне, ки ихтироъ ё таклифи рационализаторӣ пешниҳод кардааст, дар мӯҳлати муайян нигоҳ доштани нарҳҳои пештара

Барои коргар ё хизматчи иҳтироъ ё таклифи рационализаторӣ пешниҳод карда, ки нормаҳои техникӣ ё нарҳҳоро тағъир додааст, баъди ҷорӣ кардани нормаҳо ва нарҳҳои нав дар давоми 6 моҳ нарҳҳои пештараи ҷорибуда нигоҳ дошта мешаванд. Барои коркунони дигаре, ки ба иҳтироъкор ё рационализатор дар кори ҷорӣ намудани иҳтироъ ё таклифаш ёрӣ расонидаанд, нарҳҳои пештара дар давоми 3 моҳ нигоҳ дошта мешаванд.

Нарҳҳои пештар ҷорибуда дар он мавридҳое низ нигоҳ дошта мешаванд, ки агар иҳтироъкор ё рационализатор пештар кореро, ки нормаҳо ва нарҳҳои он бинобар ҷорӣ карда шудани таклифи ӯ тағъир дода шудаанду баъди пешниҳод кардани таклиф ӯ ба он кор гузаронида шавад, ичро намекарда бошад.

Моддаи 106. Муқаррар кардани супоришҳои нормативӣ ва нормаҳои хизматрасонӣ

Дар мавриди вактбайъ додани музди коргарон ва хизматчиён супоришҳои нормагӣ муқаррар карда мешаванд. Барои ичрои вазифаҳои алоҳида ва ҳаҷми корҳо нормаҳои хизматрасонӣ ё нормаҳои шумораи коркунон муқаррар шуданаш мумкин аст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 107. Тартиби ҳал кардани иҳтилофҳое, ки дар вақти муқаррар кардан ва аз нав дида баромадани нормаҳои коркард (нормаҳои вақт), нормаҳои хизматрасонӣ рӯй медиханд

Иҳтилофҳоеро, ки дар байни маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот ва комитети иттифоқи қасаба дар вақти муқаррар кардан ё аз нав дида баромадани нормаҳои коркард (нормаҳои

вақт), нормаҳои хизматрасоние, ки бо розигии байни онҳо муқаррар карда мешаванд, рӯй медиҳанд, органҳои болоии хочагӣ ва иттифоқи касаба ҳал мекунанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

БОБИ VIII

ГАРАНТИЯ ВА КОМПЕНСАЦИЯХО

Моддai 108. Гарантияҳо барои коргарон ва хизматчиёне, ки ба вазифаҳои интихобӣ интихоб шудаанд

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки дар натиҷаи ба вазифаҳои интихобӣ дар органҳои давлатӣ, инчунин ташкилотҳои партияӣ, касабавӣ, комсомолӣ, кооперативӣ ва дигар хел ташкилотҳои ҷамъиятиӣ интихоб шуданашон аз кор озод карда шудаанд, баъд аз тамом шудани ваколаташон дар вазифаи интихобӣ кори (вазифаи) пештараашон дода мешавад, вале он кор (вазифа) набошад, дар ҳамон корхона, муассиса, ташкилот ё худ бо розигии коркун дар дигар ҷой кори (вазифаи) дигари ба ҳамон баробар дода мешавад.

Моддai 109. Гарантияҳо барои коргарон ва хизматчиён дар вақти вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъиятиро ба ҷо оварданашон

Барои коргарон ва хизматчиён дар вақти вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъиятиро ба ҷо оварданашон, агар мувофиқи қонунҳои ҷории Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон дар вақти кор ба ҷо овардани ин вазифаҳо мумкин бошад, барои нигоҳ доштани ҷои кор (вазифа) ва додани музди миёнаи кор гарантия дода мешавад.

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки барои иҷрои вазифаҳои пешбиникардаи Қонуни СССР дар бораи ӯҳдадории умумии ҳарбӣ ҷалб карда мешаванд, мувофиқи ҳамин Қонун гарантия ва имтиёзҳо дода мешаванд.

Музди миёнаи кор дар мавридҳои зерини дар вақти кори иҷро кардани вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъиятиӣ нигоҳ дошта мешавад:

- 1) ба амал баровардани хуқуқи интихоботӣ;

2) иштироки депутатҳо дар сессияҳои Советҳои депутатҳои ҳалқӣ ва дар мавридҳои муқаррар кардани қонунҳо бошад, инчунин дар вақти ичрои дигар ваколатҳои депутатиашон;

3) иштирок намудан ба сифати вакил дар съездҳо, пленумҳо, конференцияҳои даъват кардан ташкилотҳои давлатӣ, партияйӣ, иттифоқи касаба, комсомолӣ ва дигар ташкилотҳои ҷамъиятӣ;

4) ҳозир шудан бо даъват ба органҳои таҳқиқи пешакӣ, тағтишоти пешакӣ, ба прокурор ва суд ба сифати шоҳид, ҷабрдида, эксперт, мутахассис, тарҷумон, шахси холис, инчунин иштирок дар маҷлисҳои судӣ ба сифати машваратчиёни судӣ, айборкунандагони ҷамъиятӣ ва ҳимоятчиёни ҷамъиятӣ, намояндагони ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва колективҳои меҳнатӣ;

5) ичрои супоришҳои органҳои назорати ҳалқӣ — мувофиқи Қонуни СССР дар бораи назорати ҳалқӣ дар СССР;

6) иштирок дар кори комиссияҳои оид ба таъинкунии нафақаҳо дар назди комитетҳои ичроияи Советҳои депутатҳои ҳалқӣ ва комиссияҳои экспертии духтурию меҳнатӣ (ВТЭК) ба сифати аъзоёни ҷудо кардаи ташкилотҳои иттифоқи касаба ба ин комиссияҳо;

7) ҳозир шудан бо даъват ба комиссияи оид ба таъинкунии нафақаҳо ба сифати шоҳид барои шаҳодатдиҳӣ дар бораи стажи кор;

8) иштироки аъзоёни дружинаҳои ихтиёрии зидди сӯхтор ё авария;

9) ичрои дигар вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъиятӣ — дар мавридҳои пешбиникардаи қонунҳои Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Моддаи 110. Гарантияҳо барои коргарон ва хизматчиёне, ки барои такмили ихтисос фиристода мешаванд

Дар вақти аз истеҳсолот ҷудо карда, барои такмили ихтисос фиристода шудани коргарон ва хизматчиён ҷои кор, вазифаашон

нигоҳ дошта шуда, ба онҳо ба андозаи пешбиникардаи қонунҳои Иттифоқи РСС Тоҷикистон пул дода мешавад.

Моддаи 111. Нигоҳ доштани музди кор дар вақти ба кори дигари доимии каммузд гузаронидан ва иваз кардани чои кор

Дар вақти ба кори дигари доимии каммузд гузаронидани коргар ё хизматчӣ барои коркун музди миёнаи кори пештарааш дар давоми ду ҳафтаи баъди рӯзи гузаронида шудан дода мешавад.

Дар мавридҳое, ки дар натиҷаи иваз кардани чои кори коргар ё хизматчӣ (қисми дуюми моддаи 30) бо сабабҳои ба коргар ва ё хизматчӣ вобаста набуда маошаш кам мешавад, дар давоми ду моҳ аз рӯзи чои корро иваз карданаш то ҳадди музди миёнаи пешина иловапулӣ дода мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 112. Гарантияҳо барои коргарон ва хизматчиён — донорҳо

Маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо вазифадоранд ки ба коргарон ва хизматчиён барои ба муассисаҳои нигаҳдории тандурустӣ рафтан дар рӯзи санчиш ва дар рӯзи супурдани хун барои гузаронидан ба бемор бе мамоният ҷавоб диҳанд ва ба онҳо музди миёнаи корашонро диҳанд.

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки донор мебошанд, бевосита баъди ҳар як рӯзи супурдани хун барои гузаронидан ба бемор як рӯзи дамгирий дода, ба онҳо музди миёнаи корашон дода мешавад. Бо ҳоҳиши коркун ин рӯз ба отпускаш ҳамроҳ карда шуданаш мумкин аст.

Моддаи 113. Гарантияҳо барои коргарон ва хизматчиёне, ки барои санчиш ба муассисаҳои тиббӣ фиристода мешаванд

Дар вақти дар муассисаи тиббӣ дар санчиш буданашон барои коргарон ва хизматчиёне, ки барои аз ин гуна санчиш гузаштан ӯҳдадоранд, аз чои кор музди миёнаи корашон дода мешавад.

Моддаи 114. Гарантия ва компенсацияҳо дар вақтҳои командировка

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки ба командировкаҳои хизматӣ фиристода мешаванд, ҳарочоти вобаста ба командировка (ҳарочоти шабонарӯзӣ, роҳкиро ва иҷорапулии манзил) бо тартиб ва андозаҳое, ки дар қонунҳои Иттифоқи РСС муқаррар карда мешаванд, дода мешавад.

Барои коркунони командировкашуда дар давоми тамоми вақти командировка ҷои кор (вазифа) нигоҳ дошта ва музди миёнаи корашон дода мешавад.

Моддаи 114¹. Гарантия барои коргарон ва хизматчиён — ихтироъкорон, рационализаторон ва муаллифони намунаҳои саноатӣ

Музди кори миёнаи якмоҳаи коргарон ва хизматчиён — муаллифони ихтироот ва таклифҳои рационализаторӣ дар вақти аз кори асосӣ озод кардан барои иштирок намудан дар кори дар амал татбиқ кардани ихтироот ё таклифи рационализаторӣ дар ҳуди ҳамон корхона, муассиса, ташкилот нигоҳ дошта мешавад.

Ҳангоми дар дигар корхона, муассиса, ташкилот татбиқ намудани ихтироот ё таклифи рационализаторӣ вазифаи коргарону хизматчиён дар ҷои кори доимиашон нигоҳ дошта шуда, барои корашон оид ба ҷорӣ намудани ихтироот ё таклифи рационализаторӣ бо розигии тарафайн ба андозаи камаш музди кори миёнаи якмоҳаашон аз ҷои кори доимӣ ҳақ дода мешавад.

Гарантияҳои муқарраркардаи қисмҳои якум ва дуюми ҳамин модда, инчунин ба он коргарону хизматчиён — муаллифони намунаҳои саноатӣ даҳл доранд, ки онҳо барои иштирок намудан дар корҳои истифодабарии намунаҳои саноатии ихтирокардаашон дар корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо ҷалб карда мешаванд.

(Мувоғиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 115. Гарантия ва компенсация дар вақти гузаронидан ба кор ба маҳалли дигар

Ба коркунон дар вақти гузаронидан ба кори дигар, вақте ки ин бо кӯчидан ба маҳалли дигар (ба маҳалли дигари аҳолинишин аз рӯи таксимоти маъмурӣ-территориявии мавҷуда) вобаста аст, роҳқирои коркун ва аъзоёни оилаи ў (ба ғайр аз мавридҳое ки маъмурият нақлиёти зарурӣ медиҳад); харочоти кашондани молу мулкаш; харочоти шабонарӯзӣ барои ҳар рӯзи дар роҳ буданаш; ёрдампулии яқвақта барои худи коркун ва барои ҳар як аъзои кӯчидаравандай оилааш; музди кор барои рӯзҳои тайёрӣ дидан ба сафар ва ҷобаҷошавӣ дар ҷои нави истиқомат, вале на зиёда аз шаш рӯз, инчунин барои вақти дар роҳ буданаш дода мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 116. Компенсация дар вақти қабул кардан ба кор дар маҳалли дигар

Ба коркуноне, ки бинобар қабул шуданашон ба кор ба маҳалли дигар (ба маҳалли дигари аҳолинишин аз рӯи тақсимоти маъмурӣ-территориявии мавҷуда) кӯчидараванд, роҳқирои коркун ва аъзоёни оилаи ў (ба ғайр аз мавридҳое, ки маъмурият воситаҳои зарурии нақлиётро медиҳад); харочоти кашондани молу мулк ва ҳарчи шабонарӯзӣ барои вақти дар роҳ буданаш, музди кор барои рӯзҳои тайёрӣ дидан ба сафар ва ҷобаҷошавӣ дар ҷои нави истиқомат, вале на зиёда аз шаш рӯз, инчунин барои дар роҳ буданаш дода мешавад.

Ёрдампулии яқвақта ба ин коргарон ва хизматчиён бо розигии тарафҳо дода шуданаш мумкин аст.

Ба коркуноне, ки дар моддаи 115 ва қисми якуми ҳамин модда нишон дода шудаанд, инчунин ба шахсоне, ки баъди ҳатми аспирантура, ординатураи клиникӣ, донишкадаҳои олий, миёнаи маҳсус, қасбию техникӣ ва дигар донишкадаҳо ба тариқи тақсимот фиристода мешаванд ё бо тартиби муташаккилона ва

даъватӣ ҷамъятӣ ба маҳалли дигар мекӯчанд, андозаи компенсация, тартиби додани онҳо бо қонунҳои Иттифоқи РСС муқаррар карда мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиум Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 117. Компенсация барои хӯрдашавии (амортизацияи) асбобхое, ки ба коргарон ва хизматчиён тааллук доранд

Коргарон ва хизматчиёне, ки ба эҳтиёҷоти корхона, муассиса, ташкилот асбобҳои худро кор мефармоянд (бинобар ба онҳо асбобҳои даркориро ёфта надодани маъмурият), барои хӯрдашавии (амортизация) асбобҳояшон ба гирифтани компенсация ҳуқуқ доранд.

Андоza ва тартиbi додани ин компенсацияҳоро маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот бо розигии коргар ё хизматчӣ ва комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот муайян мекунад, ба шарте ки агар андоza ва тартиbi додани компенсация ба тариқи марказонида шуда муқаррар карда нашуда бошад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

**БОБИ IX
ГАРАНТИЯҲО ДАР СУРАТИ БА ЗИММАИ
КОРГАРОН ВА ХИЗМАТЧИЁН ГУЗОШТАНИ
ЧАВОБГАРИИ МОДДИ БАРОИ ЗАРАРЕ,
КИ БА КОРХОНА, МУАССИСА,
ТАШКИЛОТ РАСОНДА ШУДААСТ**

Моддаи 118. Асосҳо ва шартҳои умумии ҷавобгарии маъмурии коргарон ва хизматчиён барои зараре, ки ба корхона, муассиса ва ташкилот расонда шудааст

Коргарон ва хизматчиён ӯҳдадоранд, ки ба молу мулки корхона, муассиса, ташкилот боэҳтиёт муносибат кунанд ва барои гирифтани пеши ҳодисаи расидани зарар ҷораҳо бинанд.

Коргарон ва хизматчиёне, ки барои ба корхона, муассиса, ташкилот расондани зарар гунаҳкоранд, танҳо дар вақти зарари бевоситай ҳақиқӣ расонданашон аз ҷиҳати моддӣ ҷавобгар мебошанд. Ҷавобгарии моддӣ чун қоида, бо қисми муайяни музди кори коргар ва ё хизматчӣ маҳдуд карда мешавад ва набояд аз андозаи пурраи зарари расондашуда, гайр аз мавридҳое, ки қонунҳои Иттифоқи РСС пешбинӣ кардаанд, зиёд бошад. (моддаҳои 119 ва 120). (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13 июни соли 1986).

Барои зараре, ки дар натиҷаи таваккали мӯътадили истеҳсолию ҳочагӣ рӯй додааст, ба зиммаи коркун гузоштани ҷавобгарии моддӣ роҳ дода намешавад.

Товони зарар сарфи назар аз қашида шудани коркун ба ҷавобгарии интизомӣ, маъмурий ё ҷиноятӣ барои амале, беамалие, ки бо он ба корхона, муассиса, ташкилот зарар расонда шудааст, дода мешавад.

Маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот ӯҳдадор аст, ки барои кори мӯътадили коргарон ва хизматчиён ва таъмин намудани пурра эҳтиёткунӣ молу мулки ба онҳо бовар карда супурдашуда шароити зарурӣ муҳайё намояд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1977).

Моддаи 119. Ҳадди ҷавобгарии моддии коргарон ва хизматчиён

Барои зараре, ки ба корхона, муассиса, ташкилот дар вақти икрои вазифаҳои меҳнатӣ расонда шудааст, коргарон ва хизматчиёне, ки зарар бо айби онҳо расонда шудааст, ба андозаи зарари бевоситаи ҳақикӣ, вале на зиёдтар аз музди миёнаи кори якмоҳаашон аз ҷиҳати моддӣ ҷавобгар мебошанд.

Ба таъин кардани ҷавобгарии моддӣ ба андозаи зиёдтар аз музди миёнаи кори якмоҳа танҳо дар мавриҷое, ки дар қонунҳои Иттифоқи РСС нишон дода шудаанд (Моддаи 121) роҳ дода мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13 июни соли 1986).

Моддаи 120. Ҷавобгарии моддии маҳдуди коргарон ва хизматчиён

Мувофиқи қонунҳои Иттифоқи РСС инҳо аз ҷиҳати моддӣ ба тариқи маҳдуд ҷавобгар мебошанд (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13 июни соли 1986):

1) коргарон ва хизматчиён барои аз беэҳтиёти вайрон ё нобуд кардани масоллех, ҷизҳои нимтайёр, маснуот (маҳсулот), аз он чумла дар вақти тайёр кардани он маснуот—ба андозаи зарари бо айби онҳо расонда шуда. Коргарон ва хизматчиён барои аз беэҳтиётӣ вайрон ё нобуд кардани асбобу ускуна, асбобҳои ҷенкунӣ, либоси маҳсус ва ҷизҳои дигар, ки корхона, муассиса, ташкилот ба коркун барои истифодабарӣ додааст, бо худи ҳамон андоза аз ҷиҳати моддӣ ҷавобгар мебошанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1977);

2) роҳбарони корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ва ҷонишинони онҳо, инчунин роҳбарони подразделенияҳои структурӣ дар корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ва ҷонишинони онҳо — агар ба корхона, муассиса ташкилот зарар

бо пулдиҳии зиёдатӣ, нодуруст ба роҳ мондани кори баҳисобгирий ва эҳтиёткунии чизҳои қиматноки моддӣ ё пулӣ, надидани чораҳои зарурӣ барои пешгирий намудани ҳодисаҳои бекористӣ, баровардани маҳсулоти пастсифат, дуздӣ, нобуд ё вайроншавии чизҳои қиматноки моддӣ ё пулӣ расонда шуда бошад, ба андозаи зарари бо айби онҳо расондашуда, вале ба андозаи на бештар аз музди миёнаи кори якмоҳаашон (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1977);

3) шахсони мансабдор дар мавридҳо ва доираҳое, ки дар моддаи 222 ҳамин кодекс пешбинӣ карда шудаанд.

Моддай 121. Мавридҳои ҷавобгарии пурраи моддии коргарон ва хизматчиён

Мувофиқи қонунҳои Иттифоқи РСС коргарон ва хизматчиён ба андозаи пурраи зараре, ки бо айби онҳо ба корхона, муассиса ташкилот расонда шудааст, дар мавридҳои зерин аз ҷиҳати моддӣ ҷавобгар мебошанд:

1) вақте ки дар байни коркун ва корхона, муассиса, ташкилот мувофиқи моддаи 121¹ ҳамин Кодекс дар ҳусуси барои таъмин накардани эҳтиёткунии молу мулк ва дигар чизҳои қиматноке, ки ба ў барои эҳтиёт кардан ё барои мақсадҳои дигар супурда шудаанд, аз ҷиҳати моддӣ пурра ҷавобгар будани худро ба зимма гирифтани коркун шартномаи хаттӣ баста шуда бошад;

2) вақте ки молу мулк ва дигар чизҳои қиматнокро коркун дар асоси бовариномаи яқдафъаина ё бо дигар хел ҳуччатҳои яқдафъаина ба ўҳдаи худ амонат гирифта бошад;

3) вақте ки зарар бо амалиёти дорои кирдорҳои аз ҷиҳати ҷиноятӣ таъқибшавандай коркун расонда шуда бошад;

4) вақте ки зарар бо камомад, қасдан нобуд кардан ё қасдан вайрон кардани масолех, чизҳои нимтайёр, маснуот (маҳсулот), аз ҷумла ҳангоми тайёр кардани онҳо, инчунин асбобу ускуна, асбобҳои ченкуниӣ, либоси маҳсус ва дигар чизҳо, ки корхона, муассиса, ташкилот ба коркун барои истифодабарӣ додааст,

расонда шуда бошад;

5) вақте ки мувофиқи қонунҳои Иттифоқи РСС ба зиммаи коркун барои зараре, ки ба корхона, муассиса, ташкилот ҳангоми икрои вазифаҳои меҳнатӣ расонда шудааст, ҷавобгарии пурраи моддӣ гузошта шуда бошад;

6) вақте ки зарар на дар ҳангоми икрои вазифаҳои хизматӣ расонда шуда бошад;

7) агар зарар аз тарафи коркун дар ҳолати мастиӣ расонда шуда бошад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1977).

Моддай 121¹. Шартномаҳои хаттии оид ба ҷавобгарии пурраи моддӣ

Шартномаҳои хаттии оид ба ҷавобгарии пурраи моддиро корхона, муассиса, ташкилот бо коркунене (ба синни 18 расидаанд), мансабҳо ё корҳои бевосита бо эҳтиёт, кор кардан, фурӯҳтан (супурдан), кашондан ё дар процесси истеҳсолот кор фармудани чизҳои қиматноки ба онҳо супурдашуда вобаста аст, ишғол ё икро мекунанд, бастанаш мумкин аст. Мувофиқи қонунҳои Иттифоқи РСС номгӯи ин гуна мансабҳо ва корҳо, инчунин шартномаи хаттии типии оид ба ҷавобгарии пурраи моддии шахси алоҳида бо тартибе, ки Совети Вазирони СССР муайян мекунад, тасдиқ карда мешаванд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1977).

Моддай 121². Ҷавобгарии моддии коллектив (бригада)

Дар вақти намудҳои алоҳидаи корҳоеро, ки бо эҳтиёт намудан, кор карда баромадан, фурӯҳтан (супурдан), кашондаи ё дар процесси истеҳсолот кор фармудани чизҳои қиматноки ба онҳо супурдашуда вобастаанд, якҷоя икро намудани коргарон ва

хизматчиён, агар ҳадди ҷавобгарии моддии ҳар як коркунро муайян кардан ва бо ӯ бастани шартномаи оид ба ҷавобгарии пурраи моддӣ имконнозазир бошад, ҷавобгарии моддии колектив (бригада) ҷорӣ кардан мумкин аст.

Ҷавобгарии моддии колектив (бригада)-ро маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот бо розигии комитет иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот муқаррар мекунад. Шартномаи оид ба ҷавобгарии моддии колектив (бригада) дар байнин корхона, муассиса, ташкилот ва ҳамаи аъзоёни колектив (бригада) баста мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Номгӯи корхое, ки дар вақти ичрои онҳо ҷавобгарии моддии колектив (бригада) ҷорӣ карда мешавад, шартҳои татбиқи ин ҷавобгарӣ, инчунин шартномаи типии оид ба ҷавобгарии моддии колектив (бригада)-ро мувофиқи қонунҳои Иттифоқи РСС Комитета давлатии СССР оид ба меҳнат ва масъалаҳои социалистӣ бо ҳамроҳии ВЦСПС тасдиқ мекунанд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1977 ва аз 28 май соли 1981).

Моддаи 121³. Муайян кардани андозаи зараре, ки ба корхона, муассиса, ташкилот расонда шудааст

Андозаи зарари ба корхона, муассиса, ташкилот расондашуда аз рӯи талафоти ҳақиқӣ, дар асоси маълумотҳои баҳисобгирии бухгалтерӣ, арзиши балансии (арзиши аслии) чизҳои киматноки моддӣ, арзиши кӯҳнашавии онҳоро аз рӯи нормаҳои муқаррарӣ бароварда, муайян карда мешавад.

Дар вақти дуздӣ, камомад, қасдан несту нобуд кардан ё қасдан вайрон кардани неъматҳои моддӣ заرار аз рӯи нарҳи давлатии чакана, вале дар мавриҷое, ки нарҳи чаканаfurӯшии чизҳои қимматноки моддӣ аз нарҳи кӯтараи он паст аст, бо нарҳи кӯтара муайян карда мешавад. Мувофиқи қонунҳои Иттифоқи РСС дар мавриди набудани нарҳи чаканаfurӯшии наъви мазкури

чизҳои кимматнокӣ моддӣ заарар аз рӯи нархи муайян кардан Комитети давлатии СССР оид ба нархгузорӣ бо роҳи ҳисобкардабароӣ муқаррар карда мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Дар корхонаҳои хӯроки умумӣ (дар истеҳсолот ва буфетҳо) ва дар савдои комиссионӣ андозаи зараре, ки бо дуздиdan ё камомад кардани маҳсулот ва молҳо расонда шудааст, аз рӯи нарҳҳое, ки барои фурӯши ин маҳсулот ва молҳо муқаррар карда шудаанд, муайян карда мешавад.

Бо қонунҳои Иттифоқи РСС барои муайян кардан, аз он чумла дар вақти якчанд баробар ҳисоб карда муайян кардани андозаи зараре, ки ба корхона, муассиса, ташкилот бо дуздиdan, камомад ё гум кардани намудҳои алоҳидаи молу мулк ва дигар хел чизҳои қиматнок расонда шудааст, дар он мавриҷҳое, ки агар андозаи ҳақикии зарар аз андозаи номиналии он зиёд бошад, тартиби маҳсус муқаррар карданаш мумкин аст.

Андозаи товони зарари додашаванда, ки бо айби якчанд нафар коркун расонда шудааст, барои ҳар кадоми онҳо дараҷаи айб, намуд ва ҳадди ҷавобгарии моддиро ба назар гирифта, муайян карда мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1977).

Моддаи 122. Тартиби додани товони зараре, ки коргар ё хизматчӣ ба корхона, муассиса, ташкилот расондааст

Коргар ё хизматчие, ки зарар расондааст, метавонад товони онро ихтиёран пурра ё қисман дихад. Бо розигии маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот коркун метавонад, ба ҷои товони зарари расондашуда молу мулки баробарқимат супорад, ё худ чизу ҷойҳои заардидаро ислоҳ кунад.

Товони зарар аз коргарон ва хизматчиён ба андозае, ки музди миёнаи кори якмоҳа зиёд набошад (моддаҳои 119 ва 120), бо амри маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот бо роҳи аз музди кори

коркун, нигоҳ доштани пул рӯёнда мешавад. Маъмурият бояд баъди рӯзи ошкор шудани зарари расондаи коркун аз ду ҳафта дар намонда амр диҳад ва он бояд дар мӯҳлати ҳафт рӯзи баъди дар ин хусус хабардор кардани коркун ба ичро расонда шавад. Агар коркун ба нигоҳ доштани пул ё андозаи он розӣ набошад, баҳси меҳнатӣ аз рӯи аризаи ў бо тартиби пешбиникардаи қонун дига баромада мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13 июни соли 1986)

Дар мавридҳои дигар товони зарар бо роҳи ба суди ҳалқии район (шахр) даъво пешниҳод кардани маъмурият дода мешавад.

Дар мавриде, ки дар банди 3 моддаи 120 ҳамин Кодекс нишон дода шудааст, товони зарарро суд дар асоси даъвои корхона, муассиса, ташкилот ё прокурор (моддаи 222) низ мерӯёнаад.

Агар маъмурият тартиботи муқарраркардаи қисмҳои дуюм ва сеюми ҳамин моддаро вайрон карда, аз музди кори коргар ё хизматчӣ пул нигоҳ дорад, он гоҳ органи оид ба дига баромадани баҳсҳои меҳнатӣ аз рӯи шикояти коркун дар бораи баргардондани маблағи гайриқонунӣ нигоҳ дошташуда қарор мебарорад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1977).

Моддаи 122¹. Тартиби додани товони згаре, ки ба корхона, муассиса, ташкилот бо айби роҳбарон ва ҷонишинони онҳо расонда шудааст

Товони зараперо, ки ба корхона, муассиса, ташкилот бо айби роҳбарон ва ҷонишинони онҳо расонда шудааст, онҳо бо супориши органӣ аз ҷиҳати тобеият болоӣ ба қоидаҳои моддаи 122 ҳамин Кодекс риоя карда, хоҳанд дод.

Товони зарари моддӣ аз роҳбарони корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ва ҷонишинони онҳо ба тарқи судӣ дар асоси даъвои органа аз ҷиҳати тобеият болоӣ ё дар асоси аризаи

прокурор рӯёнда мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1977).

Моддаи 123. Ҳолатҳое, ки дар вақти муайян кардани андозаи товони додашаванд ба ҳисоб гирифта шуданаш лозим аст

Дар вақти ба зиммаи коргар ё хизматчӣ гузоштани ҷавобгарии моддӣ суд метавонад, ки дараҷаи айб, вазъияти аниқи расонда шудани зарар, инчуни аҳволи моддии коркунро ба назар гирифта, андозаи товони зарареро, ки дода шуданаш лозим аст, кам кунад.

Агар зарар бо ҷинояте, ки ба мақсади ғаразнок содир карда шудааст, расонда шуда бошад, ба кам кардани андозаи товони зараре, ки дода шуданаш лозим аст, роҳ дода намешавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1977).

Моддаи 124. Маҳдудияти пул нигоҳ доштан аз музди кор

Аз музди кори коргарон ва хизматчиён танҳо дар мавридҳое, ки қонунҳои Иттилоқи РСС ва РСС Тоҷикистон пешбинӣ кардаанд, пул нигоҳ доштан мумкин аст.

Моддаи 125. Аз музди кори коргарон ва хизматчиён пул нигоҳ доштани маъмурият барои адои қарзи аз корхона, муассиса, ташкилоти ҷои корашон доштаи онҳо

Аз музди кори коргарон ва хизматчиён барои адои қарзҳои аз корхона, муассиса, ташкилот доштаи онҳо пул нигоҳ доштани маъмурият мумкин аст:

1) барои баргардондани авансе, ки аз ҳисоби музди кор дода шудааст, барои баргардонидани маблағе, ки дар натиҷаи хатоҳои ҳисобкуни барзиёд дода шудааст; барои баргардонидани аванси сарфнашуда ва дар вақташ гардонида додашудае, ки барои командировкаҳои хизматӣ, дар вақти ба дигар маҳал ба кор

гузаронидан ё барои эҳтиёҷоти хочагӣ дода шуда буд. Дар ниguna мавридҳо маъмурият ҳукуқ дорад, ки баъди рӯзи тамом шудани мӯҳлате, ки барои баргардонидани аванс ё адои қарз ё худ додани маблағи нодуруст ҳисоб карда додашуда муқаррар карда шудааст, аз як моҳ дер намонда, дар бораи аз музди кор нигоҳ доштани пул амр диҳад. Агар ин мӯҳлат гузаронда шавад, ё ки агар коркун дар хусуси асосҳо ё андозаи барои баргардонидани авансе, ки барои командировкаҳои хизматӣ, ба дигар маҳал ба кор гузаронидан ё ки барои эҳтиёҷоти хочагӣ дода шудааст, аз музди кораш дошта гирифтан баҳс кунад, он гоҳ қарз ба тариқи судӣ рӯёнда мешавад;

2) дар вақти то тамом шудани соли корие, ки коргар ё хизматчӣ аз ҳисоби он аллакай отпушк гирифта буд, аз кор холӣ карда шудани коргар ё хизматчӣ — барои рӯзҳои кор карданадодаи отпушк. Агар коркун бо сабабҳое, ки дар бандҳои 3 ва 6 моддаи 34 ва бандҳои 1, 2 ва 5 моддаи 36 ҳамин Кодекс нишон дода шудаанд, инчунин бинобар ба нафақа баромадан ё ки бо амри органи болоии давлатӣ ё хочагӣ, бо розигии байни роҳбарони корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ё худ бо қарори (таклифи) органҳои партияӣ, комсомолӣ ё ки иттифоқҳои қасаба ба дигар кор гузаронида шавад, барои ин рӯзҳо аз музди кори ӯ дошта гирифта намешавад;

3) дар вақти рӯёндани товони зараве, ки ба корхона, муассиса, ташкилот бо айби коргар ё хизматчӣ расонда шудааст, - ба андозаи на зиёда аз музди кори миёнаи якмоҳаи ӯ (қисми дуюми моддаи 122). (Мувофиқи Указҳои Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистони аз 26 июли соли 1984 ва аз 30 апрели соли 1987).

Музди коре, ки маъмурият ба коркун ба тариқи ихтиёри барзиёд додааст (аз ҷумла дар натиҷаи нодуруст татбик кардани қонун), баргардонида гирифта шуданаш мумкин нест, ба ғайр аз мавридҳои ҳатоҳои ҳисобкуни, маълумотҳои бардуруғ ё ҳуҷҷатҳои қалбакӣ пешниҳод кардани коркун.

Моддаи 126. Ҳадди андозаҳои пул нигоҳ доштан дар вақти додани музди кор

Дар ҳар дафъаи додани музди кор андозаи умумии ҳамаи маблағҳои нигоҳ дошташаванда аз бист фоиз, вале дар мавридҳое, ки дар қонунҳои Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон маҳсусан пешбинӣ карда шудаанд, аз панҷоҳ фоизи музди коре, ки ба коргар ё хизматчӣ дода шуданаш лозим аст, зиёд шуданаш мумкин нест.

Дар вақти аз рӯи якчанд ҳучҷатҳои иҷро аз музди кор пул нигоҳ доштан ба ҳар ҳол ба коргар ё хизматчӣ бояд панҷоҳ фоизи музди кораш дода шавад.

Маҳдудиятҳое, ки дар қисмҳои якум ва дуюми ҳамин модда муқаррар карда шудаанд, ба пул нигоҳ доштан аз музди кори шахсоне, ки ҷазои корҳои ислоҳкуниро адо карда истодаанд, ва дар вақти нигоҳ доштани алимент барои фарзандони ноболиғ дахл надоранд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 феврали соли 1987).

Моддаи 127. Манъ будани пул нигоҳ доштан аз баъзе маблағҳое, ки ба коргарон ва хизматчиён дода шуданашон лозим аст

Аз ёрдампулии аз корхоликунӣ, компенсация ва дигар хел пулдиҳиҳое, ки мувофиқи қонунҳо қарзро аз онҳо рӯёнидан мумкин пест, пул нигоҳ доштан манъ аст.

**БОБИ X
ИНТИЗОМИ МЕҲНАТ**

Моддаи 128. Вазифаҳои коргарон ва хизматчиён

Коргарон ва хизматчиён ӯҳдадоранд, ки бовиҷдонона ва соғдилона кор кунанд, интизоми меҳнатро риоя кунанд, амрҳои маъмуриятро дар вақташ ва аниқ ба ҷо оваранд, маҳсулнокии меҳнатро зиёд кунанд, сифати маҳсулотро беҳтар намоянд, ба

интизоми технологӣ, талаботи оид ба муҳофизати меҳнат, техникаи бехатарӣ ва санитарияи истеҳсолот, риоя кунанд, моликияти социалистиро эҳтиёт ва мустаҳкам намоянд.

Моддаи 129. Таъмини интизоми меҳнат

Интизоми меҳнат дар корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо бо фароҳам овардани шароити зарурии ташкилию иқтисодӣ барои кори сермаҳсули мӯътадил, бо муносибати бошуурона ба кор, бо усули боварикунонӣ, тарбия, ҳамчунин ҳавасмандкунӣ барои меҳнати софдилона таъмин карда мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Дар коллективҳои меҳнатӣ нисбат ба вайронкуниҳои интизоми меҳнат вазъияти тоқатнапазир ва дар ҳаққи коркуноне, ки вазифаҳои меҳнатиашонро софдилона ичро намекунанд, серталабии қатъии рафиқона ба вучуд оварда мешавад. Дар ҳаққи баъзе коркунони бевичдон дар мавридиҳои зарурӣ чораҳои таъсиррасонии интизомӣ ва ҷамъиятий дида мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 130. Вазифаҳои маъмурият

Маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ӯҳдадор мебошад, ки меҳнати коргарон ва хизматчиёнро дуруст ташкил намояд, барои афзоиши маҳсулнокии меҳнат шароит фароҳам оварад, интизоми меҳнатӣ ва истеҳсолиро таъмин кунад, ба қонунҳои оид ба меҳнат ва ба қоидаҳои муҳофизати меҳнат бечунучаро риоя намояд, ба эҳтиёҷот ва талаботи коркунон бодикӯат муносибат кунад, шароити меҳнат ва майшати онҳоро беҳтар гардонад.

Моддаи 131. Қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнат. Уставҳои оид ба интизом

Тартиботи меҳнат дар корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо бо қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнат муайян карда мешавад, ки ин қоидаҳоро колективҳои меҳнатӣ бо пешниҳоди маъмурият ва комитети иттифоқи касаба дар асоси қоидаҳои намунавӣ тасдиқ менамоянд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Дар баъзе соҳаҳои хоҷагии ҳалқ барои категорияҳои алоҳидаи коргарон ва хизматчиён уставҳои оид ба интизом амал мекунанд.

Моддаи 132. Ҳавасмандгардонӣ ба муваффақиятҳои кор

Барои намунавор ичро кардани ӯҳдадориҳои меҳнатӣ, муваффақиятҳо дар мусобиқаи социалистӣ, зиёд кардани маҳсулнокии меҳнат, беҳтар намудани сифати маҳсулот, барои кори дарозмуддату бенуқсон, навоварӣ дар соҳаи меҳнат ва барои дигар комъёбихо дар соҳаи кор чораҳои зерини ҳавасмаидгардонӣ ба кор бурда мешаванд:

- 1) эълон кардани раҳматнома;
- 2) додани мукофот;
- 3) мукофотонидан бо инъоми қиматбаҳо;
- 4) мукофотонидан бо Грамотаи фахрӣ;
- 5) дохил кардан ба Дафтари фахрӣ, ба Лавҳаи фахрӣ.

Бо қоидаҳои тартиботи дохилии меднатӣ ва уставҳои оид ба интизом дигар хел чораҳои ҳавасмандгардонӣ низ пешбинӣ карда шуданашон мумкин аст.

Моддаи 133. Тартиби татбиқ кардани чораҳои ҳавасмандгардонӣ

Чораҳои ҳавасмандгардониро маъмурнят якҷоя ё бо розигии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот татбиқ менамояд. (Мувофиқи Укази Президиума Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 134. Бартарихо ва имтиёзҳо барои коргарон ва хизматчиёне, ки ӯҳдадориҳои меҳнатии худро бомуваффақият ва софдилона ичро менамоянӣ

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки ӯҳдадориҳои меҳнатиашонро бомуваффақият ва софдилона ичро мекунанд, бартарихо ва имтиёзҳо дар соҳаи хизматрасонии иҷтимоӣ-маданий ва манзилий-маишӣ (путёвкаҳо ба санаторияҳо ва хонаҳои истироҳат, беҳтар намудани шароити манзилий — ва монанди инҳо) дар навбати аввал дода мешаванд. Ин гуна коркунон дар вакти пешбарӣ ба кори болотар низ бартарӣ доранд.

Моддаи 135. Чораҳои ҳавасмандгардонӣ барои хизматҳои маҳсуси меҳнатӣ

Коргарон ва хизматчиён барои хизматҳои маҳсуси меҳнатиашон ба гирифтани инъом, мукофотонидан бо ордену медальҳо, грамотаҳои фахрӣ, нишонҳои сарисинагӣ ва додани номҳои фахрӣ ва унвони коркуни беҳтарини ҳамин ихтисос ба органҳои болоӣ пешниҳод карда мешаванд.

Моддаи 136. Ҷазо барои вайрон кардани интизоми меҳнат

Маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот барои вайрон кардани интизоми меҳнат ҷазои зерини интизомӣ медиҳад:

- 1) танбех;
- 2) выговор;
- 3) выговори қатъӣ;

4) ба кори каммузд ба мӯҳлати то се моҳ гузаронидан ё ба ҳамон кадар мӯҳлат ба вазифаи пасттар фуровардан;

барон муентазам вайрон кардани интизоми меҳнат, бе сабабҳои узрнок ба кор наомадан, дар ҳолати мастиӣ, дар ҳолати сархушӣ аз нашъа ва моддаи заҳрнок ба кор омадан коргар ва ё хизматчӣ ба кори дигари муздаш камтар гузаронида шуда, ё ба мӯҳлати дар абзаци якуми ҳамин банд зикрёфта ба вазифаи пасттар гузаронда шуданаш мумкин аст (мувофиқи Укази

Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988);

5) аз кор холӣ кардан (бандҳои 3, 4, 7 ва 8 моддаи 36). (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13 июняи соли 1986).

Бо қонунҳои оид ба ҷавобгарии интизомӣ ва бо уставҳои оид ба интизом барои категорияҳои алоҳидаи коргарон ва хизматчиён дигар хел ҷазои интизомӣ низ пешбинӣ карда шуданаш мумкин аст.

Коркуноне, ки вазифаҳои дар номгӯи маҳсус пешбинӣ кардашударо ишғол мекунанд, мувофиқи қонунҳои оид ба ҷавобгарии интизомӣ бо тартиби тобеият аз ҷиҳати интизом ҷавобгар мебошанд.

Моддаи 137. Мӯхлат ва тартиби додани ҷазои интизомӣ

Ҷазоҳои интизомиро маъмурият бевосита баъди ошкор шудани кирдор медиҳад.

Пеш аз додани ҷазо аз вайронкунандай интизоми меҳнат бояд баёнот талаб карда гирифта шавад.

Ҷазо баъди рӯзи ошкор шудани кирдор аз як моҳ дер намонда дода мешавад, вақти қасалии коркун ё дар отпуш будани ў ба ин ҳисоб намедарояд.

Пас аз шаш моҳи рӯзи содир кардани кирдор ҷазо додан мумкин нест.

Ҷазо бо фармон (амр) эълон карда шуда, коркун барои аз он огоҳ шуданаш имзо мемонад ва ба маълумоти тамоми колектив расонда мешавад.

Ба ҷазои интизомӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонун эътиroz кардан мумкин аст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Органе, ки баҳси меҳнатиро дидা мебарояд, ҳуқуқ дорад вазнинии кирдори содиршуда, ҳолатҳоеро, ки кирдор содир карда шудааст, кори пештара ва рафтори коргар ё хизматчӣ,

инчунин ба вазнинии кирдори содиршуда мувофиқ, будан ё набудани ҷазои интизомиро ба назар гирад. (Мувофиқи Указа Президиума Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 138. Интихоби чораи ҷазо

Дар вақти додани ҷазои интизомӣ бояд вазнинии кирдори содир кардашуда, ҳолатҳое, ки дар онҳо кирдор содир карда шудааст, инчунин кори пештараи коргар ё хизматчӣ ба назар гирифта шаванд.

Моддаи 139. Мумкин набудани додани якчанд ҷазо барои як вайронкуни интизоми меҳнат

Барон ҳар як вайронкуни интизоми меҳнат танҳо як ҷазои интизомӣ додан мумкин аст.

Моддаи 140. Мӯхлати амали ҷазои интизомӣ

Агар дар давоми як соли баъди рӯзи додани ҷазо коргар ё хизматчӣ ҷазои нави интизомӣ нагирад, дар он сурат ӯ ҷазои интизомӣ нагирифтагӣ ҳисоб мешавад.

Моддаи 141. Бардоштани ҷазои интизомӣ

Агар коргар ё хизматчӣ интизоми меҳнатиро дигар вайрон накунад ва дар айни хол ҳудро ҳамчун коркуни хуб ва софдил нишон дихад, он гоҳ роҳбари корхона, муассиса, ташкилот метавонад пеш аз тамом шудани муддати яксола ҳам дар бораи бардоштани ҷазои додашуда фармон (амр) барорад.

Моддаи 142. Барои дида баромадан ба суди рафиқона ё ташкилоти ҷамъияти ҳулӯзӣ супурдани масъалаи вайрон кардани интизоми меҳнат

Маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот ҳуқуқ дорад, ки ба ҷои додани ҷазои интизомӣ масъалаи вайрон кардани интизоми меҳнатро барои диде баромадан ба колективи меҳнатӣ, суди рафиқона ё ташкилоти ҷамъиятӣ супорад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

БОБИ XI МУҲОФИЗАТИ МЕҲНАТ

Моддаи 143. Таъмин намудани шароити солим ва бехатари меҳнат

Дар ҳамаи корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо шароити солим ва бехатари меҳнат муҳайё карда мешавад.

Вазифаи таъмин намудани шароити солим ва бехатари меҳнат ба зиммаи маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо гузошта мешавад.

Маъмурият вазифадор аст воситаҳои ҳозиразамони техникаи бехатариеро, ки маъюбшавии истеҳсолиро пешгирий мекунанд, ҷорӣ кунад, инчунин шароити санитарӣ-гигиениро, ки қасалиҳои қасбии коргарон ва хизматчиёнро пешгирий менамояд, таъмин кунад.

Коллективҳои меҳнатӣ планҳои комплексии оид ба беҳтар намудани шароит, муҳофизати меҳнат ва тадбирҳои санатории солимгардониро муҳокима намуда ва маъқул дониста, иҷрои ин планҳоро назорат менамоянд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 144. Риоя кардани талаботи муҳофизати меҳнат дар вақти соҳтмон ва истифодабарии биноҳо, иншоот ва таҷхизоти истеҳсолот

Биноҳо, иншоот, таҷхизоти истеҳсолот, процессҳои технологӣ бояд ба талаботе, ки шароити солим ва бехатарии меҳнатро таъмин мекунад, мувофиқ бошанд.

Ин талабот оқилона фоида бурдани территория ва биноҳои истеҳсолот, дуруст истифода бурдани таҷхизот ва ташкили дурусти процессҳои технологи, аз таъсири шароити зарарноки меҳнат муҳофизат кардани коркунон, мувофиқи нормаҳо ва қоидаҳои санитарӣ-гиgienӣ нигоҳ доштани биноҳои истеҳсолот ва ҷойҳои кор, ҷиҳозонидани биноҳои санитарӣ-маиширо дар бар мегиранд.

Дар вақти ба лоиҳагирӣ, соҳтмон ва истифодабарии биноҳо ва иншооти истеҳсолот қоидаҳо ва нормаҳои муҳофизати меҳнат бояд риоя карда шаванд.

Моддаи 145. Манъ будани ба истифода супурдани корхонаҳое, ки ба талаботи муҳофизати меҳнат мувофиқ нестанд

Ягон корхона, цех, участка, истеҳсолот, агар дар онҳо шароити солим ва бехатари меҳнат таъмин карда нашуда бошад, қабул карда ба истифода супурда шуданаш мумкин нест.

Бе иҷозати органҳое, ки назорати давлатии санитарӣ ва техникро ба ҷо меоваранд, инчунин бе иҷозати инспекцияи техникии иттифоқҳои касаба (моддаи 249) ва комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилоте, ки объектро ба истифода мегирад, ба кор андохтани объектҳои нав ва аз нав соҳташуда мумкин нест. (Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 146. Манъ будани тайёр кардан ва ба истеҳсоли сериягӣ супурдани намунаҳои машинаҳои нав ва дигар хел таҷхизоти истеҳсолот, ки ба талаботи муҳофизати меҳнат мувофиқ нестанд

Ягон намунаи машинаи нав ва дигар хел таҷхизоти истеҳсолоти бе иҷозати органҳои даҳлдори назорати давлатӣ тайёр карда ва ба истеҳсоли сериягӣ супурда шуданаш мумкин нест.

Моддаи 147. Вазифаҳои маъмурият дар хусуси сабук ва солим гардонидани шароити меҳнати коргарон ва хизматчиён

Маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ӯҳдадор аст, ки барои сабук ва солим гардонидани шароити меҳнати коргарон ва хизматчиён бо роҳи механиконидан ва автоматиконидани процессҳои истеҳсолот, бартараф намудани чангӯ ғубор ва газолудии ҳавои атроф, мағал, ларзиш, нурфишонӣ ва дигар хел заарнокиҳои истеҳсолот чораҳо бинад, инчунин барои профилактикаи маъюбшавӣ дар истеҳсолот, касалиҳои қасбӣ ва дигар хел касалиҳо чорабиниҳо гузаронад.

Моддаи 148. Қоидаҳои муҳофизати меҳнат, ки барои маъмурият ҳатмианд

Маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ӯҳдадор аст, ки ба қадри даркорӣ аз ҷиҳати техниқӣ ҷиҳозонидани ҳамаи ҷойҳои корро таъмин намояд ва дар он ҷойҳо мувофиқи қоидаҳои муҳофизати меҳнат (қоидаҳои техникаи бехатарӣ, нормаҳо ва қоидаҳои санитарӣ ва ғайра) шароити кор муҳайё карда истад. Ин гуна қоидаҳоро (қодаҳои барои ҳамаи соҳаҳои ҳоҷагии ҳалқ ягона ё байнисоҳавӣ) мувофиқи асосҳои қонунҳои Иттифоқи РСС ва Республикаҳои иттифоқӣ оид ба меҳнат Совети Вазирони СССР ё худ бо супориши он дигар органҳои давлатӣ якҷоя бо ВЦСПС ё бо розигии вай тасдиқ мекунанд.

Қоидаҳо ва нормаҳои соҳавии муҳофизати меҳнатро бо тартиби муқарраршуда вазоратҳо, комитетҳои давлатӣ, идораҳо, органҳои назоратӣ якҷоя бо комитетҳои марказии иттифоқҳои қасабаи даҳлдор ё бо розигии онҳо тасдиқ мекунанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 майи соли 1981).

Агар дар қоидаҳо талибе набошад, ки риояи он ҳангоми иҷрои кор барои таъмин намудани шароити бехатари меҳнат зарур аст, маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот бо розигии комитети иттифоқи қасабаи корхона, муассиса, ташкилот

чораҳое мебинад, ки шароити бехатари меҳнатро таъмин мекарда бошанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикисточ аз 26 июли соли 1987).

Вазифаи ба коргарон ва хизматчиён дар хусуси техникам бехатарӣ, санитарияи истеҳсолот, муҳофизат аз сӯхтор ва доир ба дигар ҳел қоидаҳои муҳофизати меҳнат дастур додан, инчунин аз болои ба дамаи талаботи дастуруламалҳои оид ба муҳофизати меҳнат риоя кардани коркунон назорат бурдан ба зиммаи маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо гузашта мешавад.

Моддаи 149. Дастуруламалҳои оид ба муҳофизати меҳнат ки барои коргарон ва хизматчиён ҳатмианд

Коргарон ва хизматчиён ӯҳдадоранд, ки ба дастуруламалҳои оид ба муҳофизати меҳнат, ки қоидаҳои иҷрои корҳо ва рафтторро дар биноҳои истеҳсолот ва майдончаҳои соҳтмон муқаррар мекунанд, риоя кунанд. Ин гуна дастуруламалҳоро маъмурияти корхона, ташкилот якҷоя бо комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот кор карда мебароянд ва тасдик мекунанд. Вазорату комитетҳои давлатӣ, идораҳо бо розигии комитетҳои марказии иттифоқҳои касаба дар мавриди зарурӣ бошад, инчунин бо розигии органҳои даҳлдори назорати давлатӣ (моддаи 249) барои коргарони касбҳои асосӣ дастуруламалҳои типии оид ба муҳофизати меҳнатро тасдиқ карда метавонанд. (Мувофиқи Указҳои Президиума Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981 ва аз 26 июли соли 1984).

Коргарону хизматчиён инчунин ӯҳдадоранд, ки талабҳои муқарраршудаи истифодаи машинаю механизмҳоро риоя кунанд, аз воситаҳои муҳофизати шаҳсӣ, ки ба онҳо дода мешаванд, истифода баранд.

Колективҳои меҳнатӣ аз тарафи тамоми коркунон риоя карда шудани қоидаю дастуруламалҳои оид ба муҳофизати меҳнатро дар корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо назорат

мекунанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 150. Назорат ба риояи талаботи муҳофизати меҳнат

Ба зиммаи маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо вазифа гузошта мешавад, ки аз болои ба ҳамаи талаботи дастуруламалҳо ва қоидаҳои муҳофизати меҳнат, техникаи бехатарӣ ва санитарияи истеҳсолот риоя кардани коркунон мунтазам назорат кунад.

Моддаи 151. Маблағҳо барои чорабиниҳои оид ба муҳофизати меҳнат

Барои гузаронидани чорабиниҳои оид ба муҳофизати меҳнат бо тартиби муқарраршуда маблағ ва масолеҳи зарурӣ ҷудо карда мешавад. Ба дигар мақсадҳо сарф кардани ин маблағу масолеҳ манъ аст.

Тартиби истифода бурдани маблағу масолеҳи мазкур дар шартномаҳои колективӣ ё созишномаҳои оид ба муҳофизати меҳнат, ки дар байни маъмурият ва комитета иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот баста мешаванд, муайян карда мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Коллективҳои меҳнатӣ истифодаи маблағҳои барои муҳофизати меҳнат таъиншударо назорат мекунанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 152. Додани либоси маҳсус ва дигар воситаҳои муҳофизати шаҳсӣ

Дар корҳои шароити меҳнаташон заарнок, инчунин дар корҳое, ки дар шароити ҳарорати маҳсус гузаронида мешаванд ё ки бо ифлосшавӣ вобастаанд, ба коргарон ва хизматчиён аз рӯи нормаҳои муқаррар кардашуда либоси маҳсус, пойафзоли маҳсус

ва дигар хел воситаҳои муҳофизати шаҳсӣ бепул дода мешаванд.

Маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот вазифадор аст, ки нигоҳ доштан, хушк кардан, шустан, бо усулҳои химиявӣ тоза кардан, аз ҷангӯ губор, аз микробу моддаҳои заарнок, аз газ, моддаҳои радиоактивӣ тоза кардан ва таъмир намудани онҳоро ташкил кунад.

Моддаи 153. Додани собун ва моддаҳои безараркунанда

Дар корҳое, ки бо ифлосшавӣ вобастаанд, ба коргарон ва хизматчиён аз рӯи нормаҳои муқаррар кардашуда бепул собун дода мешавад. Барои иҷрои корҳое, ки дар онҳо моддаҳои заҳрнок ба пӯст заарар расониданашон мумкин аст, мувофиқи нормаҳои муқарраршуда бепул воситаҳои шустушӯ ва безараргардонанда дода мешаванд.

Моддаи 154. Додани шир ва хӯроки муолиҷавӣ - профилактикаӣ

Дар корҳои шароити меҳнаташон заарнок ба коргарон ва хизматчиён аз рӯи нормаҳои муқаррар кардашуда бепул шир ё худ дигар хел хӯроквории ба он баробар дода мешавад.

Дар корҳои шароити меҳнаташон маҳсусан заарнок мувофиқи нормаҳои муқаррар кардашуда бепул хӯроки муолиҷавӣ - профилактикаӣ дода мешавад.

Моддаи 155. Аз муоинаи тиббӣ гузаштани коргарон ва хизматчиёни баъзе категорияҳо

Коргарон ва хизматчиёне, ки корҳои вазнин ва корҳои шароити меҳнаташон заарнок ё хатарнок (аз ҷумла корҳои зеризаминиро), инчунин корҳои бо ҳаракати нақлиёт вобаста бударо иҷро мекунанд, барои муайян кардани мувофиқати онҳо ба кори супурдашаванда ва пешгирий намудани касалии касбӣ дар вақти ба кор дохил шуданашон аз муоинаи пешакии ҳатмии тиббӣ ва дар давраи корашон ҳар сари чанд вақт (шахсони синнашон то 21 сола — ҳарсол) аз муоинаи тиббӣ мегузаранд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Коркунони корхонаҳои саноати ҳӯрокворӣ, ҳӯроки умумӣ ва савдо, иншооти водопровод, муассисаҳои муолиҷавӣ-профилактиկӣ ва кӯдакона, инчунин коркунони баъзе корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳои дигар бо максади муҳофизати саломатии аҳолӣ аз ин гуна муоинаи тиббӣ мегузаранд.

Моддаи 156. Гузаронидан ба кори сабуктар

Маъмурият ӯҳдадор аст, ки коргарон ва хизматчиёнеро, ки аз ҷиҳати аҳволи саломатиашон барои ба кори сабуктар гузаронидан мӯҳтоҷанд, бо розигии худи онҳо, мувофиқи хулосаи тиббӣ мувакқатан ё бе маҳдудияти мӯҳлат ба ин гуна кор гузаронад.

Моддаи 157. Додани музди меҳнати коркуноне, ки аз ҷиҳати аҳволи саломатиашон ба кори сабуктар гузаронида шудаанд

Дар сурати аз ҷиҳати аҳволи саломатиашон ба кори сабуктари муздаш камтар гузаронида шудан ба коргарон ва хизматчиён дар давоми ду ҳафтаи баъди гузаштан ба кори дигар музди миёнаи кори пештараашон дода мешавад, вале дар мавриҷое, ки дар қонунҳои Иттилоқи РСС ва РСС Тоҷикистон пешбинӣ карда шудааст, музди миёнаи кори пештараашон дар тамоми вақти ичро кардани кори муздаш камтар дода мешавад ё ҳуд аз рӯи сугуртаи давлатии иҷтимоӣ ёрдампулӣ дода мешавад.

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки аз сабаби ба қасалии сил ё қасалии қасбӣ гирифтор шуданашон ба дигар кори муздаш камтар гузаронида шудаанд, барои ҳамаи вақти ба ин кор гузаронида шудан, вале «на зиёдтар аз ду моҳ аз рӯи варақаи беморӣ ба ҳамон андоза ёрдампулӣ дода мешавад, ки он якҷоя бо музди кори нав аз музди пурраи ҳақиқии кори пештараашон зиёд набошад. Агар маъмурият дар мӯҳлати дар варақаи беморӣ нишон додашуда дигар кор ёфта на дода бошад, он гоҳ.

ёрдампулӣ барои рӯзхое, ки бо ин сабаб бекор гузаштаанд, дар асосҳои умумӣ дода мешавад.

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки аз сабаби маъюб шудан ё дигар хел зарар дидани саломатиашон, ки он ба кор вобаста аст, муваққатан ба кори каммуздтар гузаронида шудаанд, маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот, ки барои ба саломатӣ зарар расидан ҷавобгар аст, фарқи байни музди кори пештара ва музди кори навашонро медиҳад. Ин гуна фарқ то барқарор гардидани қобилияти меҳнат ё муқаррар карда шудани гумшавии устувори қобилияти меҳнат ё худ то инвалид шудан дода мешавад.

Моддаи 158. Танаффусҳо барои гармшавӣ ё қатъ кардани кор дар вақтҳои хунуки сол

Агар дар вақтҳои хунуки сол дар ҳавои кушод ё дар биноҳои пӯшидаи гарм карда намешудагӣ кор карда шавад, ба коргарон ва хизматчиён барои гармшавӣ танаффусҳо дода мешаванд ё худ, мумкин аст, ки кор қатъ карда шавад.

Ҳарорати ҳаво ва зӯрии шамолро дар ҷои кор, ки дар ҳар маҳалли иқлимии даҳлдор барои додани танаффусҳо ё қатъ карда шудани корҳо асос мешавад, комитети иҷроияи Совети районии (шаҳрии) депутатҳои ҳалқӣ муқаррар мекунад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Шумора ва давомияти танаффусҳо, ҷойҳои гармшавии коркунони корхона ё гурӯҳҳои алоҳидаро маъмурият бо якҷоягии комитети иттифоқи қасаба вобаста ба шароити маҳал муайян мекунад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Танаффусҳои гармшавӣ ба ҳисоби вақти кор медароянд ва барои онҳо аз рӯи ставкаи тарифии (окладии) коркун музд дода мешавад.

Агар кор дар натиҷаи пастии ҳарорат ё шамоли саҳт қатъ шавад, маъмурият ҳукук дорад, ки коркунро ба бинои гарм ба

кори дигар гузаронад.

Дар сурати бо ҳамин сабаб ба кори муздаш камтар гузаронида шудан музди меҳнат мувофиқи тартиб ва шартҳои пешбиникардаи моддаи 32 ҳамин Кодекс дода мешавад. Агар имконияти ба дигар кор гузаронидан набошад, музди меҳнат ҳамчун дар сурати бекормоние, ки на бо айби коркунон рӯй дода аст, дода мешавад (моддаи 93).

Моддаи 159. Танаффусҳо ё қатъ кардани кор дар вақтҳои гарми сол

Дар сурати дар вақтҳои гарми сол дар ҳавои кушод ё дар биноҳои пӯшидаи бе вентиляцияи маҳсус кор кардан ба коргарон ва хизматчиён танаффусҳо дода мешавад ё ки мумкин аст кор қатъ карда (хобонда) шавад.

Ҳарорати ҳаворо дар ҷои кор, ки дар маҳалли иқлимии даҳлдор барои додани танаффусҳо ё қатъ карда шудани корҳо асос мешавад, комитети иҷроияи Совет районии (шаҳрии) депутатҳои ҳалқӣ муқаррар мекунад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олки РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Шумора ва давомияти танаффусҳоро барои коркунони "корхона ё гурӯҳҳои алоҳидаи онҳо маъмурият бо якҷоягии комитети иттифоқи касаба вобаста ба шароити маҳал муайян мекунанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Ин танаффусҳо ба ҳисоби вақти кор намедароянд ва барои онҳо музд дода намешавад.

Моддаи 160. Гузаронидан ба кори дигар дар мавриди қатъ гардидани кор аз сабаби гармии зиёди ҳаво

Агар дар вақтҳои гарми сол аз сабаби гармии зиёди ҳаво кор қатъ карда шавад, маъмурият ҳуқуқ дорад, ки коркунро ба дигар кори шароити меҳнаташ мусоидтар гузаронад.

Дар вақти бо ин сабаб ба кори муздаш камтар гузаронида

шудан музди меҳнат мувофиқи тартиб ва шартҳои дар моддаи 32 ҳамин Кодекс пешбинӣ кардашуда дода мешавад.

Моддай 161. Додани танаффусҳо ба боркунандагон дар корҳои боркунию борфурорӣ

Ба боркунандагоне, ки дар корҳои боркунию борфурорӣ кор мекунанд, ба гайр аз танаффуси ҳӯроқхӯрӣ, дар давоми сменаи кор боз барои дамгирий танаффусҳои маҳсус дода мешаванд, ки онҳо ба ҳисоби вақти кор медароянд. Давомият ва тақсимкуни ин танаффусҳо бо қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ муқаррар карда мешавад.

Моддай 162. Бо оби газдори шӯртаъм таъмин кардани коргарон ва хизматчиёни цехҳои гарм

Маъмурияти корхона, ташкилот вазифадор аст, ки коргарон ва хизматчиёни цехҳои гармро бепул ва дар вақташ бо оби газдори шӯртаъми ҳарораташ муқаррар кардашуда таъмин карда истад.

Цехҳо ва участкаҳои истеҳсолотро, ки коркунонн онҳо бо оби газдори шӯртаъм таъмин карда мешаванд, органҳои назорати санитарӣ бо розигии маъмурияти корхона, ташкилот муқаррар мекунанд.

Моддай 163. Татбиқи меҳнати инвалидон ва дигар шахсони қобилияти меҳнатиашон кам

Маъмурият вазифадор аст, ки ба инвалидон ва дигар шахсони қобилияти меҳнатиашон кам, ки дар корхона, муассиса, ташкилот кор мекунанд, мувофиқи тавсияҳои тиббӣ кор ёфта дихад.

Дар мавридҳои пешбиникардаи қонунҳо маъмурият вазифадор аст, ки ба тариқи аз кор таъминкуни инвалидонро ба кор қабул кунад, инчунин барои онҳо мувофиқи тавсияҳои тиббӣ вақти нопурраи кор муқаррар намояд.

Ба корҳои зиёда аз вақти кор, дар рӯзҳои истироҳат ва ба

кори шабона ҷалб кардани инвалидон факат бо розигии худи онҳо ва ба шарте роҳ дода мешавад, ки агар ин гуна кор бо тавсияҳои тиббӣ манъ карда нашуда бошад.

Моддаи 164. Ёрии нахустини тиббӣ

Дар вақти рӯй додани ҳодисаҳои бадбахтӣ ва дар ҷои кор ногаҳон касал шудани коргарон ва хизматчиён маъмурияти корхона муассиса, ташкилот вазифадор аст, ки дар хусуси бо ёрии нахустини тиббӣ таъмин намудани онҳо ҷораҳо бинад.

Моддаи 165. Бо воситаи нақлиёт бурдани коргарон ва хизматчиёне, ки дар ҷои кор касал шудаанд

Дар мавридиҳои зарурӣ коргарон ва хизматчиёне, ки дар ҷои кор касал шудаанд, ба муассисаҳои муолиҷавӣ-профилактикаӣ аз ҳисобӣ корхона, муассиса ё ташкилоте, ки коргар ё хизматчи касалшуда дар он ҷо кор мекунад, бо нақлиёт бурда мешаванд.

Моддаи 166. Вазифаҳои маъмурият дар бобати тафтиш кардан ва ба хисоб гирифтани ҳодисаҳои фалокат дар истеҳсолот

Маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо вазифадор аст, ки бо иштироки намояндагони комитети иттилоғи касаба, вале дар мавридиҳои бо қонун муқарраршуда, инчунин бо иштироки намояндагони дигар органҳо ҳодисаҳои фалокати дар истеҳсолот рӯйдодаро дар вақташ ва дуруст тафтиш карда барояд ва ба хисоб гирад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Маъмурият вазифадор аст, ки дар бораи ҳар як ҳодисаи фалокат дар истеҳсолот аз рӯи шакли муқаррар кардашуда акт тартиб дихад.

Маъмурият вазифадор мебошад, ки бо талаби шахси заардида нусхаи тасдик кардашудаи акти дар бораи ҳодисаи фалокат тартиб додашударо баъди тамом шудани тафтиши он аз 3 рӯз дер намонда ба ӯ супорад.

Агар маъмурият дар бораи ҳодисаи фалокат тартиб додани актро рад кунад ё ки шахси заардида бо ҳолатҳои дар акт баён кардашудаи ҳодисаи фалокат розӣ набошад, ӯ (шахси заардида) ҳуқуқ дорад ба комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот муроҷиат кунад, ки қарори он барои маъмурият ҳатмист. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Маъмурият вазифадор аст, ки дар асоси материалҳои тафтиш ва баҳисобгирии ҳодисаҳои фалокат барои бартараф намудани сабабҳои рӯйдихии ҳодисаҳои фалокат дар вақташ чораҳои зарурӣ бинад.

Моддаи 167. Ҷавобгарии моддии корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо барои зараре, ки ба саломатии коргар ва хизматчиён расонда шудааст

Корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо мувофиқи қонунҳои Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон барои зарари ба коргарон ва хизматчиён дар натиҷаи маъюбшавӣ ё дигар хел заарбинии саломатиашон расондашуда, ки ин ба ӯҳдадориҳои меҳнатии худро ичро кардани онҳо вобаста аст, аз ҷиҳати моддӣ ҷавобгар мебошанд.

**БОБИ XII
МЕҲНАТИ ЗАНОН**

Моддаи 168. Корхое, ки дар онҳо истифода бурда шудани меҳнати занон манъ аст

Дар корҳои вазнин ва дар корҳои шароити меҳнаташон заарнок, инчунин дар корҳои зеризаминиӣ ба ғайр аз баъзе корҳои зеризаминиӣ (корҳои ғайриҷисмонӣ ё корҳои хизматрасонии санитарӣ ва майшиӣ) истифода бурда шудани меҳнати занон манъ аст.

Ба занон фармудани корҳои бардоштан ва қашондани чизҳои

вазнин, ки вазнашон аз ҳадди нормаҳои барои онҳо муқаррарар кардашуда зиёд мебошад, манъ аст.

Моддаи 169. Махдуд кардани меҳнати занон дар

Ба зиммаи занон гузоштани корҳое, ки дар вақти шаб ичро карда мешаванд, манъ аст, ғайр аз он соҳаҳои хоҷагии халқ, ки инро зарурати маҳсус талаб мекунад ва ин ба сифати чораи мувакқатӣ иҷозат дода мешавад.

Дар сурати ташкил кардани корҳои сменагӣ ба заноне, ки фарзандони то ҳаштсола доранд, имкониятҳои истеҳсолотро ба назар гирифта, барои кор кардан дар корҳои рӯзона бартарӣ дода мешавад.

Моддаи 170. Манъ будани ҷалб карда шудани занони ҳомиланок ва заноне, ки қӯдакони то дусола доранд, ба корҳои шабона, зиёда аз вақти кор, ба корҳои рӯзи истироҳат ва фиристодан ба командировка

Ба ҷалб карда шудани занони ҳомиланок ва заноне, қӯдакони то дусола доранд ба корҳои шабона, корҳои зиёда аз вақти кор ва ба корҳои рӯзи истироҳат ва фиристодан ба командировка роҳ дода намешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 9 сентябри соли 1987).

Моддаи 171. Махдуд кардани ба корҳои зиёда аз вақти кор ҷалб кардан ва ба командировка фиристодани заноне, ки қӯдакони аз дусола то ҳаштсола доранд

ЗАНОНЕро ки қӯдакони аз дусола то ҳаштсола доранд, бе розигии худи онҳо ба корҳои зиёда аз вақти кор ҷалб кардан ё ба комадировка фиритодан мумкин нест. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 9 ноябрри соли 1987).

Моддаи 172. Ба кори сабуктар гузаронидани занони ҳомила ва заноне, ки қӯдакони то якунимсола доранд

Ба занони ҳомила мувофиқи хulosai тиббӣ нормаи ичрои кор, нормаи хизмат кам карда мешавад ва ё онҳо ба кори дигари сабуктар ва таъсири омилҳои номусоиди истеҳсолӣ надошта гузаронида шуда, ба онҳо музди миёнаи кори пештараашон дода мешавад.

Моддаи 173. Отпускҳои давраи ҳомиланокӣ, таваллуд ва нигоҳубини қӯдак

Ба занон ҳангоми ҳомиланокӣ ва таваллуд ба муддати панҷоҳу шаш рӯзи календарӣ пеш аз таваллуд ва панҷоҳу шаш рӯзи календарӣ баъди таваллуд (дар сурати таваллуди номӯътадил ва ё зоида шудани ду ва зиёдтар қӯдак – ҳафтод рӯз) отпуш дода, бо ҳоҳиши зан дар сурати доштани стажи умумии кори камаш барои нигоҳубини қӯдаки то як сола отпуски муздаш қисман додашаванда дода, барои ин даври аз рӯи сугуртаи иҷтимоии давлатӣ ёрдампулӣ дода мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 августи соли 1982).

Моддаи 174. Ба отпуски давраи ҳомиланокӣ ва баъди таваллуд ҳамроҳ кардани отпуски ҳарсола

Пеш аз отпуски давраи ҳомиланокӣ ва баъди таваллуд ё ҳуд бевосита баъди он ба зан, дар асоси аризааш, сарфи назар аз стажи кории дар ҳамон корхона, муассиса, ташкилот доштаи ӯ, отпуски ҳарсола дода мешавад.

Моддаи 175. Отпуски иловагии бемаош ба модароне, ки қӯдакони то якунимсола доранд

Ба ғайр аз отпускҳои давраи ҳомиланокӣ, таваллуд ва нигоҳубини қӯдак, ба зан, дар асоси аризай ӯ барои нигоҳубини қӯдаки то якунимсола отпуски иловагии

бемаош дода мешавад. Дар давраи отпуск ҷои кор (вазифаи) зан нигоҳ дошта мешавад.

Ин отпускро пурра ва ё то якунимсола шудани кӯдак қисм – қисм дар ҳар вақт истифода бурдан мумкин аст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 августи соли 1982).

Вақти отпуски бемаош ба ҳисоби стажи умумӣ ва ихтинос медарояд, вале ба ҳисоб стаже, ки барои отпускҳои ояндаи навбатӣ ва иловагӣ ҳуқуқ медиҳад, дохил намешавад.

Бо хоҳиши зан дар давраи отпуски барои нигоҳубини кӯдак гирифтааш вай метавонад дар шароити вақти нопурраи кор ё худ дар хона кор кунад. Дар ин маврид барои ў ҳуқуқи гирифтани ёрдампулӣ дар давраи отпуски қисман муздноки нигоҳубини кӯдак нигоҳ дошта мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 9 ноябри соли 1987).

Моддаи 176. Отпускҳо ба заноне, ки кӯдаконро ба фарзандӣ гирифтаанд

Ба заноне, ки кӯдакони навзодро бевосита аз таваллудхона ба фарзандӣ гирифтаанд, барои давраи аз рӯзи ба фарзандӣ гирифтани то гузаштани 56 рӯзи пас аз таваллуди кӯдак отпуск дода, барои ин давра аз ҳисоби сугуртаи давлатии иҷтимоӣ ёрдампулӣ дода мешавад.

Бо хоҳиши зане, ки кӯдакро ба фарзандӣ гирифтааст, дар сурати камаш як сол стажи умумии кори доштанаш ба вай барои нигоҳубини кӯдак то яксола шуданаш қисман отпуски пулакӣ дода дар ин давра аз рӯи сугуртаи давлатии иҷтимоӣ ёрдампулӣ дода мешавад.

Дар асоси аризai зане, ки кӯдакро ба фарзандӣ гирифтааст, ба вай инчунин барои нигоҳубини кӯдак то якунимсола шуданаш отпуски иловагии бемаош дода мешавад (моддаи 175).

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июни соли 1984).

Моддаи 177. Танаффусҳо барои ба кӯдак хӯрокдиҳӣ

Ба заноне ки кӯдакони то якунимсола доранд, ба ғайр аз танаффуси умумии барои дамгирию хӯрокхӯрӣ, барои ба кӯдак хӯрокдиҳӣ низ танаффусҳои иловагӣ дода мешаванд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 9 ноябри соли 1987).

Ии гуна танаффусҳо камаш баъди ҳар се соат дода мешавад, ки давомияти ҳар қадоми онҳо бояд аз 30 дақиқа кам набошад. Дар сурати ду ва зиёда будани кӯдакони то якунимсола давомияти танаффусҳо мувофиқан зиёд карда мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 9 ноябри соли 1987).

Танаффусҳои барои ба кӯдак хӯрокдиҳӣ ба ҳисоби вақти кор медароянд ва барои онҳо аз рӯи музди миёнаи кор музд дода мешавад.

Бо ҳоҳиши модар танаффусҳои барои ба кӯдак хӯрокдиҳӣ якҷоя карда, ба танаффуси хӯрокхӯрӣ ҳамроҳ карда ё худ ба аввали вақти кор ё ба охири вақти кор (сменаи кор) бо мувофиқан кӯтоҳ шудани он гузаронида шуданашон мумкин аст, ба шарте ки ин кор мувофиқи хулосаи духтур ба саломатии модар ва кӯдак заарнок набошад.

Моддаи 178. Гарантияҳо дар вақти ба кор қабул кардан ва манъ будани аз кор ҳолӣ кардани занони ҳомила, ва заноне ки кӯдакони то якунимсола доранд.

Бо сабабҳои бевосита ба ҳомиланокӣ ё ба кӯдакон хӯрокдиҳӣ ба кор қабул накардани занон ва кам кардани кори онҳо манъ аст.

Бо ташаббуси маъмурият аз кор ҳолӣ кардани занони ҳомилаю ва заноне, ки кӯдакони то якунимсола доранд роҳ дода намешавад, ба ғайр аз мавридҳои барҳам дода шудан корхона, муассиса, ташкилот дар ин мавридҳо зан баъди аз кор таъмин карда шавад. Ҳатман бо кор таъмин кардани занони ҳомилава

занонеро, ки кӯдакони то синни якунимсола доранд маъмурият чунини дар мавриди аз кор баъди ба охир расидани шартномаи бемӯҳлати меҳнатӣ холӣ шуданашон ба ҷо меорад.

(Мувофиқи Указҳои Президиуми Совети Олии Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984 ва аз 9 ноября 1987).

БОБИ XIII МЕҲНАТИ ҶАВОНОН

Моддаи 179. Ҳуқуқҳои меҳнатии шахсони аз ҳаждаҳсола хурд

Ноболигон (шахсони синнашон ба ҳаждаҳ нарасида) аз ҷиҳати муносибатҳои ҳуқуқии меҳнати бо болигон баробарҳуқуқ мебошанд, аммо дар соҳаи муҳофизати меҳнат, вақти кор, отпушкҳо ва баъзе шароити дигари меҳнат онҳо аз имтиёзҳое, ки бо Асосҳои қонунҳои Иттифоқи РСС ва республикаҳои иттифоқӣ оид ба меҳнат, ҳамин Кодекс ва дигар қонуну қарорҳо муқаррар карда шудаанд, фоида мебаранд.

Моддаи 180. Синну соле, ки пас аз расидан ба он ба кор қабул кардан мумкин аст

Ба кор қабул кардани шахсони аз шонздаҳсола хурд мумкин нест.

Дар мавридҳои мустасно, бо розигии комитети иттифоқи қасабаи корхона, муассиса, ташкилот шахсоне, ки синнашон ба понздаҳ расидааст, ба кор қабул карда шуданашон мумкин аст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 181. Корҳое, ки дар онҳо истифода бурдани меҳнати шахсони аз ҳаждаҳсола хурд манъ аст.

Дар корҳои ва дар корҳои шароити меҳнаташон заарнок ё ҳавфнок, инчунин дар корҳои зеризамини ӯ бурдани меҳнати

шахсони аз ҳаждаҳсола хурд манъ аст.

Ба ноболиғон фармудани корҳои бардоштан ва қашондани чизҳои вазнин, ки вазнашон аз ҳадди нормаҳои барои онҳо муқаррар кардашуда зиёд мебошад, манъ аст.

Моддай 182. Аз муоинаи тиббӣ гузаштани шахсони аз ҳаждаҳсола хурд

Ҳамаи шахсони аз ҳаждаҳсола хурд танҳо баъди пешакӣ аз муоинаи тиббӣ гузаштанашон ба кор қабул карда мешаванд ва минбаъд, то ҳаждаҳсола шуданашон ҳар сол ҳатман аз муоинаи тиббӣ гузашта истоданашон лозим аст.

Моддай 183. Додани музди меҳнати коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждаҳсола хурд дар сурати кӯтоҳ будани давомияти кори ҳаррӯза

Музди кор ба коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждаҳсола хурд дар сурати кӯтоҳ будани давомияти кори ҳаррӯзаи онҳо ба ҳамон андозае дода мешавад, ки вай ба коргарон ва хизматчиёни категорияҳои даҳлдор дар сурати пурра будани давомияти кори ҳаррӯзаашон дода мешавад, Музди меҳнати коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждаҳсола хурд, ки ба корҳои муздашон корбайъроҳ дода шудаанд, аз рӯи нарҳҳои корбайъе, ки барои коркунони қалонсол муқаррар карда шудаанд, дода мешавад ва барои он вақте ки муддати кори ҳаррӯзаи онҳо ба андозаи он нисбат ба муддати кори ҳаррӯзаи коркунони қалонсол кам карда мешавад, аз рӯи ставкаи тарифи хаққи иловагӣ дода мешавад.

Моддай 184. Нормаҳои коркард барои коргарони ҷавон

Маъмурияти корхона ва ташкилот метавонад аз рӯи тартиби муқарраршуда бо розигии комитети иттифоқи қасабаи корхона, муассиса, ташкилот барои коргарони ҷавоне, ки мактабҳои маълумоти умумиро ҳатм кардаанд ё худ таълими қасбро дар истехсолот гирифтаанд, қасб омухтаанд, нормаҳои кам

Бобокалонов Гоиб Мерганович. Мачмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон

кардашудаи коркардро — ба андоза ва мӯҳлатҳои мувофиқи қонунҳои чори муқаррар кардашуда таъин кунад.

(Мувофиқи Указа Президиума Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 30 май соли 1987).

Моддаи 185. Манъ будани ба корҳои шабона ва зиёда аз вақти кор ҷалб намудани коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждаҳсола хурд

Ба корҳои шабона ва зиёда аз вақти кор ва дар рӯзҳои истироҳат ба кор ҷалб кардани коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждаҳсола хурд манъ аст.

Моддаи 186. Отпускҳо ба коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждаҳсола хурд

Отпускҳои ҳарсола ба коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждаҳсола хурд (моддаи 71) дар фасли тобистон ё ки бо ҳоҳиши худи онҳо дар ҳар вақти сол дода мешаванд.

Моддаи 187. Бронъ барои ба кор ва ба қасбомӯзӣ дар истеҳсолот қабул кардани ҷавонон

Ба ҳамаи корхонаю ташкилотҳо барои ба кор **ва** қасбомузи дар истеҳсолот қабул кардани ҷавононе, ки мактабҳои маълумоти умумӣ, донишкадаҳои қасбҳои техникиро тамом кардаанд, инчунин ба дигар шахсони аз ҳаждаҳсола хурд бронъ муқаррар карда мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиума Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 30 май соли 1987).

Советҳои вилоятии депутатҳои ҳалқӣ планҳои бо кор таъмин кардани ҷавонеро, ки мактабҳои маълумоти умумиро хатм мекунанд, тасдиқ менамояд, супоришҳоро ба корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо сарфи назар аз тобеъияташон мерасонад, ба ичрои онҳо назорат менамояд. Советҳои районӣ,

шаҳрӣ, райони шаҳрии депутатҳоӣ халқӣ планҳои бо кор таъмин кардани ҷавононро, ки мактабҳои маълумоти умумиро хатм мекунанд, тасдиқ мекунанд ва аз тарафи ҳамаи корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо ичро карда шудани ин планҳоро таъмин менамоянд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Моддаи 188. Аз рӯи ихтисос ва қасб бо кор таъмин намудани коргарон ва мутахассисони ҷавоне, ки донишкадаҳоро тамом кардаанд

Коргарони ҷавоне, ки донишкадаҳои қасбҳои техникро тамом кардаанд ва мутахассисони ҷавоне, ки донишкадаҳои олий ва миёнаи маҳсусро тамом кардаанд, мувофиқи ихтисосу қасби гирифтаашон бо кор таъмин карда мешаванд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 30 май соли 1987).

Моддаи 189. Маҳдуд кардани аз кор ҳоликуни коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждаҳсола хурд

Коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждаҳсола хурдро маъмурият бо ташабbusи худ на фақат бо риоя кардани қоидаҳои умумии аз кор ҳоликунӣ, инчунин баъд аз гирифтани розигии комиссияи районии (шаҳрии) оид ба корҳои ноболиғон аз кор ҳолӣ карда метавонад. Дар айни замон ин коргарон ва хизматчиёнро аз рӯи асосҳое, ки дар бандҳои 1, 2 ва 6 моддаи 36 ҳамин Кодекс нишон дода шудаанд, фақат дар мавридҳои мустасно аз кор ҳолӣ кардан мумкин аст, ки дар ин маврид ҳам онҳоро бо кор таъмин накарда, аз корашон ҳолӣ кардан мумкин нест.

Моддаи 190. Манъ будани аз кор ҳоликуни коргарон ва мутахассисони ҷавон бо сабаби таҷрибаи кофии кор надоштанашон

Коргарони ҷавонеро, ки омӯзишгоҳҳои қасбӣ-техникӣ ва

техникро тамом кардаанд ва мутахассисони ҷавонеро, ки донишкадаҳои олий ва миёнаи маҳсусро тамом кардаанд, бо сабабҳои ба қадри кифоя ихтисос ё худ таҷрибаи кофии кор надоштанашон аз кор холӣ кардан мумкин нест.

Моддаи 191. Ҳукуқи падару модар ва шахсони дигар дар ҳусуси талаб кардани бекоркунии шартномаи меҳнатӣ бо ноболиғон

Падару модар, фарзандхондагон ва парастори шахси ноболиғ, органҳои васоят ва паасторӣ, инчунин органҳои давлатӣ, ташкилотҳои ҷамъиятий ва шахсони мансабдоре, ки аз болои риояи қонунҳои оид ба меҳнат мушоҳида ва назорат бурдан ба зиммаи онҳо гузошта шудааст, ҳуқуқ доранд, ки бекор кардани шартномаи меҳнатиро бо ноболиғон (аз он ҷумла шартномаи мӯҳлатнокро ҳам — бандҳои 2 ва 3 моддаи 19) талаб қунанд, агар давом кардани амали он ба саломатии шахси ноболиғ таҳдид намояд ё манфиатҳои қонунии онро вайрон қунад.

**БОБИ XIV
ИМТИЁЗҲО БАРОИ КОРГАРОН
ВА ХИЗМАТЧИЁНЕ КИ ДАР БАРОБАРИ
КОР ТАҲСИЛ МЕКУНАНД**

Моддаи 192. Ташкили касбомӯзӣ дар истехсолот

Маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо барои тайёрии касбӣ ва такмили ихтисоси коргарон ва хизматчиён, ҳусусан ҷавонон, аз ҳисоби корхона, муассиса, ташкилот шаклҳои индивидуалий, бригадавӣ, курсӣ ва дигар шаклҳои касбомӯзиро дар истехсолот ташкил мекунанд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 30 май соли 1987).

Моддаи 193. Таълим дар давоми вақти кор

Дар вақти бевосита дар истеҳсолот бо роҳи таълими шахсӣ, бригадавӣ ва курси тайёр кардани коргарони нав машғулиятҳои назариявӣ ва касбомӯзӣ дар истеҳсолот дар давоми вақти коре, ки бо қонунҳои оид ба меҳнат барои коркунони синну сол, касбҳо ва истеҳсолоти даҳлдор муқаррар карда шудааст, гузаронида мешаванд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 30 май соли 1987).

Моддаи 194. Додани кор мувофиқи ихтисоси гирифташуда

Баъди тамом кардани касбомӯзии истеҳсолотӣ ба коргар мувофиқи маълумотномаи тарифӣ-ихтисотӣ ихтисос дода мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 30 май соли 1987).

Маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот вазифадор аст, ки ба коргари касбомӯзии истеҳсолотро бомуваффақият тамом кардагӣ мувофиқи ихтисоси гирифтааш ва разряди ба ӯ додашуда кор диҳад. (Мувофиқи Укази Президиума Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 30 май соли 1987).

Моддаи 195. Муҳайё намудани шароити зарурӣ барои дар баробари кор таҳсил кардан

Маъмурият вазифадор мебошад, ки барои коргарон ва хизматчиёне, ки аз истеҳсолот чудо нашуда касби истеҳсолотӣ мегиранд ё ки дар донишкадаҳо меҳонанд, барои кор ва ҳам таҳсил карданашон шароити зарурӣ муҳайё намояд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 30 май соли 1987).

Моддаи 196. Ҳавасмандгардонии коргарон ва хизматчиёне, ки дар баробари кор таҳсил меқунанд

Дар сурати баланд бардоштани дараҷаҳон ихтисос ё ба кори баландтар пешбарӣ кардан бояд касбомӯзии муваффақиятноки

коргарон ва хизматчиён дар истеҳсолот, маълумоти умумии миёна ва касбӣ-техникии онҳо, инчунин маълумоти олий ё миёнаи маҳсус гирифтани онҳо ба назар гирифта шавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 30 май соли 1987).

Моддаи 197. Имтиёзҳо барои коргарон ва хизматчиёне, ки дар мактабҳои маълумоти умумӣ ва донишкадаҳои касбӣ-техникӣ меҳонанд

Барои коргарон ва хизматчиёне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда дар мактабҳои маълумоти умумӣ ва донишкадаҳои касбӣ-техникӣ бомуваффақият меҳонанд, ҳафтаи қӯтоҳи кор ё давомияти қӯтоҳи кори ҳаррӯза муқаррар карда, музди корашон мувофиқи тартиби муқаррар кардашуда дода мешавад; ба онҳо дигар имтиёзҳо низ дода мешаванд. (Мувофиқи Указҳои Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984 ва 30 май соли 1987).

Моддаи 198. Қӯтоҳ кардани рӯзи кор барои онҳое, ки дар мактабҳои маълумоти умумӣ меҳонанд

Барои коргарон ва хизматчиёне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда дар мактабҳои шабона (сменагӣ) ва гоибонаи миёнаи маълумоти умумӣ бомуваффақият меҳонанд, дар давраи соли хониш ҳафтаи кории қӯтоҳ муқаррар карда мешавад: дар мактабҳои коргарҷавонон - ба андозаи як рӯзи кор ё ки ба миқдори соатҳои корӣ ба як рӯзи кор баробар (дар сурати қӯтоҳ кардани рӯзи кор дар давоми ҳафта), дар мактабҳои ҷавонони қишлоқ- ба андозаи ду рӯзи кор ё ки ба миқдори соатҳои корӣ ба онҳо баробар (дар сурати қӯтоҳ кардани рӯзи кор дар давоми ҳафта).

Шахсони мазкур дар давоми соли хониш дар ҳафтаи шашрӯзai кор ба муддати на зиёдтар аз 36 рӯзи кор ё худ ба миқдори соатҳои кории ба онҳо баробар аз кор озод карда мешаванд. Дар ҳафтаи панҷрӯзai кор миқдори рӯзҳои аз кор озод

вобаста ба давомияти сменаи кор тағъир ёфта, миқдори соатҳои аз кор озод нигоҳ дошта мешавад.

Ба ин гуна шахсон дар давраи аз кор озод кардан аз ҷои кори асосӣ панҷоҳ фоизи музди миёнаи корашон, вале на камтар аз андозаи минималии музди корашон дода мешавад.

Роҳбарони корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо метавонанд ба фаъолияти истеҳсолии коргарон ва хизматчиён зарар нарасонда, шахсони дар мактабҳои шабона (сменагӣ) ва ғоибонаи миёнаи маълумоти умумӣ бомуваффақият таҳсил мекардагиро бо ҳоҳиши худи онҳо дар давоми соли хониш ҳар ҳафта як-ду рӯз бемаош аз кор ҷавоб диҳанд.

Дар мавридҳои ҷудогонае, ки аз рӯи шароити истеҳсолот (характери мавсимӣ, сайёрии ҷои кор ва ғайра) шахсони дар мактабҳои шабона (сменагӣ) ва ғоибонаи миёнаи маълумоти умумӣ бомуваффақият таҳсил кардаистода аз рӯзҳои аз кор озод мунтазам истифода бурда наметавонанд, роҳбарони корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо метавонанд ин рӯзҳои аз кор озодро ба тариқи ҷамъбаст (ба ҷои ҳар, ҳафта додани онҳо) дар давраи байни мавсим ё дар давраи дигари дар истеҳсолот камкор будан дар доираи миқдори умумии рӯзҳо аз кор озод, ки қисми дуюми ҳамин модда муқаррар кардааст, диҳанд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 199. Отпушкҳо ба муносибати ҳондан дар мактабҳои маълумоти умумӣ

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда, дар мактабҳои шабона (сменагӣ) ва ғоибонаи миёнаи маълумоти умумӣ бомуваффақият меҳонанд, дар давраи супурдани имтиҳоноти тамомкунӣ дар синфи XI ба муддати 20 рӯзи кор ва дар синфи VIII ба муддати 8 рӯзи кор отпуски иловагӣ дода, ба онҳо музди корашон аз ҷои кори асосиашон аз рӯи ставкаи тарифӣ ё оклад дода мешавад.

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки аз истеҳсолот чудо нашуда дар синфҳои V, VI, VII, IX ва X мактабҳои мазкур бомуваффақият меҳонанд, дар давраи супурдани имтиҳонҳои аз синф ба синф гузаштан аз ҳисоби (8—12 рӯз) кам кардани адади умумии рӯзҳое, ки мувофиқи Моддаи 198 ҳамин Кодекс дода мешаванд, аз 4 то 6 рӯз аз кор озод карда, музди миёнаи корашон аз ҷои кори асосиашон дода мешавад.

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки ба имтиҳонот ба тариқи экстернат барои мактаби ҳаштсола иҷозат дода шудаанд, ба муддати 15 рӯзи корӣ ва ба имтиҳоноти гирифтани номаи камоли маълумоти миёна -20 рӯзи корӣ отпуски иловагӣ дода, музди миёнаи кори онҳо аз ҷои кори асосиашон дода мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 200. Вақти додани отпушкҳои ҳарсола ба онҳое, ки дар мактабҳои маълумоти умумӣ ва донишкадаҳои қасбӣ-техникий меҳонанд

Маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот вазифадор аст дар вақти додани отпушкҳои ҳарсола ба коргарон ва хизматчиёне, ки аз истеҳсолот чудо нашуда дар мактабҳои шабона (сменагӣ) ва ғоибонаи миёнаи маълумоти умумӣ ва донишкадаҳои шабонаи (сменагии) қасбӣ-техникий бомуваффақият меҳонанд, бо ҳоҳиши онҳо ин отпушкҳоро ба вақти супурдани имтиҳоноти мактабҳо, донишкадаҳои қасбӣ-техникий мононад.

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки аз истеҳсолот чудо нашуда дар мактабҳои шабона (сменагӣ) ва ғоибонаи миёнаи маълумоти умумӣ бомуваффақият меҳонанд, отпушкҳои ҳарсолаашонро бо ҳоҳиши онҳо дар чунин вақте додан мумкин аст, ки онро то саршавии таҳсили мактаб бурда тавонанд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 201. Маҳдуд кардани ба корҳои зиёда аз вақти кор ҷалбуни онҳое, ки дар мактабҳои маълумоти умумӣ ва қасбӣ-техникӣ меҳонанд

Дар рӯзҳои машгулият ба корҳои зиёда аз вақти кор ҷалб кардани коргарон ва хизматчиёне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда дар мактабҳои шабона (сменагӣ) ва ғоибонаи миёнаи маълумоти умумӣ ва дар донишкадаҳои шабонаи (сменагии) қасбӣ-техникӣ меҳонанд, манъ аст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 202. Отпушкҳо ба муносибати ҳондан дар донишкададои қасбӣ-техникӣ

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда, дар омӯзишгоҳҳои миёнаи қасбҳои техникии таълими шабона (сменагӣ) дошта ва шӯъбаҳои шабонаи (сменагии) омӯзишгоҳҳо дар шӯъбаҳои (гурӯҳҳои) шабонаи (сменагии) назди донишкадаҳои қасбӣ-техникии рӯзона бомуваффақият меҳонанд, барои тайёри дидан ва супурдани имтиҳонот ба муддати 30 рӯзи корӣ дар давоми сол отпуски иловагӣ дода, ба онҳо аз ҷои кори асосиашон панҷоҳ фоизи музди миёнаи кор, вале на камтар аз андозаи камтарини муқарраршудаи музди кор, дода мешавад.

(Мувофиқи Указҳои Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984 ва аз 30 маи соли 1987).

Моддаи 203. Отпушкҳо барои супурдани имтиҳоноти дохилшавӣ ба донишкададои олиӣ ва миёнаи маҳсус

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки барои супурдани имтиҳоноти дохилшавӣ ба донишкадаҳои олиӣ ва миёнаимаҳсус роҳ дода шудаанд, отпуски бемаош дода мешавад.

Ба онҳое, ки барои супурдани имтиҳоноти дохилшавӣ ба донишкадаҳои олиӣ (аз он ҷумла ба заводҳо — донишкадаҳои олиӣ) роҳ дода шудаанд, ба муддати 15 рӯзи календари, ба донишкадаҳои миёнаи маҳсус — ба муддати 10 рӯзи календарӣ

отпуск дода мешавад, вақти рафтуомад ба ҷои воқеъгардидаи донишкада ба ин ҳисоб намедарояд.

Моддаи 203¹. Имтиёзҳо барои коргарон ва хизматчиёне, ки дар шӯъбаҳои тайёрии назди донишкадаҳои олий меҳонанд

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда дар шӯъбаҳои тайёрии назди донишкадаҳои олий бомуваффақият меҳонанд, дар давраи соли таҳсил бо ҳоҳиши онҳо дар ҳар ҳафта як рӯз бемаош аз кор ҷавоб дода мешавад.

Барои супурдани имтиҳоноти тамомкунӣ ба онҳо ба муддати 15 рӯзи календарӣ вақти рафтуомадро ба маҳалли воқеъгардидаи донишкада ҳисоб накарда, отпуски иловагии бемаош дода мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 204. Имтиёзҳо барои коргарон ва хизматчиёне, ки дар докишкадаҳои олий ва миёнаи маҳсус меҳонанд

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки дар донишкадаҳои шабона ва гоибонаи олий ва миёнаи маҳсуси шабона ва гоибона бомуваффақият меҳонанд, бинобар ҳонданашон мувофиқи тартиби муқаррар кардашуда отпушкҳои маошдор, инчунин дигар имтиёзҳо дода мешаванд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 205. Кӯтоҳ кардани рӯзи кор барои онҳое, ки дар донишкадаҳои олий ва миёнаи маҳсуси шабона ва гоибона меҳонанд

Студентони донишкадаҳои олии шабона ва гоибона ва ҳонандагони мактабҳои миёнаи маҳсуси шабона ва гоибона дар давраи 10 моҳи ҳониш пеш аз саршавии иҷрои лоихаи (кори) дипломӣ ё супурдани имтиҳоноти давлатӣ ҳукуқ доранд, ки дар ҳафтаи шашрӯзai кор барои ба машғулиятҳо тайёри дидан ҳар

ҳафта як рӯзи аз кор озод дошта бошанд, ки барои он рӯз ба андозаи панҷоҳ фоиз, вале музди кори миёнаи аз ҷои кори асосӣ мегирифтагиашон, вале на пасттар аз ҳадди камтарини музди кори муқарраршуда дода мешавад. Дар ҳафтаи панҷрӯзai кор адади рӯзҳои аз кор озод вобаста ба муддати сменаи кор тағъир меёбад ва дар айни замон адади соатҳои аз кор озод будан нигоҳ дошта мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ҳуқуқ доранд, ки дар давоми ҳамон 10 моҳи хониш бо ҳоҳиши студентон ва хонандагон ҳар ҳафта боз як-ду рӯзи бемаоши аз кор озод диҳанд.

Моддаи 206. Отпускҳо ба муносабати хондан дар донишкадаҳои олий ва миёнаи маҳсуси шабона ва гоибона

Ба студентоне, ки дар донишкадаҳои олии шабона бомуваффақият меконанд, дар давраи дарсҳои дастурдихӣ ичро кардани корҳои лабораторӣ, гузаштан аз санчишу имтиҳонот ҳар сол дар курсҳои якум ва дуюм 20 рӯзи календари, дар курсҳои сеюм ва болотар 30 рӯзи календари отпушк дода мешавад. Ба хонандагоне, ки дар донишкадаҳои миёнаи маҳсуси шабона бомуваффақият меконанд, дар давраи ичро кардани корҳои лаборатори, гузаштан аз санчишу имтиҳонот ҳар сол дар курсҳои якум ва дуюм 10 рӯзи календари, дар курсҳои сеюм ва болотар 20 рӯзи календари отпушк дода мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Ба студентон ва хонандагоне, ки дар донишкадаҳои олий ва миёнаи маҳсуси гоибона бомуваффақият меконанд, дар давраи дарсҳои дастурдихӣ ичро кардани корҳои лабораторӣ, гузаштан аз санчишу имтиҳонот ҳар сол дар курсҳои якум ва дуюм 30 рӯзи календари дар курсҳои сеюм ва болотар 40 рӯзи календари отпушк дода мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Ба студентон ва хонандагони донишкадаҳои олий ва миёнаи маҳсуси шабона ва ғоибона дар давраи гузаштан аз имтиҳоноти давлатӣ 30 рӯзи календари отпушк дода мешавад.

Давомияти отпушкҳои иловагии дар қисмҳои якум ва дуюми ҳамин модда пешбинӣ кардашударо дар давраи ичро кардани корҳои лабораторӣ, гузаштан аз санчишу имтиҳонот дар курсҳо, ихтисосашонро ба назар гирифта, барои студентон ва хонандагони донишкадаҳои олии ва миёнаи маҳсуси ғоибона (факультетҳо, шӯъбаҳо) ба тариқи истисно дар доираи муддати умумии ин отпушкҳо дар давоми тамоми мӯҳлати хониш мувофиқи тартиби муқаррар кардашуда тағъир додан мумкин аст.

Ба студентони донишкадаҳои олии шабона ва ғоибона дар давраи тайёр ва ҳимоя кардани лоиҳаи (кори) дипломӣ ба муддати 4 моҳ, ба хонандагони донишкадаҳои миёнаи маҳсуси шабона ва ғоибона ба муддати 2 моҳ отпушк дода мешавад.

Ба коргарон ва хизматчиён дар вақти отпушкҳое, ки бинобар таҳсил кардан дар донишкадаҳои олий ва миёнаи маҳсуси шабона ва ғоибона ба он дода мешавад, музди кор дода мешавад, ки он бояд аз андозаи муқаррар кардашуда зиёд набошад.

Моддаи 207. Отпушк барои шинос шудан бо кори доир ба ихтисоси интихобкарда ва тайёр кардани материалҳо барои лоиҳаи дипломӣ

Маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ҳуқуқ дорад ба тавсияи донишкадаҳои даҳлдор ба онҳое, ки дар курсҳои охирини донишкадаҳои олий ва миёнаи маҳсуси шабона ва ғоибона меҳонанд, барои бевосита дар истеҳсолот шинос шудан бо кори доир ба ихтисоси интихобшуда ва барои лоиҳаи дипломӣ тайёр кардани материалҳо отпуски иловагии якмоҳаи бемаош дихад. Дар давраи отпушк ба студентон ва хонандагон аз рӯи асосҳои умумӣ стипендия дода мешавад.

Моддаи 207¹. Вақти додани отпушкҳои ҳарсола ба шахсоне, ки дар донишкадаҳои шабона ва гоибонаи олӣ ва миёнаи маҳсус меҳонанд

Маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо дар вақти додани отпушкҳои ҳарсола ба коргарон ва хизматчиёне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда дар донишкадаҳои шабонаю гоибонаи олӣ ва миёнаи маҳсус бомуваффақият меҳонанд, вазифадор аст, ки ин отпушкҳоро бо ҳоҳиши онҳо ба вақти гузарондани дарсхои дастурдихӣ, ичрои корҳои лабораторӣ, гузаштан аз санчишу имтиҳоноти донишкада мононад.

Отпушкҳои ҳарсолаеро, ки ба коргарон ва хизматчиёни мазкур дода мешаванд, бо ҳоҳиши онҳо инчуни ин ба вақти таътили донишкада монондан мумкин аст.

Ба коргарон ва хизматчиёне, ки дар донишкадаҳои олӣ ва миёнаи маҳсус шабона ва гоибона бомуваффақият меҳонанд, отпуски ҳарсолаашонро дар соли якуми корашон бо ҳоҳиши онҳо пеш аз гузаштани 11 моҳ ҳам додан мумкин аст.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 208. Додани кирои рафтуомад ба ҷои воқеъ гардидаи донишкадаи гоибона

Маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ба онҳое, ки дар донишкадаҳои олӣ ва миёнаи маҳсус гоибона бомуваффақият меҳонанд, барои машғулиятҳои дастурдихӣ, ичрои корҳои лабораторӣ ва супурдани заҷёту имтиҳонот дар як сол як маротиба панҷоҳ фоизи кирои рафтуомадро бо наклиёти навъи даҳлдор аз рӯи тартиби муқарраркардаи қонунӣ оид ба командировкаҳои хизматӣ медиҳад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Ба ғайр аз он, кирои рафтуомад барои тайёр ва ҳимоя кардани лоиҳаи (кори) дипломӣ ё супурдани имтиҳоноти давлатӣ ба ҳамин андоза дода мешавад.

БОБИ XV БАҲСҲОИ МЕҲНАТИЙ

Моддаи 209. Органҳое, ки баҳсҳои меҳнатиро дида мебароянд

Баҳсҳои меҳнатиро инҳо дида мебароянд:

- 1) комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатие, ки дар корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ташкил карда мешаванд (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 25 май соли 1975);
- 2) комитетҳои иттифоқи касабаи корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984);
- 3) судҳои халқии районӣ (шахрӣ).

Баҳсҳои меҳнатии баъзе категорияҳои коркунонро органҳои болоӣ аз рӯи тартиби тобеият дида мебароянд (моддаи 226).

Моддаи 210. Органҳое, ки баҳсҳоро дар ҳусуси муқаррар намудан ё тағъир додани шароитҳои меҳнат дида мебароянд

Баҳсҳои меҳнатиеро, ки дар байни коркунон ва маъмурият дар ҳусуси муқаррар намудани шароитҳои нави меҳнат ё тағъир додани шароитҳои ҷории меҳнат рӯй медиҳанду ин шароитҳо бо қонунҳо ё дигар хел актҳои нормативии оид ба меҳнат ба тартиб андохта нашудаанд, маъмурият якҷоя бо комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот дида мебарояд, вале дар сурати ҳосил нашудани созиш дар байни онҳо ин баҳсҳоро органҳои болоии даҳлдор ҳал мекунанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 211. Тартиби дида баромадани муҳолифати байни комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот ва маъмурият доир ба масъалаҳои муқаррар кардан ё тағъир додани шароити меҳнат

Муҳолифатеро, ки байни комитети иттифоқи касабаи

Бобокалонов Гоиб Мерганович. Мачмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон

корхона, муассиса, ташкилот ва маъмурият доир ба масъалаҳои муқаррар кардан ё тағъир додани шароити меҳнат дар корхона, муассиса, ташкилот рӯй додаанд, органҳои болоии хоҷагӣ ва иттифоқи касаба бо иштироки намояндагони маъмурият, колективи меҳнатӣ ва комитети иттифоқи касаба ҳал менамоянд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 212. Тартиби дида баромадани баҳсҳои меҳнатӣ

Тартиби баҳсҳои меҳнатиро дида баромадани комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатӣ, комитетҳои иттифоқҳои касабаи корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ва органҳои аз рӯи тартиби тобеияташон болоӣ бо Асосҳои қонуни Иттифоқи РСС ва республикаҳои иттифоқӣ дар бораи меҳнат, низомномаи тартиби дида баромадани баҳсҳои меҳнатӣ, ки Президиуми Совети Олии СССР тасдиқ намудааст ва бо ҳамин Кодекс ба тартиб дароварда мешавад, тартиби дар судҳои ҳалқии районӣ (шаҳрӣ) дида баромадани баҳсҳои меҳнатӣ бошад, ғайр аз он бо Кодекси процессуалии гражданин РСС Тоҷикистон муайян карда мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Мувофиқи Указҳои Президиума Совети Олии РСС Тодикистон аз 29 май соли 1975 ва аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 213. Ташкили комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатӣ

Комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатӣ дар корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо аз намояндагони комитети иттифоқи касаба ва намояндагони маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот, ки шумораашон баробар аст, ташкил карда мешаванд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Дар корхона, муассиса ва ташкилот, ки дар он ҷо ба комитети иттифоқи касаба ҳукуқҳои комитети районии иттифоқи касаба

дода шудааст, бо қарори ин комитет ва маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот мумкин аст дар цехҳо ва дигар подразделенияҳои таркибӣ комиссияҳои цехии оид ба дида, баромадани баҳсҳои меҳнатӣ ташкил карда шаванд, ки онҳо дар ҳамон асосҳое, ки комиссияҳои умумизаводӣ доранд, кор мебаранд. (Мувофиқи Указҳои Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 29 май соли 1975 ва аз 26 июли соли 1984).

Шумораи намояндагон аз ҳар қадом тараф бо созиши байниҳамдигарии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот (комитети цехии иттифоқи касаба) ва маъмурият муқаррар карда мешавад. Намояндагони тарафҳо ба комиссия ба мӯҳлати ваколати комитети иттифоқи касабаи корхона муассиса, ташкилот (комитети цехии иттифоқи касаба) ҷудо карда мешаванд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Дар корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо, ки комитети иттифоқи касаба нест, комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ дар ҳайати ташкилотчии иттифоқи касаба ва роҳбари корхона, муассиса, ташкилот барпо карда мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 214. Комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатӣ

Комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ органи ҳатмии ибтидоии дидабарояндаи он баҳсҳои меҳнатие мебошад, ки дар корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо дар байни коргарон ва хизматчиён, аз як тараф, ва маъмурият, аз тарафи дигар, ба миён меоянд, ба гайр аз он баҳсҳое, ки мувофиқи қонун бевосита дар судҳои ҳалқии райони (шахрӣ) ва органҳои дигар дида баромада мешаванд.

Қарорҳои комиссия бо созиши тарафҳо қабул карда мешаванд.

Моддаи 215. Баҳсҳое, ки дар комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатӣ дида баромада намешаванд

Комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатӣ чунин баҳсҳоро дида баромада наметавонанд:

1) баҳсҳое, ки бевосита дар судҳои ҳалқии районӣ (шахрӣ) дида шуданашон лозим аст (моддаи 217);

2) баҳсҳое ки мувофиқи қонун онҳоро органҳои аз рӯи тартиби тобеияташон болоӣ дида баромаданашон лозим аст.

Комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатӣ, инчунин баҳсҳоро аз рӯи масъалаҳои зерин дида намебароянд:

1) муқаррар кардани нормаҳои коркард (нормаҳои вақт), нормаҳои хизматрасонӣ (нормативҳои шумора), маошҳои мансабӣ ва ставкаҳои тарифӣ, тағъир додани штатҳо;

2) ҳисоб кардан, таъин намудан ва додани ёрдампулӣ аз рӯи сугуртаи социалии давлатӣ ва нафақаҳо, ҳисоб кардани стажи кор барои таъин намудани ёрдампулӣ ва нафақа;

3) ҳисоб кардани стажи кор барои додани имтиёзу бартарият, дар сурате, ки қонун тартиби дигари дида баромадани ин баҳсҳоро барои меҳнати бисъёрсола, мӯайян кардани андозаи ставкаҳои музди кор, маошҳоӣ мансабӣ ва ғайра);

4) ба кор барқарор кардани коргарону хизматчиёне, ки бе ташаббуси маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот аз кор холӣ карда шудаанд;

5) додан ва тақсим кардани манзилгоҳ, инчунин қонеъ гардонидани эҳтиёҷоти майшии коркунон.

Комиссияҳо, инчунин баҳсҳои меҳнатиро аз рӯи дигар масъалаҳое, ки мувофиқи қонунҳои ҷорӣ барои дида баромадани ин масъалаҳо тартиби дигар муқаррар карда шудааст, дида баромада наметавонанд.

Дар комиссияҳои цехӣ баҳсҳои меҳнатии оид ба масъалаҳои ба дигар цех ба кор гузарондан дида баромада намешаванд. Баҳсҳои вобаста ба ин масъаларо комиссияи умулизаводӣ дида мебарояд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 29 май соли 1975).

Моддаи 216. Баҳсҳои меҳнатиро дида баромадани комитетҳои иттифоқи касаба

Комитетҳои иттифоқи касаба чунин баҳсҳои меҳнатиро дида мебароянд:

1)аз рӯи аризаҳои коргарон ва хизматчиён, агар дар комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ розигии тарафҳо ба даст наомада бошад;

2)аз рӯи шикоятҳои коргарон ва хизматчиён аз болои қарорҳои ин комиссия.

Комитети иттифоқи касаба, ки ба он ҳуқуқи комитети районии иттифоқи касаба дода шудааст, ба комитетҳои цехии иттифоқи касаба ҳуқуқи дида баромадани баҳсҳои меҳнатиро мувофиқи тартиби муқаррарнамудаи Низомнома дар бораи тартиби дида баромадани баҳсҳои меҳнатӣ дода метавонад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Дар вақти дида баромадани баҳси меҳнатӣ, ки аз рӯи он дар комиссия созиш ба даст наомадааст, комитети иттифоқи касаба аз рӯи моҳияти даъво қарор мебарорад, (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Дар вақти дида баромадани шикоят аз болои қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ комитети иттифоқи касаба метавонад қарори комиссияро ба қувваи амал мононад ё онро бекор қунад ва аз рӯи моҳияти баҳс қарор барорад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Комитети иттифоқи касаба бо ташабbusи худ ё бо эътиrozи прокурор қарори комиссияро, ки ба қонунҳои ҷорӣ мухолиф аст, бекор мекунад ва аз рӯи моҳияти баҳс қарор мебарорад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Комитетҳои иттифоқи касаба вазифадоранд, ки баҳсҳои меҳнатиро дар мӯҳлати ҳафт рӯзи дохил шудани ариза ё шикоят

дида бароянд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 29 май соли 1975).

Моддai 217. Дида баромадани баҳсҳои меҳнатӣ дар судҳои ҳалқии районӣ (шахрӣ)

Дар судҳои ҳалқии районӣ (шахрӣ) баҳсҳои меҳнатӣ аз рӯи чунин аризаҳо дида баромада мешаванд:

1) коргарон ва хизматчиён, агар онҳо бо қарори комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот (комитети цехии иттифоқи касаба) розӣ набошанд (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984);

2) маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот, агар он ҳисоб кунад, ки қарори комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот (комитети цехии иттифоқи касаба) ба қонунҳои ҷорӣ мухолиф мебошад (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984);

3) коргарон ва хизматчиён, агар онҳо бо қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ дар ҳайати ташкилотчии иттифоқи касаба ва роҳбари корхона, муассиса, ташкилот розӣ набошад ва ё агар дар ин комиссия розигии тарафҳо ба даст наомада бошад;

4) прокурор, агар ў ҳисоб кунад, ки қарори комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот (комитети цехии иттифоқи касаба), ё қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ дар ҳайати ташкилотчии иттифоқи касаба ва роҳбари корхона, муассиса, ташкилот ба қонунҳои ҷорӣ мухолиф мебошад.

Файр аз он, ба комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ ва комитети иттифоқи касаба муроҷиат накарда, бевосита дар судҳои ҳалқӣ районӣ (шахрӣ) баҳсҳои меҳнатӣ аз рӯи чунин аризаҳо дида баромада мешаванд;

1) -коргарон ва хизматчиён дар бораи ба кор барқарор кардан, ки бо ташаббуси маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот аз кор ҳолӣ карда шудаанд, инчунин дар бораи дигар

кардани шарҳи сабабҳои аз кор холӣ карда шудани онҳо, ба ғайр аз баҳсҳои коркуноне, ки вазифаҳои дар номгӯи маҳсус нишон дода шударо ишғол мекунанд (моддаи 226);

2) коргарон ва хизматчиёни корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳое, ки дар он ҷойҳо комитетҳои иттифоқҳои касаба ва ташкилотчиёни иттифоқи касаба нестанд, инчунин аз рӯи аризаҳои шахсоне, ки дар колхозҳо, ва ташкилотҳои байниколхозӣ бо шартномаи меҳнатӣ кор мекунанд (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984);

3) маъмурият дар бораи рӯёндани товони зааре, ки коргарон ва хизматчиён ба корхона, муассиса, ташкилот расондаанд.

Даъвои меҳнатии байни коркуну маъмурият аз рӯи масъалаи татбиқ намудани қонунгузории меҳнатие, ки нисбат ба ин коркун пешакӣ аз тарафи маъмурият бо розигии комитети иттифоқи касаба дар доираи ҳуқуқҳояш ҳал карда шуда буд, инчунин бевосита дар суди ҳалқии районӣ (шаҳрӣ) дида баромада мешавад.

(Мувофиқи Указҳои Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 29 май соли 1975 ва аз 26 июли соли 1984.)

Моддаи 218. Дар бораи мӯҳлатҳои муроциат кардан барои ҳал намудани баҳсҳои меҳнатӣ

Коргарон ва хизматчиён метавонанд ба комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатӣ дар мӯҳлати се моҳ аз рӯзе, ки онҳо дар бораи вайрон карда шудани ҳуқуқашон донистанд ва ё бояд медонистанд, аммо дар бораи масъалаҳои аз кор холӣ кардан бошад, ба суди ҳалқии районӣ (شاҳрӣ) дар давоми як моҳи аз рӯзи ба онҳо супурда шудани фармон дар бораи аз кор холӣ кардан муроциат кунанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Барои ба суд муроциат кардани маъмурият аз рӯи масъалаҳои аз коркунон рӯёндани товони заари моддии ба корхона,

муассиса, ташкилот расондашуда аз рӯзи ошкор шудани зарари расондаи коркун як сол мӯҳлат муқаррар карда мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Худи ҳамон мӯҳлатҳо дар вақти ба суд муроциат кардани органы аз ҷиҳати тобеият болоӣ ё прокурор низ татбиқ карда мешаванд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1977).

Агар мӯҳлатҳои дар ҳамин модда муқаррар кардашуда бо сабабҳои узрнок гузаронида шаванд, онҳоро мувофиқан комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ ва суд барқарор карда метавонанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Шикоятҳое, ки баъди як соли эътибор пайдо кардани қарори суд ва ё қарори органи аз ҷиҳати тобеият болоӣ дар хусуси аз нав ба кор барқарор кардан дода шудааст, дида баромада намешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 219. Барқарор кардан ба кор

Агар коргар ё хизматчӣ бе асоси қонунӣ аз кор ҳолӣ карда ё ҳуд ғайриқонунӣ ба кори дигар гузаронида шуда бошад, ӯро органе, ки баҳси меҳнатиро дида мебарояд, бояд ба кори пештарааш барқарор намояд.

Агар коркун бе розигии комитеты иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот аз кор ҳолӣ карда шуда бошад, органе, ки баҳсои меҳнатиро дида мебарояд, бояд ҳалли онро то гирифтани розиши комитети иттифоқи касаба дар бораи бекор намудани шартномаи меҳнатӣ бо коркун мавқуф гузорад. Дар сурати розигӣ надодан дар бораи аз кор ҳолӣ кардани коркун комитета иттифоқи касаба дар бораи ба кор барқарор кардани ӯ қарор қабул мекунад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 220. Додани музд барои вақти прогули маҷбурий ва ё ичро кардани кори муздаш камтар

Ба коргар ва хизматчие, ки аз кор ғайриқонунӣ холӣ карда ва боз ба кори пештарааш барқарор карда шудааст, бо қарори суд барои вақти прогули маҷбурий аз рӯзи аз кор холӣ карда шуданаш, вале на зиёдтар аз се моҳ, музди миёнаи кораш дода мешавад. Ба ҳамин андоза бо қарори суд барои вақти прогули маҷбурий дар он мавридҳо музд дода мешавад, ки агар шарҳи нодурусти сабаби аз кор ҳоликуни дар дафтарчай меҳнатӣ навишта шуда барои ба кори нав дохил шудани коргар ё хизматчӣ монеъ шуда бошад.

Музди миёнаи меҳнат барои вақти прогули маҷbuриy, вале на бештар аз барои се моҳ, ба коркун, инчунин бо қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ, қарори комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот (комитети цехии иттифоқи касаба) дода шуданаш мумкин аст. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Ба коргар ё хизматчие, ки ғайриқонунӣ ба дигар кор гузаронида ва боз ба кори пештарааш барқарор карда шудааст, бо қарори органи оид ба дида баромадани баҳсҳои меҳнатӣ барои вақти прогули маҷbuриy музди миёнаи кораш ё худ барои вақти ичро кардани кори муздаш камтар, вале барои на зиёдтар аз се моҳ фарқи музди кораш дода мешавад.

Музд барои вақти прогули маҷbuриy дар мавриди ғайриқонунӣ аз кор холӣ намудан ё ба дигар кор гузаронидан инчунин додани фарқи музди кор дар вақти ичро кардани кори муздаш камтар мумкин аст дар сурати набудани қарори органи оид ба дида баромадани баҳсҳои меҳнатӣ низ аз тарафи маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот дода шавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 29 май соли 1975).

М оддаи 221. Фавран ичро кардани баъзе ҳалномаҳо ва карорҳои доир ба баҳсҳои меҳнатӣ

Ҳалнома ё қароре, ки органи оид ба дида баромадани баҳсҳои меҳнатӣ дар бораи ба кор барқарор кардани коркуни ғайриқонунӣ аз кор холӣ кардашуда ё ба дигар кор гузаронидашуда баровардааст, бояд фавран ичро карда шавад. Агар маъмурият ичрои ин гуна ҳалнома ё қарорро дер мононда бошад, он гоҳ барои вақти дер монондан аз рӯзи бароварда шудани ҳалнома ё қарор то рӯзи ичро кардани он ба коркун музди миёнаи кораш ё фарқи музди кор дода мешавад.

Ҳалнома дар бораи руёнидани музди кор, vale барои на зиёдтар аз як моҳ низ, бояд фавран ичро карда шавад.

Моддаи 222. Гузоштани ҷавобгарии моддӣ ба зиммаи шахси мансабдоре, ки барои ғайриқонунӣ аз кор холӣ кардан ё ба кори дигар гузаронидан гунаҳкор аст

Суд ба зиммаи шахси мансабдоре, ки барои ғайриқонунӣ аз кор холӣ кардан ё ба кори дигар гузаронидани коркун гунаҳкор аст, вазифа мегузорад, ки товони зарареро, ки ба корхона, муассиса, ташкилот бинобар додани музди кор барои вақти прогули маҷбури ё барои вақти ичро кардани кори муздаш камтар расонда шудааст, диҳад. Ин гуна вазифа ба шарте гузошта мешавад, ки агар коркун бо ошкоро вайрон кардани қонун аз кор холӣ карда ё ба кори дигар гузаронида шуда бошад ё агар маъмурият ичрои ҳалномаи судро ё худ қарори органи аз ҷиҳати тобеият болоиро дар бораи ба кор барқарор кардан дер мононда бошад. Андозаи товони зарар аз оклади семоҳаи шахси мансабдор зиёд шуданаш мумкин нест. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1977).

Моддаи 223. Махдуд намудани баргашти ичро аз рӯи корҳои меҳнатӣ

Дар мавридҳои ба тариқи назорат бекор кардани ҳалномаҳои суд дар бораи рӯёнидани музди кор ва дигар музддиҳиҳо, ки аз муносибатҳои ҳуқуқии меҳнатӣ ба миён меояд, барои баргашти ичро роҳ дода намешавад, ба ғайр аз мавридҳое, ки ҳалномаи бекор кардашуда ба маълумотҳои бардурӯғи даъвогар ё ҳуҷҷатҳои қалбакии пешниҳодкардаи ӯ асос ёфта бошад.

Танҳо дар ҳолати мавҷуд будани ҳамин гуна шартҳо ва дар сурати баъдтар дигар хел ҳал карда шудани баҳси меҳнатӣ аз коргарон ва хизматчиён баргашта рӯёнидани маблағҳое, ки дар асоси қарори пештар **баровардашудаи комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ ё қарори комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот** дода шудаанд, мумкин аст. (Мувофиқи Укази Преэдиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 224. Мӯҳлати қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ ва қарори комитети иттифоқи касабаро дар бораи баҳси меҳнатӣ ичро кардани маъмурият

Қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ ва қарорро дар бораи баҳси меҳнатӣ, ки комитети иттифоқи касаба баровардааст, маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот бояд дар мӯҳлати даҳ рӯз ичро кунад, ба шарте ки дар қарор дигар хел мӯҳлати ичрои он нишон дода нашуда бошад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 225. Маҷбуран ичро кунонидани қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ ё қарори комитети иттифоқи касаба дар бораи баҳси меҳнатӣ

Дар мавриди қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ ё қарореро, ки комитети иттифоқи касаба аз рӯи моҳияти баҳс баровардааст, дар мӯҳлате, ки дар моддаи 224 ҳамин Кодекс

нишон дода шудааст, ичро накардани маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот комитети иттифоқи касаба ба коргар ё хизматчӣ шаҳодатномае медиҳад, ки он қувваи варақаи ичроро дорад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Шаҳодатномаро барои ичро кунондани қароре, ки комиссия дар ҳайати ташкилотчии иттифоқи касаба ва роҳбари корхона, муассиса, ташкилот баровардааст, органи болоии иттифоқи касаба медиҳад.

Коргар ё хизматчӣ барои гирифтани шаҳодатнома дар давоми як моҳи аз рӯзи ба ӯ супурда шудани нусхай чои даҳлдори протоколи маҷлиси комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ ё қарори комитети иттифоқи касаба муроҷиат карда метавонад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Агар коркун ё маъмурият дар мӯҳлати муқарраршуда барои ҳал кардани баҳси меҳнатӣ ба суд муроҷиат кунад, барои ичрои қарори комитети Иттифоқи касаба шаҳодатнома дода намешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Ичроҷии суд дар асоси шаҳодатномаи аз тарафи комитети иттифоқи касаба додашуда ва дар муддати на дертар аз се моҳ ба суд пешниҳод кардашуда қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ ё қарори комитети иттифоқи касабаро ба тариқи маҷбурий ба ичро мерасонад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 226. Баҳсҳои меҳнатиро дида баромадани органҳои аз рӯи тартиби тобеияташон болоӣ

Органҳои аз рӯи тартиби тобеияташон болоӣ баҳсҳои меҳнатиро аз рӯи чунин аризаҳо дида мебароянд:

1) коркунони ишғолкунандай вазифаҳое, ки дар номгӯи №1 иловаи №1 Низомномаи тартиби дида баромадани баҳсҳои

меҳнатӣ номбар шудаанд,— аз рӯи масъалаҳои аз кор холӣ кардан, тағъир додани шарҳи сабабҳои аз кор холӣ намудан ва ба кори дигар гузаронидани онҳо, инчунин додани ҷазоҳои интизомӣ;

2) коркунони дар номгӯи №2 иловаи №1, Низомномаи тартиби дида баромадани баҳсҳои меҳнатӣ номбар шуда,— аз рӯи масъалаҳо дида баромадани баҳсҳои меҳнатӣ номбар шуда,— аз рӯи масъалаҳои аз кор холӣ кардан ё тағъир додани шарҳи сабаби аз кор холӣ намудан, агар аз кор ҳоликунӣ ба тартиби муқарраршуда ба вазифаи ишғолкардааш номувофиқ дониста шудан ё ин ки ба мӯҳлати нав интихоб карда нашудан вобаста бошад, инчунин муаллимони мактабҳои маълумоти умумӣ, ки дар натиҷаи аттестация ба вазифаи ишғолкардаашон номувофиқ, дониста шудаанд;

3) коркуноне ки мувофиқи уставҳои интизомӣ масъулияти интизомӣ доранд, аз рӯи масъалаҳои ба онҳо додани ҷазоҳои интизомӣ;

4) коркунони роҳбариқунандай корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо доир ба масъалаҳои мукофотҳо, ки барои ба онҳо додан мувофиқи қоидаҳои дар амал буда аз тарафи роҳбарони ташкилотҳои болоӣ тасдиқ карда мешаванд.

Дар мавриди ба кори пештарааш барқарор карда шудани корқун бо қарори органи аз рӯи тартиби тобеияташ болоӣ барон вақти прогули маҷбурий аз рӯзи аз кор холӣ шудан ё барои вақти ичрои кори муздаш кам, вале на бештар аз барои се моҳ ҳақ дода мешаад. Дар ин маврид мувофиқан моддаҳои 220 ва 222 ҳамин Кодекс татбиқ карда мешаванд.

Органи аз рӯи тартиби тобеияташ болоӣ вазифадор аст, ки аз вақти дохил шудани ариза аз даҳ рӯз дер намонда баҳси меҳнатиро дида барояд ва аз натиҷааш ҳатман ба коркунони манфиатдор ҳабар дихад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 29 май соли 1975).

Моддаи 226¹. Конеъ гардондани талаботи пулӣ

Ҳангоми дида баромадани баҳсҳои меднатии вобаста ба талаботи пулӣ, ғайр аз талабҳои ба коркун додани музди миёнаи меҳнатии барои вақти прогули маҷбурий ва ё фарқи музди меҳнат барои вақти ичрои кори муздаш камтар (моддаҳои 220 ва қисми дуюми Моддаи 226 ҳамин Кодекс), органе ки баҳсро дида мебарояд, ҳақ дорад дар бораи ба коркун додани маблағ барои муддати на зиёдтар аз як сол, вале аз рӯи масъалаи доир ба компенсацияи пулӣ барои отпуски истифода бурда нашуда ҳангоми аз кор холӣ карда шудан бошад, барои на зиёдтар аз 2 соли корӣ (дар районҳои Шимолӣ Дур ва дар маҳалҳои ба районҳои Шимоли Дур баробар карда шуда барои на зиёдтар аз 3 соли корӣ) қарор қабул кунад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 29 май соли 1975).

Моддаи 227. Мӯхлатҳои муроҷиат намудан ба комитети иттифоқи касаба ва ба суд дар бораи ҳал кардани баҳсҳои меҳнатӣ

Коркуне, ки бо қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ розӣ намебошад, дар мӯхлати 10 рӯз, яъне аз рӯзи ба ў супурда шудани нусҳаи чои даҳлдори протоколи маҷлиси комиссия сар карда, ба комитети иттифоқи касаба муроҷиат карда метавонад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Дар он мавриде, ки агар коркун бо қарори оид ба баҳси меҳнатӣ, ки комиссия дар ҳайати ташкилотчии иттифоқи касаба ва роҳбари корхона, муассиса, ТАШКИЛОТ баровардааст, розӣ набошад, метавонад дар давоми худи ҳамон мӯҳлат бо ариза дар бораи ҳал кардани баҳси меҳнатӣ ба суди ҳалқии районӣ (шахри) муроҷиат намояд.

Агар коркун бо қарори оид ба баҳси меҳнатие, ки комитети иттифоқи касаба баровардааст, розӣ набошад, метавонад дар мӯхлати 10 рӯзи пас аз рӯзи гирифтани қарори комитети

иттифоқи касаба бо ариза дар бораи дида баромадани баҳси меҳнатӣ ба суди ҳалқии районӣ (шахрӣ) муроциат намояд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот, агар чунин шуморад, ки қарори дар хусуси баҳси меҳнатӣ баровардаи комитети иттифоқи касаба ба қонунҳои меҳнатӣ мухолиф аст, метавонад дар мӯҳлате, ки дар қисми сеюми ҳамин модда нишон дода шудааст, дар бораи ҳал кардани баҳси меҳнатӣ ба суди ҳалқии районӣ (шахрӣ) муроциат намояд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

БОБИ XVI
ИТТИФОҚҲОИ КАСАБА. ИШТИРОКИ КОРГАРОН
ВА ХИЗМАТЧИЁН ДАР ИДОРА КАРДАНИ КОРХОНАҲО,
МУАССИСАҲО, ТАШКИЛОТҲО

Моддаи 228. Ҳуқуқи коргарон ва хизматчиён ба муттаҳид шудан дар иттифоқҳои касаба

Мувофиқи Конституцияи СССР ва Конституцияи РСС Тоҷикистон ба коргарон ва хизматчиён ҳуқуқи муттаҳидшавӣ дар иттифоқҳои касаба таъмин карда мешавад.

Иттифоқҳои касаба мувофиқи уставҳои қабул мекардагии ҳудашон амал мекунанд ва дар органҳои давлатӣ ба қайд гирифта намешаванд.

Органҳои давлатӣ, корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо вазифадоранд, ки ба иттифоқҳои касаба дар фаъолияташон ҳарҷониба мадад расонанд.

Моддаи 229. Ҳуқуқҳои иттифоқҳои касаба

Иттифоқҳои касаба дар соҳаи истеҳсолот, меҳнат, майшат ва маданият ҳимоякунандай манфиатҳои коргарон ва хизматчиён мебошанд.

Иттифоқҳои касаба дар тартиб додан ва ба амал баровардани

планҳои давлатии тараққиёти иқтисодӣ ва социалиӣ, дар ҳалли масъалаҳои тақсим намудан ва истифода бурдани захираҳои моддӣ ва молиявӣ, иштирок мекунанд, коргарон ва хизматчиёнро ба идоракунии корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ҷалб менамоянд, мусобиқаи социалистӣ, эҷодкории оммавии техникро ташкил мекунанд ба мустаҳкам шудани интизоми истеҳсолӣ ва меҳнатӣ мадад мерасонанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Дар мавридҳое, ки дар қонунҳои Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон ва қарорҳои Совети Вазирони СССР ва Совети Вазирони РСС Тоҷикистон пешбинӣ карда шудаанд, корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ва органҳои болоии онҳо бо якҷоягӣ ё бо розигии органҳои иттифоқҳои касаба шартҳои меҳнатӣ ва музди меҳнатро муқаррар мекунанд, қонунҳои оид ба меҳнатро татбиқ менамоянд, фондҳои ҷамъиятии истеъмолро истифода мебаранд.

Иттифоқҳои касаба ба риоя карда шудани қонунҳои оид ба меҳнат ва қоидаҳои муҳофизати меҳнат мушоҳида ва назорат мебаранд, ба хизматрасонии манзилий майшии коргарон ва хизматчиён назорат мекунанд.

Иттифоқҳои касаба сугуртаи давлатии иҷтимоӣ, инчунин санаторияҳо, профилакторияҳо ва хонаҳои истироҳатӣ, муассисаҳои маданияту маърифат, туристи ва спортии дар ихтиёрашон бударо идора мекунанд.

Иттифоқҳои касабаи РСС Тоҷикистон дар шахси Совети республикавӣ ба хуқуқи ташабbusи қонунгузорӣ моликанд.

Моддаи 230. Органҳои иттифоқҳои касаба — шахсони юридикӣ

Комитетҳои иттифоқҳои касабаи корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо комитетҳои болоӣ, инчунин Советҳои иттифоқҳои касаба шахсони юридикӣ мебошанд.

Моддаи 231. Ҳуқуки коргарон ва хизматчиён ба иштирок дар идора кардани корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо

Коргарон ва хизматчиён ҳуқуқ доранд дар идора кардани корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ба воситаи маҷлисҳои умумӣ (конференцияҳо) ва советҳои колективҳои меҳнатӣ, иттифоқҳои касаба ва дигар хел ташкилотҳои ҷамъиятӣ, органҳои назорати ҳалқӣ ва дигар органҳои ҷамъиятӣ, ки колективҳои меҳнатӣ амал мекунанд, иштирок карда, дар бораи беҳтар намудани кори корхона, муассиса, ташкилот, инчуни доир ба масъалаҳои хизматрасоии иҷтимоӣ-маданиӣ ва майшиӣ таклифҳо пешниҳод намоянд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 232. (Бо Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984 аз эътибор соқит дониста шудааст).

Моддаи 233. Вазифаҳои маъмурият барои муҳайё намудани шароите, ки иштироқи коргарон ва хизматчиёнро дар идораҳои истеҳсолот таъмин намоянд

Маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо вазифадор аст чунин шароите муҳайё намояд, ки иштироқи коргарон ва хизматчиёнро дар идора кардани корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо, таъмин намояд. Шахсони мансабдори корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо вазифадоранд, ки фикру мулоҳизаҳои танқидӣ ва таклифҳои коргарон ва хизматчиёнро дар мӯҳлати муқарраршуда дида баромада, аз ҷорои андешидашуда ба онҳо хабар диҳанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 234. Ҳуқуқҳои комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот

Ҳуқуқҳои комитети иттифоқи касаба ва муносибатҳои байни он ва маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот бо қонуни СССР дар бораи ҳуқуқҳои комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот муайян карда мешаванд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1989):

дар соҳаи истеҳсолот, меҳнат, майшат ва маданият ҳимоякунандай манфиатҳои коргарон ва хизматчиёни корхона, муассиса, ташкилот мебошад;

бо якҷоягии маъмурият фонди ҳавасмандгардонии моддӣ ва фонди чорабиниҳои иҷтимоӣ-маданий ва соҳтмони манзилиро аз рӯи таъиноти муқарраршуда тақсим мекунад, сметаҳои ҳароҷоти ин фондҳоро тасдиқ менамояд, инчунин андозаҳои мукофотҳо ва дигар хел ҳавасмандгардонӣ, ёрии моддӣ ва мукофотҳоро барои ҷамъбасти натиҷаҳои солонаи кори корхона, ташкилот аз фонди ҳавасмандгардонии моддӣ муайян мекунанд;

маърӯзаҳои роҳбарони корхона, муассиса, ташкилотро дар бораи иҷрои плани истеҳсолот, ӯҳдадориҳо аз рӯи шартномаи колективӣ, чорабиниҳои оид ба ташкил ва беҳтар намудани шароити меҳнат, хизматрасонии моддӣ-майший ва маданияи коргарон ва хизматчиён мешунавад ва бартараф кардани камбудиҳои ошкоршударо талаб мекунад;

бо якҷоягии органҳои интихобии ташкилотҳои партияӣ ва комсомолӣ дар кори аз тарафи совети колективи меҳнатӣ тасдиқ карда шудани шартҳои мусобиқаи социалистӣ ва ҷамъбасти натиҷаҳои он иштирок менамояд, бо якҷоягии маъмурият мусобиқаи социалистӣ ташкил мекунад, натиҷаи ин мусобиқаро ба таври васеъ оммавӣ мегардонад, таҷрибаи пешқадамро паҳн мекунад. Ҳамаи маблағҳои мукофотро аз рӯи мусобиқаи

социалистӣ роҳбари корхона, ташкилот бо розигии комитети иттифоқи касабаи корхона, ташкилот харҷ мекунад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Ба инкишофи ихтироъкорӣ ва рационализаторӣ ҳарҷониба мадад мерасонад ва ба кори дар сари вақт ҷорӣ намудани таклифҳои қабулшудаи ихтироъкорӣ ва рационализаторӣ назорат мекунад. Бо якҷоягии маъмурияти корхона, ташкилот шикоятҳои коргарон ва хизматчиёнро дар хусуси рад кардани таклифҳои рационализатории онҳо, инчунин шикоятҳоро доир ба масъалаҳои тартиби ҳисоб карда гузаронидан ва мӯҳлатҳои додани мукофотро барои таклифҳои рационализаторӣ ва ихтироъкории қабулшуда дида мебарояд;

дар кори ҳал кардани масъалаҳои меҳнат ва музди кор, ки онҳоро мувофиқи қонунҳо маъмурият бо якҷоягӣ ё бо розигии комитети иттифоқи касаба ҳал карданаш лозим аст, иштирок мекунад (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июля соли 1984);

аз болои қонунҳои оид ба меҳнат, қоидаҳо ва нормаҳои оид ба техникаи бехатарӣ ва санитарияӣ истеҳсолотро ба ҷо овардан, шартҳои муқарраршудаи додани музди меҳнатро дуруст татбиқ намудани маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот назорат мебарад;

шикоятҳоро аз болои қарори маъмурият дар бораи аз тарафи корхона, муассиса ва ташкилот дода шудани товони зааре, ки ба коргарон ва хизматчиён дар натиҷаи маъюбшавӣ ё дигар хел заарбинии саломатиашон вобаста ба кор расонда шуда аст, дида мебарояд;

суғуртаи давлатии иҷтимоии коргарон ва хизматчиёнро ба амал мебарорад, аз рӯи суғуртаи иҷтимоии ёрдампулиҳо таъин мекунад, бо якҷоягии маъмурият ҳуҷҷатҳоеро, ки барои ба коргарон, хизматчиён ва ба окладом онҳо таъин кардани нафақа заруранд, тайёр мекунад ва онҳоро барои таъин кардани нафақа

пешниҳод мекунад, коргарон ва хизматчиёро ба санаторияҳо, профилакторияҳо ва хонаҳои истироҳат мефиристонад, ҳолати хизматрасонии тиббирио ба коргарон, хизматчиён ва аъзоёни оилаҳои онҳо тафтиш мекунад;

бо якчоягии маъмурият майдони истиқоматиро дар биноҳои истиқоматии корхона, муассиса, ташкилот, инчунин майдони истиқоматиеро, ки аз дигар биноҳо ба ихтиёри онҳо дода мешавад, бо тартиби муқарраршуда тақсим мекунад, аз болои хизматрасонии маданий-маишӣ назорат мебарад;

Коркунонро ба вазифаҳои роҳбарикунандай хоҷагии корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо, агар ба тариқи интихобкуни иваз карда нашаванд, маъмурият бо роҳи ба назар гирифтани фикри комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот таъин мекунад (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот боз дигар ҳуқуқҳо низ дорад, ки онҳо дар қонунҳои Иттифоқи РСС, ҳамин Кодекс ва дигар хел актҳои қонунгузории РСС Тоҷикистон пешбинӣ карда шудаанд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июля соли 1984).

Моддаи 235. Ваколати органҳои иттифоқҳои касаба дар вақти назорат карданашон ба риояи қонунҳои оид ба меҳнат ва хизматрасонии манзилий-маишӣ ба коргарон ва хизматчиён

Аъзоёни комитетҳои иттифоқҳои касабаи корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ва органҳои болоии иттифоқҳои касаба, инчунин дигар намояндагони ваколатдори ин органҳо барои назорат кардан ба риоя карда шудани қонунҳои оид ба меҳнат, қоидаҳои муҳофизати меҳнат, ба ичрои шартномаҳои колективӣ ва хизматрасонии манзилий-маишӣ ба коргарон ва хизматчиён ҳукуқ доданд, ки:

бемамониат цехҳо, шуъбаҳо, устоҳонаҳо ва дигар ҷойҳои

кори корхона, муассиса, ташкилотро даромада бинанд (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984);

аз маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот ҳуҷҷатҳо, маълумотҳо ва баёноти даҳлдор талаб кунанд, инчунин ҳисобу китоби доир ба музди корро тафтиш намоянд;

кори корхонаҳои савдо ва ҳӯроки умумӣ, инчунин кори поликлиникаҳо, боғчаҳо ва яслиҳои бачагон, хобгоҳҳои умумӣ, ҳаммомҳо ва дигар корхонаҳои коммуналӣ-маиширо, ки ба коргарон ва хизматчиёни корхона, муассиса, ташкилоти даҳлдор хизмат мерасонанд, тафтиш кунанд.

Органҳои иттифоқҳои касаба, агар зарур шуда монад, ба ташкилотҳои даҳлдор дар бораи ба ҷавобгарии интизомӣ қашидани коркунони роҳбариқунандае, ки қонунҳои оид ба меҳнат ва қоидаҳои муҳофизати меҳнатро вайрон мекунанд, таклифҳо пешниҳод кунанд. Ин ташкилотҳо вазифадоранд, ки дар мӯҳлати як моҳ аз чораҳои дидашон ба органи иттифоқи касаба ҳабар диҳанд.

Моддаи 236. Ба комитетҳри иттифоқҳои касаба ҷудо карда додани биноҳо, воситаҳои нақлиёт ва алоқа

Корхона, муассиса, ташкилот вазифадоранд, ки ба комитети иттифоқи касаба барои кори ҳуди комитет ва барои гузаронидани маҷlisҳои коргарон ва хизматчиён бепул биноҳои зарурии дорои тамоми таҷхизот, шабакаи гармкуниӣ, хизматҳои фаррошӣ ва посбонӣ ҷудо карда диҳанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Маъмурият ба комитети иттифоқи касаба бепул воситаҳои нақлиёт ва алоқа ҷудо карда медиҳад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Моддаи 237. Ба ихтиёри комитетҳои иттифоқҳои касаба додани иморатҳо, биноҳо, иншоот, боғу чорбоғҳо барои гузаронидани кори маданияту маърифат, солимгардонӣ, тарбияи ҷисмонӣ ва спортӣ

Иморатҳо, биноҳо, иншоот, боғу чорбоғҳо, ки барои гузаронидани кори маданияту маърифат, солимгардонӣ, тарбияи ҷисмонӣ ва спортӣ дар байни коргарон ва хизматчиёни корхона, муассиса, ташкилот ва аъзоёни оилаҳои онҳо таъин шудаанд, инчунин лагерьҳои пионерон, ки дар баланси корхона, муассиса, ташкилот мебошанд, барои бепул истифода бурдан ба комитети иттифоқи касаба дода мешаванд. Иморатҳо, биноҳо ва иншооти иҷорагирифтai корхона, муассиса, ташкилот, ки барои ҳамин мақсадҳо таъин шудаанд, низ барои бепул истифода бурдан ба комитети иттифоқи касаба дода мешаванд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Иморатҳо, биноҳо ва иншооте, ки дар ҳамин модда нишон дода шудаанд, инчунин лагерьҳои пионерон аз ҳисоби корхона, муассиса, ташкилот аз ҷиҳати хоҷаги таъмин, таъмир, гарм, равшан, рӯбучин, посбонӣ карда, инчунин ҷиҳозонида мешаванд.

Моддаи 238. Ба органҳои иттифоқҳои касаба барои кори маданияту маърифат ва тарбияи ҷисмонӣ пул ҷудо кардани корхонаҳо ва ташкилотҳо

Корхонаҳо ва ташкилотҳо вазифадоранд, ки ба органҳои итифоқҳои касаба барои кори маданияту маърифат ва тарбияи ҷисмонӣ маблағҳо ҷудо кунанд.

Моддаи 239. Кафолатҳои иловагии коркунони интихобии иттифоқҳои касаба ва аъзоёни советҳои колективҳои меҳнатӣ

Коргарон ва хизматчиёне, ки ба ҳайати комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот, комитети цехии иттифоқи касаба, муассиса, ташкилот интихоб шудаанду аз кори

истеҳсолотии худ озод карда нашудаанд, бе розигии пешакии комитети иттифоқҳои касаба, раисони ин комитетҳо ва ташкилотчиёни иттифоқҳои касаба бошанд бе розигии пешакии органи болоии иттифоқи касаба ба кори дигар гузаронида шуданашон ё ки ба онҳо ҷазои интизомӣ дода шуданашон мумкин нест. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Раисон ва аъзоёни комитетҳои иттифоқҳои касабаи корхона, муассиса, ташкилот, ки аз кори истеҳсолотиашон озод карда нашудаанд, бо ташабbusи маъмурият на факат бо риоя карда шудани тартиби умумии аз кор ҳоликунӣ, балки инчуунин пас аз гирифтани розигии органи болоии иттифоқи касаба аз кор ҳолӣ кардан мумкин аст. Бо ташабbusи маъмурият барои аз кор ҳолӣ кардани ташкилотчиёни иттифоқҳои касаба танҳо бо розигии органи болоии иттифоқи касаба роҳ дода мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Аъзоёни совети колективи меҳнатиро бе розигии совети колективҳои меҳнатӣ бо ташабbusи маъmuрият ба кори дигар гузаронидан ва ё ҷазои интизомӣ додан мумкин нест. Бо ташабbusи маъmuрият аз кор ҳолӣ кардани аъзоёни совети колективи меҳнатӣ, ғайр аз риояи тартиби умумии аз кор ҳоликунӣ, факат бо розигии совети колективи меҳнатӣ иҷозат дода мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 240. Муносибатҳои байниҳамдигарии комитети иттифоқи касаба ва маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот

Муносибатҳои байниҳамдигарии комитети иттифоқӣ касаба ва маъmuрияти корхона, муассиса, ташкилот бо Қонуни СССР оид ба ҳуқуқҳои комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот муайян карда мешавад.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

БОБИ XVI-А
КОЛЛЕКТИВИ МЕҲНАТӢ

Моддаи 240 Худидоракунии колективи меҳнатӣ дар соҳаи меҳнат

Колективи меҳнатӣ ҳӯҷаини комилхуқуки корхона буда, ҳамаи масъалаҳои тараққиёти истеҳсолӣ ва социалиро мустақилона ҳал мекунад. Мувофиқи қонун коллективи меҳнатӣ тадбирҳои оид ба ташкили меҳнат, ба норма даровардан, музди кор ва муҳофизати меҳнатро ба амал мебарорад. Худидоракунии социалисти дар шароити ошкорбаёни комил бо роҳи иштироки тамоми колектив ва ташкилотҳои ҷамъиятии он дар баровардани қарорҳои муҳимтарин ва назорати иҷрои онҳо, интихоби роҳбарон ва яккасардорӣ дар идоракунии корхона татбиқ мешавад.

Худидоракуниро колективҳои меҳнатии корхонаҳо воҳидҳои структурии иттиҳодияҳо, колективҳои подразделенияҳо ва бригадаҳо ба амал мебароранд. (Мувофиқи Укази Президиуми Советии Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988).

Моддаи 240¹. Ваколати маҷлиси умумии (конференцияи) колективи меҳнатӣ дар соҳаи меҳнат

Маҷлиси умумии (конференцияи) колективи меҳнатӣ роҳбари корхона, совети колективи меҳнатиро интихоб мекунад ва ҳисботро дар бораи фаъолияташон мешунавад, планҳои тараққиёти иқтисодӣ ва социалии корхонаро муҳокима ва тасдиқ менамояд, ӯҳдадориҳои социалисти қабул менамояд, шартномаи колективиро маъқул меёбад, қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатиро тасдиқ мекунад ва масъалаҳои дигари бештар муҳими фаъолияти корхонаро дар соҳаи меҳнат муҳокима мекунад.

Қарорҳои маҷлиси умумӣ (конференция), ки дар доираи

31 марта соли 1988 ба кодекс боби XVI-А илова карда шудааст.

ваколатҳои колективи меҳнатӣ ва мувофиқи қонун қабул шудаанд, барои аъзоёни колектив ва маъмурият, ҳамчунин барои органҳои болои давлатӣ ва хочагӣ ҳатмӣ мебошанд.

Моддаи 240³. Ваколатҳои совети колективи меҳнатӣ

Дар давраи байни маҷlisҳои умумии (конференцияҳои) колективи меҳнатӣ ваколати онро совети колективи меҳнатӣ иҷро мекунад.

Совети колективи меҳнатӣ:

иҷрои қарорҳои маҷlisҳои умумии (конференцияҳои) колективи меҳнатӣ, татбиқи фикру мулоҳизаи танқидӣ ва таклифҳои коргарон, хизматчиёнро таҳти иазорат мегирад, ба колективи меҳнатӣ аз иҷрои онҳо хабар медиҳад;

ҳисботи маъмуриятро дар бораи рафти иҷрои плану ӯҳдадориҳои шартномавӣ, натиҷаҳои фаъолияти истеҳсолию хочагӣ мешунавад, чораҳоero муайян менамояд, ки ба фаъолияти бештар самарабахши корҳои, ба риояи принципи адолати социалистӣ мусоидат мекарда бошанд;

ҳамроҳи органҳои интихобии ташкилотҳои партияӣ, қасабавӣ ва комсомолӣ шартҳои мусобиқаи социалистиро тасдиқ ва натиҷаҳои онро ҷамъбаст мекунад;

масъалаҳои такмили идоракуни ва структураи ташкилии корхона, ба ҳиссаи шахсии ҳар коркун мувофиқат доштани музди кор ва тақсими одилонаи неъматҳои социалиро ҳал мекунад;

дар бораи истифодаи фондҳои тараққиёти истеҳсолот, илм ва техника, ҳавасмандгардоии моддӣ, пешрафти социалистӣ, дар бораи барои соҳтмони манзил, муассисаҳои бачагона, ошхонаҳо, беҳтар намудани шароити меҳнат ва муҳофизати он, барои беҳтар шудани адои хизмати тиббӣ, майшӣ ва маданияи коргарон, хизматчиён чудо кардани маблағ қарор қабул менамояд, масъалаҳои дигари тараққиёти социалии колективро ҳал мекунад;

масъалаҳои таълим, такмили ихтисоси кадрҳо, риояи

қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнат, ҳолати интизоми давлатӣ, меҳнат ва истироҳатро дар корхона мухокима қарда, чораҳои мустаҳкам намудани онро муайян мекунад;

масъалаҳои барои навоварон, пешқадамони истеҳсолот, ветеранҳои ҷанг ва меҳнат аз ҳисоби маблағи фондҳои ҳавасмандгардонии моддӣ ва тараққиёти социалий мухайё намудани имтиёзу афзалиятҳоро таҳти назорат мегирад;

ахбороти намояндагони колективҳои подразделенияҳоро мешунавад, дар бораи татбиқи чораҳои ҳавасмандгардонии маънавӣ ва моддӣ барои муффакиятҳои меҳнатӣ таклифҳо пешниҳод мекунад, масъалаҳои ба гирифтани мукофотҳои давлатӣ пешбарӣ намуданро мухокима мекунад;

масъалаҳои интихоби советҳои колективҳои истеҳсолот, цехҳо, шӯъбаҳо, участкаҳо ва дигар подразделенияҳоро ҳал мекунад ва ҳуқуқҳои онҳоро дар доираи ваколатҳои совети колективи меҳнатии корхона (воҳиди структурии иттиҳодия) муайян менамояд;

дигар масъалаҳои тараққиёти истеҳсолӣ ва социалиро ҳал мекунад, ба шарте ки ин масъалаҳо ба ваколати мачлиси (конференцияи) колективи меҳнатӣ мансуб набошанд.

Совети колективи меҳнатӣ бо маъмурият, ташкилотҳои партияйӣ, қасабавӣ, комсомолӣ ва дигар ташкилотҳои ҷамъиятӣ зич ҳамкорӣ мекунад.

Қарорҳои совети колективи (меҳнатӣ, ки дар доираи ваколатҳояш ва мувофиқи қонун қабул шудаанд, барои маъмурият ва аъзоёни колектив ҳатмианд. Дар мавриди бо қарори совети колективи меҳнатӣ розӣ набудани маъмурият, масъала дар мачлиси умумии (конференцияи) колективи меҳнатӣ ҳал карда мешавад.

Моддаи 240⁴. Интихоби роҳбарон дар коллективҳои меҳнатӣ

Роҳбарони корхонаҳо, воҳидҳои структурии иттиҳодияҳо, подразделенияҳо, ҳамчунин устоҳо ва сардорони бригадаҳо дар маҷлиси умумии (конференцияи) колективи даҳлдор интихоб шуда, мувофиқи тартиби муқарраршуда тасдиқ карда мешаванд. Агар номзаде, ки колективи меҳнатӣ интихоб кардааст, аз тарафи органи болоӣ тасдиқ карда нашуда бошад, интихоботи нав гузаронида мешавад. Дар ин ҳол органи болоӣ сабаби тасдиқ нашудани натиҷаи интихоботро бояд ба колективи меҳнатӣ фаҳмонда дихад.

Роҳбарони интихобшудаи корхонаҳо, воҳидҳои структурии иттиҳодияҳоро дар асоси қарори маҷлиси умумии (конференцияи) колективи меҳнатӣ ва ё бо ваколати он — совети колективи меҳнатӣ, роҳбари подразделения, усто ва сардори бригадаро бошад аз рӯи қарори колективи даҳлдор аз вазифааш пеш аз мӯҳлат озод кардан мумкин аст. Қарори колектив дар бораи пеш аз мӯҳлат озод кардани роҳбарони корхонаҳо ва воҳидҳои структурии иттиҳодияҳо дар асосҳои пешбиникардаи қонун бояд аз тарафи органи болоӣ, дар хусуси роҳбарони подразделенияҳо, ҳамчунин устоҳо ва сардорони бригадаҳо бошад, аз тарафи роҳбари корхона иҷро карда шаванд. Шикоятҳои роҳбарон ва устоҳоро дар бораи аз кор озод кардан ва шикоятҳои сардорони бригадаҳо дар бораи аз роҳбарии бригада озод карда шуданашон органҳои болоии хочагӣ ва касабавӣ якҷоя дида мебароянд.

Роҳбарон, ҳамчунин устоҳо ва сардорони бригадаҳо, ки мӯҳлати ваколатҳояшон тамом шудааст, аз нав интихоб шуда метавонанд ва ё ба онҳо мувофиқи риояи гарантияҳои дар моддаи 108 ҳамин Кодекс муқарраршуда кори дигар дода шуданаш мумкин аст.

Моддаи 240⁵. Принципҳои умумии манфиатдории моддии коллективи меҳнатӣ ба натиҷаҳои фаъолияти хочагӣ

Комъёбӣ ва талафоти кори корхона бевосита ба дараҷаи даромади ҳисоби хочагии коллектив, накӯаҳволии ҳар як коркун таъсир мерасонанд. Корхонае, ки истеҳсол ва фурӯши маҳсулоти (кор, хизмат)-и беҳтаринро бо ҳарочоти камтарин таъмин мекунад, даромади қалони ҳисоби хочагӣ ва дар тараққиёти истеҳсолӣ ва социалии худ ва музди кори коркунон афзалият пайдо мекунад.

Корхона товони заرارеро, ки ба дигар ташкилотҳо ва ба давлат расондааст, ҷарима, пушаймон пулий ва дигар хел санкцияҳоро, ки дар қонун муқаррар гардидааст, аз даромади ҳисоби хочагии коллектив адо мекунад. Маъмурият подразделенияҳо ва коркунони конкретиеро муайян мекунад, ки барои заарбинии корхона айборанд ва инро ба маълумоти коллективи меҳнатӣ расонда, ба зиммаи подразделенияҳо ва коркунони конкретӣ мувофиқи қонун ҷавобгарии молумулӣ (моддӣ) мегузорад.

Моддаи 240⁶. Ташкил додани коллектив ва бригада

Ба ҳайати бригада дохил намудани коркунони нав бо розигии коллективи бригада ба ҷо оварда мешавад. Бригада ҳақ надорад, ки ба кор қабул кардани коркунонеро, ки ба тариқи кортаъминкуни мувофиқи қонун ба бригада фиристода мешаванд (муттакассисони ҷавон, ҳатмкунандагони донишкадаҳои системаи маълумоти касбҳои техники ва гайра), рад кунад.

Коллективи бригада ҳуқуқ дорад аз маъмурият талаб намояд, ки дар сурати ихтисор шудани шумораи коркунони бригада, ба кори иҷрошаванда номувоғиқ будани маҳорати коркун ва дар мавридҳои дигаре, ки дар моддаи 36 ҳамин Кодекс пешбинӣ шудаанд, аз ҳайати бригада ҳориҷ кардани коркунро талаб намояд. Маъмурият мувофиқи қонун ин гуна коркунро бо розигиашон ба кори дигар мегузаронад ва ё аз рӯи тартиби муқарраршуда аз кор холӣ мекунад.

Моддаи 240⁷. Тақсими даромади колективи бригада бо татбиқи коэффициенти саҳми меҳнатӣ

Колективи бригада метавонад даромади колективиро бо татбиқи коэффициенти саҳми меҳнатӣ тақсим кунад. Коэффициентҳои аъзоёни бригадаро колективи бригада бо пешниҳоди сардори бригада (совети бригада) тасдик мекунад.

Дар вақти татбиқи коэффициенти саҳми меҳнатӣ музди кори коркун аз андозаи минималии муқарраркардаи давлат кам шуданаш мумкин нест (моддаи 80).

Моддаи 240⁸. Маъмурияти мутақобилаи маъмурият ва бригада

Маъмурияти корхона, иттиҳодия, подразделенияи структурӣ барои муҳайёе кардани шароити мӯътадили меҳнати сермаҳсул (таъмин кардан бо кор, механизм ва таҷҳизоти соз, хуччатҳои техникӣ, масолех ва асбобу анҷом, энергия, муҳайёе кардани шароити бехатар ва солими меҳнат) дар назди бригада ҷавобгар мебошад. Ҳангоми бо айби маъмурият нишондиҳандаҳои истеҳсолиро ичро накардани бригада фонди музди кор, ки аз рӯи ставкаҳои тарифӣ ҳисоб карда шудааст, барои бригада нигоҳ дошта мешавад. Шахсони мансабдоре, ки ба вайрон кардани ӯҳдадориҳои маъмурият дар назди бригада айборанд, ба ҷазои интизомӣ кашида мешаванд, барои ба бригада пули зиёд доданашон — ҳамчунин мувофиқи тартиб ва андозаҳои муқаррар кардан қонун дар назди корхона ба ҷавобгарии моддӣ кашида мешаванд.

Бригада барои бо айби худаш ичро накардани нишондиҳандаҳои истеҳсолӣ дар назди маъмурияти корхона ҷавобгар мебошад. Дар ин гуна мавридҳо музди кор аз рӯи кори ичрошуда дода шуда, мукофот ва ё дигар пулҳои ҳавасмандгардонӣ дода намешаванд. Товони зараре, ки ба корхона дар натиҷаи бо айби бригада баровардани маҳсулоти пастсифат расонда шудааст, аз даромади колективи бригада дар

доираи музди миёнаи моҳонаи кори бригада рӯёнида мешавад. Дар вақти дар байни аъзоёни бригада тақсим кардани даромади колективӣ айби коркунони конкретӣ барои истеҳсоли маҳсулоти пастифат ба назар гирифта мешавад.

БОБИХУП СУҒУРТАИ ДАВЛАТИИ ИҼТИМОӢ

Моддаи 241. Ҷорӣ карда шудани суғуртаи иҼтимоӣ ба ҳамаи коргарон ва хизматчиён

Ҳамаи коргарон ва хизматчиён бояд ҳатман суғуртаи давлатии иҼтимоӣ карда шаванд.

Моддаи 242. Маблағҳои суғуртаи иҼтимоӣ

Суғуртакуни давлатии иҼтимоии коргарон ва хизматчиён аз ҳисоби давлат ба амал бароварда мешавад. Корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ҳақҳои (маблағҳои) барои суғуртаи иҼтимоӣ таъиншударо аз музди кори коргарон ва хизматчиён ҳеч гуна пule нигоҳ надошта месупоранд.

Ҳақҳои суғуртаро наслупурдани корхона, муассиса,

Ташкилот коргарон ва хизматчиёнро аз ҳуқуқи гирифтани таъминот аз рӯи суғуртаи давлатии иҼтимоӣ маҳрум намекунад.

Моддаи 243. Хелҳои таъминот аз рӯи суғуртаи иҼтимоӣ

Коргарон ва хизматчиён, дар мавридиҳои даҳлдор бошад, аъзоёни оилаҳои онҳо низ ба тариқи суғуртаи давлатии иҼтимоӣ таъмин карда мешаванд:

1) бо ёрдампулиҳо барои муваққатан ғайри қобили меҳнат будан, вале занон бошанд, ба ғайр аз он, боз бо ёрдампулиҳои давраи ҳоимиланоӣ, таваллуд ва нигоҳубинӣ

кӯдак то яксола шуданаш (мувофиқи Укази Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 августи соли 1982);

2) бо ёрдампулиҳо дар мавриди таваллуди кӯдак; бо ёрдампулиҳо барои дафн;

3) бо нафақаҳои давраи пиронсолӣ, давраи инвалидӣ, давраи бесаробон мондан, инчунин бо нафақаҳо барои солҳои муайян хизмат кардан, ки барои баъзе категорияҳои коркунон муқаррар карда шудааст.

Маблағҳои суғуртаи давлатии иҷтимоӣ инчунин барои муолиҷаи санаторӣ-курортӣ коргарон ва хизматчиён, ба онҳо хизмат расонидани профилакторияҳо ва хонаҳои истироҳат, барои ҳӯроқи муолиҷавӣ (парҳезӣ), барои нигоҳ доштани лагерьҳои пионерон ва барои дигар чорабиниҳои суғуртаи давлати иҷтимоӣ истифода бурда мешаванд.

Моддаи 244. Таъмин намудан бо ёрдампулиҳо дар давраи муваққатан ғайри қобили меҳнат будан

Ёрдампулиҳо барои муваққатан ғайри қобили меҳнат будан дар вақти касалӣ, маъюб шудан, бо сабаби касалӣ муваққатан ба кори дигар гузаронида шудан, дар вақти ба аъзои касали оила нигоҳубин кардан, карантин, муолиҷаи санаторӣ-курортӣ ва протезшинонӣ ба андозаи пурраи музди кор дода мешаванд.

Дар вақти касалӣ ё маъюб шудан ёрдампулиҳо то барқарор гардидани қобиляти меҳнатӣ ё муқаррар карда шудани инвалидӣ дода мешаванд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Моддаи 245. Таъмин намудан бо ёрдампулиҳои давраи ҳомиладорӣ ва таваллуд

Ёрдампулиҳои давраи ҳомиланоқӣ ва баъди таваллуд дар давоми тамоми отпуски давраи ҳомиланоқӣ ва баъди таваллуд ба андозаи музди пурраи кор дода мешаванд.

(Мувофиқи Указҳои Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 октябри соли 1973 ва аз 28 май соли 1981).

Моддаи 246. Ёрдампулиҳо барои таваллуди кӯдак

Ёрдампулий барои таваллуди кӯдак аз ёрдампулии яқвақта барои лавозимоти нигоҳубини кӯдаки навзод ва ёрдампулий барои ҳӯроқи кӯдак иборат мебошад. Тартиби додан ва андозаҳои ёрдампулий бо қонунҳои Иттифоқи РСС муайян карда мешаванд.

Моддаи 247. Ёрдампулий барои дағн

Ёрдампулий барои дағн дар мавриди вафот кардани коргар ё хизматчӣ, инчунин дар мавриди вафот кардани аъзои оилаи ӯ, ки дар таъминоти ӯ буд, дода мешавад. Тартиби додан ва андозадои ёрдампулий бо қонунҳои Иттифоқи РСС муайян карда мешаванд.

Моддаи 2471. Шартҳои асосии додан ва андозаи ёрдампулиҳои сӯғуртаи иҷтимоӣ

Мувофиқи Асосҳои қонунҳои Иттифоқи РСС ва республикаҳои иттифоқӣ оид ба меҳнат шартҳои асосии додан ва андозаи ёрдампулиҳои сӯғуртаи иҷтимоии давлатиро Совети Вазирони СССР бо якҷоягии ВЦСПС муқаррар менамоянд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 маи соли 1981).

Моддаи 248. Бо нафақа таъмин кардан

Нафақа ба коргарон, хизматчиён ва аъзоёни оилаҳои онҳо мувофиқи Қонуни СССР дар бораи нафақаҳои давлатӣ таъин карда мешавад.

Нафақаҳо барои хизмати шоистаи бисъёрсола, ки барои баъзе категорияҳои коркунон муқаррар карда шудааст, мувофиқи қарорҳои Совети Вазирони СССР таъин карда мешаванд.

(Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 маи соли 1981).

БОБИ XVIII
НАЗОРАТ БА РИОЯ КАРДА ШУДАНИ
ҚОНУНҲОИ ОИД БА МЕҲНАТ

Моддаи 249. Органҳои назораткунанда ба риоя карда шудани қонунҳои оид ба меҳнат

Мувофиқи моддаи 104 Асосҳои қонунҳои Иттифоқи РСС ва республикаҳои иттифоқӣ оид ба меҳнат ба риоя карда шудани қонунҳои оид ба меҳнат ва қоидаҳои муҳофизати меҳнат инҳо назорат мекунанд:

1) органҳо ва инспекцияҳои маҳсуси давлатии ба ин кор ваколатдор, ки дар фаъолияти худ ба маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ва органҳои болоии онҳо вобаста намебошанд;

2) иттифоқҳои касаба, инчунин инспекцияҳои дар ихтиёри онҳо будаи техники ва ҳуқуқии оид ба меҳнат— мувофиқи низомномаҳои ин инспекцияҳо, ки ВЦСПС тасдик мекунад.

Советҳои депутатҳои халқӣ ва органҳои иҷроия ва амдиҳандай онҳо ба риоя карда шудани қонунҳои оид ба меҳнат аз рӯи тартиби дар қонунҳои Иттифоқӣ РСС Тоҷикистон пешбинӣ кардашуда назорат мекунанд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Вазорату комитетҳои давлатӣ, идораҳо ба риоя карда шудани қонунҳои оид ба меҳнат дар корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳои тобеи онҳо назорати дохилӣ- идоравӣ мебаранд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Назорати олий ба аниқ ва яхела иҷро карда шудани қонунҳои оид ба меҳнат дар територияи РСС Тоҷикистон аз тарафи Прокурори Генералии СССР ва Прокурори РСС Тоҷикистон, ки ба ў тобеъ аст ва прокурорҳои поёнӣ мувофиқи Қонуни СССР дар бораи прокуратураи СССР ба амал бароварда мешавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совета Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

Моддаи 250. Назорати ҷамъиятии иттифоқҳои касаба ба риоя карда шудани қонунҳои оид ба меҳнат

Ба риоя карда шудани қонунҳои оид ба меҳнат ва қоидаҳои муҳофизати меҳнат иттифоқҳои касаба, инчуни инспексияҳо ва комиссияҳои ҷамъиятии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот мувофиқи низомномаҳояшон, ки онҳоро ВЦСПС тасдиқ мекунад, назорати ҷамъиятий мебаранд. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Назорати ҷамъиятии санитарӣ дар корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо аз тарафи инспекторҳои ҷамъияти санитарӣ гузаронида мешавад.

Моддаи 251. Ҷавобгарӣ барои вайрон кардани қонунҳои оид ба меҳнат

Шахсони мансабдоре, ки барои вайрон кардани қонунҳои оид ба меҳнат ва қоидаҳои муҳофизати меҳнат, ичро накардани ӯҳдадориҳо аз рӯи шартномаҳои колективӣ ва созишномаҳои оид ба муҳофизати меҳнат ё ки барои ба фаъолияти иттифоқҳои касаба расонидани мамониат гунаҳкоранд, бо тартиби дар қонунҳои Иттифоқи РСС Тоҷикистон муқаррар кардашуда ҷавобгар мебошанд.

Моддаи 252. Ҷавобгарии маъмурий барои вайрон кардани қонунҳои оид ба меҳнат

Инспекторҳои техникии иттифоқҳои касаба ҳукуқ доранд, ки ба шахсони мансабдор барои вайрон кардани қоидаҳои муҳофизати меҳнат ва техникаи бехатарӣ бо тартиби дар қонунҳо муқаррар кардашуда ба тариқи маъмури ҷарима андозанд.

Шахсони мансабдори Госгортехнадзор (Инспекцияи давлатии оид ба назорати техникӣ ва саноати қӯҳ) ҳукуқ доранд, ки барои якчанд маротиба вайрон кардани қоидаҳо, нормаҳо ва дастуруламалҳои оид ба бехавф гузаронидани корҳо дар соҳаҳои

саноат ва объектҳое, ки дар зери назорати органҳои Госгортехнадзор мебошанд, ба тариқи маъмурӣ ҷарима андозанд.

Шахсони мансабдори хизмати санитарӣ-эпидемиологӣ ҳукук доранд, ки барои вайрон кардани қоидаҳои санитарӣ-гиgienӣ ва санитарӣ-зиддиэпидемиявӣ ба тариқи маъмурӣ ҷарима андозанд.

М о д д а и 253. Ҷавобгарии чиноятӣ барои вайрон кардани қонунҳои оид ба меҳнат

Ҷавобгарии чиноятӣ барои вайрон кардани қонунҳои оид ба меҳнат ва қоидаҳои муҳофизати меҳнат бо қонунҳои чиноятии РСС Тоҷикистон муайян карда мешавад.

**БОБИ XIX
ҚОИДАҲОИ ХОТИМАВӢ**

М о д д а и 254. Ҳусусиятҳои ба тартиб андохтани меҳнати баъзе категорияҳои коргарон ва хизматчиён

Мувофиқи Моддаи 106 Асосҳои қонунҳои Иттифоқи РСС ва республикаҳои иттифоқӣ оид ба меҳнат бо қонунҳои Иттифоқи РСС ва дар доираи дар он муайяншуда бо қонунҳои РСС Тоҷикистон ҷунин тадбирҳо муқаррар карда шуданашон мумкин аст:

1) имтиёзҳо дар соҳаи меҳнат барои коргарон ва хизматчиёне, ки дар районҳои Шимоли Дур ва маҳалҳои ба онҳо баробар ҳисоб кардашуда кор мекунанд, инчунин барои баъзе категорияҳои дигари коргарон ва хизматчиён дар ноҳияҳои Шимоли Ақсо ва маҳалҳои ба онҳо баробар маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот ҳақ надорад, ки бе розигии комитети иттифоқи касаба ба коргар ё хизматчӣ баъди гузаштани мӯҳлати шартнома барои бастани шартнома ба мӯҳлати нав ва ё ба мӯҳлати номуайян рад кунад, ба шарте ки агар шумора ва ё штати коркунон ихтисор карда нашавад. (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 31 марта соли 1988);

хусусиятҳои ба тартиб андохтани вақти кор ва вақти дамгирий дар соҳаи нақлиёт, дар корхонаҳо ва ташкилотҳои алоқа ва хоҷагии қишлоқ,— дар доираи нормаҳое, ки дар Асосҳои қонунҳои Иттифоқи РСС ва республикаҳои иттифоқӣ оид ба меҳнат муқаррар карда шудаанд;

1) шартҳои маҳсуси меҳнати коргарон ва хизматчиёне, ки дар корҳои мавсимий ё дар корҳои соҳаи саноати ҷангали ҷонӣ ва хоҷагии ҷангалпарварӣ кор мекунанд, коргарон ва хизматчиёни муваққатӣ, инчунин шахсоне, ки дар ҳавлиҳои гражданҳо аз рӯи шартномаҳо кор мекунанд (хизматгорзанҳо ва ғайра), бо баъзе истисноҳо аз Асосҳои қонунҳои Иттифоқи РСС ва республикаҳои иттифоқӣ оид ба меҳнат дар хусуси тартиби вақти кор ва вақти дамгирий, дар вақти зиёда аз вақти кор ва дар рӯзҳои ғайри кор ба кор ҷалб кардан, додани компенсация барои ин кор, муваққатан ба кори дигар гузаронидан ва аз кор ҳолӣ кардан.

Ҳадди ҷавобгарии моддии коргарон ва хизматчиён барои зараре, ки ба корхона, муассиса, ташкилот бо роҳи дузди, вайронкунии барқасдона, камомад ё гум кардани навъҳои ҷудогонаи молу мулк ва дигар ҷизҳои қимматнок, расонда шудааст, дар он мавриҷҳое, ки андозаи ҳақиқии зарар аз андозаи номиналии он зиёд бошад, бо қонунҳои Иттифоқи РСС ва қарорҳои Совети Вазирони СССР муқаррар карда мешавад (мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 13 июни соли 1986).

Хусусиятҳои дигари ба тартиб овардани меҳнати баъзе категорияҳои коргарону хизматчиён оид ба масъалаҳои ҷудогона факат бо қонунҳои Иттифоқи РСС ва қарорҳои Совети Вазирони СССР муқаррар шуданашон мумкин аст.

М о д д а и 255. Фарқ қунонидани компетенцияи Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон аз рӯи масъалаҳое, ки дар Асосҳои қонунҳои Иттифоқи РСС ва республикаҳои иттифоқӣ оид ба меҳнат пешбинӣ карда шудаанд

Мувофиқи моддаи 107 Асосҳои қонунҳои Иттифоқи РСС ва республикаҳои иттифоқӣ оид ба меҳнат, ба ғайр аз мавридҳои дар баъзе моддаҳои Асосҳо ва ҳамин Кодекс пешбинӣ кардашуда, боз муқаррар кардани қоидаҳое дар ихтиёрдории Иттифоқи РСС мебошанд, ки он қоидаҳо инҳоро муайян мекунанд: ба корҳои ихтисос талаб намекардагие, ки коргаронро бо сабаби бекормонӣ ба онҳо гузаронидан мумкин нест (моддаи 33); давомияти кори шабона (моддаи 50); андозаи камтарини музди якмоҳаи кор (моддаи 80); андозаи музди кор барои маҳсулоти қисманбрак (моддаи 91); додани компенсация вобаста ба командировкаҳо» хизматӣ ва маҳалли дигар ба кор рафтани (моддаҳои 114—116); маҳдуд кардани меҳнати занон дар корҳои шабона (моддаи 169); категорияҳои коркуноне, ки баҳсҳои меҳнатии онҳо аз рӯи тартиби тобеият дида баромада мешаванд, (қисми якуми моддаи 226); тартиб ва андозаи пулҷудокунӣ ба органҳои иттифоқҳои қасаба барои кори маданий-оммавӣ ва тарбияи ҷисмонӣ (моддаи 238); тартиб ва андозаи таъминот аз рӯи сугуртаи давлатии иҷтимоӣ (моддаҳои 241—245 ва 248). (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 26 июли соли 1984).

Муқаррар кардани қоидаҳое дар ихтиёрдории Иттифоқи РСС ва дар доираи муайянкардаи он дар ихтиёри РСС Тоҷикистон мебошад, ки дар он қоидаҳо инҳо муайян карда мешаванд: кӯтоҳ кардани вақти кор барои категорияҳои алоҳидай коркунон (банди 2 қисми якуми моддаи 46); ҷорӣ кардани ҳафтаи шашрӯзаи кор (қисми якуми моддаи 48); мавридҳои имконназари додани дамгирӣ барои кор кардан дар рӯзҳои истироҳат (қисми дуюми моддаи 66); корҳое, ки дар рӯзҳои ид ба ҷо оварда мешаванд (қисми дуюми моддаи 67); додан ва давомияти отпускҳои ҳарсолаи иловагӣ (моддаи 70); бандормагирии музди кор (моддаи 81); системаи мукофотии музди меҳнат (қисми дуюми моддаи 82); додани мукофот барои ҷамъбасти натиҷаҳои солонаи кор (қисми якуми моддаи 83); нормаҳои яхела ё типии коркард (моддаи 103); додани дамгирӣ барои кор кардан дар рӯзҳои ид

(қисми сеюми моддаи 89); маҳдуд кардани пул нигоҳ доштан аз музди кор (моддаи 127); қоидаҳои типии тартиботи дохилии меҳнат ва уставҳои оид ба интизом (моддаи 131, қисмҳои дуюми моддаҳои 132 ва 136); қоидаҳои муҳофизати меҳнат (моддаи 148); чудо ва сарф кардани маблағҳо барои чорабиниҳои оид ба муҳофизати меҳнат (қисми якуми моддаи 151); тартиби додани либоси маҳсус, шир ва хӯроки муолиҷавӣ-профилактикаӣ (қисми якуми моддаи 152, моддаҳои 153 ва 154); гузаронидани муоинаи тиббӣ (моддаи 155); корҳое, ки дар онҳо ба истифода бурда шудани меҳнати занон ва ноболифон роҳ дода намешавад (моддаҳои 168 ва 181); броњ барои ба кор қабул кардани ҷавонон (моддаи 187); бо кор таъмин намудани коргарон ва мутахассисони ҷавон (моддаи 188); имтиёзҳо барои онҳое, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда меҳонанд (моддаҳои 197, 203); ҳуқуқҳои иттифоқҳои қасаба (моддаи 229); органҳои назорати давлатӣ ба риоя карда шудани қонунҳои оид ба меҳнат (банди 1 моддаи 249); ҳусусиятҳои ба тартиб андохтани меҳнати баъзе категорияҳои коргарон ва хизматчиён (қиами якуми моддаи 254).

Иттифоқи РСС ва РСС Тоҷикистон муқаррар кардани қоидаҳо мебошад, ки он қоидаҳо инҳоро муайян мекунанд; мавридҳои татбиқ намудани корҳои зиёда аз вақти кор (қисми сеюми моддаи 57); мавридҳои ба кор ҷалб намудан дар рӯзҳои истироҳат (моддаи 65, қисми дуюми моддаи 66); мӯҳлатҳои додани музди кор (қисми сеюми моддаи 94). (Мувофиқи Укази Президиуми Совети Олии РСС Тоҷикистон аз 28 май соли 1981).

НИШОНДИҲАНДАҲОИ АЛИФБОИ - ПРЕДМЕТИ¹

А

Аз кор дур кардан — 42.

Аз кор холӣ кардан — додани дафтарчай меҳнатӣ дар рӯзи аз кор холӣ кардани коркун — 28; агар барои коркунро бо розигиаш ба кори дигар гузаронидан имконият набошад, бо асосҳое, ки дар бандҳои 1, 2, 6-ӯми моддаи 36 нишон дода шудаанд, аз кор холӣ кардан мумкин аст — қисми 2-юми моддаи 36; коркунро дар давраи муваққатан ғайри қобили меҳнат будан (ба ғайр аз холӣ кардан аз кор дар сурати ба кор ҳозир нашудан баъди гузаштани мӯҳлати бо қонун муқарраргардидаи давраи муваққатан ғайри қобили меҳнат будан) ва дар давраи дар отпуски ҳарсола буданаш (ба ғайр аз мавридҳои пурра барҳам хӯрдани корхона, муассиса, ташкилот) бо ташабbusи маъмурият аз кор холӣ кардан мумкин нест—қисми 3-юми моддаи 36; ниг. Қатъ гардидани шартномаи меҳнатӣ. Бекор кардани шартномаи меҳнатӣ. Занон. Ноболигон.

Аъзоёни колхозҳо — мавридҳои батартиб андохтани меҳнатӣ аъзоёни колхозҳо ва дигар ташкилотҳои кооперативӣ — 3.

Б

Гузаронидан ба кори дигар. Тағъир додани шароити асосии меҳнат — шароитҳои ба кори дигар гузаронидан — 30; дар мавриди зарурати истеҳсолӣ муваққатан ба кори дигар гузаронидан — 31:муваққатан ба кори дигар гузаронидан дар бекормонӣ — 32: маҳдуд кардани гузаронидан ба корҳое, ки ихтисос талаб намекунанд — 33; гузаронидан ба кори сабуктар — 156; додани музди меҳнат дар мавриди гузаронидан ба кори сабуктар —157; гузаронидан ба кори дигар дар мавриди қатъ гардидани кор аз сабаби гармии зиёди ҳаво—160; ниг. Бекор мондан. Занон.

¹ Бо рақамҳо моддаҳои ҳамин Кодекс дарҷ ёфтаанд.

Барқарор кардан ба кор — 219; аз кор холӣ кардан ба муносибати ба кор барқарор намудани коркуни дигар — банди 6-уми моддаи 36; ба кор барқарор кардани коркуне, ки маъмурият бе розигии комитети иттифоқи касаба бо ташаббуси худ аз **кор** холӣ кардааст — 38; додани музд барои вақти прогули маҷбурии коргар ва хизматчие, ки ба кор барқарор карда шудаанд — 220; фавран ичро кардани ҳалномаҳо ё қарорхое, ки органи оид ба дида баромадани баҳсҳои меҳнатӣ дар бораи ба кор барқарор кардани коркуни гайриқонунӣ аз кор холӣ кардашуда баровардааст — 221; бо қарори органи аз ҷиҳати тобеият болоӣ ба кор барқарор кардан ва музд додан барои прогули маҷбуриӣ — 226.

Баҳсҳои меҳнатӣ — органҳое, ки баҳсҳои меҳнатиро дида мебароянд — 209; органҳое, ки баҳсҳоро дар хусуси муқаррар намудан ё тағъир додани шароитҳои меҳнат дида мебароянд — 210; органҳое, ки баҳсҳои байни комитети иттифоқи касаба ва маъмуриятро доир ба масъалаҳои муқаррар кардан ё тағъир додани шароитҳои меҳнат дида мебароянд — 211; тартиби дида баромадани баҳсҳои меҳнатӣ — 212; ташкили комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатӣ — **213**; вазифаи комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатӣ — **214**; баҳсҳое, ки дар комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатӣ дида баромада намешаванд — **215**; баҳсҳои меҳнатиро дида баромадани комитетҳои иттифоқҳои касаба — 216; дида баромадани баҳсҳои меҳнатӣ дар судҳои ҳалқии районӣ (шахрӣ) — **217**; мӯҳлатҳои муроҷиат кардан барои ҳал намудани баҳсҳои меҳнатӣ — **218**; барқарор кардан ба кор — **219**; додани музд барои вақти прогули маҷбуриӣ ё ичро кардани кори муздаш камтар — 220; фавран ичро кардани баъзе ҳалномаҳо ва қарорҳои доир ба баҳсҳои меҳнатӣ — 221; мӯҳлати қарори комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатӣ ва қарори комитети иттифоқи касабаро дар бораи баҳси меҳнатӣ ичро кардани маъмурият — 224; маҷбуран ичро кунонидани қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ ё

қарори комитети иттифоқҳои касаба дар бораи баҳси меҳнатӣ — 225; баҳсҳои меҳнатиро дида баромадани органҳои аз рӯи тартиби тобеияташон болоӣ — 226; мӯҳлатҳои муроҷиат намудан ба комитети иттифоқи касаба ва ба суд дар бораи ҳал кардани баҳси меҳнатӣ — 227.

Бекор кардани шартномаи меҳнатӣ — бо ташабbusи коркун, агар шартномаи меҳнатӣ ба мӯҳлати номуайян баста шуда бошад,— қисми 1-уми моддаи 35; агар шартномаи меҳнатӣ ба мӯҳлати муайян ё барои ичрои кори муайян баста шуда бошад — қисми 2-юми моддаи 35; бо ташабbusи маъмурият дар мавридиҳои зерин; барҳам додани корхона, муассиса, ташкилот, кам кардани шумора ё штати коркунон — банди 1-уми моддаи 36; ошкор шудани номувоғиқ будани коргар ё хизматчӣ ба вазифаи ишғолкардааш ё ба кори ичро кардаистодааш дар натиҷаи нокифоягии ихтисосаш ё аҳволи саломатиаш, ки ба давом додани он кор мамониат мекунад — банди 2-юми моддаи 36; вазифаҳои мувоғиқи шартномаи меҳнатӣ ё қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ ба зиммааш гузошташударо бе сабабҳои узрнок мунтазам ичро накардани коркунон, ба шарте, ки дар хаққи коркунон пештар чораҳои ҷазои интизомӣ ё ҷамъиятий татбиқ карда шуда бошанд — банди 3-юми моддаи 36; прогули бе сабабҳои узрнок (дар давоми рӯзи корӣ зиёда аз се соат дар кор набудан) — банди 4-уми моддаи 36; дар натиҷаи муваққатан ғайри қобили меҳнат будан дар муддати зиёда аз ҷор моҳи пай дар пай ба кор ҳозир нашудан. ба ғайр аз отпуски давраи хомиланоӣ ва баъди таваллуд, ба шарте ки бо қонунҳои Иттифоқи РСС дар сурати дучор шудан ба касалии муайян мӯҳлати дарозтари барои коркун нигоҳ доштани ҷои кор (вазифа) муқаррар карда нашуда бошад — банди 5-уми моддаи 36; ба кор аз нав барқарор карда шудани коргар ё хизматчие, ки ҳамин корро пештар ичро мекард — банди 6-уми моддаи 36; бо талаби органи иттифоқи касаба бекор кардани шартномаи меҳнат — 41; ниг. Қатъ гардидани шартномаи меҳнатӣ. Аз кор холӣ кардан.

Бекор мондан — муваққатан ба кори дигар гузарондан, дар вақти бекормонӣ, андозаи музд дар сурати чунин гузариш — 32; манъ будани ба корҳои ихтисосталаб гузаронидани коркунони ихтисоснок — 33; тартиби додани музд барои вақти бекормонӣ ва ҳангоми аз худ кардани истеҳсолоти (маҳсулоти) нав — 93;

Брак — баромадани маҳсулот — тартиби додани музди кор дар вақти баровардани маҳсулоти брак — 91.

В

Вақти дамгирий — давомияти танаффус барои дамгирий ва ҳӯрокхӯрий, тартиби истифода бурдани ин танаффус — 60; микдори рӯзҳои истироҳат дар ҳафтаи панҷрӯза ва шашрӯзи кор, давомияти дамгирии бефосилаи ҳарҳафтаина, рӯзи истироҳати умумӣ; рӯзи истироҳати дуюм — 62; рӯзҳои истироҳат дар корҳое, ки дар рӯзҳои истироҳати умумӣ қатъ карда шуданашон мумкин нест — 63; рӯзҳои истироҳат дар корҳое, ки боздоштани онҳо мумкин нест — 64; манъ кардани кор дар рӯзҳои истироҳат, мавридҳои мустаснои ба кори рӯзи истироҳат ҷалб кардани коркунон — 65; компенсация барои кор кардан дар рӯзи истироҳат — 66; танаффусҳо барои дамгирий, ки ба ҳисоби вақти кор медароянд — 153; манъ будани ҷалб карда шудани занони ҳомиланок ва заноне, ки кӯдакони то дусола доранд, ба корҳои шабона, зиёда аз вақти кор ба корҳои рӯзи истироҳат — 170; манъ будани ба корҳои шабона ва зиёда аз вақти кор ҷалб намудани коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждаҳсола хурд — 185; ниг. Рӯзҳои ид. Отпушкҳо.

Вақти кор — давомияти мӯътадили вақти кор — 45; давомияти кӯтоҳи вақти кор барои коркунони аз ҳаждаҳсола хурд — банди 1-уми моддаи 46; давомияти кӯтоҳи вақти кор барои коргарон ва хизматчиёне, ки дар корҳои шароити меҳнаташон зарарнок кор мекунанд — банди 2-юми моддаи 46; давомияти кӯтоҳи вақти кор барои категорияҳои алоҳидаи коркунон (муаллимон, духтурон ва ғайра) — қисми 2-юми моддаи 46; ҳафтаи панҷрӯза ва шашрӯзи кор ва давомияти кори ҳаррӯза —

47; давомнокии кор дар арафаи рӯзҳои истироҳат дар ҳафтаи шашрӯзаи кор — 48; давомияти кор дар арафаи рӯзҳои ид — 49; давомияти кор дар вақти шаб — 50; вақти нопурраи кор — 52; саршавӣ ва тамомшавии кори ҳаррӯза — 53; рӯзи бенормаи кор — 54; кори сменагӣ — 55; якҷоя ба ҳисоб гирифтани вақти кор — 56; ниг. Кори шабона. Корҳои зиёда аз вақти кор. Таълим.

Г

Гарантияҳо — барои коргарон ва хизматчиёне, ки ба вазифаҳои интихобӣ интихоб шудаанд—108; гарантияҳо дар вақти ба ҷо овардани вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъиятӣ — 109; гарантияҳо барои коргарон ва хизматчиёне, ки барои такмили ихтисос фиристода мешаванд—110; нигоҳ доштани музди кор дар вақти ба кори дигари доимии каммузд гузаронидан ва иваз кардани ҷои кор—111; гарантияҳо барои донорҳо—112; гарантияҳо барои коргарон ва хизматчиёне, ки барои санчиш ба муассисаҳои тиббӣ фиристода мешаванд—113; гарантияҳо дар вақти командировка—114; гарантия ва компенсация дар вақти гузаронидан ба кор ба маҳалли дигар—115; кафолатҳои иловагии коркунони интихобии иттифоқҳои касаба ва аъзоёни совети коллективҳои меҳнатӣ — 239.

Д

Дафтарҷаи меҳнат—28; вазифаи маъмурият дар бораи ба коргар ё хизматчӣ дар вақти аз кор ҳоли шуданаш додани дафтарҷаи меҳнат ва бо ӯ ҳисобу китоб кардан — 43; додани музди кори коркунони аз кор ҳолишуда, ки аз сабаби дер додани дафтарачи меҳнаташ маҷбуран прогул кардааст — 99.

Дафтарҷаҳои ҳисобу китоб — мӯҳлати додани дафтарҷаҳои ҳисобу китоб — 98.

Ё

Ёрдампулии аз кор ҳоликунӣ — мавридҳои додани ёрдампулии аз кор ҳоликунӣ ва андозаи он — 40; манъ будани пул нигоҳ доштан аз ёрдампулии аз кор ҳоликунӣ— 127.

3

Занон — корхое, ки дар онҳо истифода бурда шудани, меҳнати занон манъ аст; манъ будани ба занон фармудани корҳои бардоштани борҳои

вазнин— 168; маҳдуд карданӣ меҳнати занон дар корҳои шабона—169; манъ будани ҷалб карда шудани занони ҳомиланок ва заноне, ки қӯдакони до дусола доранд, ба корҳои шабона, зиёда аз вақти кор, ба корҳои рӯзи истироҳат ва фиристодан ба командировка — 170; маҳдуд карданӣ ба корҳои зиёда аз вақти кор ҷалб кардан ва ба командировка фиристодани заноне, ки қӯдакони аз дусола то ҳаштсола доранд—171; ба кори сабуктар гузаронидани занони ҳомиланок ва заноне, ки қӯдакони то якунимсола доранд—172; отпушкҳои давраи ҳомиланоӣ, таваллуд ва нигоҳубини қӯдак— 173; ба отпуски давраи ҳомиланоӣ ва баъди таваллуд ҳамроҳ карданӣ отпуски ҳарсола — 174; отпуски иловагии бемаош ба заноне, ки қӯдакони то якунимсола доранд — 175; отпушкҳо ба заноне, ки қӯдаконро ба фарзандӣ гирифтаанд— 176; танаффусҳо барои ҳӯрондани қӯдак— 177; гарантияҳо дар вақти ба кор қабул кардан ва манъ будани аз кор ҳолӣ карданӣ занони ҳомиланок, модароне, ки қӯдакони ширмак ва заноне, ки қӯдакони то яксола доранд—178; ниг. Отпушкҳо. Отпуски давраи ҳомиланоӣ ва баъди таваллуд.

И

Иваз карданӣ коркуни ғоиб—додани музди кор ва давомияти ба кори дигар гузаронидан барои иваз кардани коркуни ғоиб — 31; дар вақти муваққатан иваз кардани коркуни ғоиб, маҳдуд кардани гузаронидани коркуни боихтисос ба корхое, ки ихтисос талаб намекунанд — 33;

Имтиёзҳо дар соҳаи меҳнат—барои коргарон ва хизматчиёне, ки ӯҳдадориҳои меҳнатии худро бомуваффақият ва софдилона ичро менамоянд,— 134; имтиёзҳо дар соҳаи меҳнат барои онхое, ки дар районҳои Шимоли Дур ва маҳалҳои ба онҳо баробар ҳисоб кардашуда кор мекунанд — 70. 254; ниг. Таълим.

Инвалидон — танҳо бо розигии худашон ба корҳои зиёда аз вакқти кор ҷалб кардани инвалидон — 57; истифода бурдани кори инвалидон—163.

Инспекцияи иттифоқҳои касаба — инспекцияи техникӣ— 145, 249; инспекцияи ҳуқуқии оид ба меҳнат — 249.

Интизоми меҳнат — вазифаҳои меҳнатии коргарон ва хизматчиён — 2, 128; усулҳои таъмини интизоми меҳнат —129; вазифаҳои маъмурият—130; қоиди тартиботи дохилии меҳнат. Уставҳои оид ба интизом—131; ҳавасмандгардонӣ барои муваффақиятҳои кор — 132; тартиби тадбиқ кардани чораҳои ҳавасмандгардонӣ—133; бартариҳо ва имтиёзҳо барои коргарон ва хизматчиёне, ки ўхдадориҳои меҳнатии худро бомуваффақият ва соғдилона ичро менамоянд—134; чораҳои ҳавасмандгардонӣ барои хизматҳои махсуси меҳнатӣ—135; ниг. Ҷазои интизомӣ.

Иттифоқҳои касаба — ҳуқуқи коргарон ва хизматчиён ба муттаҳид шудан дар иттифоқҳои касаба — 229; органҳои иттифоқҳои касаба — шахсони юридикӣ — 230; ҳуқуқҳои комитети иттифоқӣ касабаи корхона, муассиса, ташкилот — 234; ваколати органҳои иттифоқҳои касаба дар вақти назорат карданашон ба риояи қонунҳои оид ба меҳнат ва хизматрасонии манзилий-маишӣ ба коргарон ва хизматчиён — 235; ба комитетҳои иттифоқҳои касаба ҷудо карда додани биноҳо, воситаҳои нақлиёт ва алоқа — 236; ба ихтиёри комитетҳои иттифоқҳои касаба додани иморатҳо, биноҳо, иншоот, боғу чорбоғҳо барои гузаронидани кори маданияту маърифат, солимгардонӣ, тарбияи ҷисмонӣ ва спортӣ — 237; ба органҳои иттифоқҳои касаба барои кори маданияту маърифат ва тарбияи ҷисмонӣ пул ҷудо кардани корхонаҳо ва ташкилотҳо — 238; кафолатҳои иловагии коркунони интихобии иттифоқҳои касаба ва аъзоёни советҳои коллективҳои меҳнатӣ — 239; ниг.: Комитети иттифоқи касаба. Иштироки коргарон ва хизматчиён дар идоракунии истеҳсолот.

Иштироки коргарон ва хизматчиён дар идоракуни истеҳсолот — коргарон ва хизматчиёро ба идоракуни истеҳсолот ҷалб кардани иттифоқҳои касаба — 229; вазифаҳои маъмурият барои муҳайё кардани шароите, ки он иштироки коргарон ва хизматчиёро дар идоракуни истеҳсолот таъмин менамояд — 233.

К

Кодекси конунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистон — вазифаҳо, муносибатҳое, ки бо Кодекс ба тартиб андохта мешаванд.

Командировкаҳои хизматӣ — барои нигоҳ доштани ҷои кор (вазифа), музди миёнаи кор ва гирифтани компенсация ҳуқуқ доштани коргарон ва хизматчиёне, ки ба командировкаҳои хизматӣ фиристода мешаванд — 114; ниг. гарантияҳо. Компенсацияҳо.

Комитети иттифоқи касаба — манъ будани бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusи маъмурият бе розигии комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса, ташкилот — 38; ҳуқуқҳои комитети иттифоқи касабаи корхона, муассиса ташкилот — 234; ба комитетҳои иттифоқҳои касаба додани биноҳо, воситаҳои нақлиёт ва алоқа — 236; ба ихтиёри комитетҳои иттифоқҳои касаба додани иморатҳо, биноҳо, иншоот, бофу чорбоғҳо барои гузаронидани кори маданияту маърифат, солимгардонӣ, тарбияи ҷисмонӣ ва спортӣ — 237; муносибатҳои байниҳамдигарии комитети иттифоқи касаба ва маъмурияти корхона, муассиса, ташкилот — 240; ниг. Иттифоқҳои касаба. Иштироки коргарон ва хизматчиён дар идоракуни истеҳсолот.

Компенсацияҳо — компенсацияҳо дар вақти командировкаҳои хизматӣ — 114; компенсация дар вақти гузаронидан ба кори маҳалли дигар — 115; компенсацияҳо дар вақти қабул кардан ба кор дар маҳалли дигар — 116; компенсация барои ҳӯрдашавии (амортизацияи) асбобҳо — 117; манъ будани пул нигоҳ доштан аз компенсацияпулӣ — 127.

Кори шабона — давомияти кор дар вақти шаб — 50; шахсоне, ки ба кори шабона ҷалб карда шуданашон мумкин нест — 51; додани музди зиёд барои кори шабона — 90.

Корҳои зиёда аз вақти кор — мағҳуми корҳои зиёда аз вақти кор, иҷозати комитета иттифоқи касаба барои иҷрои корҳои зиёда аз вақти кор, шахсоне, ки ба иҷрои корҳои зиёда аз вақти кор роҳ дода намешаванд — 57; мавридҳои мустаснои фармудани корҳои зиёда аз вақти кор — 58; миқдори зиёдтарини соатҳои корӣ зиёда аз вақти кор барои ҳар коркун — 59; андозаи музди кори зиёда аз вақти кор — 87;

M

Муваққатан ғайри қобили меҳнат будан — коркунро дар давраи муваққатан ғайри қобили меҳнат будан, ба ғайр аз мавриде, ки ба кор илова бар мӯҳлати муқаррар гардида ҳозир нашуданаш маъмурият бо ташабbusi худ аз кор ҳолӣ карда наметавонад — 36; ниг. Суғуртаи давлатии иҷтимоӣ.

Музди кор — додани музди меҳнати коргарон ва хизматчиён аз рӯи миқдор ва сифаташ — 79; андозаи камтарини музди якмоҳаи кор — 80; музди корро бо иштироки иттифоқҳои касаба ба норма гирифтани давлат; додани музди меҳнат дар асоси ставкаҳои тарифӣ; додани музди меҳнат дар асоси окладҳои вазифагӣ, музди баланди меҳнат — 81; системаҳои додани музди меҳнат — 82; мукофот аз рӯи ҷамъбасти натиҷаҳои кори солона — 83; камаш як моҳ пештар ҳабардор намудани коргарон ва хизматчиён аз ҷорӣ кардани шароитҳои нави додани музди меҳнат ва тағъир додани онҳо — 84; додани музди меҳнати коргарон ва хизматчиён дар вақти иҷро кардани корҳои касбу ихтисоси гуногун — 85; додани музди меҳнат дар вақти якҷоя кардани касбҳо ва иҷрои вазифаи коркунони муваққатан корнакунанда — 86; додани музди кори зиёда аз вақти кор — 87; додани музд барои кор кардан дар рӯзҳои истироҳат — 88; додани музд барои кор кардан дар рӯзҳои ид — 89; додани музд барои кори шабона — 90; додани музди меҳнат дар вахта брак баромадани маҳсулот

— 91; додани музди меҳнат дар сурати ичро накардани нормаҳои коркард — 92; додани музд барои вақти бекормонӣ ва ҳангоми аз худ кардани истеҳсолоти (маҳсулоти) нав — 93; мӯҳлатҳои додани музди кор — 94; чой ва вақти додани музди кор — 95; талаб карда гирифтани музди коре, ки коркун дар вақташ нагирифтааст — 96; мӯҳлатҳои ҳисобу китоб кардан дар вақти аз кор ҳоликунӣ — 97; ҷавобгарӣ барои таъхир додани дафтарчаи меҳнатӣ — 99; додани музди меҳнати коркуноне, ки аз ҷиҳати аҳволи саломатиашон ба кори сабуктар гузаронида шудаанд — 157; ниг. Корҳои зиёда аз вақти кор. Рӯзҳои ид. Кори шабона. Брак баромадани маҳсулот. Бекор мондан. Нормаҳои меҳнат. Нарҳҳои корбайъ.

Мукофотонидан — ниг. Интизоми меҳнат.

Муоинаи тиббӣ — аз муоинаи тиббӣ гузаштани коргарон ва хизматчиёни баъзе категорияҳо — 155, 182;

Муҳофизати меҳнат — барои таъмин намудани шароити солим ва бехатари меҳнат вазифадор будани маъмурияти корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо — 143; риояи кардани талаботи муҳофизати меҳнат дар вақти соҳтмон ва истифодабарии биноҳо, иншоот ва таҷҳизоти истеҳсолот — 144; манъ будани ба истифода супурдани корхонаҳое, ки ба талаботи муҳофизати меҳнат мувофиқ нестанд — 145; манъ будани тайёр кардан ва ба истеҳсоли серияғӣ супурдани намунаҳои машинаҳои нав ва дигар хел таҷҳизоти истеҳсолот ки ба талаботи муҳофизати меҳнат мувофиқ нестанд — 146; вазифаҳои маъмурият дар хусуси сабук ва солим гардонидани шароити меҳнати коргарон ва хизматчиён — 147; қоидаҳои муҳофизати меҳнат, ки барои маъмурият ҳатмианд — 148; даструламалҳои оид ба муҳофизати меҳнат, барои коргарон ва хизматчиён ҳатмианд — 149; назорат ба риояи талаботи муҳофизати меҳнат — 150; маблағҳо барои ҷорабиниҳои оид ба муҳофизати меҳнат — 155; додани либоси маҳсус ва дигар воситаҳои муҳофизати шахсӣ — 152; додани собун ва моддаҳои безараркунанда — 153; додани шир ва ҳӯроқи муолиҷавӣ — профилактикаӣ — 154; барои баъзе

категорияҳои коргарон ва хизматчиён ҳатмӣ будани муоинаи тиббӣ—155; танаффусҳо барои гармшавӣ ё қатъ кардани кор дар вақтҳои гарми сол—159; гузаронидан ба кори дигар дар мавриди қатъ гардидани кор аз сабаби гармии зиёди ҳаво—160; додани танаффусҳо ба боркунандагон дар корҳои боркунию борфарорӣ—161; бо оби газдори шӯртаъм таъмин кардани коргарон ва хизматчиёни цехҳои гарм—162; ба коргарон ва хизматчиёни касалшуда расондани ёрии нахустини тиббӣ—164; бо воситаи нақлиёт бурдани коргарон ва хизматчиёне, ки дар чои кор касал шудаанд—165; вазифаҳои маъмурият дар бобати тафтиш кардан ва ба ҳисоб гирифтани ҳодисаҳои бадбахтӣ дар истеҳсолот—166; ниг. Инвалидов.

H

Назорат ба риоя **карда** шудани қонунҳои **оид** ба меҳнат ва қоидаҳои муҳофизати меҳнат — органҳои назораткунанда ба риоя карда шудани қонунҳои оид ба меҳнат — 249; назорати ҷамъиятии иттифоқҳои касаба ба риоя карда шудани қонунҳои оид ба меҳнат — 250; ҷавобгарии шахсони мансабдор барои вайрон кардани қонунҳои оид ба меҳнат — 251; ҷавобгарии маъмурӣ барои вайрон кардани қонунҳои оид ба меҳнат — 252; ҷавобгарии ҷиноятӣ барои вайрон кардани қонунҳои оид ба меҳнат — 253;

Нарҳҳои корбайъ — муайян кардани нарҳҳо дар сурати корбайъ додани музди меҳнат — 104; барои коркуне, ки ихтироот ё таклифи рационализаторӣ пешниҳод кардааст, дар мӯҳлати муайян нигоҳ доштани нарҳҳои пештара—105.

Ноболигон — ҳукуқҳои меҳнатии ноболғон (шахсони аз ҳаждахсола хурд) — 179; синну соле, ки пас аз расидан ба он барои ба кор қабул кардан роҳ дода мешавад—180; корҳое, ки дар онҳо истифода бурда шудани меҳнати ноболигон манъ аст — 181; аз муоинаи тиббӣ гузаштани ноболигон—182; додани музди меҳнати ноболигон дар сурати кӯтоҳ будани давомиятӣ кори ҳаррӯза—183; нормаҳои коркарди ноболигон—184; манъ будани

ба корҳои шабона ва зиёда аз вақти кор ҷалб намудани ноболиғон—185; ба ноболиғон додани отпушкҳои ҳарсола — 186; бронъ барон ба кор қабул кардани ҷавонон — 187; аз рӯи ихтисос ва касб бо кор таъмин намудани коргарон ва мутахассисони ҷавоне, ки донишкадаҳоро тамом кардаанд — 188; маҳдуд кардани аз кор ҳолиқунии коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждаҳсола хурд—189; манъ будани аз кор ҳолиқунни коргарон ва мутахассисони ҷавон бо сабаби таҷрибаи кофии кор надоштанашон — 190; ҳуқуқи падару модар ва ша сони дигар дар ҳусуси талаб кардани бекоркуни шартномаи меҳнатӣ бо ноболиғон—191.

Нормаҳои меҳнат — тартиби додани музди кор дар вақти баровардани маҳсулоти брак —91; додани музди меҳнат дар сурати ичро накардани нормаҳои коркард — 92; нормаҳои меҳнат— 100; ҷорӣ намудан ва аз нав дида баромадани нормаву нормативҳои ҷорӣ—101; таъмин намудани шароити муътадили кор барои ичро кардани нормаҳои коркард—102; муқаррар кардани нормаҳои ягона ё типӣ — 103; барои коркуне, ки ихтироот ё таклифи рационализатор пешниҳод кардааст, дар мӯҳлати муайян нигоҳ доштани нарҳҳои пештара—105; муқаррар кардани супоришҳои нормативӣ ва нормаҳои хизматрасонӣ—106; тартиби ҳал кардани ихтилофҳое, ки дар вақти муқаррар кардан ва аз нав дида баромадани нормаҳои коркард (нормаҳои вақт), нормаҳои хизматрасонӣ рӯй медиҳанд— 107; нормаҳои коркард барои коргарони ҷавон—184;

О

Отпуски давраи ҳомиланокӣ ва баъди таваллуд — отпушкҳои давраи ҳомиланокӣ таваллуд ва нигоҳубини кӯдак—173; ба отпуски давраи ҳомиланокӣ ҳамроҳ кардани отпуски ҳарсола—174; отпуски бемаош — 78; отпуски иловагии бемаош ба модароне, ки кӯдакони то якунимсола доранд — 175; ниг. Таълим.

Отпушкҳо — отпушкҳои ҳарсола — 68; давомияти отпуски ҳарсола — 69; категорияи коркунене, ки ба онҳо отпушкҳои

иловагӣ дода мешаванд — 70; отпускҳои иловагие ки ба сифати ҳавасмандгардонӣ барои ичрои вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъияти дода мешаванд — 70¹; давомияти отпук барои коргарон ва хизматчиёни аз ҳаждаҳсола хурд — 71; манъ будани иваз кардани отпук бо компенсацияи пулӣ — 72; тартиби додани отпук — 73; ҳисоб карда баромадани стажи кор, ки барои отпук ҳукуқ медиҳад — 74; вақт, тартиб ва навбати додани отпукҳо — 75; мавридҳои истиснои ба вақти дигар. мононидан ё дароз кардани отпукҳо — 76; нигоҳ доштани ҳукуқ барои отпук — 77.

П

Прогул — бе сабабҳои узрнок (аз ҷумла ба кор дар ҳолати масти омадан) — яке аз асосҳои ба ташабbusи маъмурият бекор кардани шартномаи меҳнатӣ — банди 4-уми моддаи 36; бо қарори суд, комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ, бо қарори комитети иттифоқи касаба ё бо қарори маъмурият додани музд барои вақти прогули маҷбурий — 220; ба қарори органи аз рӯи тобеият болотар додани музд барои прогули маҷбурий — 221;

Пул нигоҳ доштани аз музди кор — маҳдудияти мавридҳои пул нигоҳ доштан аз музди кор — 124; аз музди кори коргарон ва хизматчиён пул нигоҳ доштан барои адой карзи аз корхона, муассиса, ташкилоти ҷои корашон доштаи онҳо — 125; ҳадди андозаҳои пул нигоҳ доштан аз музди кор — 126; манъ будани пул нигоҳ доштан аз баъзе маблағҳо, ки ба коргарон ва хизматчиён дода шуданашон лозим аст — 127.

Р

Рӯзҳои ид — рӯзҳои иде, ки корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо кор намекунанд: корҳое, ки ба ичрои онҳо роҳ дода мешавад — 67; додани музд барои кор кардан дар рӯзҳои ид — 89;

С

Санчиш дар вақти ба кор қабул кардан — 25; мӯҳлати санчиш дар вақти ба кор қабул кардан — 26; натиҷаҳои санчиш дар вақти ба кор қабул кардан — 27.

Справка дар бораи кор — вазифаи маъмурият дар хусуси бо талаби коркун додани справка дар бораи кор ва андозаи музди кор — 44.

Суди рафиқона — барои дида баромадан ба суди рафиқона ё ташкилоти ҷамъиятӣ супурдани масъалаи вайрон кардани интизоми меҳнат — 142.

Суғуртаи давлати иҷтимоӣ — ҷорӣ карда шудани суғуртаи давлатии иҷтимоӣ ба ҳамаи коргарон ва хизматчиён — 241; маблағҳои суғуртаи давлатии иҷтимоӣ — 242; ҳелҳои таъминот аз рӯи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ — 243; мавридҳои додани ёрдампулӣ барои муваққатан ғайри қобили меҳнат будан — 244; давомияти додани ёрдампулии давраи ҳомиланокӣ ва баъди таваллуд, андозаҳои ин ёрдампулӣ — 245; ёрдампулӣ барои таваллуди кӯдак — 246; ёрдампулӣ барои дағн — 247; шартҳои асосии додан ва андозаи ёрдампулиҳои суғуртаи иҷтимоӣ; бо нафақа таъмин кардан — 248;

Т

Таълим — ташкили қасбомӯзӣ дар истеҳсолот — 192; дар давоми вақти кор гузаронидани таълим — 193; вазифаи маъмурият дар хусуси ба коргари таълими истеҳсолотиро тамом кардагӣ мувофиқи ихтисоси гирифтааш ва разряди ба ӯ додашуда кор ёфта додан — 194; —вазифаи маъмурият дар бобати муҳайё намудани шароити зарурӣ барои дар баробари кор таҳсил кардан — 195; ҳавасмандгардонии коргарон ва хизматчиён, ки дар баробари кор таҳсил мекунанд — 196; имтиёзҳо барои коргарон ва хизматчиёне, ки дар мактабҳои маълумоти умумӣ ва қасбӣ-техникӣ меконанд — 197; қӯтоҳ кардани рӯзи кор барои онҳое, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда, дар мактабҳои маълумоти умумӣ меконад — 198; отпушкҳо ба муносабати хондан дар мактабҳои маълумоти умумӣ — 199; вақти додани отпушкҳои ҳарсола ба онҳое, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда, дар мактабҳои маълумоти умумӣ меконанд — 200; маҳдуд кардани ба корҳои зиёда аз вақти кор ҷалбунии онҳое, ки дар мактабҳои маълумоти умумӣ ва

касбию техники меҳонанд — 201; отпушко ба муносибати хондан дар мактабҳои касбию техники — 202; отпушко барои супурдани имтиҳоноти дохилшави ба донишкадаҳои олӣ ва миёнаи маҳсус — 203; имтиёзҳо барои коргарон ва хизматчиёне, ки дар донишкадаҳои олӣ ва миёнаи маҳсус меҳонанд — 204; кӯтоҳ кардани рӯзи кор барои онхое, ки дар донишкадаҳои олӣ ва миёнаи маҳсуси шабона ва ғоибона меҳонанд — 205; отпушко ба муносибати хондан дар донишкадаҳои олӣ ва миёнаи маҳсуси шабона ва ғоибона — 206; отпушко барои шинос шудан бо кори доир ба ихтисоси интихобкарда ва тайёр кардани материалҳо барои лоиҳаи дипломӣ — 207; додани кирои рафтуомад ба ҷои воқеъгардидаидонишкадаи ғоибона — 208;

X

Хешовандон — маҳдуд кардани хизмати якҷояи хешовандон — 22.

Хизматчиёни ҳарбӣ — додани отпушк барои соли якуми кор баъди гузаштани се моҳи кор ба хизматчиёни ҳарбие, ки ба запас ҷавоб дода ва ба тариқи ба кор қабулкунии муташаккилона ба кор равон карда мешаванд — 73.

Хусусиятҳои ба тартиб андохтани меҳнати баъзе категорияҳои коргарон ва хизматчиён — 254.

III

Шароитҳои заарноки меҳнат — давомияти кӯтоҳи вақти кор дар корҳои шароити меҳнаташон заарнок — 46; отпушкҳои иловагии ҳарсола барои корҳои шароиташон заарнок — 70; аз таъсири шароити заарноки меҳнат муҳофизат кардани коркунон — 144; дар корҳои шароити меҳнаташон заарнок дода шудани либоси маҳсус, пойафзоли маҳсус ва дигар воситаҳои муҳофизати шахсӣ — 152; додани шир ва дигар хел ҳӯроквории ба он баробар дар корҳои шароити меҳнаташон заарнок, додани ҳӯроқи муолиҷавӣ-профилактикаӣ дар корҳои шароити меҳнаташон маҳсусан заарнок — 154; аз муоинаи тибби гузаштани коргарон ва хизматчиёне, ки корҳои вазнин ва корҳои шароити

меҳнаташон заарнокро ичро мекунанд—155.

Шартномаи колективӣ — бастани шартномаи колективӣ ва амали он — 7; шакли бастани шартномаи колективӣ — 8; мӯҳлати бастани шартномаи колективӣ — 9; доираи амали шартномаи колективӣ— 10; мазмуни шартномаи колективӣ— 11; тартиб ва мӯҳлати ба шартномаи колективӣ даровардани тағъироту иловаҳо — 12: назорат аз болои ичрои ӯҳдадориҳо аз рӯи шартномаи колективӣ — 13; ҳал кардани ихтилофҳое, ки дар вақти бастани шартномаи колективӣ рӯй медиҳанд—14; амали шартномаи колективӣ дар вақти аз нав ташкил карда шудани корхона ё ташкилот ё худ тағъир ёфтани тобеияти онҳо—15; озод будани иттифоқҳои қасаба аз ҷавобгарии молумулкӣ аз рӯи шартномаҳои колективӣ—16; ҷавобгарии шахсони мансабдоре, ки барои ичро накардани ӯҳдадориҳо аз рӯи шартномаҳои колективӣ гунаҳгоранд — 251.

Шартномаи меҳнатӣ — мағҳуми шартномаи меҳнатӣ—17; гарантияҳо дар вақти ба кор қабул кардан—18; мӯҳлати шартномаи меҳнатӣ—19; дароз кардани мӯҳлати шартномаи меҳнатии мӯҳлатнок — 20; бастани шартномаи меҳнатӣ — 21; ӯҳдадории маъмурият — дар бораи ба коркун фаҳмонда додани ҳуқуқ ва вазифаҳояш — 23; манъ будани дар вақти қабул намудан ба кор талаб кардани хуччатҳое, ки қонунҳо пешбинӣ накардаанд — 24; штати коркунон — ҳуқуқи бартариятнок барон дар кор мононда шудан дар мавридиҳои штати коркунон — 36¹; манъ будани аз коркун талаб кардани ичрои коре, ки дар шартномаи меҳнатӣ шарт карда нашудааст — 29; асосҳои иловагӣ барои қатъ кардани шартномаи меҳнатии баъзе категорияҳои коргарон ва хизматчиён дар шароити муайян — 37; манъ будани бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusi маъмурият бе розигии комитети иттифоқи қасабаи корхона, муассиса, ташкилот — 38; ниг. Санчиш дар вақти ба кор қабул кардан. Ба кори дигар гузаронидан. Қатъ гардидани шартномаи меҳнатӣ. Бекор кардани шартномаи меҳнатӣ. Ёрдампулии аз

кор холикунӣ. Дафтарчай меҳнат.

Шартномаи оид ба меҳнат — беэътибор дониста шудани шартҳои шартномаҳои оид ба меҳнат, ки аҳволи коргарон ва хизматчиёнро бад мекунад — 6; ниг. Шартномаи меҳнат.

Шимоли Дур ва маҳалҳои ба онҳо баробар ҳисоб кардашуда — ниг. Имтиёзҳо дар соҳаи меҳнат.

Я

Якҷоя кардани касбҳо — додани музди меҳнат дар вақти якҷоя кардани касбҳо — 86.

Қ

Қатъ гардиданӣ шартномаи меҳнатӣ — бо розигии тарафҳо — банди—1-уми моддаи 34; ба сабаби ба охир расидани мӯҳлат — банди 2-юми моддаи 34; ба сабаби ба хизмати ҳарбӣ даъват ё дохил шудани коркун — банди 3-юми моддаи 34; ба сабаби бекор карда шудани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusi коргар ё хизматчӣ, бо ташабbusi маъмурият ё ки бо талаби органа иттифоқӣ касаба — банди 4-уми моддаи 34; ба сабаби бо розигиаш ба кори дигар гузаронидан ё ба вазифаи интихобӣ гузаштани коркун — банди 5-уми моддаи 34; ба сабаби ба кори маҳалли дигар бо якҷоягии корхона, муассиса, ташкилот гузарониданро рад кардани коркун — банди 6-уми моддаи 34; ба сабаби кувваи қонуни пайдо кардани ҳукми суд, ки аз рӯи он коркун (ба ғайр аз мавридҳои шартан маҳқум кардан) ба ҷазое, ки имконияти давом додани ҳамин корро мустасно мегардонад, маҳқум карда шудааст — банди 7-уми моддаи 34; аз тобеияти як орган ба. тобеияти дигар орган гузаронида шудани корхона, муассиса, ташкилот амали шартномаи меҳнатиро қатъ намегардонад,. дар вақти якҷоя, чудо ё муттаҳид карда шудани корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо бошад бо ташабbusi маъмурият қатъ кардани шартномаи меҳнатӣ фақат ба шарте мумкин аст, ки агар шумора ё штати корқунон кам карда шуда бошанд — қисми 2-юми моддаи 34; ниг. Бекор кардани шартномаи меҳнатӣ. Аз кор холӣ кардан.

Қонуни оид ба меҳнат — актҳои асосие, ки қонунҳои оид ба меҳнати СССР ва РСС Тоҷикистонро ташкил медиҳанд; ҳадди ихтиёри СССР ва РСС Тоҷикистон дар соҳаи ба тартиб андохтани меҳнати коргарон ва хизматчиён — 4; имконпазирӣ дар территорияи РСС Тоҷикистон татбиқ намудани қонунҳои меҳнатии дигар республикаи иттифоқӣ — 5; безътибор дониста шудани шартномаҳои оид ба меҳнат, ки аҳволи коргарон ва хизматчиёро бад мекунад — 6; ниг. Назорат ба риоя карда шудани қонунҳои оид ба меҳнат ва қоидаҳои муҳофизати меҳнат. Ҷавобгарӣ барои вайрон кардани қонунҳои оид ба меҳнат ва қоидаҳои муҳофизати меҳнат.

X

Ҳомиланокӣ — ниг. Занҳо. Отпускҳои давраи ҳомиланокӣ ва баъди таваллуд. Суғуртаи давлатии иҷтимоӣ.

Ҷ

Ҷавобгарии моддии коркунон барои зараре, ки ба корхона, муасси-са, ташкилот расондаанд — маҳдуд кардани ҷавобгарии моддии коркунон — 118; ҳадди ҷавобгарии моддии коргарон ва хизматчиён — 119; мавридҳои ҷавобгарии моддии маҳдуд кардашуда ба андозаҳое, ки аз сеяки ставқаи (оклади) якмоҳа зиёданд — 120; мавридҳои ҷавобгарии пурраи моддӣ — 121; шартномаҳои ҳаттии оид ба ҷавобгарии пурраи моддӣ — 121¹; ҷавобгарии моддии колектив (бригада) — 121²; муайян кардани андозаи зараре, ки ба корхона, муассиса, ташкилот расонда шудааст — 121³; тартиби додани товони зарар дар мавриди ҷавобгарии моддии коркун — 122; тартиби додани товони зараре, ки ба корхона, муассиса, ташкилот бо айби роҳбарон ва ҷонишинони онҳо расонда шудааст — 122¹; ҳолатҳое, ки дар вақти муайян кардани андозаи товони додашаванда ба ҳисоб гирифта шуданаш лозим аст — 123; гузоштани ҷавобгарии моддӣ ба зиммаи шахси мансабдор — 222; муқаррар кардани ҳадди ҷавобгарии моддии коргарон ва хизматчиён дар мавридҳое, ки андозаи ҳақиқии зарар аз андозаи номиналии он зиёд мебошад — 254.

Чавобгарии моддии корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо барои зараре, ки ба саломатии коркун расонда шуда, ин ба ӯҳдадориҳои меҳнатии худро ичро кардани вай вобаста аст—167; шикоятҳоро аз болои қарори маъмурият дар бораи дода шудяни товони зараре, ки ба коргарон ва хизматчиён дар натиҷаи маъюбшавӣ ё дигар хел заарбинии саломатиашон вобаста ба кор расонда шудааст, дида баромадани комитети иттифоқи касаба — 234.

Чавобгарии шахсони мансабдор барои вайрон кардани қонунҳои оид ба меҳнат ва қоидаҳои муҳофизати меҳнат — 251.

Чазои интизомӣ — барои вайрон кардани интизоми меҳнат—130; мӯҳлат ва тартиби додани ҷазои интизомӣ—137; интихоби чораи ҷазо — 138; мумкин набудани додани якчанд ҷазо барои як вайронкуни интизоми меҳнат—139; мӯҳлати амали ҷазои интизомӣ— 140; бардоштани ҷазои интизомӣ—141; барои дида баромадан ба суди рафиқона ё ташкилоти ҷамъияти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷазои интизоми меҳнат—142; чавобгарии шахсони мансабдор барои вайрон кардани қонунҳои оид ба меҳнат ва қоидаҳои муҳофизати меҳнат, ичро накардани ӯҳдадориҳо **аз рӯи** шартномаҳои колективӣ ва созишномаҳои оид ба муҳофизати меҳнат ё ки барои ба фаъолияти иттифоқҳои касаба расонидани мамониат—251; ниг. Интизоми меҳнат.

М У Н Д А Р И Ч А

Қонуни Республикаи Советии Социалистии Тоҷикистон дар бораи тасдиқ кардани Кодекси Қонунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистон.....	3
Кодекси Қонунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистон	4
<i>Боби I.</i> Қоидаҳои умумӣ	6
<i>Боби II.</i> Шартномаи колективӣ	9
<i>Боби III.</i> Шартномаи меҳнатӣ	12
<i>Боби III-A.</i> Бо кор таъмин намудани коркунони аз кор холишуда.....	27
<i>Боби IV.</i> Вақти кор	29
<i>Боби V.</i> Вақти дамгирӣ	35
<i>Боби VI.</i> Музди кор	42
<i>Боби VII.</i> Нормаҳои меҳнат ва нархҳои корбайъ.....	50
<i>Боби VIII.</i> Гарантия ва компенсацияҳо.....	52
<i>Боби IX.</i> Гарантияҳо дар сурати ба зиммаи коргарон ва хизматчиён гузоштани ҷавобгарии моддӣ барои зааре, ки ба корхона, муассиса, ташкилот расонда шудааст.....	57
<i>Боби X.</i> Интизоми меҳнат	66
<i>Боби XI.</i> Муҳофизати меҳнат	71
<i>Боби XII.</i> Меҳнати занон	81
<i>Боби XIII.</i> Меҳнати ҷавонон	85
<i>Боби XIV.</i> Имтиёзҳо барои коргарон ва хизматчиёне, ки дар баробари кор таҳсил мекунанд	89
<i>Боби XV.</i> Баҳсҳои меҳнатӣ.....	97
<i>Боби XVI.</i> Иттифоқҳои қасаба. Иштироки коргарон ва хиз- матчиён дар идора кардани корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо.....	100
<i>Боби XVI-A.</i> Коллективҳои меҳнатӣ.....	118
<i>Боби XVII.</i> Сугуртаи давлатии иҷтимоӣ.....	123
<i>Боби XVIII.</i> Назорат ба риоя карда шудани қонунҳои оид ба меҳнат.....	126
<i>Боби XIX.</i> Қоидаҳои хотимавӣ	128

**КОДЕКС ЗАКОНОВ О ТРУДЕ
ТАДЖИКСКОЙ ССР
(на таджикском языке)**

Ба матбаа 24. 05. 89 супурда шуд. Ба чопаш 26. 06. 89 имзо шуд. Формати 84Х 108'/32. Қоғази типографии №2. Гарнитурааш адабӣ. Чопаш барчаста. Ҷузъи чопии шартӣ 7,56. Ҷузъи рангаи шартӣ 7,665. Ҷузъи нашрию ҳисобӣ 7,86. Адади нашр 8000. Супориши №2721. Нарҳаш 60 тин.

Душанбе, нашриёти «Ирфон», кӯчай Айнӣ, 126.

Комбинати полиграфии Комитети давлатии РСС Тоҷикистон оид ба корҳои нашриёт, полиграфия ва савдои китоб.
Душанбе, қӯчай Айнӣ, 126.

КОДЕКСИ МЕҲНАТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДУШАНБЕ -1997

**Қарори
Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон**

«Оиди мавриди амал қарор додани Кодекси меҳнати
Ҷумҳурии Тоҷикистон»

Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор мекунад:

1. Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон пас аз интишори расмиаш мавриди амал қарор дода шавад.

2. То мутобиқ намудани санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Кодекси мазкур, санадҳои қонунгузорию меъёрии амалкунандай Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки хилофи Кодекси мазкур нестанд, амал мекунанд.

3. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давоми се моҳ:

а) таклифҳояшро доир ба мутобиқ намудани қонунгузории амалкунандай ҷорӣ бо Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои баррасӣ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намояд;

б) қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистонро ба Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқ гардонад;

в) аз тарафи вазоратҳо ва идораҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бекор намудани санадҳои меъёриашонро, ки хилофи Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд, таъмин намояд;

г) низомномаро «Дар бораи комиссияҳо оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ» барои баррасии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намояд.

Раиси Маҷлиси Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

С. Раҷабов

ш. Душанбе, 15 майи соли 1997, № 418

КОДЕКСИ МЕҲНАТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқи Конститусияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асосҳои сиёсати давлатиро дар соҳаи муносибатҳои меҳнатӣ муайян намуда, кафолати давлатии ҳуқуқи меҳнатии шаҳрвандонро муқаррар менамояд ва ба таъмини риояи манфиатҳои қонунии кормандон, корфамоён ва давлат равона шудааст.

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМИЙ

Моддаи 1. Муносибатҳое, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат танзим менамояд

Муносибатҳои меҳнатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобастаи шахсони воқеӣ, ки тибқи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳои ҳама гуна шакли моликият кор мекунанд, кори шаҳрвандони алоҳидаро ичро менамоянд, инчунин шахсоне, ки узв ва ё иштирокчии ташкилот мебошанд, бо санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат танзим мегардад. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 2. Манбаъҳои танзимкунандай муносибатҳои меҳнатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобаста

Манбаъҳои танзимкунандай муносибатҳои меҳнатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобаста инҳо мебошанд:

1) Конститусияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

2) Кодекси мазкур;

3) қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон;

4) Санадҳои меъёрии ҳуқуқии Мачлиси миллӣ ва Мачлиси намояндагони Мачлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778);

5) Санадҳо – созишномаҳо: созишномаҳои генералиӣ, соҳавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноҳиявӣ шаҳрӣ);

6) шартномаҳои колективӣ ва дигар санадҳои меъёрии дохилӣ (локалиӣ) оид ба меҳнат (қоидаҳои дохилии меҳнат, ҷадвали рухсатиҳо, инчунин фармоишҳо, амрияҳо, нишондодҳо ва дигар санадҳое, ки роҳбари ташкилот дар доираи салоҳияти худ мебарорад);

7) Санадҳои ҳуқуқии байналмилалиӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф кардааст

Моддаи 3. Таносуби танзими қонунӣ ва шартноммавии муносибатҳои меҳнатӣ

Сатҳи ҳадди ақали ҳуқуқи меҳнат ва кафолатҳоро барои кормандон санадҳои қонунгузорӣ ва санадҳои дигари меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат муқаррар менамоянд.

Созишномаҳои генералиӣ, соҳавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноҳиявӣ, шаҳрӣ), шартномаҳои колективӣ, шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнатӣ метавонанд ҳуқуқ ва кафолати меҳнатиеро, ки дар санадҳои қонунгузорӣ пешбинӣ нагардидаанд, муқаррар намоянд.

Шартҳои созишнома ва шартномаҳое, ки вазъи кормандонро нисбат ба муқаррароти санадҳои қонунгузорӣ ва дигарсанади меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат бадтар менамоянд, эътибор надоранд.

Шартҳои созишнома ва шартномаҳо оид ба меҳнат, агар дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, наметавонанд якҷониба тафйир дода шаванд. Масъалаҳое, ки бо санади қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат танзим нагардидаанд, бо розигии тарафҳо тавассути шартномаҳои меҳнатӣ ҳаллу фасл мегарданд. Дар сурати байни онҳо ба даст наомадани созиш тибқи тартибе, ки

барои ҳалли баҳсҳои меҳнатии колективӣ ва ё инфиродӣ мутобиқан муқаррар гардидаанд, ҳаллу фасл мешаванд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 4. Ҳуқуқҳои асосии меҳнатӣ ва вазифаҳои корманд

Мутобиқи Конститусияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳар шаҳс ба меҳнат, интихоби касб, кор, ҳифзи меҳнат ва ҳимояи иҷтимоӣ аз бекорӣ ҳуқуқ дорад.

Давлат ба ҳар як корманд ҳуқуқро барои инҳо кафолат медиҳад:

- 1) хизматрасонии ройгон барои интихоби касб, омодагии касбӣ, бозомӯзӣ ва такмили ихтисос;
- 2) ба таври одилона қадр кардани меҳнат ва сари вақт пардохтани музди он;
- 3) мусоидати ройгон дар интихоби кори мувоғиқ ва мутобиқи ихтисос, қобилият ва омодагии таҳассусӣ таъмин будан бо кор;
- 4) шароити меҳнате, ки ба талаботи бехатарӣ ва гигиена ҷавобғӯ бошад;
- 5) истироҳате, ки бо роҳи муқаррар намудани давомнокии вақти корӣ, рӯзҳои истироҳати ҳарҷафтаини, рухсатии ҳарсолаи пардохтшаванд, рӯзҳои кӯтоҳи кор барои як қатор ихтисос ва корҳо таъмин карда мешавад;
- 6) иштирок дар идора намудани ташкилот;
- 7) муҳайё намудани кори мувоғиқ ба муҳлати на камтар аз се сол барои мутахасисони ҷавон – ҳатмкунандагони муассисаҳои таълимии давлатӣ, ки бо дарҳости корхонаҳо ба кор омаадаанд;
- 8) ҷуброни ҳароҷоти моддӣ барои кӯчидан ба ҷои нави истиқомат ва кор тибқи муқаррароти қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- 9) ҷуброни заари вобаста ба кор, ки ба саломатӣ ё молу мулкӣ расидааст;

- 10) муттаҳид шудан дар иттифоқҳои касаба ва дигар ташкилотҳое, ки манфиати кормандон ва колективҳои меҳнатиро ифода мекунанд;
 - 11) корпартой;
 - 12) ҳимояи судии ҳуқуқи меҳнат ва ёрии таҳассусии ҳуқуқӣ;
 - 13) ёрдампулӣ мувофиқи сугуртаи иҷтимоӣ дар ҳолатҳои муваққатан гум кардани қобилияти меҳнатӣ ва дигар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - 14) ҳимоя аз бекорӣ;
- Корманд вазифадор аст:
- 1) мутобиқи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ вазифаи хешро соғдилона ичро намояд;
 - 2) интизоми меҳнатӣ ва технологияро риоя кунад;
 - 3) бо молу мулки корфармо эҳтиёткорона муносибат намояд; (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 5. Ҳуқуқ ва вазифаҳои асосии корфармо

Корфармо ҳуқуқ дорад:

- 1) ташкилотро идора кунад ва дар доираи салоҳияти худ қарор қабул намояд;
- 2) шартномаҳои (қарододҳои) меҳнатӣ бандад ва онҳоро бекор кунад;
- 3) шумораи зарурии кормандонро барои икрои кор муайян кунад;
- 4) дар доираи салоҳияти худ санадҳои меъёрии дохилӣ (локалиӣ) қабул намояд, ки барои кормандони ташкилот ҳатмист;
- 5) кормандонро барои меҳнатӣ сермаҳсули намунавӣ ҳавасманд гардонад;
- 6)аз кормандон икрои қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ, дигар қоидаҳо ва муқаррат, инчунин шартномаҳои меҳнатиро талаб намояд. Дар сурати вайрон намудани (аз ҷониби корманд роҳ додан ба амали ғайриинтизомӣ) интизоми меҳнатӣ кормандро ба ҷавобгарии интизомӣ кашад;

7) якчоя бо дигар корфармоён барои ҳимояи манфиатҳои қасбии хеш иттиҳодияҳои ҷамъияти ташкил диҳад ва ба ҷунин иттиҳодияҳо шомил гардад.

Корфармо уҳдадор аст:

1) Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси мазкур ва дигар санади меъёрии ҳуқуқӣ ва шартномаҳои меҳнатиро риоя намояд, барои кормандон шароити мусоиди истеҳсолӣ фароҳам орад, дар ташкилот риоя гардидан қоида ва меъёрҳои ҳифзи меҳнат, техникаи бехатарӣ, санитарияи истеҳсолӣ ва ҳимоя аз сӯхторро таъмин намояд;

2) ҳангоми бастани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ кормандро бо шартномаи колективӣ ва дигар санадҳои меъёрии дохилий ташкилот шинос намояд;

3) музди меҳнати кормандро сари вакт пардозад;

4) ба кормандон васоит (таҷхизот) ва маводи барои иҷрои кор заруриро муҳайё намояд. (ҚҖТ аз 26.12.11с. №778)

Моддаи 6. Ҳусусиятҳои танзими ҳуқуқии меҳнати гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон

Амали Кодекси меҳнат ба ҳамаи кормандон татбиқ мегардад.

Меҳнати гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон вобаста ба шакли моликияти ташкилот, ки корманд бо он муносибати меҳнатӣ дорад, шароит ва ҳарактери меҳнат, ҳарактери алоқаи меҳнатии корманд бо ташкилот, шароити табиию иқлимий ва дигар омилҳои объективӣ метавонад дорои ҳусусиятҳои хос бошад ва бо санадҳои қонунгузорӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии алоҳидаи Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим мегардад. Дар айни замон сатҳи умумии ҳуқуқ ва кафолатҳои меҳнатӣ набояд аз сатҳи муқаррарнамудаи Кодекси мазкур пасттар бошад.

Меъёрҳои Кодекси мазкур нисбат ба корҳои хонагии кормандоне (хонакороне), ки дар назди шахсони алоҳидаи воқеӣ кор мекунанд, низ татбиқ мегарданд. Намудҳои корҳои хонагии кормандоне (хонакороне), ки дар назди шахсони алоҳидаи воқеӣ

кор мекунанд, аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешаванд. (ҚҖТ аз 25.03.11с, №683).

Моддаи 7. Манъи маҳдудсозии ҳуқуқ дар муносибатҳои меҳнатӣ

Ҳамаи шаҳрвандон дар соҳаи муносибатҳои ҳуқуқии меҳнатӣ имконияти баробар доранд. Ҳама гуна фарқиятгузорӣ, ичозат надодан ва ё қабул накардан ба кор аз рӯи аломатҳои мансубияти миллӣ, нажодӣ ранги пӯст, чинсият, синну сол, дин, ақидаи сиёсӣ, маҳалли таваллуд, баромади хориҷӣ ё иҷтимоӣ, ки баробарии имкониятро дар соҳаи меҳнат барҳам мезанад, манъ аст.

Фарқият дар соҳаи меҳнат вобаста ба талаботи хосаи навъи муайяни кор ва ё вобаста ба ғамхории маҳсуси давлат нисбат ба шахсоне, ки мӯҳточи ҳимояи хоси иҷтимоӣ мебошанд (занон, ноболифон, маъюbon), маҳдудсозии (поймолкуни) ҳуқуқ намебошад.

Шахсоне, ки дар соҳаи муносибатҳои меҳнатӣ ҳуқуқи худро поймолшууда меҳисобанд, метавонанд бо аризаи даҳлдор ба суд муроҷиат намоянд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 8. Манъи меҳнати маҷбури

Меҳнати маҷбури манъ аст.

Чунин корҳо меҳнати маҷбури намебошанд:

1) корҳое, ки иҷрои онҳо мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба хизмати ҳарбӣ талаб карда мешавад;

2) корҳое, ки иҷрои онҳо дар шароити ҳолатҳои фавқулодда, ҳангоми таҳти хатар будани ҳаёт, амнияти шаҳсӣ ва ё саломатии аҳолӣ талаб карда мешавад;

3) корҳое, ки дар натиҷаи эътибор пайдо намудани ҳукми суд талаб карда, таҳти назорати мақомоти давлатӣ, ки масъули назорати қонуният ҳангоми иҷрои ҳукми суд мебошанд, иҷро карда мешаванд.

Бобокалонов Гоиб Мерганович. Мачмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон

Дар ин сурат кормандро ба ихтиёри шахси алоҳида, ширкатҳои хусусӣ гузоштан мумкин нест.(ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 9. Ҳифзи ҳуқуқи меҳнатии кормандон

Ҳифзи ҳуқуқи меҳнатии кормандон аз тарафи мақомоти назорат ба риояи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат, мақомоти баррасикунандаи баҳсҳои меҳнатӣ ва суд ба амал бароварда мешавад.(ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 10. Идоракуни давлатӣ дар соҳаи меҳнат

Мақоми давлатӣ оид ба меҳнат ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти минтақавии он идоракуни давлатии соҳаи меҳнатро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба амал бароварда барои таҳия, татбиқ ва ҳамоҳангсозии сиёsat дар соҳаи мазкур, ки шароити меҳнат ва шуғл, муносибатҳои меҳнатӣ, тайёр кардани кадрҳои кормандӣ, муҳоҷирати меҳнатии онҳоро дар бар мегирад, масъулият доранд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 11. Шартномаҳои байналмилалий

Агар санадҳои ҳуқуқии байналмилалий, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф намудааст, нисбат ба санади қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат қоидаҳои бештар имтиёznокро барои кормандон муқаррар карда бошанд, дар ин ҳолат қоидаҳои санади ҳуқуқии байналмилалий татбиқ мегарданд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 12. Татбиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат нисбат ба шаҳрвандони хориҷӣ, шахсони бешаҳрванд ва ташкилотҳои хориҷӣ

Шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон иқомат мекунанд, метавонанд, ба сифати корманд ва хизматчӣ дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳо кор кунанд ва ё дар асос ва тибқи тартиби барои шаҳрвандони

Ҷумҳурии Тоҷикистон муқарраргардида, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудааст, бо фаъолияти дигари меҳнатӣ машғул шаванд.

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи меҳнат нисбат ба шахсоне, ки шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон намебошанд, вале тибқи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар ташкилотҳои воқеъ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон кор мекунанд, агар дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ё шартномаи байналмилалӣ бо иштироки Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, татбиқ мегардад.

Дар ташкилотҳое, ки пурра ва ё қисман ба шахсони ҳуқуқӣ ва ё воқеии хориҷӣ мансубанд ва дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷойгир шудаанд, қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат бо илова ва истисноҳое, ки санадҳои қонунгузорӣ ва ё дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ мумкин аст, муқаррар намоянд, татбиқ мегарданд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 13. Баҳисобгирии муҳлате, ки Кодекси мазкур пешбинӣ намудааст

Муҳлате, ки Кодекси мазкур оғоз, тағиیر ва ё қатъи муносибатҳои ҳуқуқии меҳнатиро вобаста мекунад, аз рӯзи дигар баъди санаи тақвимӣ, ки оғози онро муайян намудааст, сар мешавад.

Муҳлатҳое, ки бо солҳо, моҳҳо ва ҳафтаҳо ба ҳисоб гирифта шудаанд, дар санаҳои даҳлдори соли охир, моҳ ва ё ҳафтаи охири муҳлат ба охир мерасанд. Ба муҳлатҳои ба ҳисоби ҳафта ва ё рӯзҳои тақвимӣ шуморидашаванда рӯзҳои ғайрикорӣ низ дохил мегарданд.

Агар рӯзи охирини муҳлат ба рӯзи ғайрикорӣ рост ояд, пас рӯзи аввали кории минбаъда рӯзи ба охир расидани муҳлат ба ҳисоб меравад.

Моддаи 14. Амали санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат дар замон

Санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат қувваи бозгашт надоранд ва ба муносибатҳои пас аз ба амал ҷорӣ шудани онҳо ба миён омада татбиқ мегарданд.

Амали санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат ба муносибатҳое, ки то ҷорӣ гардида нишаста, онҳо ба миён омадаанд, танҳо дар ҳолатҳои дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон бевосита пешбинишуда татбиқ мегардад.

Агар баъди бастани шартнома санади қонунгузорие қабул шавад, ки он барои тарафҳо назар ба шартҳои ҳангоми бастани шартнома мавҷуд буда, шартҳои дигари ҳатмиро муқаррар менамояд, он гоҳ шартҳои шартномаи имзошуда эътибори худро нигоҳ медоранд, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки дар санади қонунгузорӣ ба муносибатҳои аз шартномаҳои пештар баста шуда ба миён омада, татбиқ гардида амали он муқаррар шудааст. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 15. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Кодекси мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода бурда мешаванд:

1) санадҳои меъёрии дохилӣ (локалӣ)- санадҳои меъёрии ҳуқуқии аз тарафи мақомоти даҳлдори идоракуни ташкилот бо розигии мақомоти намояндагии кормандон қабулнамудае, ки муносибатҳои меҳнатӣ ва муносибатҳои ба онҳо алоқамандро танзим намуда, дар худуи ташкилот амал мекунанд;

2) тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ –корфармо ва корманди кироя;

3) корфармо- мақомоти даҳлдори ҳокимияти давлатӣ, шахси ҳуқуқӣ, ҳамчунин намояндагӣ ва филиалҳои он ва шахси воқеъӣ, ки тибқи қонунгузорӣ дорои ҳуқуки бо корманд бастан ва қатъ намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ мебошанд;

- 4) корманди кироя (корманд)- шахсе, ки дар муносибатҳои меҳнатӣ бо корфармо дар асоси шартномаи (қарордоди) меҳнатии басташуда қарор дорад;
- 5) намояндаи ваколатдори шахси корфармо- роҳбари (муовинони ӯ) ташкилот (воҳиди таркибӣ), усто мутахассис ё корманди дигаре, ки қонунгузорӣ ё корфармо ба ӯ ҳуқуқи қабули ҳамаи қарорҳо ё қарорҳои ҷудогонаро, ки аз муносибатҳои меҳнатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобаста бармеоянд, додааст;
- 6) ташкилот-шахси ҳуқуқӣ: корхона, муассиса, ташкилот, сарфи назар аз шакли моликияти фаъолияти ҳочагидорӣ;
- 7) воҳидҳо- коргоҳ, қитъа, бригада, шуъба, идора ва дигар бахшҳои таркибии ташкилот;
- 8) омилҳои иҷтимоии фаъолияти меҳнатӣ- андозаи музди меҳнат, давомнокии вақти корӣ, рухсатӣ ва дигар шартҳое, ки санадҳои қонунгузорӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, инчунин созишиномаи тарафҳо муқаррар намудаанд;
- 9) омилҳои истеҳсолии меҳнатӣ- шароитҳои техникиӣ, санитарию гигиенӣ, истеҳсолию майшӣ ва дигар шароитҳое, ки санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ муайян намудаанд;
- 10) шароити меҳнат-маҷмӯи омилҳои иҷтимоию истеҳсолӣ дар ҷараёни фаъолияти меҳнатӣ;
- 11) шартҳои муҳими кор-низом ва андозаи пардоҳти музди меҳнат, имтиёзҳо, низоми кор, муқаррар намудан ва ё барҳам додани вақти нопурраи корӣ, якҷоякунии ихтисос, тағиیر додани дараҷа ва номѓӯйи вазифаҳо;
- 12) қасб- навъи фаъолияти меҳнатӣ, ки донишу малакаи тавассути омӯзиш ва таҷриба андӯҳтаро тақозо менамояд;
- 13) дараҷаи таҳассус-сатҳи омодагии умумӣ ва маҳсуси корманд, ки дар асоси навъи ҳуҷҷатҳои тибқи қонунгузорӣ муқарраргардида (номаи камол, диплом, шаҳодатнома ва ғайра) тасдиқ мешавад;

14) ихтисос-маҷмӯи дониш, кордонӣ ва малакаи тавассути омодагии маҳсус ва таҷрибаи корӣ андӯхташудае, ки барои иҷрои навъи муайяни фаъолияти меҳнатӣ дар доираи касби мазкур зарур аст;

15) вазифа-мавқеи хизматии корманд буда, ба доираи уҳдадориҳо, ҳукуқҳои вазифавӣ ва ҳусусиятҳои масъулияти ўвобастагӣ дорад;

16) кормандони мавсимӣ-кормандоне, ки вобаста ба шароити табиию иқлимӣ дар тамоми давраи соли тақвимӣ корро иҷро карда наметавонанд ва танҳо дар давоми давраи (мавсими) муайян корро иҷро мекунанд.

17) мутахассисони ҷавон- шахсоне, ки ба ташкилот баъд аз ҳатми мактабҳои олий ва миёнаи маҳсус аз рӯи роҳҳати муассисаҳои мазкур ба кор қабул шудаанд;

18) брон (чудо карда мондан) – таъмини кор аз ҳисоби ҷойҳои ҳолии кор барои гурӯҳи муайяни кормандон;

19) қвота- ҳиссаи (қисми) ҷойҳои кориест, ки ташкилот сарфи назар аз шакли моликият ва ҳочагидорӣ барои бо кор таъмин кардани шахсе, ки ба ҳимояи иҷтимоӣ эҳтиёҷ дорад, пешниҳод мекунад;

20) шахсоне, ки аъзо ё иштирокчии ташкилот мебошанд ҳаммолик ва соҳибони молу мулк, ки бо ин ташкилот муносибатҳои меҳнатӣ доранд;

21) мунтазам вайрон намудани интизоми меҳнат- аз тарафи кормандтакроран гунаҳгорона вайрон намудани уҳдадориҳои меҳнатӣ дар давраи амали ҷазои интизомии ба ў додашуда;

22) дағалона вайрон намудани интизоми меҳнатӣ- ба ҷои кор дар ҳолати мастиӣ, нашъамандӣ ё токсикоманиӣ ҳозир шудан, бе сабабҳои узрнок дар ҷои кор набудан (аз ҷумла, зиёда аз 3 соати рӯзи корӣ набудан), дар ҷои кор қасдан вайрон намудан ва дуздидани моликияти корфармо, аз тарафи корманд вайрон намудани қоидаҳои техникаи бехатарӣ, бехатарӣ аз сӯхтор, ки

боиси оқибатҳои вазнин, аз ҷумла ҷароҳат, садама ё сӯхтор гаштааст;

23) иттифоқи касаба- ташкилоти ҷамъиятии ихтиёрие мебошад, ки шаҳрвандонро аз лиҳози манфиатҳои умумиашон ҳам дар соҳаҳои фаъолияти истеҳсолӣ ва ҳам гайриистеҳсолӣ барои ҳифзи ҳуқуқҳои меҳнатӣ, иҷтимоию иқтисодӣ ва дигар ҳуқуқу манфиатҳои аъзоёнаш муттаҳид менамояд;

24) иттиҳодияи корфармоён- ташкилоти ғайритичоратии ихтиёrona созмондодаи корфармоён баҳри намояндагӣ ва ҳифзи манфиатҳои аъзоёни он дар доираи шарикии иҷтимоӣ.(ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

БОБИ 2. КОЛЛЕКТИВИ МЕҲНАТӢ. НАМОЯНДАГИИ МАНФИАТҲОИ КОРМАНДОН

Моддаи 16. Коллективи меҳнатӣ

Тамоми кормандони ташкилоти колективи меҳнатии ташкилотро ташкил медиҳанд.

Ҳуқуқи колективи меҳнатӣ, тартиб ва шакли татбиқи онро санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ва Оинномаи (Низомномаи) ташкилот муайян мекунанд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 17. Намояндагии кормандон дар ташкилот

Намояндагони кормандон дар ташкилотҳо шахсоне мебошанд, ки аз тарафи колективи кормандон тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон интихоб гардидаанд.

Намояндагӣ аз манфиатҳои кормандон дар муносибатҳои меҳнатӣ ва ҳимояи мифиатҳои онҳоро иттифоқҳои касаба ва мақомоти интихобии онҳо дар ташкилот, дигар мақомоти аз тарафи кормандон интихобшуда ба амал бароварда метавонанд.

Ҳуқуқи иттифоқҳои касаба ва мақомоти интихобии онҳоро дар муносибат бо мақомоти давлатӣ ва хочагӣ, корфармоён

қонунгузории Ҷумхурии Тоҷикистон, созишномаҳо, шартномаҳои колективӣ муайян менамоянд.

Кормандон худашон он мақомеро, ки намояндагӣ ва ҳимояи манфиатҳояшонро бовар мекунанд, муайян менамоянд.

Ҳамаи мақомоти намояндагии кормандони ташкилот дар доираи ваколати ба онҳо додашуда амал карда, ҳангоми ҳимояи манфиати кормандон аз ҳуқуқҳои баробар истифода мебаранд. Ҳамкорӣ миёни мақомоти гуногуни намояндагии кормандони ташкилот ҳавасманд карда мешавад.

Мавҷудияти мақомоти гуногуни намояндагӣ дар ташкилот набояд дар фаъолияташон оиди амалий гардонидани вазифаҳо ҳалал расонанд.

Манфиатҳои кормандон ва корфармоёнро наметавонад ҳамон як мақоми намояндагии кормандони ташкилот намояндагӣ ва ҳимоя намояд. (ҚЧТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 18. Ҳуқуқҳои мақомоти намояндагӣ дар ташкилот

Мақомоти намояндагии кормандони ташкилот ҳуқуқ доранд:

1) гуфтушунидҳои колективона гузаронанд, шартнома ва созишномаҳои колективӣ ба имзо расонанд, дар таҳияи санадҳои дигари меъёрии меҳнат дар ташкилот ширкат варзанд ва ба корфармо лоиҳаи чунин санадро пешниҳод кунанд;

2) дар баррасии масъалаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии ташкилот иштирок намоянд;

3) ба риояи қонунгузории Ҷумхурии Тоҷикистон оид ба меҳнат, шартномаҳо ва созишномаҳои колективӣ назорат кунанд;

4) дар мақомоти баррасикунандаи баҳсҳои меҳнатӣ манфиати кормандро ҳимоя кунанд;

5) дар бораи қарори корфармо ва шахсони ваколатдори ў, агар қарор хилофи санади қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат бошад ё бо роҳи дигар ҳуқуқҳои кормандонро поймол созад, ба суд шикоят кунанд;

6) тибқи тартиби пешбинамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон корпартой эълон кунанд;

7) ҳангоми фаъолияти намояндагӣ дигар амали қонуниро анҷом диханд.

Ҳамаи мақомоти намояндагии аз тарафи кормандон ваколатдоршуда, ҳуқуқи баробар доранд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 19. Манъи халалрасонӣ ба фаъолияти қонунии мақомоти намояндагии кормандони ташкилот

Халалрасонӣ ба фаъолияти қонунии мақомоти намояндагии кормандони ташкилот дар қадом шакле, ки бошад манъ аст.

Қатъ намудани фаъолияти мақомоти намояндагии кормандони ташкилот бо ташабbusи корфармо ва ё шахсони ваколатдори ӯ манъ мебошад.

Корфармо, шахсони ваколатдори ӯ, ки амалҳои дар қисмҳои якум ва дуюми моддаи мазкур нишондодашударо анҷом додаанд, тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон масъулият доранд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 20. Вазифаи корфармо нисбат ба мақомоти намояндагии кормандон

Корфармо ва шахсони ваколатдори ӯ вазифадоранд:

1) ба фаъолияти мақомоти намояндагии кормандон мусоидат намуда, ҳуқуқҳои онҳоро риоя кунанд;

2) қабл аз қабули қарорҳое, ки ба манфиати кормандон даҳл доранд, бо мақомоти намояндагии онҳо машварат кунанд;

3) пешниҳоди мақомоти намояндагии кормандонро сари вақт баррасий намуда, дар бораи қарорҳои қабулнамудаи хеш иттилои асоснок диханд;

4) ба аъзоёни мақомоти намояндагии кормандон барои bemamoniat ба ҷои кори кормандоне, ки манфиати онҳоро ифода менамоянд, рафтани онҳо иҷозат диханд;

5) ба мақомоти намояндагии кормандон оид ба масъалаҳои меҳнат ва рушди иҷтимоию иқтисодӣ ройгон маълумоти зарурӣ диханд;

6) барои ичрои вазифаҳояшон ба мақомоти намояндагии кормандон шароити мусоид фароҳам оранд;

7) барои фаъолияти мақомоти намояндагии кормандон бино, воситаҳои нақлиётӣ, алоқа, дигар шароитҳоро, ки тартиби voguzorii онҳо дар шартномаҳои (созишномаҳои) колективӣ муайян гардидааст, диханд;

8) дар муносибат бо мақомоти намояндагии кормандон дигар вазифаҳоро, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаҳо ва созишномаҳои колективӣ пешбинӣ намудаанд, ичро намоянд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 21. Кафолатҳои иловагии меҳнатӣ барои аъзоёни мақомоти намояндагии кормандон

Ба аъзоёни мақомоти намояндагии кормандон вобаста ба амалий гардонидани фаъолияти намояндагӣ ҳимоят аз ҳар гуна шакли таъқиби корфармо кафолат дода мешавад.

Ба кормандоне, ки бинобар интихоб шуданашон ба мақомоти намояндагӣ аз фаъолияти истеҳсолӣ озод гардидаанд, пас аз хатми ваколатҳои интихобиашон ҷои кори (вазифаи) пештараашон пешниҳод карда мешавад, агар чунин ҷои кор мавҷуд набошад, ҷои кори (вазифаи) ба он баробар дар ҳамон ташкилот пешниҳод мегардад.

Моддаи 22. Мақомоти намояндагии корфармоён

Корфармоён ҳукуқ доранд дар иттифоқҳо, ассотсиатсияҳо, конгрессҳо ва дигар иттиҳодияҳои ҷамъиятий муттаҳид шаванд. Иттиҳодияҳои ҷамъиятии корфармоён чун ташкилотҳои ҷамъиятий таъсис ёфта, фаъолият мекунанд ва мақсади асосиашон мусоидат ба рушди иқтисодӣ, баланд бардоштани самаранокии иқтисодиёт ва ташабbusi соҳибкорӣ, инчунин бо роҳи ифода

намудани манфиатҳои ташкилотҳо ва соҳибони молу мулк, ҳимояи ҳуқуқи онҳо дар соҳаи муносибатҳои хочагӣ ва меҳнатӣ дар мақомоти ҳокимиyaти давлатӣ ва идоракунӣ, дар муносибатҳои ҳамдигарӣ бо мақомоти намояндагии кормандон ба амал баровардани шарикии иҷтимоӣ мебошад. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

БОБИ 3. ШАРТНОМАҲО ВА СОЗИШНОМАҲОИ КОЛЛЕКТИВӢ

Моддаи 23. Мақсади бастани шартномаҳо ва созишиномаҳои коллективӣ

Шартнома ва созишиномаҳои коллективӣ бо мақсади илова ба санади қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳуқуқӣ муқаррар намудани шароити меҳнат, шуғл ва кафолати иҷтимоӣ баста мешаванд.

Тартиби таҳия, ба имзо расонидан ва амали шартномаҳо ва созишиномаҳои коллективиро қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 24. Назорати ичрои шартнома ва созишиномаи коллективӣ

Назорати ичрои шартнома ва созишиномаи коллективӣ аз ҷониби тарафҳо ва намояндагони онҳо тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ мегардад.

Ҳангоми ба амал баровардани назорат тарафҳо вазифадоранд ҳамаи иттилооти зарурӣ дар даст доштаашонро пешниҳод намоянд.

Намояндагони тарафҳо, ки шартномаи коллективиро имзо намудаанд, ҳар сол ва ё дар муҳлатҳои дар шартномаи коллективӣ муқаррар гардида оид ба ичрои он дар мачлиси умумии (конференсияи) коллективи меҳнатӣ ҳисбот медиҳанд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 25. Масъулият барои ичро накардани қонунгузорӣ оид ба шартномаҳо ва созишномаҳои колективӣ

Масъулиятро барои саркашӣ аз иштирок дар гуфтушунид, барои вайрон намудан ва ичро накардани шартнома ва созишномаи колективӣ қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайн мекунад. (ҚЧТ аз 26.12.11с.№778)

БОБИ 4. ШАРТНОМАИ (ҚАРОРДОДИ) МЕҲНАТИ

Моддаи 26. Мағҳуми шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ - созишномаи байни корфармо ва корманд мебошад, ки тибқи он корманд вазифадор аст корҳоро аз рӯи як қасб, якчанд қасби муайян, ихтисос ё вазифа бо дараҷаҳои даҳлдор, бо риояи тартиби дохилии меҳнатӣ ичро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст барои ҳамин кор ба корманд музд диҳад ва шароити меҳнатро, ки санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқи оид ба меҳнат ва созишномаҳои тарафҳо муайян намудаанд, таъмин кунад.

Моддаи 27. Тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Шаҳрванде, ки ба синни понздаҳсолагӣ расидааст, метавонад чун корманд, тарафи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бошад. Хонандагоне, ки ба синни ҷордаҳсолагӣ расидаанд, метавонанд тибқи ҳолат ва тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур (моддаи 174, қисми дуюм) шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнатӣ банданд.

Инҳо метавонанд чун корфармо, тарафи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бошанд:

1) мақомоти даҳлдори ҳокимияти давлатӣ, ташкилот, ки тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба сифати шахси ҳуқуқӣ ба қайд гирифта шудаанд, инчунин намояндагӣ ва филиалҳои он;

2) шахси воқеӣ, ки тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба сифати соҳибкори инфиродӣ ва ё ба сифати истифодабарандай меҳнати шахсони дигар барои эҳтиёчи хоҷагии истеъмолии худ ба қайд гирифта шудааст. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 28. Озод будани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Тарафҳо ҳангоми ба имзо расонидани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ озод ва дорои ҳуқуқи баробар мебошанд.

Маҷбур намудан барои бастани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ба ғайр аз ҳолатҳое, ки Кодекси мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва ё уҳдадориҳои ихтиёран қабулнамудаи корфармо пешбинӣ намудаанд, мумкин нест.

Рад кардани беасоси бастани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо кормандоне, ки аз ҷониби мақомоти давлатии шуғли аҳолӣ аз ҳисоби квота, брон ба кормандон фиристода шудааст, инчунин дар дигар ҳолатҳое, ки бевосита дар ҳамин Кодекс ва дигар қонунҳо муқаррар гардидаанд, манъ мебошад.

Рад кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо корманде, ки барои кор тибқи тартиби гузариш аз дигар ташкилот бо мувофиқаи роҳбарони ташкилотҳо даъват шудааст, мумкин нест.

Бо талаби корманд ва ё мақоми манфиатдор корфармо вазифадор аст дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ба онҳо дар бораи сабабҳои рад карда шудани қабул ба кор ба таври хаттӣ иттилоъ диҳад.

Пеш аз бастани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад шартҳои иловагӣ гузошта шавад (гузаштан аз озмун, интихоб шудан ба вазифа). (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 28¹. Муқаррароти умумӣ оиди дар ду (якчанд) чой кор кардан.

Дар ду (якчанд) чой кор кардан - тибқи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ аз тарафи корманд дар баробар ва дар давраи форигӣ аз кори (mansabi) асосӣ ичро намудани кори дигар ё ишғол намудани дигар вазифаи доимии муздаш пардохтшаванда.

Барои дар ду (якчанд) чой кор кардан, розигии корфармо аз ҷои кори асосӣ талаб карда намешавад, ба истиснои ҳолатҳое, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудааст.

Ҳангоми ба кор қабул намудани корманд бо тартиби дар ду (якчанд) чой кор кардан ӯ ба корфармо бояд ҳуҷҷатҳои дар бандҳои 1 ва 3 қисми дуюми моддаи 32 ҳамин Кодекс муайяншударо пешниҳод намояд. Ҳангоми дар дигар ташкилот ба кори вазнин ё кор дар шароити барои саломатӣ заравару хатарноки шароити меҳнатӣ қабул намудан бо тартиби дар ду (якчанд) чой кор кардан бошад, корманд уҳдадор аст, ки дар бораи хусусият ва ҳарактери шароити меҳнат дар ҷои кори асосӣ маълумот пешниҳод намояд.

Хусусиятҳои дар ду (якчанд) чой кор карданро барои категорияҳои алоҳидай кормандон (кормандони соҳаҳои омӯзгорӣ, тиббию дорӯсозӣ, фарҳанг) Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 29. Кафолатҳо ҳангоми қабул кардан ба кор

Ғайриқонунӣ ба кор қабул накардан манъ аст. Рад кардани бесоси қабул ба кор, ки талаботи қисми 1 моддаи 7 Кодекси мазкурро вайрон мекунад, инчунин ба кор қабул накардани шахсоне зайл ғайриқонунӣ ҳисобида мешавад:

-шахсоне, ки аз тарафи корфармо ба кор даъват шудаанд;

-шахсоне, ки корфармо мутобики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон вазифадор аст бо онҳо шартномаи (қарордоди)

меҳнатӣ бандад (маъюбон ва шахсони синнашон аз ҳаждаҳ поёнтар, ки аз ҳисоби квотаи муқарраргардида ба кор фиристода шудаанд, занони ҳомила ва заноне, ки кӯдакони то синни сесола доранд, мутаносибан бо сабаби ҳомила ва ё кӯдак доштани онҳо), дар дигар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Дар сурати рад кардани қабул ба кор корфармо вазифадор аст бо талаби корманд дар муҳлати 3 рӯз ба таври хаттӣ, бо имзои шахси мансабдоре, ки ҳуқуқи ба кор қабул намуданро дорад, бо нишон додани сабаби асосноки рад кардани қабул ба кор ҷавоб дихад. Оиди чунин радкунӣ ба суд шикоят кардан мумкин аст.

Моддаи 29¹. Маҳдудиятҳои дар ду (якчанд) ҷой кор кардан

Дар ташкилотҳои давлатӣ дар ду вазифаи роҳбарикунанда бо шартҳои дар ду (якчанд) ҷой кор кардан роҳ дода намешавад, агар дар қонунгузорӣ ҳолатҳои дигар муайян нашуда бошанд.

Дар ду (якчанд) ҷой кор кардани шахсони синнашон то 18-сола, занҳои ҳомила, ҳамчунин дар корҳои шароити меҳнатии зарарнок дошта, агар кори асосӣ низ ҳамин гуна шароитҳоро дошта бошад, манъ карда мешавад.

Дар ду (якчанд) ҷой дар ташкилотҳои давлатӣ ҳамроҳ кор кардани хешовандоне, ки таҳти итоату назорати бевоситаи ҳамдигарӣ қарор доранд, манъ аст (моддаи 29² ҳамин Кодекс).

Барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон маҳдудиятҳои дар ду (якчанд) ҷой кор кардани кормандон, ҳамчунин масъалаи пардохти музди рухсатии меҳнатӣ ё пардохти ҷубронпулӣ барои рухсатии меҳнатии истифоданашударо Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Моддаи 29². Маҳдудияти якҷоя кор кардани хешовандони наздик

Дар як ташкилоти давлатӣ (воҳидҳои таркибӣ) ба вазифаи роҳбар, сармуҳосиб (муовинони ӯ) ва хазинадор якҷоя кор кардани шахсоне, ки байни худ алоқаи хешутаборӣ (волидон, зану шавҳар, бародарон, хоҳарон, писарон, духтарон, ҳамчунин бародарону хоҳарони волидон, фарзандони зану шавҳар) дошта бошанд ва агар кори онҳо ба итоату назорати бевоситай ҳамдигарӣ алоқаманд бошад, манъ карда мешавад.

Маҳдудиятҳое, ки дар қисми якуми моддаи мазкур пешбинӣ шудаанд, метавонанд бо қарори соҳибмулк дар ташкилотҳои ғайридавлатӣ низ муқаррар карда шаванд.

Моддаи 30. Мазмуни шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Мазмуни шартномаи (қарордоди) меҳнатиро созишномаи тарафҳо, инчунин санади қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии хуқуқӣ оид ба меҳнат, аз ҷумла созишномаи генералӣ, соҳавӣ ва шартномаи колективӣ муайян мекунанд.

Дар матни шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бояд ҷои кор (ташкилот ва ё воҳидҳои муайян), вазифаи меҳнатии корманд, рӯзи оғози кор, муҳлати амали шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, ҳаҷми музди меҳнат, давомнокӣ ва низоми вақти корӣ, давомнокии рухсатии меҳнатӣ ва дигар шароитҳои меҳнат нишон дода шавад.

Сатҳи хуқуқҳо ва кафолатҳои меҳнатии кормандонро, ки санади қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии хуқуқӣ муқаррар намудаанд, ҳангоми бастани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ паст кардан мумкин нест.

Моддаи 31. Муҳлати шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнатӣ ба муҳлатҳои зайл баста мешаванд:

- 1) ба муҳлатҳои номуайян;

2) ба муҳлати муайян - на камтар аз як сол, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи бандҳои 3), 4) ва 5) қисми якуми ҳамин модда;

3) барои ичрои вазифаҳои корманди ҳозирнабуда, ки мутобиқи Кодекси мазкур ҷои кораш нигоҳ дошта мешавад;

4) ба муҳлати ичрои кори муайян;

5) барои ичрои корҳои мавсими.

Шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнатӣ барои ичрои корҳои мавсими дар ҳолатҳое баста мешаванд, ки вобаста ба шароити табиию иқлими кор метавонад дар давраи муайян (мавсим), на бештар аз шаш моҳ анҷом дода шавад.

Агар дар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ муҳлати амали он нишон надода шуда бошад, пас шартнома ба муҳлати номуайян басташуда ҳисоб гардида, бидуни розигии корманд аз нав барои муҳлати муайян баста намешавад.

Шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнатӣ ба муҳлати муайян дар ҳолатҳое баста мешаванд, ки агар бо дарназардошти хусусияти кор ва ё шароити ичрои он ва ё манфиати корманд, инчунин дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон бастани шартнома барои муҳлати номуайян имконпазир бошад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 32. Бастани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар шакли хаттӣ баста шуда, дар ду нусха тартиб дода, аз ҷониби тарафҳо имзо карда мешавад. Як нусхай шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ба корманд дода шуда, нусхай дигарро корфармо маҳфуз медорад(ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Ҳангоми ба кор дохил шудан ҳуҷҷатҳои зерин пешниҳод карда мешаванд;

1) дафтарчай меҳнатӣ (ба ғайр аз ҳолатҳои бори аввал ба кор дохил гардидан);

2) шиноснома (شاҳодатномаи таваллуд барои шахсоне, ки ба синни шонздаҳсолагӣ нарасидаанд);

3) ҳуччатҳо дар бораи маълумот дар ҳолатҳои пешбининамудаи санади меъёри;

4) барои уҳдадорони ҳарбӣ – билети ҳарбӣ ё шаҳодатномаи бақайдгирий.

Корфармо ҳуқук надорад, агар дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, аз шахси ба кор қабулшаванд дигар ҳуччатро талаб кунад (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778).

Ба кор қабул намудан бо фармони (амри) ташкилот ё шахси ваколатдори ӯ ба расмият дароварда мешавад. Фармон (амр) ба корманд бо гузаштани имзо эълон карда мешавад. Ба кор қабул намудани кормандоне (хонакороне), ки дар назди шахсони алоҳидаи воқеӣ кор мекунанд, тавассути бастани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, ки намунааш аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ тасдиқ карда мешавад, ба расмият дароварда мешавад (ҚҖТ аз 25.03.11с. №683).

Амали шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ аз рӯзи оғози воқеии кор сар мешавад, агар дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад.

Моддаи 33. Санчиш ҳангоми қабул ба кор

Шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ метавонад бо санчиши пешакӣ баста шавад. Санчиш бо созишномаи тарафайн муқаррар гардида ба ғайр аз ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, наметавонад аз се моҳ бештар бошад.

Дар давраи санчиш амали санадиқонунгузорӣ ва санади меъёрии ҳуқуқии оид ба меҳнат ба корманд татбиқ мегардад.

Санчиш ҳангоми ба кор қабул намудани шахсони синнашон ба ҳаждаҳ нарасида, мутахассисони ҷавон, ҳангоми гузаронидан ба кор ба маҳалли дигар, гузаронидан ба кор ба ташкилоти

дигар, инчунин ҳангоми тибқи озмун ба кор қабул намудан муқаррар карда намешавад.

Давраи меваққатан гум кардани қобилияти корӣ ва дигар давраҳое, ки корманд бо сабабҳои узрнок дар кор ҳозир набуд, ба ҳисоби муҳлати санчиш дохил намегардад.

Гузаштани санчиш бояд дар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ қайд карда шавад. Дар сурати мавҷуд набудани қайд чунин ҳисоб мешавад, ки корманд бидуни санчиши пешакӣ ба кор қабул карда шудааст.

Агар пас аз гузашти муҳлати санчиш ҳеч яке аз тарафҳо дар бораи қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ изҳороте надиҳанд, пас амали шартнома идома меёбад ва қатъи минбаъдаи он дар асосҳои умумӣ роҳ дода мешавад (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778).

Моддаи 34. Шартномаи шогирдӣ

Корфармо ҳуқук дорад ба шахсоне, ки кор мекобанд, барои муҳлати дар шартнома муқарраргардида барои таълими касбӣ шартномаи шогирдӣ бандад. Шартномаи шогирдӣ бо мақсади омӯҳтани ихтисоси ибтидой доир ба соҳаи ташкилот баста мешавад.

Пас аз ба итмол расидани муҳлати шартнома бо шахсоне, ки омӯзишро хатм намудаанд, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ баста мешавад.

Музди меҳнат ҳангоми таълим тибқи шартнома муқаррар карда мешавад.

Тартиби бастани шартномаи шогирдиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778).

Моддаи 35. Гузаронидан ба кори дигари доимӣ

Ба дигар кори доимӣ гузаронидан (тағийир ёфтани вазифаи меҳнатии корманд), супоридани кор аз рӯи ихтисоси дигар, таҳассус ва вазифаи дигар танҳо бо розигии корманд мумкин аст.

Супоридани коре, ки ҳангоми ичрои он шароити меҳнати дар созишиномаи тарафҳо муайяншуда хеле тағиیر меёбад ва бо сабабҳои асоснокгардидаи истеҳсолӣ, ташкилий, технологӣ ва иқтисодӣ алоқаманд намебошанд, низ ба дигар кор гузаронидан ҳисоб мешавад ва розигии кормандро талаб мекунад.

Розигии корманд барои дар худи ҳамон ташкилот ба дигар кор гузаронидан, ба дигар ташкилот гузаронидан ва ё ба маҳалли дигар, ҳатто якҷоя бо ташкилот гузаронидан ҳам, бояд ба таври хаттӣ гирифта шавад.

Дар худи ҳамон ташкилот ба ҷои дигари кор гузаронидан, ба бахши таркибии ҳамон маҳал гузаронидан, дар доираи таҳассус, дараҷаи ихтинос ё вазифа ва дигар дастгоҳ ё таҷхизот кор супоридан, ки аз шарти шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бармеояд ва дар айни замон шароити меҳнат моҳиятан тағиир намеёбад, ба кори дигар гузаронидан ҳисоб карда ва розигии корманд гирифта намешавад. Корфармо ҳуқуқ надорад кормандро ба коре, ки хилофи вазъи са-ломатиаш аст, гузаронад.

Ҷойивазкуни (ротатсияи) кадрҳои роҳбарикунанда дар мақомоти давлатӣ ба кори дигар гузаронидан ҳисобида нашуда, бо мақсади истифодаи самараноки маҳорати касбии онҳо, пешгирии зухуроти коррупсионӣ ва барҳӯрди манфиатҳо тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода мешавад (ҚҶТ аз 22.07.2013с. №981).

Агар давом додани кор аз рӯи вазифаи меҳнатӣ, ки дар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ муқаррар гардидааст, бо сабабҳои объективи, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст, имконнопазир бошад, корфармо вазифадор аст ба корманд кори дигареро, ки дар ташкилот мавҷуд аст, пешниҳод намояд. Ҳангоми аз тарафи корманд рад гардидани пешниҳоди гузариш ба кори дигар амали шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ метавонад дар асосҳои умумӣ қатъ гарداد. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 36. Тағийир ёфтани шароити меҳнат

Корфармо ҳуқуқ дорад шароити меҳнатро тағийир дихад, агар чунин тағийирот дар технология ва ташкили истеҳсолии меҳнат пешакӣ муқаррар шуда бошад.

Дар шартномаҳои колективӣ метавонад машварати пешакӣ бо мақомоти ҳифзкунандаи манфиати кормандони ташкилот оид ба тағийироти шароити меҳнат барои гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон пешбинӣ карда шавад.

Корфармо вазифадор аст кормандро оид ба тағийирёбии ояндаи шароити меҳнат на дертар аз ду моҳ огоҳ созад. Агар корманд дар шароити нави меҳнат ба идомаи кор розӣ набошад, пас шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ метавонад қатъ карда шуда, ба ў барои аз кор рафтани на камтар аз ду маоши миёнаи моҳона маблағ пардохта шавад. Корманд ҳуқуқ дорад дар бораи аз ҷониби корфармо тағийир додани шароити меҳнат ба суд арз кунад. Ҳангоми баррасии баҳс корфармо вазифадор аст исбот кунад, ки нигоҳ доштани шароити пештараи меҳнат имконнопазир аст.

Дар мавридиҳое, ки тағийирот дар истеҳсолот, меҳнат ва ҳаҷми кор боиси ба таври оммавӣ аз кор озод гардиданӣ кормандон мегардад, корфармо бо мақсади нигоҳ доштани ҷои корӣ ҳуқуқ дорад бо розигии мақомоти намояндагии даҳлдори кормандони ташкилот, бидуни риояи муҳлати огоҳонӣ, ки қисми З ҳамин модда пешбинӣ намудааст, шароити меҳнати кормандонро тағийир дихад.

Моддаи 37. Мувакқатан ба кори дигар гузаронидан дар сурати бекористӣ

Дар сурати бекористӣ кормандон бо дарназардошти ихтисос ва дараҷаи қасбашон дар худи ҳамон ташкилот дар тамоми давраи бекористӣ ба кори дигар, бо розигии онҳо ба ташкилоти дигар, вале дар ҳамон маҳал ба муҳлати то як моҳ гузаронда

мешаванд, агар дар шартномаи колективӣ муҳлати дигар муқаррар нашуда бошад.

Ҳангоми гузаронидан ба кори каммузӣ дар натиҷаи бекористӣ музди меҳнати корманд дар ҳаҷми на камтар аз маблағи миёнаи моҳона (маош) дода мешавад.

Моддаи 38. Муваққатан боздоштани истеҳсолот

Агар ташкилот душвориҳои дорои хусусиятҳои истеҳсолӣ, иқтисодӣ, технологӣ ё ташкилиро ҳис намояд, дар ин ҳолат корфармо метавонад бо розигии мақомоти намояндагии даҳлдори кормандони ташкилот кори воҳидҳои (сехҳо, участкаҳо, бригадаҳои) алоҳидаро бидуни гузаронидани чораҳои ихтисори шумора ё штати кормандон муваққатан боз дорад.

Муваққатан боздоштани ташкилот чун бекористии бидуни гуноҳи корманд ҳисобида мешавад ва дар сурати имконнапазир будани гузаронидани кормандон ба кори дигар дар ҳаҷми маблағи моҳона (маош) ҳақ дода мешавад.

Муваққатан боздоштани кор бидуни додани ҳаққи бекористӣ манъ карда мешавад, агар корфармо барои ба кори дигар гузаронидани кормандон имконият надошта бошад.

Моддаи 39. Маҳдуд кардани гузаронидан ба корҳои ғайритахассусӣ

Дар вақти бекористӣ ва ҳолатҳои муваққатан иваз намудани корманди ҳозирнабуда, кормандони ихтисоснокро бидуни розигии онҳо ба корҳои ғайритахассусӣ гузаронидан мумкин нест.

Моддаи 40. Муваққатан ба кори дигар гузаронидан бинобар зарурати истеҳсолӣ ва бекористӣ

Бинобар зарурати истеҳсолӣ ва бекористӣ кормандро бидуии розигии ў ба муҳлати то як моҳ ба кори дигар муваққатан гузаронидан мумкин аст.

Дар айни замон кормандро ба коре, ки хилофи вазъи саломатии ў мебошад, гузаронидан мумкин нест. Дар давраи муваққатан гузаронидан ба корманд аз рӯи кори иҷроқардааш, вале на камтар аз музди миёнаи пештара ҳақ дода мешавад.

Дар ҳолатҳои зарурати истеҳсолӣ муҳлатҳои ниҳоии гузаронидан ба кори дигар, инчунин ҳаҷми мушаххаси музди меҳнат дар шартномаи колективӣ муқаррар карда мешавад, агар шартнома баста нашуда бошад, онро корфармо баъди машварат бо мақоми намояндагии кормандон муайян менамояд.

Моддаи 41. Муваққатан ба кори дигар гузаронидан бо ташаббуси корманд

Хоҳиши корманд дар бораи гузаронидан ба кори дигар бояд аз ҷониби корфармо қонеъ гардонда шавад, агар ин хоҳиш сабабҳои узрнок дошта, чунин кор дар ташкилот мавҷуд бошад.

Номгӯйи сабабҳои узрнокро барои муваққатан ба кори дигар гузаронидан, инчунин тартиби пардоҳти музди меҳнатро ҳангоми гузаронидан ҳамин Кодекс, шартномаи колективӣ, агар он баста нашуда бошад, корфармо баъди машварат бо мақоми намояндагии кормандон ва розигии тарафҳо муайян менамояд.

Моддаи 42. Вазифаи корфармо оиди пешгирии аз кор озодкунии оммавии кормандон

Ҳангоми таҳдид кардани хавфи аз кор озодкунии оммавии кормандон корфармо вазифадор аст, бо розигии мақоми намояндагии кормандони ташкилот ва мақоми даҳлдори меҳнат

ва шуғли аҳолӣ чораҳои маҳсусе, ки корҳои зеринро пешбинӣ менамоянд, бинад:

- 1) маҳдуд ё муваққатан қатъ кардани қабули кормандони нав, озод кардани онҳое, ки дар ду (чанд) чой кор мекунанд;
- 2) маҳдуд намудани ичрои корҳои зиёда аз вақти муқаррарӣ;
- 3) тағиیر додани шароити меҳнат тибқи қисми чоруми моддаи 36 ҳамин Кодекс;
- 4) муваққатан боздоштани истеҳсолот тибқи моддаи 38 ҳамин Кодекс;
- 5) давра ба давра озод намудани кормандон;
- 6) дигар чорабиниҳо, агар онҳоро шартномаи колективӣ пешбинӣ карда бошад.

Моддаи 43. Муносибатҳои меҳнати ҳангоми иваз шудани молик ва аз нав ташкил кардани ташкилот

Ҳангоми иваз шудани молики ташкилот, ҳамчунин аз нав ташкил кардани (якҷоя, ҳамроҳ, чудо шудан ва дигаргун сохтани) он муносибатҳои меҳнатӣ бо розигии корманд давом мекунанд. Дар ин маврид бо ташаббуси корфармо қатъ кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ танҳо дар асосҳои пешбининамудаи ҳамин Кодекс ва бо риояи ҳатмии кафолатҳои муқарраргардидаи онҳо мумкин аст.

Молики нав дар давоми шаш моҳи пайдо кардани ҳуқуқи моликӣ ҳуқуқ дорад шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнатиро, ки молики пештара бо роҳбарони ташкилот ва кормандон, ки вазифаҳои умумии идоракуниро дар ташкилот ба ҷо меоваранд, аз нав бандад ё бекор кунад. Аз тобеияти як мақом ба тобеияти мақоми дигар гузаронидани ташкилот амали шартномаи (қарордоди) меҳнатиро қатъ карда наметавонад.

Моддаи 44. Қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар ҳолатҳои зерин қатъ шуда метавонад:

- 1)бо созишномаи тарафҳо. Бо ин асос мумкин аст ҳар гуна шартнома (қарордод) ҳар вақт қатъ карда шавад;
- 2)бо ташаббуси корманд;
- 3)бо ташаббуси корфармо;
- 4)бо гузаштани муҳлат;
- 5)бо ҳолатҳои ба иродай тарафҳо вобастанабуда.

Моддаи 45. Бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ташаббуси корманд

Корманд ҳақ дорад ду ҳафта пештар корфарморо ба таври хаттӣ огоҳ намуда, шартномаи (қарордоди) меҳнатиро, ки ба муҳлати номуайян баста шудааст, бекор кунад.

Баъди гузаштани муҳлати огоҳӣ корманд ҳуқуқ дорад корро қатъ намояд, корфармо бошад вазифадор аст ба корманд дафтарчай меҳнатиашро супорида, бо ӯ ҳисобу китобро баробар кунад.

Бо ҳоҳиш ва розигии корфармо шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ то ба итмол расидани муҳлати огоҳӣ метавонад бекор карда шавад. Дар ҳолате, ки аризai корманд дар бораи бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо имконнозариши давом додани кор вобаста аст, корфармо бояд шартномаи (қарордоди) меҳнатиро дар муҳлати ҳоҳишкардаи корманд бекор кунад.

Дар давоми муҳлати огоҳӣ корманд ҳуқуқ дорад аризai ҳудро дар бораи бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ пас гашта гирад, агар ба ҷои кори ӯ ба таври гузаронидан корманди дигар даъват нашуда бошад.

Шартномаи (қарордоди) муҳлатноки меҳнатӣ бо талаби корманд дар ҳолатҳои беморӣ ё маъюб шудани ӯ, ки барои аз рӯи

шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ичро намудани кор халал мерасонад, аз ҷониби корфармо вайрон намудани санади қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат ё шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, инчунин бо дигар сабабҳои узрнок бекор карда мешавад.

Корманд ҳуқуқ дорад дар ҳолатҳое, ки ҳангоми бастани шартнома (қарордод) корфармо дар бораи шароити меҳнат дар ҷои кор ба ӯ ҳабари нодуруст додааст ё уҳдадориашро оиди таъмини шароитҳои солим ва бехавфи меҳнат дар ҷои кор вайрон кардааст, шартномаи (қарордоди) меҳнатиро бидуни огохии пешакии корфармо бекор кунад.

Моддаи 46. Бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ташаббуси корфармо

Бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ташаббуси корфармо бояд асоснок бошад. Инҳо асос шуда метавонанд:

- 1) барҳам хурдани ташкилот; қатъ ёфтани фаъолияти соҳибкор; ихтисор шудани шумора ё штати кормандон;
- 2) ошкор гардидани номувофиқии корманд ба вазифаи ишғолкардааш ё кори ичро мекардагиаш дар натиҷаи нокифоягии ихтисос ё аҳволи саломатиаш, ки барои давом додани ҳамон кор халал мерасонад, агар ин номувофиқатии корманд дар натиҷаи аттестатсия ва ё дар асоси хулосаи тиббӣ тасдиқ шуда бошад;
- 3) бидуни сабабҳои узрнок вазифаҳои меҳнатиро, ки шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ё қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ ба зиммаи ӯ гузоштааст, мунтазам ичро накардани корманд, агар ба корманд пештар чораҳои ҷазои интизомӣ дода шуда бошад.
- 4) прогул (аз ҷумла дар давоми рӯзи корӣ зиёда аз се соат набудан дар кор) бидуни сабабҳои узрнок;

5) ҳозир нашудан ба кор дар давоми бештар аз чор моҳи бефосила дар натиҷаи корношоямии муваққатӣ, бидуни ҳисоб кардани рухсатии давраи ҳомила ва таваллуд, агар қонунгузорӣ муҳлати аз ин зиёдтари нигоҳ доштани ҷои корро (вазифаро) ҳангоми бемории муайян муқаррар накарда бошад. Ба кормандоне, ки ба сабаби латхӯрии меҳнатӣ ё бемории касбӣ қобилияти меҳнатиашонро гум кардаанд, то барқарор шудани қобилияти меҳнатӣ ё муқаррар гардидан маъюбӣ ҷои кор (вазифа) нигоҳ дошта мешавад.

6) дар ҳолати мастиӣ аз шароб, маводи нашъаовар ва токсикиӣ ҳозир шудан ба кор;

7) дуздидани молу мулки корфармо дар ҷои кор, ки онро ҳукми қувваи қонунӣ пайдокардаи суд ё қарори мақоме, ки додани ҷазои маъмурӣ ба салоҳияти он дохил мешавад, муқаррар намудааст;

8) қатъ кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо шахсони дар чанд ҷой коркунанда бинобар қабули корманди дигаре, ки дар чанд ҷой кор намекунад, инчунин вобаста ба маҳдуд гардондани кор дар чанд ҷой;

9) қатъ намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо роҳбари ташкилот бинобар иваз шудани молик;

10) вайронкуни дагалонаи яккаратаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат аз ҷониби роҳбарони ташкилот (воҳидҳои алоҳидаи он) ва муовинони онҳо;

11) аз ҷониби корманде, ки бо арзишҳои пулию молӣ бевосита сару кор дорад, содир намудани амали гунаҳгоронае, ки барои нисбат ба вай гум шудани боварии корфармо асос медиҳад;

12) аз ҷониби корманде, ки вазифаҳои тарбиявиро ичро менамояд, содир шудани рафтори бадаҳлокона, ки барои давом додани он кор сазовор намебошад;

13) вайрон намудани тартиб ва қоидаҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳангоми қабул ба кор.

Санадҳои қонунгузорӣ, оинномаҳо ва низомномаҳои оид ба интизом метавонанд дигар асосҳои иловагии бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатиро низ бо ташабbusи корфармо пешбинӣ намоянд.

Бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ az рӯи асосҳое, ки дар бандҳои 1 (бағайр az барҳам хурдани ташкилот) va 2 ҳамин модда, банди 2, моддаи 53 ҳамин Кодексроҳ дода мешавад, agar кормандро бо розигии ӯ ба кори дигар гузаронидан имконноразир бошад.

Бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ bo ташабbusи корфармо дар давраи корношоямии муваққатӣ (бағайр az озодкуниӣ az рӯи банди 5 ҳамин модда) va дар давраи дар руҳсатӣ будани корманд, ба истиснои ҳолатҳои барҳам хурдани ташкилот, қатъ шудани фаъолияти соҳибкор, роҳ дода намешавад.(ҚҶТ az 26.12.11с.№778)

Моддаи 47. Ҳуқуқи афзалиятнок барои дар кор мондан дар сурати бекор шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бинобар тағийир ёфтани шумораи (штати) кормандон ё шароити меҳнат

Дар сурати бекор шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бинобар тағийир ёфтани технология, ташкили истеҳсолот ва меҳнат, кам шудани ҳаҷми корҳо, ки боиси тағиири шумораи (штати) кормандон ё тағиири хусусияти корҳо гардидааст, ҳуқуқи имтиёзинок барои дар кор мондан ба кормандоне дода мешавад, ки дорои дараҷаи баландтари ихтисос ва ҳосилнокии меҳнат мебошанд.

Дар сурати баробар будани таҳассус ва ҳосилнокии меҳнат афзалият ба инҳо дода мешавад;

- ба кормандоне, ки ду ва аз ин зиёд xӯранда доранд;
- ба шахсоне, ки дар оилаашон дигар кормандони дорои музди меҳнати мустақилона мавҷуд нестанд;
- ба кормандоне, ки дар ҳамон корхона собиқаи тӯлонии кор доранд;

- ба кормандоне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда ихтисоси худро аз рӯи таҳассуси дахлдор дар донишкадаҳои олий ва миёнаи маҳсус баланд мебардоранд ва шахсоне, ки аз истеҳсолот ҷудо шуда донишкадаҳои олий ва миёнаи маҳсус, қасбҳои техникро ба итном расондаанд, ба шарте, ки баъди ҳатми таҳсил дар давоми ду сол аз рӯи ихтисос кор қунанд;

- ба шахсоне, ки дар ҳамон ташкилот ҷароҳати меҳнатӣ гирифтаанд ё ба бемории қасбӣ гирифтор шудаанд;

- ба маъюбони Ҷанги Бузурги Ватаний, иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватаний ва шахсони ба онҳо баробар;

- ба шахсоне, ки ба қасалии шуоъ гирифтор шудаанд ё онро аз сар гузарониданд ва дигар бемориҳое, ки бо паҳншавии нури радиатсионӣ вобаста буда, дар натиҷаи оқибатҳои садамаи объектҳои атомӣ ба вуҷуд омадаанд, ба маъюбоне, ки алоқамандии маъюбии онҳо бо садамаи объектҳои атомӣ муқаррар шудааст, иштирокчиёни корҳои барҳам додани оқибатҳои ин садамаҳо ва фалокатҳо, инчунин шахсоне, ки аз минтақаҳои зикршуда эвакуатсия ё кӯҷонда шудаанд ва дигар шахсоне, ки ба ин гурӯҳ баробар карда шудаанд;

- ихтироъкорон.

Дар шартномаи (қарордоди) колективи метавонад дигар ҳолатҳое пешбинӣ карда шаванд, ки дар сурати мавҷуд будани онҳо барои дар кор монандани кормандон афзалият дода мешавад.

Моддаи. 48. Бо ташаббуси корфармо бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ва мувофиқаи он бо Кумитаи иттифоқи қасаба ё дигар мақоми намояндагии кормандон

Бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ташаббуси корфармо (моддаи 46) баъди пешакӣ, на дертар аз ду ҳафта, огоҳ намудани иттифоқи қасабаи дахлдор ё дигар мақоми намояндагии кормандон сурат мегирад.

Дар ҳолатҳои пешбиникардаи шартнома ва созишномаи колективӣ бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ташабbusи корфармо танҳо бо розигии пешакии иттифоқҳои касабаи дахлдор ё дигар мақоми намояндагии кормандон сурат мегирад.

Кумитаи иттифоқи касаба ё дигар мақоми намояндагии кормандон дар бораи қарори қабулшуда доир ба масъалаи ризоият барои бо корманд қатъ кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар муҳлати даҳ рӯзи гирифтани пешниҳоди шахсе, ки ҳуқуқи бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатиро дорад, дар шакли хаттӣ ба корфармо бояд ҳабар дихад.

Корфармо ҳуқуқ дорад шартномаи (қарордоди) меҳнатиро на дертар аз як моҳи гирифтани розигии кумитаи иттифоқи касаба ё мақоми дигари намояндагии кормандон қатъ намояд.

Моддаи 49. Огоҳонӣ дар бораи бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Корфармо вазифадор аст кормандро дар бораи бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, ки ба муҳлати номуайян баста шудааст, дар муҳлатҳои зерин ба таври хаттӣ огоҳонад:

1) ҳангоми бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бинобар барҳам хурдани ташкилот, ихтисор шудани шумора ё штати кормандон на дертар аз ду моҳ;

2) ҳангоми бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бинобар ба кори ичро мекардагиаш мувофиқ наомадани корманд аз сабаби нокифоягии таҳассус ё аҳволи саломатӣ на камтар аз як моҳ.

Дар давраи огоҳонӣ ба корманд ҳуқуқ дода мешавад, ки барои ҷустуҷӯи кори дигар ҳафтае на камтар аз як рӯз ба кор набарояд ва музди кораш нигоҳ дошта шавад.

Бо созишномаи тарафҳо шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ метавонад аз рӯи асосҳои зикршуда то ба охир расидани муҳлати

огоҳонӣ бо додани ҷубронпулӣ дар ҳаҷми на камтар аз музди миёнаи рӯзона барои ҳар рӯзи боқимондаи то ба охир расидани ин муҳлат бекор карда шавад.

Корфармо вазифадор аст дар муҳлати муқарраркардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи аз кор озодшавии дар пешистодаи кормандон бо нишон додани ихтисос, дараҷаи қасбӣ ва ҳаҷми музди меҳнати онҳо ба мақоми даҳлдори давлатии шуғли аҳолӣ маълумот дихад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 50. Кафолату имтиёзҳо барои кормандони аз кор озодшаванда

Ба кормандоне, ки бинобар ихтисор шудани кор ё тағиیر ёфтани шароити меҳнат аз ташкилот озод мегарданд, кафолатҳои зерин дода мешаванд:

1) қўмакпулии аз корравӣ дар ҳаҷми на камтар аз музди миёнаи якмоҳа;

2) нигоҳ доштани музди миёнаи якмоҳа дар давраи бо кор таъмии кардан дар давоми моҳи дуюм ва сеюми аз кор озод шудан бо қарори мақоми шуғли аҳолӣ, агар корманд дар муҳлати даҳ рӯзи байди аз кор озод шудан сари вақт ба ин мақом муроҷиат карда, бо кор таъмин нашуда бошад;

3) хуқуқ барои як сол пеш аз муҳлати муқарраркардаи қонунгузорӣ ба нафақа баромадани шахсони синни нафақа, ки собиқи меҳнатӣ доранд ва он барои аз рӯи синну сол ба нафақа баромадан хуқуқ медиҳад.

Шахсоне, ки бинобар ҳодисаи нохуш дар истеҳсолот ё бемории қасбӣ барои иҷрои кори пештара қобилияташонро гум карданд, бо кормандони аз кор озодшуда баробар карда мешаванд.

Санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ метавонанд муҳлати аз ин дарозтари нигоҳ доштани музди миёнаро ба кормандони аз кор озодшуда дар давраи бо кор таъмин шудани онҳо пешбинӣ намоянд.

Моддаи 51. Қатъ кардани шартномаи (қарордоди) муҳлатноки меҳнатӣ

Шартномаи (қарордоди) муҳлатноки меҳнатӣ баробари ба итном расидани муҳлати он қатъ мегардад. Агар баъди гузаштани муҳлат муносибатҳои меҳнатӣ давом кунанд ва ягон тараф бекор намудани онро талаб накунад, он гоҳ шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ба муҳлати нав баста мешавад ё дар сурати набудани чунин созишнома ба муҳлати номуайян идомадошта ҳисобида мешавад.

Шартномаи (қарордоди) меҳнатие, ки ба вақти набудани корманд баста шудааст ва барои ӯ ҷои кор (вазифа) нигоҳ дошта шудааст, аз рӯзи ба кор баргаштани ин корманд қатъ мегардад.

Шартномаи (қарордоди) меҳнатие, ки ба вақти иҷрои кори муайян баста шудааст, баъди ба охир расидани он қатъ мешавад.

Моддаи 52. Бекор намудани шартномаи (қарордоди) муҳлатноки меҳнатӣ то ба охир расидани муҳлат

Шартномаи (қарордоди) муҳлатноки меҳнатӣ, ки дар бандҳои 2 ва 4 моддаи 31 ҳамин Кодекс пешбинӣ шудааст, метавонад то ба охир расидани муҳлат аз рӯи асосҳои пешбиникардаи моддаҳои 43 ва 44 ҳамин Кодекс бекор карда шавад. Дар ин ҳолатҳо дар шартҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ мумкин аст пардоҳти ҷаримаи аҳдшиканӣ пешбинӣ карда шавад.

Корфармо аз пардоҳти ҷаримаи аҳдшиканӣ озод карда мешавад, агар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ташабbusи корманд ё бинобар вазифаҳои меҳнатии худро вайрон намудани корманд пеш аз муҳлат бекор карда шавад.

Моддаи 53. Қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар ҳолатҳое, ки ба иродай тарафҳо вобаста нестанд

Шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар ҳолатҳои зерин, ки ба иродай тарафҳо вобаста нестанд, қатъ карда мешавад:

- 1) ҳангоми даъват ё ба хизмати ҳарбӣ дохил шудани корманд;

2)ҳангоми ба кор барқарор намудани корманде, ки пештар ин корро ичро мекард;

3)ҳангоми қувваи қонунӣ пайдо намудани ҳукмнома, ки бо он корманд ба ҷазо маҳкум шудааст ва давом додани кори пештараашро истисно менамояд;

4)бинобар вафот кардани корманд;

5)дар сурати вайрон намудани қоидаҳои муқарраршудаи қабул ба кор;

6) дар ҳолатҳои дигаре, ки Қонун пешбинӣ намудааст.

Моддаи 54. Аз кор дур кардан

Корфармо уҳдадор аст бо талаби мақомоти ваколатдори давлатӣ дар ҳолатҳои пешбиникардаи қонунгузории ҷумҳурий кормандро аз кор дур кунад.

Корфармо ҳақ надорад, ки корманди дар ҳолати мастиӣ аз шароб, моддаҳои нашъаовар ва ё токсикӣ ба кор ҳозиршударо дар ҳамон рӯзи (сменаи) корӣ ба кор роҳ диҳад.

Дар давраи аз кор дур кардан музд дода намешавад.

Моддаи 55. Қўмакпӯли дар вакти аз кор рафтан

Ба корманд дар сурати қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ барои аз кор рафтан қўмакпӯли дода мешавад:

- бо ташаббуси корфармо, ба гайр аз ҳолатҳои бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар асосҳои пешбиникардаи бандҳои 3, 4, 6, 7, 10, 11, қисми 1 моддаи 46 ҳамин Кодекс;

- дар ҳолатҳои ба иродай тарафҳо вобаста набуда, ба истиснои ҳолатҳои қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ҳангоми қувваи қонунӣ пайдо намудани ҳукми суд (банди 3 моддаи 53 ҳамин Кодекс) ва дар сурати фавтидани корманд (банди 4 моддаи 53 ҳамин Кодекс). (ҚҶТ аз 25.03.11с, №683).

Ҳаҷми қўмакпӯли ҳангоми аз кор рафтан бо роҳи зарб задани чоряки музди миёнаи моҳона ба шумораи солҳои пурраи кор дар

ташкилот муайян карда мешавад ва набояд аз ҳаҷми музди миёнаи моҳонаи корманд камтар бошад.

Моддаи 56. Ҳуҷҷатхое, ки собиқаи кории кормандро тасдиқ менамоянд

Дафтарчай меҳнатии намунааш муқарраргардида ва дигар ҳуҷҷатҳо оид ба собиқаи кории корманд ҳуҷҷатҳои асосии фаъолияти меҳнатӣ буда, собиқаи меҳнатии кормандро тасдиқ менамоянд. Намуна ва тартиби ҷорӣ кардани дафтарчай меҳнатӣ, инчунин номгӯйи дигар ҳуҷҷатҳоеро, ки собиқаи кории кормандро тасдиқ мекунанд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд. (ҚҖТ аз 25.03.11с, №683).

Корфармо вазифадор аст ба ҳаммаи кормандоне, ки дар ташкилот зиёда аз 5 рӯз кор кардаанд, дафтарчаҳои меҳнатӣ кушояд. Ба кормандоне (хонакороне), ки дар назди шахсони алоҳидаи воқеӣ кор мекунанд, дафтарчай меҳнатӣ кушода намешавад. (ҚҖТ аз 25.03.11с, №683).

Дар дафтарчай меҳнатӣ маълумот дар бораи қабул ба кор, ба кори дигари доимӣ гузаронидан бо нишон додани касб (ихтисос), дараҷаи касбӣ, вазифа (мувофиқи санадимеъёрие, ки номи касб ва вазифаи кормандро муқаррар менамояд) ва аз кор озод намудани кормандон бо нишон додани асосҳои қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, инчунин дар бораи ҳавасмандгардонӣ ва мукофотонидан барои муваффақиятҳо дар кор қайд карда мешавад.

Ҳангоми аз кор озод намудан дафтарчай меҳнатӣ дар рӯзи охирини кор ба корманд супорида мешавад. Дар сурати роҳ додани кашолкорӣ оиди супридани дафтарчай меҳнатӣ бо гуноҳи корфармо ба корманд барои ҳар рӯзи кашолкорӣ музди миёна дода мешавад.

Моддаи 57. Вазифаи корфармо барои ба корманд додани маълумотнома дар бораи кор дар ҳамон ташкилот

Корфармо вазифадор аст ба корманд, аз ҷумла ба корманди собиқ, аз рӯи ҳоҳишаҳ дар бораи кор дар ҳамон ташкилот бо нишон додани ихтисос, дараҷаи қасбӣ, вазифа, вақти кор ва ҳаҷми музди меҳнат маълумотнома диҳад.

Моддаи 58. Роҳ надодани ғайриқонунӣ аз кор озод намудан ва ба кори дигар гузаронидани корманд

Корманде, ки ғайриқонунӣ ба кори дигар гузаронида ё ғайриқонунӣ аз кор озод карда шудааст, аз ҷониби ҳуди корфармо ё суд ба кор барқарор карда мешавад.

Ҳангоми баррасии баҳс дар суд ба зиммаи корфармо вазифа гузошта мешавад, ки зарурат ва асоснокии ба кори дигар гузаронидан ё аз кор озод намудани кормандро исбот намояд.

Агар дар шартномаи колективӣ пешакӣ гирифтани розигии мақоми даҳлдори иттифоқи қасаба, дигар мақоми намояндагии кормандон ҳангоми аз кор озод намудани кормандон бо ташабbusи корфармо пешбинӣ шуда бошад, он гоҳ суд дар қатори дигар далелҳо розигии мақомоти мазкурро ба ҳисоб мегирад.

Моддаи 59. Масъулияти корфармо барои ғайриқонунӣ ба кори дигар гузаронидан ва ғайриқонунӣ қатъ намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Ҳангоми аз ҷониби суд ба кор барқарор намудани корманд ба зиммаи корфармо оиди ҷуброни зарари ба корманд расонидашуда вазифа гузошта мешавад.

Ҷуброни зарар аз инҳо иборат аст:

1) ҳатман пардохтани вақти прогули маҷбурий дар ҳаҷми на камтар аз музди аз даст дода;

2) чуброни харочоти иловагӣ вобаста ба шикоят дар бораи ба кори дигар гузаронидан ё озод намудан аз кор (маслиҳати мутахассисон, харочоти бурдани кори парванда);

3) имконпазирии чуброни зарари маънавӣ.

Ҳаҷми чуброни зарари маънавиро суд бо дарназардошти арзёбии амали корфармо муайян мекунад, вале он аз музди миёнаи ҳармоҳаи корманд камтар буда наметавонад.

БОБИ 5. ВАҚТИ КОР

Моддаи 60. Мағхуми вақти кор. Давомнокии мӯътадили вақти кор

Вақти кор вақте ба ҳисоб меравад, ки дар давоми он корманд тибқи тартибот ё шартҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бояд вазифаҳои меҳнатии худро ичро намояд.

Давомнокии мӯътадили вақти кор кор дар ташкилотҳо дар як хафта набояд аз 40 соат зиёд бошад.

Моддаи 61. Давомнокии қӯтоҳи вақти кор

Барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон бо дарназардошти синну сол, вазъи саломатӣ, шароити меҳнат, хусусияти вазифаи меҳнатии онҳо ва дигар ҳолатҳо санади қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳуқуқии оид ба меҳнат, инчунин шартҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ давомнокии қӯтоҳи вақти кор бидуни кам кардани музди меҳнат муқаррар карда мешавад.

Давомнокии қӯтоҳи вақти кор ба инҳо муқаррар карда мешавад:

1) ба кормандоне, ки ба синни ҳаждаҳ нарасидаанд (моддаи 178 ҳамин Кодекс);

2) ба кормандони маъюб (моддаи 152 ҳамин Кодекс);

3) ба кормандоне, ки бо корҳои шароити меҳнаташ номусоид (моддаи 62 ҳамин Кодекс) машғуланд ё хусусияти маҳсуси кор доранд (моддаи 63 ҳамин Кодекс).

Моддаи 62. Давомнокии кӯтоҳи вақти кор барои кормандоне, ки бо корҳои дорои шароити заарноки меҳнат машғуланд.

Давомнокии кӯтоҳи вақти кор на зиёда аз 35 соат дар як ҳафта барои кормандоне муқаррар карда мешавад, ки дар ҷараёни меҳнат ба таъсири барои саломатӣ заарноки омилҳои физикӣ, химиявӣ, биологӣ ва дигар омилҳои истеҳсолӣ дучор мешаванд. Рӯйихати истеҳсолот, сехҳо ва вазифаҳоеро, ки кор дар онҳо барои давомнокии кӯтоҳи вақти кор ҳуқуқ медиҳад, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад.

Моддаи 63. Давомнокии кӯтоҳи вақти кор барои кормандне, ки корашон дорои ҳусусияти хос мебошад

Барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон (духтурон, педагогҳо ва дигарон), ки кори онҳо бо шиддати баланди эҳсосотӣ, зеҳнӣ, асабӣ алоқаманд аст (ҳусусияти хос дорад), давомнокии вақти кор дар як ҳафта на бештар аз 35 соат муқаррар карда мешавад.

Номгӯйи чунин кормандон ва давомнокии мушаххаси вақти кори онҳоро қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳуқуқии оид ба меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамоянд.

Моддаи 64. Вақти нопурраи кор

Бо созишиномаи байни кормандва корфармо чӣҳангоми қабул ба кор ва чӣ минбъад рӯзи нопурра ва ё ҳафтаи нопурраи кор бо пардоҳти музди меҳнат вобаста ба ҳаҷми истеҳсол ва ё мутаносибан ба вақти кор муқаррар карда мешавад.

Корфармо вазифадор аст дар ҳолатҳои пешбининамудаи Кодекси мазкур ва санади дигари меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат вақти нопурраи корро муқаррар намояд.

Ҳангоми ҷорӣ намудани Низоми вақти нопурраи кор давомнокии вақти корӣ наметавонад аз нисфи меъёри моҳонаи вақти кор камтар ва музди меҳнат аз андозаи ҳадди ақали муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон камтар бошад. (ҚҶТ аз 26.12.11с., №778)

Кор дар шароити вақти нопурраи кор барои корманд боиси ягон маҳдудияти давомнокии рухсатии ҳарсола, ҳисоби собиқаи корӣ ва дигар ҳуқуқҳои меҳнатӣ намегардад.

Моддаи 65. Навъҳои ҳафтаи кор. Низоми вақти кор

Навъҳои ҳафтаи кор (ҳафтаи кори панҷрӯза бо ду рӯзи истироҳат ё ҳафтаи кори шашрӯза бо як рӯзи истироҳат, ҳафтаи кор бо рӯзҳои истироҳати тағйирёбанда) ва Низоми вақти кор (давомнокии вақти кори ҳамарӯза (смена), вақти оғоз ва анҷоми кор, вақти танаффус, шумораи смена дар як шабонарӯз, иваз намудани рӯзҳои корӣ ва ғайрикорӣ, тартиби гузаронидани кормандон аз як смена ба сменаи дигар) дар ташкилот тибқи тартиби дохилии меҳнат, дигарсанадҳои меъёрии дохилӣ (локалиӣ)ва ҳангоми мавҷуд набудани онҳо – тибқи созишиномаи байни корманд ва корфармо муқаррар карда мешаванд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 66. Кори сменавӣ

Ҳангоми кори сменавӣ давомнокии кори ҳамарӯза (смена) тибқи ҷадвали сменавӣ, ки аз ҷониби корфармо пас аз машварати пешакӣ бо мақомоти даҳлдори намояндагии кормандон тасдиқ карда мешавад, муқаррар гардида, дар муддати то як моҳи пеш аз ҷорӣ гардидани он ба маълумоти кормандон расонида мешавад.

Кормандон якдигарро дар смена баробар иваз мекунанд. Аз як смена ба дигар смена гузаштан мутобиқи ҷадвали кори сменавӣ сурат мегирад.

Паи ҳам ба кор ҷалб намудани корманд дар давоми ду смена манъ аст.

Моддаи 67. Давомнокии вақти кор

Давомнокии кори ҳаррӯза (смена) набояд аз ин зиёд бошад:

- дар сурати ҳафтаи панҷрӯзаи кор давомнокии кори ҳаррӯза (смена)-ро қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ ё ҷадвали смена,

ки онро корфармо баъди маслиҳати пешакӣ бо мақоми дахлдори намояндагии кормандон бо хусусияти кор ва риояи давомнокии ҳафтаи корӣ муқарраргардида тасдик намудааст, муайян менамоянд.

- барои кормандони синни аз 15 то 16 – 5 соат, аз 16 то 18 - 7 соат;

-барои хонандагони муассисаҳои маълумоти умумӣ (мактабҳо), муассисаҳои таълими ибтидой ва миёнаи қасбӣ, ки дар давоми соли хониш таҳсилу кор мекунанд – синни аз 14 то 16 – 2,5 соат, синни аз 16 то 18 – 3,5 соат;

- барои маъюбон –6 соат;

-ба кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷой кор мекунанд – нисфи давомнокии мӯътадили вақти корие, ки дар моддаҳои 60 – 67 ҳамин Кодекс муайян шудаанд. (ҚҖТ аз 17.05.04с, №26).

Ҳангоми ҳафтаи шашрӯзаи кор агар меъёри якҳафтаина 40 соат бошад, давомнокии кори ҳаррӯза аз 7 соат, агар меъёри якҳафтаина 35 соат бошад, аз 6 соат, агар меъёри ҳафтаина 24 соат бошад, аз 4 соат зиёд буда наметавонад.

Моддаи 68. Ба қисмҳо тақсим кардани рӯзи кор

Дар корҳои дорои хусусияти хоси меҳнат агар зарур шавад, рӯзи кор бо розигии корманд метавонад ба қисмҳо тақсим карда шавад, ба шарте, ки давомнокии умумии вақти кор аз давомнокии муқарраргардидаи кори ҳаррӯза зиёд набошад.

Намуди корҳое, ки дар онҳо рӯзи кор ба қисмҳо тақсим карда мешавад, миқдор ва давомнокии танаффус дар кор, инчунин намудҳо ва ҳаҷми ҷубронро ба кормандон барои кор дар чунин шароит шартнома ва созишиномаи колективӣ, агар он баста нашуда бошад, корфармо баъди маслиҳати пешакӣ бо мақоми дахлдори намояндагии кормандон муайян менамояд.

Моддаи 69. Давомноки кор дар арафаи рӯзҳои ид

Давомнокии кори ҳаррӯза (смена) дар арафаи рӯзҳои ид (ғайрикорӣ, моддаи 83 ҳамин Кодекс) барои ҳамаи кормандон на камтар як соат кӯтоҳ карда мешавад.

Давомнокии кори ҳаррӯза (смена) пеш аз рӯзи ид дар ҳолатҳое, ки агар пеш аз рӯзи ид рӯзи истироҳат бошад, инчунин агар барои кормандон давомнокии кӯтоҳи ҳафтаи кор муқаррар шуда бошад, кам карда намешавад.

Дар истеҳсолоти муттасил коркунанда ва намудҳои алоҳидаи кор, ки тибқи шароити истеҳсолот (кор) кӯтоҳ кардани давомнокии кори ҳаррӯза дар рӯзҳои пеш аз ид имконнозазир аст, ичрои кор дар вақти зиёда аз меъёр бо додани вақти иловагии истироҳат мувофиқи тартибе, ки корфармо баъди маслиҳати пешакӣ ба мақомоти дахлдори намояндагии кормандон муайян намудааст, ҷуброн карда мешавад ё бо розигии корманд чун кори зиёда аз вақти муқаррарӣ пардохта мешавад. (ҚҶТ аз 26.12.11с., №778)

Моддаи 70. Давомнокии вақти кори шабона

Аз соати 22 то соати 6 саҳар вақти шабона ҳисоб мешавад.

Давомнокии кори шабона бо мутаносибан кӯтоҳ кардани давомнокии ҳафтаи кор як соат кӯтоҳ карда мешавад, агар на камтар аз нисфи давомнокии кори ҳаррӯзаи (смена) барои корманд муқарраргардида ба вақти шабона рост ояд.

Дар истеҳсолоти муттасил коркунанда ва намудҳои алоҳидаи кор, ки мувофиқи шароити истеҳсолот кӯтоҳ кардани давомнокии кори ҳаррӯза (смена) дар вақти шабона имкозазир аст, ичрои кор дар вақти зиёд аз меъёр бо додани вақти иловагии истироҳат мувофиқи тартибе, ки корфармо баъди маслиҳати пешакӣ бо мақоми дахлдори намояндагии кормандон муайян намудааст, ҷуброн карда мешавад.

Ба кори шабона ҷалб намудани кормандон тибқи риояи маҳдудиятҳое, ки моддаҳои 152, 162, 161, 181 ҳамин Кодекс муқаррар кардаанд, сурат мегирад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 71. Якҷоя ба ҳисоб гирифтани вақти кор

Дар ташкилотҳое, ки мувофиқи шароити истеҳсолот (кор) давомнокии муқарраргардидаи ҳарҳафтаини вақти корро риоя намудан мумкин нест, метавонад баҳисобгирии якҷояи вақти кор ҷорӣ карда шавад, ба шарте, ки давомнокии вақти кор дар доираи баҳисобгирий аз шумораи мӯътадили соатҳои кор (моддаҳои 67 - 70 ҳамин Кодекс) зиёд набошад. Дар ин маврид давраи баҳисобгирий набояд аз як сол ва давомнокии кори ҳаррӯза (смена) аз 12 соат зиёд бошад. Тартиби татбиқи баҳисобгирии якҷояи вақти корро шартномаи колективӣ ва агар он баста нашуда бошад, корфамо баъди маслиҳат бо мақоми даҳлдори намояндагии кормандон муқаррар менамоянд.

Моддаи 72. Изофакорӣ

Изофакорӣ коре мебошад, ки корманд бо амри корфармо зиёда аз давоми вақти кории ҳаррӯзаи барои корманд муқарраргардида ва ё зиёда аз миқдори муқаррарии соатҳои кори давраи баҳисобгирий ичро мекунад.

Изофакорӣ дар ҳолатҳои истиснойӣ, ки моддаи 73 ҳамин Кодекс муқаррар намудааст, бо розигии корманд дар асос ва ба тартибе, ки корфармо бо мувофиқаи мақомоти даҳлдори намояндагии кормандон муқаррар намудааст, истифода бурда мешавад.

Корфармо вазифадор аст ҳангоми изофакорӣ бехатарии меҳнат ва шароити мӯътадили истеҳсолӣ ва иҷтимоию маиширо таъмин намояд.

Ҷалби кормандон ба изофакорӣ бо риояи маҳдудиятҳое, ки моддаҳои 152, 162, 163, 181 ҳамин Кодекс муқаррар намудаанд, сурат мегирад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Дар сурати 12 соат будани давомнокии смена, инчунин дар корҳое, ки шароиташон махсусан вазнин ва махсусан заарнок мебошад, изофакорӣ манъ аст.

Изофакорӣ набояд дар давоми ду рӯз пай дар пай беш аз ин бошад;

- ду соат дар корҳое, ки шароити меҳнат зааровар ва ё вазнин мебошад;

- чор соат дар дигар корҳо.

Барои ҳар корманд изофакорӣ дар як сол набояд аз 120 соат зиёд бошад.

Моддаи 73. Ҳолатҳои истисноии истифодаи изофакорӣ

Ҳолатҳои истисноии истифодаи изофакорӣ инҳоанд:

а) ичрои корҳое, ки барои мудофиаи кишвар, пешгирий ва рафъи оқибатҳои оғатҳои табиӣ ва хатар зарур аст;

б) ичрои корҳо барои рафъи ҳолатҳои тасодуфӣ ва гайричашмдошт, ки фаъолияти мӯътадили истеҳсолотро халалдор месозанд;

в) зарурати ба охир расонидани корҳои шурӯъгардида, ки онро бинобар сабабҳои техниқӣ гайричашмдошт ва тасодуфан ба таъхир афтодани истеҳсолот дар давоми вақти муқаррарии корӣ ичро кардан имкон надорад, дар сурате, ки зимнан қатъи кори шурӯъгардида боиси ҳаробии маводу таҷҳизот гардад;

г) ичрои корҳои муваққатӣ оиди таъсир ва барқарорсозии таҷҳизоту иншооте, ки вайронии онҳо боиси қатъ шудани кори бисёр кормандон мегардад;

д) давом додани кор дар истеҳсолоти муттасил корқунанда дар сурати ба кор ҳозир нашудани корманди ивазкунанда, дар ин ҳолат корфармо вазифадор аст, ки барои бо корманди дигар иваз намудани корманди навбатчӣ чораҳои фаврӣ андешад;

е) ичрои корҳои боркунӣ ва борфарорӣ ва корҳои ба он вобаста дар нақлиёт дар сурати зарурати холӣ кардани анборҳои ташкилоти нақлиёт, инчунин барои бор кардан ва фаровардани

борҳои воситаи нақлиёт ба мақсади пешгирии ғуншавии бор дар нуқтаҳои борфиристию боргирий ва бекористии воситаҳои нақлиёт.

Моддаи 74. Ҳисобкунии вақти корӣ

Корфамо вазифадор аст вақти кореро, ки ҳар корманд ичро намудааст, аз ҷумла соатҳои изофакориро сари вақт ва аниқҳисоб кунад.

БОБИ 6. ВАҚТИ ДАМГИРИЙ

Моддаи 75. Мағҳуми вақти дамгирӣ ва намудҳои он

Вақти дамгирӣ вақте мебошад, ки корманд дар давоми он тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ичрои уҳдадориҳои меҳнатӣ озод буда, онро мувофиқи хоҳишаш барои қонеъ намудани манфиатҳои худ ва барқарор сохтани қобилияти меҳнатиаш истифода мебарад. (ҚҶТ аз 26.12.11с. №778)

Навъҳои вақти дамгирӣ инҳоянд:

- а) танаффусҳо дар давоми рӯзи корӣ;
- б) танаффусҳо байни рӯзҳои (сменаи) корӣ;
- в) рӯзҳои истироҳат (истироҳати ҳарҳафтаиниа);
- г) рӯзҳои ид;
- д) рухсатиҳои меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванд;
- е) рухсатиҳои иҷтимоӣ.

Моддаи 76. Танаффус барои дамгирӣ ва ҳӯрокхӯрӣ

Дар давоми рӯзи корӣ (смена) ба кормандон бояд барои дамгирӣ ва ҳӯрокхӯрӣ танаффус дода шавад. Давомнокии мушахҳаси ин танаффусҳо дар қоидаҳои тартиби дохилии меҳнатӣ, ҷадвали кори сменаҳо ва ё шартномаи байни корманд ва корфармо муқаррар мегардад. Чун қоида танаффус бояд камаш баъди чаҳор соати шурӯи дода шаавад.

Ин гуна танаффусҳо ба вақти кор дохил намешаванд ва ба онҳо музд дода намешавад ва давомнокии онҳо набояд аз ду соат зиёд бошад.

Дар корҳое, ки аз рӯи шароити истеҳсолот додани танаффусҳо барои истироҳат ва хӯрокхӯрӣ имкон надорад, корфармо вазифадор аст барои истироҳат ва таомхӯрии корманд дар вақти корӣ шароит муҳайё кунад. Номгӯйи чунин корҳо дар қарордодҳои колективӣ (агар қарордодҳои колективӣ баста нашуда бошад - аз тарафи корфармо бо машварати пешакӣ бо мақомоти даҳлдори намояндагии кормандони ташкилот муайян мегардад), ҷои истироҳат ва таомхӯрӣ аз тарафи корфармо муқаррар карда мешавад.

Моддаи 77. Танаффусҳои дохили сменавӣ. Танаффусҳои маҳсус барои гармшавӣ ва дамгирӣ

Дар баъзе намуди корҳо ба кормандон дар давоми вақти корӣ додани танаффусҳои дохили сменавӣ пешбинӣ мешавад, ки онро хусусияти технологӣ, ташкили истеҳсолот ва меҳнат тақозо менамояд. Навъи ин гуна корҳо, давомнокӣ ва тартиби додани чунин танаффусҳо дар қарордодҳои колективӣ тасдиқ карда мешавад (агар қарордодҳои колективӣ баста нашуда бошанд - бо мувофиқаи мақомоти даҳлдори намояндагии кормандони ташкилот, аз тарафи корфармо муқаррар карда мешавад).

Барои кормандоне, ки дар фаслҳои сард ва ё гарми сол, дар ҳавои кушод ва ё биноҳои пӯшидаи гармшаванда кор мекунанд, борбардороне, ки ба корҳои борфарорӣ ва боркунӣ машғуланд, инчунин ба дигар гурӯҳи кормандон мувофиқи шароит ва тартибе, ки санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрию ҳукуқӣ ва шартномаҳо оид ба меҳнат пешбинӣ намудаанд, барои истироҳат, гармшавӣ, салқиншавӣ, хушк кардани сару либос, варзиши истеҳсолӣ ва маконидани тифл (моддаи 166 ҳамин Кодекс) танаффусҳои маҳсус барои истироҳат дода мешавад. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Чунин танаффусҳо ба ҳисоби вақти кор дохил гардида, музди онҳо пардохта мешаванд. Корфармо вазифадор аст биноҳоеро, ки

чиҳати гармшавӣ ва ё салқиншавӣ, инчунин истироҳати кормандон пешбинӣ гардидаанд, таъмин намояд.

Моддаи 78. Давомнокии истироҳати ҳаррӯза

Ба кормандон бояд танаффуси байни рӯзҳои корӣ (сменаҳо) бо давомнокии на камтар аз 12 соат дода шавад.

Моддаи 79. Рӯзҳои истироҳат

Ба ҳамаи кормандон рӯзҳои истироҳат (истироҳати бефосилаи ҳарҳафтаина) дода мешавад. Дар ҳафтаи панҷрӯзаи кор ба кормандон дар ҳафта ду рӯзи истироҳат ва дар ҳафтаи шашрӯзаи корӣ - як рӯз истироҳат дода мешавад.

Рӯзӣ истироҳати умумӣ – якшанбе мебошад. Рӯзи истироҳати дуюм, дар ҳафтаи панҷрӯзаи корӣ, тибқи ҷадвали кори ташкилот муқаррар карда мешавад. Ҳар ду рӯзи истироҳат, чун қоида паи ҳам дода мешавад.

Моддаи 80. Рӯзҳои истироҳат дар ташкилотҳои муттасил коркунанда ва ташкилотҳое, ки кор дар рӯзҳои истироҳати умумӣ низ, қатъ намегардад

Дар ташкилотҳое, ки вобаста ба шароити истеҳсолию техниқӣ ё бо сабаби зарурати таъминоти бефосилаи аҳолӣ қатъи кор дар онҳо имкон надорад, инчунин дар дигар ташкилотҳои муттасил коркунанда рӯзҳои истироҳат дар рӯзҳои гуногуни ҳафта ба ҳар гурӯҳ кормандон мувофиқи ҷадвали сменаҳо, ки корфармо бо машварати пешакии мақомоти дахлдори намояндагии кормандони ташкилот муқаррар намудааст, дода мешавад.

Дар ташкилотҳое, ки фаъолият дар рӯзҳои истироҳати умумӣ низ, вобаста ба зарурати таъминоти аҳолӣ (театр, музей, магазин, ташкилотҳои хизматрасонии майшии аҳолӣ қатъ намегардад, рӯзҳои истироҳат бо мувофиқаи мақомоти иҷроияи маҷаллии ҳокимияти давлатӣ муқаррар карда мешаванд. (КҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 81. Манъи кор дар рӯзҳои истироҳат. Мавридҳои истисноии ҷалби кормандон ба кор дар рӯзҳои истироҳат

Дар рӯзҳои истироҳат кор кардан манъ аст.

Дар рӯзҳои истироҳат ба кор ҷалб намудани кормандон бо мувофиқаи мақомоти даҳлдори намояндагии кормадони ташкилот дар ҳолатҳои истисноии зайл иҷозат дода мешавад:

- барои пешгирий ва рафъи оғатҳои табиӣ, садамаҳои истеҳсолот ё фавран бартараф намудани оқибатҳои онҳо;
- барои пешгирии ҳодисаҳои фоҷиавӣ, ҳалокат ва нобудшавии молу мулк;
- барои иҷрои корҳои таъхирназари қаблан пешбинигардида, ки аз таъчилаи иҷро намудани онҳо умуман кори мӯътадили минбаъдаи ташкилот ва ё баҳшҳои алоҳидаи он вобаста мебошад;
- дар дигар ҳолатҳое, ки санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ пешбинӣ намудаанд.

Дар рӯзҳои истироҳат ба кор ҷалб намудани кормандон бо ами хаттии корфармо бо риояи маҳдудиятҳои муайяннамудаи моддаҳои 152, 162, 181 ҳамин Кодекс ба амал бароварда мешавад. (ҚҶТ аз 26.12.11с., №778)

Моддаи 82. Ҷуброни кори рӯзҳои истироҳат

Кори рӯзҳои истироҳат мувофиқи ҳоҳиши корманд бо додани рӯзи истироҳат ва ё дар шакли пулӣ ба андозаи муқаррарнамудаи моддаи 105 ҳамин Кодекс ҷуброн мегардад.

Моддаи 83. Рӯзҳои ид

Рӯзҳои ид, ки рӯзҳои ғайрикорӣ дониста мешаванд, мувофиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи рӯзҳои ид» муайян намуда мешаванд.

Дар рӯзҳои ид корҳои иҷозат дода мешаванд, ки боздоштани онҳо бинобар шароити истеҳсолию техниқӣ (ташкилотҳои муттасил амалкунанда) номумкин аст, корҳои ид, ки барои

хизматрасонии аҳолӣ зарур мебошанд, инчунин корҳои таъхирназари таъмир, борфурорӣ ва боркунӣ.

Кор дар рӯзҳои ид тибқи муқаррароти моддаи 105 ҳамин Кодекс ҷуброн карда мешавад.

Агар рӯзи истироҳат ба рӯзи ид рост ояд, рӯзи истироҳат ба рӯзи аввали корӣ баъди рӯзи ид гузаронида мешавад.

Дигар рӯзҳои ид, ки бидуни рӯзи истироҳат қайд карда мешаванд, мувофиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи рӯзҳои ид» муайян намуда мешаванд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 84. Мағҳум ва намудҳои рухсатиҳо

Рухсатӣ муддати вақти нисбатан тӯлониест, ки дар давоми он корманд тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузорӣ бо шарти нигоҳдошташавии чойи кору мансаб аз ичрои вазифаҳои меҳнатӣ озод буда, аз он баҳри фароғат ва барқарор намудани қобилияти меҳнатӣ, ҳамчунин қонеъ гардонидани дигар ниёзмандиҳо истифода менамояд.

Дар зери мағҳуми кори пештара кори ичрошудае, ки то давраи рухсатӣ бо ҳамин корфармо, аз рӯи ҳамон ихтисос, вазифа, касб ва дар ҳамон чойи корӣ ичро шудааст, фахмида мешавад.

Ба кормандон намудҳои зерини рухсатиҳо дода мешаванд:

1) рухсатиҳои меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванд:

- а) рухсатии асосии ҳарсолаи камтарин;
- б) рухсатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда;
- в) рухсатии иловагии ҳарсола;

2) рухсатиҳои иҷтимоӣ:

- а) рухсатии давраи ҳомиладорӣ ва таваллуд;
- б) рухсатӣ барои нигоҳубини тифл;
- в) рухсатии таълимӣ;
- г) рухсатии эҷодӣ;

3) рухсатиҳои бе музди меҳнат.

Моддаи 84¹. Ҳуқуқ ба рухсатии меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванда ва рухсатии иҷтимоӣ

Кормандон ба рухсатии меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванда ва рухсатиҳои иҷтимоӣ (қисми дуюми моддаи 75 ҳамин Кодекс) бо мавҷуд будани асосҳои дар ҳамин Кодекс пешбинишуда ҳуқуқ доранд.

Иваз намудани рухсати ба ҷуброни пулӣ мумкин нест, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки корманди аз кор озодшуда рухсатиашро истифода набурда бошад.

Моддаи 84². Ҳуқуқ ба рухсатии асосии ҳарсолаи камтарин ва рухсатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда

Кормандон ҳуқуқ доранд новобаста аз корфармоён ва намуди шартномаи (қарордоди) меҳнатии бо онҳо басташуда, шакли ташкилий ва музди меҳнат ба рухсатии асосии ҳарсолаи камтарин ё рухсатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда бароянд.

Моддаи 85. Давомнокии рухсатии асосии ҳарсолаи камтарин

Рухсатии асосии ҳарсолаи камтарин ба корманд бо давомнокии на камтар аз 24 рӯзи тақвимӣ дода мешавад.

Давомнокии рухсатии асосии ҳарсолаи камтарин барои ҳамаи корфармоён ҳатмӣ мебошад.

Корфармо ҳуқуқ дорад, ки аз ҳисоби маблағҳои худӣ муҳлати давомнокии рухсатии асосии ҳарсолаи камтариро аз 24 рӯзи тақвимӣ бо тартиб ва шартҳое, ки дар шартномаи (созишиномаиҳои) колективӣ ё шартномаҳои (қарордоди) меҳнатӣ зикр ёфтаанд, зиёд намояд.

Рӯзҳои иди ғайрикорӣ, давраи корношоямии муваққатӣ, инчунин рухсатии ҳомиладорӣ ва таваллуд ба рухсатии асосии ҳарсола дохил намегарданд.

Моддаи 85¹. Давомнокии рухсатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда

Ба гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон бо дарназардошти хислат ва хусусияти функцияҳои меҳнатӣ, синну сол, собиқаи корӣ, вазъи саломатӣ ва дигар ҳолатҳо рухсатии асосии дарозкардашуда мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар шуда метавонад.

Рухсатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда муқаррар карда мешавад:

- 1) ба ходимони ташкилотҳои илмӣ – аз 28 то 56 рӯзи тақвимӣ;
- 2) ба кормандони китобхонаҳои ташкилотҳои илмӣ, муассисаҳои таълимӣ ва китобхонаҳои ҷумҳуриявию вилоятӣ - аз 28 то 56 рӯзи тақвимӣ;
- 3) ба кормандон – омӯзгорони муассисаҳои олии шакли таълимиашон рӯзонаю ғоибона, аз ҷумла доир ба тайёри, бозомӯзӣ ва такмили ихтисоси кадрҳои муассисаҳои таълимии миёнаи маҳсус ва қасбӣ – техникӣ - аз 28 то 56 рӯзи тақвимӣ;
- 4) ба кормандони мактаб ва муассисаҳои кӯдаконаи томактабию берун аз мактабӣ - аз 28 то 56 рӯзи тақвимӣ;
- 5) ба кормандони муассисаҳои маданию равшаннамоӣ – аз 28 то 42 рӯзӣ тақвимӣ;
- 6) ба ҳамшираҳои тиббӣ, ки ба тарбияи кӯдакони синӣ то сесола машғуланд, мураббияҳои гурӯҳҳои ширхораи муассисаҳои кӯдаконаи синни томактабӣ ва хонаи кӯдакон – 42 рӯзи тақвимӣ;
- 7) ба кормандони доимии хочагии ҷангӣ – 28 рӯзи тақвимӣ;
- 8) ба кормандони синни то ҳаждаҳсола, аз ҷумла онҳое, ки барои гузаронидани таҷрибаи истеҳсолӣ (таълимӣ истеҳсолӣ) қабул шудаанд – 30 рӯз тақвимӣ (моддаи 180 ҳамин Кодекс);
- 9) ба кормандони маъюби гурӯҳҳои якум ва дуюм – 42, гурӯҳи сеюм – 35 рӯзи тақвимӣ;
- 10) ба заноне, ки дар соҳаи кишоварзӣ кор мекунанд – на камтар аз 28 рӯзи тақвимӣ;

11) ба дигар гурӯҳҳои кормандон тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Номгӯйи ташкилотҳо, касб ва вазифаҳо, ки дар зербанҷои 1) – 5) қисми дуюми моддаи мазкур номбар шудаанд, аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 86. Рухсатиҳои иловагии ҳарсола

Корфармо вазифадор аст ба инҳо рухсатиҳои иловагии ҳарсола диҳад;

- ба кормандоне, ки дар корҳои шароити номусоиди заарнок ва вазнин кор мекунанд (моддаи 87 ҳамин Кодекс);

- ба кормандоне, ки корашон характери маҳсус дорад (моддаи 88 ҳамин Кодекс);

- ба кормандоне, ки дар шароти номусоиди табиию иқлими кор мекунанд (моддаи 89 - уми ҳамин Кодекс);

- ба кормандони рӯзи кориашон ба меъёр гирифтанашуда (моддаи 89¹ ҳамин Кодекс);

- дар мавридҳои дигаре, ки дар санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрию ҳуқуқӣ, шартномаҳои колективӣ ва меҳнатӣ (қарордод) пешбинӣ шудаанд. (ҚҖТ аз 26.12.11с., №778)

Моддаи 87. Рухсатии иловагии ҳарсола барои кор дар шароитҳои заарноку вазнини меҳнат

Рухсатии иловагии ҳарсола барои кор дар шароитҳои заарнок ва вазнини меҳнат бо давомнокии на камтар аз 7 рӯзи тақвими ба кормандоне дода мешавад, ки дар корҳои кӯҳии зеризаминиӣ, дар конҳои кушоди кӯҳӣ, буриш ва карерҳо, дар минтаقاҳои аз ҷиҳати радиосанадивӣ олуда, дар дигар корҳои ба саломатии инсон зааровар кор мекунанд, ки дорои омилҳои номусоиди физикию химиявӣ, биологӣ ва дигар омилҳо мебошанд.

Моддаи 88. Рухсатии иловагии ҳарсола барои ҳарактери махсуси кор

Рухсатии иловагии ҳарсола барои ҳарактери махсуси кор бо давомнокии на камтар аз се рӯзи тақвимӣ ба гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон, ки меҳнати онҳо ба шиддати зиёди асад ва эҳсосот вобаста мебошад ё дорои ҳарактери махсуси ичрои кор аст, дода мешавад.

Номгӯйи касбу, вазифаи кормандонро, ки барояшон рухсатии иловагӣ барои ҳарактери махсуси кор дода мешавад, инчунин давомнокии мушаххас ва шарту шароити додани чунин рухсатиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 89. Рухсатии иловагии ҳарсола барои кор дар шароитҳои махсуси табиию иқлими

Рухсатии иловагии ҳарсола барои кор дар шароитҳои махсуси табиию иқлими бо давомнокии на камтар аз 8 рӯзи тақвимӣ дода мешавад.

Давомнокии мушаххаси рухсатӣ ва шарти додани онро қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин шартномаҳои (созишномаи) колективӣ муайян мекунанд. (КҖТ аз 26.12.11с., №778)

Моддаи 89¹. Рухсатии иловагии кормандон бо рӯзи кори ба меъёр гирифтанашуда

Ба кормандони рӯзи кориашон ба меъёр гирифтанашуда барои зиёда аз давомнокии вақти кории мӯътадили муқарраргардидаи ичро намудани кор рухсатии иловагӣ на камтар аз 10 рӯзи тақвимӣ дода мешавад.

Давомнокии мушаххаси чунин рухсатӣ барои кормандони ташкилотҳои аз ҳисоби бучети давлатӣ фаъолиятдошта аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва барои кормандони ташкилотҳои ғайридавлатӣ дар шартномаи (созишномаи) колективӣ, ва дар сурати маҷбур набудани он тибқи созиши

тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ муқаррар карда мешавад.

Номгӯйи кормандони рӯзи кориашон ба меъёр гирифтанашуудаи ташкилотҳои давлатӣ аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва кормандони зайлӣ ташкилотҳои дар асоси воситаҳои худӣ фаъолиятдошта бо шартномаи колективӣ ё дигар санади меъёрии дохилии ташкилот муқаррар карда мешавад. (ҚҖТ аз 26.12.11с., №778)

Моддаи 89². Рухсатии иловагӣ барои собиқаи кории давомнок

Ба кормандоне, ки дар соҳаҳои алоҳида машғул буда, дорои собиқаи кории давомнок дар як ташкилот мебошанд, рухсатии иловагии давомнокиаш то 10 рӯзи тақвимӣ дода мешавад.

Номгӯйи соҳаҳо, истехсолот, кор, қасб ва вазифаҳо, шароити пешниҳод ва давомнокии рухсатиро барои давомнокии собиқаи кор Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад.

Моддаи 90. Баҳисобгирии давомнокии рухсатиҳои ҳарсола

Давомнокии рухсатиҳо бо рӯзҳои тақвимӣ, сарфи назар аз Низом ва ҷадвали корӣ, ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Рӯзҳои ид, ки ба давраи рухсатӣ рост меоянд ва рӯзи корӣ намебошанд, мувофиқи моддаи 83 ҳамин Кодекс ҳангоми муайян намудани давомнокии рухсатӣ ба ҳисоб гирифта намешаванд.

Ҳангоми баҳисобгирии давомнокии умумии рухсатии ҳарсола рухсатии иловагӣ, ки муҳлати онро қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд, ба рухсатии асосии ҳарсола (аз ҷумла дарозкардашуда) зам карда мешавад. (ҚҖТ аз 26.12.11с. №778)

Ҳангоми баҳисобгирии давомнокии рухсатиҳо мутаносибан ба вақти кори анҷомдодашуда давомнокии онҳо бо роҳи тақсимӣ андозаи ҳар як рухсатӣ ба 12 ва зарbzании он ба шумораи моҳҳои пурраи корӣ муайян карда мешавад.

Зимнан вақти изофа, ки ба 15 рӯзи тақвимӣ баробар ва бештар аз он бошад, яклухт бо як моҳ баробар ҳисоб карда шуда, вале камтар аз 15

Моддаи 90¹. Соли корӣ

Соли корие, ки барои он руҳсатии меҳнатӣ дода мешавад, фосилаи вақтест, ки баробар бо давомнокии соли тақвимӣ буда, барои ҳар як корманди алоҳида аз рӯзи қабул ба кор ҳисоб карда мешавад.

Моддаи 91. Баҳисобгирии собиқаи кор, ки барои руҳсатии ҳарсолаи асосӣ ҳуқуқ медиҳад.

Ба собиқаи кор, ки барои руҳсатии ҳарсолаи асосӣ ҳуқуқ медиҳад инҳо дохил мешаванд:

- вақти кори воқеӣ дар давоми сол;
- вақте, ки корманд амалан кор накардаву вале ҷои кораш (вазифааш) барои ӯ нигоҳ дошта шудааст;
- вақти ноилочҳозир нашудан ба кор ҳангоми гайриқонунӣ аз кор озод гардидан ё ба дигар кор гузаронидан бо аз нав барқарор намудан ба кори пештара;
- дигар вақтҳо, ки шартномаҳои соҳавӣ (тарифӣ), қарордодҳои колективӣ ва дигар санадҳои алоҳидаи ташкилот, шартҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ пешбинӣ намудаанд.

Агар дар шартномаи колективӣ шартномаҳои (қарордоди) меҳнатӣ тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ба собиқаи кор, ки ба руҳсатии ҳарсола ҳуқуқ медиҳад, инҳо дохил карда намешаванд:

- вақти бе сабабҳои узрнок ба кор ҳозир набудани корманд;
- вақти руҳсатиҳои бемаош барои нигоҳубини қӯдак то ба синни муайяннамудаи қонун расидани ӯ;
- вақти руҳсатиҳои бемаош, ки ба хоҳиши корманд бо давомнокии беш аз 15 рӯзи тақвимӣ дода шудааст.

Санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат метавонанд қоидаҳои маҳсуси баҳисобгирии собиқаи кориро, ки барои гирифтани рухсатиҳои иловагӣ ҳуқуқ медиҳанд, пешбинӣ намоянд.

Моддаи 91¹. Ҳуқуқи корфармо оиди тағийир додани соли корӣ

Агар маҷмӯи давраҳое, ки тибқи моддаи 91 ҳамин Кодекс ба соли корӣ дохил мешаванд, аз дувоздаҳ моҳи пурраи тақвимӣ кам бошанд, соли кории корманд ба вақти нарасидаи он тағийир дода мешавад.

Моддаи 92. Шартҳои пешниҳоди рухсатии меҳнатӣ барои соли аввали корӣ

Рухсатии меҳнатӣ (асосӣ ва иловагӣ) барои соли аввали корӣ на барвақттар аз 11 моҳи корӣ аз ҷониби корфармо дода мешавад.

То ба итном расидани ёздаҳ моҳи корӣ корфармо вазифадор аст бо ҳоҳиши корманд ба ӯ дар ҳолати зерин рухсатии меҳнатӣ пешниҳод намояд:

- 1) ба занон пеш аз рухсатии ҳомиладорӣ ва таваллуд ё баъди он;
- 2) ба кормандони синни то ҳаждаҳсола;
- 3) ба кормандоне, ки бо тартиби гузариш ба кор қабул карда шудаанд;
- 4) ба кормандоне, ки мувофиқи хulosai тиббӣ барои табобат дар истироҳатгоҳу санатория роҳҳат доранд.
- 5) ба кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷой кор мекунанд, агар рухсатии меҳнатиашон дар ҷойи кори асосӣ дар давраи то ёздаҳ моҳи корӣ аз рӯи дар ду (якчанд) ҷой кор кардан мувофиқ ояд;
- 6) ба омӯзгорони мактаб, муаллимони муассисаҳои таълимиӣ, қасбию техникиӣ, ҳайати профессорию омӯзгории муассисаҳои таълимии олий ва миёнаи маҳсус;
- 7) ба иштирокчиёни Ҷангӣ Бузурги Ватаниӣ;

8) ба заноне, ки соҳиби ду ва ё зиёда кӯдаки синни то чордаҳсола ё кӯдаки маъюби синни то ҳаждаҳсола мебошанд;

9) ба кормандоне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда, дар мактабҳои таҳсилоти ҳамагонии шабона (бастӣ) муассисаҳои таълимии қасбию техникий, шуъбаҳои шабонаю ғоибонаи муассисаҳои таълимии олӣ ва миёнаи маҳсус ва аспирантураҳо таълим мегиранд;

10) дар дигар ҳолатҳои тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шартномаи (созишномаи) колективӣ ё шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ муайяншуда.

Ба хизматчиёни ҳарбие, ки ба эҳтиёт ҷавоб шудаанд ва бо тартиби муташаккилона ба кор фиристода шудаанд, руҳсатии меҳнатӣ баъди гузаштани се моҳ дода мешавад.

Ба зани (шавҳари) хизматчии ҳарбӣ бо ҳоҳишаҳ руҳсатии меҳнатӣ дар як вақт бо руҳсатии шавҳари (зани) ӯ дода мешавад.

Ба ғайр аз ҳолатҳои дар банди 1 – 9 қисми дуюм, қисмҳои сеюм ва чоруми ҳамин модда нишондодашуда руҳсатӣ мутаносибан ба рӯзҳои дар давоми сол кор карда шуда, аммо на камтар аз 14 рӯзи тақвимӣ дода мешавад.

Моддаи 92¹. Шартҳои додани руҳсатии меҳнатӣ барои солҳои дуюм ва баъдинаи корӣ

Руҳсатии меҳнатӣ (асосӣ ва иловагӣ) барои солҳои дуюм ва баъдинаи корӣ дар вақти соли корӣ мувофиқи навбати додани руҳсатҳои меҳнатӣ дода мешавад, агар дар ҳамин Кодекс ҳолатҳои дигар пешбинӣ нашуда бошанд.

Моддаи 93. Додани руҳсатии ҳарсола ба шахсоне, ки аз профилакторияҳои табобатию меҳнатӣ баргаштаанд.

Руҳсатҳои ҳарсола ба шахсоне, ки аз профилакторияҳои табобатию меҳнатӣ баргаштаанд, барои муддати кори воқеӣ дар ҷои кори охирин дода мешавад.

Моддаи 94. Вақт ва навбати додани руҳсатии меҳнатӣ

Вақт ва навбати додани руҳсатии меҳнатӣ бо тартиби пешбининамудаи шартномаи (созишномаи) колективӣ ва ё шартномаи (қарододи) меҳнатӣ, қоидаҳои тартиби дохилии меҳнатӣ, ҷадвали руҳсатиҳо, ки бо мақомоти даҳлдори намояндагии кормандони ташкилот ё байни корфармо ва корманд мувофиқа гардидааст, муайян намуда мешаванд.

Ҷадвали дода шудани руҳсатиҳои меҳнатӣ барои соли тақвимӣ тибқи муҳлатҳои муқарраргаштаи шартномаи (созишномаи) колективӣ тартиб дода мешавад, ки он бо корфармою иттифоқи касаба ё дигар мақомоти намояндагии кормандон ба мувофиқа расида, ба маълумоти ҳамаи кормандон пешниҳод карда мешавад.

Ҳангоми муайян намудани вақт ва навбати пешниҳодӣ руҳсатӣ, ҳуқуқҳои кормандоне, ки барои гирифтани руҳсатӣ имтиёз доранд, бояд таъмин карда шаванд:

дар давраи тобистон ва дигар вақти муносиб:

- 1) ба кормандони синни то ҳаждаҳсола;
- 2) ба омӯзгорони мактаб, муаллимони муассисаҳои таълими, қасбию техникӣ, ҳайати профессорию омӯзгории муассисаҳои таълимии олий ва миёнаи маҳсус;
- 3) ба иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватани;
- 4) ба заноне, ки ду ва ё зиёда қӯдаки синни то ҳаждаҳсола доранд;
- 5) ба кормандоне, ки бемории нурҳои радиосанадивиро аз сар гузаронидаанд;
- 6) ба кормандоне, ки дар бартарафкуни оқибати садамаи Чернобил иштирок кардаанд;
- 7) дар дигар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузорӣ, шартномаи (созишномаи) колективӣ ё шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ; (ҚҶТ аз 25.03.11с. №683)

дар давраи муайян:

1) ба кормандоне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда, дар мактабҳои таҳсилоти ҳамагонии шабона (бастӣ), муассисаҳои таълимии касбию техниқӣ, миёнаи маҳсус ва олӣ, аспирантураҳо – қабл аз гузаронидан ё дар ҳолати гузаронидани машғулиятҳои муқарраргашта, ичрои корҳои лабораторӣ ё таълимӣ, супоридани имтиҳонот ё санчишҳо ба омӯзиш машғуланд.

2) ба кормандоне, ки дар ду (якчанд) чой кор мекунанд – дар як вақт бо рухсатии меҳнатии чойи кори асоси.

Оиди вақти пешниҳоди рухсатӣ ба корманд бояд 15 рӯз пеш аз саршавии рухсатӣ ҳабар дода шавад.

Ба мардони корманд мувофиқи ҳоҳишашон дар давраи рухсатии ҳамсаравон барои ҳомиладорӣ ва таваллуд, рухса-тии ҳарсолаи меҳнатӣ пешниҳод карда мешавад.

Моддаи 94¹. Рухсатии меҳнатии ҳарсола ва ҳолатҳои истисноии ба соли дигар гузаронидани он.

Корфармо уҳдадор аст, ки ба корманд, чун қоида дар давоми ҳар як соли корӣ (ҳар сол) рухсатии меҳнатӣ пешниҳод намояд.

Дар ҳолатҳои истиснӣ, ки пешниҳоди рухсатии пурраи меҳнатӣ ба корманд дар соли ҷорӣ ба ҷараёни мӯътадили кори ташкилот, соҳибкори инфиродӣ таъсири номатлуб расонида метавонад, бо розигии корманд як қисми рухсатии ӯро ба соли дигар гузаронидан мумкин аст.

Қисми боқимондаи рухсатии меҳнатӣ набояд аз даҳ рӯзи тақвимӣ кам бошад ва он то охири соли корӣ ба корманд дода мешавад.

Қисми рухсатии меҳнатие, ки бо ҳоҳиши корманд ба соли дигар гузаронида шудааст, ба рухсатии соли ояндаи корӣҳамроҳ карда мешавад ё ба таври алоҳида, на дертар аз як соли пайдо кардани ҳукуқ ба рухсатӣ мавриди истифода қарор мегирад.

Ба кормандони синнашон ба ҳаждаҳсола нарасида ва кормандоне, ки ба корҳои вазнин машғул мебошанд ва дар шароити вазнини заравари меҳнатӣ кор мекунанд, ҳамчунин

дар дигар ҳолатҳое, ки мувофиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудаанд, ба соли дигар гузаронидани рухсатии меҳнатӣ иҷозат дода намешаванд.

Дар давоми ду соли пай дар пай надодани рухсатии меҳнатӣ манъ аст.

Моддаи 95. Ҳуқуқи корманд оиди ба дигар вақт гузаронидани ва дароз намудани муҳлати рухсатии меҳнатӣ дар давоми соли корӣ

Рухсатии меҳнатӣ метавонад ба дигар вақт гузаронида ё дароз карда шавад:

- 1) ҳангоми корношоямии муваққатии корманд;
- 2) ҳангоми фаро расидани муҳлати рухсатӣ барои ҳомиладорӣ ва таваллуд;
- 3) ҳангоми рост омадани рухсатии солонаи меҳнатӣ бо рухсатӣ барои таҳсил бе чудо шудан аз истеҳсолот (агар корманд чунин рухсатиро пеш аз рухсатии меҳнатӣ ва ё дар вақти рухсатии меҳнатӣ ва баъд аз даъвати муассисоти таълимиӣ ба расмият дароварда бошад);
- 4) ҳангоми иҷрои вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъиятӣ, агар санадҳои қонунгузорӣ ва ё дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ барои иҷрои чунин вазифаҳо аз кор озод намудани кормандро пешбинӣ карда бошанд;
- 5) ҳангоми пардоҳт накардани музди меҳнати корманд дар муҳлати муқаррарнамуда барои рухсатӣ;
- 6) бо мувофиқаи тарафҳо, инчунин дар дигар ҳолатҳое, ки қонунгузорӣ ва шартномаҳои колективӣ пешбинӣ намудаанд.

Дар ҳолате, ки ин гуна сабабҳо дар давраи рухсатӣ ба миён омада бошанд, рухсатӣ ба муддати он рӯзҳо дароз ё бо мувофиқаи корманд ва корфармо қисми рухсатии истифоданашуда бо розигии корфармо ба муҳлати дигари соли равони корӣ гузаронида мешавад.

Агар сабабҳои дар қисми якуми ҳамин модда пешбинишууда то оғози рухсатии меҳнатӣ ба вучуд омада бошанд, рухсатӣ бо хоҳиши корманд ба вақти дигари соли корӣ бо розигии байни корманду корфармо гузаронида мешавад.

Корманд уҳдадор аст корфарморо аз сабабҳое, ки ба истифодабарии рухсатӣ дар муҳлати муайяншуда ва вақти дароз намудани рухсатӣ монеъ мешаванд, огоҳ созад.

Моддаи 95¹. Оқибати бе асоси қонунӣ ва ризояти корфармо рад намудани истифодаи рухсатии меҳнатӣ аз ҷониби корманд

Агар рухсатии меҳнатӣ бо риояи талаботи муқарраргашта пешниҳод карда шавад, аммо корманд истифодаи онро дар муҳлати муайяншудаи он то охирӣ соли корӣ бе асоси қонунӣ рад кунад, корфармо ҳуқуқ дорад рухсатии кормандро ба вақти дигар нағузаронад ва истифода нашудани рухсатиро бо маблағи пулий ҷуброн накунад, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки дар қисми якуми моддаи 100 ҳамин Кодекс нишон дода шудаанд.

Моддаи 96. Ба қисмҳо ҷудо намудани рухсатӣ. Бозхонд аз рухсатӣ

Бо мувофиқаи корманд ва корфармо рухсатиро ба қисмҳо ҷудо намудан мумкин аст. Зимнан яке аз он қисмҳо бояд аз 14 рӯзи тақвими камтар набошад.

Аз рухсатӣ бозхондан танҳо бо розигии корманд мумкин аст.

Ба ин иртибот қисми истифоданашудаи рухсатӣ бояд ба корманд дар давоми ҳамон соли корӣ дар вақти барояш мусоид дода шавад ва ё ба рухсатии соли кории ояндааш бо риояи талаботи пешбининамудаи моддаи 94¹ ҳамин Кодекс илова гардад агар ҳолатҳои дигар дар шартномаи колективӣ пешбинӣ нашуда бошанд.

Аз рухсатӣ бозхондани кормандони аз ҳаждаҳсола хурд ва кормандоне, ки дар шароити барои саломатӣ зараровар ё ҳавфнок ва вазнини меҳнат кор мекунанд ё корашон характери

махсус дорад, ҳачунин дигар шахсон дар ҳолатҳои дар қонунгузорӣ пешбинишуда мумкин нест.

Моддаи 97. Пардохти рухсатии асосии ҳарсола

Дар давраи рухсатии асосии ҳарсола ба корманд ба андозаи на камтар аз музди миёнаи меҳнат пардохт кафолат дода мешавад.

Пардохти рухсатӣ дар муҳлатҳои муқаррарнамудаи шартномаи колективӣ, vale ба ҳар ҳол на дертар аз як ҳафта пеш аз оғози он сурат мегирад.

Моддаи 97¹. Воситаҳои пардохти рухсатиҳо

Пардохти рухсатиҳои меҳнатӣ ва иҷтимоии пардохтшаванд (ба ғайр аз рухсатии ҳомиладорӣ ва таваллуд (моддаи 164 ҳамин Кодекс) ва нигоҳубинӣ қӯдак (моддаҳои 165, 166 ҳамин Кодекс) аз ҳисоби воситаҳои худи корфармо ва дар ташкилотҳое, ки аз буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд, аз ҳисоби воситаҳое, ки дар сметаи ҳароҷот барои нигоҳдории онҳо ва музди меҳнат пешбинӣ гардидаанд, амалий карда мешавад.

Пардохти рухсатӣ аз рӯи ҳомиладорӣ ва тавваллуд, рухсатии нигоҳубини қӯдак аз ҳисоби воситаҳои сугуртаи давлатии иҷтимоӣ амалий карда мешавад.

Моддаи 98. Рухсатии иҷтимоӣ

Рухсатии иҷтимоӣ ба кормандон барои фаъолияти эҷодӣ (моддаи 98¹ ҳамин Кодекс), давраи ҳомиладорӣ ва таваллуд (моддаи 164 ҳамин Кодекс), нигоҳубини қӯдак (моддаҳои 165, 166 ҳамин Кодекс) ва таҳсил бе ҷудошавӣ аз истеҳсолот (моддаҳои 186, 187, 188 ҳамин Кодекс) дода мешавад.

Ҳуқуқи кормандон ба рухсатии иҷтимоӣ аз давомнокӣ, ҷой ва намуди кор, номгӯй ва шакли ташкилию ҳуқуқии ташкилот вобаста нест.

Дар вақти рухсатии иҷтимоӣ ҷойи кори пештара нигоҳ дошта мешавад ва дар ҳолатҳои дар ҳамин Кодекс ё шартномаи колективӣ (созишнома) пешбинишуда музди меҳнат нигоҳ дошта мешавад.

Рухсатии иҷтимоӣ илова ба рухсатии меҳнатӣ дода мешавад.

Рухсатии иҷтимоӣ барои ҳамон соли тақвимие дода мешавад, ки корманд ба он ҳукуқ дорад.

Дар ҳолати истифода набурдани рухсатии иҷтимоӣ дар соли ҷории тақвими он ба соли дигари корӣ гузаронида намешавад ва бо маблағи пули ҷуброн карда намешавад, аз ҷумла, дар сурати аз кор озод шудан.

Моддаи 98¹. Рухсатии эҷодӣ

Рухсатии эҷодӣ бо нигоҳдории музди меҳнат ба кормандон барои иҷрои корҳои рисолавӣ, навиштани китобҳои дарсӣ ва дар дигар ҳолатҳое, ки қонунгузорӣ муайян намудааст, дода мешавад.

Тартиб ва шартҳои пешниҳод кардан ва давомнокии рухсатии эҷодиро қонун муқаррар менамояд.

Моддаи 99. Рухсатии бемузди меҳнат

Ба корманд, бинобар вазъӣ оилавӣ ва дигар сабабҳои узрнок, мутобиқи аризааш рухсатии бемузди меҳнат дода мешавад, ки давомнокии онро мувофиқаи байни корманд ва корфармо муайян мекунад.

Рухсатии бемузди меҳнат мувофиқи аризаи корманд ба таври ҳатмӣ ба инҳо дода мешавад:

1) ба иштирокчиёни Ҷангӣ Бузурги Ватанӣ, шахсони ба онҳо баробаркардашуда, инчунин ба нафақаҳӯрони коркунанда – ҳар сол то 14 рӯзи тақвими;

2) ба падару модарон ва ҳамсарони хизматчиёни ҳарбие, ки дар натиҷаи заҳм, контузия ё осебе, ки ҳангоми ҳимояи кишвар ба онҳо расонидааст, ё дар натиҷаи бемории вобаста бо

иштирокашон дар фронт фавтидаанд – ҳар сол то 14 рӯзи тақвимӣ;

3) ба маъюбоне, ки кор мекунанд – то 2 моҳ дар як сол;

4) ба кормандон дар мавриди таваллуд шудани кӯдак, маросими бастани ақди никоҳ, вафоти хешовандон – то 7 рӯзи тақвимӣ;

5) ба кормандоне, ки шахси бемори аъзои оиларо нигоҳубин мекунанд (бе додани варақаи корношоямии меҳнатӣ ё ҳуҷҷати ивазкунандаи он) то 14 рӯзи тақвимӣ;

6) ба кормандоне, ки мувофиқи хulosai тиббӣ барои табобат роҳхати санаторио истироҳатӣ доранд, ки муҳлати он аз давомнокии рухсатии меҳнатӣ зиёд аст ба муҳлати вақти нарасида (бо иловаи вақти рафту омад), агар ҳамаи муҳлати рухсатии меҳнатӣ истифода шуда бошад, бо муҳлати пурраи роҳхат (бо илова вақти рафту омад);

7) ба кормандоне, ки барои супоридани имтиҳоноти дохилшавӣ ба муассисаҳои олиӣ, миёнаи маҳсуси таълими иҷозат дода шудаанд – мутобиқан 15 ва 10 рӯзи тақвимӣ, ғайр аз вақти рафту омад ба маҳалли ҷойгиршавии муассисаи таълими;

8) ба шахсони аспирантура ва докторантура дохилшаванд ва дар онҳо бе ҷудошавӣ аз истеҳсолот таҳсилқунанда – барои вақти рафту омад ба маҳалли ҷойгиршавии муассисаҳои мазкур дар давраи супоридани имтиҳоноти дохилшавӣ, номзадӣ ва кори рисолавӣ;

9) дар дигар ҳолатҳое, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шартномаҳои колективӣ, пешбинӣ намудаанд.

Рухсатиҳои дар бандҳои 1-3-юми қисми дуюми ҳамин модда пешбiniшуда дар даврае дода мешаванд, ки корманд бо корфармо мувофиқа кардааст. Узрнок будани сабабҳои дода шудани рухсатии меҳнатии иҷтимоиро корфармо баҳо медиҳад, агар дар шартномаи (созишномаи) колективӣ тартиби дигар муқаррар нашуда бошад.

Моддаи 99¹. Рухсатии муваққатии бемузд ё қисман музднок

Бо сар задани зарурати муваққатан боз доштани кор ё ҳангоми кам шудани ҳаҷми кор ба муддати на зиёда аз як моҳ корфармо, бо мақсади пешгирий намудани озодкуни кормандон аз рӯи ихтизори шумора ё штат, ҳуқуқ дорад бо ризояти корманд (кормандон) ба ӯ (онҳо) рухсатии бе нигоҳдорӣ ё қисман бо нигоҳдории музди меҳнат диҳад, агар дар шартномаи (созишномаи) колективӣ тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад.

Андозаи музди меҳнати пардохтшаванда дар ин сурат аз рӯи мувофиқаи байни корфармо ва корманд муайян намуда шуда, аз он аз андозаи маоши корманд кам буда наметавонад.

Моддаи 100. Амалий кардани ҳуқуқи рухсатӣ ҳангоми аз кор озод намудан

Ҳангоми аз кор озод намудан новобаста аз асосҳои мавҷуда ба корманде, ки рухсатии меҳнатии худро қисман ё пурра истифода набурдааст, ҷубронпулӣ дода мешавад.

Бо ҳоҳиши корманд ҳангоми бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ташабbusи ӯ рухсатиҳои истифоданашуда бо шарти пас аз ба итном расидани рухсатӣ аз кор озод намудан дода шуда метавонанд. Дар ин ҳолат таърихи аз кор озод шудан рӯзи охирини рухсатӣ ҳисоб карда мешавад.

Ҳангоми аз кор озод шудан бинобар ба охир расидани муҳлати шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ рухсатӣ бо шарти баъди рухсатӣ аз кор озод гардидан вақте дода шуда метавонад, ки агар муҳлати рухсатӣ пурра ё қисман аз муҳлати шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бештар бошад. Дар ин ҳолат амали шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ то ба охир расидани рухсатӣ дарозкардашуда ба ҳисоб меравад.

Ҷубронпулӣ барои рухсатии пурраи меҳнатӣ дар сурате пардохта мешавад, ки агар корманд то рӯзи аз кор озод шудан дар тамоми соли корӣ кор карда бошад. Агар то рӯзи аз кор озод шудан корманд як қисми соли корӣ меҳнат карда бошад,

чубронпулӣ мутаносибан ба вақти кор кардашуда пардохта мешавад.

Чубронпулӣ барои рухсатии меҳнатии истифоданашуда ҳангоми аз кор озод намудан дар рӯзи озодкунӣ пардохта мешавад.

БОБИ 7. МУЗДИ МЕҲНАТ

Моддаи 101. Муқаррар намудани андозаи музди меҳнати кормандон

Музди меҳнати кормандон вобаста аз микдор ва сифати меҳнати сарфшуда муқаррар карда мешавад. Ченаки сарфи меҳнат меъёрҳои меҳнатие, ки (меъёри коркард, меъёри вақт, меъёри хизматрасонӣ) мебошад, ки онҳоро корфармо дар мувофиқа бо мақомоти намояндагии кормандон дар асоси ҳадди ақали музди меҳнат, меъёрҳои таърифӣ ва коэфисентҳои байнидараҷавӣ, мувофиқи комёбии сатҳи техникӣ, технологӣ ва ташкили истеҳсолот, дар ҳолати барои кормандон муҳайё намудани шароити мӯътадили кор муқаррар менамояд.

Андозаи музди меҳнат бо мувофиқаи байни корманд ва корфармо муқаррар карда мешавад. Музди меҳнат камтар аз андозаи ҳадди ақали муқаррарнамудаи давлат (моддаи 103 ин Кодекс) буда наметавонад ва бо ягон ҳадди аксар маҳдуд карда намешавад.

Низоми пардохти музди меҳнат, андозаи ставкаҳои тарифӣ, маошҳо ва дигар намуди музддиҳиро муайян мекунанд:

- 1) барои кормандони ташкилотҳое, ки аз бучети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд – санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ;
- 2) барои кормандони ташкилотҳои маблағгузориашон омехта (қисман маблағгузорӣ аз бучети давлатӣ ва аз фаъолияти соҳибкорӣ) – қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ,

инчунин, шартномаҳои (созишномаҳои) колективӣ санадҳои меъёрии дохилии ташкилотҳо; (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

3) барои кормандони дигар ташкилотҳо – шартномаҳои (созишномаҳои) колективӣ, санадҳои меъёрии дохилии ташкилотҳо, шартномаҳои (қарордоди) меҳнатӣ.

Корфармо ҳуқуқ дорад дар мувофиқа бо мақомоти намояндагии кормандони ташкилот Низоми гуногуни мукофотонидан, ҳавасмандгардонии моддӣ ва иловапулиҳоро муайян намояд.

Моддаи 102. Кафолати пардохти музди меҳнат

Корфармо, сарфи назар аз вазъи молиявиаш, вазифадор аст ба корманд барои кори иҷронамудааш музди меҳнати муқарраршударо пардозад.

Поймолкуни ҳуқуқи пардохти музди меҳнат манъ аст. Корфармо вазифадор аст ба корманд барои иҷрои кори баробарзиш як хел маош диҳад. Ба зарари корманд тағиیر додани шарту шароити пардохти музди меҳнат манъ аст.

Андоzai музди меҳнат, ки тарафҳо бо шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ муайян намудаанд, аз андоzai муқаррарнамудаи шартномаҳо камтар буда наметавонад.

Моддаи 102¹. Кафолати давлатӣ оиди пардохти музди меҳнати кормандон

Низоми кафолати давлатӣ инҳоро дар бар мегирад:

1) Низоми тарифӣ, ки он аз унсурҳои зерин иборат мебошад: меъёрҳои тарифӣ (маошҳо), ҷадвали тарифӣ, коэффицентҳои тарифӣ. Мушкилоти иҷроиши кор дар асоси тарифкунонии онҳо муайян карда мешавад. Тарифкунонии кор ва ба кормандон додани дараҷаҳои тарифӣ аз рӯи Маълумотномаи ягонаи тарифию тахассусии кор ва қасби кормандон ва Маълумотномаи ягонаи тахассусии мансабҳои роҳбарон,

мутахассисон ва хизматчиён сурат мегирад, ки онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад;

2) андозаи ҳадди ақалли музди меҳнат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;

3) андозаи меъёрҳои тарифии дараҷаи якуми Ҷадвали ягонаи тарифии кормандони соҳаи буҷетии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

4) тарифҳои ҷумҳуриявии музди меҳнат – меъёрҳои соатбайъ ё моҳонаи тарифӣ (маошҳо), ки сатҳи музди меҳнатро барои гурӯҳҳои мушаххаси кормандони қасбию дараҷадори ташкилотҳое, ки аз буҷети давлатӣ маблағузорӣ карда мешаванд ва дотатсияҳои давлатиро истифода мебаранд, муайян мекунанд;

5) миқдори зиёд намудани музди меҳнат барои кор дар шароитҳое, ки аз шароитҳои меъёри фарқ мекунанд, аз ҷумла барои корҳои шабона, кор дар рӯзҳои истироҳатию идҳо, зиёда аз вақти муқаррарӣ кор кардан, маҳалҳое, ки шароити номусоиди табиию иқлими доранд, кор дар шароитҳои заарноку вазнини меҳнат;

6) чораҳо барои нигоҳдории сатҳи ҳақиқии таъмини музди меҳнат дар асоси қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;

7) маҳдуд кардани нигоҳдории андозаи музди меҳнат, аз ҷумла ҳаҷми андозбанӣ аз даромад;

8) назорати давлатии пардоҳти саривақтии музди меҳнат ва амалий намудани кафолатҳои давлатӣ оиди қисмати андози он;

9) ҷавобгарии корфармоён барои вайрон намудани шартҳои шартномаҳои (созишномаҳои) колективӣ оиди музди меҳнат.

Кафолати давлатӣ дар соҳаи пардоҳти музди меҳнат ба кормандоне, ки дар муносибатҳои меҳнатӣ ва шартҳои кироя бо корфармоёни ҳама гуна шакли моликият мебошанд, тааллуқ доранд.

Моддаи 102². Музди меҳнат

Музди меҳнат - маҷмӯи подошҳои бо воҳиди пулӣ ё дар шакли аслӣ ҳисобкардашуда мебошад, ки корфармо бояд онҳоро

ба кормандикироя барои корҳои амалан ичрошуда, ҳамчунин барои он муддате, ки ба вақти корӣ дохил мешавад, пардоҳт намояд.

Музди меҳнат аз ҳиссаҳои доимӣ ва тағйирёбанда иборат мебошанд.

Ҳиссаи доимии музд аз ҳиссаи соатбайъ ва ё моҳонаи меъёрҳои тарифӣ (маош) иборат аст.

Ҳиссаи тағйирёбандаи музд ба натиҷаҳои кор вобастагии зич дошта, иловапулиҳои гуногун, мукофотпулиҳо, ҷубронпулиҳо (барои дараҷаи таҳассус, собықаи корӣ, аз рӯи натиҷаҳои кори солона, унвони илмӣ ва ғайра) ва мукофотпулиро (барои сифати баланди кор, барои аз миқдор зиёд баровардани маҳсулот) дар бар мегирад.

Моддаи 103. Андозаи ҳадди ақали музди меҳнат

Ҳадди ақали музди меҳнат – миқдори давлатии ҳатмии ҳадди ақали пардоҳти пule мебошад, ки корфармо онро дар давоми як моҳ барои кор дар шароити мӯътадил, бо риояи давомнокии вақти корие, ки Кодекси мазкур муайян намудааст ва барои иҷрои вазифаҳои муайян ба корманд пардоҳт менамояд.

Андозаи ҳадди ақали музди меҳнатро Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Ҳадди ақали музди меҳнат барои муқаррар намудани сатҳи тарафҳои давлатии музди меҳнат дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон хизмат мекунад.

Ба андозаи ҳадди ақали музди меҳнат пардоҳтҳои иловагӣ, изофапулиӣ, пардоҳти ҳавасмандсозӣ, инчуни пардоҳти барзиёдатӣ, ки барои аз давомнокии муқаррарии вақти кор зиёдтар кор кардан (моддаи 105, 106 ҳамин Кодекс) дода мешаванд, дохил намегарданд.

Дар нохияҳо ва маҳалҳое, ки ба музди меҳнат коэффициентҳои нохиявӣ, коэффициент барои кор дар биёбон, маҳалҳои беоб ва баландкӯҳ муқаррар гардидаанд (моддаи 104

ҳамин Кодекс), андозаи ҳадди ақали музди меҳнат бо истифодаи ин коэффицентҳо ва изофапулиҳо муайян карда мешавад.

Дар шартномаҳои (созишномаҳои) колективӣ (ғайри онҳое, ки як тарафашон ташкилоте мебошад, ки аз бучети давлатӣ маблағузорӣ мешавад ва дотатсияи давлатиро истифода мебарад) метавонад миқдори баландтари ҳадди ақали музди меҳнат пешбинӣ карда шавад.

Моддаи 104. Коэффицентҳои ноҳиявӣ ва иловапулӣ ба музди меҳнат

Дар ноҳияҳо ва маҳалҳое, ки шароити номусоиди табиию иқлимиӣ ва майшӣ доранд, ба музди меҳнат коэффициентҳо ва иловапулиҳо муқаррар карда мешаванд.

Номгӯйи минтақаҳое, дар онҳо коэффицентҳо ва иловапулиҳо истифода мешаванд, инчунин андоза ва тариби пардохти онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Моддаи 104¹. Тарифҳои давлатӣ дар соҳаи пардохти музди меҳнат

Тарифҳои давлатӣ дар соҳаи пардохти музди меҳнат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз меъёрҳои соатбайъ ва ё моҳона ва маош аз рӯи вазифа иборат мебошанд, ки ҳадди ақали музди меҳнати гурӯҳҳои мушаххаси кормандони дараҷаи таҳассуси касбии ташкилотҳои бучетиро муайян мекунанд.

Корфармоёни дигар бояд тарифҳои муқарраршударо барои тафриқаи музди меҳнати кормандон ҳамчун кафолати ҳадди ақали музди меҳнат истифода баранд.

Тарифҳои давлатӣ дар соҳаи пардохти музди меҳнат дар асоси ҳадди ақали музди меҳнат аз рӯи коэффицентҳои тарифии ҷадвали ягонаи тарифии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва тарифҳои маоши дараҷаи аввал аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо иштироки иттифоқҳои касаба барои тафриқаи ҳадди ақали

музди меҳнати гурухҳои кормандони касбию тахассусӣ муқарраршуда муайян намуда мешаванд.

Тарифҳои давлатӣ дар соҳаи музди меҳнат, ҳамчунин меъёрҳои маоши соатбайъ, рӯзбайъ ва гайраҳо, ки бо дарназардоши ин меъёрҳо ҳисоб карда мешаванд, кам карда намешаванд ва онҳо барои муқаррар намудани андозаи мушаххаси маош дар шартномаҳои (созишномаҳои) колективӣ, инчунин дар сметаҳои даҳлдори харочоти воситаҳо барои нигоҳдории ташкилотҳои аз буҷети давлатӣ маблағгузоришаванда ҳамчун асос ба ҳисоб мераванд.

Тарифҳои давлатӣ дар соҳаи пардоҳти музди меҳнат дар сурати зиёд шудани андозаи ҳадди ақали музди меҳнат тағиیر меёбанд.

Моддаи 104². Тартиби пардоҳти музди меҳнати кормандон

Музди меҳнати кормандон дар асоси меъёрҳои (маошҳои) соатбайъ ва (ё) моҳонаи тарифӣ пардоҳта мешавад, ки онҳоро шартномаҳои (созишномаҳои) колективӣ, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ва дар ташкилотҳои аз буҷети давлатӣ маблағгузоришаванда бошанд, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунанд. (ҚЧТ аз 25.03.11с. №683)

Ба дараҷаи мушаххаси тарифӣ (вазифа) мансуб донистани корҳои иҷрошаванда ва ба кормандони кироя додани дараҷаи тахассусии мувоғиқ аз рӯи тартибе сурат мегирад, ки онро шартномаҳои (созишномаҳои) колективӣ ё корфармо мутобиқи Маълумотномаи ягонаи тарифиу тахассусии кор ва касби кормандон, Маълумотномаи ягонаи тахассусии мансабҳои роҳбарон, мутахассисон ва хизматчиён, дигар маълумотномаҳои тахассусие, ки тибқи тартиби муқарраршуда тасдик шудаанд, муқаррар намудаанд.

Ба кормандоне, ки меъёрҳои меҳнатиашонро ичро менамоянд, дараҷаи нисбатан баланди таҳассусӣ дар навбати аввал дода мешавад.

Агар корманд дар давоми як сол на камтар аз се моҳ корҳои дараҷаи баландтари таҳассусиро бо мувафақият ичро карда бошад, ҳуқуқ дорад аз корфармо тибқи тартиби муқарраршуда талаб намояд, ки ба ў дараҷаи баландтари таҳассусӣ диҳад.

Моддаи 104³. Музди меҳнате, ки дар шароитҳои маҳсус истифода карда мешавад

Барои корҳои вазнин, корҳо дар шароитҳои меҳнатии заарнок ва маҳсусан заарнок аз рӯи тартиби муаянкардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ё мақомоти ваколатдори он, ҳамчунин аз рӯи шартномаҳои (созишномаҳои) колективӣ, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ музди меҳнати баланд муқаррар карда мешавад.

Моддаи 104⁴. Шакл, Низом ва андозаи музди меҳнат

Шаклҳо, Низом ва андозаи музди меҳнати кормандон, аз ҷумла пардохтҳое, ки хусусияти ҳавасмандкуни ҷаҳони доранд, аз тарафи корфармо дар асоси шартномаи (созишномаи) колективӣ ва шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ муқаррар карда мешаванд.

Шаклҳо ва Низоми музди меҳнати хизматчиёни давлатӣ ва шахсони ба онҳо баробар кардашударо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Шаклҳо ва Низоми музди меҳнати кормандони ташкилотҳои аз буҷети давлатӣ маблағузоришавандаро корфармо, андозаи музди меҳнати онҳоро бошад, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Тафриқабандии андозаи музди меҳнат вобаста ба мураккабӣ ва вазнинии кор, шароитҳои он ва дараҷаи қасбии кормандон сурат мегирад.

Моддаи 104⁵. Тағийир додани шартҳои музди меҳнат

Шартҳои музди меҳнат бо ҳамон тартибе, ки муқаррар шуда буданд тағийир дода мешаванд.

Тағийри шартҳои музди меҳнат ба тарафе, ки барои корманд номусоид аст, бе розигии ӯроҳ дода намешавад. Дар ҳолати зерини истиснӣ чунин тағийирот мумкин аст:

- ҳангоми тағийирот ба технологияи истеҳсолот ва ташкили меҳнат, ки шартҳои музди меҳнати пешинаро нигоҳ доштан имкон надорад.

Дар бораи тағийирёбии шартҳои музди меҳнат бояд корманд на дертар аз ду моҳ пеш огоҳ карда шавад.

Моддаи 104⁶. Музди меҳнат ҳангоми ичрои корҳои дараҷаҳои таҳассуси гуногун

Ҳангоми ичрои корҳои дараҷаҳои таҳассуси гуногун музди меҳнати кормандони вақтбайъ, ҳамчунин хизматчиён аз рӯи кори дараҷаи баландтари таҳассусӣ дода мешавад.

Ба кормандони корбайъ аз рӯи нархномаи корҳои ичрошууда музд дода мешавад.

Дар ҷое, ки аз рӯи ҳусусияти истеҳсолот ба кормандони корбайъ ичрои корҳои тарифашон аз дараҷаҳои ба онҳо додашуда пасттарбуда супорида мешавад, таносуби байнидараҷавӣ пардохта мешавад.

Моддаи 104⁷. Музди меҳнат ҳангоми якҷоякуни касбҳо (вазифаҳо) ва муваққатан ичро намудани вазифаи кормандони ба кор ҳозирнабуда

Ба кормандоне, ки дар як муассиса дар баробари кори асосии бо шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ тасдиқшудаи худ аз рӯи ихтисос, дараҷа ва вазифа дар муддати бо қонунгузорӣ муқарраркардаи давомнокии рӯзи корӣ (бости корӣ) бе озодшавӣ аз кори асосӣ корҳои иловагиро аз рӯи дигар ихтисос ичро

мекунад, барои якҷоякуни касбҳо (вазифаҳо), васеъ шудани доираи хизматрасонӣ (зиёд шудани ҳаҷми корҳои иҷрошаванда) ё иҷрои вазифаҳои кормандони муваққатан ба кор ҳозирнабуда иловапулий дода мешавад.

Андозаи иловапулий барои якҷоякуни касбҳо (вазифаҳо), васеъ шудани доираи хизматрасонӣ (зиёд шудани ҳаҷми корҳои иҷрошаванда) ё иҷрои вазифаҳои кормандони муваққатан ба кор ҳозир набуда аз тарафи корфармо бо розигии корманд, барои ташкилотҳои аз буҷети давлатӣ маблағгузоришиаванда бошад, аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад. Дар чунин ҳолатҳо миқдори иловапулий бояд на камтар аз понздаҳ фоизи маоши кори якҷояшавандаро ташкил дихад.

Моддаи 104⁸. Музди меҳнат ҳангоми муваққатан ба ҷои дигар корманд кор кардан

Дар вақти муваққатан ба ҷои дигар корманд кор кардан дар ташкилотҳое, ки аз буҷет маблағгузорӣ мешаванд, музди меҳнат барои корманди ивазкунанда ба андозаи маоши вазифавии бо ҷадвали штатӣ (бе илова ва зиёдшавӣ) пешниҳодшуда пардохта мешавад.

Корманди ивазкунанда аз рӯи шарт ва ба андозаи барои вазифаи корманди ивазшаванда муқарраргардида ҳавасманд гардонида мешавад.

Шарт ва тартиби музди меҳнат дар вақти муваққатан ба ҷои дигар корманд дар дигар ташкилотҳо кор кардан аз тарафи корфармо муқаррар гашта, дар шартномаи (созишномаи) колективӣ пешбинӣ мешавад.

Моддаи 105. Пардохти изофакорӣ, кор дар рӯзҳои истироҳат ва ид

Ҳар соати кории зиёда аз вақти муқаррарӣ чунин пардохта мешавад:

1) ба кормандони музди меҳнаташон корбайъ – на камтар аз нархномаи дукаратаи корбайъ;

2) ба кормандони музди меҳнаташон вақтбайъ, инчунин ба онҳое, ки маоши вазифавӣ мегиранд – на камтар аз меъёри (маоши) дукаратаи соатбайъ.

Мувофиқи аҳд бо корфармо ба корманде, ки зиёда аз вақти муқаррарӣ кор кардааст, рӯзи дигари истироҳат додан мумкин аст.

Барои дар рӯзҳои ид (қисми дуюми моддаи 83 ҳамин Кодекс) ва дар рӯзҳои истироҳат (моддаи 81 ҳамин Кодекс) кор кардан музди меҳнат мувофиқи қоидаҳои пешбинамудаи қисми якуми ҳамин модда на камтар аз андозаи дукарата пардохта мешавад. Дар ин маврид, ба кормандоне, ки дар доираи меъёри якмоҳаи вақти корӣ кор карда, моҳона мегирад, музди меҳнат илова ба моҳона на камтар аз андозаи яккаратаи ставкаи соатбайъ ё рӯзбайъ ва агар кор зиёда аз меъёри якмоҳа ичро шуда бошад, музди меҳнат ба андозаи на камтар аз ставкаи дукаратаи соатбайъ ё рӯзбайъ илова ба моҳона пардохта мешавад.

Барои кори зиёда аз вақти муқаррарӣ, дар рӯзҳои ид ва истироҳат мукофот аз рӯи музди яккаратаи нархномаи вақти корбайъ ё аз рӯи меъёри тарифии яккарата ҳисоб карда мешавад.

Дар шартномаи (созишномаи) колективӣ, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дигар андозаҳои пардохти кори зиёда аз вақти муқаррарӣ низ, муқаррар кардан мумкин аст, вале на камтар аз андозаҳое, ки дар қисмҳои якум, сеюм ва чоруми ҳамин модда пешбинӣ шудаанд.

Моддаи 105¹. Музди меҳнати кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷой кор мекунанд

Музди меҳнати кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷой кор мекунанд, мутаносибан бо вақти иҷрошудаи кор аз рӯи натиҷаи кор ё дигар шартҳои пешбининамудаи шартномаҳои меҳнатӣ пардохта мешавад.

Ҳангоми барои кормандони бо музди меҳнати вақтбайъ дар ду (якчанд) чой коркунанда муқаррар намудани супоришҳои меъёри, музди меҳнат барои натиҷаи ниҳоии ҳаҷми кори иҷрошудаи вοқеӣ пардохта мешавад.

Ба шахсони дар ду (якчанд) чой коркунандай ноҳияҳое, ки дар онҳо ба музди меҳнат коэффициенти ноҳиявӣ ва иловапулиҳо муқаррар шудаанд, музди меҳнат бо дарназардошти ҳамин иловапулиҳо пардохта мешавад.

Моддаи 106. Пардохти музди кори шабона

Музди ҳар соати кори шабона ба андозаи на камтар аз якуним баробаи меъёри муқарраршуда пардохта мешавад.

Пардохти афзудашудаи музди кори шабона ба ставкаи тарифӣ (маоши хизматӣ) дохил намешавад.

Андозаи мушаххаси пардохт бо шартномаҳои колективӣ, агар он баста нашуда бошад, аз тарафи корфармо баъди машварати пешакӣ бо мақомоти даҳлдори намояндагии кормандон, аз тарафи корфармо муқаррар карда мешавад.

Моддаи 107. Пардохти музди меҳнат ҳангоми иҷро накардани меъёри коркард, истеҳсоли маҳсулоти нуқсондор, бекористӣ, ҳамчунин дар ҳолати азхудкуни истеҳсолоти (маҳсулоти) нав

Ҳангоми иҷро накардани меъёри коркард, истеҳсоли маҳсулоти нуқсондор ва аз кор бозистодан, ки бо айби корманд сар назадааст, музди миёнаи моҳонаи ӯ пардохта мешавад.

Ҳангоми иҷро накардани меъёри коркард бо айби корманд музд аз рӯи кори иҷрошудаи вοқеӣ пардохта мешавад.

Барои нуқсони пурраи маҳсулот ва бекористӣ, ки бо айби корманд сар задааст, музди меҳнат дода намешавад. Барои нуқси қисман бо айби корманд руҳдода музди меҳнат бо нархи пасттар, вобаста ба дараҷаи коршоямии арзиши маҳсулот, ки корфармо баъди маслиҳат ва мувоғиға бо мақомоти намояндагии кормандон муайян мекунад, пардохта мешавад.

Нуқси маснуот, дар натиҷаи мавҷуд будани нуқсони ниҳонӣ дар маводи коркардашаванда, ҳамчунин нуқсон бе айби корманд, ки баъди қабули маснуот аз ҷониби мақомоти назорати техниκӣ маълум гардидааст, баробар ба маснуоти коршоям пардохта мешавад.

Андозаи музди меҳнати кормандон дар давраи азхудкунистистехсолоти (маҳсулоти) нав дар шартномаи колективӣ, қарордоди меҳнатӣ муайян карда мешавад.

Моддаи 108. Муҳлатҳои додани музди меҳнат

Муҳлати пардохти музди меҳнатро қарордодҳои колективӣ ва ё дигар санадҳои меъёрии дохилий (локалий)муқаррар менамояд, вале он дар ҳар ниммоҳа камтар аз як маротиба буда наметавонад.

Дар сурати мутобиқ омадани рӯзи пардохти музди меҳнат ба рӯзҳои истироҳат ё ид, маوش дар арафаи чунин рӯзҳо пардохта мешавад.

Ҳангоми аз кор озод намудани корманд ҳамаи пулҳои ӯ дар рӯзи охирини кор пардохта мешаванд.

Музди меҳнате, ки корманд то рӯзи фавт нағирифтааст, ба аъзои оилаи ӯ ё шахсе дода мешавад, ки ҳарочоти дағиро тибқи андозаи талабот ба зимма гирифтааст.

Агар музди меҳнат бо гуноҳи корфармо аз муҳлати муқарраргардида дертар пардохта шавад, ӯ вазифадор аст ба андозаи нарҳи баҳраи бонк, ки дар маҳалли иҷрои кор дар рӯзи пардохти маوش мавҷуд аст, барои ҳар рӯзи таъҳири пардохти маوش маблағи иловагӣ дихад.

Кормандоне, ки барои сари вақт напардохтани музди меҳнат гунахгоранд, мутобики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарии интизомӣ, моддӣ, маъмурӣ ва ҷиноятӣ кашида мешаванд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 108¹. Шаклҳои пардохти музди меҳнат

Музди меҳнат танҳо дар шакли воҳиди пулии Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохта мешавад.

Бо розигии корманд ба ивази пардохти пулӣ қисман ба пардохти аслӣ (шакли омехтаи пардохт) роҳ дода мешавад, вале он аз 20 фоизи маблағи умумии музди меҳнати якмоҳаи ӯ зиёд буда наметавонад. Пардохти аслӣ ба ҷойи пардохти пулӣ бояд ба арзиши пулии музди меҳнат баробар буда, барои истеъмоли шахсӣ мувофиқ ва ба корманд ва ахли оилаи ӯ фоиданок бошад.

Музди меҳнати аслиро бо молу ашёе, ки муомилоти озоди онҳо тибқи номгӯйи тасдиқшуdaeи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳдуд ё манъ шудааст, пардохтан мумкин аст.

Пардохти музди меҳнат дар шакли уҳдадориҳои қарзӣ, забонхатҳо ва купонҳо манъ аст.

Моддаи 108². Ҷойи пардохти музди меҳнат

Музди меҳнат ба корманд чун қоида бевосита дар ҷойи ичроушудаи кор (дар ташкилотҳо) пардохта мешавад.

Агар корманд дар рӯзи дода шудани музди меҳнат супориши корфарморо дар ҷойи дигар икро намояд (дар ташкилоти фармоишгар, сафари хизматӣ, дар курсҳои такмили ихтисос ва ғайра), он гоҳ бо ҳоҳиши корманд, корфармо бояд аз ҳисоби худ ба ӯ музди меҳнаташро равон кунад ё маблағро ба шахсони бовариноки корманд супорад.

Бо ҳоҳиши корманд музди меҳнат пурра ё қисман ба суратҳисоби бонкии ӯ гузаронида мешавад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 108³. Сарчашмаи воситаҳо барои музди меҳнат

Сарчашмаи воситаҳо барои музди меҳнати корманди ташкилотҳое, ки тибқи принсипи ҳисоби хочагӣ фаъолият мекунанд, як қисми даромади аз фаъолияти хочагидории онҳо ба даст омада буда, барои ташкилотҳое, ки аз буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд, воситаҳои аз буҷети даҳлдор ҷудогардида мебошад.

Моддаи 108⁴. Фонди захиравии музди меҳнат

Барои таъмини пардохти музди меҳнате, ки ба корманд ҳисобӣ мешавад, ҳамчунин пардохтҳои кафолатнок ва ҷубронпулии тибқи қонунгузорӣ, шартномаҳои колективӣ ва меҳнатӣ пешбинигардида дар ҳолатҳои муфлисшавии корфармо, барҳамхурии ташкилот, қатъ гаштани фаъолияти соҳибкори инфириодӣ ва дигар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузорӣ пешбинишуда корфармо вазифадор аст, ки фонди захиравии музди меҳнат таъсис дихад.

Андозаи фонди захиравии музди меҳнат, асосҳо ва тартиби истифодаи онро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 109. Нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнат

Нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнат танҳо дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мумкин аст.

Нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнати кормандон барои ҷуброни қарзҳояшон дар назди корфармо бо супориши корфармо амалӣ карда мешавад:

- 1) барои баргардонидани пешпардохти коркарданашуда, ки ба ҳисоби музди меҳнат ба корманд дода шудааст;
- 2) барои баргардонидани маблағе, ки дар натиҷаи ҳисобу китоби нодуруст зиёдатӣ дода шудааст;
- 3) барои ҷуброни пешпардохти истифоданашуда ва саривақт барнагардонидане, ки барои сафари хизматӣ ё барои гузаронидан ба кори дигар, ҷои дигар ва эҳтиёҷоти хочагидорӣ дода шудааст, агар корманд аз асос ва андозаи нигоҳ доштани маблағ норозигӣ баён нақунад. Дар чунин ҳолатҳо корфармо ҳуқуқ дорад, дар бораи нигоҳ доштани маблағ дар муддати на камтар аз як моҳи рӯзи охирини муҳлати муайяншудаи баргардонидани пешпардохт, ҷуброни қарзҳо ва ё аз рӯзи нодуруст гузаронидани маблағ супориш дихад;

4) ҳангоми аз кор озод намудани корманд то охири соли корие, ки дар он корманд аллакай рухсатии меҳнатӣ гирифтааст, барои рӯзҳои корнакардаи рухсатӣ. Агар корманд бо асосҳои дар бандҳои 1,2 ва 5 қисми якуми моддаи 46 ва банди 1 моддаи 53 ҳамин Кодекс зикршуда аз кор озод шуда бошад, инчунин ҳангоми фиристодан ба таҳсил, ба нафақа баромадани корманд ва дар ҳолатҳое, ки дар рӯзи аз кор озод шудан корманд маблағи барои пардохт ҳисобшударо надоштабошад, маблағ барои ин рӯзҳо аз музди меҳнат нигоҳ дошта намешавад ;

5) ҳангоми ҷуброни зараре, ки бо гуноҳи корманд ба корфармо расонида шудааст, ба андозаи на зиёдтар аз музди миёнаи моҳонаи корманд (банди 1 моддаи 135 ҳамин Кодекс).

Музди меҳнате, ки корфармо ба корманд барзиёд пардохтааст, аз ҷумла ҳангоми истифодаи нодурусти қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба истиснои ҳолатҳои ҳисобу китоби нодуруст, аз корманд рӯёнидан мумкин нест. ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Корфармо уҳдадор аст, ки маблағро дар асоси аризai хаттии корманд аз музди меҳнати ў бо тартиби ҳисоби ғайринақдӣ нигоҳ дорад.

Барои ҳамагуна музди меҳнат андозаи умумии маблағе, ки нигоҳ дошта мешавад, аз 20 фоизи он бештар буда наметавонад ва дар ҳолатҳои пешбинамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон 50 фоизи музди меҳнати корманд нигоҳ дошта мешавад. ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Ҳангоми нигоҳ доштан аз музди меҳнат барои якчанд ҳуҷҷатҳои иҷроия бояд барои корманд на камтар аз 50 фоизи музди меҳнати барои пардохт пешбинишуда мононда шавад.

Маҳдудиятҳое, ки дар қисмҳои панҷум ва шашуми ҳамин модда муқаррар шуда, барои нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнат ҳангоми иҷрои корҳои ислоҳкуниӣ ва рӯёнидани алимент барои кӯдакони ноболиг, ҷуброни зарари ба саломатӣ расонидашуда, ҷуброни зарар ба шахсоне, ки ба онҳо дар

натиҷаи вафоти саробон зарар расонида шудааст ва ҷуброни зарари дар натиҷаи ҷиноят расонида шуда ҷорӣ намегардад. Дар ин ҳолатҳо андозаи нигоҳдоштаванд аз 70 фоизи музди меҳнат зиёд буда наметавонад.

Ба нигоҳ доштани маблағ аз кӯмакпулиҳои яквакта, ҷубронпулӣ ва дигар пардохтҳое, ки тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯёнидани маблағ аз онҳо манъ аст, роҳ дода намешавад.

БОБИ 7¹. МЕЬЁРҲОИ МЕҲНАТ ВА НАРХНОМАИ КОРБАЙЪ

Моддаи 109¹. Меъёрҳои меҳнат

Меъёрҳои меҳнат – меъёрҳои коркард, вакт хизматрасонӣ, шумора, супоришҳои ба меъёр гирифташуда барои кормандон мутобиқи дастовардҳои сатҳи техникий, технология, ташкили истеҳсолоту меҳнат ва барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон бошад, бо дар назардошти омилҳои физиологӣ, сину сол ва ҷинс муайян карда мешавад.

Дар шароити шакли колективӣ ташкил ва пардоҳти музди меҳнат метавонанд меъёрҳои калонтар ва комплексияи меҳнатӣ истифода шавад.

Моддаи 109². Муқаррар намудан, иваз намудан ва аз нав баррасӣ намудани меъёрҳои меҳнат.

Муқаррар намудан, иваз намудан ва аз нав баррасӣ намудани меъёрҳои меҳнат аз ҷониби корфармо бо иштироқи иттифоқҳои касаба сурат мегирад.

Дар ҳусуси муқаррар намудан, иваз намудан ва аз нав баррасӣ намудани меъёрҳои меҳнат кормандон бояд на дертар аз як моҳ бештар ҳабардор карда шавад.

Моддаи 109³. Муайян намудани нархномаи музди меҳнатии корбайъ.

Нархномаи музди меҳнатии корбайъ вобаста ба дараҷаҳои муқарраршудаи кор, меъёрҳои тарифӣ (маош) ва меъёрҳои иҷрои кор (меъёрҳои вақт) муайян карда мешавад.

Нархномаи музди меҳнатии корбайъ бо роҳи тақсим намудани меъёри тарифии соатбайъ (якрузai) ба дараҷаи кори иҷрошуда мувоғиқ, ба меъёри коркарди соатбайъ (якрузa) ё бо роҳи зарби ставкаи тарифии соатбайъ (якрузai) ба дараҷаи кори иҷрошуда мувоғиқ, ба меъёри муқарраргаштаи вақт бо соат ё рӯз, муайян карда мешавад.

Моддаи 109⁴. Таъмини шароити мӯътадил барои иҷрои меъёрҳои меҳнат.

Корфармо ӯҳдадор аст, ки барои кормандон ҷиҳати иҷрои меъёрҳои меҳнат шароити мӯътадил фароҳам намояд.

Ба шароити мӯътадил дохил мешавад:

- 1). Таъмини фармоишоти ҳаҷми корҳо;
- 2). Ҳолати коршоямии мошинҳо, дастгоҳҳо ва дигар олотҳо;
- 3). Таъмини саривақтии ҳуҷҷатҳои техниқӣ;
- 4). Сифати даҳлдори мавод ва ашёҳое, ки барои иҷрои кор ва истифода зарур мебошад ва таъмини саривақтии онҳо;
- 5). Таъминоти саривақтии истеҳсолот бо қувваи барқ, газ ва дигар сарчашмаҳои истифодаи барқӣ;
- 6). Шароити беҳтар ва солимии меҳнат (риояи қоида ва меъёрҳои техники беҳатарӣ, равшании зарурӣ, гармӣ, шамолдихӣ, бартараф кардани оқибати садҳои заравар, нӯрафканӣ, ларзиш ва дигар омилҳое, ки ба саломатии кормандон таъсири манфи мерасонад).

БОБИ 8. ПАРДОХТҲОИ КАФОЛАТӢ ВА ҶУБРОНӢ

Моддаи 110. Кафолатҳо ҳангоми вазифаҳои давлатӣ ва ҷамъиятиро ичро кардани кормандон

Корфармо вазифадор аст кормандро дар муддати ичро кардани вазифаҳои давлатӣ ва ҷамъиятии пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аз кор рухсат дода, ҷои кораш (вазифааш)-ро нигоҳ дорад.

Мақоми давлатӣ ё ташкилоти ҷамъиятий, ки мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон кормандро ҷиҳати ичрои вазифаҳои давлатӣ ва ҷамъиятий ҷалб мекунад, дар ин муддат музди миёнаи меҳнаташро мепардозад. (ҚҖТ аз 26.12.11с., №778)

Моддаи 110¹. Кафолатҳо ба кормандони аз кор озодшуда вобаста ба даъват ба хизмати ҳарбии муҳлатнок

Кормандон, ки вобаста ба даъват ба хизмати ҳарбӣ аз кор озод карда мешаванд (банди 1 моддаи 53 ҳамин Кодекс), баъди ба анҷом расидани муҳлати хизмат бо ҷои кори пештара ё кори баробарарзиш таъмин карда мешаванд.

Моддаи 111. Кафолатҳо ҳангоми ичрои вазифаҳое, ки ба манфиати кормандони ташкилотанд.

Шарти аз кор озод намудани кормандро ҷиҳати ичрои вазифаҳое, ки ба манфиати ҳамаи кормандони ташкилотанд, инчунин андозаи пардохтҳои кафолатнокро дар ин муддат қарордоди колективӣ ё корфармо тибқи мувофиқа бо мақомоти намояндагии кормандон муқаррар менамояд.

Моддаи 112. Кафолат ҳангоми гузаронидани корманд ба кори дигари доимии каммузд

Ҳангоми дар ташкилоти худ ба кори дигари доимии каммузд гузаронидани корманд музди меҳнати собиқаи ӯ дар давоми ду

моҳи аз рӯзи гузаронида шуданаш ва ҳангоми гузаронидан мутобиқи хулосаи тиббӣ ба муносабати осеби меҳнатӣ, бемории касбӣ ё осеби дигари вобаста ба кор, ки аз ин саломатиаш зиён диддааст – дар тамоми давраи кор ё то муйян кардани маъюбӣ нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 113. Кафолат барои кормандоне, ки ҷиҳати ташхис ба муассисаи тиббӣ фиристода мешаванд

Дар давраи ҷиҳати ташхис дар муассисаи тиббӣқарор доштани кормандон, ки бояд аз чунин ташхис гузаранд, музди меҳнати моҳонаи онҳо дар ҷои корашон нигоҳ дошта мешавад.

Ҳангоми ташхиси кормандон дар марказҳои бемории касбӣмузди меҳнати моҳонаи онҳо дар тамоми давраи дар марказ буданашон нигоҳ дошта мешавад. (ҚҶТ аз 01.08.2012с., №880)

Моддаи 114. Кафолат барои роҳбарони ташкилот ва кормандоне, ки вазифаи умумии идоракуни ташкилотро ба ҷо меоваранд.

Ҳангоми қатъ намудани қарордод бо роҳбари ташкилот ва кормандоне, ки вазифаи умумии идоракуниро дар ташкилот анҷом медиҳанд, молики нав вобаста ба иваз шудани молик вазифадор аст ба ҳар қадоми онҳо на камтар аз музди меҳнати думоҳа ҷубропулӣ дихад. (ҚҶТ аз 01.08.2012с., №880)

Моддаи 115. Кафолатҳо барои гурӯҳи алоҳидай кормандон

Кафолатҳо ба гурӯҳи алоҳидай кормандон: донорҳо, ихтирикорону навоварон, кормандоне, ки барои такмили ихтисос фиристода мешаванд ва дигарон тибқи тартиби муқарранамудаи санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрию ҳуқуқӣ дода мешаванд. (ҚҶТ аз 26.12.11с. №778)

Моддаи 116. Ҳисоби музди меҳнат.

Тартиби ҳисоб карда додани музди миёнаи меҳнати кормандро дар ҳамаи ҳолатҳо (пардохти кафолатнок ҳангоми икрои вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъиятӣ, ҳангоми пардохти музди муҳлати руҳсатӣ, ҳангоми пардохти музди меҳнати давраи гузаронидан ба кори дигар, дар ҳолати ҷуброни зарар), ба гайр аз музди миёнаи меҳнат ҳангоми таъин намудани нафақа, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Моддаи 117. Ҷуброни ҳарочоти икрои кор

Ҳарочоти иловагии кормандро, ки бо икрои уҳдадориҳои меҳнатӣ вобаста аст, бояд корфармо тибқи шарту тартиби муқарраркардаи санадҳои қонунгузорӣ ва санадҳои дигар меъёри, ҳамчунин шартномҳои (қарордоди) меҳнатӣҷуброн намояд. (ҚҖТ аз 26.12.11с., №778)

Андозаи ҳадди ақали ҷубронпулиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Моддаи 117¹. Сафари хизматӣ

Сафари хизматӣ сафари корманд тибқи супориши корфармо ба муҳлати муайян ба маҳалли дигар барои икрои вазифаҳои хизматӣ берун аз ҷои кори доимӣ ҳисоб мешавад.

Сафари корманде, ки кораш ба таври доимӣ дар роҳ мегузарад ё характеристи ҳаракаткунандаю сайёр дорад, ҳамчунин дар ҳудуди маҳалли аҳолинишине, ки корфармо дар он ҷойгир аст, сафари хизматӣ ҳисобида мешавад.

Моддаи 117². Роҳҳат, барасмиятдарорӣ, Низоми вақти корӣ ва вақти истироҳат ҳангоми сафари хизматӣ

Фиристодани корманд ба сафари хизматӣ бо фармон (амр)-и корфармо ва додани шаҳодатномаи сафарии хизматии шакли муқарраршуда ба расмият дароварда мешавад.

Ба кормандоне, ки дар сафари хизматӣ мебошанд, Низоми вақти корӣ ва истироҳати дар маҳалли сафари хизматӣ муқарраргардида ҷорӣ мешавад, аммо музди миёнаи меҳнат дар ҳамаи рӯзҳои кории ҳафта аз рӯи ҷадвали ҷои кори доимӣ нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 117³. Муҳлати дар сафари хизматӣ будан

Муҳлати воқеии дар сафари хизматӣ будан аз рӯи қайд дар шаҳодатномаи сафарии хизматӣ бо рӯзи расидан ба маҳал ва рафтан аз он

Ба муҳлати зиёда аз 30 рӯзи тақвимӣ ба сафари хизматӣ фиристодан танҳо бо розигии корманд мумкин аст.

Рӯзи рафтан ба сафари хизматӣ, рӯзи ба роҳ баромадани (омадани) қатора, тайёра, автобус ё дигар воситаи нақлиёт аз ҷои кори доимии ба сафари хизматӣ фиристодашаванда ҳисобида шуда, рӯзи бозгашт – рӯзи омадани нақлиёт ба ҷои кори доимӣ ҳисобида мешавад. Ҳангоми ба роҳ баромадани нақлиёт то соати 24 рӯзи рафтан ба шабонарӯзи ҷорӣ ҳисоб карда шуда, аз соати 00 ва дертар ба шабонарӯзи оянда дохил мешавад.

Вақти тамомшавии кор дар рӯзи рафтан тибқи шартнома бо розигии корфармо муайян карда мешавад. Дар ҳолати омадан то анҷоми рӯзи корӣ масъалаи вақти ҳозир шудан ба кор дар худи ҳамин рӯз бо ҳамин тартиб ҳал карда мешавад.

Моддаи 118. Кафолат ва ҷуброн ҳангоми сафари хизматӣ

Ҳангоми сафари хизматӣ ҳароҷоти зерин ҷуброн карда мешавад:

- 1) ҳароҷоти зисти дур аз маҳалли зисти доимӣ (рӯзмарра);
- 2) ҳароҷоти роҳқиро;
- 3) ҳароҷоти кирои манзили истиқоматӣ;
- 4) ҳароҷоти дигаре, ки корманд бо иҷозат ва ё бо розигии корфармо кардааст.

Кафолат, тартиб ва андозаи ҷуброни ҳарочоти сафари хизматӣ дар ташкилотҳое, ки аз буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд, бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Андозаи ҷуброни ҳарочоти сафари хизмати дар ташкилотҳои дигар бо мувофиқаи корманд ва корфармо муайян намуда шуда, аз андозаи муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон камтар буда наметавонад.

Чои кор (вазифа) ва музди миёнаи меҳнати кормандони ба сафари хизматӣ рафта дар давоми тамоми вақти сафари хизматӣ нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 118¹. Ҷуброн барои корҳои дорои ҳусусияти ҳаракатқунанда ва сайёр, ичрои корҳои вахтавӣ (навбатдорӣ)

Барори кормандоне, ки ба соҳтмон, энергетика, коркард ва истеҳсоли нафту газ, алоқа, ҳоҷагии ҷангали об, нақлиёти автомобилий, роҳи оҳан, кофтуковӣ, иктишофи геологӣ, корҳои топографию геодезӣ, экспедитсияҳои илмӣ, ҳамчунин ҳамлу нақли нафту газ ва нигоҳдории шоҳроҳҳо машғул мебошанд, барои корҳои дорои ҳусусияти ҳаракатқунанда ва сайёр, ичрои корҳои вахтавӣ (навбатдорӣ), корҳои доимӣ дар роҳ, корҳо берун аз ҷойи истиқомати доимӣ иловапулий (ҳақмузди ризоятии саҳроӣ) дода мешавад.

Шароит, тартиб ва андозаи пардоҳти иловапулиро аз рӯи корҳое, ки дар қисми якуми ҳамин модда пешбинӣ шудаанд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 119. Ҷуброни ҳарочоти корманд ҳангоми ба маҳалли дигар ба кор қабул намудан, гузарондан ва ба кор фиристонидан

Барои кормандон, шаҳсоне, ки таҳсилро ҳатм намуда, ба маҳалли дигар ба кор мегузаронд ё бо роҳҳат аз ҷойи дигар ба кор омадаанд, бо тарзи муташакилона ё бо мувофиқаи пешакӣ,

бо бастани шартнома ё дархост, ба кор қабул шудаанд, чунин ҷубронҳо муайян мешаванд

1) арзиши роҳкирои корманд, шахсоне, ки таҳсилро хатм намудаанд ва аъзои оилаи онҳо (зану шавҳар, кӯдакон ва падару модари зану шавҳар, ки дар нигоҳубини онҳо қарордошта, якҷоя ҳамроҳи онҳо омадаанд) ба ҳамон шароите, ки корманд ба сафари хизматӣ фиристода мешавад;

2) ҳарочоти қашонидани чизу чора бо нақлиёти автомобилий ё роҳи оҳан (истифодаи умумӣ) дар ҳачми 500 килограмм барои ҳуди корманд, шахсони хатмкардаи таҳсил ва то 150 килограмм барои ҳар як ҳамсафари аъзои оила (тибқи созишномаи тарафҳо метавонад ҳарочоти қашонидани моликият дар ҳачми зиёдтар пардохта шавад);

3) ҳарочоти шабонарӯзӣ барои ҳар як рӯзи сафар ба андозае, ки барои сафари хизматӣ пешбинӣ шудааст;

4) ёрдампулии яквакта барои ҳуди корманд, шахси хатмкардаи таҳсил ба андозаи музди моҳонаи тарифӣ дар ҷои нави кор ва ба ҳар як аъзои оила ба андозаи ҷоряки ҳиссаи ёрдампулии ҳуди корманд, шахсони хатмкардаи таҳсил.

Ба корманд ва шахсоне, ки таҳсилро хатм кардаанд, музди меҳнат вобаста ба маоши тарифӣ дар ҷои нави кор, барои рӯзҳои ба роҳбаромадан ва дар ҷои нави истиқомат ҷо ба ҷо шудан, ҳамчунин дар ҳолати дар роҳ будан, аммо на зиёда аз шаш рӯз дода мешавад.

Агар андозаи аниқи ҷубронеро, ки ба корманд ҳисобӣ мешавад, пеш аз муҳлат муайн кардан имконапазир бошад, он гоҳ ба вай пешпардоҳт (аванс) дода мешавад.

Арзиши роҳкирои аъзои оила ва овардани чизу чораи онҳо, ҳамчунин ёрдампулии яквакта ба онҳо дар ҳолате ҳисоби карда мешавад, ки агар онҳо ба ҷои нави истиқомати корманд то гузаштани як сол аз рӯзи ба онҳо воеан ҷудо намудани манзил омода бошанд.

Моддаҳои 119¹. Ҷубропулӣ барои рафтани ба кор бо мувофиқаи пешакӣ ба маҳалли дигар

Ҳангоми рафтани корманд ба кор бо мувофиқаи пешакӣ бо корфармо ба маҳалли дигар ба вай тибқи муқаррароти моддаи 119 ҳамин Кодекс ҷубронпулӣ дода мешавад, ба истиснои ёрдампулии яквақтае, ки танҳо бо созиши тарафҳо пардохта мешавад.

Агар корманд ба муҳлати на зиёда аз як сол ба кор ба маҳалли дигар гузаронида шавад ва аҳли оилааш бо ӯ наояд, он гоҳ тибқи розигии тарафҳо ба ӯ харочоти зисти муваққатӣ дар ҷойи нав метавонад пардохта шавад ва ҳаҷми ҷуброни харочот дар ин ҳолат бояд аз нисфи андозаи шабонарӯзӣ зиёд набошад.

Андозаи аниқи ҷубронпулӣ бо розигии тарафҳо муайян карда мешавад, аммо он наметавонад аз андозаи муқарраргаشتai кормандони ташкилотҳое, ки аз буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд кам бошад.

Моддаи 119². Ҳолатҳои баргардонидани ҷубронҳо ҳангоми ба маҳалли дигар ба кор омадан

Ҷубронҳое, ки пардохти онҳо дар моддаҳои 119 ва 119¹ ҳамин Кодекс пешбинӣ шудаанд, мақсаднок буда, масъулиятро барои онҳо корфармое, ки ба ӯ корманд гузаронида мешавад, равона ё қабул карда мешавад, ба зимма дорад.

Ҷубронҳое, ки бо мақсади ба маҳалли дигар ба кор омадан пардохт шудаанд, бояд ба корфармо, ки онҳоро маблағгузорӣ кардааст, пурра баргардонида шаванд, агар корманд:

1) ба кор наояд ё ба он бе сабаби узрнок шурӯъ накунад;

2) то тамомшавии муҳлати кор, ки қонунгузорӣ дар бораи меҳнат, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ пешбинӣ намудаанд ё шартҳои гузаронидан, равон ё қабул намудан ба кор пешбинӣ кардаанд, ҳангоми мавҷуд набудани муҳлатӣ муайян бошад – то пурра шудани як соли кор бо ҳоҳиши худ бе сабаби узрнок ё барои амалҳои гунахгорона озод шуда бошад, ки онҳо мувофиқи

ҳамин Кодекс ва дигар санадҳои қонунгузорӣ барои қатъ гардидани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ асос шудаанд.

Ҳангоми ба кор наомадан ё аз кор бо сабабҳои узрнок саркашӣ намудан корманд вазифадор аст маблағҳои гирифтаашро, ғайр аз харочоти роҳкиро, баргардонад.

Моддаи 120. Ҷуброни харочоти истифодаи амволи шахсии корманд

Агар молу мулки шахсии корманд бо иҷозати хаттии корфармо (шартнома, амр, фармоиш) ба манфиати корфармо истифода шавад, бояд:

- 1) истеҳлеки (фарсадашавии) асбобу афзор;
- 2) истеҳлеки нақлиёти шахсӣ ва харочоти истифодаи он;
- 3) истеҳлек ва харочоти истифодаи воситаҳои дигари техникии корманд ҷуброн карда шаванд.

Андозаи ҷуброн бо мувофиқаи байни корфармо ва корманд муайян карда мешавад. (ҚЧТ аз 26.12.11с.№778)

БОБИ 9. ИНТИЗОМИ МЕҲНАТ

Моддаи 121. Тартиботи меҳнатӣ дар ташкилот. Оинномаю низомномаҳои интизоми меҳнат. Уҳдадориҳои корфармо ва корманд

Тартиботи меҳнатӣ дар ташкилот бо қоидаҳои тартиботи дохилӣ, ки корфармо бо мувофиқаи мақоми намояндагии даҳлдори кормандон тасдиқ менамояд, муайян карда мешавад.

Барои категорияҳои алохидаи кормандон оинномаю низомномаҳои интизоми меҳнат, ки ба тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шудаанд, амал мекунанд.

Ҳар корманд бояд қаблан ба қоидаҳои тартиботи дохили меҳнатӣ, оинномаю низомномаҳои интизоми меҳнат шинос карда шавад.

Корфамо вазифадор аст, ки интизоми меҳнат ва истеҳсолотро таъмин намояд, қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнатро бечунучаро риоя кунад, аз корманд ичрои амалҳои ғайриқонунӣ, инчунин амалҳоеро, ки ба уҳдадориҳои меҳнатии корманд вобаста нест, амалҳоеро, ки ҳаёту саломатии корманд ё шахсони дигарро таҳти хатар мегузоранд, шаъну шарафи корманд шахсони дигарро паст мезананд, талаб нанамояд.

Корманд бояд қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ, қоидаҳои техникии муқарраршуда, талаботи ҳифзи меҳнат, техникаи бехатарӣ ва санитарияи истеҳсолӣ, амру дастурҳои корфаморо, ки ба уҳдадориҳоимеҳнатии ў дохил мешаванд, риоя намояд, бо кофармо, бо аъзои колективи меҳнатӣ, муштариёни ташкилот, дигар шахсони, ки дар ҷараёни кор бо онҳо тамос мегирад, ҳалимона муносибат намояд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 122. Ҳавасмандгардонии меҳнат

Барои комёбиҳои кор, барои кори бардавом ва бенуқсон, навоварӣ дар меҳнат ва дигар дастовардҳои корӣ корфармо аз чунин тадбирҳои ҳавасмандгардонӣ истифода мебарад:

- 1) эълони раҳматнома;
- 2) додани мукофот;
- 3) мукофотонидан бо тӯхфаи пурқимат;
- 4) сарфароз гардондан бо ифтихорнома;
- 5) навиштани ном дар Лавҳаи ифтихор, дар Дафтари ифтихор

Бо қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣҳамчунин дигар навъҳои ҳавасмандгардонӣ пешбинӣ шуда метавонанд.

Кормандон барои хизматҳои маҳсус баҳри ҷомеа ва давлат ба мукофотҳои давлатӣ пешниҳод шуда метавонанд.

Моддаи 123. Муҷозоти интизомӣ

Корфармо ҳуқуқ дорад барои вайрон намудани интизоми меҳнат, яъне бо гуноҳи корманд ичро нашудан ё ба таври лозима ичро нашудани уҳдадориҳояш муҷозоти зерини интизомиро истифода намояд.

- 1) сарзаниш;
- 2) танбех;

3) аз вазифа озод намудан (бандҳои 3, 4, 6, 7, 10, 11 қисми якуми моддаи 46-уми Кодекси мазкур)

Бо санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, оинномаҳои интизоми меҳнат барои категорияҳои алоҳидаи кормандон дигар навъҳои муҷозот низ, пешбинӣ шуда метавонанд.

Истифодаи чораҳои таъсиррасонии интизомие, ки бо санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, оинномаи интизом пешбинӣ нашудаанд, манъ аст (ҚҖТ аз 26.12.11с. №778)

Моддаи 124. Тартиби истифодаи муҷозоти интизомӣ

Қабл аз татбиқи муҷозоти интизомӣ аз корманд бояд баёноти хаттӣ талаб карда шавад. Аз додани баёнот саркашийнамудани корманд ба татбиқи муҷозот монеъ шуда наметавонад.

Муҷозоти интизомӣ бевосита баъди ошкор шудани кирдори корманд, аммо на дертар аз як моҳи содир намудани он татбиқ мегардад. (ҚҖТ аз 25.03.11с. №683)

Муҷозот баъди шаш моҳи содирнамудани корманд ва аз рӯи натиҷаҳои тафтиш ё санчиши фаъолияти молиявию хочагӣ на дертар аз ду соли баъди содир намудани чунин кирдор татбиқ шуда наметавонад. Ба муҳлатҳои зикршуда вақти тафтиши парвандаи чиной дохил намешавад.

Зимни татбиқи муҷозоти интизомӣ вазнинии кирдори содир намуда, ҳолати содиршавии он, кору амали қаблӣ ва рафтори корманд ба эътибор гирифта мешаванд.

Барои як кирдор танҳо як мучозоти интизомӣтатбиқ шуданаш мумкин. Фармон (амр) ё қарор дар хусуси татбиқи мучозоти интизомӣ ба корманд эълон карда шуда, ӯ дар зери фармон (амр) имзо мегузорад.

Аз мучозоти интизомӣ бо тартибе, ки барои баррасии баҳсҳои меҳнатии фардӣ муқаррар гардидааст, арз кардан мумкин аст.

Моддаи 125. Муҳлати амали мучозоти интизомӣ

Муҳлати амали мучозоти интизомӣаз рӯзи татбиқи он зиёда аз як сол буда наметавонад. Агар корманд дар ин муддат ба мучозоти нави интизомӣ гирифтор нашавад. Дар ин сурат ӯ мучозотнигирифта ҳисобида мешавад.

Корфармое, ки мучозоти итизомиро татбиқ кардааст, ҳуқуқ дорад бо ташаббуси худ, бо ҳоҳиши корманд бо тавсияи мақоми намояндагии даҳлдори кормандони ташкилот ё роҳбари бевоситаи корманд мучозотро пеш аз муҳлати яксола беэътибор гардонад.

БОБИ 10. ҶАВОБГАРИИ МОДДИИ ТАРАФҲОИ ШАРТНОМАИ (ҚАРОРДОДИ) МЕҲНАТӢ

Моддаи 126. Уҳдадории тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар мавриди ҷуброни зиёне, ки ба тарафи дигар расонида шудааст

Тарафи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, ки бинобар ичрои уҳдадории соҳаи меҳнат ба тарафи дигар зиён расонидааст, ин зиёнро мутобиқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн мекунад.

Шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ё созишномаи хаттии иловагии он басташаванда, ҳамчунин аҳдномаи колективӣ метавонанд, ки ҷавобгарии моддии тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатиро мушаххас намоянд. Ҳамзамон бо ин

масъулияти шартноммавии корфармо дар назди корманд набояд камтар ва масъулияти корманд дар назди корфармо набояд бештар аз он бошад, ки дар Кодекси мазкурва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудааст.

Қатъи муносибатҳои меҳнатӣ баъди расонидани зиён тарафи шартнома (қарордод)-ро аз ҷавобгарии моддии пешбиникардаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меърииҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон озод намесозад. (ҚҖТ аз 26.12.11с. №778)

Моддаи 127. Шартҳои аз ҷиҳати моддӣ ҷавобгар шудани тарафи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ барои расонидани зиён

Тарафи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ барои зиёне, ки ба тарафи дигари ин шартнома дар натиҷаи рафтори гунаҳгоронаи зиддиҳуқуқии худ (амал ё беамалий) ва ба алоқаи байни рафтори гунаҳгоронаи зиддиҳуқуқӣ ва зиёни расонидашуда ба тарафи дигар расонидааст, аз ҷиҳати моддӣ ҷавобгар мешавад.

Ҷавобгарии корманд барои зиёни ба корфармо расонидашуда истисно мегардад, агар зиён дар натиҷаи қувваи рафънопазир, таваккали асосноки хоҷагӣ, зарурати ниҳоӣ ё мудофиаи зарурӣ ба миён омада бошад. (ҚҖТ аз 26.12.11с. №778)

Моддаи 128. Зиёне, ки ба корманд ҷуброн қарда мешавад

Корфармо ба корманд ҳама гуна зиён (аз ҷумла зиёни маънавӣ)-ро, агар дар Кодекси мазкур тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад, пурра ҷуброн мекунад.

Зиёни маънавӣ бо пул ё бо дигар шакл ба андозае, ки корфармо ва корманд муайян мекунанд, ҷуброн қарда мешавад, дар сурати ба миён омадани баҳс ин масъала аз ҷониби суд ҳаллу фасл мегардад.

Моддаи 129. Уҳдадории корфармо дар мавриди ҷуброни зиёне, ки ба корманд дар натиҷаи гайриқонунӣ аз имконияти меҳнат қардан маҳрум намудани ӯ расидааст

Корфармо уҳдадор аст, ки ба корманд маоши нажирифтаашро дар ҳама ҳолатҳои ғайриқонунӣ аз имконияти меҳнат кардан маҳрум намудани ӯ ҷуброн намояд. Чунин уҳдадорӣ вақте ба миён меояд, ки корманд маоши худро дар натиҷаи:

- 1) ғайриқонунӣ ба кор қабул накардан, аз кор дур кардан, ба кори дигар гузаронидан, ё аз кор озод намудан;
- 2) қарори мақоми баррасикунандаи баҳсҳои меҳнатиро дар бораи кори собиқа барқарор намудан сари вақт ичро накардан;
- 3) дер додани дафтарчаи меҳнатӣ;
- 4) бо ҳар роҳ паҳн кардани маълумоте, ки шаъни кормандро паст мезанад, нажирифтааст.

Корфармо дар ин ҳолат вақте ҷавобгар мешавад, ки корманди аз кор озод кардашуда ҳангоми ба кори дигар қабул шудан ба мушкилий дучор ояд.

Моддаи 130. Ҷавобгарии моддии корфармо барои зиёне, ки ба молу мулки корманд расидааст

Корфармое, ки дар натиҷаи ғайри қобили қабул ичро кардани уҳдадориҳои худ мувофиқи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ба асбобу анҷоми шахсӣ ё дигар молу мулки корманд зиён расонидааст, онро пурра ҷуброн мекунад. Андозаи зиён бо нархи бозор, ки дар маҳалли мазкур дар лаҳзаи ҷуброни зиён амал мекунад, ҳисоб карда мешавад.

Бо мувофиқаи тарафайн ё бо қарори суд зиён метавонад бо мол ҷуброн карда шавад. (ҚЧТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 131. Тартиби баррасии парвандаго оиди ҷуброни зиёне, ки ба корманд расонида шудааст

Корманд дар бораи ҷуброни зиён ба корфармо ариза менависад. Корфармо вазифадор аст, ки аризai расидаро баррасӣ намояд ва дар давоми даҳ рӯзи баъди расидани он қарори дахлдор қабул кунад.

Агар корманд бо қарори корфармо розӣ набошад ё дар муҳлати муқарраршуда ҷавоб нагирад, ӯ метавонад ба мақомоте, ки баҳсҳои меҳнатиро баррасӣ мекунад, муроҷиат намояд.

Моддаи 132. Ҷавобгарии моддии корманд барои зиёни ба корфармо расонидашуда

Корманд вазифадор аст, ки зиёни воқеи ба корфармо расонидашро ҷуброн намояд, ба шарте ки дар Кодекси мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва инчунин дар санади меъёрии дохилӣ (локалий) тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад. Новобаста аз зиёни расонидашуда даромади бадастнаомада (самараи аздастрафта) аз корманд рӯёнида намешавад.

Зиёни воқеӣ ин воқеан кам кардани молу мулки нақди корфармо ё бад кардани ҳолати молу мулки мазкур (аз ҷумла, молу мулки шахси сеюми дар назди корфармо қарордошта, агар корфармо барои нигоҳубини ин молу мулк масъулият дошта бошад), ҳамчунин барои корфармо зарурати ҳарҷ ё пардоҳти маблағи иловагӣ барои харидан, барқарор намудани молу мулк ё ҷуброни зиёне, ки аз ҷониби корманд ба шахсони сеюм расонида шудааст, мебошад. (ҚЧТ аз 26.12.11с. №778)

Моддаи 133. Ҳуқуқи корфармо дар мавриди сарфи назар кардан аз ситонидани товони зиён

Корфармо бо дарназардошти ҳолатҳои мушаххасе, ки бар асари онҳо ба ӯ зиён расидааст, ҳамчунин бо дарназардошти аҳволи моддии корманд ҳуқуқ дорад аз пурра ё қисман ситонидани товони зиён даст қашад.

Дар ташкилотҳои давлатӣ қарори мазкурро корфармо бо мувофиқаи мақоми даҳлдори намояндагии кормандони ташкилот қабул мекунад ва товони зиён дар ин ҳолат аз ҳисоби маблағи ташкилот дода мешавад.

Моддаи 134. Ҳадди ҷавобгарии моддии корманд

Корманде, ки бо гуноҳи ӯ ба корфармо зиёни моддӣ расидааст, ба андозаи зиёни воқеӣ, аммо на зиёдтар аз моҳонаи миёнааш ҷавобгарии моддӣ дорад.

Ҷавобгарии моддии зиёда аз моҳонаи миёна танҳо дар ҳолатҳои пешбиникардаи моддаи 136 Кодекси мазкур иҷозат дода мешавад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 135. Ҷавобгарии маҳдути моддии корманд

Мутобиҳи қонунгузории Чумхурии Тоҷикистон инҳо ҷавобгарии маҳдути моддӣ доранд:

1) кормандон - ба андозаи зиёни расонидаашон, вале на зиёдтар аз моҳонаи миёнаашон барои аз беэҳтиёти вайрон ё нобуд кардани масолех, маҳсулоти нимтайёр, маснуот (маҳсулот), аз чумла ҳангоми истеҳсоли онҳо. Барои аз беэҳтиётӣ вайрон ё нобуд кардани афзор, олоти андозагириӣ, либоси маҳсус ва дигар ҷизҳое, ки ташкилот ба корманд ҷиҳати истифода додааст, кормандон ба ҳамин андоза ҷавобгарии моддӣ доранд;

2) роҳбарони ташкилотҳо ва муовинони онҳо, инчунин роҳбарони баҳшҳои таркибии ташкилотҳо ва муовинони онҳо ба андозаи зиёни расондаашон, аммо на зиёдтар аз моҳонаи миёнаашон, ба шарте, ки дар натиҷаи зиён ташкилот ба пардоҳтҳои иловагӣ маҷбур шавад ё зиён дар натиҷаи пешбурди нодурусти ҳисоб ва сариштаи арзишҳои моддӣ ва пулӣ, наандешидан чораҳои пешгирии истеҳсоли маҳсулоти бесифат, дуздӣ, нобуд ва хароб кардани арзишҳои моддӣ ва пулӣ расонида шавад;

3) шахсони мансабдор - дар ҳолатҳо ва ҳудуде, ки дар моддаи 203- юми Кодекси мазкур пешбинӣ шудаанд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 136. Ҳолатҳои ҷавобгарии пурраи моддии кормандон

Ҷавобгарии пурраи моддии корманд аз уҳдадории корманд дар мавриди ҷуброни пурраи зиён иборат аст.

Ҷавобгарии моддӣ ба андозаи пурраи зиёни расонидашуда ба зиммаи корманд дар ҳолатҳои зерин гузошта мешавад:

1) барои камомади арзишҳое, ки ба ӯ дар асоси шартномаи маҳсуси хаттӣ супорида шудаанд;

2) барои камомади арзишҳое, чи бо санадҳои яқдафъавӣ қабул карда шудаанд;

3) дар асоси санадҳои қонунгузории дахлдор; (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

4) барқасдона расонидани зиён;

5) расондани зиён дар ҳолати масти аз шароб ё аз моддаҳои нашъадор ё токсикӣ;

6) расонидани зиён дар натиҷаи амали ҷинояткоронаи корманд, ки бо ҳукми суд муқаррар шудааст;

7) расонидани зиён ҳангоми ба ҷо наовардани уҳдадориҳои меҳнатӣ;

8) барқасдона фош намудани сирри хизматӣ ва тиҷоратӣ, агар шартҳои маҳфуз нигоҳ доштани он дар шартномаи меҳнатӣ пешбинӣ шуда бошанд;

9) дар ҳолатҳое, ки ҷавобгарии пурраи, зиёни ҳангоми иҷрои вазифа расондаи корманд мутобиқи санадҳои қонунгузорӣ ба зимиаш гузошта шудааст.

Ҷавобгарӣ дар ҳаҷми пурраи зиёни расондашуда дар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, ки бо роҳбари ташкилот, муовинони ӯ ва сармуҳосиб баста шудааст, муқаррар шуда метавонад.

Моддаи 137. Ҷавобгарии пурраи моддии корманд барои камомади арзишҳое, ки ба ӯ дар асоси шартномаи маҳсус супорида шудаанд

Корманде, ки бо пул ё арзишҳои молӣ сарукор дорад, барои камомади онҳо, ки ба ӯ дар асоси шартномаи маҳсус супорида шудаанд ҷавобгарии пурраи моддӣ дорад.

Бо корманде, ки ба синӣ ҳаждаҳ расидаасту бевосита бо пулу арзишҳои молӣ сарукор дорад, ҳам дар вақти ба кор қабул намудан ва ҳам баъдан ба таври илова ба шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ оид ба ҷавобгарии пурраи моддии фардӣ ё бригадавӣ шартномаи маҳсус баста шуданаш мумкин аст.

Номгӯйи категорияҳои кормандоне, ки бо онҳо шартномаи мазкур баста шуданаш мумкин аст, бо шартномаи колективӣ муқаррар мешавад; агар шартнома, баста нашуда бошад, номгӯйи мазкур аз тарафи корфармо бо мувофиқаи мақоми намояндагии кормандони ташкилот муайян карда мешавад. Ба ҳамин тартиб номгӯйи бахшҳои таркибие низ, муқаррар карда мешаванд, ки дар онҳо ҳангоми корҳои бевосита бо пул ё арзишҳои молӣ алоқамандро якҷоя ба ҷо овардани кормандон ҷавобгарии бригадавӣ ё дигар ҷавобгарии колективӣҷори шуданаш мумкин аст.

Шартномаи ҷавобгарии пурраи моддии фардӣ ё бригадавӣ ва ё дигар ҷавобгарии колективӣ уҳдадориҳои тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатиро оиди эҳтиёт кардани арзишҳое, ки ба корманд (колектив) супорида шудаанд, мушаххас месозад ва ҳуқуқу уҳдадорӣ ва ҷавобгарии иловагии онҳоро муқаррар менамояд.

Мувофиқи шартномаи ҷавобгарии пурраи моддии фардӣ арзишҳо ба корманди мушаххас, ки барои камомади онҳо шахсан ҷавобгар аст, супорида мешаванд. Барои озод шудан аз ҷавобгарӣ корманде, ки бо ӯ шартномаи мазкур баста шудааст, бояд бегуноҳии худро исбот созад.

Мувофиқи шартномаи ҷавобгарии моддии бригадавӣ (колективӣ) арзишҳо ба гурӯҳи муқарраршудаи шахсон

(бригада), ки барои камомади онҳо ҷавобгарии пурраи моддӣ ба дӯши ин шахсон voguzor мегардад, супорида мешаванд. Барои озод шудан аз ҷавобгарӣ узви алоҳидаи бригада бояд бегуноҳии худро исбот созад. КҶТ аз 26.12.11с.№778)

Дар ташкилотҳое, ки арзишҳо, сару кор доранд (нигоҳдорӣ, фурӯш, ҳамлу нақл, коркард) корфармо баъди машварат бо мақоми дахлдори намояндагии кормандони ташкилот фонди таввакал (риск) таъсис карда метавонад, ки аз ҳисоби он камомад ҷуброн карда мешавад.

Ҳангоми ихтиёран ҷуброн кардани зиён (моддаи 14-уми Кодекси мазкур) андозаи гуноҳи ҳар узви бригада бо мувофиқаи ҳамаи аъзои бригада ва корфармо муайян карда мешавад. Ҳангоми бо тартибӣ судӣ ситонидани товони зиён андозаи гуноҳи ҳар узви бригадаро суд муайян мекунад.

Моддаи 138. Муайян намудани андозаи зиён

Андозаи зиёни ба корфармо расонида аз рӯи талафоти воқеӣ, дар асоси маълумоти ҳисобу китоби муҳосибӣ муайн карда мешавад.

Ҳангоми гум кардан, ҳароб намудан ва дуздидаи молу мулки корфармо, ки ба фондҳои (воситаҳои) асосӣ мансубанд, андозаи зиён аз рӯи нарҳи бозории роиҷи маҳалли мазкур дар рӯзи расонидани зиён (аммо на камтар аз арзиши балансӣ бо дарназардошти дараҷаи фарсадагии амвол) ҳисоб карда мешавад.

Дар ҳолатҳои дигар андозаи зиён бо нарҳи бозорӣ, ки дар маҳалли мазкур дар рӯзи расонида шудани зиён роиҷ аст, ҳисоб карда мешавад.

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад тартиби маҳсуси муайян намудани андозаи товони зиён, аз ҷумла ба ҳисоби карати зиёни ба корфармо бо роҳи дуздида, барқасдана ҳароб ё гум кардани навъҳои алоҳидаи молу мулки ва дигар арзишҳо расондаро, ҳамчунин дар ҳолатҳое, ки андозаи воқеъии зиён аз андозаи аслии он зиёд аст, муқаррар менамояд. (КҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 139. Уҳдадории корфармо дар мавриди муқаррар намудани андозаи зиён ва сабаби сар задани он

Корфармо вазифадор аст то қабул гардидани қарори товони зиёнро додани кормандони мушаххас ҷиҳати муқаррар намудани андозаи зиён ва сабабҳои сар задани он тафтиш гузаронад.

Барои чунин тафтиш корфармо ҳуқуқ дорад бо иштироки мутаххасисони даҳлдор комиссия ташкил намояд.

Аз корманд талаб кардани баёноти хаттӣ барои муқаррар намудани сабаби сар задани зиён ҳатмӣ мебошад.

Корманд ҳуқуқ дорад, ки бо тамоми маводи тафтиш шинос шавад, дар тафтиш иштирок намояд.

Моддаи 140. Товони зиёнро ихтиёран додани корманд

Корманде, ки ба кофармо зиён расондааст, метавонад товони онро ихтиёран пурра ё қисман диҳад.

Зиён дар ҳудуди пешбиникардаи Кодекси мазкур ихтиёран ҷуброн карда мешавад.

Бо мувофиқаи корманд ва корфармо товони зиёнро дертар додан мумкин аст. Дар ин ҳолат корманд дар бораи ҷуброни зиён бо зикри муҳлати мушаххаси пардоҳт ба корфармо уҳдадории хаттӣ пешниҳод мекунад.

Агар корманде, ки дар бораи ҷуброни ихтиёрии зиён уҳдадории хаттӣ додааст, бо сабаби қатъи муносибатҳои меҳнатӣ зиёнро ҷуброн накунад, дар ин сурат товони зиён ба тариқи судӣ ситонида мешавад.

Корманд метавонад бо ризоияти корфармо барои ҷуброни зиён ба ӯ амволи баробарқимат диҳад ё молу мулки ҳаробшударо дуруст намояд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 141. Тартиби ситонидани товони зиён

Маблағи зиёне, ки аз маоши якмоҳаи корманди гунахгор зиёд нест бо фармоиши корфармо ситонида мешавад. Фармоиш на дертар аз ду ҳафтаи ошкор шудани зиён содир шуда метавонад.

Агар маблағи зиёне, ки бояд аз корманд ситонида шавад, аз моҳонаи миёнаи ӯ зиёд бошад ё аз рӯзи ошкор шудани зиён ду ҳафта гузашта бошад, он ба тариқи судӣ ситонида мешавад.

Дар сурати розӣ набудани корманд аз маблағи ситонидашудаи зиён ӯ ҳуқуқ дорад, ки ба суд мурошият намояд.

Моддаи 142. Ҷуброни зиёне, ки ба ташкилоти давлатӣ роҳбар расонидааст

Товони зиёне, ки ба ташкилоти давлатӣ бо гуноҳи роҳбари он расидааст, бо риояи қоидаҳои муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ситонида мешавад.

Қарори аз роҳбари ташкилоти давлатӣ ситонидани товони зиёнро мақоме, ки ҳаққи моликро дорад, қабул мекунад. Ин мақом ҳамчунин ҳуқуқ дорад, ки товони зиёнро аз роҳбар бо тариқи судӣ ситонад.

Моддаи 143. Аз тарафи суд кам кардани андозаи зиёне, ки бояд аз корманд ситонида мешавад

Суд метавонад бо дарназардошли андоза ва намуди гуноҳ, ҳолатҳои мушаххас ва аҳволи моддии корманд андозаи товони зиёнро, ки бояд аз корманд ситонида шавад, кам кунад.

Агар зиён дар натиҷаи ҷинояти бо мақсади ғаразнок содиршуда расонида шуда бошад, ба кам кардани товони зиёне, ки бояд аз корманд ситонида шавад, роҳ дода намешавад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

БОБИ 11. ХИФЗИ МЕҲНАТ

Моддаи 144. Талаботи хифзи меҳнат

Дар тамоми ташкилотҳо бояд шароити меҳнат, ки ба талаботи бехатарӣ ва гигиенӣ ҷавобғӯ аст, муҳайё карда шавад. Муҳайё кардани чунин шароит вазифаи корфармо мебошад.

Талаботи ҳифзи меҳнат бо санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Корфармо барои риоя накардани талаботи ҳифзи меҳнат ҷавобгар аст. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 145. Ҳуқуқи корманд ба гирифтани маълумот дар бобати ҳифзи меҳнат

Дар вақти бастани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ корфармо бояд ба корманд дар бораи шароити меҳнат, аз ҷумла дар бораи омилҳои заарнок ё хатарноки истеҳсолӣ, хатари бемориҳои касбӣ ва дигар бемориҳо, дар ҳусуси имтиёзот ва ҷубронҳое, ки вобаста ба ин корманд ба гирифтани онҳо ҳуқуқ дорад, инчунин аз воситаҳои ҳифозати фардӣ маълумот диҳад.

Корфармо вазифадор аст муентазам (соле на камтар аз як бор) кормандон ва ё намояндагони онҳоро аз ҳолати шароити меҳнати дар истеҳсолот ва ҷойҳои кор, оид ба натиҷаи тафтиши шароити меҳнат аз тарафи мақомоти назоратӣ, андешидани тадбирҳо дар мавриди таъмини шароити солим ва бехатарии меҳнат хабардор созад, ҳамчунин ин хел маълумотро бо ҳоҳиши корманд дар ихтиёри ӯ гузорад.

Ин талабҳоро риоя накардани корфамо барои ӯро мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашидан асос мешавад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 146. Муоинаи тиббии баъзе категорияҳои кормандон

Корфармо вазифадор аст пешакӣ ҳангоми бастани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ва дар ҷараёни кор давра ба давра кормандонеро, ки шароити корашон вазнин, заарнок ва ё хатарнок аст, аз ҷумла дар зери замин ва шабона, ҳамчунин дар воситаҳои нақлиёт кор мекунанд, ба мақсади муайян намудани мутобиқати кори иҷрошаванда ба саломатии онҳо ва пешгирии бемориҳои касбӣ ҳатман аз муоинаи тиббӣ гузаронад.

Кормандоне, ки дар саноати хӯрокворӣ, соҳаи хӯроки умумӣ, савдо ва дигар соҳаҳое, ки бевосита бо адои хизмати аҳолӣ машғуланд, бо мақсади ҳифзи саломатии аҳолӣ, пешгирий аз пайдоиш ва паҳншавии бемориҳо аз муоинаи тиббӣ мегузаранд.

Дар корҳои шароиташон махсусан хатарнок кормандон пеш аз оғози кор аз муоинаи тиббӣ гузаронида мешаванд.

Агар корманд чунин шуморад, ки бад шудани вазъи саломатиаш ба шароити меҳнат вобаста аст, ў ҳуқуқ дорад ғайринавбатӣ аз муоинаи тиббӣ гузаштанашро талаб намояд.

Рӯйхати омилҳои заарноки истеҳсолӣ ва корҳое, ки ҳангоми ичрои онҳо кормандон аз муоинаи тиббии пешакӣ ва даврӣ мегузаранд, тартиб ва муҳлати гузаронидани онҳо аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Ҳангоми аз муоинаи тиббӣ саркашӣ кардани корманд ё тавсияҳои дар натиҷаи муоинаи тиббӣ додашударо риоя накардани ў корфармо ҳуқуқ дорад ўро ба ичрои уҳдадорҳои меҳнатиаш роҳ надиҳад.

Кормандон барои гузаштан аз муоинаи тиббӣ маблағ сарф намекунанд.

Моддаи 147. Имтиёзот ва ҷубронҳо барои кормандоне, ки шароити корашон заарнок аст.

Дар корҳои шароиташон заарнок ба кормандон мувофиқи меъёрҳои муқарраргардида бепул шир ё дигар маҳсулоти ба он баробар дода мешавад.

Меъёрҳои додани шир ё дигар маҳсулоти ба он баробар, тартиби додани онҳо, номгӯйи моддаҳои химиявие, ки ҳангоми кор кардан бо онҳо ба мақсадҳои профилсанадикӣ истеъмоли шир ё дигар маҳсулоти ба он баробар тавсия мешавад, бо санади меъёрий муқаррар мегарданд.

Дар корҳои шароиташон махсусан хатарнок мувофиқи меъёрҳои муқарраршуда ройгон хӯроки табобатию профилсанадикӣ дода мешавад.

Рӯйхати истеҳсолот, ихтисосу вазифаҳое, ки машғул шудан бо онҳо ба гирифтани хӯроки табобатию профил-санадикӣ ҳуқук медиҳад, вояи чунин хӯрок ва қоидаҳои додани он бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мегардад.

Корфармо уҳдадор аст ба корманд ба ғайр аз ин имтиёзоту ҷубронҳо дигар имтиёзоту ҷубронҳои пешбиникардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистонро диҳад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 148. Таъмин намудан бо либоси маҳсус ва дигар воситаҳои ҳифозати фардӣ ва гигиенӣ

Корфармо вазифадор аст ба кормандоне, ки бо корҳои шароиташон заарнок ва хатарнок, ҳамчунин дар шароити номусоиди ҳароратӣ ё бо ифлосӣ вобаста машғуланд, мувофиқи меъёрҳои муқарраршуда бепул либосу пойафзоли маҳсус ва дигар воситаҳои ҳифозати фардӣ ва гигиенӣ диҳад.

Либосу пойафзоли маҳсус ва дигар воситаҳои ҳифозати фардии ба кормандон додашуда аз тарафи корфармо нигоҳдорӣ, шустушӯй, дезинфексия, дезсанадиватсия ва таъмир карда мешаванд.

Агар либосу пойафзоли маҳсус ва дигар воситаҳои ҳифозати шахсиро ба корманд надода бошанд ё муҳлати додани ин воситаҳо гузашта бошаду корманд ноилоч онҳоро ба пули худ харида гирад, корфармо ба корманд ҳарочоти ҳаридории воситаҳои мазкурро ҷуброн мекунад. Дар сурати на бо гуноҳи корманд пеш аз муҳлат фарсада шудани воситаҳои ҳифозати фардӣ, корфармо вазифадор аст, ки онҳоро иваз намояд.

Агар ба сабаби кормандро бо воситаҳои ҳифозоти фардӣ таъмин накардан ба ҳаёту саломатии ӯ хатар таҳдид намояд, вай метавонад корро бас кунад. Барои муҳлати қатъи кор ҳамчун барои бекористӣ на бо гуноҳи корманд ҳақ дода мешавад.

Моддаи 149. Дастур додан ба кормандон оид ба қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва усулҳои бехатарии кор

Корфармо вазифадор аст ба ҳамаи кормандоне, ки онҳоро ба кор мегирад, инчунин ба дигар кор мегузаронад, оид ба ҳифзи меҳнат ва омӯзиши усулҳои бехатари кор дастур диҳад.

Барои кормандони истеҳсолоти шароити корашон хеле ҳатарнок бояд таълими ҳифзи меҳнат ба роҳ монда, онҳо баъди ҳатми таълим имтиҳон супурда, минбаъд давра ба давра аз нав имтиҳон карада шаванд.

Дастурдиҳӣ, таълим ва санчиши давра ба давраи дониши кормандон, аз ҷумла мутахассисон ва роҳбароне, ки барои ҳолати ҳифзи меҳнат масъуланд, бо тартиб ва дар муҳлатҳои муқаррарнамудаи санади меъёрии даҳлдор ба роҳ монда мешаванд.

Шахсоне, ки бо тартиби муқарраршуда аз ҳифзи меҳнат ва усулҳои бехатари кор дастур ва таълим нағирифтаанд, ба кор роҳ дода намешаванд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Донистани қоидаю меъёрҳои бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат қисми таркибии талаботи ихтисосие мебошад, ки аз кормандон тақозо мешавад.

Моддаи 150. Корро қатъ кардани корманд дар ҳолати ба ҳаёт ва саломатии ӯ таҳдид намудани ҳатар

Агар корманд дар ҷараёни кор ба ҳаёт ва саломатиаш таҳдид кардани ҳатарро пай барад ва онро бо воситаҳои дар ихтиёрдоштааш бартараф карда натавонад, ҳуқуқ дорад аз ҷазои корфармо андеша накарда, корро қатъ намояд.

Корманд вазифадор аст, ки аз вазъияти ҳатарноки ҷараёни кор роҳбари бевосита (садори бригада, усто, садори қитъа) ё мақоми ҳифзи меҳнати ташкилотро хабардор созад. Дар давраи бартараф намудани ҳатар маоши миёнаи корманд нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 151. Бо сабаби вазъи саломатӣ ба кори сабуктар гузаронидан

Корфармо вазифадор аст кормандонеро, ки бо сабаби вазъи саломатӣ, аз ҷумла маъюбӣ, бемории қасбӣ ё дигар сабаби носолими ҷавобасти бо иҷрои уҳдадориҳои меҳнатӣ ба кори нисбатан сабуктар эҳтиёҷ доранд, бо мувофиқаи онҳо ва мутобиқи хулосаи тиббӣ онҳоро мувакқатан ё бе маҳдудияти муҳлат бо чунин кор гузаронида, ба андозаи зарурат ҷойҳои нави кор, сеху, қитъаҳо ташкил намояд.

Музди меҳнати кормандоне, ки бо сабаби вазъи саломатӣ ба кори дигар мегузаранд ё қӯмакпулии онҳо аз рӯи суғуртаи иҷтимоӣ бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохта мешавад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Дар ҳолатҳое, ки бо сабаби маъюбии меҳнатӣ, бемории қасбӣ ё дигар сабаби носолими ҷавобасти бо иҷрои уҳдадориҳои меҳнатӣ зарурати тағири ихтисос пеш меояд, корфармо вазифадор аст барои оқилона ба кор таъмин намудани корманди мӯҳточи такмили ихтисос бозомӯзии ӯро бо нигоҳ доштани музди миёнаи меҳнаташ дар давраи мазкур, аммо на зиёда аз дувоздаҳ моҳ ташкил намояд.

Агар шароити истеҳсолот ба ташкили оқилонаи бо кор таъмин намудани корманди дар ҷараёни кор маъюбшуда, бемории қасбӣ ё дигар сабаби носолими ҷавобасти бо иҷрои уҳдадории меҳнатӣ рӯйдода имкон надиҳад, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ӯ қатъ карда, қӯмакпулиаш пардохта мешавад.

Андозаи қӯмакпулий бо ризояти ҳар ду тараф муайян карда мешавад ва ҳаҷми он набояд аз маоши миёнаи шашмоҳа камтар бошад.

Моддаи 152. Чораҳои иловагӣ дар мавриди ҳифзи меҳнати маъюбон

Корфармо вазифадор аст, маъюбонеро, ки мақомоти давлатии шуғлий аҳолӣ бо мақсади ба кор таъмин кардани онҳо фиристодааст, бо ҳисоби квотаи муқарраршуда ба кор қабул намояд.

Тавсияҳои Хадамоти давлатии ташхиси тиббӣю иҷтимоиро оид ба Низоми вақти нопурраи корӣ, сабуктар кардани кор ва дигар шароити меҳнати маъюбонаро ичро кардани корфармо ҳатмӣ мебошад. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Барои маъюбони коркунанда рӯзи шашсоатай кор бидуни кам кардани музди меҳнат муқаррар карда мешавад.

Ба маъюбони гурӯҳҳои I ва II бо давомнокии 42 рӯзи тақвимӣ ва барои маъюбони гурӯҳи III бо давомнокии 35 рӯзи тақвимӣ рухсатии меҳнатӣ дода мешавад.

Маъюбонро ба кори шабона, ҳамчунин ба изофакорӣ, ба кори рӯзҳои истироҳат танҳо бо ризояти худашон ва ба шарте ҷалб намудан мумкин аст, ки чунин корҳо бо нишондодҳои тиббӣ манъ карда нашуда бошад.

Моддаи 153. Хизматрасонии санитарию майшӣ ва тиббии корманд

Корфармо вазифадор аст вобаста ба навъи фаъолияти ташкилот ва бо дарназардошти талаботи кормандон онҳоро бо оби нӯшиданӣ таъмин намояд ва ҳӯроки онҳоро ташкил кунад: дар ташкилот утоқҳои санитарию майшӣ: ҷои либоскашӣ, оббозӣ, утоқҳои маҳсус (ҷойҳои маҳсус барои рафъи ҳастагии зиёди ҷисмонӣ ва рӯҳӣ), утоқи гигиенаи шахсӣ барои занҳо, пунктҳои расонидани ёрии аввалияи тиббӣро дар мавриди фалокат ва ё бемор шудани кас дар ҷои кор муҷаҳаз созад.

Корфармо вазифадор аст, ки ҳадамот ва муассисаҳои даҳлдори тандурустӣ (пункти тиббӣ, қисми тиббӣю санитарӣ, шифоҳона) - ро бо тартиби муайянкардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил намояд.

Моддаи 154. Уҳдадориҳои корманд дар мавриди риояи меъёру қоидаҳо ва дастурамалҳои ҳифзи меҳнат

Корманд вазифадор аст, ки талаботи меъёру қоидаҳо ва дастурамалҳоро оиди ҳифзи меҳнат, ҳамчунин фармоишҳои корфарморо доир ба бехатарии пешбурди корҳо риоя намояд, аз воситаҳои ҳифозати фардӣ истифода кунад, дар бораи ҳар гуна ҳолате, ки ба ақидаи ӯ, ба ҳаёт ва саломатии одамон хатари бевосита дорад, инчунин дар хусуси ҳар гуна фалокат, ки дар ҷараёни кор ё вобаста ба он рӯй додааст, роҳбари бевоситай ҳуд (сардори бригада, усто, садори қитъа)-ро зуд ҳабардор созад.

Барои риоя накардани уҳдадориҳои зикршуда корманд ба ҷавобгарии интизомӣ ва моддӣ ва дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарии ҷиноятӣ кашида мешавад. (ҚҖТ аз 26. 12. 2011с.№778)

Моддаи 155. Бахисобгирий ва тафтиши ҳолатҳои фалокат дар истехсолот

Корфармо вазифадор аст сабабҳои фалокатро дар истехсолот фавран тафтиш намояд, мувофиқи намунаи муқарраршуда санад тартиб диҳад ва фалокатҳои дар истехсолот руҳдодаро саривақт ба қайд гирад.

Корфармо вазифадор аст бо талаби ҷабрдида нусхай санади фалокатро на дертар аз се рӯзи баъди хатми тафтиш ба ӯ диҳад. (ҚҖТ аз 26.12.2011с.№778)

Моддаи 156. Ҷуброни зиён бо сабаби бад шудани саломатӣ ё фавти корманд

Агар корфармо бинобар таъсири қувваи рафънопазир ё ғарази ҷабрдида аз сарчашмаи хатари зиёд ба корманд расидани зиёнро исбот карда натавонад, бояд ин зиёнро бо тартиби пешбининамудаи санадҳоимеъёрии ҳукуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн намояд.

Агар корфармо исбот созад, ки зиён на бо гуноҳи ӯ расидааст, ҳангоми расидани зиён дар шароити оддӣ (на аз таъсири сарчашмаи хатари зиёд) ӯ аз ҷуброн кардани зиён озод шуда метавонад.

Музди аз дастрафта, ҳарочоти бад шудани саломатӣ, ҳамчунин зиёни маънавӣ бояд ҷуброн шавад.

Ҳангми таъин ва пардохти маблағ барои ҷуброни зиён музди меҳнат, стипендия, нафақа ва дигар даромади корманд ба ҳисоб гирифта намешаванд.

Ба корманде, ки дар натиҷаи фалокати истеҳсолӣ маъюб шудааст ва дар сурати фавти ӯ ба шахсоне, ки, таҳти саробонии ӯ мебошанд бар иловаи пардохти зиёни дар ҷунин ҳолатҳо муқарраршуда инҷунин кӯмакпулии яқдафъаина бо тартиб ва андозаи муқаррарнамудаи санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохта мешавад.

Дар ҳолати фавти ҷабрдиҳа ҳуқуқи гирифтани товони зиён ба шахсони ғайриқобили меҳнат, ки таҳти саробонии маҳрум буданд ё то рӯзи фавти ӯ ва гирифтани маблағ аз ин корманд ҳақ доштанд, ҳамчунин тифли маҳрум, ки баъди марги ӯ таваллуд шудааст, мегузарад.

Нафақае, ки бо сабаби фавти саробони оила таъин мегардад, ба ҳисоби ҷуброни зиён дохил намешавад.

Корфармо зиёни маънавиро дар сурати гунаҳгор буданаш ба расидани зиён ба андозаи бо ризоияти ҷабрдиҳа ё шаҳрванд муайянгардиҳе, ки ба сабаби фавти ҷабрдиҳа ба гирифтани товони зиён ҳуқуқ дорад, ҷуброн мекунад. Ҳангоми ба миён омадани баҳс андозаи зиёни маънавӣ ба тарикӣ судӣ муайян карда мешавад. (ҚЧТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 157. Назорати аз тарафи корманд риоя шудани қоидаю меъёрҳои ҳифзи меҳнат

Назорати доимии риоя шудани тамоми талабот, қоидаҳо ва меъёрҳои бехатарии пешбурди корҳо ва ҳифзи меҳнат аз тарафи кормандон ба зиммаи корфармо аст.

Моддаи 158. Назорати ҳолати ҳифзи меҳнат

Ба ҳолати ҳифзи меҳнат мақоми давлатие назорат мекунад, ки дар фаъолияти худ ба корфармо вобаста нест.

Назорати чамъиятии риояи меъёру қоидаҳои ҳифзи меҳнатро иттифоқҳои қасаба ва дигар мақомоти намояндагии кормандон ба ӯхда доранд.

**БОБИ 12. КАФОЛАТҲОИ ИЛОВАГӢ БАРОИ ЗАНОН
ВА ШАХСОНЕ, КИ ВАЗИФАҲОИ ОИЛАВӢ ДОРАНД**

Моддаи 159. Кафолатҳо барои занони ҳомила ва фарзанддор ҳангоми ба кор қабул намудани онҳо

Ба кор қабул накардани занон ва кам кардани музди меҳнати онҳо ба сабаби ҳомиладорӣ ё фарзанддории онҳо манъ аст. Ҳангоми ба кор қабул накардани зани ҳомила ё зане, ки тифли то сесола дорад ва модарони яккаву танҳо, ки фарзандони то ҷордаҳсола (фарзанди маъюби то ҳаждаҳсола) доранд, корфармо вазифадор аст, ки сабабҳои ба кор қабул накарданашро хаттӣ ҳабар диҳад. Шахсони мазкур метаво-нанд аз саркашии корфармо барои қабул ба кор ба суд муроциат намоянд.

Корфармо вазифадор аст занонеро, ки мақомоти давлатии шуғли аҳолӣ бо мақсади бо кор таъмин кардани онҳо мефиристад, ба ҳисоби квотаи муқарраршуда ба кор қабул намояд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 160. Корхое, ки истифодаи меҳнати занон дар онҳо манъ аст

Занонро дар корҳои зеризаминӣ, дар корҳои вазнин ва корҳои шароиташон заарнок, ҳамчунин дар корҳои борбардорию боркашии дастии аз меъёри барои онҳо қабулшуда зиёд кор фармудан манъ аст.

Номгӯйи истеҳсолот, кору ихтисосҳо ва вазифаҳои шароити корашон вазнину заарнок ё хатарнокро, ки истифодаи меҳнати занон дар онҳо манъ аст ва ҳадди ниҳоии меъёри борҳоеро, ки барои занон дастӣ бардоштан ва қашондани онҳо иҷозат дода мешавад, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 161. Маҳдудияти меҳнати занон дар корҳои шабона

Ба корҳои шабона ҷалб намудани занон, ба истиснои он соҳаҳои хоҷагии ҳалқ, ки ин хеле зарур аст, манъ мебошад.

Ҳангоми ташкили корҳои наздикихтисос ба заноне, ки қӯдакони синни то ҷордаҳсола (қӯдакони маъюби синни то ҳаждаҳсола) доранд, бо дарназардошти имконияти истеҳсолот имтиёз дода шавад, ки онҳо рӯзона кор кунанд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Соҳаҳои мушахҳаси хоҷагии ҳалқ, истеҳсолот ва намудҳои алоҳидаи коре, ки истифодаи меҳнати шабонаи занон дар онҳо иҷозат дода мешавад, аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мегарданд.

Моддаи 162. Маҳдудияти ҷалб намудани занон ва шахсони дорои вазифаҳои оилавӣ ба корҳои шабона, изофакориҳо, кор дар рӯзҳои истироҳату ид ва фиристодан ба сафари хизматӣ.

Ба корҳои шабона, изофакориҳо ва ба кор дар рӯзҳои истироҳату ид ҷалб намудан, ба сафари хизматӣ фиристодани занони ҳомила иҷозат дода намешавад.

Занони қӯдакдор ва шахсоне, ки бинобар вазифаҳои оилавӣ нигоҳубини қӯдакро ба ӯҳда доранд, бо розигии онҳо ба изофакориҳо ҷалб карда ё ба сафари хизматӣ фиристода мешаванд. (ҚҖТ аз 26.12.11с, №778).

Моддаи 163. Ба кори сабуктар гузаронидани занони ҳомила ва заноне, ки тифли то якунимсола доранд

Меъёри коркард, меъёри хизматрасонии занони ҳомила мутобиқи хулосаи тиббӣ кам карда мешавад ё онҳо ба кори сабуктари бе омилҳои номусоиди истеҳсолӣ гузаронида, моҳонаи миёнаашон аз рӯи кори пешинаашон дода мешавад.

То ҳалли масъалаи гузаронидани зани ҳомила ба кори дигари сабуктари бе омилҳои номусоиди истеҳсолӣ ӯ бояд аз кор озод карда, моҳонаи миёнааш барои тамоми рӯзҳои кории бо ин сабаб корнакардааш дода шавад.

Занони қӯдаконашон то якунимсола дар ҳолатҳое, ки ичрои кори онҳо барои модарони қӯдакашон ширмақ манъ аст ё ба риояи Низоми ширмакони имкон намедиҳад, то ба синни якунимсола расидани қӯдакашон ба кори дигар гузаронида, моҳонаи миёнаашон аз рӯи кори собиқаи онҳо дода мешавад.

Моддаи 164. Рухсатии ҳомиладорӣ ва таввалуд

Ба занони ҳомила пеш аз таваллуд ҳафтод рӯзи тақвимӣ ва баъди таваллуд ҳам ҳафтод (дар ҳолати таваллуди мушкил – ҳаштоду шаш ва таваллуди ду ва ё зиёда тифл – як саду даҳ) рӯзи тақвимӣ рухсати дода, барояшон кӯмакпулӣ аз рӯи сугуртаи давлатии иҷтимоӣ пардохта мешавад.

Рухсатии ҳомиладорӣ ва таваллуд якҷоя ҳисоб карда, он сарфи назар аз микдори рӯзҳое, ки занон воқеан то таваллуд истифода кардаанд, дода мешавад.

Моддаи 165. Рухсатии нигоҳубини тифл

Баъди хатми рухсатии ҳомиладорӣ ва тавллуд бо ҳоҳиши зан барои нигоҳубини қӯдак то ба синни якунимсола расиданаш рухсатӣ дода, барояш кӯмакпулӣ аз рӯи сугуртаи давлатии иҷтимоии тамоми ин давра пардохта мешавад.

Бо ҳоҳиши зан ҳамчунин барои нигоҳубини тифл то ба синни сесола расиданаш рухсатии бепули иловагӣ дода мешавад.

Аз рухсатии нигоҳбини тифл ҳамчунин падари тифл, бибӣ, бобо ё дигар хешу табори тифл ё васие, ки тифлро воқеан нигоҳбин мекунанд, пурра ё қисман истифода карда метавонанд.

Бо ҳоҳиши зан ё шахсоне, ки дар қисми сеюми ҳамин модда зикр шудаад, ҳангоми дар рухсатии нигоҳбини тифл буданашон метавонанд рӯзи нопураи корӣ ё дар хона кор карда, аз рӯи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ кӯмакпулӣ гиранд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Дар давраи рухсатӣ ҷои кор (вазифа) нигоҳ дошта мешавад.

Рухсатии нигоҳбини кӯдак ба собиқаи умумӣ ва бетанаффус, ҳамчунин ба собиқаи кор аз рӯи ихтисос (ғайр аз ҳолатҳои таъини нафақа бо сабаби шароити маҳсуси меҳнат) ҳисоб карада мешавад.

Вақти рухсатии нигоҳбини кӯдак ба собиқае, ки ба рухсатии пулии минбаъда ҳуқуқ медиҳад, ҳисоб карад намешавад.

Моддаи 166. Рухсатии шахсоне, ки кӯдакони навзодро фарзандхонд кардаанд ё васии онҳо мебошанд

Ба шахсоне, ки кӯдакони навзодро бевосита аз таваллудхона фарзандхонд кардаанд ё васии онҳо мебошанд, барои давраи фарзандхондӣ (муқаррар шудани васоят) ва то ҳатми ҳафтод (ҳангоми фарзандхонд кардани ду кӯдаки навзод – яксаду даҳ) рӯзи тақвимӣ аз рӯзи таваллуди кӯдак барояшон рухсатӣ дода, кӯмакпулӣ аз рӯи суғуртаи давлатии иҷтимоии ин давра пардохта, бо ҳоҳиши онҳо барои то синни якунимсола ва сесола нигоҳбин кардани кӯдакашон (моддаи 165-уми ҳамин Кодекс) рухсати иловагӣ дода мешавад. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 167. Танаффус барои маконидани кӯдак

Ба заноне, ки кӯдаки то якунимсола доранд, ба ғайр аз танаффус бари истироҳат ва ҳӯрокхӯрӣ барои маконидани кӯдакашон танаффуси иловагӣ дода мешавад.

Ингуна танаффусҳо камаш баъди ҳар се соат ва ба муддати на камтао аз сӣ дақиқа барои ҳар як танаффус дода мешаванд. Ҳангоми ду ё зиёда аз ин будани кӯдаки то якунимсола муддати танаффус на камтар аз як соат муқаррар карда мешавад.

Танаффусҳо барои маконидани кӯдак ба вақти кори дохил карда, музди миёнаи меҳнат пардохта мешавад.

Бо ҳоҳиши зани кӯдакдор танаффусҳои ширмаконӣ ба танаффуси истироҳат ва хӯрокхурӣ ё дар шакли ҷаъмбастшуда ба аввал ё ба охири рӯзи (бости) корӣ бо ихтисори даҳлдори рӯзи (бости) корӣ илова карда мешаванд.

Моддаи 168. Муқаррар намудани вақти нопурраи корӣ барои занон ва шахсоне, ки вазифаҳои оиласӣ доранд

Ба ҳоҳиши зани ҳомила, зане, ки фарзанди то ҷордаҳсола (фарзанди маъюби то ҳаждаҳсола) дорад, аз ҷумла онҳое, ки таҳти парастории ӯ ҳастанд ё шахсоне, ки аз рӯи ҳулосаи тиббӣ ба аъзои бемори оила нигоҳубин мекунанд, корфармо вазифадор аст барои онҳо рӯзи нопурраи корӣ ё ҳафтаи нопурраи корӣ муқаррар намояд (моддаи 64-уми ҳамин Кодекс). (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 169. Рӯзи истироҳати иловагӣ

Ба падару модар (васӣ, парастор), ки фарзанди маъюби то ҳаждаҳсоларо парасторӣ мекунад, моҳе як рӯзи истироҳати иловагӣ дода, музди он ба андозаи музди якруза аз ҳисоби маблағи сүғуртai давлатии иҷтимоӣ пардохта мешавад (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 170. Имтиёзҳо барои занон ҳангоми муқаррар намудани навбати рухсатии ҳарсола

Ба занҳои ҳомила ва таваллудкарда рухсатии ҳарсола бо ҳоҳиши онҳо мутобиқан пеш аз рухсатии ҳомиладорӣ ва таваллуд

ё баъди он ва ё баъди рухсатии нигоҳубини кӯдак, сарфи назар аз собиқаи кории онон дар ташкилоти мазкур дода мешавад.

Ба занҳое, ки ду ё зиёда фарзанди то чордаҳсола ё фарзанди маъюби то ҳаждаҳсола доранд, инчунин ба модарони яккаву танҳое, ки фарзанди то чордаҳсола (фарзанди маъюби то ҳаждаҳсола) доранд, рухсатии ҳарсола бо хоҳиши онҳо дар фасли тобистон ё дигар вақти барояшон мувофиқ дода мешавад. (ҚҖТ аз 26.12.11с. №778)

Моддаи 171. Рухсатии бепул барои заноне, ки фарзандони то чордаҳсола доранд

Ба заноне, ки ду ё зиёда фарзанди то чордаҳсола (ё фарзанди маъюби то ҳаждаҳсола) доранд, бо хоҳиши онҳо, ҳар сол ба муддати на камтар аз чордаҳ рӯз рухсатии бепул дода мешавад. Ин рухсатиро ба рухсатии ҳарсола илова карда ё дар даврае, ки бо мувофиқаи корфармо муқаррар шудааст, алоҳида (пурра ё қисм ба қисм) истифода кардан мумкин аст. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 172. Кафолатҳо барои занони ҳомила ва фарзанддор ҳангоми қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Шартномаи (қарордоди) меҳнатро бо занони ҳомила ва заноне, ки фарзанди то сесола (модарони танҳо – ҳангоми доштани фарзанди маъюби то ҳаждаҳсола) доранд, бо ташабbusи корфармо қатъ кардан мумкин нест, ба ғайр аз ҳолатҳои пурра барҳам хурдани ташкилот, ки дар ин сурат ба қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ баъди ҳатман ба кор таъмин кардани онҳо иҷозат дода мешавад. Занони зикршударо вориси ташкилоти барҳамхӯрда бо кор таъмин мекунад ва дар сурати набудани ворисон ба онҳо дар интихоби кори мувофиқ ва бо кор таъмин кардан мақомоти давлатии шуғли аҳолӣ ҳатман ёрӣ расонда, дар ин давра онҳоро бо кӯмакпулиҳои муқарраркардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин менамояд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Корфармо ин занонро ҳамчунин дар ҳолати қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бинобар гузаштани муҳлати он ҳатман бо кор таъмин мекунад. Дар ин давра, аммо на зиёда аз се моҳи ҳатми муҳлати шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ музди меҳнати онҳо нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 173. Кафолату имтиёзот ба шахсоне, ки қӯдаконро бе модар тарбия мекунанд

Кафолату имтиёзоти зани қӯдакёфта (маҳдуд кардаи кори шабона ва изофакориҳо, ба кори рӯзҳои истироҳат ҷалб накардан ва ба сафари хизмати нағиристодан, додани руҳсатии иловагӣ, муқаррар намудани Низоми имтиёзники меҳнат ва дигар кафолату имтиёзоте, ки бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат муқаррар шудаанд) ба падароне, ки қӯдаконро бе модар тарбия мекунанд (дар ҳолати фавти модар, аз ҳуқуқи модарӣ маҳрум шудан, дуру дароз дар муассисаи табобатӣ будан ва дар дигар ҳолатҳои қӯдакро парасторӣ карда натавонистани модар), ҳамчунин ба васии (паастори)ноболиғон татбиқ мешаванд. (ҚЧТ аз 26.12.11с.№778)

БОБИ 13. КАФОЛАТҲОИ ИЛОВАГӢ БАРОИ ҶАВОНОН

Моддаи 174. Синни қабул кардан ба кор

Шахсони аз понздаҳсола хурд ба кор қабул карда намешавад. Барои омода кардани ҷавонон ба кори истеҳсолот талабагони мактабҳои маълумоти умумӣ, омӯзишгоҳҳои касбию техники, муассисаҳои таълимии миёнаи маҳсусро ҷиҳати ичрои кори сабуке, ки ба саломатӣ зарар намерасонад ва ҷараёни таълимиро ҳалалдор намесозад, дар вакти холӣ, пас аз расидан аз синни ҷордаҳсолагӣ бо мувофиқаи падар ё модар ё шахси ивазкунандай онҳо ба кор қабул намудан мумкин аст.

Тамоми шахсони аз синни бисту яксола хурд ба кор танҳо баъди муоинанаи пешакии тиббӣ (моддаи 146 – уми ҳамин Кодекс) қабул карда мешаванд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 175. Кафолатҳои бо кор таъминкунӣ барои шахсони аз ҳаждаҳсола хурд

Корфармо вазифадор аст ҳатмкардагони мактабҳои маълумоти умумӣ ва дигар шахсони аз ҳаждаҳсола хурдро, ки мақомоти давлатии шуғли аҳолӣ бо мақсади бо кор таъмин кардани онҳо мефиристад, ба ҳиссоби квотаи муқарраршуда ба кор қабул намояд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Мувофиқи квота ба кор қабул накардан манъ аст ва барои ҳалли ин кор ба суд шикоят кардан мумкин аст.

Моддаи 176. Ҳуқуқи меҳнатии ноболиғон

Шахсони аз ҳаждаҳсола хурд дар муносибатҳои ҳуқуқӣ бо болиғон баробархуқӯқ мебошанд, аммо дар соҳаи ҳифзи меҳнат, вақти кор, рухсатиҳо ва баъзе шароити дигари меҳнат аз имтиёзоти барои онҳо муқаррарнамудаи ҳамин Кодекс, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода мебаранд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 177. Корҳое, ки ичрои онҳо барои шахсони аз ҳаждаҳсола хурд манъ аст

Корҳои вазнин ва корҳои шароиташон заарноку хатарнок, корҳои зеризаминиро ичро кардани шахсони аз ҳаждаҳсола хурд ҳамчунин корҳое, ки ба саломати ё рушди маънавии онҳо зиён расонида метавонад, манъ аст. Барои аз ҳадди барояшон муқарраршуда вазниро бардоштан ва дастӣ кашондани ин шахсон мумкин нест.

Рӯихати корҳои шароиташон номусоидро ба ҷо овардани шахсони аз ҳаждаҳсола хурд ва ҳадди меъёрҳои борро дастӣ бардоштан ва кашондани онҳо бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 178. Муддати ихтисоршудаи вақти кори шахсони аз ҳаждаҳсола хурд

Давомнокии вақти кори кормандони синни аз понздаҳ то ҳаждаҳсола ҳафтае на зиёдтар аз сиюпанҷ соат ва шахсони аз чордаҳ то понздаҳсола ҳафтае на зиёдтар аз бисту чор соат муқаррар карда мешавад.

Давомнокии вақти кори талабагоне, ки дар давоми соли таҳсил дар вақти холӣ аз таҳсил кор мекунанд, аз нисфи давомнокии ниҳоии вақти корӣ дар қисми якуми ҳамин модда барои шахсони синну соли даҳлдор пешбинишуда зиёд буда наметавонад. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 179. Додани музди меҳнати кормандони аз ҳаждаҳсола хурд дар сурати кӯтоҳ будани вақти кори ҳаррӯза

Музди меҳнати кормандони аз ҳаждаҳсола хурде, ки муддати кори ҳаррӯзаашон кӯтоҳ аст, ба андозаи музди меҳнати кормандони категорияҳои даҳлдори муддати кори ҳаррӯзаашон пурра дода мешавад.

Музди меҳнати талабагоне, ки дар вақти фориф аз таҳсил дар ташкилотҳо кор мекунанд, аз ҳисоби муддати кор ё вобаста ба маҳсули меҳнат дода мешавад. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 180. Рухсатии ҳарсолаи кормандони аз ҳаждаҳсола хурд

Ба кормандони аз ҳаждаҳсола хурд ҳар сол на камтар аз сӣ рӯзи тақвимӣ рухсатии пулакии меҳнатӣ дар фасли тобистон ё ҳар вақти дигари барои онҳо мувоғиқ дода мешавад.

Агар соли корӣ, ки барои он рухсатӣ дода мешавад, давраи то ба ҳаждаҳсолагӣ расидани корманд ва баъди онро дарбар гирад, давомнокии рухсатӣ барои собиқаи кории то расидан ба ҳаждаҳсолагӣ аз ҳисоби сӣ рӯзи тақвимӣ ва барои собиқаи кории баъди расидан ба ҳаждаҳсолагӣ дар асосҳои умумӣ ҳисоб карда мешавад.

Моддаи 181. Манъи ба корҳои шабона, изофакориҳо ва кори рӯзҳои истироҳат ва ид ҷалб намудани кормандони аз ҳаждаҳсола хурд, ҳамчунин ба сафарҳои хизматӣ фиристодани онҳо

Кормандони аз ҳаждаҳсола хурдро ба корҳои шабона ва изофакориҳо, кори рӯзҳои истироҳат ва ид ҷалб намудан, ҳамчунин ба сафарҳои хизматӣ фиристодан манъ аст.(ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 182. Кафолатҳои иловагӣ барои кормандони аз ҳаждаҳсола хурд ҳангоми қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Шартномаи (қарордоди) меҳнатиро бо корманди аз ҳаждаҳсола хурд бо ташаббуси корфармо ғайр аз риояи тартиби умумӣ танҳо бо мувофиқаи мақомоти давлатии шуғли аҳолӣ ва Комиссияи ҳифзи ҳуқуқи қӯдак қатъ кардан мумкин аст. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 183. Қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо талаби падару модар ва васӣ (парастор) ё мақомоти ваколатдор

Агар идома додани кор ба саломатии шахсониаз ҳаждаҳсола хурд заарнок ё бо зиёни дигар вобаста бошад, падару модар, васӣ (парастор), ҳамчунин мақомоти ба ин кор ваколатдор ҳуқуқ доранд, ки қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатиро талаб намоянд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

**БОБИ 14. ИМТИЁЗҲО БАРОИ КОРМАНДОНЕ, КИ
ДАР БАРОБАРИ КОР ТАҲСИЛ МЕКУНАНД**

Моддаи 184. Муҳайё кардани шароит барои пешбурди якҷояи кор ва таҳсил

Корфармо вазифадор аст барои маълумоти касбӣ гирифтан дар истеҳсолот, такмили ихтисос ё аз истеҳсолот ҷудо нашуда,

дар муассисаи таълимӣ таҳсил кардани кормандон ҷиҳати пешбуруди якҷояи кор ва таҳсил шароити зарурӣ муҳайё намояд.

Кафолат ва ҷубронҳои барои кормандони дар баробари кор таҳсилкунанда пешбинишуда танҳо дар ҷойи кори асосӣ дода мешавад.

Моддаи 185. Ташкили таҳсили муттасили қасбии корманд

Корфармо вазифадор аст, ки қасбомӯзӣ, бозомӯзӣ ва такмили дониши кормандонро барои соҳиб гаштан ба ихтиноси дуюм (муҷовир) ба роҳ монад, барои бевосита дар истеҳсолот ё дар муассисаҳои қасбомӯзӣ такмили ихтинос кормандони онҳо шароит муҳайё намояд.

Баъди ҳатми таҳсили қасбӣ ба корманд таҳассуси даҳлдор (гуруҳ, дараҷа, категория) – и қасбӣ дода, мувофиқи ихтиноси гирифтааш кор пешниҳод карда мешавад.

Маълумоти умумии қасбии кормандон ҳангоми баланд бардоштани дараҷа, гуруҳ ва категорияҳои ихтиносӣ, таъини андозаи музди меҳнат ва ба вазифаи баландтар пешбарӣ кардани онҳо ба эътибор гирифта мешавад.

Моддаи 186. Имтиёзҳо барои кормандоне, ки дар муассисаҳои таълимӣ меҳонанд

Кормандоне, ки дар баробари кор дар муассисаҳои таълимӣ меҳонанд, нақшаҳои таълимиро ичро менамоянд, бо рухсатии иловагии пулакӣ аз ҷои кор ба ҳафтаи кӯтоҳи корӣ ва дигар имтиёзҳо бо тартиб ва шароити муқарраркардаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳукуқ доранд.

Дар созишиномаҳо, шартномаҳои колективӣ ва дигарсанади меъёрии дохилии (локалии) ташкилотҳо барои кормандоне, ки дар муассисаҳои таълимӣ меҳонанд, аз ҳисоби маблағи ташкилотҳое, ки онҳоро ба таҳсил фиристодаанд, имтиёзҳои иловагӣ муқаррар шуда метавонанд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 187. Имтиёзҳо барои талабагони маълумоти умумӣ

Кормадоне, ки дар мактабҳои маълумоти умумӣ меҳонанд ҳафтаи кӯтоҳи кории на камтар аз як рӯзи корӣ ё ба ҳамон қадар соати корӣ (дар сурати кӯтоҳ кардани рӯзи корӣ дар давоми ҳафта) ҳуқуқ доранд.

Талабагони мактабҳои маълумоти умумӣ дар давоми соли таҳсил на камтар аз 42 рӯзи тақвимӣ ҳангоми шаш рӯз будани ҳафтаи корӣ ё мутобиқан ба ҳамон қадар соати корӣ дар сурати ҳафтаи кории панҷрӯза аз кор озод карда мешаванд. Агар ҳафтаи кор аз панҷ рӯз иборат бошад, миқдори умумии соатҳои аз кор озод намудани корманд вобаста ба давомнокии бasti кори зимни бοқӣ мондани миқдори соатҳои фориф аз кор тағиیر меёбад.

Дар муддати аз кор озод будани талаба ба ӯ аз ҷои кори асосӣ на камтар аз панҷоҳ фоизи музди меҳнат, vale на камтар аз андозаи муқарраршудаи ҳадди ақалли музди меҳнат маош дода мешавад.

Талабагони мактабҳои маълумоти умумӣ ба рухсатии пулакии иловагӣ аз ҷои кори асосӣ барои супоридани имтиҳонҳо ба муҳлати на камтар аз андозаи муқарраркардаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо нигоҳдории музди миёнаи меҳнат дар давраи рухсатӣ ҳуқуқ доранд. (ҚЧТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 188. Имтиёзҳо барои талабагони омӯзишгоҳҳои маълумоти умумии қасбӣ

Ба кормандоне, ки дар баробари кор дар омӯзишгоҳҳои қасбию-техникӣ ё ҳамин хел омӯзишгоҳҳои дигар меҳонанд, барои омодагӣ ва супоридани имтиҳонҳо ва талабагоне, ки дар баробари кор дар мактабҳои миёнаи маҳсус ва олий меҳонанд, барои иҷрои корҳои лабараторӣ, супоридани санчишҳо ва имтиёзҳо омодагӣ ва дифои лоиҳаи (корҳои) дипломӣ аз ҷои кор ба муддати на камтар аз андозаҳои муқарраркардаи санадҳои

меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон рухсатии иловагӣ ва музди миёнаи меҳнат дода мешавад.

Ба кормандоне, ки дар мактабҳои миёнаи маҳсус ва олий маълумоти қасбӣ мегиранд, ҳар ҳафтаи рӯзҳои кориаш иборат аз шаш рӯз барои тайёри ба машғулият дар давоми даҳ моҳи таълими пеш аз навиштани лоиҳаи (кори) дипломӣ ё супоридани имтиҳоноти ниҳоӣ камаш як рӯзи аз кор озод ва музди миёнаи меҳнат дода мешавад.

Дар сурати аз панҷ рӯз иборат будани ҳафтаи кори микдори рӯзҳои аз кор озод вобаста ба давомнокии бости корӣ тағиیر ёфта, микдори соатҳои аз кор озод боқӣ мемонад.

Ба кормандоне, ки дар мактабҳои миёнаи маҳсус ва олий ғоибона меҳонанд, барои пардохти ҳароҷоти рафтуомад ба маҳалле, ки мактаб воқеъ гардидааст, бо тартиби муқарраркардаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон имтиёз дода мешавад. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

БОБИ 15. БАҲСҲОИ МЕҲНАТИИ ФАРДӢ

Моддаи 189. Тарафҳо ва мазмуни баҳсҳои меҳнатии фардӣ

Баҳсҳои меҳнатии фардӣ зиддиятҳои танзим нашудаи байни корфармо ва корманд дар масъалаҳои татбиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат, шароити меҳнат мебошад, ки дар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, шартнома ва созишиномаи колективӣ пешбинӣ шудааст. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 190. Мақомоте, ки баҳсҳои меҳнатии фардиро баррасӣ мекунанд

Баҳсҳои меҳнатии фардиро судҳо баррасӣ мекунанд.

Бо шартномаю созишиномаҳои колективӣ тартиби баррасии тосудии баҳсҳои меҳнатии фардӣ дар ташкилотҳо мутобиқи моддаи 191 ҳамин Кодекс муқаррар шуда метавонад. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 191. Тартиби баррасии тосудии баҳсҳои меҳнатии фардӣ

Дар шартномаю созишномаҳои колективӣ аз тарафи комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатӣ, ки дар асоси баробарии байни корфармо ва мақомоти ҳимоякунандаи манфиати кормандон таъсис дода мешаванд ё аз ҷониби колективҳои меҳнатӣ интихоб мегарданд ва ё аз тарафи дигар мақомот, баррасии тосудии баҳсҳои меҳнатии фардӣ дар ташкилот пешбинӣ шуда метавонад. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Таъсиси ин комиссияҳо бо шартномаҳо ва созишномаҳои колективӣ муайян шуда, дар айни замон ба корманд ҳуқуқ дода мешавад, ки хоҳ ба комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ муроҷиат қунад ва хоҳ бевосита ба суд. Агар дар шартнома ё созишномаҳои колективӣ таъсиси комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ дар ташкилот пешбинӣ нашуда бошад, баҳсҳои меҳнатии фардие, ки дар ин ташкилот ба миён меоянд, бояд дар суд баррасӣ карда шаванд.

Моддаи 192. Баррасии баҳсҳои меҳнатии фардӣ дар судҳо

Баҳсҳои меҳнатии фардӣ дар судҳо бо аризаи шахсони зерин баррасӣ мешаванд:

- корманд, корфармо ё намояндагоне, ки мафиати онҳоро дар сурати розӣ набуданашон бо қарори комиссияи оид ба баррасии баҳсҳои меҳнатии фардӣ ҳимоя мекунанд;
- корманд, агар комиссияи оид ба баррасии баҳсҳои меҳнатии фардӣ таъсис нашуда бошад ё комиссияи мазкур аризаи ӯро дар давоми даҳ рӯзи муқарраршуда баррасӣ накарда бошад;
- прокурор, агар қарори комиссияи оид ба баррасии баҳсҳои меҳнатӣ бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва созишномаҳои оид ба меҳнат муҳолиф бошад.

Дар судҳо бевосита чунин баҳсҳои меҳнатии фардӣ ҳаллу фасл мешаванд:

- оид ба барқарор намудан ба кор, сарфи назар аз асоси қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ва вазифа; оид ба тағири сана ва тасвияи сабабҳои аз кор озод намудан; оид ба пардохти музд дар давраи ноилоч ҳозир нашудан ба кор ё икрои кори каммузд; оид ба ситондани маблағ барои бо гуноҳи корфармо ба таъхир андохтани икрои қарори суд дар бораи барқарор намудан ба кор;

- дар бораи аз нав бастани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ барои муҳлати нав ё муҳлати номуайян, ба шарте, ки дар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ё шартнома ҳуқуқи афзалиятноки тамдиди он зикр шуда бошад;

- доир ба ҳифзи шарафи меҳнатӣ, номус ва эътибори касбии корманд ва доир ба ҷуброни зиёди моддӣ ва маънавии ба ин муносибат ба ӯ расонидашуда;

- оид ба ҷуброни зиёне, ки дар натиҷаи икрои уҳдадориҳои меҳнатӣ ба корманд расидааст ва аз ин саломатии ӯ бад шудааст;

- дар бораи аз тарафи корманд ҷуброн шудани зиёни моддие, ки ба молу мулки ташкилот расидааст.

Бевосита дар судҳо ҳамчунин баҳсҳои зерини меҳнатии фардӣ дар бораи ба кор қабул накардани ин шахсон баррасӣ мешавад.

- шахсоне, ки ҳуқуқи худро поймолшуда меҳисобанд;

- шахсоне, ки ба кор аз ташкилоти дигар даъват шудаанд;

- шахсони дигаре, ки корфармо вазифадор аст бо онҳо мутобиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ё созишномаи меҳнатӣ шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бандад;

- шахсоне, ки корфармо аз тартиб додани санади фалокат саркашӣ кардааст ё онҳо бо мазмуни санад розӣ нестанд.

Судҳо баҳсҳои меҳнатии фардиро дар дигар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон низ, баррасӣ мекунанд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 193. Таъсиси комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ

Комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ дар ташкилотҳо аз шумораи баробари намояндагии кормандон ва корфармо таъсис дода мешаванд. Намояндагони кормандон ба комиссияи баҳсҳои меҳнатии фардӣ дар маҷлиси умумии (конференсияи) ташкилот интихоб намуда мешаванд.

Намояндагони корфармо бо фармони роҳбари ташкилот таъин карда мешаванд.

Моддаи 194. Салоҳияти комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ

Комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ мақоми аввалияест, ки баҳсҳои меҳнатии фардии дар ташкилот рӯйдиҳандаро, ба истиснои ихтилофоте, ки ҷиҳати баррасии онҳо дар Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигар муқаррар шудааст, баррасӣ мекунад.

Дар комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ, баҳшҳои ташкилот баҳсҳои меҳнатии фардӣ дар ҳудуди ваколатҳои ҳамин баҳшҳо баррасӣ шуда метавонанд.

Салоҳият ва тартиби корӣ комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ, ҳамчунин муроҷиат ба он ва муҳлати баррасии баҳсҳо бо Низомномаи тасдиқнамудаи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намуда мешаванд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 195. Қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ

Қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ бо мувофиқаи байни намояндагони корфармо ва кумитаи иттифоқи қасаба ё мақоми дигари намояндагии кормандон қабул карда мешавад.

Қарори комиссия бояд далелнок ва ба санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадимеъёрии ҳуқуқӣ, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ асос ёфта бошад.

Дар қарори комиссия оид ба талаботи маблағи пулие, ки корманд ба он ҳақдор аст, бояд аниқ нишон дода шавад. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Қарорро раис ва котиби маҷlis имзо мекунанд. Ичрои ин ҳатмӣ буда, ба тасдиқи он зарурат нест.

Нусхай қарор дар давоми се рӯзи қабул шудани он ба корманд, корфармо ва кумитаи иттифоқи касаба ё дигар мақоми намояндагии кормандон супурда мешавад.

Аз қарори комиссия дар давоми даҳ рӯз ба суд шикоят кардан мумкин аст.

Моддаи 196. Ичрои қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ

Қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ бояд аз тарафи корфармо дар муддати се рӯзи баъди гузаштани муҳлати даҳрӯза, ки барои шикоят ба суд пешбинӣ шудааст, ичро гарداد.

Агар корфармо қарори комиссияро дар ин муҳлат ичро нақунад, комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ ба корманд шаҳодатномае медиҳад, ки эътибори варақаи икроияро дорад.

Ичроҷии суд қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардиро дар асоси шаҳодатномае, ки комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ ба корманд додааст ва ў ин шаҳодатномаро дар давоми се моҳи гирифтанаш ба суд пешниҳод кардааст, ба тариқи маҷбури ба ичро мерасонад. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Агар корманд шаҳодатномаро бо сабабҳои узрнок дар муддати се моҳи муқарраршуда пешниҳод карда натавонад, комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардие, ки шаҳодатномаро додааст, ин муҳлатро барқарор карда метавонад.

Моддаи 197. Барқарор намудани корманд ба кори собиқа, ба чои собиқаи кор ва шароитҳои асосии собиқа. Ҷуброни пурраи зиёни моддие, ки дар натиҷаи ноилоч ҳозир нашудан ба кор расонида шудааст. Ҷуброни зарари маънавӣ.

Агар корманд бе асоси қонунӣ ё бо вайрон намудани тартиби муқарраргардида аз кор озод карда ё ғайриқонунӣ ба кори дигар гузаронида шуда бошад, бояд аз тарафи мақоми баррасикунандай ихтилофоти меҳнатӣ аз рӯи ихтисос ё вазифае, ки дар шартнома (қарордод) зикр шудааст, бо шартҳои пешинаи меҳнат дар ташкилот ба ҷои кори собиқааш барқарор карда шавад. Ҳангоми қабули қарори барқарор намудан ба кор, мақоме, ки баҳси меҳнатиро баррасӣ мекунад, ҳамзамон дар бораи пардохтани музди миёнаи меҳнатии корманд барои тамоми давраи ноилоч ҳозир нашудан ба кор ё фарқи музди меҳнат дар давраи ичрои кори каммузд, ҳамчунин оид ба ҷуброни имконпазири зиёни маънавӣ ва дигар ҳарочоти иловагии вобаста ба шикоят доир ба гузаронидан ба кори дигар ва аз кор озод намудани ӯ қарор қабул мекунад. Мақоми баррасикунандай баҳси меҳнатии фардӣ бо мувофиқаи корманд, бар ивази ба кор барқарор намудан метавонад ба фоидай ӯ танҳо ҷуброни дар боло нишондодашуда, зиёни моддӣ ва маънавиро ба андозаи на камтар аз музди миёнаи меҳнат ситонад, тасвияи асоси аз кор озод намуданро ба тарзи аз кор озод шудан бо хоҳиши худ тағиیر дихад.

Дар сурати эътирофи нодурустии тасвияи аз кор озод намудан ё ба Кодекси мазкур ва ё дигар санади меъёрии ҳуқуқӣ мувофиқ набудани он мақомоте, ки баҳси меҳнатии фардиро баррасӣ мекунад, вазифадор аст онро тағиир дихад ва дар қарор сабаби аз кор озод намуданро мутобиқи тасвияи лозима ва истинод ба моддаи даҳлдори санади қонунгузорӣ аниқ нишон дихад. Агар тасвияи нодурусти аз кор озод намудан, ки дар дафтарчаи меҳнатӣ сабт шудааст, барои ба кори нав қабул шудани корманд монеа ба вучуд оварда бошад, мақоми баррасикунандай баҳсҳои меҳнатии фардӣ ҳамзамон дар бораи

пардохтани музди миёнаи меҳнатии ӯ барои тамоми давраи ноилоч ҳозир нашудан ба кор ва ҷуброни зиёни маънавӣ қарор қабул менамояд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 198. Ҳисоб кардан ва ситонидани музди миёнаи меҳнат барои давраи ноилоч ҳозир нашудан ба кор

Ҳангоми ҳисоби музди миёнаи меҳнат барои давраи ноилоч ҳозир нашудан ба кор он бояд аз тарафи мақоми баррасикунандай баҳсҳои меҳнатии фардӣ мутобиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон индексатсия карда шавад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Ҳангоми ситонидани музди миёнаи меҳнат барои давраи ноилоч ҳозир нашудан ба кор дар ҳолати ғайриқонунӣ аз кор озод намудан, аз кор дур намудан, тасвияи нодурусти сабаби аз кор озод намудан, ки барои қабул шудан ба кори дигар монеа ба вучуд овардааст, маблағҳои зерини гирифтани корманд ҳисоб карда мешаванд: кӯмакпулии аз кор рафтан, музди миёнаи меҳнат, ки дар давраи бо кор таъмин шудан нигоҳ дошта мешавад, кӯмакпулий барои корношоямии муваққатӣ, стипендияи давраи касбомӯзӣ, бозомӯзӣ ва такмили ихтисос, пардохти музд барои ичрои корҳои ҷамъиятӣ, музди меҳнат барои ичрои кори нау дар ташкилоти дигар, ки корманд дар ҳудуди муҳлати ғайриҳозирии пулакӣ ба он қабул шудааст.

Ҳангоми ғайриқонунӣ ба кор қабул накардан, ба кори дигар гузаронидан, тағиери шартҳои асосии меҳнати корманд бо қарори комиссияи баррасикунандай баҳсҳои меҳнатии фардӣ фарқи музди меҳнати тамоми давраи ноилоч ҳозир нашудан ба кор ё ичрои кори каммузд пардохта мешавад.

Моддаи 199. Муҳлати мурур

Кормандон метавонанд дар давоми се моҳи фаҳмидани он, ки ҳуқуқашон вайрон шудааст ё мебоист дар ин бора хабардор

мешудаанд, ба комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ фардӣ муроциат намоянд.

Барои муроциат кардан ба суд муҳлатҳои зерин муқаррар мешаванд:

- аз рӯи баҳсҳои ба кор барқарор намудан – як моҳ аз рӯзи ба корманд супорида шудани нусхай фармони аз кор озод намудан (ба кори дигар гузаронидан) ё дафтарчай меҳнатӣ;

- аз рӯи баҳсҳои ҷуброни зиёни моддие, ки корманд ба ташкилот расонидааст, як сол аз рӯзе, ки корфармо зиёни расонидашударо ошкор сохтааст;

- аз рӯи баҳсҳои дигари меҳнатии фардӣ - се сол аз рӯзе, ки корманд вайрон шудани хукуқи худро фаҳмидааст ё бояд мефаҳмид.

Муҳлати мурури даъво ба даъвоҳои зерин даҳл надоранд:

- ба даъвоҳо оиди муҳофизати хукуқии шахсии ғайримолумулӣ ва дигар неъматҳои ғайримоддӣ, ба ғайр аз ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- ба даъво оиди талоғии зиёне, ки ба ҳаёт ва саломатии корманд расонида шудааст. Аммо даъвоҳое, ки баъди се соли хукуқдор шудан ба талоғии чунин зиён пешниҳод мешаванд, барои на зиёдтар аз се соли пеш аз пешниҳоди даъво қонеъ мешаванд.

Ҳангоми гузаштани муҳлати мурури даъво бо сабабҳои узрнок суд ва ё комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ метавонанд муҳлати гузаштаро барқарор намоянд. (КҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 200. Озод намудани корманд аз ҳарочоти суд

Ҳангоми бо масъалаҳои меҳнатӣ ба суд муроциат кардан корманд пардоҳти ҳарочоти суд ба фоидаи давлат озод карда мешавад.

Моддаи 201. Ичрои бетаъхир баъзе қарорҳои суд оид ба парвандаҳои меҳнатӣ

Қарори суд дар бораи ба кор барқарор намудан, ҳамчунин дар бораи тағири сана ва тасвияи сабабҳои аз кор озод намудани корманд бояд бетаъхир ичро шавад.

Ҳангоми аз тарафи корфармо бо таъхир ичро шудани чунин қарор суд таъинот мебарорад, ки музди миёнаи меҳнат ё фарқи музди миёнаи меҳнати корманд барои тамоми давраи ба таъхир андохтани ичрои қарор пардохта шавад. Ҳамчунин қарори суд дар бораи ситонидани музди меҳнат бояд бетаъхир, аммо дар давоми на зиёдтар аз се моҳ ичро гардад.

Суд метавонад ичрои бетаъхир қарорҳо оид ба дигар парвандаҳои меҳнатиро пурра ё қисман талаб намояд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 202. Қонеъ соҳтани даъвоҳои пулии корманд

Даъвоҳои асосноки пулии кормандро мақоме, ки баҳсҳои меҳнатии фардиро баррасӣ мекунад, пурра қонеъ мегардонад.

Моддаи 203. Ба ӯҳдаи шахси мансабдор гузоштани ҷавобгарии моддие, ки дар қатъи ғайриқонуни шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ё ба ғайриқонунӣ ба кори дигар гузаронидани корманд гунахгор аст

Дар сурати аз тарафи шахси мансабдор ба корфармо расонида шудани зиёни марбут ба пардохи музди меҳнат ба корманде, ки ғайриқонунӣ аз кор озод карда шудааст ё ба корманде, ки ғайриқонунӣ ба кори дигар гузаронида шудааст, суд ҷуброни зиёнро ба ӯҳдаи шахси мансабдор мегузорад. Агар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо роҳи ошкоро вайрон намудани қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон қатъ шуда, корманд ба кори дигар гузаронда шуда бошад ва ё шахси мансабдор ичрои қарори судро дар бораи ба кор барқарор намудани корманд ба таъхир андохта бошад, уҳдадории ҷуброни

Бобокалонов Гоиб Мерганович. Мачмӯаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат дар Тоҷикистон

зиён ба зиммаи шахси мансабдор voguzor мешавад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Андозаи ҷуброни зиён аз маоши семоҳаи шахси мансабдор зиёд буда наметавонад.

Моддаи 204. Маҳдудият дар мавриди баргардонидани ичрои қарор оиди парвандаҳои меҳнатӣ

Ичрои қарори судро доир ба парвандаҳои меҳнатӣ (дар бораи ба кор барқарор намудан, қонеъ баргардонидани даъвоҳои пулӣ), ки эътибори қонунӣ пайдо кардааст, ҳангоми ба тариқи назорати судӣ бекор карда шудани қарори суд танҳо дар ҳолати ба маълумоти бардурӯғи корманд ё санади қалбакии аз тарафи ӯ пешниҳодшуда асос ёфтани қарори бекоркардашуда баргардонидан мумкин аст. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

БОБИ 16. БАҲСҲОИ МЕҲНАТИИ КОЛЛЕКТИВӢ

Моддаи 205. Маҳфуми баҳсҳои меҳнатии колективӣ ва тартиби ҳаллу фасли онҳо

Баҳсҳои меҳнатии колективӣ – муҳолифатҳои танзимнашудаи байни корфармоён (иттиҳодияҳои корфармоён) ва колективҳои кормандон (намояндагони кормандон) дар масъалаҳои муқаррар намудан ва тағйир додани шароити меҳнат дар ташкилотҳо, бастани шартномаю созишномаҳои колективӣ ва ичрои онҳо, ҳамчунин дар мавриди татбиқи муқаррароти санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳукуқӣ, шартномаю созишномаҳои колективӣ мебошанд.

Тартиби ҳаллу фасли баҳсҳои меҳнатии колективӣ бо ҳамин Кодекс, дигар санадҳои меъёрии ҳукуқӣ, шартномаю созишномаҳои колективӣ танзим мешавад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 206. Пешниҳоди талабҳои кормандон

Ба пешниҳоди талабҳо кормандон ва намояндагони онҳо ҳуқуқ доранд.

Талабҳои кормандон дар маҷлиси (конференсия) кормандон пешниҳод карда мешаванд. Кормандон дар баробари пешниҳоди талабҳо барои иштирок кардан дар ҳаллу фасли баҳси меҳнатии колективӣ намояндагони ваколатдори худро таъин мекунанд.

Намояндагони кормандон талабҳояшонро бо тартиби муқаррарнамудаи оиннома ва ё қарори маҷлиси (конференсия) кормандоне, ки мақоми намояндагиро таъсис додааст, пешниҳод мекунанд.

Талабҳо хаттӣ пешниҳод шуда, ба корфармо фиристода мешаванд.

Моддаи 207. Намояндагони кормандон ва корфармоён дар баҳсҳои меҳнатии колективӣ

Мақомоти иттиҳоқҳои касаба ва иттиҳодияҳои онҳо, ки мувофиқи оинномаҳояшон намояндаи ваколатдоранд, дигар мақомоти намояндагие, ки маҷлиси (конференсия) кормандон таъсис додааст ва ваколатдор сохтааст, намояндагони кормандон мебошанд.

Намояндагони корфармоён роҳбарони ташкилотҳо ё дигар шахсони мувофиқи оинномаи ташкилот ваколатдор, мақомоти ваколатдори ассотсиатсияҳо ё иттиҳодияҳои корфармоён мебошанд. (ҚҶТ аз 26.12.11 с. № 778)

Моддаи 208. Миёнаравӣ

Миёнарав бо мувофиқаи тарафҳо интихоб намуда мешавад ва ӯ дар гузаронидани гуфтушунид ва ҳосил гардидани созиш ба онҳо ёрӣ мерасонад.

Миёнарав ҳуқуқ дорад барои иҷрои вазифаҳояш аз тарафҳо тамоми маълумоту ҳуччатҳои заруриро талаб карда гирад.

Миёнарав ҳақ надорад маълумоти махфиро, ки барои ичрои вазифаҳояш гирифтааст, фош намояд.

Қоидай миёнаравиро тарафҳо бо ризоияти миёнарав муайян мекунанд. Миёнарав баъди кӯшиши оштӣ кунонидани тарафҳо ба онҳо оиди ҳаллу фасли баҳс (низ,оъ) тавсиянома навишта медиҳад.

Агар ҳеч қадоми тарафҳо дар давоми даҳ рӯз таклифи миёнаравро рад накарда бошад ва ё агар тарафҳо қаблан оиди ичрои ин тавсиянома созишнома имзо карда бошад ва ё агар тарафҳо қаблан оиди ичрои ин тавсиянома созишнома имзо карда бошанд, он барои тарафҳо воҷиб мегардад.

Моддаи 209. Ҳакамияти меҳнатӣ

Агар дар комиссияи оштидиҳӣ тарафҳои баҳси (низ,ои) меҳнатии колективӣ дар давоми даҳ рӯз ба созиш наоянд, бо иштироки мақомоти ичроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ҳакамияти меҳнатӣ таъсис дода мешавад.

Ҳайати ҳакамияти меҳнатиро аз рӯи ҳар баҳс (низои) микдоран ва узван тарафҳо муайян мекунанд. Раиси ҳакамияти меҳнатӣ бо созишномаи тарафҳо аз ҷумла аъзои ҳамин ҳакамияти меҳнатӣ тасдик карда мешавад.

Ба ҳайати ҳакамияти меҳнатӣ вакилони ҳалқ, намояндагони мақомоти иттилоқҳои қасаба, мақомоти оид ба меҳнат ва шуғли аҳолӣ, мутахассисони коршинос ва шахсони дигар дохил шуда метавонанд.

Ҳакамияти меҳнатӣ баҳси меҳнатии колективиро бо иштироки ҳатмии намояндагони тарафҳо ва дар мавриди зарурат бо намояндагони мақомоти дигари манфиатдор ҳаллу фасл мекунад.

Ҳакамияти меҳнатӣ бояд дар давоми даҳ рӯзи таъсис ёфтанаш қарор қабул намояд.

Агар тарафҳо қаблан дар бораи ичрои қарор созишнома имзо карда бошанд, қарори ҳакамияти меҳнатӣ воҷиб аст.

Тарафҳо ва мақомоти оштидиҳанда вазифадоранд, ки барои рафъи сабаби ҳолатҳое, ки боиси баҳси (низ, ои) меҳнатии колективӣ гаштаанд, тамоми имкониятҳоро истифода намоянд.

Агар комиссияи оштидиҳӣ ва ҳакамияти меҳнатӣ ихтилофи тарафҳоро танзим гардонида натавонад, сабабҳои инро ба колективӣ меҳнатӣ ё иттифоқи касаба навишта мефиристад. Дар ин ҳолат колективӣ меҳнатӣ ё иттифоқи касаба ҳуқуқ доранд барои ичрои талабҳое, ки мувофиқи моддаи 206-уми ҳамин Кодекс дар миён гузошта шудаанд, тамоми воситаҳои пешбиникардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистонро то худи пурра ё қисман бас кардани кор (ба кор набаромадан, ичро накардан вайрон намудани онҳо) бо аризаи намояндагони яке аз тарафҳо бояд дар суд баррасӣ гардаанд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 210. Баррасии судии баҳсҳои меҳнатии колективӣ

Баҳсҳои меҳнатии колективӣ дар мавриди татбиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат (ичро накардан ё вайрон намудани онҳо) бо аризаи намояндагони яке аз тарафҳо бояд дар суд баррасӣ гардаанд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Ҳангоми баррасии аризаҳо дар суд ваиҷрои қарорҳои он қоидаҳо ва муҳлатҳое, ки дар ҳамин Кодекс барои баҳсҳои меҳнатии фардӣ муқаррар шудаанд, истифода мегарданд.

Моддаи 211. Корпартой

Агар баҳсҳои меҳнатии колективӣ бо чораҳои оштидиҳӣ ҳаллу фасл нашуда бошанд, ё корфармо аз чораҳои оштидиҳӣ саркашӣ намояд ва ё созиҳҳои дар рафти ҳаллу фасли баҳс ҳосилшударо ичро накунад, кормандон ҳуқуқ доранд, ки воситаҳои дигари ҳаллу фасли баҳс (гирдиҳамоиҳо, намоишҳо ва чорабинҳои дигар)–ро то худи татбиқи охирин чораи ҳаллу фасли баҳси меҳнатӣ – корпартоиро истифода баранд.

Қарори корпартой кардан дар маҷлиси (конференсияи) колективи меҳнатӣ ё мақоми дахлдори намояндагии кормандони ташкилот бо овоздиҳии пинҳонӣ қабул карда мешавад ва агар ба тарафдории ин қарор камаш аз се ду ҳиссаи аъзои колективӣ дар маҷлис ҳузурдошта (мақоми намояндагии кормандони ташкилот) ё аз се ду ҳиссаи вакилони конференсия намояндагони колективӣ меҳнатӣ, дар сурати дар маҷлис мавҷуд будани кворуми аз нисф зиёди аъзои колективи меҳнатӣ (мақоми намояндагии кормандони ташкилот) ва ё аз се ду ҳиссаи вакилони конференция овоз дода бошанд, он қабул мегардад.

Корпартоиро як шахс ё гурӯҳи шахсоне, ки аз тарафи колективӣ меҳнатӣ ё мақоми дахлдори намояндагии кормандони ташкилот ваколатдор шудаанд, роҳбарӣ мекунанд.

Корфармо аз оғози корпартой ва муҳлати имконпазири он камаш ду ҳафта пеш бояд хатти огоҳ карда шавад.

Агар корпартой ба ҳаёт ва саломатии одамон, амният ва қобилияти мудофиавии давлат хатари ҷиддӣ ба вучуд оварад, ҳуқуқи корпартой метавонад маҳдуд карда шавад. Маҳдуд соҳтани ҳуқуқи корпартой бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Қонунӣ ё гайриқонунӣ будани корпартоиро суд муқаррар менамояд. (ҚЧТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 212. Кафолатҳо ва ҷубронҳо ба кормандоне, ки корпартой мекунанд

Ширкат дар корпартой ихтиёрист. Ҳеч кас наметавонад ба ширкат кардан ё накардан дар корпартой маҷбур карда шавад.

Ширкати корманд дар корпартой (ба истиснои ширкат дар корпартоиҳои ғайриқонунӣ) ҳамчун вайрон намудани интизоми меҳнат баррасӣ шуда ё барои бекор намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ асос шуда наметавонад.

Маоши кормандоне, ки дар корпартой ширкат накардаанд, аммо бо сабаби он имконияти иҷрои кори худро надоштанд, на

камтар аз ҳадди ҳолати бекористӣ, ки ба он корманд гунаҳгор нест, дода мешавад.

Агар дар шартнома оиди ҳаллу фасли баҳс (низ,оъ) тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад, он гоҳ барои давраи корпартой музди меҳнати кормандони дар он ширкаткарда дода намешавад.

Кумитаи иттифоқи касаба ё дигар мақоми даҳлдори намояндагии кормандон ҳуқуқ доранд, ки аз ҳисоби пардохтҳои ихтиёри ва хайрияҳо фонди корпартой, ҳамчунин фонди маҳсуси суғурта таъсис диҳад.

Моддаи 213. Ҷавобгарии корфармо барои вайрон намудани қонунгузорӣ дар бораи баҳсҳои меҳнатии колективӣ

Аз корфармое, ки дар комиссияи оштидиҳӣ иштирок кардан намехоҳад ё барои таъхир ёфтани ичрои қарорҳои мақомоти оштидиҳӣ гунаҳгор аст, барои ҳар рӯз баъди гузаштани муҳлати муқарраргардида то даҳ нишондиҳанда барои ҳисобҳо аз тариқи суд ҷарима ситонида мешавад.

Аз корфармое, ки барои ичро накардани уҳдадории созишиномаи дар натиҷаи чораи оштидиҳӣ ҳосилгардида ё худ барои ба ҷо наовардани қарори суд оиди баҳси меҳнатии колективӣ гунаҳгор аст, то сад нишондиҳанда барои ҳисобҳо аз тариқи суд ҷарима ситонида мешавад.

Бо талаби иттифоқи касаба, мақоми дигари намояндагии кормандон мақоми идораи хочагӣ вазифадор аст, ки то худи аз вазифа озод намудани роҳбаре, ки бо гуноҳи ӯ баҳси меҳнатии колективӣ рӯй додааст, чораи таъсирбахш андешад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 214. Масъулияти кормандон барои корпартоиҳои ғайриқонунӣ

Ташкили корпартой, ки суд онро ғайриқонунӣ донистааст, ё худ иштирок дар он вайрон намудани интизоми меҳнат буда,

боиси андешидани чораҳои мӯҷозоти интизомии пешбиникардаи қонунгузорӣ шуда метавонад.

Шахсоне, ки кормандонро бо роҳи зӯрӣ ё таҳдид ба корпартой маҷбур месозанд, тибқи қонунгузории ҷиноятӣ ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Зиёни ба соҳибмулк аз корпартоии ғайриқонунӣ расида, ки бо қарори колективи меҳнатӣ гузаронида шудааст, аз фонди истеъмолии ташкилот аз тариқи суд ҷуброн карда мешавад.

Агар корпартоии ғайриқонунӣ бо ташаббуси иттифоқи қасаба гузаронида шуда бошад, зиён бо дарназардошти молу мулки иттифоқи қасаба ба андозаи муайяннамудаи суд аз ҳисоби он ҷуброн карда мешавад.

Шахсоне, ки ҳомии манфиати тарафҳо буда, қоидаҳои дар ҳамин Кодекс пешбинишударо вайрон кардаанд, мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарии маъмурӣ кашида мешаванд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

БОБИ 17. СУҒУРТАИ ИҼТИМОЙ

Моддаи 215. Шаклҳои сұғуртаи иҼтимоӣ

Сұғуртаи иҼтимоии кормандон дар ду шакл сурат мегирад: сұғуртаи иҼтимоии давлатӣ ва сұғуртаи иҼтимоии ихтиёри.

Сұғуртаи иҼтимоии давлатӣ бидуни истисно ба тамоми шахсоне, ки бо шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ кор мекунанд, дахл дорад. Маблағи сұғуртаи иҼтимоии давлатӣ аз ҳисоби ҳиссаҳое, ки корфармо мепардозад, маблағҳои бучети давлатӣ ва дигар маблағҳои муайянкардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ташаккул мейбад. Кормандон ҳиссаи худро ба фонди сұғурта бо тартиб ва андозаи муайянкардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мепардозанд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Сұғуртаи иҼтимоии ихтиёри тавассути фондҳои ғайридавлатии сұғурта, ки аз тарафи ташкилотҳо, коллективҳои шаҳрвандон ва иттиҳодияҳои ҷамъиятий таъсис ёфта метавонад, амалӣ мегардад.

Моддаи 216. Намудҳои таъминот аз ҳисоби сугуртаи иҷтимоии давлатӣ

Маблағи сугуртаи иҷтимоии давлатӣ барои кӯмакпулиҳо (кӯмакпулиҳои корношоямии муввақатӣ, ҳомиладорӣ ва таваллуд, дафн, кӯмакпулиҳои оилавӣ ва дигар кӯмакпулиҳо, ки санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудаанд) дар ҳолати бесаробон мондани оила, барои собиқаи кории баъзе категорияҳои кормандон, барои табобат дар санаторияву қурорт, ташкили истироҳати кормандон ва аъзои оилаи онҳо, ҳӯроки парҳезӣ, хизматрасонии тиббӣ мувофиқи полиси сугурта барои дигар пардохтҳо ҷиҳати тадбирҳои солимгардонию профилсанадикӣ, ки бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян шудааст, ҳарҷ карда мешавад. Ҳарчи маблағи сугуртаи иҷтимоии давлатӣ ба мақсадҳои пешбининакарадаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ аст. (ҚҖТ аз 26.12.11с., №778)

Аз фонди сугурта қарздор будани корфармо кормандро аз ҳуқуқи таъмини ў аз ҳисоби маблағи сугуртаи иҷтимоии давлатӣ маҳрум намесозад.

Дар созишномаҳо ва шартномаҳои колективӣ аз ҳисоби маблағи худии корфармо ва ҳиссаҳои ихтиёрии кормандон андозаҳои зиёдтари пардохтҳо, ҳамчунин пардохтҳои иловагии иҷтимоӣ пешбинӣ шуда метавонанд.

(Моддаҳои 217 – 224 ҳориҷ карда шудаанд бо ҚҖТ аз 3.03.06с, №158)

БОБИ 18. МАСЪУЛИЯТ БАРОИ РИОЯ НАКАРДАНИ ҚОНУНИ МЕҲНАТ

Моддаи 225. Мақомоти назорати риояи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат

Назорати давлатии риояи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат ва қоидаҳои ҳифзи меҳнат аз тарафи мақоми давлатии маҳсус ваколатдоршуда ва нозироти дар фаъолияти худ ба корфармо тобеънабуда ба амал бароварда мешавад.

Маҷлиси миллӣ ва Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ риояи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнатро бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон назорат менамоянд.

Вазоратҳо, кумитаҳои давлатӣ ва дигар мақомоти давлатӣ назорати дохилиидоравии риояи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнатро аз ҷониби сохторҳо ва ташкилотҳои тобеашон амалӣ менамоянд.

Назорати риояи дақиқ ва ичрои якхелаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнатро дар қаламрави Тоҷикистон Прокурори генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва прокурорҳои тобеи он дар доираи ваколати худ татбиқ менамоянд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 226. Назорати давлатии пешбурди бехатарии корҳо дар саноат ва соҳаи кӯҳкорӣ

Назорати давлатии риояи қоидаҳои пешбурди бехатарии корҳо дар саноат ва соҳаи кӯҳкорӣ дар баробари бозрасии техникии иттифоқи касаба мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи назорати бехатарии корҳо дар саноат ва соҳаи кӯҳкорӣ ва мақомоти маҳаллии он амалӣ менамоянд. (ҚҶТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 227. Назорати ҷамъиятии риоя шудани қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат

Назорати ҷамъиятии риоя шудани қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат ва қоидаҳои ҳифзи меҳнат бар зиммаи иттифоқҳои касаба ва ҳамчунин бар души нозирон ва комиссияҳои мақоми даҳлдори интихобии иттифоқи касабаи ташкилот ё мақоми дигари намояндагии кормандон аст.

Назорати ҷамъиятии санитарӣ ба зиммаи нозирони ҷамъиятии санитарии ташкилот мебошад. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

Моддаи 228. Ҷавобгарӣ барои вайрон намудани Кодекси мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои вайрон намудани Кодекси мазкур мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд. (ҚҖТ аз 26.12.11с.№778)

**КОДЕКСИ
МЕҲНАТИ ҶУМҲУРИИ
ТОҶИКИСТОН**

ДУШАНБЕ – 2016

КОДЕКСИ МЕҲНАТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

**Бо қарори Маҷлиси намояндагони
Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 17 июни соли 2016, №478
қабул карда шуд.**

**Бо қарори Маҷлиси миллии
Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 15 июли соли 2016, №255
ҷонибдорӣ карда шуд.**

КОДЕКСИ МЕҲНАТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Кодекси мазкур муносибатҳои меҳнатӣ ва дигар муносибатҳои бевосита ба онҳо алоқамандро ба танзим дароварда, барои ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои тарафҳои муносибатҳои меҳнатӣ, муқаррар намудани кафолатҳои камтарини ҳуқуқ ва озодиҳо дар соҳаи меҳнат равона карда шудааст.

ФАСЛИ I. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ АСОСӢ

Моддаи 1. Мағхумҳои асосӣ

Дар Кодекси мазкур мағхумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- **азнавтайёркуни** – шакли таҳсили касбии корманд, ки барои аз худ намудани касб ё ихтисоси дигар имконият медиҳад;
- аттестатсияи корманд** – тартиби муайян намудани мувофиқати корманд ба вазифаи (mansabi) ишғолнамудааш (кори ичро менамудааш) бо роҳи арзёбии ичрои уҳдадориҳои вазифавӣ, сатҳи дониш, малака ва тайёрии касбӣ;
- **аттестатсияи ҷойи кор оид ба шароити меҳнат** – низоми баҳисобгириӣ, таҳлил ва арзёбии маҷмӯии баҳодиҳӣ ба омилҳои муҳити истеҳсолӣ, раванди меҳнати вазнин ва пуршиддат марбут ба ҷойи кори муайян, ки ба қобилияти корӣ ва саломатии корманд дар рафти фаъолияти меҳнатӣ таъсир мерасонанд;
- **баҳси меҳнатии колективӣ** – ба мувофиқа нарасидани корфармоён (иттиҳодияҳои корфармоён) ва колективи кормандон (намояндагони кормандон) оид ба масъалаҳои муқаррар намудан ва тағиیر додани шароити меҳнат дар ташкилот, бастан ва ичрои созишнома ва шартномаҳои колективӣ, инчунин татбиқи муқаррароти Кодекси мазкур,

дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, созишнома ва шартномаҳои колективӣ;

- **баҳси меҳнатии фардӣ** – ба мувофиқа нарасидани корфармо ва корманд оид ба масъалаҳои татбиқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шароити меҳнати дар шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ пешбинишуда;

- **бекорӣ** – зухуроти иҷтимоию иқтисодие, ки ба набудани талабот ба қисми муайяни қувваи корӣ дар бозори меҳнат вобастагӣ дорад;

- **бемории қасбӣ** – bemorie, ки ба он корманд бар асари таъсири омилҳои хатарнок ё зааровари истеҳсолӣ гирифтор шудааст;

- **бехатарии меҳнат** – маҷмӯи чорабиниҳо, ки барои таъмини ҳифзи кормандон дар раванди фаъолияти меҳнатӣ равона шуда, таъсири омилҳои хатарнок ва зааровари истеҳсолиро истисно мекунанд;

- **бозори меҳнат** – доираи ташаккули талабот ва пешниҳод ба қувваи корӣ;

- **брон** – банд кардани ҷойҳои кории холӣ барои гурӯҳи муайяни шахсон;

- **вазифа (мансад)** – мавқеи хизматии корманд, ки ба доираи уҳдадориҳо, ҳуқуқҳои вазифавӣ ва хусусиятҳои масъулияти ў вобастагӣ дорад;

- **вайрон кардани интизоми меҳнат** – аз тарафи корманд риоя накардани талаботи Кодекси мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат ва қоидаҳои тартиботи дохилии ташкилот;

- **вакти истироҳат** – вакте, ки корманд дар давоми он мутобиқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ичрои уҳдадориҳои меҳнатӣ озод буда, онро мувофиқи хоҳишаш барои қонеъ гардонидани манфиатҳои

шахсӣ ва барқарор намудани қобилияти меҳнатиаш истифода мебарад;

- **вакти корӣ** – вақте, ки дар давоми он корманд тибқи қоидаҳои тартиботи дохилӣ, рещаи корӣ ва ё шартҳои шартномаи меҳнатӣ уҳдадориҳои меҳнатии худро бояд ичро намояд;

- **вахта** – фаъолияти меҳнатӣ берун аз ҷойи истиқомати доимӣ, ки ҳангоми он бозгашти ҳамарӯзаи кормандон ба ҷойи истиқомати доимӣ таъмин карда намешавад;

- **воситаҳои муҳофизати инфириодӣ ва колективии кормандон** – воситаҳое, ки барои пешгириҷ ва кам кардани таъсири омилҳои ҳатарнок ва заравари истеҳсолӣ ба кормандон истифода бурда мешаванд;

- **воҳидҳо** – коргоҳ, қитъа, бригада, шуъба, идора ва дигар воҳидҳои соҳтории ташкилот;

- **дағалона вайрон кардани интизоми меҳнат** – ба ҷойи кор дар ҳолати мастиб бар асари истеъмоли машрубoti спиртӣ, воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ё моддаҳои дигари мадҳушкунанда ҳозир шудан, бе сабабҳои узрнок дар давоми рӯзи корӣ зиёда аз 3 соат дар ҷойи кор набудан, қасдан вайрон намудан ё дуздидани моликияти корфармо, аз тарафи корманд вайрон кардани қоидаҳои техникаи бехатарӣ, бехатарӣ аз сӯхтор, ки боиси оқибатҳои вазнин, аз он ҷумла марг ё ҷароҳати инсон, садама ё сӯхтор гардидааст;

- **дараҷаи таҳассус** – сатҳи омодагии умумӣ ва маҳсуси корманд, ки дар асоси навъи ҳӯҷҷатҳои тибқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳукуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқарраргардида (аттестат, диплом, шаҳодатнома ва дигар ҳӯҷҷатҳои даҳлдор) тасдиқ мешавад;

- **дар ду (якчанд) ҷой кор кардан** – тибқи шартномаи меҳнатӣ аз тарафи корманд дар баробари кори асосӣ ва ё берун аз он ичро намудани кори дигар ё ишғол намудани дигар вазифаи доимии музdnok;

- **изофакорӣ** – коре, ки корманд бо амри корфармо зиёда аз давомнокии вақти кории ҳаррӯзаи барои корманд муқарраргардида ва ё зиёда аз миқдори муқаррарии соатҳои кории давраи баҳисобгирий ичро мекунад;
- **интизоми меҳнат** – риояи талаботи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат ва қоидаҳои тартиботи дохилии ташкилот;
- **иттифоқи қасаба** – ташкилоти ҷамъиятии ихтиёрие, ки шаҳрвандонро вобаста ба манфиатҳои умумӣ дар соҳаҳои фаъолияти истеҳсолӣ ва ғайриистеҳсолӣ барои ҳифзи ҳуқуқҳои меҳнатӣ, иҷтимоию иқтисодӣ ва дигар ҳуқуқу манфиатҳояшон муттаҳид менамояд;
- **иттиҳодияи корфармоён** – ташкилоти ғайритичоратие, ки корфармоён ихтиёrona барои намояндагӣ ва ҳифзи манфиатҳои аъзои худ дар доираи шарикӣ иҷтимоӣ таъсис медиҳанд;
- **ихтинос** – маҷмӯи дониш, кордонӣ ва малакаи тавассути омодагии маҳсус ва таҷрибаи кории андӯхташудае, ки барои ичрои навъи муайяни фаъолияти меҳнатӣ дар доираи қасби мазкур зарур аст ва бо ҳучҷатҳои даҳлдор дар бораи таҳсилот тасдиқ мешавад;
- **қасб** – намуди фаъолияти меҳнатие, ки донишу малакаи тавассути омӯзиш ва таҷриба андӯхташударо тақозо менамояд;
- **кафолати ҳуқуқҳои кормандон ба ҳифзи меҳнат** – шароит ва воситаҳое, ки ба корманд имконияти пурраи истифода бурдани ҳуқуқҳои тибқи Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқарраргардидаро оид ба ҳифзи меҳнат медиҳанд;
- **квота** – ҳиссаи (қисми) ҷойҳои корие, ки ташкилот, новобаста ба шакли ташкилию ҳуқуқӣ, барои бо кор таъмин кардани шахсе, ки ба ҳифзи иҷтимоӣ эҳтиёҷ дорад, пешниҳод мекунад;

- **кори мувофик** – коре, ки онро шахс ичро карда метавонад, ба ҷинс, маълумот, ихтисос, тайёрии қасбӣ, собиқаи меҳнатӣ ва таҷрибаи корӣ, шароитҳои ҷойи кори охирин (ба истиснои корҳои ҷамъиятии музднок), вазъи саломатии ӯ мувофик буда, аз маҳалли зисти шахс начандон дур (на зиёда аз як соат дар роҳ) ҷойгир шудааст ва музди меҳнат барои он дар сатҳи на камтар аз музди меҳнати ҳадди ақали расман муқарраршуда кафолат дода мешавад;

- **кори фосилавӣ (дистансионӣ)** – шакли маҳсуси амалӣ намудани раванди меҳнат берун аз маҳалли ҷойгиршавии корфармо бо истифодаи технологияи иттилоотию коммуникатсионӣ дар раванди кор;

- **корманд (корманди кироя)** – шахсе, ки бо корфармо дар асоси шартномаи меҳнатии басташуда дар муносибатҳои меҳнатӣ қарор дорад;

- **корманди мавсимиӣ** – корманде, ки вобаста ба шароити табиию иқлимиӣ дар тамоми давраи соли тақвимиӣ корро ичро карда наметавонад ва онро дар давраи муайяни мавсим ичро мекунад;

- **корманди хонагӣ** – шахсе, ки корро (хизматро) дар ҳоҷагии корфармо - шахси воқеӣ ичро менамояд;

- **корманди хонакор** – шахсе, ки корро дар хонаи худ ё ҷойи барои икрои кор мувофик бо меҳнати шахсӣ анҷом медиҳад;

- **корфармо** – шахси ҳуқуқӣ, филиал ва намояндагиҳои он, новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва шахси воқеӣ, ки тибқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқи бо корманд бастан ва қатъ намудани шартномаи меҳнатиро доранд;

- **қоидаҳои ҳифзи меҳнат** – санади меъёрии ҳуқуқии дорои талабот оид ба ҳифзи меҳнат, ки икрои он барои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ҳангоми машғул шудан ба намуди муайяни фаъолият, аз ҷумла ҳангоми лоиҳакашиӣ, соҳтмон ва истифодаи иншоот,

ихтирои мошин, механизм ва таҷхизоти дигар, таҳияи равандҳои технологӣ, ташкили истеҳсолот ва меҳнат ҳатмӣ мебошад;

- **мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ** – мақомоти давлатии идора ва танзими шуғли аҳолии қобили меҳнатбуда, ки сиёсати мусоидат ба шуғли аҳолӣ ва ба шаҳрвандон таъмин намудани кафолатҳои давлатиро дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ амалӣ менамояд;

- **меҳнат** – фаъолияти инсон, ки барои ба вуҷуд овардани арзишҳои моддӣ, маънавӣ ва дигар неъматҳо равона гардида, барои ҳаёт ва қонеъ намудани талаботи инсон ва ҷомеа зарур аст;

- **меъёрҳои меҳнат** – меъёрҳои коркард, вақт, хизматрасонӣ, шумора, супоришҳои бамеъёргирифташуда барои кормандон мутобиқи сатҳи дастовардҳои техниқӣ, технология, ташкили истеҳсолоту меҳнат ва барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон, бо назардоши омилҳои физиологӣ, ҷинсӣ ва синну сол;

- **музди меҳнат** – маҷмӯи подошҳои бо воҳиди пулӣ ҳисобкардашудае, ки корфармо уҳдадор аст онҳоро ба корманди кироя барои корҳои амалан иҷрошуда, ҳамчунин барои он муддате, ки ба вақти корӣ доҳил мешавад, пардоҳт намояд;

- **музокироти колективӣ** – раванди тибқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба танзим даровардашудаи гуфтушунидҳои колективӣ, ки муносибати байни кормандон (намояндагони кормандон) ва корфармоён (намояндагони корфармоён) - ро ҷиҳати таъмини имконияти иштироки озодона дар ҳалли масъалаҳои танзими муносибатҳои меҳнатӣ ва шарикии иҷтимоӣ, муҳокимаи онҳо, тайёр ва бамувофиқарасонии лоиҳаи созишинома ва шартномаҳои колективӣ, ба имзо расонидани онҳо таъмин мекунад;

- **муносибатҳои меҳнатӣ** – муносибати байни корманд ва корфармо, ки барои амалӣ намудани ҳукуқ ва уҳдадориҳои пешбининамудаи Кодекси мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳукуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишинома ва шартномаҳои колективӣ ба вуҷуд меоянд;

- **мунтазам вайрон кардани интизоми меҳнат** – аз тарафи корманд такроран вайрон кардани уҳдадориҳои меҳнатӣ дар давраи амали ҷазои интизомии ба ӯ татбиқшуда;
- **мутахассис** – шахси дори таҳсилоти касбӣ, ки доир ба назария ва амалияи самти ихтисосаш дониш, малака ва маҳорати касбиро соҳиб шудааст, ки ба ӯ имконият медиҳад дар соҳаи муайян фаъолияти касбӣ намояд;
- **мутахассиси ҷавон** – шахсе, ки ба ташкилот баъд аз хатми шуъбаи рӯзонаи муассисаи таълимии таҳсилоти касбӣ бо роҳҳати муассисаи мазкур ба кор қабул шудааст;
- **намояндагони кормандон дар ташкилотҳо (минбаъд - намояндагони кормандон)** – шахсоне, ки аз тарафи колективи кормандон тибқи тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ҳимояи манфиатҳои онҳо интихоб гардидаанд;
- **намояндаи ваколатдори корфармо** – роҳбари (муовинони ӯ) ташкилот (воҳиди таркибӣ) ё корманди дигаре, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ё корфармо ба ӯ ҳуқуқи қабули қарорҳоро, ки аз муносибатҳои меҳнатӣ ва дигар муносибатҳои ба онҳо алоқаманд бармеоянд, додааст;
- **намояндаи иттифоқи касаба** – роҳбари иттифоқи касаба ё шахси дигаре, ки мутобиқи оиннома (низомнома) ё бо қарори мақоми даҳлдори иттифоқи касаба барои намояндагӣ ваколатдор карда шудааст;
- **омили зараровари истеҳсолӣ** – омили истеҳсолие, ки таъсири он метавонад боиси беморшавии корманд гардад;
- **омили хатарноки истеҳсолӣ** – омили истеҳсолие, ки таъсири он ба корманд метавонад боиси гирифтани ҷароҳат гардад;
- **омилҳои истеҳсолии фаъолияти меҳнатӣ** – шароитҳои техникӣ, санитарию гигиенӣ, истеҳсолию майшиӣ ва дигар

шароитҳое, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудаанд;

- **омилҳои иҷтимоии фаъолияти меҳнатӣ** – андозаи музди меҳнат, давомнокии вақти корӣ, рухсатӣ ва дигар шартҳое, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин созиши тарафҳо муайян намудаанд;

- **руҳсатӣ** – вақте, ки дар давоми он корманд тибқи тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо шарти нигоҳ доштани ҷойи кору мансаб аз ичрои уҳдадориҳои меҳнатӣ озод буда, онро бо ҳоҳиши худ барои фароғат, барқарор намудани қобилияти меҳнатӣ ва қонеъ гардонидани дигар талабот истифода менамояд;

- **санадҳои меъёрии доҳилиӣ (локалиӣ)** – санадҳои меъёрии аз тарафи мақомоти даҳлдори идоракуни ташкилот бо розигии мақомоти намояндагии кормандон қабулнамудае, ки муносибатҳои меҳнатӣ ва дигар муносибатҳои ба онҳо алоқамандро танзим намуда, дар ҳудуди ташкилот амал мекунанд;

- **сафари хизматӣ** – тибқи супориши корфармо ба муҳлати муайян ба маҳалли дигар барои ичрои уҳдадориҳои хизматӣ фиристодани корманд;

- **созишнома** – санади ҳуқуқӣ, ки муносибатҳои иҷтимоӣ - меҳнатиро байни кормандон ва корфармоён ба танзим медарорад ва дар сатҳи ҷумҳурияйӣ, вилоятӣ, шаҳрӣ, ноҳиявӣ ва соҳавӣ баста шудааст;

- **соли корӣ** – фосилаи вақте, ки ба давомнокии соли тақвимӣ баробар буда, барои ҳар як корманд алоҳида аз рӯзи қабул ба кор ҳисоб карда мешавад;

- **тайёркуни касбӣ** – шакли тайёрии касбӣ, ки барои инкишофи иловагии шахс ва гирифтани малакаи нав барои ичрои кори муайян зарур аст;

- **такмили ихтисос** – шакли таҳсилоти касбӣ, ки барои дастгирий кардан, васеъ намудан ва таҳқиму такмили дониш, малакаю маҳорати касбии қаблан гирифтаи корманд имконият медиҳад;
- **тарафҳои шартномаи меҳнатӣ** – корфармо ва корманд;
- **таҷрибаомӯзӣ** – намуди истифодаи амалии донишҳои назариявӣ ва пайдо намудани маҳорату малакаи касбӣ бо роҳи шиношавӣ ва иштирок дар фаъолияти ташкилот;
- **фаъолияти истеҳсолӣ** – маҷмӯи амалҳои корманд бо истифода аз олоти меҳнате, ки барои табдил додани захираҳо ба маҳсулоти тайёр зарур буда, аз истеҳсол ва коркарди намудҳои гуногуни ашёи хом, соҳтмон, ичрои кор ва намудҳои гуногуни хизматрасонӣ таркиб меёбад;
- **хизмати гражданиӣ** – фаъолияти касбии хизматчии гражданиӣ оид ба ичрои ваколатҳои мансабӣ, ки барои ичрои вазифаҳои мақомоти давлатӣ ва амалӣ намудани хизматрасониҳои техникӣ ва таъмини фаъолияти мақомоти давлатӣ равона гардидааст;
- **хизматчии гражданиӣ** – ҳайати техникӣ ва хизматрасони мақомоти давлатӣ, ки тибқи тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон мансаби воҳидии музdnокро дар мақомоти давлатӣ барои амалӣ намудани ваколатҳои мансабӣ бо мақсади ичрои уҳдадориҳои онҳо, амалӣ намудани хизматрасониҳои техникӣ ва таъмини фаъолияти мақомоти давлатӣ ишғол менамоянд;
- **ҳадди ақали музди меҳнат** – маблағи пулии ҳадди ақали ҳатмии муқарраршудае, ки корфармо онро дар давоми як моҳ барои кор дар шароити мӯътадил, бо риояи давомнокии вақти кории муайяннамудаи Кодекси мазкур ва барои ичрои уҳдадориҳои муайян ба корманд пардоҳт менамояд;
- **ҳифзи меҳнат** – низоми чорабиниҳои ҳуқуқӣ, иҷтимоию иқтисодӣ, ташкилию техникӣ, санитарию гигиенӣ, табобатию пешгирикунанда ва барқароркунӣ, ки мутобиқи Кодекси мазкур

ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ гардида, бехатарӣ, ҳифзи саломатӣ ва қобилияти кории шахро дар раванди меҳнат таъмин мекунад;

- **ҷойи кор** – ҷойи доимӣ ё муваққатии аз тарафи корфармо таъсисдодашудае, ки корманд дар раванди фаъолияти меҳнатӣ уҳдадориҳои меҳнатиашро ичро менамояд;

- **шарикии иҷтимоӣ** – ҳамкории иштирокчиёни муносибатҳои иҷтимоию меҳнатие, ки ба таъмини мутобиқати манфиатҳои кормандон, корфармоён ва мақомоти икроияи ҳокимияти давлатӣ равона гардидаанд;

- **шароити бехатари меҳнат** - шароити меҳнате, ки дар он таъсири омилҳои хатарнок ва заравари истеҳсолӣ ба кормандон истисно карда шудааст ё дараҷаи таъсири онҳо аз меъёрҳои муқарраргардида зиёд намебошад;

- **шароити меҳнат** – шартҳои пардоҳти музди меҳнат, бамеъёрдарории меҳнат, речай вақти кор ва вақти истироҳат, тартиби ҷобаҷогузории касб (вазифа), васеъкунии ҳудуди хизматрасонӣ, икрои вазифаи корманди муваққатан ҳузурнадошта, бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат, шароити техникӣ, омилҳои истеҳсолӣ - иҷтимоӣ ва дигар шартҳои бо созиши тарафҳо мувоғиқашуда;

- **шартномаи колективӣ** – санади ҳуқуқӣ, ки муносибатҳои иҷтимоӣ - меҳнатиро дар ташкилот ё соҳибкори инфиродӣ ба танзим медарорад ва аз ҷониби намояндагони корфармо ва кормандон баста мешавад;

- **шартномаи меҳнатӣ (минбаъд - шартномаи меҳнатӣ)** – созиши байни корфармо ва корманд, ки тибқи он корманд уҳдадор аст корҳоро аз рӯи як касб, якчанд касби муайян, ихтисос ё вазифа (мансад) бо дараҷаҳои даҳлдор, бо риояи қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ ичро намояд, корфармо бошад, уҳдадор аст барои ҳамин кор ба корманд пурра ва сари вақт музди меҳнат дихад ва шароити меҳнатеро, ки Кодекси мазкур,

дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва созишномаҳои тарафҳо муайян намудаанд, таъмин кунад;

- **шартномаи таҳсил** – созиши хаттӣ байни корфармо ва корманд оид ба шартҳои таҳсил, гузаштани таҷрибаомӯзӣ, тайёркунии қасбӣ, азnavтайёркунӣ ва такмили ихтисос;

- **шартҳои маҳсуси кор** – низом ва андозаи пардохти музди меҳнат, имтиёзҳо, низоми кор, муқаррар намудан ва ё барҳам додани вақти нопурраи корӣ, якҷоякуни ихтисос, тағиیر додани дараҷа ва номѓӯи вазифаҳо;

- **шахсони дорои уҳдадориҳои оилавӣ** – занони ҳомила ва дигар кормандоне, ки дар тарбия ва нигоҳубиниашон кӯдаки тоҷордаҳсола, кӯдаки маъюб ва дигар шахсонеро, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян кардааст, доранд;

- **шуғл** – ҳама гуна фаъолияти шаҳрвандони қобили меҳнат, ки ба санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон мухолиф набуда, ба қонеъ гардонидани талаботи шаҳсӣ ва ҷамъиятиашон алоқаманд мебошад ва ба онҳо даромад (музд) меорад.

Моддаи 2. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат ба Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалие, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, иборат мебошад.

Моддаи 3. Вазифаҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат

Вазифаҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат фароҳам овардани шароити зарурии ҳуқуқӣ мебошад, ки барои ноил шудан ба баробарии манфиатҳои тарафҳои муносибатҳои меҳнатӣ, рушди иқтисодӣ, самаранокии истеҳсолот ва баланд бардоштани некуаҳволии одамон равона гардидааст.

Моддаи 4. Принсипҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат

Принсипҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат инҳоянд:

- озодии меҳнат;
- манъи маҳдудсозии ҳуқуқи инсон ва шаҳрванд дар муносибатҳои меҳнатӣ;
- манъи табъиз, меҳнати маҷбурӣ ва истифодаи меҳнати занон ва ноболигон дар корҳои вазнин, зеризаминиӣ ва шароити меҳнаташон зарарнок;
- таъмини ҳуқуқ ба шароити меҳнати ҷавобғӯи талаботи қоидаҳои бехатарӣ ва гигиениӣ;
- афзалияти ҳаёт ва саломатии корманд нисбат ба натиҷаи фаъолияти истеҳсолӣ;
- таъмини ҳуқуқ ба музди мувофиқ барои меҳнат, на камтар аз андозаи ҳадди ақали музди меҳнат;
- таъмини ҳуқуқ ба истироҳат;
- баробарии ҳуқуқ ва имкониятҳои кормандон;
- таъмини ҳуқуқи кормандон ва корфармоён ба муттаҳидшавӣ барои ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои худ;
- кафолати таъминоти иҷтимоии кормандон;
- шарикии иҷтимоӣ;
- танзими давлатии бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат;
- таъмини ҳуқуқи намояндагони кормандон барои назорати ҷамъиятии риояи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат.

Моддаи 5. Озодии меҳнат

Ҳар кас ҳуқуқ дорад бе ягон табъиз ва маҷburkunī mehnatro ozodona intixob namoyad va ё ba mehnat ozodona rizoijat diҳad, ba malakai xud ba mehnat ixtiyordorī kунад, kасб va samti faъoliyatro intixob kунад.

Моддаи 6. Манъи маҳдудсозии ҳуқуқ ба меҳнат

Ҳуқуқи ҳеч кас ба меҳнат наметавонад маҳдуд карда шавад, ба истиснои ҳолатҳо ва тартибе, ки бо Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда шудаанд.

Моддаи 7. Манъи табъиз дар муносибатҳои меҳнатӣ

1. Ҳамаи шаҳрвандон ба меҳнат ҳуқуқи баробар доранд, табъиз дар муносибатҳои меҳнатӣ манъ аст. Ҳама гуна фарқиятгузорӣ, роҳ надодан, афзалият гузоштан ё рад кардан аз қабул ба кор қатъи назар аз миллат, нажод, чинс, забон, эътиқоди динӣ, мавқеи сиёсӣ, вазъи иҷтимоӣ, таҳсил ва молу мулк, ки баробарии имкониятро дар меҳнат халалдор мекунад, манъ аст.

2. Фарқият дар меҳнат вобаста ба талаботи маҳсуси намуди муайяни кор ва ё вобаста ба ғамхории маҳсуси давлат нисбат ба шахсоне, ки муҳточи ҳимояи маҳсуси иҷтимоӣ мебошанд (аз рӯи чинс, синну сол, норасоиҳои ҷисмонӣ, уҳдадориҳои оилавӣ, дараҷаи иҷтимоӣ ва фарҳангӣ), табъиз намебошад.

3. Шахсоне, ки дар муносибатҳои меҳнатӣ худро табъизшуда меҳисобанд, метавонанд ба суд муроҷиат намоянд.

Моддаи 8. Манъи меҳнати маҷбурий

1. Меҳнати маҷбурий манъ аст, ба истиснои мавридиҳое, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон майян кардааст.

2. Меҳнати маҷбурий ҳисоб намешавад:

- коре, ки мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба хизмати ҳарбӣ талаб карда мешавад;

- коре, ки дар шароити ҳолатҳои фавқулода, ҳангоми зери хатар будани ҳаёт, амнияти шаҳсӣ ва ё саломатии аҳолӣ талаб карда мешавад;

- коре, ки дар натиҷаи эътибори қонуниӣ пайдо кардани ҳукми айбдоркунандаи суд талаб карда, таҳти назорати мақомоти

ваколатдори давлатӣ, ки масъули назорати қонуният ҳангоми ичрои ҳукми суд мебошанд, ичро карда мешавад.

3. Дар ҳолатҳои пешбининамудаи қисми 2 моддаи мазкур кормандро ба ихтиёри шахси алоҳида ё ташкилотҳои ғайридавлатӣ гузоштан мумкин нест.

Моддаи 9. Доираи амали Кодекси мазкур

1. Кодекси мазкур муносибатҳои зеринро танзим менамояд:

- меҳнатӣ;
- бевосита ба муносибатҳои меҳнатӣ алоқаманд;
- шарикии иҷтимоӣ;
- оид ба бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат.

2. Амали Кодекси мазкур, агар бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалии эътирофнамудаи Тоҷикистон тартиби дигаре муқаррар нашуда бошад, ба шахсони зерин татбиқ мегардад:

- ба кормандон, аз ҷумла кормандони ташкилотҳои дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷойгирибуда, ки соҳибони молу мулк, иштирокчиён ва ё саҳмдоронаш шахсони воқеӣ ва ҳуқуқии хориҷӣ мебошанд;

- ба корфармоён, аз ҷумла ба ташкилотҳои дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷойгиришуда, ки соҳибони молу мулк, иштирокчиён ва ё саҳмдоронаш шахсони воқеӣ ва ҳуқуқии хориҷӣ мебошанд.

3. Бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳдуд кардани ҳуқуқ, озодӣ ва кафолатҳои бо Кодекси мазкур муқарраршуда манъ аст.

Моддаи 10. Санадҳои корфармо

1. Корфармо бо мақсади танзими муносибатҳои меҳнатӣ дар доираи ваколатҳои худ мутобикии Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи

меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ санадҳо қабул менамояд.

2. Санадҳои корфармо, ки ҳолати ҳуқуқии кормандонро дар муқоиса бо Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ бад мекунанд, эътибор надоранд ва татбиқ намегарданд.

Моддаи 11. Шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективии тарафҳои шарикӣ иҷтимоӣ

1. Муносибатҳои меҳнатӣ ва муносибатҳои ба он алоқаманд, дар баробари Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин бо шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ танзим мегарданд.

2. Муқаррароти созишномаи тарафҳои шарикӣ иҷтимоӣ, шартномаи меҳнатӣ ва шартномаҳои колективӣ, ки вазъи ҳуқуқии кормандонро дар муқоиса бо Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон бад менамоянд, эътибор надоранд ва татбиқ намегарданд.

Моддаи 12. Таносуби танзими қонунӣ ва шартномавии муносибатҳои меҳнатӣ

1. Сатҳи ҳадди ақали ҳуқуқи меҳнатӣ ва кафолатҳоро барои кормандон Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамоянд.

2. Созишномаҳои генералӣ, соҳавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, шаҳрӣ, ноҳиявӣ), шартномаи меҳнатӣ ва шартномаҳои колективӣ метавонанд ҳуқуқ ва кафолати меҳнатиеро, ки дар Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ нагардидаанд, муқаррар намоянд.

3. Шартҳои шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ, наметавонанд якҷониба тағиیر дода шаванд, ба

истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

4. Масъалаҳое, ки бо Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим нагардидаанд, бо розигии тарафҳо ё тавассути шартномаи меҳнатӣ баррасӣ ва ҳал карда мешаванд. Дар сурати байни тарафҳо ба даст наомадани созиш, масъалаҳо тибқи тартибе, ки барои ҳалли баҳсҳои фардӣ ва ё меҳнатии колективӣ муқаррар гардидаанд, баррасӣ ва ҳал карда мешаванд.

Моддаи 13. Тартиби мувофиқасозии лоиҳаи санадҳои корфармо бо намояндагони кормандон

1. Дар ҳолатҳои бо Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, созишина ва шартномаҳои колективӣ муқарраршуда, корфармо бо мувофиқа ё машварати пешакии намояндагони кормандон санад қабул менамояд.

2. Пеш аз қабули санад, корфармо лоиҳаи он ва асоснокиашро ба намояндагони кормандон пешниҳод менамояд.

3. Лоиҳаи санади корфармо аз ҷониби намояндагони кормандон на зиёда аз 3 рӯзи корӣ аз лаҳзаи пешниҳоди он муҳокима мегардад.

4. Қарори намояндагони кормандон бо протокол ба расмият дароварда мешавад, ки дар он розигӣ ё норозигии намояндагони кормандон ба лоиҳаи санади корфармо дарҷ мегардад.

5. Дар ҳолати норозигии намояндагони кормандон ба лоиҳаи санади корфармо ва ё ҷой доштани пешниҳодҳо оид ба такмили лоиҳа, корфармо ҳуқуқ дорад:

- ҳангоми розигӣ санадро оид ба тағиирот ё иловаҳо бо машварати пешакии намояндагони кормандон қабул намояд;

- ҳангоми норозигӣ машварати иловагиро бо намояндагони кормандон гузаронад.

6. Ҳангоми ноил нагардидан ба созиш оид ба лоихаи санади корфармо, ки тибқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои қабули он розигии намояндағони кормандон зарур аст, ихтилофоти бавучудомада бо протокол ба расмият дароварда шуда, баъд аз он корфармо ҳуқуқ дорад санадро қабул намояд.

7. Ҳангоми аз ҷониби корфармо қабул намудани санад бе назардошти пурра ва ё ҷузъии таклифҳо, намояндағони кормандон ҳуқуқ доранд расмиёти баҳси меҳнатии колективиро тибқи тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оғоз намоянд.

8. Дар ҳолати аз ҷониби корфармо қабул намудани қароре, ки ҳуқуқ ва кафолатҳои кормандонро нисбат ба Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ поймол ва ё бад мекунад, намояндаи кормандон метавонад ба мақомоти даҳлдори назорати меҳнат ва ё суд шикоят намояд.

Моддаи 14. Ҳисобкуни мухлатҳои дар Кодекси мазкур муқарраршуда

1. Муҳлате, ки бо он Кодекси мазкур оғоз, тағиیر ва ё қатъи муносибатҳои ҳуқуқии меҳнатиро вобаста мекунад, аз рӯзи дигари баъд аз санаи тақвимӣ, ки оғози онро муайян намудааст, сар мешавад.

2. Муҳлатҳое, ки бо солҳо, моҳҳо ва ҳафтаҳо ба ҳисоб гирифта шудаанд, дар санаҳои даҳлдори соли охир, моҳ ва ё ҳафтаи охирин муҳлат ба охир мерасанд. Ба муҳлатҳои ба ҳисоби ҳафта ва ё рӯзҳои тақвимӣ шуморидашаванд рӯзҳои ғайрикорӣ низ дохил мегарданд.

3. Агар рӯзи охирини муҳлат ба рӯзи ғайрикорӣ рост ояд, пас рӯзи аввали кории минбаъда рӯзи ба охир расидани муҳлат ба ҳисоб меравад.

ФАСЛИ II. МУНОСИБАТҲОИ МЕҲНАТИЙ
БОБИ 2. СУБЪЕКТОНИ МУНОСИБАТҲОИ МЕҲНАТИЙ.
АСОСҲОИ БА ВУҶУД ОМАДАНИ МУНОСИБАТҲОИ
МЕҲНАТИЙ

Моддаи 15. Субъектони муносибатҳои меҳнатӣ

1. Субъектони муносибатҳои меҳнатӣ корманд ва корфармо мебошанд. Роҳбари филиал ва намояндагии шахси ҳуқуқии хориҷӣ метавонад дорои тамоми ҳуқуқ ва уҳдадориҳои корфармо аз номи шахси ҳуқуқии хориҷии мазкур бошад.

2. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ манфиати кормандон ва корфармоёнро дар доираи ваколаташон, ки бо Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, санади судӣ, ҳучҷатҳои таъсисӣ ва ё ваколатнома пешбинӣ шудааст, ҳимоя менамоянд.

Моддаи 16. Асосҳои ба вуҷуд омадани муносибатҳои меҳнатӣ

1. Муносибатҳои меҳнатӣ байни корманд ва корфармо дар асоси шартномаи меҳнатӣ ба вуҷуд меоянд, агар Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигарро муқаррар накарда бошанд.

2. Дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳучҷатҳои таъсисӣ, санадҳои корфармо, омилҳои зерин метавонанд барои бастани шартномаи меҳнатӣ асос гарданд:

- интихоб шудан ба вазифа (mansab);
- интихоб шудан дар асоси озмун ба вазифа (mansab);
- ба вазифа (mansab) таъйин ё тасдиқ шудан;
- фиристодан ба кор аз ҷониби мақомоти ваколатдор аз ҳисоби квотаи муқарраршуда ё роҳҳат;
- санади судӣ дар бораи бастани шартномаи меҳнатӣ.

Моддаи 17. Бастани шартномаи меҳнатӣ бо шахси аз хисоби квота фиристодашуда

1. Мақомоти икроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ барои бо кор таъмин намудани гурӯҳи аҳолӣ, ки санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудааст, квота муқаррар менамояд.

2. Корфармо дар доираи квотаи муқарраргардида бо шахсе, ки барои бо кор таъмин намудан фиристода шудааст, ҳангоми ба талаботи корфармо мутобиқат кардани таҳассуси ў, шартномаи меҳнатӣ мебандад.

Моддаи 18. Ҳуқуқ ва уҳдадориҳои асосии корманд

1. Корманд ҳуқуқ дорад:

- ба бастан, тағиیر додан, илова намудан ва бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо тартиб ва шартҳои пешбининамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- аз корфармо икрои шартҳои шартномаи меҳнатӣ, созишина ва шартномаҳои колективиро талаб кунад, аз ҷумла барои муҳайё намудани кори мувофиқ барои ҳатмкунандагони муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии қасбӣ ва муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи қасбӣ дар асоси квотаҳои давлатӣ, роҳхати ташкилот, бо дарҳости ташкилот, мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ ва муассисаҳои таълимӣ ба кор омадаанд, ба истиснои мансабҳои давлатӣ дар мақомоти давлатӣ, ки таъйинот ба он тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад;

- ба бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат;

- ба гирифтани иттилооти пурра ва дуруст оид ба шароити меҳнат ва ҳифзи меҳнат;

- ба саривақт ва дар ҳаҷми пурра гирифтани музди меҳнат тибқи шартҳои шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ;

- ба пардохти музди меҳнат ҳангоми бекористӣ мутобиқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- ба истироҳате, ки бо роҳи муқаррар намудани давомнокии вақти корӣ, рӯзҳои истироҳати ҳарҳафтаина, рухсатии ҳарсолаи пардохтшаванд ва пардохтнашаванд, рӯзҳои қӯтоҳи кор барои як қатор ихтисос ва корҳо таъмин карда мешавад;

- ба муттаҳидшавӣ, ба ҳуқуқи таъсис додани иттифоқи касаба ё дигар иттиҳодияҳо, инчунин аъзогӣ ба онҳо, барои муаррифӣ ва ҳимояи ҳуқуқҳои меҳнатии худ, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- ба воситаи мақомоти намояндагии худ дар гуфтушунидҳои колективона ва таҳияи лоиҳаи шартномаи колективӣ иштирок намояд, инчунин бо шартномаи колективии имзошуда шинос шавад;

- ба таҷрибаомӯзӣ (коромӯзӣ), тайёркуни касбӣ, азnavtay'erkuñi ва такмили ихтисоси худ бо тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- барои рӯёнидани ҷуброни зарари ба саломатӣ ва молу мулки ӯ расонидашуда бинобар икрои уҳдадориҳои меҳнатӣ;

- ба суғуртаи ҳатмии иҷтимоӣ ва кумакпулиҳо аз рӯи суғуртаи иҷтимоӣ дар ҳолатҳои муваққатан гум кардани қобилияти меҳнатӣ ва дигар ҳолатҳое, ки санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудаанд;

- ба кафолатҳо ва ҷубронпулиҳо, аз ҷумла ҷуброни ҳарочоти моддӣ ҳангоми кӯчидан ба ҷойи нави истиқомат вобаста ба кортибқи муқаррароти Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- ба ҳифзи ҳукуқ ва манфиатҳои қонунии худ бо ҳама воситаҳои ба қонун муҳолифатнадошта;
- ба пардохти музди баробар барои ичрои кори яхела;
- муроциат намудан барои ҳалли баҳсҳои меҳнатӣ ба комиссияи созиш ё суд;
- ба ҷойи кори таҷхизонидашуда тибқи талаботи қоидаҳои бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат;
- ба таъминоти воситаҳои муҳофизати инфиродӣ ва колективӣ, либосҳои маҳсус вобаста ба бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат мутобиқи талаботи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишинома ва шартномаҳои колективӣ;
- ба даст кашидан аз ичрои кор ҳангоми ба вучуд омадани вазъияте, ки ба ҳаёт ё саломатӣ таҳдид мекунад, бо хабар додан ба роҳбари бевосита ё намояндаи корфармо;
- ба нигоҳ доштани музди миёнаи меҳнат ҳангоми боздоштани кори ташкилот, бинобар мутобиқат надоштан ба талабот оид ба бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат;
- ба муроциат ба мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ дар бораи гузаронидани санчиши шароити бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат дар ҷойи кор, инчунин ба иштирок дар ҳайати намояндагӣ дар санчиш ва баррасии масъалаҳои ба беҳдошти шароитҳо, бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат алоқаманд;
- ба шикоят аз рӯи амали (беамалии) корфармо дар муносибатҳои меҳнатӣ;
- ба пардохти музди меҳнат мувофиқи таҳассус, мураккабии меҳнат, ҳаҷм ва сифати кори ичрошуда, инчунин шароити меҳнат;
- ба иштирок дар идоракунии ташкилот дар шаклҳои пешбининамудаи Кодекси мазкур, дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, созишинома ва шартномаҳои колективӣ;

- ба ҳалли баҳсҳои меҳнатии фардӣ ва колективӣ, аз ҷумла ба корпартой бо тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- дорои дигар ҳуқуқҳое бошад, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудаанд.

2. Корманд уҳдадор аст:

- уҳдадориҳои меҳнатиро мутобиқи шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ, санади корфармо ичро намояд; - интизоми меҳнатиро риоя кунад;
- талаботи муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат, бехатарии сӯхтор ва санитарияи истеҳсолиро дар ҷойи кор риоя кунад;
- ба молу мулки корфармо ва кормандон эҳтиёткорона муносибат намояд;
- дар бораи вазъи баамаломада, ки ба ҳаёт ва саломатии одамон, моликияти корфармо ва кормандон таҳдид мекунад, инчунин дар бораи ба вуҷуд омадани бекористӣ ба корфармо хабар дихад;
- маълумотҳои дорои сирри давлатӣ, хизматӣ, тиҷоратӣ ё сирри дигари бо қонун ҳифзшаванда, бинобар ичрои уҳдадориҳои меҳнатӣ ба ӯ маълум гардидааст, фош накунад;
- ба корфармо зарари расонидаашро дар доираи муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн намояд;
- дигар уҳдадориҳоро, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудаанд, ичро намояд.

Моддаи 19. Ҳуқуқ ва уҳдадориҳои асосии корфармо

1. Корфармо ҳуқуқ дорад:

- ба интихоби озод ҳангоми қабул ба кор, ба истиснои баъзе гурӯҳи шахсон, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои онҳо имтиёз муқаррар кардааст;

- ба бастан, тағиیر додан, илова намудан ва бекор кардани шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ бо тартиб ва шартҳои пешбининамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- ба идоракуни ташкилот ва қабули санадҳои меъёрии дохилий (локалий) дар доираи ваколатҳои худ, ки ичрои онҳо барои кормандон ҳатмист;

- бо мақсади муаррифӣ ва ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои худ, иттиҳодияҳо таъсис диҳад, ба чунин иттиҳодияҳо шомил гардад ва дар кори онҳо иштирок намояд;

- аз кормандон ичрои шартҳои шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ, қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ ва дигар санадҳои корфарморо талаб намояд;

- бо тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои хавасмандгардонӣ ва ба ҷавобгарӣ кашидани кормандон чораҳо андешад;

- ба рӯёнидани ҷуброни заар, ки корманд ҳангоми ичрои уҳдадориҳои меҳнатӣ расондааст;

- барои ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонуниаш дар соҳаи меҳнат ба суд муроҷиат намояд;

- ба корманд бо тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳлати санчишӣ муқаррар намояд;

- ба рӯёнидани ҳароҷотҳои худ ҳангоми аз тарафи корманд вайрон намудани шартҳои шартномаи таҳсил;

- дорои дигар ҳуқуқхое мебошад, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудаанд.

2. Корфармо уҳдадор аст:

- талаботи Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалии эътирофнамудаи Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ, санадҳои меъёрии дохилӣ (локалиӣ)-ро риоя намояд;

- ҳангоми қабул ба кор бо кормандон бо тартиб ва шартҳои муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон шартномаи меҳнатӣ бандад;

- талаботи муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат, бехатарии сӯхтор ва санитарию гигиениро дар ҷойи кор таъмин намояд;

- ба корманд кореро, ки шартномаи меҳнатӣ пешбинӣ намудааст, пешниҳод намояд;

- сари вақт ва дар ҳаҷми пурра ба корманд музди меҳнат ва дигар иловапулиҳоро, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ, санадҳои корфармо пешбинӣ намудаанд, пардоҳт намояд;

- кормандро бо қоидаҳои тартиботи дохилии ташкилот, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ, дигар санадҳои корфармо, ки бевосита ба кори корманд алоқаманд мебошад, шинос намояд;

- ба намояндагони кормандон иттилооти пурра ва дурустро барои пешбурди гуфтушунидҳои колективӣ, бастани созишнома ва шартномаҳои колективӣ, инчунин назорати иҷрои онҳо пешниҳод кунад;

- таклифҳои намояндагони кормандонро баррасӣ ва гуфтушунидҳои колективиро тибқи тартиби муқаррарнамудаи

Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон доир намуда, шартномаи колективӣ бандад;

- шароити меҳнати кормандонро мутобиқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ таъмин намояд;

- кормандонро бо таҷхизот, асбобҳо, ҳуҷҷатҳои техникӣ ва дигар воситаҳо, ки барои ичрои уҳдадориҳои меҳнатӣ заруранд, аз ҳисоби воситаҳои худӣ таъмин намояд;

- санадҳои мақомоти ваколатдори давлатӣ ва ҷамъиятиро дар соҳаи меҳнат ичро намояд;

- корро боздорад, агар давом ёфтани он ба амният, ҳаёт, саломатии кормандон ва дигар шахсон таҳдид намояд;

- суғуртаи ҳатмии давлатии иҷтимоии кормандонро амалий намояд;

- кормандро аз ҳодисаҳои нохуш ҳангоми ичрои уҳдадориҳои меҳнатӣ суғурта намояд;

- ба корманд тибқи тартиби пешбининамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон руҳсатиҳо диҳад;

- ҳифз ва ба бойгонии давлатӣ супоридани ҳуҷҷатҳоро, ки фаъолияти меҳнатии кормандонро тасдиқ мекунанд ва маълумот дар бораи нигоҳ доштан ва гузаронидани маблағро ба таъминоти нафақа таъмин намояд;

- дар бораи меҳнати заарнок (маҳсусан заарнок), шароитҳои хавфноки меҳнатӣ ва эҳтимолияти бемориҳои касбӣ ба корманд хабар расонад;

- оид ба рафъи хавф дар ҷойи кор ва дар равандҳои технологӣ ҷораҳо андешаид, бо назардошти пешравии илмию техникӣ ва истеҳсолӣ корҳои пешгирикунанда гузаронад;

- вакти кор, аз ҷумла изофакорӣ, меҳнати заарнок (маҳсусан заарнок), шароитҳои хавфноки меҳнат, корҳои вазнинро, ки ҳар як корманд ичро менамояд, дақиқ ба ҳисоб гирад;

- таҷрибаомӯзӣ, тайёрии касбӣ, азnavтайёркунӣ ва такмили ихтисоси кормандонро тибқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин намояд;
- зарари ба ҳаёт ва саломатии корманд ҳангоми ичрои уҳдадориҳои меҳнатӣ расидаро тибқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн намояд;
- ба таъсиси иттифоқи касаба ва дигар мақомоти намояндагии кормандон мамониат накунад;
- шахсони мансабдори мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ, намояндагони кормандон, нозирони ҷамъиятӣ оид ба ҳифзи меҳнатро барои гузаронидани санчиши ҳолати бехатарӣ, шароит ва ҳифзи меҳнат дар ташкилотҳо, риояи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин барои тафтишоти ҳодисаҳои нохуш дар истеҳсолот ва бемориҳои касбӣ bemamoniат роҳ дидҳад;
- пешбурди махзани маълумоти кормандонро таъмин намояд;
- ба барҳӯрди манфиатҳо, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ кардаанд, роҳ надидҳад;
- дигар уҳдадориҳоро, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудаанд, ичро намояд.

БОБИ 3. ШАРТНОМАИ МЕҲНАТИ

Моддаи 20. Мавзӯи шартномаи меҳнатӣ

Мавзӯи шартномаи меҳнатиро муносибатҳои меҳнатии байни корманд ва корфармо ташкил менамояд, ки мувофиқи он корманд корро (уҳдадориро) аз рӯи як касб, якчанд касби муайян, ихтисос ё вазифа (mansab) бо дараҷаҳои даҳлдор, бо риояи тартиботи дохилии меҳнат ичро менамояд ва корфармо шароити меҳнатро муҳайё намуда, ба корманд сари вакт ва пурра музди

меҳнат ва дигар пардохтҳоеро, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии хуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ, созиши тарафҳо муайян намудаанд, таъмин менамояд.

Моддаи 21. Тарафҳои шартномаи меҳнатӣ

1. Тарафҳои шартномаи меҳнатӣ корманд ва корфармо мебошанд.

2. Шаҳрванде, ки ба синни понздаҳ расидааст, метавонад ҳамчун корманд тарафи шартномаи меҳнатӣ бошад.

3. Дар ҳолати истисно бо таълимгирандагоне, ки ба синни чордаҳ расидаанд, инчунин таълимгирандагоне, ки ба синни чордаҳ нарасидаанд ва дар театрҳо, ташкилотҳои бандарории кино, консертҳо, сиркҳо ва дигар ташкилотҳои эҷодӣ бе зарар расонидан ба саломатӣ ва инкишофи маънавиашон иштирок менамоянд, бо мувофиқаи падар ё модар ва дигар шахсони тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон онҳоро ивазкунанд ба ҳалалдор кардани раванди таълим метавонанд шартномаи меҳнатӣ банданд.

4. Шахсони зерин метавонанд ҳамчун корфармо, тарафи шартномаи меҳнатӣ бошанд:

- мақомоти даҳлдори ҳокимияти давлатӣ, ташкилотҳо, намояндагӣ ва филиалҳои онҳо;

- шаҳси воқеӣ, ки тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба сифати соҳибкори инфиродӣ ва ё ба сифати корфармо ҳамчун истифодабарандай меҳнати шахсони дигар ба қайд гирифта шудааст.

Моддаи 22. Озодона бастани шартномаи меҳнатӣ

1. Тарафҳо ҳангоми бастани шартномаи меҳнатӣ озод ва дорои хуқуқҳои баробар мебошанд.

2. Маҷбур намудан барои бастани шартномаи меҳнатӣ мумкин нест, ба гайр аз ҳолатҳое, ки Кодекси мазкур, дигар

санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ё уҳдадориҳои ихтиёран қабулнамудаи корфармо бастани шартномаро пешбинӣ мекунанд.

3. Беасос рад кардан аз бастани шартномаи меҳнатӣ бо шахсоне, ки аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ аз ҳисоби квота, роҳҳат ва брон ба кор фиристода шудаанд, инчунин дар дигар ҳолатҳое, ки бевосита дар Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар гардидаанд, манъ мебошад.

4. Рад кардани бастани шартномаи меҳнатӣ бо корманде, ки барои кор тибқи тартиби гузариш аз дигар ташкилот бо мувофиқаи роҳбарони ташкилотҳо даъват шудааст, мумкин нест.

5. Бо талаби корманд ва ё мақомоти манфиатдор корфармо уҳдадор аст, дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба онҳо дар бораи сабабҳои рад карда шудани қабул ба кор ба таври хаттӣ иттилоъ дихад.

6. Пеш аз бастани шартномаи меҳнатӣ дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мумкин аст шартҳои иловагӣ гузошта шаванд (гузаштан аз озмун, интихоб шудан ба вазифа (mansab)).

Моддаи 23. Кафолатҳо ҳангоми қабул ба кор

1. Файриқонунӣ ба кор қабул накардан манъ аст. Беасос рад кардан аз қабул ба кор, ки талаботи қисми 1 моддаи 7 Кодекси мазкуро вайрон мекунад, инчунин ба кор қабул накардани шахсони зерин ғайриқонунӣ ҳисобида мешавад:

- шахсоне, ки аз тарафи корфармо ба кор даъват шудаанд;
- шахсоне, ки корфармо мутобиқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон уҳдадор аст, бо онҳо шартномаи меҳнатӣ бандад (маъюbon ва шахсони синнашон аз ҳаждаҳ хурд, ки аз ҳисоби квотаи муқарраргардида ба кор

фиристода шудаанд, занони ҳомила ва заноне, ки қӯдакони то сесола доранд, бо сабаби ҳомила ва ё қӯдак доштани онҳо).

2. Ҳангоми рад кардан аз қабул ба кор корфармо уҳдадор аст, бо талаби корманд дар муҳлати 3 рӯзи корӣ ба таври хаттӣ, бо имзои шахси мансабдоре, ки ҳуқуқи ба кор қабул карданро дорад, бо нишон додани сабаби асосноки рад кардани қабул ба кор ҷавоб диҳад. Дар ҳусуси чунин радкунӣ ба суд шикоят кардан мумкин аст.

Моддаи 24. Мазмуни шартномаи меҳнатӣ

1. Мазмуни шартномаи меҳнатиро созиши тарафҳо, муқаррароти Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла созишномаи генералиӣ, соҳавӣ, шартномаҳои колективӣ муайян мекунанд.

2. Дар матни шартномаи меҳнатӣ бояд нишон дода шаванд:

- ном ва сурогаи корфармо, ки шахси ҳуқуқӣ мебошад;
- насаб, ном ва номи падар, рақам ва ҷойи дода шудани ҳуҷҷати тасдиқунандаи шахсият, сурогаи ҷойи истиқомати доимӣ ва рақами мушаҳхаси андозсупоранда;
- насаб, ном ва номи падар, рақам ва ҷойи дода шудани ҳуҷҷати тасдиқунандаи шахсият, сурогаи ҷойи истиқомати доимӣ ва рақами мушаҳхаси андозсупоранда, агар корфармо шахси воқеӣ бошад;
- ҷойи кор (ташкилот ва ё воҳиди муайян);
- вазифаи (mansabi) ишғолнамудаи корманд;
- ҳусусияти шароити меҳнат, кафолат ва имтиёзҳо, агар кори иҷрошаванда ба корҳои вазнин ва ё дар шароити заарнок ё ҳатарнок мансуб бошад;
- санаи оғози кор;
- муҳлати шартномаи меҳнатӣ;
- низом ва речай вақти корӣ;
- вақти истироҳат ва давомнокии рухсатии меҳнатии ҳарсолаи корманд;

- андозаи музди меҳнат ва дигар шартҳои пардохти музди меҳнат;

- ҳуқуқу уҳдадориҳои корфармо;

- ҳуқуқу уҳдадориҳои корманд;

- тартиби тағийир додан ва қатъ намудани шартномаи меҳнатӣ;

- кафолат, ҷубронпулиҳо ва тартиби пардохти онҳо;

- шартҳои суғуртакунонӣ;

- ҷавобгарии тарафҳо;

- санаи бастан ва рақами тартибии шартномаи меҳнатӣ.

3. Бо розигии тарафҳо дар шартномаи меҳнати метавонанд дигар шартҳое, ки ба Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳолифат намекунанд, пешбинӣ карда шаванд.

4. Шартҳои шартномаи меҳнатӣ танҳо бо розигии тарафҳо дар шакли хаттӣ тағийир дода мешаванд.

5. Ҳангоми иваз шудани ном, сурога ва ҷойи истиқомат, тарафҳо метавонанд ба шартномаи меҳнатӣ тағйироти даҳлдор ворид намоянд, ки онҳо асос барои тағийир ёфтани дигар шартҳои шартнома намегарданд.

6. Ҳангоми бастани шартномаи меҳнатии муҳлатнок, дар он муҳлати амал ва ҳолатҳое (сабабҳое) нишон дода мешаванд, ки барои бастани чунин шартнома асос шудаанд.

7. Ҳангоми бастани шартномаи меҳнатӣ паст кардани сатҳи ҳуқуқ ва кафолатҳои меҳнатии кормандонро, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудаанд, манъ аст.

Моддаи 25. Муҳлати шартномаи меҳнатӣ

1. Шартномаи меҳнатӣ ба муҳлати зерин баста мешавад:

- ба муҳлати номуайян;

- ба муҳлати муайян - на камтар аз як сол, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи сарҳатҳои сеюм, чорум ва панҷуми ҳамин қисм;

- барои ичрои уҳдадориҳои корманди ҳозирнабуда, ки мутобиқи Кодекси мазкур ҷойи кораш нигоҳ дошта мешавад;

- ба муҳлати ичрои кори муайян;

- барои ичрои корҳои мавсими.

2. Агар дар шартномаи меҳнатӣ муҳлати амали он нишон дода нашуда бошад, шартнома ба муҳлати номуайян басташуда ҳисоб мёбад ва он бе розигии корманд аз нав барои муҳлати муайян баста намешавад.

3. Баъд аз ба итном расидани муҳлати шартномаи меҳнатӣ ҳангоми такроран бастани он бо корманде, ки уҳдадориҳои меҳнатиашро дар асоси шартномаи меҳнатии муайяни на камтар аз як сол басташуда ичро менамояд, чунин шартнома ба муҳлати номуайян басташуда ҳисобида мешавад, агар тарафҳо дигар шартномаи меҳнатии мудлатнокро ба расмият надароранд.

4. Шартномаи меҳнатӣ барои ичрои корҳои мавсими дар ҳолатҳое баста мешавад, ки вобаста ба шароити табиию иқлими кор метавонад дар давраи муайян (мавсим), на бештар аз шаш моҳ анҷом дода шавад.

5. Шартномаи меҳнатӣ ба муҳлати муайян дар ҳолатҳое баста мешавад, ки агар бо назардошли ҳусусияти кор ва ё шароити ичрои он ва ё манфиати корманд, инчунин дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон бастани шартнома барои муҳлати номуайян имконнопазир бошад.

6. Бастани шартномаи меҳнатӣ ба муҳлати муайян бо мақсади даст кашидан аз додани кафолат ва ҷубронҳое, ки барои кормандони шартномаи меҳнатии ба муҳлати номуайян басташуда пешбинӣ шудаанд, манъ аст.

7. Агар яке аз тарафҳо баъд аз ба охир расидани муҳлати амали шартномаи меҳнатӣ дар давоми рӯзи охирини кор (bast)

қатъ намудани муносибатҳои меҳнатиро талаб накунад, шартнома ба муҳлати номуайян басташуда ҳисоб карда мешавад.

8. Шартномаи меҳнатӣ бо шахсони мансабдори мақомоти икроияи корфармо - шахси ҳуқуқӣ ба муҳлати муқаррарнамудаи ҳуҷҷатҳои таъсисии ташкилот ё созишномаи тарафҳо баста мешавад ва ба чунин шартнома муқаррароти қисми 2 моддаи мазкур татбиқ намегардад.

Моддаи 26. Бастани шартномаи меҳнатӣ ва ба расмиятдарории он

1. Шартномаи меҳнатӣ дар шакли хаттӣ баста шуда, дар ду нусха тартиб дода мешавад ва аз ҷониби тарафҳо имзо карда мешавад. Як нусхай шартномаи меҳнатӣ ба корманд дода шуда, нусхай дигарро корфармо маҳфуз медорад.

2. Ворид намудани тағириу иловаҳо ба шартномаи меҳнатӣ, аз ҷумла ҳангоми гузаронидан ба кори дигар аз ҷониби тарафҳо дар шакли хаттӣ бо тартиби пешбининамудаи қисми 1 моддаи мазкур амалий карда мешавад. Пешниҳоди тағиир додани шартҳои шартномаи меҳнатӣ аз ҷониби яке аз тарафҳои шартномаи меҳнатӣ дар шакли хаттӣ дода мешавад ва он аз ҷониби тарафи дигар дар муҳлати то ҳафт рӯзи тақвимӣ аз рӯзи дода шудан баррасӣ карда мешавад.

3. Шартномаи меҳнатӣ бо шахсони мансабдори мақомоти икроияи ташкилот аз ҷониби соҳибмулки ташкилот ва ё шахси ваколатдори ў бо тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳуҷҷатҳои таъсисии ташкилот баста мешавад.

4. Ҳангоми ба кор доҳил шудан ҳуҷҷатҳои зерин пешниҳод карда мешаванд:

- шиноснома ё дигар ҳуҷҷати тасдиқунандаи шахсият (шаходатномаи таваллуд барои шахсоне, ки ба синни шонздаҳ нарасидаанд);

- дафтарчай меҳнатӣ ё дигар ҳуҷҷати тасдиқунандай фаъолияти меҳнатӣ (ба гайр аз ҳолатҳои бори аввал ба кор дохил гардидан);

- гувоҳномаи иқомат ва ё шаҳодатномаи шахси бешаҳрванд (барои шаҳрванди хориҷӣ ва шахси бешаҳрванд, ки дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон доимӣ истиқомат мекунад), ё шаҳодатномаи шахси гуреза;

- ҳуҷҷатҳо дар бораи таҳсилот, дониши маҳсус, дараҷа, ихтисос ё қасб барои бастани шартномаи меҳнатӣ дар корҳое, ки тибқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дониш, малака ва маҳорати даҳлдор зарур мебошанд;

- барои уҳдадорони ҳарбӣ - билети ҳарбӣ ё шаҳодатномаи бақайдгириӣ;

- ҳуҷҷати аз муоинаи тиббии пешакӣ гузаштан (барои шахсоне, ки тибқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон уҳдадоранд аз чунин муоина гузаранд);

- нусҳаи гувоҳнома дар бораи додани рақами мушаҳҳаси андозсупоранд ва шаҳодатномаи сӯғуртаи ҳатмии нафақавӣ;

- маълумотнома оид ба доштан ва ё надоштани доги судӣ ҳангоми бастани шартномаи меҳнатӣ дар корҳое, ки тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳоди чунин маълумот зарур аст.

5. Корфармо ҳуқуқ надорад, аз шахси ба кор қабулшаванда дигар ҳуҷҷатро талаб кунад, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

6. Ба кор қабул намудан дар асоси аризаи корманд ва бо санади корфармо ё шахси ваколатдори ӯ ба расмият дароварда мешавад. Санади мазкур ба корманд бо гузоштани имзо дар давоми на дертар аз 3 рӯзи корӣ эълон карда мешавад. Ба кор қабул намудани кормандоне (кормандони хонагӣ ва хонакорон), ки дар назди шахсони воқеӣ кор мекунанд, тавассути бастани

шартномаи меҳнатӣ, ки намунааш аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ тасдиқ мегардад, ба расмият дароварда мешавад.

7. Ҳангоми ба кор қабул намудан корфармо уҳдадор аст, ки кормандро бо қоидаҳои тартиботи дохилии ташкилот, дигар санадҳои меъёрии ба (вазифаҳои меҳнатии) корманд даҳлдошта, шинос намояд.

8. Амали шартномаи меҳнатӣ аз рӯзи оғози воқеии кор сар мешавад, агар дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад.

9. Агар шартномаи меҳнатӣ бо гуноҳи корфармо баста нашуда ва ё ба расмият дароварда нашуда бошад, вале корманд ба кор шурӯъ карда бошад, дар ин ҳолат муносибатҳои меҳнатӣ аз рӯзи воқеан ба кор шурӯъ намудани корманд ба вучудомада ҳисобида мешаванд.

Моддаи 27. Маҳдудияти якҷоя кор кардани хешовандони наздик

1. Дар як ташкилоти давлатӣ (воҳидҳои сохторӣ) ба вазифаи роҳбар, сармуҳосиб (муовинони ў) ва хазинадор якҷоя кор кардани шахсоне, ки байни худ алоқаи хешутаборӣ (падару модар, зану шавҳар, бародарон, хоҳарон, писарон, духтарон, ҳамчунин бародарону хоҳарони падару модар, фарзандони зану шавҳар) дошта бошанд ва агар кори онҳо ба итоату назорати бевоситай ҳамдигарӣ алоқаманд бошад, манъ карда мешавад, агар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигарро муқаррар накарда бошад.

2. Маҳдудиятҳое, ки дар қисми 1 моддаи мазкур пешбинӣ шудаанд, метавонанд бо қарори соҳибмулк ё шахси ваколатдори ў дар ташкилотҳои ғайридавлатӣ низ муқаррар карда шаванд.

Моддаи 28. Санчиш ҳангоми қабул ба кор

1. Шартномаи меҳнатӣ метавонад бо санчиши пешакӣ баста шавад. Санчиш бо созиши тарафҳо муқаррар гардида, ба ғайр аз ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, наметавонад аз се моҳ бештар бошад.

2. Дар давраи санчиш ба корманд меъёрои Кодекси мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартҳои шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ татбиқ мегарданд.

3. Ҳангоми ба кор қабул намудан санчиш ба шахсони зерин муқаррар карда намешавад:

- шахсоне, ки синнашон ба 18 нарасидааст;

- мутахассисони ҷавон, ки на дертар аз як сол баъд аз хатми муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи қасбӣ, муассисаҳои таълимии таҳсилоти маҳсус ё муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии қасбӣ аз рӯи ихтисос маротибаи аввал тибқи роҳҳат ба кор қабул карда мешаванд;

- шахсоне, ки тибқи озмун барои ишғоли вазифаҳои (mansabi) даҳлдор ба кор қабул карда мешаванд;

- ҳангоми гузаронидан ба кор ба маҳалли дигар, гузаронидан ба кор ба ташкилоти дигар;

- ба маъюбон дар сурати доштани тавсияҳои меҳнатӣ, ки аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ дода шудаанд.

4. Давраи муваққатан гум кардани қобилияти корӣ ва дигар давраҳое, ки корманд бо сабабҳои узрнок ба кор ҳозир набуд ба ҳисоби муҳлати санчиш дохил намегардад.

5. Гузаштани санчиш бояд дар шартномаи меҳнатӣ қайд карда шавад. Дар сурати мавҷуд набудани чунин қайд, корманд бе санчиши пешакӣ ба кор қабулшуда ҳисоб меёбад.

6. Агар то ба охир расидани муҳлати санчиш корфармо кормандро ба вазифаи (mansabi) баланд таъйин намояд, корманд аз санчиш гузашташуда ҳисоб меёбад.

7. Агар баъд аз гузаштани муҳлати санчиш тарафҳо дар бораи қатъи шартномаи меҳнатӣ изҳор накунанд, амали шартнома идома меёбад ва қатъи минбаъдаи он дар асосҳои умумӣ мувофиқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳ дода мешавад.

8. Ҳангоми манғӣ будани натиҷаи кори корманд дар давраи санчиш корфармо ҳуқуқ дорад на барвақтар аз ҳафт рӯзи ба охир расидани давраи санчиш бо нишон додани сабабҳое, ки барои аз санчиш нагузаштани корманд асос шудаанд, ўро ҳаттӣ огоҳ намуда, шартномаи меҳнатиро бо корманд қатъ намояд.

Моддаи 29. Шартномаи шогирдӣ

1. Корфармо ҳуқуқ дорад ба шахсоне, ки кор мечӯянд, барои муҳлати дар шартнома муқарраргардида оид ба таълими касбӣ шартномаи шогирдӣ бандад. Шартномаи шогирдӣ бо мақсади омӯхтани ихтисоси ибтидой доир ба соҳаи ташкилот баста мешавад.

2. Баъд аз ба итмом расидани муҳлати шартнома бо шахсоне, ки омӯзишро хатм намудаанд, шартномаи меҳнатӣ баста мешавад.

3. Музди меҳнат ҳангоми омӯзиш тибқи шартнома муқаррар карда мешавад.

4. Тартиби бастани шартномаи шогирдиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 30. Гузаронидан ба кори дигари доимӣ

1. Ба кори дигари доимӣ гузаронидан (тағиیر ёфтани вазифаи меҳнатии корманд), супоридани кор аз рӯи ихтисоси дигар, таҳассус ва вазифаи дигар танҳо бо розигии корманд мумкин аст.

2. Супоридани коре, ки ҳангоми ичрои он шароити меҳнати дар созиши тарафҳо муайяншуда моҳиятан тағиир меёбад ва бо сабабҳои асоснокгардидаи истеҳсолӣ, ташкилий, технологӣ ва

иқтисодӣ алоқаманд намебошанд, низ ба дигар кор гузаронидан ҳисоб мешавад ва розигии кормандро талаб меқунад.

3. Барои дар худи ҳамон ташкилот ба кори дигар гузаронидан, ба дигар ташкилот гузаронидан ва ё ба маҳалли дигар, инчунин якҷоя бо ташкилот гузаронидан, бояд ба таври ҳаттӣ розигии корманд гирифта шавад.

4. Дар худи ҳамон ташкилот ба ҷойи кори дигар гузаронидан, ба бахши таркибии ҳамон маҳал гузаронидан, дар доираи таҳассус, дараҷаи ихтинос ё вазифа (мансад) ва дигар дастгоҳ ё таҷҳизот кор супоридан, ки аз шарти шартномаи меҳнатӣ бармеояд ва дар айни замон шароити меҳнат моҳиятан тағиیر намеёбад, ба кори дигар гузаронидан ба ҳисоб нарафта, розигии корманд гирифта намешавад. Корфармо ҳуқуқ надорад кормандро ба коре, ки ба вазъи саломатиаш мувофиқ нест, гузаронад.

5. Ҷойивазкуни (ротатсия) кадрҳои роҳбарikuнанда дар мақомоти давлатӣ ба кори дигар гузаронидан ҳисобида нашуда, бо мақсади истифодаи самараноки маҳорати касбии онҳо, пешгирии зуҳуроти коррупсионӣ ва барҳӯрди манфиатҳо тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода мешавад.

6. Агар давом додани кор аз рӯи уҳдадории меҳнатӣ, ки дар шартномаи меҳнатӣ муқаррар гардидааст, бо сабабҳои объективӣ, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст, имконнозазир бошад, корфармо уҳдадор аст, ба корманд кори дигареро, ки дар ташкилот мавҷуд аст, пешниҳод намояд. Ҳангоми аз тарафи корманд рад гардидани пешниҳоди гузариш ба кори дигар амали шартномаи меҳнатӣ метавонад дар асосҳои умумӣ мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон қатъ гардад.

Моддаи 31. Тағийир ёфтани шароити меҳнат

1. Корфармо ҳуқук дорад шароити меҳнатро тағийир диҳад, агар чунин тағийирот дар технология ва ташкили истеҳсолии меҳнат пешакӣ муқаррар шуда бошад.

2. Бо шартномаҳои колективӣ мумкин аст машварати пешакӣ бо намояндагони кормандон оид ба тағийирёбии шароити меҳнат барои гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон пешбинӣ карда шавад.

3. Корфармо уҳдадор аст кормандонро оид ба дар оянда тағийирёбии шароити меҳнат на дертар аз ду моҳ огоҳ созад. Агар корманд дар шароити нави меҳнат ба идомаи кор розӣ набошад, пас шартномаи меҳнатӣ метавонад қатъ карда шуда, ба ӯ барои аз кор рафтан ба андозаи на камтар аз ду маоши миёнаи моҳона қумакпулий пардоҳт карда шавад. Корманд ҳуқук дорад дар бораи аз ҷониби корфармо тағийир додани шароити меҳнат ба суд муроҷиат кунад. Ҳангоми баррасии баҳс корфармо уҳдадор аст, исбот намояд, ки нигоҳ доштани шароити пештари миёнанӣ мөмнинаст, шароити меҳнати кормандонро тағийир диҳад.

4. Дар мавридиҳое, ки тағийирот дар истеҳсолот, меҳнат ва ҳаҷми кор боиси ба таври оммавӣ аз кор озод гардиданӣ кормандон мегардад, корфармо бо мақсади нигоҳ доштани ҷойи корӣ ҳуқук дорад, бо розигии намояндагони кормандон, бе риояи муҳлати огоҳонӣ, ки қисми З моддаи мазкур пешбинӣ намудааст, шароити меҳнати кормандонро тағийир диҳад.

Моддаи 32. Мувакқатан ба кори дигар гузаронидан ҳангоми бекористӣ

1. Ҳангоми бекористӣ кормандон бо назардошти ихтисос ва дараҷаи қасбашон дар худи ҳамон ташкилот дар тамоми давраи бекористӣ ба кори дигар ва бо розигии онҳо ба ташкилоти дигар, вале дар ҳамон маҳал ба муҳлати то як моҳ гузаронида мешаванд, агар дар шартномаи колективӣ муҳлати дигар муқаррар нашуда бошад.

2. Ҳангоми гузаронидан ба кори каммузӣ дар натиҷаи бекористӣ музди меҳнати корманд дар ҳаҷми на камтар аз маблағи миёнаи моҳона (маош) дода мешавад.

3. Ҳангоми ради намудани корманд аз давом додани кор вобаста ба тағиیر ёфтани шароити меҳнат шартномаи меҳнатӣ бо корманд бо асосҳои умумӣ мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон қатъ карда мешавад.

Моддаи 33. Муваққатан боздоштани истеҳсолот (кор)

1. Агар ташкилот душвориҳои дорои хусусиятҳои истеҳсолӣ, иқтисодӣ, технологӣ ё ташкилиро пешбинӣ намояд, дар ин ҳолат корфармо метавонад бо розигии намояндагони кормандон кори воҳидҳои (сехҳо, участкаҳо, бригадаҳо) алоҳидаро бе гузаронидани ихтизори шумора ё штати кормандон муваққатан боздорад.

2. Муваққатан боздоштани ташкилот ҳамчун бекористӣ бе гуноҳи кормандон ҳисобида мешавад ва дар сурати имконнапазир будани гузаронидани кормандон ба кори дигар ба онҳо ба андозаи маоши моҳона музд дода мешавад.

3. Муваққатан боздоштани кор бе додани музди бекористӣ манъ карда мешавад, агар корфармо барои ба кори дигар гузаронидани кормандон имконият надошта бошад.

Моддаи 34. Маҳдуд кардани гузаронидан ба корҳои ғайритахассусӣ

Дар вақти бекористӣ ва ҳолатҳои муваққатан иваз намудани корманди ҳозирнабуда, кормандони ихтиноснокро бе розигии онҳо ба корҳои ғайритахассусӣ гузаронидан мумкин нест.

Моддаи 35. Муваққатан ба кори дигар гузаронидан бинобар зарурати истеҳсолӣ (корӣ)

1. Бинобар зарурати истеҳсолӣ (корӣ) кормандро бе розигии ӯ ба муҳлати то як моҳ муваққатан ба кори дигар гузаронидан

мумкин аст. Дар ин ҳолат кормандро ба коре, ки ба вазъи саломатии ӯ мувофиқ намебошад, мувакқатан ба кори дигар гузаронидан мумкин нест. Дар давраи мувакқатан ба кори дигар гузаронидан ба корманд аз рӯи кори иҷроқардааш, вале на камтар аз маоши миёнаи пештарааш музд дода мешавад.

2. Дар ҳолатҳои зарурати истеҳсолӣ (корӣ) муҳлати ниҳоии мувакқатан ба кори дигар гузаронидан, инчунин андозаи мушаххаси музди меҳнат дар шартномаи колективӣ муқаррар карда мешавад, агар шартнома баста нашуда бошад, онро корфармо баъд аз машварат бо намояндагони кормандон муайян менамояд.

Моддаи 36. Мувакқатан ба кори дигар гузаронидан бо хоҳиши корманд

1. Хоҳиши корманд дар бораи мувакқатан ба кори дигар гузаронидан бояд аз ҷониби корфармо қонеъ гардонда шавад, агар ин хоҳиш сабабҳои узрнок дошта, чунин кор дар ташкилот мавҷуд бошад.

2. Номгӯйи сабабҳои узрнок барои мувакқатан ба кори дигар гузаронидан ва тартиби пардоҳти музди меҳнат ҳангоми мувакқатан ба кори дигар гузаронидани кормандро Кодекси мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ, агар онҳо баста нашуда бошанд, корфармо баъд аз машварат бо намояндагони кормандон ва розигии тарафҳо муайян менамояд.

Моддаи 37. Уҳдадории корфармо оид ба пешгирии аз кор озодкунии оммавии кормандон

Ҳангоми таҳдид кардани ҳавфи аз кор озодкунии оммавии кормандон корфармо уҳдадор аст, бо розигии намояндагони кормандон ва мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ ҷораҳои маҳсусе, ки корҳои зеринро пешбинӣ менамоянд, ба роҳ монад:

- маҳдуд ё муваққатан қатъ кардани қабули кормандони нав, озод кардани онҳое, ки дар ду (якчанд) чой кор мекунанд;
- маҳдуд намудани икрои корҳои зиёда аз вақти муқаррарӣ;
- тағиیر додани шароити меҳнат тибқи қисми 4 моддаи 31 Кодекси мазкур;
- муваққатан боздоштани истеҳсолот (кор) тибқи моддаи 33 Кодекси мазкур;
- давра ба давра озод кардани кормандон;
- андешидани дигар чорабиниҳо, агар онҳоро созишнома ва шартномаҳои колективӣ пешбинӣ карда бошанд.

Моддаи 38. Муносибатҳои меҳнатӣ ҳангоми иваз шудани соҳибмулк ва ё азnavташкилдиҳии ташкилот

1. Ҳангоми иваз шудани соҳибмулк ва ё азnavташкилдиҳии (муттаҳид, ҳамроҳ, тақсим, чудо кардан, табдил додан) ташкилот муносибатҳои меҳнатӣ бо розигии корманд давом мекунад. Дар ин маврид бо ташабbusи корфармо қатъ кардани шартномаи меҳнатӣ танҳо дар асосҳои пешбининамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо риояи ҳатмии кафолатҳои муқарраргардида мумкин аст.

2. Соҳибмулки нав дар давоми шаш моҳи пайдо кардани ҳуқуқи моликият ҳуқуқ дорад шартномаҳои меҳнатии соҳибмулки пештараро бо роҳбарони ташкилот ва кормандон, ки вазифаҳои умумии идоракуниро дар ташкилот икро мекунанд, аз нав бандад ё бекор кунад. Аз тобеияти як мақомот ба тобеияти мақомоти дигар гузаронидани ташкилот амали шартномаи меҳнатиро қатъ карда наметавонад.

Моддаи 39. Қатъ шудани шартномаи меҳнатӣ

1. Шартномаи меҳнатӣ дар ҳолатҳои зерин қатъ шуда метавонад:

- бо созиши тарафҳо;
- бо ташабbusи корманд;

- бо ташаббуси корфармо;
- бо гузаштани муҳлат;
- бо ҳолатҳои ба иродай тарафҳо вобастанабуда;
- гузаштани корманд ба кори (вазифаи) интихобӣ ё таъйин намудани ӯ ба вазифае (mansab), ки имконияти давом додани муносибатҳои меҳнатиро истисно менамояд, ба гайр аз ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

2. Қатъ шудани шартномаи меҳнатӣ бо санади корфармо, ба истиснои қатъ шудани шартномаи меҳнатӣ бинобар вафот кардан ё аз тарафи суд фавтида эълоншуда ё бедарак ғоибшуда эътироф гардидани корфармо - шахси воқеӣ, кормандони хонагӣ ва хонакорон ба расмият дароварда мешавад.

Моддаи 40. Қатъ шудани шартномаи меҳнатӣ бо созиши тарафҳо

1. Шартномаи меҳнатӣ бо созиши тарафҳо метавонад ҳар вақт қатъ карда шавад.

2. Тарафи шартномаи меҳнатӣ, ки хоҳиши қатъ кардани шартномаи меҳнатиро бо созиши тарафҳо изҳор намудааст, ба тарафи дигари шартномаи меҳнатӣ огоҳинома мефиристад. Тарафе, ки огоҳиномаро гирифтааст, уҳдадор аст дар муҳлати 3 рӯзи корӣ дар хусуси қарори қабулнамудааш ба таври хаттӣ тарафи дигарро хабардор намояд.

3. Рӯзи қатъ кардани шартномаи меҳнатӣ бо созиши тарафҳо бо розигии корманд ва корфармо муайян карда мешавад.

4. Бо мувофиқа бо корманд дар шартномаи меҳнатӣ ҳуқуқи корфармо барои қатъ намудани шартномаи меҳнатӣ бе риоя намудани талаботи муқаррарнамудаи қисми 2 моддаи мазкур бо пардоҳти ҷубронпӯлӣ ба андозаи на камтар аз музди миёнаи меҳнати солонаи корманд пешбинӣ шуда метавонад.

Моддаи 41. Бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusi корманд

1. Корманд ҳуқуқ дорад ду ҳафта пештар корфарморо ба таври хаттӣ огоҳ намуда, шартномаи меҳнатиро, ки ба муҳлати номуайян баста шудааст, бекор кунад.

2. Баъд аз гузаштани муҳлати огоҳӣ корманд ҳуқуқ дорад корро қатъ намояд, корфармо бошад, уҳдадор аст ба корманд дафтарчай меҳнатиашро фавран тибқи қисми 5 моддаи 52 Кодекси мазкур супорида, бо ӯ ҳисобӣ кунад.

3. Бо ҳоҳиши корманд ва розигии корфармо шартномаи меҳнатӣ то ба итном расидани муҳлати огоҳӣ метавонад бекор карда шавад. Дар ҳолате, ки аризai корманд дар бораи бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо имконнопазирии давом додани кор вобаста аст, корфармо бояд шартномаи меҳнатиро дар муҳлати ҳоҳишкардаи корманд бекор кунад.

4. Дар давоми муҳлати огоҳӣ корманд ҳуқуқ дорад аризai ҳудро дар бораи бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бозпас гирад, агар ба ҷойи кори ӯ ба таври гузаронидан, корманди дигар даъват нашуда бошад.

5. Шартномаи муҳлатноки меҳнатӣ бо талаби корманд дар ҳолатҳои беморӣ ё маъюб шудани ӯ, ки барои аз рӯи шартномаи меҳнатӣ ичро намудани кор ҳалал мерасонад, аз ҷониби корфармо вайрон кардани муқаррароти Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ё шартномаи меҳнатӣ, инчунин бо дигар сабабҳои узрнок бекор карда мешавад.

6. Корманд ҳуқуқ дорад дар ҳолатҳое, ки ҳангоми бастани шартнома корфармо дар бораи шароити меҳнат дар ҷойи кор ба ӯ маълумоти нодуруст додааст ё уҳдадориашро оид ба таъмини ҳифзи меҳнат ва бехатарии меҳнат дар ҷойи кор вайрон кардааст, шартномаи меҳнатиро бе пешакӣ огоҳ намудани корфармо бекор кунад.

7. Яктарафа бекор кардани шартномаи меҳнатӣ аз тарафи корманд ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи моддаи мазкур манъ аст.

Моддаи 42. Бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо ташаббуси корфармо

1. Шартномаи меҳнатӣ бо ташаббуси корфармо метавонад бо асосҳои зерин бекор карда шавад:

- барҳам хӯрдани ташкилот ё қатъ гардидани фаъолияти корфармо - шахси воқеӣ ва ё ихтисор шудани шумора ё воҳиди кории кормандон;

- қатъ намудани шартномаи меҳнатӣ бинобар иваз шудани соҳибмулк, ҳангоми ошкор гардидани номувофиқатии корманд ба вазифаи (mansabi) ишғолкардааш ё кори ичро мекардааш дар натиҷаи нокифоягии ихтисос ё вазъи саломатиаш, ки барои давом додани ҳамин кор ҳалал мерасонад, агар ин номувофиқатии корманд дар натиҷаи аттестатсия ва ё дар асоси хуносай тиббӣ тасдиқ шуда бошад;

- бе сабабҳои узрнок уҳдадориҳои меҳнатиро, ки шартномаи меҳнатӣ ё қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ ба зиммаи корманд гузоштааст, мунтазам ичро накарданӣ ў, агар ба корманд пештар чораҳои ҷазои интизомӣ татбиқ шуда бошанд;

- бе сабабҳои узрнок ба кор ҳозир нашудан, аз ҷумла дар давоми рӯзи корӣ зиёда аз 3 соат набудан дар ҷойи кор;

- ҳозир нашудан ба кор дар давоми бештар аз ҷор мөҳи бефосила дар натиҷаи корношоямии муваққатӣ, бе ҳисоб кардани рӯҳсатии давраи ҳомиладорӣ ва таваллуд, агар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳлати аз ин зиёдтари нигоҳ доштани ҷойи корро (вазифаро) ҳангоми бемории муайян муқаррар накарда бошад. Ба кормандоне, ки бо сабаби осеби меҳнатӣ ё бемории қасбӣ қобилияти меҳнатиашонро гум кардаанд, то барқарор шудани қобилияти меҳнатӣ ё муқаррар гардидани маъюбӣ ҷойи кор (вазифа) нигоҳ дошта мешавад;

- дар ҳолати масти бар асари истеъмоли машрубoti спиртӣ, воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ё моддаҳои дигари мадҳушкунанда ҳозир шудан ба кор;
- ба қувваи қонунӣ даромадани қарори мақомоти дахлдори давлатӣ оид ба дуздии молу мулк ва дигар кирдорҳое, ки давом додани корро истиисно менамоянд;
- аз тарафи корманд содир намудани ҳукуқвайронкуниҳои дорои хусусияти коррупсионӣ, ки дар асоси санади судӣ имконияти минбаъд давом додани корро истиисно менамоянд;
- аз тарафи корманд давом додани иштирок дар корпартой баъд аз ба маълумоти ӯ расонидани қарори суд дар хусуси ғайриқонунӣ эътироф намудани корпартой ва ё манъи корпартой;
- қатъ гардидани иҷозати корманд ба сирри давлатӣ дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- аз тарафи роҳбари мақомоти иҷроияи корфармо, муовини ӯ ва ё роҳбари сохтори корфармо вайрон намудани уҳдадориҳои меҳнатӣ, ки боиси расонидани зарари моддӣ ба корфармо гардидааст;
- ради кардани аз муоинаи тиббӣ гузаштан барои муқаррар намудани воқеияти дар ҳолати масти бар асари истеъмоли машрубoti спиртӣ, воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ё моддаҳои дигари мадҳушкунанда қарор доштан;
- аз тарафи корманд вайрон намудани қоидаҳои ҳифзи меҳнат ё бехатарӣ аз сӯхтор ва ё ҳаракат дар нақлиёт, ки боиси оқибатҳои вазнин, аз ҷумла ҷароҳат ва садама гардидаанд ё метавонад гарданд;
- аз тарафи корманд фош намудани маълумотҳои дорои сирри давлатӣ ё дигар сирри бо қонун ҳифзшаванда, ки ба ӯ ҳангоми иҷрои уҳдадориҳои меҳнатӣ маълум шудаанд;
- қатъ кардани шартномаи меҳнатӣ бо шахси дар ду ё якчанд ҷой коркунанда бинобар қабули шахсе, ки дар ду ё якчанд ҷой кор намекунад, инчуни инҷои вобаста ба маҳдуд гардонидани кор дар

якчанд ҷой, ки бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудааст;

- вайронкуни дагалонаи якдафъаини Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби роҳбари ташкилот (воҳидҳои алоҳидаи он) ва муовини ў;

- аз ҷониби корманде, ки бо дороиҳои пулию молӣ бевосита кор мекунад, содир намудани кирдори зиддиҳуқуқие, ки барои нисбат ба ў гум шудани боварии корфармо асос мегардад;

- аз ҷониби корманде, ки вазифаҳои тарбиявиро ичро менамояд, содир кардани рафтори бадаҳлоқона, ки барои давом додани он кор мувофиқ намебошад;

- пешниҳоди маълумоти нодуруст, ҳучҷатҳои қалбакӣ ва риоя накардани дигар қоидаҳои муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳангоми қабул ба кор;

- манғӣ будани натиҷаи кор дар давраи муҳлати санчиш ҳангоми ба кор қабул намудан.

2. Санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, оинномаҳо ва низомномаҳо оид ба интизом метавонанд дигар асосҳои иловагии бекор кардани шартномаи меҳнатиро низ бо ташабbusи корфармо пешбинӣ намоянд.

3. Бекор кардани шартномаи меҳнатӣ аз рӯи асосҳое, ки дар сарҳатҳои яқум (ба ғайр аз барҳам хӯрдани ташкилот ё қатъ гардидани фаъолияти корфармо - шахси воқеӣ) ва дуюми қисми 1 моддаи мазкур, сарҳати дуюми моддаи 48 Кодекси мазкур нишон дода шудаанд, роҳ дода мешавад, агар бо розигии корманд ба кори дигар гузаронидани ў имконнапазир бошад.

4. Бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusи корфармо дар давраи корношоямии муваққатӣ (ба ғайр аз озодкуни ў мувофиқи сарҳати панҷуми қисми 1 моддаи мазкур) ва дар давраи дар рухсатӣ ё сафари хизматӣ будани корманд, ба истиснои ҳолатҳои барҳам хӯрдани ташкилот, қатъ шудани фаъолияти корфармо - шахси воқеӣ, роҳ дода намешавад.

5. Яктарафа бекор кардани шартномаи меҳнатӣ аз тарафи корфармо ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи моддаи мазкур манъ аст.

Моддаи 43. Ҳуқуқи афзалиятнок барои дар кор мондан ҳангомӣ бекор шудани шартномаи меҳнатӣ бинобар ихтисори шумора, воҳиди кории кормандон ё тағйири шароити меҳнат

1. Ҳангоми бекор шудани шартномаи меҳнатӣ бинобар тағйир ёфтани технология, ташкили истеҳсолот ва меҳнат, ки кам шудани ҳаҷми кор боиси ихтисор шудани шумора, воҳиди кории кормандон ё тағйири шароити меҳнат гардидааст, ҳуқуқи афзалиятнок барои дар кор мондан ба кормандоне дода мешавад, ки дорои дараҷаи баландтари ихтисос ва ҳосилнокии меҳнат мебошанд.

2. Ҳангоми баробар будани таҳассус ва самаранокии меҳнат афзалият ба инҳо дода мешавад:

- ба кормандоне, ки ду ва зиёда аъзои оилаи ғайриқобили меҳнат доранд;
- ба шахсоне, ки дар оилааш дигар корманди музди меҳнати мустақилдошта мавҷуд нест;
- ба кормандоне, ки дар ҳамон ташкилот сobiқаи зиёди кори доранд;
- ба кормандоне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда, ихтисоси худро аз рӯи таҳассуси даҳлдор дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии қасбӣ, муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи қасбӣ ва муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии қасбӣ баланд мебардоранд ва шахсоне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда, муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии қасбӣ, муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи қасбӣ ва муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии қасбиро ба итмол расонидаанд, ба шарте, ки баъд аз ҳатми таҳсил дар давоми ду сол аз рӯи ихтисос кор кунанд;

- ба шахсоне, ки дар ҳамон ташкилот ҷароҳати меҳнатӣ гирифтаанд ё ба бемории касбӣ гирифтор шудаанд;
- ба маъюбон ва иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватаниӣ, инчунин шахсони ба онҳо баробаркардашуда;
- ба шахсоне, қи ба бемории шуоъӣ гирифтор шудаанд ё онро аз сар гузаронидаанд ва дигар бемориҳое, ки бо баландшавии нури радиатсионӣ вобаста буда, дар натиҷаи оқибатҳои садамаи объектҳои атомӣ ба вучуд омадаанд, ба маъюбоне, ки сабаби маъюбии онҳо бо садамаи объектҳои атомӣ алоқаманд аст, иштирокчиёни корҳои барҳамдиҳии оқибатҳои ин садамаҳо ва фалокатҳо, инчунин шахсоне, ки аз минтақаҳои зикршуда кӯҷонида шудаанд ва дигар шахсоне, ки ба ин гурӯҳ баробар карда шудаанд;
- ба маъюбони тибқи квота ба кор қабулгардида;
- ба ҷабрди дагони амалҳои террористӣ ва савдои одамон;
- ба ихтироъкорон ва навоварон.

3. Дар шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ мумкин аст дигар ҳолатҳое пешбинӣ карда шаванд, ки ҳангоми мавҷуд будани онҳо барои дар кор монондани кормандон афзалият дода мешавад.

Моддаи 44. Бо ташабbusи корфармо бекор кардани шартномаи меҳнатӣ ва мувофиқаи он бо Кумитаи иттифоқи касаба ё дигар намояндагони кормандон

1. Бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusи корфармо (моддаи 42 Кодекси мазкур) баъд аз пешакӣ, на дертар аз ду ҳафта, огоҳ намудани иттифоқи касабаи дахлдор ё дигар намояндагони кормандон сурат мегирад.

2. Кумитаи иттифоқи касабаи дахлдор ё дигар намояндагони кормандон бояд дар муҳлати даҳ рӯзи гирифтани пешниҳоди шахсе, ки хуқуқи бекор намудани шартномаи меҳнатиро дорад, ба корфармо дар бораи қарори қабулшуда доир ба додани розигӣ

барои бо корманд қатъ кардани шартномаи меҳнатӣ дар шакли хаттӣ хабар дихад.

3. Корфармо ҳуқуқ дорад шартномаи меҳнатиро на дертар аз як моҳи гирифтани розигии Кумитаи иттифоқи касаба ё намояндагони дигари кормандон қатъ намояд.

Моддаи 45. Огоҳонӣ дар бораи бекор кардани шартномаи меҳнатӣ

1. Корфармо уҳдададор аст кормандро дар бораи бекор кардани шартномаи меҳнатӣ, ки ба муҳлати номуайян баста шудааст, дар муҳлатҳои зерин ба таври хаттӣ огоҳ қунад:

- ҳангоми бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бинобар барҳам ҳурдани ташкилот ё қатъ гардиданни фаъолияти корфармо - шахси воқеӣ ва ё ихтисор шудани шумора ё воҳиди кории кормандон на дертар аз ду моҳ;

- ҳангоми бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бинобар ба кори ичро мекардааш мувоғиқ набудани корманд аз сабаби нокифоягии ихтисос ё вазъи саломатӣ на камтар аз як моҳ.

2. Дар давраи огоҳонӣ ба корманд ҳуқуқ дода мешавад, ки барои ҷустуҷӯи кори дигар ҳафтае на камтар аз як рӯз бо нигоҳ доштани музди кор ба кор набарояд.

3. Бо созишномаи тарафҳо шартномаи меҳнатӣ метавонад аз рӯи асосҳои зикршуда то ба охир расидани муҳлати огоҳонӣ бо додани ҷубронпулӣ дар ҳаҷми на камтар аз музди меҳнати миёнаи рӯзона барои ҳар рӯзи боқимондаи то ба охир расидани ин муҳлат бекор карда шавад.

4. Корфармо ӯҳдадор аст дар муҳлати муқарраркардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи аз кор озодшавии дар пешистодай кормандон бо нишон додани ихтисос, дараҷаи қасбӣ ва ҳаҷми музди меҳнати онҳо ба мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ маълумот дихад.

Моддаи 46. Қатъ кардани шартномаи муҳлатноки меҳнатӣ

1. Шартномаи муҳлатноки меҳнатӣ баъд аз ба итном расидани муҳлати он қатъ мегардад. Агар баъд аз гузаштани муҳлат муносибатҳои меҳнатӣ идома ёбад ва ягон тараф бекор намудани онро талаб накунад, он гоҳ шартномаи меҳнатӣ ба муҳлати нав баста мешавад ё дар сурати набудани чунин созишнома ба муҳлати номуайян идомадошта ҳисобида мешавад.

2. Шартномаи меҳнатие, ки дар вақти набудани корманд баста шудааст ва барои ӯ ҷойи кор (вазифа) нигоҳ дошта шудааст, аз рӯзи ба кор баргаштани корманде, ки пештар ин корро ичро мекард, қатъ мегардад.

3. Шартномаи меҳнатие, ки ба вақти ичрои кори муайян баста шудааст, баъд аз ба охир расидани он қатъ мегардад.

Моддаи 47. Бекор кардани шартномаи муҳлатноки меҳнатӣ то ба охир расидани муҳлат

1. Шартномаи муҳлатноки меҳнатӣ, ки дар сарҳатҳои дуюм ва ҷоруми қисми 1 моддаи 25 Кодекси мазкур пешбинӣ шудааст, метавонад то ба охир расидани муҳлат бо асосҳои пешбиникардаи моддаҳои 38 ва 39 Кодекси мазкур бекор карда шавад. Дар ин ҳолатҳо дар шартҳои шартномаи меҳнатӣ мумкин аст пардохти ҷаримаи аҳдшиканӣ пешбинӣ карда шавад.

2. Корфармо аз пардохти ҷаримаи аҳдшиканӣ озод карда мешавад, агар шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusи корманд ё бинобар уҳдадориҳои меҳнатии худро ичро накардани корманд пеш аз муҳлат бекор карда шавад.

Моддаи 48. Қатъ шудани шартномаи меҳнатӣ дар ҳолатҳое, ки ба иродай тарафҳо вобаста намебошанд

Шартномаи меҳнатӣ дар ҳолатҳои зерин, ки ба иродай тарафҳо вобаста намебошанд, қатъ карда мешавад:

- ҳангоми даъват ё ба хизмати ҳарбӣ дохил шудани корманд;
- ба охир расидани муҳлати ваколат;

- ҳангоми ба кор барқарор шудани корманде, ки пештар ин корро ичро мекард;

- ҳангоми эътибори қонунӣ пайдо кардани ҳукми айбдоркунандаи суд, ки дар асоси он корманд ва ё корфармо - шахси воқеӣ ба ҷазои маҳрум кардан аз озодӣ маҳкум шудааст, ҳалномаи суд, ки бо он корманд ва ё корфармо гайриқобили амал эътироф гардидааст ё қобилияти амали ў маҳдуд карда шудааст ва давом додани муносибатҳои меҳнатиро истисно менамояд;

- бинобар вафот кардани корманд ва ё корфармо - шахси воқеӣ, инчунин аз тарафи суд фавтида эълоншуда ё бедарак ғоибшуда эътироф гардидани корманд ё корфармо - шахси воқеӣ;

- дар сурати вайрон кардани қоидаҳои муқарраршудаи қабул ба кор;

- дар ҳолатҳои дигаре, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ кардааст.

Моддаи 49. Қатъ шудани шартномаи меҳнатӣ бинобар гузаштани корманд ба вазифаи (mansabi) интихобӣ ва ё таъйин намудани ў ба вазифа (mansab)

1. Шартномаи меҳнатӣ бо корманд бинобар гузаштан ба вазифаи (mansabi) интихобӣ ва ё таъйин намудани ў ба вазифа (mansab) қатъ карда мешавад, агар бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон барои шахсони чунин вазифа (mansab)-ро ишғолқунанда ишғоли дигар вазифа (mansab)-ҳои пардохтшаванда манъ карда шуда бошад.

2. Асос барои қатъ шудани шартномаи меҳнатӣ санади интихоб шудан ва ё таъйин намудани корманд ба вазифа (mansab) мебошад.

Моддаи 50. Аз кор дур кардан

1. Корфармо уҳдадор аст бо талаби мақомоти даҳлдори давлатӣ дар ҳолатҳои пешбиникардаи Кодекси мазкур ва дигар

санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон кормандро аз кор дур кунад.

2. Корфармо корманди дар ҳолати масти, бар асари истеъмоли машруботи спиртӣ, воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ё моддаҳои дигари мадхушкунанда ҳозир шудан ба кор дар ҳамон рӯзи (бости) корӣ ба корроҳ намедиҳад ва дар ин давра ба ӯ музд дода намешавад.

3. Аз кор дур кардани корманд бо санади корфармо ба муҳлати то муайяншавӣ ва ё бартараф намудани сабабҳое, ки боиси аз кор дуркунӣ гардидаанд, амалӣ карда мешавад.

Моддаи 51. Кумакпулӣ ҳангоми қатъ шудани шартномаи меҳнатӣ

1. Ба корманд ҳангоми қатъ шудани шартномаи меҳнатӣ кумакпулии якваҳта дода мешавад:

- бо ташаббуси корфармо, дар ҳолатҳои бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо асосҳои пешбиникардаи сарҳатҳои якум, дуюм, панҷум, понздаҳум ва шонздаҳуми қисми 1 моддаи 42 Кодекси мазкур;

- дар ҳолатҳои ба иродай тарафҳо вобастанабуда, ба истиснои ҳолати қатъ шудани шартномаи меҳнатӣ ҳангоми эътибори қонунӣ пайдо кардани ҳукми айборкунандай суд (сарҳати сеюми моддаи 48 Кодекси мазкур) ва ҳангоми вафоти корманд (сарҳати чоруми моддаи 48 Кодекси мазкур).

2. Ҳаҷми кумакпулӣ ҳангоми аз кор рафтан набояд аз се маоши миёнаи моҳонаи корманд камтар бошад.

Моддаи 52. Ҳучҷатҳое, ки собиқаи меҳнатии кормандро тасдиқ менамоянд

1. Собиқаи меҳнатии кормандро яке аз ҳучҷатҳои зерин тасдиқ менамояд:

- дафтарчаи меҳнатӣ;
- шартномаи меҳнатӣ;

- иқтибос аз санади корфармо, ки ба вуҷуд омадан ва қатъ гардидани муносибатҳои меҳнатиро бо сабаби бастан ва қатъ намудани шартномаи меҳнатӣ тасдиқ менамояд;
- иқтибос аз китоби пардоҳти музди меҳнати кормандон (ведомост);
- рӯйхати хизматӣ (номгӯйи маълумотҳо дар хусуси кор, фаъолияти меҳнатии корманд), ки аз тарафи корфармо имзо шуда, бо муҳри ташкилот ё ба тариқи нотариалиӣ тасдиқ карда шудааст;
- маълумотномаи мақомоти ваколатдори давлатӣ дар хусуси супоридани андуҳти нафақавӣ;
- маълумотномаи мақомоти ваколатдори давлатӣ дар хусуси пардоҳти саҳмҳои ҳатмии сугуртаи иҷтимоӣ;
- маълумотномаи бойгонӣ дар хусуси фаъолияти меҳнатии корманд;
- дигар ҳуҷҷатҳое, ки бо тартиби муқарраргардида тасдиқ шудаанд.

2. Дафтарчай меҳнатии намунааш муқарраргардида ва дигар ҳуҷҷатҳо оид ба собиқаи кории корманд ҳуҷҷатҳои асосии фаъолияти меҳнатӣ буда, собиқаи меҳнатии кормандро тасдиқ менамоянд. Намуна ва тартиби ҷорӣ кардани дафтарчай меҳнатӣ, инчунин номгӯйи дигар ҳуҷҷатҳоеро, ки собиқаи кории кормандро тасдиқ мекунанд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

3. Корфармо уҳдадор аст ба ҳамаи кормандоне, ки дар ташкилот зиёда аз 5 рӯз кор кардаанд, дафтарчай меҳнатӣ кушояд. Ба кормандоне (кормандони хонагӣ ва хонакороне), ки дар назди ѩахсони воқеӣ кор мекунанд, дафтарчай меҳнатӣ кушода намешавад.

4. Дар дафтарчай меҳнатӣ маълумот дар бораи қабул ба кор, ба кори дигари доимӣ гузаронидан бо нишон додани касб (иҳтинос), дараҷаи касбӣ, вазифа (мансад), (мувоғиқи санади меъёрие, ки номи касб ва вазифаи кормандро муқаррар

менамояд) ва аз кор озод кардани кормандон бо нишон додани асосҳои қатъ шудани шартномаи меҳнатӣ, инчунин дар бораи ҳавасмандгардонӣ ва мукофотонидан барои муваффақиятҳо дар кор қайд карда мешаванд.

5. Дар рӯзи қатъ шудани шартномаи меҳнатӣ корфармо уҳдадор аст, ки ба корманд дафтарчаи меҳнатӣ ё дигар ҳучҷати тасдиқунандаи фаъолияти меҳнатии ӯро диҳад. Сабаби аз кор озодшавӣ дар дафтарчаи меҳнатӣ бо нишон додани меъёри дахлдори Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон қайд карда мешавад ва дафтарчаи меҳнатӣ дар рӯзи охирини кор ба корманд супорида мешавад. Ҳангоми бо гуноҳи корфармо кашолкорӣ намудан аз супоридани дафтарчаи меҳнатӣ барои ҳар рӯзи кашолкорӣ ба корманд музди миёнаи меҳнаташ дода мешавад.

Моддаи 53. Уҳдадории корфармо барои ба корманд додани маълумотнома дар бораи кор дар ҳамон ташкилот

Корфармо уҳдадор аст ба корманд, аз ҷумла ба корманди собиқ аз рӯи ҳоҳишаҳ дар бораи кор дар ҳамин ташкилот бо нишон додани ихтисос, дараҷаи қасбӣ, вазифа (мансад), вақти кор ва андозаи меҳнат маълумотнома диҳад.

Моддаи 54. Роҳ надодан ба ғайриқонунӣ аз кор озод намудан ва ба кори дигар гузаронидани корманд

1. Корманде, ки ғайриқонунӣ ба кори дигар гузаронида ё ғайриқонунӣ аз кор озод карда шудааст, аз ҷониби худи корфармо ё суд ба кор барқарор карда мешавад.

2. Ҳангоми баррасии баҳс дар суд корфармо уҳдадор аст, зарурат ва асоснокии ба кори дигар гузаронидан ё аз кор озод кардани кормандро исбот намояд.

Моддаи 55. Масъулияти корфармо барои ғайриқонунӣ ба кори дигар гузарондан ва ғайриқонунӣ қатъ намудани шартномаи меҳнатӣ

1. Ҳангоми аз ҷониби суд ё корфармо ба кор барқарор намудани корманд, корфармо уҳдадор аст, ҷуброни зарари ба корманд расонидашударо пардохт намояд.

2. Ҷуброни зарар аз инҳо иборат аст:

- ҳатман пардохт кардани вақти маҷбуран ба кор ҳозир нашудан ба андозаи на камтар аз музди меҳнати аз даст дода;
- ҷуброни харочоти иловагӣ вобаста ба шикоят дар бораи ғайриқонунӣ ба кори дигар гузаронидан ё озод кардан аз кор (маслиҳати мутахассисон, харочоти судӣ);
- имконпазирии ҷуброни зарари маънавӣ.

3. Ҳачми ҷуброни зарари маънавиро суд бо назардошти арзёбии амали корфармо муайян мекунад, вале он аз музди миёнаи моҳонаи корманд камтар буда наметавонад.

Моддаи 56. Беэътибории шартномаи меҳнатӣ

1. Шартномаи меҳнатӣ аз тарафи суд беэътибор дониста мешавад, агар дар ҳолатҳои зерин баста шуда бошад:

- бо фиреб, зӯроварӣ, таҳдид, созиши бадқасданаи намояндай як тараф бо тарафи дигар ё шароити вазнин;
- ошкоро бар хилофи қонун, асосҳои тартиботи ҳуқуқӣ ва ахлоқ;
- рӯяқӣ ва қалбакӣ;
- бо шахси ба синни понздаҳ нарасида бе розигии хаттии падар ё модар ва дигар шахсони тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон онҳоро ивазкунанда;
- бо шахси ба синни муқаррарнамудаи Кодекси мазкур нарасида;
- бо шахси ғайри қобили амал эътирофгардида;
- берун аз қобилияти ҳуқуқдории шахси ҳуқуқӣ;
- бо оқибати маҳдуд кардани ваколат;

- дар натиҷаи гумроҳӣ.

2. Беэътибор донистани шартномаи меҳнатӣ бо гуноҳи корфармо сабаби ба корманд напардохтани музди меҳнат, ҷубронпулӣ барои рухсатии меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванда ва дигар имтиёзҳо намегардад.

3. Беэътибор донистани шартҳои алоҳидаи шартномаи меҳнатӣ сабаби пурра бекор шудани тамоми шартҳои шартномаи меҳнатӣ намегардад.

БОБИ 4. ҶАМЬОВАРӢ, КОРКАРД ВА ҲИФЗИ МАЪЛУМОТҲОИ ШАХСИИ КОРМАНД

Моддаи 57. Уҳдадории корфармо вобаста ба ҷамъоварӣ, коркард ва ҳифзи маълумотҳои шахсии корманд

1. Корфармо уҳдадораст:

- ҷамъоварӣ, коркард ва ҳифзи маълумотҳои шахсии кормандро тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин намояд;

- бо мақсади таъмини риояи талаботи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, мусоидат барои ба кор таъмин намудан, омӯзиш ва пешравӣ дар кор, таъмини амнияти шахсӣ, ҷамъоварӣ, коркард ва ҳифзи маълумотҳои шахсии кормандро амалӣ намояд;

- ҳангоми муайян намудани ҳаҷм ва мазмуни маълумотҳои шахсии корманд талаботи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистонро ба роҳбарӣ гирад;

- маълумотҳои шахсии аз ҷониби корманд шахсан ё аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ пешниҳодшударо бо огоҳкунии пешакӣ ва гирифтани розигии ӯ коркард намояд;

- бо талаби корманд тағиирот ва иловаҳоро ба маълумотҳои шахсии корманд тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид намояд;

- тартиби нигоҳдории маълумотҳои шахсии кормандро бо риояи талаботҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин намояд;
- тибқи муқаррароти қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба санадҳои корфармо шинос намудани кормандро таъмин намояд;
- бе розигии хаттии корманд дар бораи маълумотҳои шахсии ў ба шахсони сеюм ҳабар надиҳад, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудаанд;
- дастрасиро ба маълумотҳои шахсии корманд танҳо ба шахсони барои ин кор ваколатдор иҷозат диҳад. Дар чунин ҳолат шахсони мазкур ҳуқуқи гирифтани танҳо ҳамон маълумотҳои шахсии кормандро доранд, ки барои иҷрои амалҳои мушаххас ва бо риояи речай маҳфӣ заруранд;
- паҳнқунии маълумотҳои шахсии кормандро дар ҳудуди ташкилот тибқи талаботи муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон амалий намояд;
- шахсонеро, ки ба онҳо иҷозати дастрасӣ ба маълумотҳои шахсии корманд дода шудааст, дар бораи чунин маълумотҳоро бо риояи талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода бурдан ва ба шахсони сеюм надодани онҳо, ба ғайр аз ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, огоҳ намояд.

2. Корфармо ҳуқуқ надорад:

- аз корманд дар бораи ақидаҳои сиёси, динӣ ва дигар ақидаҳо, инчунин дар бораи ҳаёти шахсиаш маълумот талаб намояд;
- аз корманд дар бораи аъзогӣ ё фаъолияташ дар иттиҳодияҳои ҷамъиятий, аз ҷумла дар иттифоқҳои касаба маълумот талаб намояд.

3. Ҷамъоварӣ, коркард ва ҳифзи маълумотҳои шахсии корманд ба зиммаи роҳбари ташкилот гузошта мешавад.

Моддаи 58. Ҳукуқҳои корманд бо мақсади таъмини ҳифзи маълумотҳои шахсӣ, ки корфармо нигоҳ медорад

Бо мақсади таъмини ҳифзи маълумотҳои шахсӣ, ки корфармо нигоҳ медорад, корманд ҳуқуқ дорад:

- ба дастрасӣ ба маълумотҳои шахсии худ, ҳамчунин ҳуқуқ барои гирифтани нусхай қайдҳое, ки дорои маълумотҳои шахсии ў мебошанд, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст;

- ба талаби ворид намудани тағиироту иловажо, нобудсозии маълумотҳои шахсие, ки ҷамъоварӣ ва коркарди онҳо бо вайрон намудани талаботи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалий гардидаанд;

- оид ба амали (беамалии) корфармо, ки ба ҷамъоварӣ, коркард ва ҳифзи маълумотҳои шахсии ў алоқамандӣ дорад, ба суд шикоят намояд.

БОБИ 5. ТАРТИБОТИ МЕҲНАТӢ. ИНТИЗОМИ МЕҲНАТ

Моддаи 59. Қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ

1. Қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ дар асоси Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби корфармо дар мувофиқа бо намояндагони кормандон тасдиқ карда мешаванд.

2. Дар қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ тартиби қабул ба кор, аз кор озод намудан, вақти корӣ, вақти истироҳат, ҷораҳои ҳавасмандгардонӣ, интизоми кормандон, ҳуқуқу уҳдадориҳои асосӣ ва масъулияти тарафҳои шартномаи меҳнатӣ ва дигар масъалаҳои танзимкунандай муносибатҳои меҳнатӣ муқаррар карда мешаванд.

3. Барои гурӯҳи алоҳидай кормандон тартиботи дохилии меҳнатӣ бо оинномаҳо ва низомномаҳо, ки бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешаванд, ба низом дароварда мешаванд.

4. Риояи қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ аз ҷониби корфармо ва кормандон ҳатмӣ мебошад.

Моддаи 60. Таъмини интизоми меҳнат

Интизоми меҳнат аз ҷониби корфармо бо роҳи муҳайё намудани шароитҳои зарурии ташкилий ва иқтисодӣ барои меҳнати фардӣ ва колективӣ, муносабати бошууронаи кормандон ба меҳнат, усулҳои боваркунонӣ, ҳавасмандгардонӣ барои меҳнати содиқона, ҳамчунин татбиқи ҷазои интизомӣ барои вайрон намудани интизоми меҳнат таъмин мегардад.

Моддаи 61. Ҳавасмандгардонӣ барои меҳнат

1. Корфармо ҳуқуқ дорад намудҳои гуногуни ҳавасмандгардониро барои дастовардҳои меҳнатӣ татбиқ намояд.

2. Намудҳои ҳавасмандгардонии кормандон ва тартиби татбиқи онҳоро қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, санадҳои корфармо, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ муайян менамоянд.

Моддаи 62. Ҷазои интизомӣ

1. Барои аз ҷониби корманд вайрон кардани интизоми меҳнат, корфармо ҳуқуқ дорад чунин намудҳои ҷазои интизомиро татбиқ намояд:

- сарзаниш;
- танбех;
- танбехи қатъӣ;

- қатъ намудани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusи корфармо дар ҳолатҳои пешбининамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

2. Бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, оиннома ва низомномаҳои интизоми меҳнат барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон, дигар намудҳои ҷазои интизомӣ низ пешбинӣ шуда метавонанд.

3. Татбиқи ҷазоҳои интизомие, ки дар Кодекси мазкур, дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, оиннома ва низомномаҳо оид ба интизом барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон пешбинӣ нагардидаанд, манъ аст.

Моддаи 63. Тартиби татбиқи ҷазои интизомӣ ва шикоят нисбати он

1. Ҕазои интизомӣ аз ҷониби корфармо бо роҳи қабули санад татбиқ карда мешавад.

2. Корфармо уҳдадор аст баёни хаттии кормандро то татбиқ намудани ҷазои интизомӣ талаб намояд. Дар ҳолати рад намудани корманд аз додани баёновот санади даҳлдор тартиб дода мешавад. Рад намудани корманд аз додани баёни хатти наметавонад барои татбиқи ҷазои интизомӣ монеъ гардад.

3. Ҳангоми муайян намудани намуди ҷазои интизомӣ, корфармо бояд мазмун, хусусият ва дараҷаи вазнинии кирдори интизомии содиршуда, ҳолатҳои содир шудани он, рафтори пештара ва минбаъдаи корманд ва муносибати ўро ба меҳнат ба эътибор гирад.

4. Ба корманд барои ҳар як кирдор танҳо як ҷазои интизомӣ татбиқ карда мешавад.

5. Санади корфармо дар бораи ба корманд додани ҷазои интизомӣ дар давраҳои зерин татбиқ карда намешавад:

- ҳангоми муваққатан корношоям будани корманд;
- ҳангоми озод будани корманд аз кор дар вақти ичрои уҳдадориҳои давлатӣ ё ҷамъиятӣ;
- ҳангоми дар рухсатӣ ё истироҳати байниваҳтавӣ қарор доштани корманд;
- ҳангоми дар сафари хизматӣ будани корманд.

6. Санади корфармо оид ба татбиқи ҷазои интизомӣ ба корманде, ки ба ў ҷазои интизомӣ дода шудааст, бо гирифтани имзои ў дар давоми се рӯзи баъд аз қабули санад эълон карда мешавад. Дар ҳолати радкуни корманд барои гузоштани имзо

дар санад барои шиносой бо он, дар ин бора дар санад оид ба татбиқи ин ҷазо қайди дахлдор карда мешавад. Ҳангоми ғайриимкон будани шинос кардани корманд бо санад, корфармо уҳдадор аст санадро ба воситаи номаи огоҳкунӣ ба ӯ равон намояд.

7. Нисбати санад оид ба татбиқи ҷазои интизомӣ корманд метавонад бо тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон шикоят намояд.

Моддаи 64. Муҳлати татбиқи ҷазои интизомӣ

1. Ҕазои интизомӣ ба корманд ҳангоми содир кардани кирдори интизомӣ, на дертар аз як моҳ аз рӯзи ошкор шудани он, ба ғайр аз ҳолатҳои пешбининамудаи қисми 5 моддаи 63 Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии хуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешавад. Дар ҳолатҳои пешбининамудаи қисми 6 моддаи 323 Кодекси мазкур ҷазои интизомӣ на дертар аз як моҳ аз рӯзи эътибори қонунӣ пайдо кардани санади судӣ дар бораи ғайриқонунӣ эътироф кардани корпартойӣ дода мешавад.

2. Ҕазои интизомӣ наметавонад пас аз шаш моҳи содир шудани кирдори интизомӣ татбиқ карда шавад. Дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ё муайян шудани кирдори интизомӣ дар натиҷаи санчиш ё тафтиши фаъолияти молиявӣ-хочагии корфармо дар давоми ду соли содиршавии кирдори интизомӣ аз ҷониби корманд ҷазои интизоми дода мешавад. Ба муҳлатҳои мазкур вақти истеҳсолоти парвандаи ҷиноятӣ дохил намешавад.

3. Вақти татбиқи муҳлати ҷазои интизомӣ ҳангоми дар кор хузур надоштан бинобар корношоямии муваққатӣ, озод будан аз кор барои иҷрои уҳдадориҳои давлатӣ ё ҷамъиятӣ, дар руҳсатӣ ва сафари хизматӣ будани корманд боздошта мешавад.

Моддаи 65. Муҳлати амали ҷазои интизомӣ

1. Муҳлати амали ҷазои интизомӣ ба ғайр аз ҳолатҳои пешбининамудаи сарҳати чоруми қисми 1 моддаи 62 Кодекси мазкур аз шаш моҳ зиёд буда наметавонад. Агар дар давоми ин муҳлат ба корманд ҷазои нави интизомӣ татбиқ нагардад, он гоҳ ӯ ҷазои интизомӣ надошта ҳисоб меёбад.

2. Корфармое, ки ба корманд ҷазои интизомӣ додааст, бо ташаббуси худ, бо ҳоҳиши корманд ё роҳбари бевоситай ӯ ва ё дарҳости намояндагони кормандон ҳуқуқи пеш аз муҳлат бардоштани онро дорад.

БОБИ 6. ВАҚТИ КОРӢ

Моддаи 66. Вақти корӣ

1. Давомнокии вақти корӣ метавонад муътадил, қӯтоҳкардашуда ва нопурра бошад.

2. Ба вақти корӣ инчунин корҳои тайёрӣ - хотимавӣ (гирифтани супорипш вазифавӣ (mansabī), мавод, асбобу анҷом, шиносойӣ бо техника, ҳучҷатҳо, омодагӣ ва рӯбучин кардани ҷои корӣ, супоридани маҳсулоти тайёр ва дигар ҳолатҳо), танаффусҳо, тибқи технологияи ташкили меҳнат пешбинигардида, қоидаҳои меъёрбандӣ ва ҳифзи меҳнат, вақти ҳозир будан ё интизори кор шудан, дар ҷои кор вақти холигии ҳудро озодона истифода накардани корманд, навбатдорӣ дар рӯзҳои иди ғайрикорӣ ва истироҳат ва дигар давраҳое, ки шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ, санадҳои корфармо ё санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудаанд, дохил мешаванд.

Моддаи 67. Давомнокии муътадили вақти корӣ

1. Давомнокии муътадили вақти корӣ дар ташкилотҳо дар як хафта набояд аз 40 соат зиёд бошад.

2. Дар шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ мумкин аст вақти кории давомнокиаш қӯтоҳтар бо пардоҳти музди меҳнати вақти кории муътадил пешбинӣ гардад.

Моддаи 68. Давомнокии қӯтоҳкардашудаи вақти корӣ

1. Барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон бо назардошти синну сол, вазъи саломатӣ, шароити меҳнат, хусусияти уҳдадории меҳнатии онҳо ва дигар ҳолатҳо бо Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин шартҳои шартномаи меҳнатӣ давомнокии қӯтоҳкардашудаи вақти корӣ бе кам кардани музди меҳнат муқаррарар карда мешавад.

2. Давомнокии вақти кории қӯтоҳкардашуда ба шахсони зерин муқаррарар карда мешавад:

- кормандоне, ки ба синни ҳаждаҳ нарасидаанд;
- занон ва дигар шахсоне, ки уҳдадориҳои оилавӣ доранд;
- кормандони маъюб;
- кормандоне, ки бо корҳои шароити меҳнаташ заарнок машғуланд ё хусусияти маҳсуси кор доранд.

Моддаи 69. Давомнокии қӯтоҳи вақти корӣ барои кормандоне, ки бо корҳои дорои шароити заарноки меҳнат машғуланд

1. Давомнокии қӯтоҳи вақти корӣ на зиёда аз 35 соат дар як ҳафта барои кормандоне муқаррарар карда мешавад, ки дар раванди меҳнат ба таъсири барои саломатӣ заарноки омилҳои физикӣ, кимиёвӣ, биологӣ ва дигар омилҳои истеҳсолӣ дучор мешаванд.

2. Рӯйхати истеҳсолот, сехҳо, касбҳо ва вазифаҳоеро, ки кор дар онҳо барои давомнокии қӯтоҳи вақти корӣ ҳуқуқ медиҳад, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ меқунад.

Моддаи 70. Давомнокии қӯтоҳи вақти корӣ барои кормандоне, ки корашон дорои хусусияти маҳсус мебошад

1. Барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон (духтурон, омӯзгорон ва дигарон), ки кори онҳо бо шиддати баланди эҳсосотӣ, зеҳнӣ, асабӣ алоқаманд аст (хусусияти маҳсус дорад), давомнокии вақти корӣ дар як ҳафта на зиёда аз 35 соат муқаррар карда мешавад.

2. Номгӯйи чунин кормандон ва давомнокии мушаххаси вақти кории онҳоро Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамоянд.

Моддаи 71. Вақти нопурраи корӣ

1. Бо созиши байни корманд ва корфармо ҳангоми қабул ба кор ва дар давоми кор рӯзи нопурра ва ё ҳафтаи нопурраи корӣ бо пардоҳти музди меҳнат вобаста ба ҳаҷми истеҳсол ё мутаносибан ба вақти корӣ муқаррар карда мешавад.

2. Корфармо уҳдадор аст дар ҳолатҳои пешбининамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон вақти нопурраи кориро муқаррар намояд.

3. Ҳангоми ҷорӣ намудани низоми вақти нопурраи корӣ давомнокии вақти корӣ наметавонад аз нисфи меъёри моҳонаи вақти корӣ камтар ва музди меҳнат аз андозаи ҳадди ақали муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон камтар бошанд.

4. Кор дар шароити вақти нопурраи корӣ барои корманд боиси ягон маҳдудияти давомнокии рухсатии ҳарсола, ҳисоби собиқаи корӣ ва дигар ҳукуқҳои меҳнатӣ намегарداد.

Моддаи 72. Намудҳои ҳафтаи корӣ ва низоми вақти корӣ

Намудҳои ҳафтаи корӣ (ҳафтаи кории панҷрӯза бо ду рӯзи истироҳат ё ҳафтаи кории шашрӯза бо як рӯзи истироҳат, ҳафтаи кории бо рӯзҳои истироҳати тағиیرёбанд) ва низоми вақти корӣ (давомнокии вақти кории ҳамарӯза (bast), вақти оғоз ва анҷоми кор, вақти танаффус, шумораи баст дар як шабонарӯз, иваз

намудани рӯзҳои корӣ ва гайрикорӣ, тартиби гузаронидани кормандон аз як баст ба бости дигар) дар ташкилот тибқи қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ, дигар санадҳои меъёрии дохилӣ (локалий) ва ҳангоми мавҷуд набудани онҳо, тибқи созиши байни корманд ва корфармо муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 73. Кори баставӣ

1. Ҳангоми кори баставӣ давомнокии кори ҳаррӯза (bast) тибқи ҷадвали баставӣ, ки аз ҷониби корфармо пас аз машварати пешакӣ бо намояндагони кормандон тасдиқ карда мешавад ва дар муддати то як моҳи пеш аз ҷорӣ гардишани он ба маълумоти кормандон расонида мешавад.

2. Кормандон якдигарро дар баст баробар иваз мекунанд. Аз як баст ба дигар баст гузаштан мутобиқи ҷадвали кори баставӣ сурат мегирад.

3. Пайи ҳам ба кор ҷалб намудани корманд дар давоми ду баст манъ аст.

Моддаи 74. Давомнокии вақти корӣ

1. Дар сурати ҳафтаи панҷрӯзаи корӣ давомнокии кори ҳаррӯза (bast)-ро қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ ё ҷадвали баст, ки онро корфармо баъд аз машварати пешакӣ бо намояндагони кормандон бо назардошти хусусияти кор ва риояи давомнокии ҳафтаи кории муқарраргардида тасдиқ намудааст, муайян менамояд.

2. Давомнокии вақти кории ҳаррӯза (bast) зиёд буда наметавонад:

- барои кормандони аз 15 то 16 сола - 5 соат ва аз 16 то 18 сола - 7 соат;

- барои таълимгирандагони муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумӣ, муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии қасбӣ ва муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи қасбӣ, ки дар давоми

соли хониш таҳсилу кор мекунанд - аз 14 то 16 сола - 2,5 соат ва аз 16 то 18 сола - 3,5 соат;

- барои шароити муътадили кор - 8 соат;

- барои маъюбон - 6 соат;

- ба кормандоне, ки дар ду (якчанд) чой кор мекунанд - нисфи давомнокии муътадили вақти корие, ки дар моддаҳои 66 - 73 ва моддаи мазкури Кодекси мазкур муайян шудаанд.

3. Ҳангоми ҳафтаи шашрӯзаи корӣ, агар меъёри якҳафтаина 40 соат бошад, давомнокии кори ҳаррӯза аз 7 соат, агар меъёри якҳафтаина 35 соат бошад, аз 6 соат, агар меъёри ҳафтаина 24 соат бошад, аз 4 соат зиёд буда наметавонад.

Моддаи 75. Ба қисмҳо тақсим кардани рӯзи корӣ

1. Дар корҳои дорои хусусияти маҳсуси меҳнат ҳангоми зарурат рӯзи корӣ бо розигии корманд метавонад ба қисмҳо тақсим карда шавад, агар давомнокии умумии вақти корӣ аз давомнокии муқарраргардидаи вақти кории ҳаррӯза зиёд набошад.

2. Намуди корҳое, ки дар онҳо рӯзи корӣ ба қисмҳо тақсим карда мешавад, микдор ва давомнокии танаффус дар кор, инчунин намудҳо ва ҳачми ҷубронро ба кормандон барои кор дар чунин шароит созишинома ва шартномаҳои колективӣ, агар он баста нашуда бошад, корфармо баъд аз машварати пешакӣ бо намояндагони кормандон муайян менамояд.

3. Барои кормандони эҷодии ташкилотҳои қасбии санъат ва соҳаи фарҳанг, воситаҳои ахбори омма, варзишгарон, мураббиён мумкин аст давомнокии дигари вақти корӣ тибқи Кодекси мазкур, созишинома ва шартномаҳои колективӣ, санадҳои корфармо муқаррар карда шаванд.

Моддаи 76. Давомнокии вақти корӣ дар арафаи рӯзҳои иди гайрикорӣ

1. Давомнокии вақти кории ҳаррӯза (bast) дар арафаи рӯзҳои иди гайрикорӣ (моддаи 89 Кодекси мазкур) барои ҳамаи кормандон на камтар аз як соат кӯтоҳ карда мешавад.

2. Давомнокии вақти кории ҳаррӯза (bast) пеш аз рӯзи иди гайрикорӣ дар ҳолатҳое, ки пеш аз рӯзи ид рӯзи истироҳат бошад, инчунин агар барои кормандон давомнокии кӯтоҳи ҳафтаи корӣ муқаррар шуда бошад, кам карда намешавад.

3. Дар истеҳсолоти муттасил амалкунанда ва намудҳои алоҳидаи кор, ки тибқи шароити истеҳсолот (кор) кӯтоҳ кардани давомнокии кори ҳаррӯза дар рӯзҳои пеш аз иди гайрикорӣ имконнозазир аст, ичрои кор дар вақти зиёда аз меъёр бо додани вақти иловагии истироҳат мувофиқи тартибе, ки корфармо баъд аз машварати пешакӣ бо намояндагони кормандон муайян намудааст, ҷуброн карда мешавад ё бо розигии корманд ҳамчун кори зиёда аз вақти муқаррарӣ пардоҳт карда мешавад.

Моддаи 77. Давомнокии вақти кории шабона

1. Аз соати 22 то соати 6 саҳар вақти шабона ҳисоб мешавад, агар бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигар муқаррар нагардида бошад.

2. Давомнокии вақти кории шабона бо мутаносибан кӯтоҳ кардани давомнокии ҳафтаи корӣ як соат кӯтоҳ карда мешавад, агар на камтар аз нисфи давомнокии кори ҳаррӯзаи (bast) барои корманд муқарраргардида ба вақти шабона рост ояд.

3. Дар истеҳсолоти муттасил амалкунанда ва намудҳои алоҳидаи кор, ки мувофиқи шароити истеҳсолот кӯтоҳ кардани давомнокии кори ҳаррӯза (bast) дар вақти шабона имконнозазир аст, ичрои кор дар вақти зиёда аз меъёр бо додани вақти иловагии истироҳат мувофиқи тартибе, ки корфармо баъд аз машварати пешакӣ бо намояндагони кормандон муайян намудааст, ҷуброн карда мешавад.

4. Ба кори шабона ҷалб намудани кормандони маъюб, занон, шахсони дорои уҳдадориҳои оилавӣ ва ноболиғон тибқи риояи маҳдудиятҳое, ки Кодекси мазкур муқаррар кардааст, сурат мегирад.

Моддаи 78. Баҳисобгирии якҷояи вақти корӣ

1. Дар ташкилотҳое, ки мувофиқи шароити истеҳсолот (кор) давомнокии муқарраргардидаи ҳарҳафтаинай вақти кориро риоя кардан мумкин нест, баҳисобгирии якҷояи вақти корӣ метавонад ҷорӣ карда шавад, агар давомнокии вақти корӣ дар доираи баҳисобгириӣ аз шумораи муътадили соатҳои корӣ зиёд набошад. Дар ин маврид давраи баҳисобгириӣ набояд аз як сол ва давомнокии вақти кории ҳаррӯза (смена) аз 12 соат зиёд бошад.

2. Тартиби татбиқи баҳисобгирии якҷояи вақти кориро шартномаи колективӣ ва агар он баста нашуда бошад, корфармо баъд аз маслиҳат бо намояндагони кормандон муқаррар намудааст, истифода бурда мешавад.

Моддаи 79. Изофакорӣ

1. Изофакорӣ дар ҳолатҳои истиснӣ, ки моддаи 80 Кодекси мазкур муқаррар намудааст, бо розигии корманд дар асос ва бо тартибе, ки корфармо бо мувофиқаи намояндагони кормандон муқаррар намудааст, истифода бурда мешавад.

2. Корфармо уҳдадор аст ҳангоми изофакорӣ бехатарии меҳнат ва шароити муътадили истеҳсолӣ ва иҷтимоию маширо таъмин намояд.

3. Ҷалби кормандон ба изофакорӣ бо риояи маҳдудиятҳое, ки Кодекси мазкур нисбати кормандони маъюб, занон, шахсони дорои уҳдадориҳои оилавӣ ва ноболиғон муқаррар намудааст, сурат мегирад.

4. Ҳангоми 12 соат будани давомнокии баст, инчунин дар корҳое, ки шароиташон маҳсусан вазнин ва маҳсусан заарнок мебошанд, изофакорӣ манъ аст.

5. Изофакорӣ набояд дар давоми ду рӯз пай дар пай беш аз ин бошад:

- ду соат дар корҳое, ки шароити меҳнат вазнин ва ё зарарнок бошад;

- чор соат дар дигар корҳо.

6. Барои ҳар як корманд изофакорӣ дар як сол набояд аз 120 соат зиёд бошад.

Моддаи 80. Ҳолатҳои истисноии истифодаи изофакорӣ

Ҳолатҳои истисноии истифодаи изофакорӣ инҳоянд:

- икрои корҳое, ки барои мудофиаи кишвар, пешгирий ва рафъи оқибатҳои оғатҳои табиӣ ва хатари умум зарур мебошанд;

- икрои корҳо барои рафъи ҳолатҳои тасодуфӣ ва ғайричашмдошт, ки фаъолияти муътадили истеҳсолотро халалдор месозанд;

- зарурати ба охир расонидани корҳои шурӯъгардида, ки ба икро расонидани онҳо бинобар сабабҳои техникий, ғайричашмдошт, тасодуфан ба таъхир афтодани истеҳсолот дар давоми вақти муқаррарии корӣ ғайриимкон аст (агар қатъи кори шурӯъгардида боиси ҳаробии маводу таҷҳизот гардад);

- икрои корҳои муваққатӣ оид ба таъмир ва барқарорсозии таҷҳизоту иншооте, ки вайрон будани онҳо боиси қатъ шудани кори аксарияти кормандон мегардад;

- давом додани кор дар истеҳсолоти муттасил амалқунанда дар сурати ба кор ҳозир нашудани корманди ивазқунанда, дар ин ҳолат корфармо уҳдадор аст, ки барои бо корманди дигар иваз намудани корманди навбатдор чораҳои фаврӣ андешад;

- икрои корҳои боркунӣ ва борфарорӣ ва корҳои ба он вобаста дар нақлиёт дар сурати зарурати холӣ карданӣ анборҳои ташкилоти нақлиёт, инчуни барои бор кардан ва фаровардани борҳои воситаи нақлиёт ба мақсади пешгирии ҷамъшавии бор дар нуқтаҳои интиқолу қабули бор ва бекористии воситаҳои нақлиёт.

Моддаи 81. Тартиби ҳисобкунии вақти корӣ

1. Корфамо уҳдадор аст вақти кориро, ки ҳар як корманд ичро намудааст, аз ҷумла соатҳои изофакориро сари вақт дақиқ ҳисоб кунад.

2. Ҳисобкунии вақти корӣ вақти кории ичрошуда ва икронашудаи кормандро дар бар мегирад.

3. Ба таркиби вақти кори ичрошуда ҳисобкунии дигар давраи вақте, ки ба вақти корӣ тааллук дорад, дохил мешавад. Ҳисобкунии соатҳои изофакорӣ, кор дар бастҳои шабона, рӯзҳои истироҳат, рӯзҳои ид, рӯзҳои сафари хизматӣ алоҳида бурда мешавад.

4. Ба таркиби вақти кори икронашуда ҳисобкунии вақти кори пардохтшаванда ва пардохтнашаванда бо айби корманд ва ё корфармо дохил карда мешавад.

5. Ҳисобкунии вақти корӣ дар асоси ҳуччатҳое, ки корфармо дар қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ муайян кардааст, пеш бурда мешавад.

6. Дар ҳолатҳое, ки ба вақти кори корманд давраҳои ичрои кор берун аз ҷойи корӣ сурат мегирад ё вақти ичрои онро корфармо дақиқ муайян карда натавонад, ин давраҳо дар ҳуччатҳо ҳамчун ичрои ҳаҷми кор тибқи муқаррароти шартномаи меҳнатӣ ба қайд гирифта мешаванд.

БОБИ 7. ВАҚТИ ИСТИРОҲАТ

Моддаи 82. Намудҳои вақти истироҳат

Вақти истироҳат аз намудҳои зерин иборат аст:

- танаффусҳо дар давоми рӯзи корӣ (дамгириӣ, ҳӯрокхӯрӣ, дохилибастӣ ва маҳсус);
- танаффусҳо байни рӯзҳои (бости) корӣ;
- рӯзҳои истироҳат (истироҳати бефосилаи ҳарҳафтаина);
- рӯзҳои иди ғайрикорӣ;
- рухсатиҳо.

Моддаи 83. Танаффус барои дамгирий ва хӯрокхӯрий

1. Дар давоми рӯзи (бости) корӣ ба кормандон бояд барои дамгирий ва хӯрокхӯрий танаффус дода шавад. Давомнокии мушаххаси ин танаффусҳо дар қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ, ҷадвали кори бастҳо ва ё шартномаи байни корманд ва корфармо муқаррар мегардад. Танаффус бояд на дертар аз чор соат баъд аз оғози кор дода шавад.

2. Танаффусҳо барои дамгирий ва хӯрокхӯрий ба вақти корӣ дохил намешаванд ва барои онҳо музд дода намешавад ва давомнокиашон набояд аз ду соат зиёд бошад.

3. Дар корҳое, ки аз рӯи шароити истеҳсолот додани танаффусҳо барои истироҳат ва хӯрокхӯрий имкон надорад, корфармо уҳдадор аст барои истироҳат ва хӯрокхӯрии корманд дар вақти корӣ шароит мухайё намояд. Номгӯйи чунин корҳо дар шартномаи колективӣ (агар шартномаи колективӣ баста нашуда бошад - аз тарафи корфармо бо машварати пешакӣ бо намояндагони кормандон) муайян мегардад, ҷойи истироҳат ва хӯрокхӯрий аз тарафи корфармо муқаррар карда мешавад.

Моддаи 84. Танаффусҳои дохилибастӣ ва маҳсус

1. Дар баъзе намуди корҳо ба кормандон дар давоми вақти корӣ додани танаффусҳои дохилибастӣ пешбинӣ мешавад, ки онро хусусияти технологӣ, ташкили истеҳсолот ва меҳнат тақозо менамоянд. Намуди ин гуна корҳо, давомнокӣ ва тартиби додани чунин танаффусҳо дар шартномаи колективӣ муайян карда мешаванд (агар шартномаи колективӣ баста нашуда бошад - бо мувофиқаи намояндагони кормандон аз тарафи корфармо муқаррар карда мешавад).

2. Барои кормандоне, ки дар фаслҳои сард ва ё гарми сол, дар ҳавои кушод ва ё биноҳои пӯшидаи гармнашаванда кор мекунанд, кормандоне, ки ба корҳои борфарорӣ ва боркунӣ машғуланд, инчунин ба дигар гурӯҳи кормандон мувофиқи шароит ва тартибе, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома

ва шартномаҳои колективӣ пешбинӣ намудаанд, танаффусҳои маҳсус барои истироҳат, гармшавӣ, салқиншавӣ, хушк кардани сару либос, варзиши истеҳсолӣ ва маконидани кӯдак дода мешаванд.

3. Танаффусҳои дохилибастӣ ва танаффусҳои маҳсус ба ҳисоби вақти корӣ дохил гардида, музди онҳо пардоҳт карда мешаванд. Корфармо уҳдадор аст бо биноҳое, ки барои танаффусҳои дар қисмҳои 1 ва 2 моддаи мазкур пешбинӣ гардидаанд, таъмин намояд.

Моддаи 85. Давомнокии танаффусҳо байни рӯзҳои (бастҳои) корӣ

Давомнокии танаффусҳо байни рӯзҳои (бастҳои) кории корманд аз 12 соат набояд камтар бошад.

Моддаи 86. Рӯзҳои истироҳат

1. Ба ҳамаи кормандон рӯзҳои истироҳат (истироҳати бефосилаи ҳарҳафтаина) дода мешавад.

2. Дар ҳафтаи панҷрӯзаи корӣ ба кормандон дар ҳафта ду рӯзи истироҳат ва дар ҳафтаи шашрӯзаи корӣ як рӯзи истироҳат дода мешавад.

3. Рӯзи истироҳати умумӣ - якшанбе мебошад. Рӯзи истироҳати дуюм, дар ҳафтаи панҷрӯзаи корӣ, тибқи ҷадвали кории ташкилот муқаррар қарда мешавад. Ҳар ду рӯзи истироҳат пайи ҳам дода мешавад.

4. Дар ташкилотҳо, ки вобаста ба шароити истеҳсолию техникӣ ё бо сабаби зарурати таъминоти бефосилаи аҳолӣ қатъи кор дар онҳо имкон надорад, инчунин дар дигар ташкилотҳои муттасил коркунанда рӯзҳои истироҳат дар рӯзҳои гуногуни ҳафта ба ҳар гурӯҳи кормандон мувофиқи ҷадвали бастҳо, ки корфармо бо машварати пешакӣ бо намояндагони кормандон тасдиқ кардааст, дода мешавад.

Моддаи 87. Манъи кор дар рӯзҳои истироҳат. Ҳолатҳои истисноии ҷалби корманд ба кор дар рӯзҳои истироҳат

1. Дар рӯзҳои истироҳат кор кардан манъ аст.

2. Дар рӯзҳои истироҳат ба кор ҷалб намудани кормандон бо мувофиқаи намояндагони кормандон дар асосҳо ва ҳолатҳои истисноии зерин иҷозат дода мешавад:

- барои пешгирий ва рафъи оқибатҳои оғатҳои табиӣ, садамаи истеҳсолӣ ё фавран бартараф намудани оқибатҳои он;

- барои пешгирии ҳодисаҳои нохуш, ҳалокат ва нобудшавии молу мулк;

- барои иҷрои корҳои таъхирназари қаблан пешбинигардида, ки аз таъцилан иҷро намудани онҳо умуман кори мӯтадили минбаъдаи ташкилот ва ё баҳшҳои алоҳидаи он вобаста мебошад;

- дар дигар ҳолатҳое, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои меъёрии доҳили (локалий) пешбинӣ намудаанд.

3. Ҷалби кормандон дар рӯзҳои истироҳат бо риояи маҳдудиятҳое, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии хуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбати кормандони маъюб, занон, шахсони дорои уҳдадориҳои оилавӣ ва ноболифон муқаррар намудааст, сурат мегирад.

Моддаи 88. Ҷуброни кори рӯзҳои истироҳат ва вақти дамгирий

Кор дар рӯзҳои истироҳат ва дар вақти дамгирий мувофиқи ҳоҳиши корманд бо додани рӯзи дигари истироҳат ва ё дар шакли пулӣ ба андозаи муқаррарнамудаи моддаи 154 Кодекси мазкур ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 89. Истироҳат дар рӯзҳои иди ғайрикорӣ

1. Истироҳат дар рӯзҳои иди ғайрикорӣ мувофиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи рӯзҳои ид" муайян карда мешавад.

2. Дар рӯзҳои иди ғайрикорӣ корҳое иҷозат дода мешаванд, ки боздоштани онҳо бинобар шароити истеҳсолию техниқӣ (ташкilotҳои муттасил коркунанда) ғайриимкон аст, корҳое, ки барои хизматрасонии аҳолӣ зарур мебошанд, инчунин корҳои таъхирназари таъмир, борфурорӣ ва боркунӣ.

3. Кор дар рӯзҳои иди ғайрикорӣ тибқи муқаррароти моддаи 154 Кодекси мазкур ҷуброн карда мешавад.

4. Тартиби гузаронидани рӯзи истироҳатро ба дигар рӯзи корӣ бо мақсади самаранок истифода намудани вақти корӣ дар рӯзҳои иди ғайрикорӣ Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

5. Агар рӯзи истироҳат ба рӯзи иди ғайрикорӣ рост ояд, рӯзи истироҳат ба рӯзи аввали кории баъд аз рӯзи иди ғайрикорӣ гузаронида мешавад.

Моддаи 90. Намудҳои рухсатӣ

1. Рухсатӣ аз намудҳои зерин иборат аст:

- рухсатиҳои меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванда;
- рухсатиҳои иҷтимоӣ;
- рухсатии бемузди меҳнат;
- рухсатии муваққатии бемузд ё қисман музднок;
- дигар намуди рухсатиҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

2. Рухсатиҳои меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванда аз инҳо иборат мебошанд:

- рухсатии меҳнатии асосии ҳарсолаи камтарин;
- рухсатии меҳнатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда;
- рухсатии меҳнатии иловагии ҳарсола.

3. Рухсатиҳои иҷтимоӣ аз инҳо иборат аст:

- рухсатӣ барои ҳомиладорӣ ва таваллуд;
- рухсатӣ барои нигоҳубини кӯдак;
- рухсатӣ барои таҳсил; - рухсатии эҷодӣ.

4. Рухсатиҳо бо санади корфармо ба расмият дароварда мешаванд.

Моддаи 91. Ҳуқуқ ба рухсатии меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванда ва рухсатии иҷтимоӣ

1. Кормандон ҳангоми мавҷуд будани асосҳои дар Кодекси мазкур пешбинишуда ба рухсатии меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванда ва рухсатии иҷтимоӣ ҳуқуқ доранд.

2. Иваз кардани рухсатии меҳнатӣ ба ҷуброни пулӣ мумкин нест, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки корманди аз кор озодшаванда рухсатиашро истифода набурда бошад.

Моддаи 92. Ҳуқуқ ба рухсатии меҳнатии асосии ҳарсолаи камтарин ва рухсатии меҳнатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда

Кормандон ҳуқуқ доранд, новобаста аз корфармо ва намуди шартномаи меҳнатии бо онҳо басташуда, шакли ташкилию ҳуқуқии ташкилот ва музди меҳнат ба рухсатии меҳнатии асосии ҳарсолаи камтарин ё рухсатии меҳнатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда бароянд.

Моддаи 93. Давомнокии рухсатии меҳнатии асосии ҳарсолаи камтарин

1. Давомнокии рухсатии меҳнатии асосии ҳарсолаи камтарин 24 рӯзи тақвимиро ташкил медиҳад.

2. Рухсатии асосии ҳарсолаи камтарин барои ҳамаи кормандон ба таври ҳатмӣ дода мешавад.

3. Корфармо ҳуқуқ дорад, ки аз ҳисоби маблағҳои худӣ муҳлати давомнокии рухсатии меҳнатии асосии ҳарсолаи камтаринро бо тартиб ва шартҳое, ки дар шартномаи меҳнатӣ, созишишнома ва шартномаҳои колективӣ пешбинӣ шудаанд, аз 24 рӯзи тақвимӣ зиёд намояд.

4. Рӯзҳои иди ғайрикорӣ, корношоямии муваққатӣ, инчунин рухсатӣ барои ҳомиладорӣ ва таваллуд ба рухсатии меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванда дохил намегарданд.

5. Ҳангоми рост омадани рӯзҳои иди ғайрикорӣ дар давраи рухсатии меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванда давомнокии рухсатии корманд ба шумораи рӯзҳои иди ғайрикорӣ дароз карда мешавад.

Моддаи 94. Давомнокии руҳсатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда

1. Ба гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон бо назардошти шароит ва хусусияти уҳдадориҳои меҳнатӣ, синну сол, собиқаи корӣ, вазъи саломатӣ ва дигар ҳолатҳо мумкин аст руҳсатии асосии дарозкардашуда мутобиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда шавад.

2. Руҳсатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда муқаррар карда мешавад:

- ба кормандони ташкилотҳои илмӣ - аз 28 то 56 рӯзи тақвимӣ;

- ба кормандони китобхонаҳои ташкилотҳои илмӣ, муассисаҳои таълимӣ ва дигар китобхонаҳо - аз 28 то 56 рӯзи тақвимӣ;

- ба кормандон - омӯзгорони шӯъбаҳои рӯзона ва ғоибонаи муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии қасбӣ, аз ҷумла доир ба тайёри, аз наватайёркуниӣ ва такмили ихтисоси кадрҳои муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии қасбӣ ва муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи қасбӣ - аз 28 то 56 рӯзи тақвимӣ;

- ба кормандони муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои таълимии томактабӣ - аз 28 то 56 рӯзи тақвимӣ;

- ба кормандони муассисаҳои соҳаи фарҳанг ва ҳифзи иҷтимоӣ аз 28 то 42 рӯзи тақвимӣ;

- ба ҳамшираҳои тиббӣ, ки ба тарбияи қӯдакони то сесола машғуланд, мураббияҳои гурӯҳҳои ширхораи муассисаҳои таълимии томактабӣ ва хонаи қӯдакон - 42 рӯзи тақвимӣ;

- ба кормандони доимии хочагии ҷангал - 28 рӯзи тақвимӣ;

- ба варзишгарон - на камтар аз 30 рӯзи тақвимӣ;

- ба рӯзноманигородон - на камтар аз 30 рӯзи тақвимӣ;

- ба кормандони синни то ҳаждаҳ, аз ҷумла онҳое, ки барои гузаронидани таҷрибаи истеҳсолӣ (таълими истеҳсолӣ) қабул шудаанд - 30 рӯзи тақвимӣ;

- ба кормандони маъюби гурӯҳҳои I ва II- 42, гурӯҳи III- 35 рӯзи тақвимӣ;
- ба кормандоне, ки дар соҳаи кишоварзӣ кор мекунанд - на камтар аз 28 рӯзи тақвимӣ;
- ба дигар гурӯҳҳои кормандон тибқи муқаррароти қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

3. Номгӯйи ташкилотҳо, касб ва вазифаҳо, ки дар сарҳатҳои аз якум то панҷуми қисми 2 моддаи мазкур номбар шудаанд, аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 95. Рухсатиҳои иловагии ҳарсола

Корфармо уҳдадор аст ба шахсони зерин рухсатиҳои иловагии ҳарсола диҳад:

- ба кормандоне, ки дар корҳои шароити заарнок ва вазнин кор мекунанд;
- ба кормандоне, ки корашон хусусияти маҳсус дорад;
- ба кормандоне, ки дар шароити номусоиди табиию иқлими кор мекунанд;
- ба кормандони рӯзи кориашон ба меъёр гирифтанашуда;
- дар мавридҳои дигаре, ки дар санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ пешбинӣ шудаанд.

Моддаи 96. Рухсатии иловагии ҳарсола барои кор дар шароитҳои заарнок ва вазнини меҳнат

1. Рухсатии иловагии ҳарсола барои кор дар шароитҳои заарнок ва вазнини меҳнат бо давомнокии на камтар аз 7 рӯзи тақвимӣ ба кормандоне дода мешавад, ки дар корҳои қӯҳии зеризаминиӣ, дар конҳои кушоди қӯҳӣ, буриш ва карерҳо, дар минтаҳаҳои аз ҷиҳати радиоактивӣ олуда, дар дигар корҳои ба саломатии инсон заарнок кор мекунанд, ки дорои омилҳои

номусоиди физикию кимиёвӣ, биологӣ ва дигар омилҳо мебошанд.

2. Номгӯйи истеҳсолот, корҳо, касбу вазифаҳое (мансабҳое), ки кор дар онҳо ба рухсатии иловагии ҳарсола барои шароити меҳнати ба саломатӣ заарнок ва вазнин ҳуқуқ медиҳад, инчунин давомнокии рухсатӣ, тартиб ва шароити додани онро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

3. Рухсатии иловагии ҳарсола танҳо тибқи яке аз асосҳои дар номгӯй пешбинигардида дода мешавад.

Моддаи 97. Рухсатии иловагии ҳарсола барои хусусияти маҳсуси кор

1. Рухсатии иловагии ҳарсола барои хусусияти маҳсуси кор бо давомнокии на камтар аз 3 рӯзи тақвимӣ ба гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон, ки меҳнати онҳо ба шиддати зиёди асаб ва эҳсосот вобаста мебошад ё дорои хусусияти маҳсуси иҷрои кор аст, дода мешавад.

2. Номгӯйи касбу вазифаи (мансаби) кормандонро, ки барояшон рухсатии иловагӣ барои хусусияти маҳсуси кор дода мешавад, инчунин давомнокии мушаххас ва шарту шароити додани чунин рухсатиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 98. Рухсатии иловагии ҳарсола барои кор дар шароитҳои маҳсуси табиию иқлими

1. Рухсатии иловагии ҳарсола барои кор дар шароитҳои маҳсуси табиию иқлими бо давомнокии на камтар аз 8 рӯзи тақвимӣ дода мешавад.

2. Давомнокии мушаххаси рухсатии иловагии ҳарсола ва шарти додани онро санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ муайян мекунанд.

Моддаи 99. Рухсатии иловагии бо рӯзи корӣ ба меъёр гирифтанашууда

1. Ба кормандони рӯзи кориашон ба меъёр гирифтанашууда барои зиёда аз давомнокии вақти кории муътадили муқарраргардида ичро намудани кор рухсатии иловагӣ на камтар аз 10 рӯзи тақвимӣ дода мешавад.

2. Давомнокии мушаххаси чунин рухсатӣ барои кормандони ташкилотҳои аз ҳисоби буҷети давлатӣ маблағузоришаванда аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва барои кормандони дигар ташкилотҳо дар шартномаи меҳнатӣ, созишинома ва шартномаҳои колективӣ ва дар сурати мавҷуд набудани онҳо тибқи созиши тарафҳои шартномаи меҳнатӣ муқаррар карда мешавад.

3. Номгӯйи кормандони рӯзи кориашон ба меъёр гирифтанашуудаи ташкилотҳои давлатӣ аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва кормандони дигар ташкилотҳо бо шартномаи меҳнатӣ, созишинома ва шартномаҳои колективӣ ё дигар санади меъёрии дохилии (локалии) ташкилот муқаррар карда мешавад.

Моддаи 100. Рухсатии иловагӣ барои собиқаи кории давомнок

1. Ба кормандоне, ки дар як соҳа ё дар як ташкилот муддати дароз кор карда, дорои собиқаи кории давомнок мебошанд, рухсатии иловагии давомнокиаш то 10 рӯзи тақвимӣ дода мешавад.

2. Номгӯйи соҳаҳо, истеҳсолот, кор, қасб ва вазифаҳо (mansab), шароити пешниҳод ва давомнокии рухсатиро барои собиқаи кории давомнок Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад.

Моддаи 101. Баҳисобгирии давомнокии рухсатиҳои меҳнатии ҳарсола

1. Давомнокии рухсатиҳои меҳнатии ҳарсола бо рӯзҳои тақвимӣ, сарфи назар аз низом ва ҷадвали корӣ ба ҳисоб гирифта мешавад.

2. Рӯзҳои иди ғайрикорӣ, ки ба давраи рухсатӣ рост меоянд, мувофиқи моддаи 89 Кодекси мазкур ҳангоми муайян намудани давомнокии рухсатӣ ба ҳисоб гирифта намешаванд.

3. Ҳангоми баҳисобгирии давомнокии умумии рухсатии меҳнатии ҳарсола рухсатии иловагӣ, ки муҳлати онро Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад, ба рухсатии асосии ҳарсола (аз ҷумла дарозкардашуда) зам карда мешавад.

4. Ҳангоми баҳисобгирии давомнокии рухсатиҳои меҳнатии ҳарсола мутаносибан ба вақти кори анҷомдодашуда давомнокии онҳо бо роҳи тақсими андозаи ҳар як рухсатӣ ба 12 ва зарbzании он ба шумораи моҳҳои пурраи корӣ муайян карда мешавад.

5. Зимнан вақти изофа, ки ба 15 рӯзи тақвимӣ баробар ва бештар аз он бошад, яклухт бо як моҳ баробар ҳисоб карда шуда, вале камтар аз 15 рӯз ба инобат гирифта намешавад.

Моддаи 102. Баҳисобгирии сабиқаи кор, ки барои рухсатии меҳнатии ҳарсола ҳуқуқ медиҳад

1. Ба сабиқаи кор, ки барои рухсатии меҳнатии ҳарсола ҳуқуқ медиҳад, инҳо дохил мешаванд:

- вақти кори воқеӣ дар давоми соли корӣ;
- вақте, ки корманд воқеан кор накардааст, вале ҷойи кораш (мансадаш) барои ӯ нигоҳ дошта шудааст;
- вақти ноилоч ҳозир нашудан ба кор ҳангоми ғайриқонунӣ аз кор озод гардидан ё ба дигар кор гузаронидан бо аз нав барқарор намудан ба кори пештара;

- дигар вақтҳое, ки шартномаҳои соҳавӣ (тарифӣ), колективӣ ва дигар санадҳои меъёрии дохилии (локалии) ташкилот, шартҳои шартномаи меҳнатӣ пешбинӣ намудаанд.

2. Агар дар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ба собиқаи кор, ки барои рухсатии меҳнатии ҳарсола ҳуқуқ медиҳад, инҳо дохил карда намешаванд:

- вақти бе сабабҳои узрнок дар кор ҳозир набудани корманд;
- вақти рухсатиҳои барои нигоҳубини кӯдак то ба синни муайяннамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон расидани ў;
- вақти рухсатиҳои бемузд, ки бо ҳоҳиши корманд бо давомнокии беш аз 15 рӯзи тақвимӣ дода шудааст.

3. Санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонанд қоидаҳои маҳсуси баҳисобгирии собиқаи кориро, ки барои гирифтани рухсатиҳои меҳнатии иловагӣ ҳуқуқ медиҳанд, пешбинӣ намоянд.

Моддаи 103. Ҳуқуқи корфармо оид ба тағиیر додани соли кории корманд

Агар маҷмӯи давраҳое, ки тибқи моддаи 102 Кодекси мазкур ба соли корӣ дохил мешавад, аз 12 моҳи пурраи тақвимӣ кам бошанд, соли кории корманд ба вақти нарасидаи он тағиир дода мешавад.

Моддаи 104. Шартҳои пешниҳоди рухсатии меҳнатӣ барои соли аввали корӣ

1. Рухсатии меҳнатӣ (асосӣ ва иловагӣ) барои соли аввали корӣ на барвакттар аз 11 моҳи корӣ аз ҷониби корфармо дода мешавад.

2. То ба итмом расидани 11 моҳи корӣ корфармо уҳдадор аст бо ҳоҳиши корманд ба ў дар ҳолати зерин рухсатии меҳнатӣ пешниҳод намояд:

- ба занон пеш аз руҳсатии ҳомиладорӣ ва таваллуд ё баъд аз он;
- ба кормандони синни то ҳаждаҳ;
- ба кормандоне, ки бо тартиби гузариш ба кор қабул карда шудаанд;
- ба кормандоне, ки мувофиқи хulosai тиббӣ барои табобати санаторӣ-курортӣ роҳҳат доранд;
- ба кормандоне, ки дар ду (якчанд) чой кор мекунанд, агар руҳсатии меҳнатиашон дар чойи кори асосӣ дар давраи то 11 моҳи корӣ аз рӯи дар ду (якчанд) чой кор кардан мувофиқ ояд;
- ба омӯзгорони муассисаҳои таълими;
- ба иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватаний ва шахсони ба онҳо баробаркардашуда;
- ба занон ва дигар шахсони дорои уҳдадориҳои оилавӣ, ки дар тарбияи худ ду ва ё зиёда кӯдаки синни то ҷордаҳ ё кӯдаки маъюби синни то ҳаждаҳ доранд;
- ба кормандоне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумӣ (шуъбаҳои шабона), муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии қасбӣ, муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи қасбӣ, муассисаҳои таълимии таҳсилоти маҳсус, муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии қасбӣ ва аспирантураҳо (шуъбаҳои шабона ва ғоибона) таълим мегиранд;
- дар дигар ҳолатҳои тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ муайяншуда.

3. Ба хизматчиёни ҳарбие, ки ба эҳтиёт ҷавоб шудаанд ва бо тартиби муташаккилона ба кор фиристода шудаанд, руҳсатии меҳнатӣ баъд аз гузаштани се моҳ дода мешавад.

4. Ба зани (шавҳари) хизматчии ҳарбӣ бо ҳоҳиши онҳо руҳсатии меҳнатӣ дар як вакт бо руҳсатии шавҳари (зани) ӯ дода мешавад.

5. Ба ғайр аз ҳолатҳои дар сарҳатҳои аз якум то нуҳуми қисми 2, қисмҳои 3 ва 4 моддаи мазкур нишондодашуда рухсатӣ мутаносибан ба рӯзҳои дар давоми сол кор кардашуда, аммо на камтар аз 14 рӯзи тақвимӣ дода мешавад.

Моддаи 105. Шартҳои додани рухсатии меҳнатӣ барои солҳои дуюм ва минбаъдаи корӣ

Рухсатии меҳнатӣ (асосӣ ва иловагӣ) барои солҳои дуюм ва минбаъдаи корӣ ҳар вақти соли корӣ мувофиқӣ навбати додани рухсатиҳои меҳнатӣ дода мешавад, агар дар Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳолатҳои дигар пешбинӣ нашуда бошанд.

Моддаи 106. Додани рухсатии ҳарсола ба шахсоне, ки аз профилакторияҳои табобатию меҳнатӣ баргаштаанд

Ба шахсоне, ки аз профилакторияҳои табобатию меҳнатӣ баргаштаанд, рухсатиҳои ҳарсола барои муддати кори воқеӣ дар ҷойи кори охирин дода мешавад.

Моддаи 107. Вақт ва навбати додани рухсатии меҳнатӣ

1. Вақт ва навбати додани рухсатии меҳнатӣ бо тартиби пешбининамудаи шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ, қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ, ҷадвали рухсатиҳо, ки бо намояндагони кормандон мувофиқа карда шудаанд ва ё бо мувофиқаи байни корфармо ва кормандон муайян карда мешаванд.

2. Ҷадвали дода шудани рухсатиҳои меҳнатӣ барои соли тақвимӣ тибқи муҳлатҳои муқаррарнамудаи созишнома ва шартномаҳои колективӣ тартиб дода мешавад, ки он бо корфармо ва иттифоқи касаба ё дигар намояндагони кормандон ба мувофиқа расида, ба маълумоти ҳамаи кормандон пешниҳод карда мешавад.

3. Ҳангоми муайян намудани вақт ва навбати пешниҳоди рухсатӣ, ҳуқуқҳои кормандони зерине, ки барои гирифтани рухсатӣ имтиёз доранд, бояд таъмин карда шаванд:

1) Дар давраи тобистон ва дигар вақти мувофиқ:

- ба кормандони синни то ҳаждаҳ;

- ба омӯзгорони муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумӣ, муаллимони муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ, муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи касбӣ, муассисаҳои таълимии таҳсилоти маҳсус ва ҳайати профессорию омӯзгории муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии касбӣ;

- ба иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватанӣ ва шахсони ба онҳо баробаркардашуда;

- ба занон ва дигар шахсони дорои уҳдадориҳои оилавӣ, ки дува ё зиёда кӯдаки синни то чордаҳ ё кӯдаки маъюби то синни ҳаждаҳ доранд;

- ба кормандоне, ки ба бемории шуоъӣ гирифтор шудаанд ё онро аз сар гузаронидаанд ва дигар бемориҳои бо паҳншавии нури радиатсионӣ вобастабуда;

- ба кормандоне, ки дар бартарафкуни оқибати садамаи Чернобил ва дигар минтақаҳои заҳролудшуда ё рафъи оқибатҳои оғатҳои табиӣ иштирок кардаанд;

- дар дигар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ.

2) Дар давраи муайян:

- ба кормандоне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда, дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумӣ (шуъбаҳои шабона), муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ, муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи касбӣ, муассисаҳои таълимии таҳсилоти маҳсус, муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии касбӣ ва аспирантураҳо - пеш аз гузаронидан ё дар ҳолати гузаронидани машғулиятаҳои муқарраргардида, ичрои корҳои

лабораторӣ ё таълимӣ, супоридани имтиҳонҳо ё санчишҳо ба омӯзиш машғуланд;

- ба кормандоне, ки дар ду (якчанд) чой кор мекунанд - дар як вақт бо рухсатии меҳнатии чойи кори асосӣ.

4. Ба корманд бояд 15 рӯз пеш аз саршавии рухсатӣ оид ба вақти пешниҳоди рухсатӣ хабар дода шавад.

5. Ба мардон мувофиқи хоҳиашон ҳангоми рухсатӣ барои давраи ҳомиладорӣ ва таваллуди ҳамсараашон рухсатии ҳарсолаи меҳнатӣ пешниҳод карда мешавад.

Моддаи 108. Рухсатии меҳнатии ҳарсола ва ҳолатҳои истисноии ба соли дигар гузаронидани он

1. Корфармо уҳдадор аст, ки ба корманд дар давоми ҳар як соли корӣ (ҳар сол) рухсатии меҳнатӣ пешниҳод намояд.

2. Дар ҳолатҳои истисноӣ, ки пешниҳоди рухсатии пурраи меҳнатӣ ба корманд дар соли ҷорӣ ба раванди муътадили кори ташкилот, соҳибкори инфиродӣ таъсири номатлуб расонида метавонад, бо розигии корманд рухсатии ӯро пурра ё қисман ба соли дигар гузаронидан мумкин аст.

3. Рухсатии меҳнатие, ки бо хоҳиши корманд ба соли дигар гузаронида шудааст, ба рухсатии соли ояндаи корӣ ҳамроҳ карда мешавад ё ба таври алоҳида, на дертар аз як соли пайдо кардани ҳукуқ ба рухсатӣ мавриди истифода қарор мегирад.

4. Ба кормандони синнашон ба ҳаждаҳ нарасида ва кормандоне, ки ба корҳои вазнин машғул мебошанд ва дар шароити вазнин ё зарарноки меҳнатӣ кор мекунанд, инчунин дар дигар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба соли дигар гузаронидани рухсатии меҳнатӣ иҷозат дода намешавад.

5. Дар давоми ду соли пай дар пай надодани рухсатии меҳнатӣ манъ аст.

Моддаи 109. Ҳукуки корманд дар хусуси ба дигар вақт гузаронидан ва дароз намудани муҳлати рухсатии меҳнатӣ дар давоми соли корӣ

1. Корманд метавонад дар ҳолатҳои зерин рухсатии меҳнатиашро ба дигар вақт гузаронад ё дароз намояд:

- ҳангоми корношоямии муваққатӣ;

- ҳангоми фаро расидани муҳлати рухсатӣ барои ҳомиладорӣ ва таваллуд;

- ҳангоми рост омадани рухсатии солонаи меҳнатӣ бо рухсатӣ барои таҳсил бе чудо шудан аз истехсолот (агар корманд чунин рухсатиро пеш аз рухсатии меҳнатӣ ва ё дар вақти рухсатии меҳнатӣ ва баъд аз даъвати муассисаи таълимиӣ ба расмият дароварда бошад);

- ҳангоми ичрои уҳдадориҳои давлатӣ ё ҷамъиятиӣ, агар санадҳои меъёрии ҳукуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ичрои чунин вазифаҳо аз кор озод намудани кормандро пешбинӣ карда бошанд;

- ҳангоми пардоҳт накардани музди меҳнати корманд дар муҳлати муқаррарнамуда барои рухсатӣ;

- бо мувофиқаи тарафҳо, инчунин дар дигар ҳолатҳое, ки санадҳои меъёрии ҳукуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, созишнома ва шартномаҳои колективӣ пешбинӣ намудаанд.

2. Агар сабабҳои дар қисми 1 моддаи мазкур пешбинишууда дар давраи рухсатӣ ба миён омада бошанд, рухсатӣ ба муддати он рӯзҳо дароз ё бо мувофиқаи корманд ва корфармо қисми рухсатии истифоданашиуда бо розигии корфармо ба муҳлати дигари соли равони корӣ гузаронида мешавад.

3. Агар сабабҳои дар қисми 1 моддаи мазкур пешбинишууда то оғози рухсатии меҳнатӣ ба вуҷуд омада бошанд, рухсатӣ бо ҳоҳиши корманд ва розигии корфармо ба вақти дигари соли корӣ гузаронида мешавад.

4. Корманд уҳдадор аст корфарморо оид ба сабабхое, ки ба истифодабарии рухсатӣ дар муҳлати муайяншуда ва вақти дароз намудани рухсатӣ монеъ мешаванд, огоҳ намояд.

Моддаи 110. Оқибати бе асоси қонунӣ ва ризоияти корфармо рад намудани истифодаи рухсатии меҳнатӣ аз ҷониби корманд

Агар рухсатии меҳнатӣ бо риояи талаботи муқарраргашта пешниҳод карда шавад, аммо корманд истифодаи онро дар муҳлати муайяншудаи он то охири соли корӣ бе асоси қонунӣ рад кунад, корфармо ҳуқуқ дорад рухсатии кормандро ба вақти дигар нағузаронад ва истифода нашудани рухсатиро бо маблағи пули ҷуброн накунад, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки дар қисми 1 моддаи 118 Кодекси мазкур пешбинӣ шудаанд.

Моддаи 111. Ба қисмҳо ҷудо қардан рухсатии меҳнатӣ. Бозхонд аз рухсатии меҳнатӣ

1. Рухсатии меҳнатиро бо мувофиқаи корманд ва корфармо ба қисмҳо ҷудо қардан мумкин аст, ки яке аз қисмҳои он набояд аз 14 рӯзи тақвимӣ камтар бошад.

2. Аз рухсатии меҳнатӣ бозхондан танҳо бо розигии корманд мумкин аст.

3. Ҳангоми бозхондан аз рухсатии меҳнатӣ қисми истифоданашудаи рухсатӣ бояд ба корманд дар давоми ҳамон соли корӣ дар вақти барояш мусоид дода шавад ва ё ба рухсатии соли кории ояндааш бо риояи талаботи пешбининамудаи моддаи 108 Кодекси мазкур илова гардад, агар дар созишнома ва шартномаҳои колективӣ дигар ҳолатҳо пешбинӣ нашуда бошанд.

4. Аз рухсатии меҳнатӣ бозхондани кормандони аз ҳаждаҳсола хурд ва кормандоне, ки дар шароити барои саломатӣ зарарнок, ҳавфнок ва вазнини меҳнат кор мекунанд ё корашон ҳусусияти маҳсус дорад, инчунин дигар шахсон дар ҳолатҳои дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинишуда мумкин нест.

Моддаи 112. Пардохти рухсатии меҳнатии асосии ҳарсола

1. Дар давраи рухсатии меҳнатии асосии ҳарсола ба корманд ба андозаи на камтар аз музди миёнаи меҳнат пардохт кафолат дода мешавад.

2. Пардохти рухсатии меҳнатии асосии ҳарсола дар муҳлатҳои муқаррарнамудаи шартномаи колективӣ, вале на дертар аз як ҳафта пеш аз оғози он сурат мегирад.

3. Корфармо ҳуқук дорад ҳангоми пешниҳоди рухсатии меҳнатии асосии ҳарсола тибқи санадҳои меъёрии дохилӣ (локалиӣ) ва шартномаи колективӣ ба корманд иловапулӣ (кӯмакпулӣ) пардохт намояд.

Моддаи 113. Маблағҳо барои пардохти рухсатиҳо

1. Рухсатиҳои меҳнатӣ ва иҷтимоии пардохтшаванд (ба ғайр аз рухсатӣ барои ҳомиладорӣ ва таваллуд (моддаи 223 Кодекси мазкур) ва барои нигоҳубини қӯдак (моддаҳои 224 ва 225 Кодекси мазкур) аз ҳисоби маблағҳои корфармо ва дар ташкилотҳое, ки аз буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд, аз ҳисоби маблағҳое, ки дар сметаи ҳароҷот барои нигоҳдории онҳо ва музди меҳнат пешбинӣ гардидаанд, пардохт карда мешаванд.

2. Рухсатиҳо барои ҳомиладорӣ ва таваллуд, рухсатӣ барои нигоҳубини қӯдак аз ҳисоби маблағҳои сӯғуртаи давлатии иҷтимоӣ пардохт карда мешаванд.

Моддаи 114. Рухсатии иҷтимоӣ

1. Рухсатии иҷтимоӣ ба кормандон барои фаъолияти эҷодӣ, ҳомиладорӣ ва таваллуд, нигоҳубини қӯдак ва таҳсил бе ҷудошавӣ аз истеҳсолот дода мешавад.

2. Ҳуқуқи кормандон ба рухсатии иҷтимоӣ ба давомнокӣ, ҷой ва намуди кор, номгӯй ва шакли ташкилию ҳуқуқии ташкилот вобаста нест.

3. Дар вакти рухсатии иҷтимоӣ ҷойи кори пештара нигоҳ дошта мешавад ва дар ҳолатҳои дар Кодекси мазкур, созишинома

ва шартномаҳои колективӣ пешбинишуда музди меҳнат нигоҳ дошта мешавад.

4. Рухсатии иҷтимоӣ илова ба рухсатии меҳнатӣ дода мешавад.

5. Рухсатии иҷтимоӣ барои ҳамон соли тақвимие дода мешавад, ки корманд ба он ҳуқуқ дорад.

6. Дар ҳолати истифода набурдани рухсатии иҷтимоӣ дар соли ҷории тақвимӣ он ба соли дигари корӣ гузаронида намешавад ва бо маблағи пулӣ ҷуброн карда намешавад, аз ҷумла, дар сурати аз кор озод шудан.

Моддаи 115. Рухсатии эҷодӣ

1. Рухсатии эҷодӣ бо нигоҳдории музди меҳнат ба кормандон барои иҷрои корҳои рисолавӣ, навиштани китобҳои дарсӣ ва дар дигар ҳолатҳое, ки санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудаанд, дода мешавад.

2. Тартиб ва шартҳои пешниҳод кардан ва давомнокии рухсатии эҷодиро санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунанд.

Моддаи 116. Рухсатии bemuzdi mehnat

1. Ба корманд, бинобар вазъи оилавӣ ва дигар сабабҳои узрнок, мутобиқи аризааш рухсатии bemuzdi mehnat дода мешавад, ки давомнокии он бо мувофиқаи байни корманд ва корфармо муайян карда мешавад. Узрнок будани сабабҳои дода шудани чунин рухсатиро корфармо баҳо медиҳад, агар дар созишинома ва шартномаҳои колективӣ тартиби дигар муқаррар нашуда бошад.

2. Рухсатии bemuzdi mehnat мувофиқи аризаи корманд ба таври ҳатмӣ ба инҳо дода мешавад:

- ба иштирокчиёни Ҷангӣ Бузурги Ватанӣ, шахсони ба онҳо баробаркардашуда, инчунин ба нафақаҳӯроне, ки кор мекунанд - ҳар сол то 14 рӯзи тақвимӣ;

- ба падару модарон ва ҳамсарони хизматчиёни ҳарбӣ ва кормандони мақомоти хифзи ҳуқуқ, ки дар натиҷаи захм, контузия ё осебе, ки ҳангоми ҳимояи Ватан ва иҷрои вазифаи (мансаби) хизматӣ ба онҳо расидааст, ё дар натиҷаи бемории вобаста бо иштирокашон дар ҷанг ва муқовиматҳои сиёсӣ фавтидаанд - ҳар сол то 14 рӯзи тақвимӣ;
- ба маъюбоне, ки кор мекунанд - то 2 моҳ дар як сол;
- ба кормандон дар мавриди таваллуд шудани кӯдак, маросими бастани ақди никоҳ, вафоти хешовандон - то 7 рӯзи тақвимӣ;
- ба кормандоне, ки шахси бемори аъзои оиларо мувофиқи хулосаи тиббӣ нигоҳубин мекунанд (бе додани варақаи корношоямии меҳнатӣ ё ҳучҷати ивазкунандай он) - то 14 рӯзи тақвимӣ;
- ба кормандоне, ки мувофиқи хулосаи тиббӣ барои табобат роҳхати санаторӣ-курортӣ доранд, ки муҳлати он аз давомнокии рухсатии меҳнатӣ зиёд аст - ба муҳлати вақти нарасида (бо иловаи вақти рафтумад), агар ҳамаи муҳлати рухсатии меҳнатӣ истифода шуда бошад, бо муҳлати пурраи роҳҳат (бо иловаи вақти рафтумад);
- ба кормандоне, ки барои супоридани имтиҳонҳои дохилшавӣ ба муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи қасбӣ иҷозат дода шудаанд 10 рӯзи тақвимӣ, ба муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии қасбӣ ва муассисаҳои таълимии таҳсилоти маҳсус - 15 рӯзи тақвимӣ, ғайр аз вақти рафтумад ба маҳалли ҷойгиршавии муассисаи таълимӣ;
- ба шахсони ба аспирантура ва докторантура дохилшаванд ва бе ҷудошавӣ аз истеҳсолот таҳсилкунанда - барои вақти рафтумад ба маҳалли ҷойгиршавии муассисаҳои мазкур дар давраи супоридани имтиҳонҳои дохилшавӣ ва кори рисолавӣ;
- дар дигар ҳолатҳое, ки санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, созишнома ва шартномаҳои колективӣ пешбинӣ намудаанд.

3. Рухсатиҳои дар сарҳатҳои якум, дуюм ва сеюми қисми 2 моддаи мазкур пешбинишуда дар вақте дода мешаванд, ки корманд бо корфармо мувофиқа кардааст.

Моддаи 117. Рухсатии муваққатии бемузд ё қисман муздинок

1. Ҳангоми зарурати муваққатан боздоштани истеҳсолот (кор) ё кам шудани ҳаҷми кор ба муддати на зиёда аз як моҳ корфармо бо мақсади пешгирий намудани озодкуни кормандон аз рӯи ихтизори шумора ё воҳиди корӣ ҳуқуқ дорад, бо розигии корманд (кормандон) ба ӯ (онҳо) рухсатии бе нигоҳдорӣ ё қисман бо нигоҳдории музди меҳнат дихад, агар дар созишинома ва шартномаҳои колективӣ тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад.

2. Дар ҳолати мазкур андозаи музди меҳнати пардохтшаванда бо мувофиқаи байни корфармо ва корманд муайян карда шуда, он аз андозаи музди меҳнати моҳонаи корманд кам буда наметавонад.

Моддаи 118. Амалий кардани ҳуқуқ ба рухсатии меҳнатии ҳарсола ҳангоми аз кор озод намудан

1. Ҳангоми аз кор озод намудан, новобаста аз асосҳои мавҷуда ба корманде, ки рухсатии меҳнатии худро қисман ё пурра истифода набурдааст, ҷубронпулӣ дода мешавад.

2. Ҳангоми бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо ҳоҳиши корманд рухсатии меҳнатии ҳарсолаи истифоданашуда ба ӯ бо шарти аз кор озод кардан пас аз ба итмол расидани рухсатӣ дода мешавад. Дар ин ҳолат санаи аз кор озод шудан рӯзи охирини рухсатӣ ҳисоб карда мешавад.

3. Ҳангоми аз кор озод шудан бинобар ба охир расидани муҳлати шартномаи меҳнатӣ рухсатӣ бо шарти баъд аз рухсатӣ аз кор озод гардидан вақте дода шуда метавонад, агар муҳлати рухсатӣ пурра ё қисман аз муҳлати шартномаи меҳнатӣ бештар бошад. Дар ин ҳолат амали шартномаи меҳнатӣ то ба охир расидани рухсатӣ дарозкардашуда ба ҳисоб меравад.

4. Ҷубронпулӣ барои рухсатии пурраи меҳнатӣ дар сурате пардоҳт карда мешавад, ки агар корманд то рӯзи аз кор озод шудан дар тамоми соли корӣ кор карда бошад. Агар то рӯзи аз кор озод шудан корманд як қисми соли корӣ меҳнат карда бошад, ҷубронпулӣ мутаносибан ба вақти кори кардашуда пардоҳт карда мешавад.

5. Ҷубронпулӣ барои рухсатии меҳнатии истифоданашуда ҳангоми аз кор озод кардан дар рӯзи озодкуниҷ пардоҳт карда мешавад.

Моддай 119. Ҳуқуқи корфармо ҳангоми додани рухсатӣ

1. Корфармо тибқи машварати пешакӣ бо колективи меҳнатӣ метавонад ба шумораи зиёди кормандон дар фасли тобистон, ба кормандоне, ки дар ин давра ба корҳои таъмир, барқароркуниҷ ва навқунии истеҳсолот машғуланд, дар дигар вақти барои онҳо мувоғиқ рухсатӣ дихад.

2. Аз ҳисоби маблағи сарфакарда (даромад), мутобиқи шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ, корфармо ҳуқуқ дорад:

- барои кор аз рӯи ҷадвали ҳафтаи кори муттасил (дар ҳолати низоми кори бисёрбастӣ) ба муддати на камтар аз 7 рӯзи тақвимӣ рухсатии иловагӣ муқаррар намояд;

- барои ноил шудан ба натиҷаҳои баланди меҳнатӣ, иҷрои корҳои маҳсусан мураккаб ва маҳсусан муҳим ба муддати на камтар аз 10 рӯзи тақвимӣ рухсатии иловагӣ муқаррар намояд;

- андозаи баланди музди ҳамаи намудҳои рухсатиҳои иҷтимоӣ, аз ҷумла рухсатиҳои давраи ҳомиладорӣ ва таваллуд, нигоҳубини кӯдак, фаъолияти эҷодӣ ва ба таҳсил алоқамандро муқаррар намояд;

- кормандонеро, ки рухсатии худро дар истироҳатгоҳо ва дигар муассисаҳои солимгардонӣ гузаронида, қобилияти кории худро баланд ва тандурустиашонро беҳтар мекунанд, бо роҳи пурра ё қисман пардоҳтани арзиши ҳароҷоти роҳҳат ва роҳқиро то ҷойи истироҳату табобат ҳавасманд гардонад.

**БОБИ 8. ТАЙЁРИИ КАСБӢ, АЗНАВТАЙЁРКУНӢ,
ТАКМИЛИ ИХТИСОС ВА ТАЧРИБАОМӮЗИИ
КОРМАНДОН**

**Моддаи 120. Ҳукуқ ва уҳдадориҳои корфармо оид ба тайёрии
касбӣ, азnavтайёркунӣ, такмили ихтинос ва таҷрибаомӯзии
кормандон**

1. Зарурият ва ҳаҷми тайёрии касбӣ, азnavтайёркунӣ, такмили
ихтинос ва таҷрибаомӯзии кормандонро бо мақсади таъмини
фаъолият ва рушди босамари ташкилот корфармо муайян
мекунад.

2. Тайёрии касбӣ, азnavтайёркунӣ, такмили ихтинос ва
таҷрибаомӯзии кормандон ё дигар шахсоне, ки дар муносибатҳои
меҳнатӣ мебошанд бевосита дар ташкилот ва ё берун аз он дар
ташкилотҳои ба ин мақсад таъсисёфта амалӣ карда мешаванд.

3. Корфармо уҳдадор аст барои кормандон, ки таҷriбаomӯzī,
тайёркунии касбӣ, азnavтайёркунӣ ва такмили ихтинос
мегузаранд, барои якҷоя кардани корҳо бо таълим, ки Кодекси
мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ
пешбинӣ намудаанд, шароит муҳайё намояд.

4. Корфармо уҳдадор аст, ки касбомӯzī, аznavtayérkunī va
такмили дониши кормандонро барои соҳиб гаштан ба ихтисоси
иловагӣ ба роҳ монад, барои бевосита дар истеҳсолот ё дар
муассисаҳои таълимии таҳсилоти касбӣ такмили ихтинос кардани
онҳо шароит муҳайё намояд.

5. Баъд аз хатми муассисаҳои таълимии таҳсилоти касбӣ ба
корманд таҳассуси (гуруҳ, дараҷа) даҳлдори касбӣ дода,
мувофиқи ихтисоси гирифтааш кор пешниҳод карда мешавад.

6. Маълумоти умумии касбии корманд ҳангоми баланд
бардоштани таҳассуси (гуруҳ, дараҷа) касбӣ, таъйини андозаи
музди меҳнат ва ба вазифаи (мансаби) баландтар пешбарӣ
кардани онҳо ба эътибор гирифта мешавад.

7. Кафолат ва ҷубронҳои барои кормандони дар баробари кор таҳсилкунанда пешбинишуда, танҳо дар ҷойи кори асосӣ дода мешаванд.

8. Корфармо ба муассисаҳои таълимӣ, ки барномаҳои таҳсилотии техниқӣ ва қасбиро татбиқ мекунанд, барои тайёрии қасбӣ, азnavтайёркунӣ, такмили ихтисос ва таҷрибаомӯзии қадрҳо мусоидат менамояд.

Моддаи 121. Тайёрии қасбӣ, азnavтайёркунӣ, такмили ихтисос ва таҷрибаомӯзии кормандон

1. Тайёрии қасбӣ, азnavтайёркунӣ, такмили ихтисос ва таҷрибаомӯзии кормандон бо роҳҳати корфармо дар муассисаҳои таълимӣ аз ҳисоби маблағҳои корфармо ё дигар сарчашмаҳое, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст, мутобиқи шартномаи таҳсил амалӣ карда мешаванд.

2. Барои кормандоне, ки дар муассисаҳои таълимӣ меҳонанд, тибқи шартномаи меҳнатӣ, созишишнома ва шартномаҳои колективӣ, дигар санадҳои меъёрии дохилий (локалий) аз ҳисоби маблаги корфармое, ки онҳоро ба таҳсил мефиристанад, мумкин аст имтиёзҳои иловагӣ муқаррар карда шаванд.

Моддаи 122. Шакл ва талаботи умумӣ ба тайёрии қасбӣ, азnavтайёркунӣ, такмили ихтисос ва таҷрибаомӯзии кормандон

1. Шакли тайёрии қасбӣ, азnavтайёркунӣ, такмили ихтисос ва таҷрибаомӯзии кормандонро корфармо муайян мекунад.

2. Талаботи умумӣ ба тайёркунии қасбӣ, азnavтайёркунӣ, такмили ихтисос ва таҷрибаомӯзии кормандонро дар ташкилотҳои давлатӣ Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 123. Ҳуқуқ ва уҳдадориҳои кормандон оид ба тайёрии қасбӣ, азнавтайёркуни Ҷумҳурии Тоҷикистон

1. Кормандон ба тайёркуни Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба тайёрии қасбӣ, азнавтайёркуни Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла таҳсилоти қасбӣ ва ихтиносҳои нав ҳуқуқ доранд.

2. Кормандоне, ки аз тайёркуни Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба тайёрии қасбӣ, азнавтайёркуни Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла таҳсилоти қасбӣ ва ихтиносҳои нав ҳуқуқ мегузаранд, дар мувофиқа бо корфармо метавонанд аз кор ё ичрои кор бо шартҳои вақти нопурраи корӣ озод карда шаванд.

3. Кормандоне, ки аз тайёркуни Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба тайёрии қасбӣ, азнавтайёркуни Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла таҳсилоти қасбӣ ва ихтиносҳои нав ҳуқуқ мегузаранд, аз кафолатҳои пешбининамудаи Кодекси мазкур, санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои коллективӣ, бархурдор мебошанд.

4. Корманд уҳдадор аст, ки пас аз ба итном расидани тайёркуни Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба тайёрии қасбӣ, азнавтайёркуни Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла таҳсилоти қасбӣ ва ихтиносҳои нав ҳуқуқ мегузаранд, дар мувофиқа бо корфармо метавонанд аз кор ё ичрои кор бо шартҳои вақти нопурраи корӣ озод карда шаванд.

5. Дар ҳолати бекор кардани шартномаи меҳнатӣ то муҳлати муқаррарнамудаи шартномаи таҳсил бо ташабbusи корманд ё бо ташабbusи корфармо бинобар гуноҳи корманд, корманд ба корфармо харочотҳоро вобаста ба таҳсил ба муҳлати мутаносибан иҷронакардаи кор бояд пардоҳт намояд.

Моддаи 124. Мазмуни шартномаи таҳсил

1. Шартномаи таҳсил бояд дар бар гирад:

- сана ва маҳалли тартиб додани шартнома;
- тарафҳои шартнома;

- номи ташкилоте, ки корманд кор мекунад, насаб, ном ва номи падари корфармо ё шахси ваколатдорнамудаи он, ваколатнома, номи муассисаи таълими, насаб, ном ва номи падари роҳбари он, насаб, ном ва номи падари корманд (таҷрибаомӯз, донишҷӯ), агар шартнома сетарафа бошад;

- номи ташкилот, ҷойи кори корманд, насаб, ном ва номи падари кордиҳанда ё шахси ваколатдори ӯ, ваколатнома, насаб, ном ва номи падари корманд (таҷрибаомӯз, донишҷӯ);
- мавзӯи шартнома;
- маълумот дар бораи таҳсили музднок ва ройгон, шакли таҳсил, қасби мушаххас, дараҷаи ихтисоси таҳсилот, ки таҳсилкунанда мегирад;
- ҳуқуқ ва уҳдадориҳои корфармо ва таҳсилкунанда;
- муҳлати таҳсил ва муҳлати кори иловагӣ барои корфармо баъд аз хатми таҳсил;
- кафолат ва ҷубронпулӣ, ки ба таҳсил алоқаманд мебошанд;
- ҳолатҳои ғайричашмдошт (форс-мажорӣ);
- шартҳои маҳсус;
- тартиби баррасии баҳсҳо;
- муҳлати амал ва тартиби бекор намудани шартнома;
- сурогаи тарафҳо.

2. Шартномаи таҳсил метавонад дигар шартҳоеро, ки бо созиши тарафҳо муайян карда мешаванд, дар бар гирад.

Моддаи 125. Имтиёзҳо барои кормандоне, ки дар муассисаҳои таълимӣ таҳсил мекунанд

1. Кормандоне, ки дар баробари кор дар муассисаҳои таълимӣ таҳсил мекунанд, дар асоси даъвати муассисаҳои таълимӣ барои иштирок дар машғулияти таълимӣ дар муҳлати муқарраргардида аз икрои уҳдадории хизматӣ ё истеҳсоли бо нигоҳ доштани музди меҳнат озод карда мешаванд.

2. Дар созишнома ва шартномаҳои колективӣ, дигар санадҳои меъёрии дохилии (локалии) ташкилотҳо барои кормандоне, ки дар муассисаҳои таълимӣ таҳсил мекунанд, аз ҳисоби маблағи корфармое, ки онҳоро ба таҳсил фиристодааст, мумкин аст имтиёзҳои иловагӣ муқаррар карда шаванд.

Моддаи 126. Имтиёзҳо барои кормандоне, ки дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумӣ таҳсил мекунанд

1. Ба кормандоне, ки дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумӣ таҳсил мекунанд ва ҳамзамон дар ташкилотҳо кор мекунанд, рӯзи кории на зиёда аз чор соат муқаррар карда мешавад.

2. Таълимгирандагони муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумӣ дар давоми соли таҳсил на камтар аз 42 рӯзи тақвимӣ, ҳангоми шаш рӯз будани ҳафтаи корӣ ё мутобиқан ба ҳамон микдор соати корӣ дар сурати ҳафтаи кории панҷрӯза аз кор озод карда мешаванд. Агар ҳафтаи кор аз панҷ рӯз иборат бошад, микдори умумии соатҳои аз кор озод кардани корманд вобаста ба давомнокии бости корӣ зимни боқӣ мондани микдори соатҳои озод аз кор тағиیر меёбад.

3. Дар муддати аз кор озод будани корманд ба ӯ аз ҷойи кори асосӣ на камтар аз 50 фоизи музди меҳнат, вале на камтар аз андозаи муқарраршудаи ҳадди ақали музди меҳнат маош дода мешавад.

4. Таълимгирандагони муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумӣ ба рухсатии пардохтшавандай иловагӣ аз ҷойи кори асосӣ барои супоридани имтиҳонҳо ба мухлати на камтар аз андозаи муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо нигоҳдории музди миёнаи меҳнат дар давраи рухсатӣ ҳуқуқ доранд.

Моддаи 127. Имтиёзҳо барои таълимгирандагони муассисаҳои таълимии таҳсилоти қасбӣ

1. Ба кормандоне, ки дар баробари кор дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти қасбӣ таҳсил мекунанд, барои омодагӣ ва супоридани имтиҳонҳо ва кормандоне, ки дар баробари кор дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои таълимии таҳсилоти олий таҳсил мекунанд, барои ичрои корҳои лабораторӣ, супоридани санчишҳо ва имтиҳонҳо, омодагӣ ва

дифои кори дипломӣ аз ҷойи кор ба муддати на камтар аз андозаи муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон рухсатии иловагӣ ва музди миёнаи меҳнат дода мешаванд.

2. Ба кормандоне, ки дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти касбӣ таҳсил мекунанд, ҳар ҳафтаи рӯзҳои кориаш иборат аз шаш рӯз барои тайёрӣ ба машғулият дар давоми даҳ моҳи таълимӣ пеш аз навиштани кори дипломӣ ё супоридани имтиҳонҳои хатмкунӣ камаш як рӯзи аз кор озод будан ва музди миёнаи меҳнат дода мешавад.

3. Дар сурати аз панҷ рӯз иборат будани ҳафтаи корӣ миқдори рӯзҳои аз кор озод вобаста ба давомнокии бasti корӣ тағиیر ёфта, миқдори соатҳои аз кор озод будан боқӣ мемонад.

4. Ба кормандоне, ки дар шуъбаҳои шакли ғоибонаи муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи касбӣ, муассисаҳои таълимии таҳсилоти маҳсус ва муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии касбӣ таҳсил мекунанд, барои пардохти ҳарочоти рафтуомад ба маҳалле, ки муассисаи таълимӣ воқеъ гардидааст, бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон имтиёз дода мешавад.

БОБИ 9. БАКОРТАЪМИНКУНИЙ

Моддаи 128. Кафолатҳои давлатии бакортаръминкунӣ

Давлат ба шаҳрвандон дар соҳаи шуғли аҳолӣ кафолатҳои зерин медиҳад:

- ҳифз намудан аз тамоми шаклҳои табъиз ва таъмини имконияти баробар барои гирифтани касб ва кор;
- тайёркунии касбӣ, азnavтайёркунӣ, такмили ихтисоси бекорон, кормандон ва шахсони камбизоат, ки ба нигоҳубини қӯдакони то 3 сола машғуланд, инчунин ташкили корҳои ҷамъияти барои бекорон;
- тайёркунии касбӣ, азnavтайёркунӣ, такмили ихтисос, ташкили корҳои ҷамъияти барои кормандоне, ки низоми

нупурраи вақти кориро бо назардошти тағиیر ёфтани истеҳсолот дар ташкилот доранд, инчунин ҳангоми азnavташкилдиҳӣ ва (ё) кам шудани ҳаҷми кор аз ҷониби корфармо;

- мусоидат барои рушди фаъолияти соҳибкории хурду миёна;
- ташкили миёнаравӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғл;
- пешниҳоди хизматрасонии касбӣ ва роҳнамоӣ, маълумот оид ба ҷойҳои кории холӣ;
- роҳнамоии низоми таҳсилоти касбӣ барои тайёр намудани мутахассисон мувофиқи талаботи бозори меҳнат;
- таҳия ва татбиқи чорабиниҳо ҷиҳати ошкор ва қонунигардонии муносибатҳои меҳнатӣ;
- дар созишиномаҳои сармоягузорӣ муқаррар намудани уҳдадории сармоягузор оид ба тайёркуни касбӣ, таъсиси ҷойҳои нави корӣ ва нигоҳ доштани ҷойҳои кории мавҷуда;
- ташкили шароит барои рушди тайёркуни касбӣ, азnavтайёркуни ҷаҳонӣ ва такмили ихтисос бевосита дар ташкилот;
- ҳамкории мутақобилаи мақомоти ваколатдор бо корфармоён оид ба масъалаҳои шуғл;
- таъмини шароит барои бакортаъминкуни шахсоне, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст.

Моддаи 129. Ҳуқуқҳои шаҳрвандон дар самти бакортаъминкуни

Шаҳрвандон ҳуқуқ доранд ба:

- интихоби озодонаи намуди фаъолият ва касб тариқи муроҷиати бевосита ба корфармоён, инчунин тавассути миёнаравии мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ;
- ҷустуҷӯи мустақилонаи кор ва бакортаъминкуни, аз ҷумла дар хориҷа;
- гирифтани машварат ва маълумот аз мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ;
- иштирок дар корҳои ҷамъияти.

Моддаи 130. Ҳуқуқ ва уҳдадориҳои корфармо ҳангоми бакортаъминкуни

1. Корфармо ҳуқуқ дорад:

- интихоби кадрҳоро ба роҳ монад;

- аз мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ маълумоти дақиқ, пурра ва фаврӣ оид ба ҳолати бозори меҳнат ва имконияти тайёри касбиро дастрас намояд.

2. Корфармо уҳдадор аст оид ба масъалаҳои зерин ба мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ чунин маълумотро пешниҳод намояд:

- дар бораи аз кор озод намудани кормандон бо сабаби барҳам додани шахси ҳуқуқӣ ё қатъ шудани фаъолияти шахси воқеӣ, ихтисор шудани шумора ё воҳиди корӣ, инчунин шумора ва гурӯҳи кормандоне, ки ин ихтисоршавӣ метавонад ба фаъолияти онҳо даҳолат кунад, бо нишон додани вазифа (мансаб), касб, ихтисос, дараҷа ва андозаи музди меҳнати кормандони аз кор озодшаванд ва муҳлате, ки дар давоми он кормандон озод карда мешаванд, вале на камтар аз ду моҳ пеш аз озодкуни;

- дар бораи тағиیر ёфтани шароити меҳнат, гузариши кормандон ба низоми нопурраи вақти корӣ бо сабаби тағиир ёфтани истеҳсолот дар ташкилот, аз ҷумла дар вақти азнавташкилдигӣ ва (ё) кам шудани ҳаҷми кор, на камтар аз як моҳ пеш аз ба вуқӯъ омадани чунин ҳолатҳо;

- дар бораи мавҷуд будани ҷойҳои кори холӣ (мансабҳои холӣ), дар муддати се рӯзи корӣ аз рӯзи ба вуҷуд омадани онҳо;

- дар бораи қабул кардан ва қабул накардани шаҳрвандон ба кор (бо нишон додани сабабҳои он тавассути қайдҳои даҳлдор дар роҳҳат), дар муддати панҷ рӯзи корӣ аз рӯзи фиристодани онҳо тавассути мақомоти ваколатдор.

Моддаи 131. Миёнаравӣ дар муносибатҳои меҳнатӣ

Миёнаравӣ дар муносибатҳои меҳнатӣ аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ бо роҳҳои зерин амалий карда мешавад:

- иттилоотонии шаҳрвандон дар бораи имконияти дарёфти кор ва ба корфармоён дар бораи имконияти таъмин бо қувваи корӣ;
- мусоидат ба шаҳрвандон дар интихоби кор;
- ба шаҳрвандон додани роҳҳати бакортаъминкунӣ ва пешниҳоди он ба корфармо барои ҷойи кори холӣ;
- таъсиси манбаи маълумот дар бораи бозори меҳнат; - бақайдгирии муроҷиати шаҳрвандон;
- хизматрасонӣ дар муайян намудани касб;
- ҳамкории мутақобила бо корфармоён оид ба масъалаҳои бакортаъминкунӣ дар асоси шартнома.

БОБИ 10. БАМЕҶЁРГИРИИ МЕҲНАТ

Моддаи 132. Меъёрҳои меҳнат

1. Дар шароити шакли колективии ташкил ва пардоҳти музди меҳнат, мумкин аст меъёрҳои баландтар ва маҷмӯии меҳнат истифода шаванд.

2. Ҳангоми пардоҳти музди меҳнати вақтбайъ ба гурӯҳи алоҳидаи кормандон мумкин аст супоришҳои бамеъёргирифташуда муқаррар карда шаванд. Барои иҷрои уҳдадориҳои ҷудогона ва ҳаҷми кор корфармо метавонад меъёрҳои хизматрасонӣ ё меъёрҳои шумораи кормандонро муайян намояд.

Моддаи 133. Кафолатҳои давлатии ташкили бамеъёргирии меҳнат

Кафолатҳои давлатии ташкили бамеъёргирии меҳнат аз инҳо иборатанд:

- таъмини таҳияи меъёрҳои намунавии аз ҷиҳати техниқӣ асосноккардашуда оид ба меҳнат аз ҷониби мақомоти давлатӣ;
- назорати корфармоён оид ба таҳия, ҷорӣ ва аз нав дида баромадани меъёрҳои меҳнат.

Моддаи 134. Муқаррар намудан, иваз кардан ва аз нав баррасӣ намудани меъёрҳои меҳнат

1. Муқаррар намудан, иваз кардан ва аз нав баррасӣ намудани меъёрҳои меҳнат аз ҷониби корфармо бо иштироки намояндагони кормандон сурат мегиранд.

2. Дар хусуси муқаррар намудан, иваз кардан ва аз нав баррасӣ намудани меъёрҳои меҳнат кормандон бояд на дертар аз як моҳ ҳабардор карда шаванд.

Моддаи 135. Талабот барои таҳияи меъёрҳои меҳнат

Ҳангоми таҳияи меъёрҳои меҳнат бояд талаботи зерин таъмин карда шаванд:

- сифати меъёрҳои меҳнат, наздикунни муносиби онҳо ба сарфи меҳнати зарурӣ;
- муайян намудани меъёрҳо барои меҳнати якхела, ки дар шароити ташкилий ва техникии шабеҳ иҷро мегарданد;
- такмили меъёрҳои меҳнат дар асоси дастовардҳои илм ва техника;
- бамеъёргирии намудҳои коре, ки барои онҳо муайян намудани меъёрҳои меҳнат зарур ва мақсаднок мебошад;
- аз нигоҳи техниқӣ (илмӣ) асоснок будани меъёрҳои меҳнат.

Моддаи 136. Хусусиятҳои танзими бамеъёргирии меҳнат

Тартиби пешниҳод, баррасӣ ва мувоғиқа намудани меъёрҳои меҳнат дар ташкилот, новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқӣ барои хизматрасонӣ (мол, кор), ки тавассути он танзими давлатии тарофаҳо (нарҳҳо, ҳаҷми пардоҳтҳо) ҷорӣ мегарданд, аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 137. Муайян намудани нархномаи музди меҳнати корбайъ

1. Нархномаи музди меҳнати корбайъ вобаста ба дараҷаҳои муқарраршудаи кор, меъёрҳои тарифӣ (музди меҳнат) ва меъёрҳои иҷрои кор (меъёрҳои вақт) муайян карда мешавад.

2. Нархномаи музди меҳнати корбайъ бо роҳи тақсим намудани меъёри тарифии соатбайъи (якрузаи) ба дараҷаи кори иҷрошуда мувоғиқ ба меъёри коркарди соатбайъ (якруза) ё бо роҳи зарби ставқаи тарифии соатбайъи (якрузаи) ба дараҷаи кори иҷрошуда мувоғиқ ба меъёри муқарраргаштаи вақт бо соат ё рӯз муайян карда мешавад.

Моддаи 138. Таъмини шароити мӯътадил барои иҷрои меъёри меҳнат

1. Корфармо уҳдадор аст, ки барои кормандон ҷиҳати иҷрои меъёрҳои меҳнат шароити мӯътадил фароҳам оварад.

2. Ба шароити мӯътадили меҳнат доҳил мешаванд:

- таъмини фармоиш ва ҳаҷми корҳо;
- ҳолати коршоямии мошинҳо, дастгоҳҳо ва дигар олотҳо;
- таъмини саривақтии ҳӯҷҷатҳои техниқӣ;
- сифати даҳлдори мавод ва ашёҳое, ки барои иҷрои кор ва истифода зарур мебошанд ва таъмини саривақтии онҳо;
- таъминоти саривақтии истеҳсолот бо қувваи барқ, газ ва дигар сарчашмаҳо;
- шароити бехатар ва мусоиди меҳнат (риояи қоида ва меъёрҳои техникаи бехатарӣ, таъмини сару либоси инфиродии муҳофизатӣ, равшании зарурӣ, гармӣ, шамолдиҳӣ, бартараф кардани оқибати садоҳои заарнок, нурафкан, ларзиш ва дигар омилҳое, ки ба саломатии кормандон таъсири манғӣ мерасонанд).

БОБИ 11. МУЗДИ МЕҲНАТ

Моддаи 139. Муқаррар намудани андозаи музди меҳнати кормандон

1. Музди меҳнати кормандон вобаста ба миқдор ва сифати меҳнати сарфшуда муқаррар карда мешавад. Ченаки сарфи меҳнат меъёрҳои меҳнатие (меъёри коркард, меъёри вақт, меъёри хизматрасонӣ) мебошанд, ки онҳоро корфармо дар мувофиқа бо намояндагони кормандон дар асоси ҳадди ақали музди меҳнат, меъёрҳои тарифӣ ва коэффицентҳои байнидараваҷӣ, мувофиқи сатҳи дастовардҳои техникӣ, технологӣ ва ташкили истеҳсолот дар ҳолати барои кормандон муҳайё намудани шароити мұътадили кор муқаррар мекунад.

2. Андозаи музди меҳнат бо мувофиқаи байни корманд ва корфармо муқаррар карда мешавад. Музди меҳнат камтар аз андозаи ҳадди ақали муқаррарнамудаи давлат буда наметавонад ва бо ягон ҳадди аксар маҳдуд карда намешавад.

3. Низоми пардохти музди меҳнат, андозаи ставкаҳои тарифӣ, маошҳо ва дигар намуди муздиҳро муайян мекунанд:

- барои кормандони ташкилотҳое, ки аз буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд - санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- барои кормандони ташкилотҳои маблағгузориашон омехта (қисман маблағгузорӣ аз буҷети давлатӣ ва қисман аз фаъолияти соҳибкорӣ) - санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин шартномаи меҳнатӣ, созишинома ва шартномаҳои колективӣ, санадҳои меъёрии дохилии (локалии) ташкилотҳо;

- барои кормандони дигар ташкилотҳо - шартномаи меҳнатӣ, созишинома ва шартномаҳои колективӣ, санадҳои меъёрии дохилии (локалии) ташкилотҳо.

4. Корфармо ҳуқуқ дорад, дар мувофиқа бо намояндагони кормандон низоми гуногуни мукофотонидан, ҳавасмандгардонии муздинок ва иловапулиро муайян намояд.

Моддаи 140. Кафолати пардохти музди меҳнат

1. Корфармо, сарфи назар аз вазъи молиявиаш уҳдадор аст ба корманд барои кори ичро намудааш музди меҳнати муқарраршударо пардохт намояд.

2. Табъиз дар пардохти музди меҳнат манъ аст. Корфармо уҳдадор аст ба корманд барои ичрои кори баробарарзиш музди меҳнати якхела диҳад. Ба зарари корманд тағйир додани шарту шароити пардохти музди меҳнат манъ аст.

3. Андозаи музди меҳнат, ки тарафҳо бо шартномаи меҳнатӣ муайян кардаанд, аз андозаи ҳадди ақали музди меҳнат камтар буда наметавонад.

Моддаи 141. Кафолати давлатӣ оид ба пардохти музди меҳнати кормандон

1. Низоми кафолати давлатӣ оид ба пардохти музди меҳнати кормандон инҳоро дар бар мегирад:

1) Низоми тарифӣ, ки он аз унсурҳои зерин иборат мебошад:

- меъёрҳои тарифӣ (музди меҳнат);
- ҷадвали тарифӣ;
- коэффициентҳои тарифӣ;

- андозаи ҳадди ақали музди меҳнат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- андозаи меъёрҳои тарифии дараҷаи якуми Ҷадвали ягонаи тарифии кормандони соҳаи буҷетии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- тарифҳои ҷумҳуриявии музди меҳнат - меъёрҳои соатбайъ ё моҳонаи тарифӣ (маошҳо), ки сатҳи музди меҳнатро барои гурӯҳҳои мушахҳаси кормандони касбию дараҷадори ташкилотҳое, ки аз буҷети давлатӣ маблағгузорӣ карда мешаванд ва дотатсияҳои давлатиро истифода мебаранд, муайян мекунанд;

- микдори зиёд намудани музди меҳнат барои кор дар шароитҳое, ки аз шароитҳои меъёри фарқ мекунанд, аз ҷумла барои корҳои шабона, кор дар рӯзҳои истироҳатӣ ва ид, зиёда аз вақти муқаррарӣ кор кардан, маҳалҳое, ки шароити номусоиди

табиию иқлими доранд, кор дар шароитҳои заарноку вазнини меҳнат;

- чораҳо барои нигоҳдории сатҳи воқеии таъмини музди меҳнат дар асоси қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- маҳдуд кардани нигоҳдории андозаи музди меҳнат, аз ҷумла ҳаҷми андозбанӣ аз даромад;
- назорати давлатии пардоҳти пурраи саривақтии музди меҳнат ва амалий намудани кафолатҳои давлатӣ оид ба қисмати андозаи он;
- ҷавобгарии корфармо барои вайрон кардани шартҳои шартномаи меҳнатӣ, созишина ва шартномаҳои колективӣ оид ба музди меҳнат.

2. Мушкилоти ичрои кор дар асоси тарифкунони онҳо муайян карда мешавад. Тарифкунони кор ва ба кормандон додани дараҷаҳои тарифи аз рӯи Маълумотномаи ягонаи тарифиу таҳассусии кор ва қасби кормандон ва Маълумотномаи ягонаи таҳассусии мансабҳои роҳбарон, мутахassisон ва хизматчиёни давлатӣ сурат мегиранд, ки онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад.

3. Кафолати давлатӣ оид ба пардоҳти музди меҳнат ба кормандоне, ки бо корфармо дар муносибатҳои меҳнатӣ мебошанд, тааллук дорад.

Моддаи 142. Таркиби музди меҳнат

1. Музди меҳнат аз ҳиссаҳои доимӣ ва тағйирёбанда иборат мебошад.

2. Ҳиссаи доимии музди меҳнат аз ҳиссаи соатбайъ ва ё моҳонаи меъёрҳои тарифӣ (маош) иборат аст.

3. Ҳиссаи тағйирёбандай музди меҳнат ба натиҷаҳои кор вобастагӣ дошта, иловапулиҳои гуногун, мукофотпулиҳо, ҷубронпулиҳо (барои дараҷаи таҳассус, собиқаи корӣ, аз рӯи натиҷаҳои кори солона, унвони илмӣ ва монанди онҳо) ва мукофотпулиро (барои сифати баланди кор, барои аз миқдор зиёд истеҳсол намудани маҳсулот) дар бар мегирад.

Моддаи 143. Андозаи ҳадди ақали музди меҳнат

1. Андозаи ҳадди ақали музди меҳнатро Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

2. Барои муқаррар намудани сатҳи тарифҳои давлатии музди меҳнат дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳадди ақали музди меҳнат асос мебошад.

3. Ба андозаи ҳадди ақали музди меҳнат пардохтҳои иловагӣ, изофапулӣ, пардохти ҳавасмандгардони, пардохтҳои иҷтимоӣ, инчунин пардохти барзиёдатӣ, ки барои аз давомнокии муқаррарии вақти кор зиёдтар кор кардан дода мешаванд, дохил намегарданд.

4. Дар ноҳияҳо ва маҳалҳое, ки ба музди меҳнат коэффициентҳои ноҳиявӣ, коэффициент барои кор дар биёбон, маҳалҳои беоб ва баландкӯҳ муқаррар гардидаанд, андозаи ҳадди ақали музди меҳнат бо истифодаи ин коэффициентҳо ва изофапулиҳо муайян карда мешавад.

5. Дар шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ мумкин аст микдори баландтари ҳадди ақали музди меҳнат пешбинӣ карда шавад, ба истиснои ташкилоте, ки аз бучети давлатӣ маблағгузорӣ мешавад ва аз дотатсияи давлатӣ истифода мебарад.

Моддаи 144. Индексатсияи музди меҳнат

Зиёд шудани музди меҳнат индексатсияи музди меҳнатро дар бар мегирад, ки аз ҷониби корфармо бо тартиби муқаррарнамудаи шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ ё санадҳои корфармо бо назардошли сатҳи таварруми давраи даҳлдори муайяннамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.

Моддаи 145. Коэффициентҳои ноҳиявӣ ва иловапулӣ ба музди меҳнат

1. Дар ноҳияҳо ва маҳалҳое, ки шароити номусоиди табиию иқлими ӣ ва майшӣ доранд, ба музди меҳнат коэффициентҳо ва иловапулиҳо муқаррар карда мешаванд.

2. Номгӯйи минтақаҳое, ки дар онҳо коэффициентҳо ва иловапулиҳо истифода мешаванд, инчунин андоза ва тартиби пардохти онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

Моддаи 146. Тарифҳои давлатии пардохти музди меҳнат

1. Тарифҳои давлатии пардохти музди меҳнат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз меъёрҳои соатбайъ ва ё моҳона ва маош аз рӯи вазифа (mansab) иборат мебошанд, ки ҳадди ақали музди меҳнати гурӯҳҳои мушаххаси кормандони дорои дараҷаи таҳассусии қасбии ташкилотҳои буҷетиро муайян мекунанд.

2. Корфармоёни дигар бояд тарифҳои муқарраршударо барои фарқияти музди меҳнати кормандон ҳамчун кафолати ҳадди ақали музди меҳнат истифода баранд.

3. Тарифҳои давлатии пардохти музди меҳнат дар асоси ҳадди ақали музди меҳнат аз рӯи коэффициентҳои тарифии Ҷадвали ягонаи тарифии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва тарифҳои маоши дараҷаи аввал аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо иштироки иттифоқҳои қасаба ва дигар намояндагони кормандон барои фарқияти ҳадди ақали музди меҳнати гурӯҳҳои кормандони қасбию таҳассуси муқарраршуда муайян карда мешаванд.

4. Тарифҳои давлатии пардохти музди меҳнат, инчунин меъёрҳои маоши соатбайъ, рӯзбайъ ва дигар тарифҳо, ки бо назардошли ин меъёрҳо ҳисоб карда мешаванд, кам карда намешаванд ва онҳо барои муқаррар намудани андозаи мушаххаси маош дар шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ, инчунин дар сметаҳои даҳлдори

харочоти воситаҳо барои нигоҳдории ташкилотҳои аз буҷети давлатӣ маблағгузоришаванда ҳамчун асос ба ҳисоб мераванд.

5. Тарифҳои давлатии пардоҳти музди меҳнат дар сурати зиёд шудани андозаи ҳадди ақали музди меҳнат тафийир меёбанд.

Моддаи 147. Тартиби пардоҳти музди меҳнати кормандон

1. Музди меҳнати кормандон дар асоси меъёрҳои (маошҳои) соатбайъ ва (ё) моҳонаи тарифӣ пардоҳт карда мешавад, ки онҳоро шартномаи меҳнатӣ, созишинома ва шартномаҳои колективӣ ва дар ташкилотҳои аз буҷети давлатӣ маблағгузоришаванда бошанд, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ё Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунанд.

2. Ба дараҷаи мушаҳҳаси тарифӣ (вазифа) мансуб донистани корҳои иҷрошаванда ва ба кормандон додани дараҷаи таҳассусии мувоғиқ аз рӯи тартибе сурат мегирад, ки онро созишинома ва шартномаҳои колективӣ ё корфармо мутобиқи Маълумотномаи ягонаи тарифию таҳассусии кор ва қасби кормандон, Маълумотномаи ягонаи таҳассусии мансабҳои роҳбарон, мутахассисон ва хизматчиёни давлатӣ, дигар маълумотномаҳои таҳассусие, ки тибқи тартиби муқарраршуда тасдик шудаанд, муқаррар намудаанд.

3. Ба кормандоне, ки меъёрҳои меҳнатиашонро иҷро менамоянд, дараҷаи нисбатан баланди таҳассусӣ дар навбати аввал дода мешавад.

4. Агар корманд дар давоми як сол на камтар аз се моҳ корҳои дараҷаи баландтари таҳассусиро бомуваффақият иҷро карда бошад, ҳукуқ дорад аз корфармо тибқи тартиби муқарраршуда талаб намояд, ки ба ӯ дараҷаи баландтари таҳассусӣ дода шавад.

Моддаи 148. Музди меҳнат дар шароити маҳсус

Барои корҳои вазнин, корҳо дар шароити меҳнати заарнок ва маҳсусан заарнок аз рӯи тартиби муайяннамудаи Ҳукумати

Ҷумҳурии Тоҷикистон ё мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шугли аҳолӣ, инчунин аз рӯи шартномаи меҳнатӣ, созишинома ва шартномаҳои колективӣ музди меҳнати баланд муқаррар карда мешавад.

Моддаи 149. Шакл, низом ва андозаи музди меҳнат

1. Шакл, низом ва андозаи музди меҳнати кормандон, аз ҷумла пардохтҳое, ки ҳусусияти ҳавасмандгардонӣ ва ҷубронӣ доранд, аз тарафи корфармо дар асоси шартномаи меҳнатӣ, созишинома ва шартномаҳои колективӣ муқаррар карда мешаванд.

2. Шакл ва низоми музди меҳнати хизматчиёни давлатӣ ва шахсони ба онҳо баробаркардашударо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

3. Шакл ва низоми музди меҳнати кормандони дигар ташкилотҳои аз буҷети давлатӣ маблағгузоришавандаро корфармо, андозаи музди меҳнати онҳоро бошад, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ё Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунанд.

4. Тағриқабандии (дифференсияи) андозаи музди меҳнат вобаста ба мураккабӣ ва вазнинии кор, шароитҳои он ва дараҷаи қасбии кормандон сурат мегирад.

Моддаи 150. Тағйир додани шартҳои музди меҳнат

1. Шартҳои музди меҳнат бо ҳамон тартибе, ки муқаррар шуда буданд, тағйир дода мешаванд.

2. Тағйир додани шартҳои музди меҳнат ба тарафе, ки барои корманд номусоид аст, бе розигии ӯроҳ дода намешавад, агар тағйирот ба технологияи истехсолот ва ташкили меҳнат нигоҳ доштани шартҳои музди меҳнати пешинаро имконият надиҳад.

3. Дар бораи тағйирёбии шартҳои музди меҳнат бояд корманд на дертар аз ду моҳ огоҳ карда шавад.

Моддаи 151. Музди меҳнат ҳангоми икрои корҳои дараҷаҳои таҳассуси гуногун

1. Ҳангоми икрои корҳои дараҷаҳои таҳассуси гуногун музди меҳнати кормандони вақтбайъ, инчунин кормандони дигар аз рӯи кори дараҷаи баландтари таҳассусӣ дода мешавад.

2. Ба кормандони корбайъ аз рӯи нархномаи корҳои икрошуда музд дода мешавад.

3. Дар ҷойе, ки аз рӯи хусусияти истеҳсолот ба кормандони корбайъ икрои корҳои тарифашон аз дараҷаҳои ба онҳо додашуда пасттар супорида мешавад, таносуби байнидараҷавӣ пардоҳт карда мешавад.

Моддаи 152. Музди меҳнат ҳангоми якҷоякунии қасбҳо (вазифаҳо) ва муваққатан икро намудани уҳдадории кормандони ба кор ҳозирнабуда

1. Ба кормандоне, ки дар як муассиса дар баробари кори асосии бо шартномаи меҳнатӣ тасдиқшудаи худ аз рӯи ихтисос, дараҷа ва вазифа (mansab) дар муддати бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқарраркардаи давомнокии рӯзи корӣ (бости корӣ) бе озодшавӣ аз кори асосӣ корҳои иловагиро аз рӯи дигар ихтисос икро мекунанд, барои якҷоякунии қасбҳо (вазифаҳо), васеъ шудани доираи хизматрасонӣ (зиёд шудани ҳаҷми корҳои икрошаванда) ё икрои уҳдадории кормандони муваққатан ба кор ҳозирнабуда иловапулӣ дода мешавад.

2. Андозаи иловапулӣ барои якҷоякунии қасбҳо (вазифаҳо), васеъ шудани доираи хизматрасонӣ (зиёд шудани ҳаҷми корҳои икрошаванда) ё икрои уҳдадории кормандони муваққатан ба кор ҳозирнабуда аз тарафи корфармо бо розигии корманд, барои ташкилотҳои аз буҷети давлатӣ маблағгузоришаванда бошад, аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад. Дар чунин ҳолатҳо микдори иловапулӣ бояд на камтар аз понздаҳ фоизи маоши кори якҷояшавандаро ташкил дихад.

Моддаи 153. Музди меҳнат ҳангоми муваққатан ба ҷойи корманди дигар кор кардан

1. Дар вақти муваққатан ба ҷойи корманди дигар кор кардан дар ташкилотхое, ки аз буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд, музди меҳнат барои корманди ивазкунанда ба андозаи маоши вазифавии (мансабии) кормандони ивазшаванда бо воҳиди корӣ (бе илова ва зиёдшавӣ) пардоҳт карда мешаванд.

2. Корманди ивазкунанда аз рӯи шарт ва ба андозаи барои вазифаи (мансаби) корманди ивазшаванда муқарраргардида ҳавасманд гардонида мешавад.

3. Шарт ва тартиби пардоҳти музди меҳнат дар вақти муваққатан ба ҷойи корманди дигар дар дигар ташкилотҳо кор кардан, ки аз тарафи корфармо муқаррар гардидааст, дар шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ пешбинӣ карда мешаванд.

Моддаи 154. Пардоҳти изофакорӣ, кор дар рӯзҳои истироҳат ва ид

1. Ҳар соати кории зиёда аз вақти муқаррарӣ чунин пардоҳт карда мешавад:

- ба кормандони музди меҳнаташон корбайъ - на камтар аз нархномаи дукаратай корбайъ;

- ба кормандони музди меҳнаташон вақтбайъ, инчунин ба онҳое, ки маоши вазифавӣ (мансабавӣ) мегиранд - на камтар аз меъёри (маоши) дукаратай соатбайъ.

2. Мувофиқи созиш бо корфармо ба корманде, ки зиёда аз вақти муқаррарӣ кор кардааст, рӯзи дигари истироҳат додан мумкин аст.

3. Барои дар рӯзҳои иди ғайрикорӣ ва дар рӯзҳои истироҳат кор кардан музди меҳнат мувофиқи қоидаҳои пешбининамудаи қисми 1 моддаи мазкур на камтар аз андозаи дукарата пардоҳт карда мешавад. Дар ин маврид ба кормандоне, ки дар доираи меъёри якмоҳаи вақти корӣ кор карда, моҳона мегиранд, музди

меҳнат илова ба моҳона на камтар аз андозаи яккаратаи ставкаи соатбайъ ё рӯзбайъ ва агар кор зиёда аз меъёри якмоҳа ичро шуда бошад, музди меҳнат ба андозаи на кам аз ставкаи дукаратаи соатбайъ ё рӯзбайъ илова ба моҳона пардохт карда мешавад.

4. Барои кори зиёда аз вақти муқаррарӣ, дар рӯзҳои иди ғайрикорӣ ва истироҳат мукофот аз рӯи музди яккаратаи нархномаи вақти корбайъ ё аз рӯи меъёри тарифии яккарата ҳисоб карда мешавад.

5. Дар шартномаи меҳнатӣ, созишина ва шартномаҳои колективӣ дигар андозаҳои пардохти кори зиёда аз вақти муқаррариро низ муқаррар кардан мумкин аст, вале на камтар аз андозаҳое, ки дар қисмҳои 1, 3 ва 4 моддаи мазкур пешбинӣ шудаанд.

Моддаи 155. Музди меҳнати кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷой кор мекунанд

1. Музди меҳнати кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷой кор мекунанд, мутаносибан бо вақти икрошудаи кор аз рӯи натиҷаи кор ё дигар шартҳои пешбининамудаи шартномаҳои меҳнатӣ пардохт карда мешавад.

2. Ҳангоми барои кормандони бо музди меҳнати вақтбайъ дар ду (якчанд) ҷой коркунанда муқаррар намудани супоришҳои меъёри, музди меҳнат барои натиҷаи ниҳоии ҳаҷми кори икрошудаи воқеӣ пардохт карда мешавад.

3. Ба шахсони дар ду (якчанд) ҷой коркунандаи ноҳияҳое, ки дар онҳо ба музди меҳнат коэффициенти ноҳиявӣ ва иловапулиҳо муқаррар шудаанд, музди меҳнат бо назардошти ҳамин коэффициентҳо ва иловапулиҳо пардохт карда мешавад.

Моддаи 156. Пардохти музди кори шабона

1. Музди ҳар соати кори шабона ба андозаи на камтар аз якуним баробари меъёри муқарраршуда пардохт карда мешавад.

2. Пардохти афзудашудаи музди кори шабона ба ставкаи тарифӣ (маоши хизматӣ) дохил намешавад.

3. Андозаи мушаххаси пардохт бо созишинома ва шартномаҳои колективӣ, агар онҳо баста нашуда бошанд, аз тарафи корфармо баъд аз машварати пешакӣ бо намояндагони кормандон, муқаррар карда мешавад.

Моддаи 157. Пардохти музди меҳнат ҳангоми ичро накардани меъёри коркард, истеҳсоли маҳсулоти нуқсондор, бекористӣ, инчунин дар ҳолати азхудкуни истеҳсолоти (маҳсулоти) нав

1. Ҳангоми ичро накардани меъёри коркард, истеҳсоли маҳсулоти нуқсондор ва бекористӣ, ки бо айби корманд сар назадаанд, музди миёнаи моҳонаи ӯ пардохт карда мешавад.

2. Ҳангоми ичро накардани меъёри коркард бо айби корманд музд аз рӯи кори ичрошуудаи воқеӣ пардохт карда мешавад.

3. Барои нуқсони пурраи маҳсулот ва бекористӣ, ки бо айби корманд сар задааст, музди меҳнат дода намешавад. Барои нуқси қисман бо айби корманд руҳдода музди меҳнат бо нархи пасттар, вобаста ба дараҷаи коршоямии арзиши маҳсулот, ки корфармо баъд аз мувофиқа бо намояндагони кормандон муайян мекунад, пардохт карда мешавад.

4. Нуқси маҳсулот дар натиҷаи мавҷуд будани нуқсони ниҳонӣ дар маводи коркардашаванда, ҳамчунин нуқсон бе айби корманд, ки баъд аз қабули маҳсулот аз ҷониби мақомоти назорати техникий маълум гардидааст, баробар бо маҳсулоти коршоям пардохт карда мешавад.

5. Андозаи музди меҳнати кормандон дар давраи азхудкуни истеҳсолоти (маҳсулоти) нав дар шартномаи меҳнатӣ, созишинома ва шартномаҳои колективӣ муайян карда мешавад.

Моддаи 158. Муҳлатҳои пардохти музди меҳнат

1. Муҳлати пардохти музди меҳнатро шартномаи меҳнатӣ, созишинома ва шартномаҳои колективӣ ва ё дигар санадҳои

меъёрии дохилӣ (локалий) муқаррар менамоянд, вале он дар ҳар ним моҳ камтар аз як маротиба буда наметавонад.

2. Дар сурати мувофиқ омадани рӯзи пардохти музди меҳнат ба рӯзҳои истироҳат ё иди гайрикорӣ маош дар арафаи чунин рӯзҳо пардохт карда мешавад.

3. Ҳангоми аз кор озод намудани корманд ҳамаи маблағҳои ӯ дар рӯзи охирини кор пардохт карда мешаванд.

4. Музди меҳнате, ки корманд то рӯзи фавт нағирифтааст, ба аъзои оилаи ӯ ё шахсе дода мешавад, ки харочоти дафнро ба зимма гирифтааст.

5. Агар музди меҳнат бо гуноҳи корфармо аз муҳлати муқарраргардида дертар пардохт карда шавад, ӯ уҳдадор аст ба андозаи фоизи меъёри бонкӣ, ки дар маҳалли ичрои кор дар рӯзи пардохти маош мавҷуд аст, барои ҳар рӯзи таъхири пардохти маош маблағи иловагӣ дихад.

6. Корфармо барои сари вақт напардохтани музди меҳнат мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон масъул аст.

Моддаи 159. Шаклҳои пардохти музди меҳнат

1. Музди меҳнат бо пули миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохт карда мешавад.

2. Бо розигии корманд ба ивази пардохти пулӣ қисман ба пардохти аслӣ (шакли омехтаи пардохт) роҳ дода мешавад, вале он аз 20 фоизи маблағи умумии музди меҳнати якмоҳаи ӯ зиёд буда наметавонад.

3. Пардохти аслӣ ба ҷойи пардохти пулӣ бояд ба арзиши пулии музди меҳнат баробар буда, барои истеъмоли шахсӣ мувофиқ ва ба корманд ва аҳли оилаи ӯ фоиданок бошад.

4. Музди меҳнати аслиро бо молу ашёе, ки муомилоти озоди онҳо тибқи номгӯйи тасдиқнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳдуд ё манъ шудааст, пардохтан мумкин нест.

5. Пардохти музди меҳнат дар шакли уҳдадориҳои қарзӣ, забонхатҳо ва купонҳо манъ аст.

Моддаи 160. Ҷойи пардохти музди меҳнат

1. Музди меҳнат ба корманд бевосита дар ҷойи кор (дар ташкилот) пардохт карда мешавад.

2. Агар корманд дар рӯзи дода шудани музди меҳнат супориши корфарморо дар ҷойи дигар ичро намояд (дар ташкилоти фармоишгар, сафари хизматӣ, дар курсҳои такмили ихтисос ва монанди онҳо), он гоҳ бо ҳоҳиши корманд корфармо бояд аз ҳисоби худ ба ӯ музди меҳнаташро равон кунад ё маблағро бо розигии корманд ба шахсони бовариноки ӯ супорад.

3. Бо ҳоҳиши корманд музди меҳнат пурра ё қисман ба суратҳисоби бонкии ӯ гузаронида мешавад.

4. Музди меҳнат мумкин аст тариқи кортҳои бонкӣ пардохт карда шавад. Барои чунин хизматрасонӣ аз корманд маблағ ситонида намешавад.

Моддаи 161. Сарчашмаи воситаҳо барои музди меҳнат

Сарчашмаи воситаҳо барои музди меҳнати кормандони ташкилотҳое, ки тибқи ҳисоби ҳочагӣ фаъолият мекунанд, як қисми даромади аз фаъолияти ҳочагидории онҳо ба дастомада ба ҳисоб рафта, барои ташкилотҳое, ки аз буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд, воситаҳои аз буҷети даҳлдор ҷудогардида мебошад.

Моддаи 162. Фонди захиравии музди меҳнат

1. Барои таъмини пардохти музди меҳнате, ки ба корманд ҳисобӣ мешавад, ҳамчунин пардохтҳои кафолатнок ва ҷубронпулии тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективи пешбинигардида дар ҳолатҳои муфлишавии корфармо, барҳамхӯрии ташкилот, қатъ гардидани фаъолияти соҳибкори инфиродӣ ва дар дигар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон корфармо уҳдадор аст, ки фонди захиравии музди меҳнатро таъсис дихад.

2. Андозаи фонди захиравии музди меҳнат, асосҳо ва тартиби истифодаи онро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 163. Нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнат

1. Нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнат танҳо дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мумкин аст.

2. Нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнати корманд барои ҷуброни қарзҳояш дар назди корфармо тибқи амри корфармо дар ҳолатҳои зерин амалӣ карда мешавад:

- барои баргардонидани пешпардоҳти коркарданашуда, ки ба ҳисоби музди меҳнат ба корманд дода шудааст;

- барои баргардонидани маблағе, ки дар натиҷаи ҳисоби нодуруст зиёдатӣ дода шудааст;

- барои ҷуброни пешпардоҳти истифоданашуда ва сари вақт барнагардонидае, ки барои сафари хизматӣ ё барои гузаронидан ба кори дигар, ҷойи дигар ва эҳтиёҷоти ҳочагидорӣ дода шудааст, агар корманд аз асос ва андозаи нигоҳ доштани маблағ норозигӣ баён накунад. Дар чунин ҳолатҳо корфармо ҳуқуқ дорад, дар бораи нигоҳ доштани маблағ дар муддати на камтар аз як моҳи рӯзи охирини муҳлати муайяншудаи баргардонидани пешпардоҳт, ҷуброни қарзҳо ва ё аз рӯзи нодуруст гузаронидани маблағ супориш диҳад;

- ҳангоми аз кор озод намудани корманд то охири соли корие, ки дар он корманд аллакай руҳсатии меҳнатӣ гирифтааст, барои рӯзҳои корнакардаи руҳсатӣ. Агар корманд бо асосҳои дар сарҳатҳои якум, дуюм ва панҷуми қисми 1 моддаи 42 ва сарҳати якуми моддаи 48 Кодекси мазкур аз кор озод шуда бошад, инчунин ҳангоми фиристонидан ба таҳсил, ба нафақа баромадани корманд ва дар ҳолате, ки дар рӯзи аз кор озод шудан корманд маблағи барои пардоҳт ҳисобшударо надошта бошад, маблағ барои ин рӯзҳо аз музди меҳнат нигоҳ дошта намешавад;

- ҳангоми ҷуброни зааре, ки бо гуноҳи корманд ба корфармо расонида шудааст, ба андозаи на зиёдтар аз музди миёнаи моҳонаи корманд (моддаи 189 Кодекси мазкур).

3. Музди меҳнатеро, ки корфармо ба корманд барзиёд пардохтааст, аз ҷумла ҳангоми истифодаи нодурусти қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба истиснои ҳолатҳои ҳисоби нодуруст аз корманд рӯёнидан мумкин нест.

4. Корфармо уҳдадор аст, ки маблағро дар асоси аризai ҳаттии корманд аз музди меҳнати ў бо тартиби ҳисоби ғайринақдӣ нигоҳ дорад.

5. Андозаи умумии нигоҳдоштаванда аз музди меҳнат ва дигар намудҳои даромадҳои корманд аз 20 фоиз ва дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 50 фоизи музди меҳнати корманд зиёд буда наметавонад.

6. Ҳангоми нигоҳ доштан аз музди меҳнат барои якчанд ҳуҷҷатҳои ичро бояд барои корманд на камтар аз 50 фоизи музди меҳнати барои пардоҳт пешбинишуда мононда шавад.

7. Маҳдудиятҳое, ки дар қисмҳои 5 ва 6 моддаи мазкур муқаррар шудаанд, барои нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнат ҳангоми ичрои корҳои ислоҳкунӣ ва рӯёнидани алимент, ҷуброни зарари ба саломатӣ расонидашуда, ҷуброни зарар ба шахсоне, ки ба онҳо дар натиҷаи вафоти саробон зарар расонида шудааст ва ҷуброни зарари дар натиҷаи ҷиноят расонидашуда татбиқ намегарданд. Дар ин ҳолатҳо андозаи нигоҳдоштаванда аз 70 фоизи музди меҳнат зиёд буда наметавонад.

8. Ба нигоҳ доштани маблағ аз қӯмакпулиҳои яквақта, ҷубронпулӣ ва дигар пардохтҳое, ки тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯёнидани маблағ аз онҳо манъ аст, роҳ дода намешавад.

БОБИ 12. КАФОЛАТ ВА ҶУБРОНПУЛИХО

Моддаи 164. Кафолатҳо ҳангоми ичрои вазифаҳои давлатӣ ва ҷамъиятий

Корфармо уҳдадор аст кормандро дар муддати икро кардани вазифаҳои давлатӣ ва ҷамъиятии пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аз кор рухсат дода, ҷойи кораш (вазифааш) ва музди миёнаи меҳнаташро нигоҳ дорад.

Моддаи 165. Кафолатҳо ба кормандони аз кор озодшуда вобаста ба даъват ба хизмати ҳарбии муҳлатнок

Кормандон, ки вобаста ба даъват ба хизмати ҳарбии муҳлатнок аз кор озод карда мешаванд (сарҳати якуми моддаи 48 Кодекси мазкур), баъд аз ба анҷом расидани муҳлати хизмат мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ҷойи кори пештара ё кори баробарарзиш таъмин карда мешаванд.

Моддаи 166. Кафолатҳо ҳангоми ичрои уҳдадориҳо ба манфиати кормандони ташкилот

Шарти аз кор озод намудани кормандро ҷиҳати ичрои уҳдадориҳо, ки ба манфиати ҳамаи кормандони ташкилот мебошад, инчунин андозаи пардохтҳои кафолатнокро дар ин муддат созишнома ва шартномаҳои колективӣ ё корфармо бо мувофиқаи намояндагони кормандон муқаррар мекунанд.

Моддаи 167. Кафолат ҳангоми гузаронидани корманд ба кори дигари доимии каммузд

1. Ҳангоми дар ҳамон ташкилот ба кори доимии каммузд гузаронидани корманд музди меҳнати пешинаи ӯ дар муҳлати ду моҳ аз рӯзи гузаронидан нигоҳ дошта мешавад.

2. Ҳангоми гузаронидани корманд мутобиқи хулосаи тиббӣ бинобар осеби меҳнатӣ, бемории касбӣ ё осеби дигари вобаста ба кор, ки аз ин ба саломатии ӯ зарар расидааст, музди меҳнати

пешинаи корманд дар тамоми давраи кор ё то муайян кардани маъюбӣ нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 168. Кафолат барои корманде, ки барои ташхис ба муассисаи тиббӣ фиристода мешавад

1. Дар давраи ташхис дар муассисаи тиббӣ қарор доштани корманд, ки бояд аз чунин ташхис гузарад, музди меҳнати моҳонаи ў дар ҷойи кораш нигоҳ дошта мешавад.

2. Ҳангоми ташхиси корманд дар марказҳои бемориҳои қасбӣ музди меҳнати моҳонаи ў дар тамоми давраи дар марказ буданаш нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 169. Кафолат ва имтиёзҳо барои кормандони аз кор озодшаванда

1. Ба кормандоне, ки бинобар ихтисор шудани воҳиди корӣ ё тағиیر ёфтани шароити меҳнат аз ташкилот озод мегарданд, кафолатҳои зерин дода мешаванд:

- қумакпулии аз корравӣ дар ҳаҷми на камтар аз музди миёнаи якмоҳа;

- нигоҳ доштани музди миёнаи якмоҳа дар давраи бо кор таъмин кардан дар давоми моҳи дуюм ва сеюми аз кор озод шудан бо қарори мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ, агар корманд дар муҳлати даҳ рӯзи баъди аз кор озод шудан сари вақт ба ин мақомот муроҷиат карда, бо кор таъмин нашуда бошад;

- ҳуқуқ барои як сол аз муҳлати муқарраркардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нафақа баромадани шахсони синни нафақа, ки собиқаи меҳнатӣ доранд ва он барои аз рӯи синну сол ба нафақа баромадан ҳуқуқ медиҳад.

2. Шахсоне, ки бинобар ҳодисаи нохуш дар истеҳсолот ё бемории қасбӣ барои иҷрои кори пештара қобилияташонро гум кардаанд, ба кормандони аз кор озодшуда баробар карда мешаванд.

3. Санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонанд муҳлати дарозтари нигоҳ

доштани музди миёнаро ба кормандони аз кор озодшуда дар давраи бо кор таъмин шудани онҳо пешбинӣ намоянд.

Моддаи 170. Кафолат барои роҳбарони ташкилот ва кормандоне, ки вазифаи умумии идоракуни ташкилотро ба ҷо меоранд

Ҳангоми қатъ намудани шартнома бо роҳбари ташкилот ва кормандоне, ки вазифаи умумии идоракуни ташкилотро ичро мекунанд, молики нав вобаста ба иваз шудани молик уҳдадор аст ба ҳар қадоми онҳо на камтар аз музди меҳнати шашмоҳа ҷубронпулӣ дихад.

Моддаи 171. Кафолатҳо барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон

Кафолатҳо ба гурӯҳи алоҳидаи кормандон: донорҳо, ихтироъкорон, навоварон, кормандоне, ки барои такмили ихтисос фиристода мешаванд ва кормандони дигар тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешаванд.

Моддаи 172. Тартиби ҳисоб кардани музди миёнаи меҳнат

Тартиби ҳисоб кардани музди миёнаи меҳнати кормандро дар ҳамаи ҳолатҳо (пардохти кафолатнок ҳангоми ичрои вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъиятӣ, ҳангоми пардохти музди муҳлати руҳсатӣ, ҳангоми пардохти музди меҳнати давраи гузаронидан ба кори дигар, дар ҳолати ҷуброни зарар), ба ғайр аз музди миёнаи меҳнат ҳангоми таъйин намудани нафақа Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

Моддаи 173. Ҷуброни ҳарочоти ичрои кор

Ҳарочоти иловагии кормандро, ки бо ичрои уҳдадориҳои меҳнатӣ вобаста аст, бояд корфармо тибқи шарту тартиби муқарраркардаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шартномаи меҳнатӣ ҷуброн намояд.

Моддаи 174. Сафари хизматӣ

1. Бо супориши корфармо корманд барои ичрои уҳдадориҳои хизматӣ берун аз ҷойи кори доимӣ ба маҳалли дигар ба муҳлати муайян ба сафари хизматӣ фиристонида мешавад.

2. Сафари корманде, ки кораш ба таври доимӣ дар роҳ мегузарад ё ҳусусияти ҳаракаткунандаю сайёр дорад, инчунин дар ҳудуди маҳалли аҳолинишине, ки корфармо дар он ҷойгир аст, сафари хизматӣ ҳисобида намешавад.

Моддаи 175. Барасмиятдарорӣ, низоми вақти корӣ ва вақти истироҳат ҳангоми сафари хизматӣ

1. Сафари хизматӣ бо санади корфармо ва додани шаҳодатномаи сафари хизматии шакли муқарраршуда ба расмият дароварда мешавад.

2. Дар вақти сафари хизматӣ низоми вақти корӣ ва истироҳати дар маҳалли сафари хизматӣ муқарраргардида амал мекунад.

Моддаи 176. Муҳлати дар сафари хизматӣ будан

1. Муҳлати воқеии дар сафари хизматӣ будан аз рӯи қайд дар шаҳодатномаи сафари хизматӣ бо рӯзи расидан ба маҳал ва рафтан аз он муайян карда мешавад.

2. Ба муҳлати зиёда аз 30 рӯзи тақвимӣ ба сафари хизматӣ фиристодан танҳо бо розигии корманд мумкин аст.

3. Рӯзи рафтан ба сафари хизматӣ, рӯзи ба роҳ баромадан аз ҷойи кори доимӣ ва рӯзи бозгашт - рӯзи омадан ба ҷойи кори доимӣ ҳисобида мешавад. Ҳангоми ба роҳ баромадан то соати 24 рӯзи рафтан ба шабонарӯзи ҷорӣ ҳисоб карда шуда, пас аз соати 00 ба шабонарӯзи оянда дохил мешавад.

Моддаи 177. Кафолат ва ҷуброн ҳангоми сафари хизматӣ

1. Ҳангоми сафари хизматӣ ҷуброн карда мешавад:

- ҳароҷот вобастаба истиқомат берун аз ҷойи истиқомати доимӣ (рӯзмарра);
- ҳароҷоти роҳкиро;
- ҳароҷоти кирояи манзили истиқоматӣ;
- ҳароҷоти дигаре, ки корманд бо розигии корфармо кардааст.

2. Тартиб ва андозаи ҷуброни ҳароҷоти сафари хизматӣ дар ташкилотҳое, ки аз буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд, аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешаванд.

3. Андозаи ҷуброни ҳароҷоти сафари хизматӣ дар ташкилотҳои дигар бо мувоғиқаи корманд ва корфармо муайян карда шуда, аз андозаи муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон камтар буда наметавонад.

4. Ҷойи кор (вазифа) ва музди меҳнати кормандони ба сафари хизматӣ рафта дар тамоми вакти сафари хизматӣ нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 178. Ҷуброн барои корҳои дорои ҳусусияти ҳаракатқунанда ва сайёр

1. Барои кормандоне, ки ба соҳтмон, истеҳсоли барқ, коркард ва истеҳсоли нафту газ, алоқа, хочагии ҷангали об, нақлиёти автомобилий ва роҳи оҳан, корҳои кофтуковӣ, иктишофи геологӣ, топографию геодезӣ, экспедитсияҳои илмӣ, инчунин ҳамлу нақли нафту газ, корҳои доимӣ дар роҳ, кор берун аз ҷойи истиқомати доимӣ ва дигар корҳои дорои ҳусусияти сайёр ва вахтавӣ машғул мебошанд, иловапулӣ дода мешавад.

2. Шароит, тартиб ва андозаи пардоҳти иловапулиро аз рӯи корҳое, ки дар қисми 1 моддаи мазкур пешбинӣ шудаанд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 179. Ҷуброни харочоти корманд ҳангоми ба маҳалли дигар ба кор қабул намудан, гузарондан ва ба кор фиристонидан

1. Барои кормандон, шахсоне, ки таҳсилро ҳатм намуда, ба маҳалли дигар ба кор мегузаранд ё бо роҳҳат аз ҷойи дигар ба кор омадаанд, бо тарзи муташаккилона ё бо мувофиқаи пешакӣ бо бастани шартнома ё дарҳост ба кор қабул шудаанд, чунин ҷубронҳо муайян мешаванд:

- арзиши роҳқирои корманд, шахсоне, ки таҳсилро ҳатм намудаанд ва аъзои оилаи онҳо (зану шавҳар, кӯдакон ва падару модари зану шавҳар, ки дар нигоҳбини онҳо қарордошта, якҷоя ҳамроҳи онҳо омадаанд), ба ҳамон шароите, ки корманд ба сафари хизматӣ фиристода мешавад;

- харочоти қашонидани молу мулк бо нақлиёти автомобилий ё роҳи оҳан (истифодаи умумӣ) дар ҳаҷми 500 килограмм барои худи корманд, шахсони ҳатмкардаи таҳсил ва то 150 килограмм барои ҳар як ҳамсафари аъзои оила (тибқи созишномаи тарафҳо метавонад харочоти қашонидани моликият дар ҳаҷми зиёдтар пардохт карда шавад);

- харочоти шабонарӯзӣ барои ҳар як рӯзи сафар - ба андозае, ки барои сафари хизматӣ пешбинӣ шудааст;

- қумакпулии яквақта барои худи корманд, шахси ҳатмкардаи таҳсил - ба андозаи музди моҳонаи тарифӣ дар ҷойи нави кор ва ба ҳар як аъзои оила - ба андозаи ҷоряки ҳиссаи қумакпулии худи корманд, шахсони ҳатмкардаи таҳсил.

2. Ба корманд ва шахсоне, ки таҳсилро ҳатм кардаанд, музди меҳнат вобаста ба маоши тарифӣ дар ҷойи нави кор, барои рӯзҳои ба роҳ баромадан ва дар ҷойи нави истиқомат ҷо ба ҷо шудан, инчунин дар ҳолати дар роҳ будан, аммо на зиёда аз шаш рӯз дода мешавад.

3. Агар андозаи муайяни ҷубронеро, ки ба корманд ҳисобӣ мешавад, пеш аз муҳлат муайян кардан имконнозазир бошад, он гоҳ ба ӯ пешпардохт дода мешавад.

4. Арзиши роҳқирои аъзои оила ва овардани молу мулки онҳо, ҳамчунин кумакпулии яквақта ба онҳо дар ҳолате ҳисобӣ карда мешавад, ки агар онҳо ба ҷойи нави истиқомати корманд то гузаштани як сол аз рӯзи ба онҳо воқеан ҷудо кардани манзил омада бошанд.

Моддаи 180. Ҷубронпулӣ барои рафтани кор бо мувофиқаи пешакӣ ба маҳалли дигар

1. Ҳангоми рафтани корманд ба кор бо мувофиқаи пешакӣ бо корфармо ба маҳалли дигар ба ӯ тибқи муқаррароти моддаи 179 Кодекси мазкур ҷубронпулӣ дода мешавад, ба истиснои кумакпулии яквақтае, ки фақат бо созиши тарафҳо пардоҳт карда мешавад.

2. Агар корманд ба муҳлати на зиёда аз як сол ба кор ба маҳалли дигар гузаронида шавад ва аҳли оилааш бо ӯ наояд, он гоҳ бо розигии тарафҳо ба ӯ харочоти зисти муваққатӣ дар ҷойи нав метавонад пардоҳт карда шавад ва ҳаҷми ҷуброни харочот дар ин ҳолат бояд аз нисфи андозаи шабонарӯзӣ зиёд набошад.

3. Андозаи мушаххаси ҷубронпулӣ бо розигии тарафҳо муайян карда мешавад, вале он наметавонад аз андозаи муқарраргардидаи кормандони ташкилотҳое, ки аз бучети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд, кам бошад.

Моддаи 181. Ҳолатҳои баргардонидани ҷубронҳо ҳангоми ба маҳалли дигар ба кор омадан

1. Ҷубронҳое, ки пардоҳти онҳо дар моддаҳои 179 ва 180 Кодекси мазкур пешбинӣ шудаанд, мақсаднок буда, масъулиятро барои онҳо корфармое, ки корманд ба ӯ ба кор гузаронида, равона ё қабул карда мешавад, ба зимма дорад.

2. Ҷубронҳое, ки бо мақсади ба маҳалли дигар ба кор омадан пардоҳт карда шудаанд, бояд ба корфармо, ки онҳоро маблағгузорӣ кардааст, пурра баргардонида шаванд, агар корманд:

- ба кор наояд ё ба он бе сабаби узрнок шуруъ накунад;

- то тамомшавии муҳлати кор, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шартномаи меҳнатӣ пешбинӣ намудаанд ё шартҳои гузаронидан, равон ё қабул намудан ба кор пешбинӣ кардаанд, ҳангоми мавҷуд набудани муҳлати муайян бошад - то пур шудани як соли кор бо ҳоҳиши худ бе сабаби узрнок ё барои амалҳои гунаҳгорона озод шуда бошад, ки онҳо мувофиқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон барои қатъ гардидани шартномаи меҳнатӣ асос шудаанд.

3. Ҳангоми ба кор наомадан ё аз кор бо сабабҳои узрнок саркашӣ намудан корманд уҳдадор аст маблағҳои гирифтаашро, ғайр аз харочоти роҳкиро баргардонад.

Моддаи 182. Ҷуброни харочоти истифодаи молу мулки шахсии корманд

1. Агар молу мулки шахсии корманд бо иҷозати корфармо ба манфиати ташкилот истифода шавад, бояд истифода ва фарсадашавии он ҷуброн карда шаванд.

2. Андозаи ҷуброн бо мувофиқаи байни корфармо ва корманд муайян карда мешавад.

БОБИ 13. ҶАВОБГАРИИ МОДДИИ ТАРАФҲОИ ШАРТНОМАИ МЕҲНАТИЙ

Моддаи 183. Ҷавобгарии моддии тарафҳои шартномаи меҳнатӣ ҳангоми ҷуброни зарари расонидашуда

1. Тарафи шартномаи меҳнатӣ, ки ба тарафи дигар зарар расонидааст, ин заرارро мутобиқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн менамояд.

2. Дар шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ мумкин аст ҷавобгарии моддии корфармо ва корманд мушаҳҳас карда шавад.

3. Қатъи шартномаи меҳнатӣ баъд аз расонидани зарар тарафи шартномаи меҳнатиро аз ҷавобгарии моддӣ нисбат ба пардохти ҷуброни зарари тарафи дигар озод намекунад.

Моддаи 184. Шартҳои ба вучуд омадани ҷавобгарии моддии тарафҳои шартномаи меҳнатӣ ҳангоми расонидани зарар

1. Ҷавобгарии моддии тарафҳои шартномаи меҳнатӣ ҳангоми расонидани зарар ба тарафи дигари шартнома дар натиҷаи кирдори (ҳаракат, беҳаракатии) ғайриқонунии гунаҳгорона ба вучуд меояд, агар Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигарро пешбинӣ накарда бошанд.

2. Корфармо дар назди корманд ҷавобгарии моддӣ дорад:

- барои зараре, ки ба корманд дар натиҷаи ғайриқонуний маҳрум намудани ўз имкониятҳои меҳнат кардан расонидааст;
- барои зараре, ки ба молу мулки корманд расонидааст;
- барои зараре, ки ба ҳаёт ё саломатии корманд расонидааст.

3. Корманд дар назди корфармо ҷавобгарии моддӣ дорад:

- барои зарари расонидашуда бо сабаби гум кардан ё ҳароб намудани молу мулки корфармо;
- барои зарари расонидашуда ба корфармо дар натиҷаи ҳаракат (беҳаракатӣ)-и корманд.

4. Корфармо ва корманд дар ҳолатҳои дигари муқаррарнамудаи шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ ҷавобгарии моддии баробар доранд.

Моддаи 185. Ҷавобгарии моддии корфармо барои зараре, ки ба корманд дар натиҷаи ғайриқонуний маҳрум намудани ўз имкониятҳои меҳнат кардан расонидааст

1. Корфармо уҳдадор аст ба корманд маоши нагирифта ва дигар пардохтҳоро дар ҳолатҳои ғайриқонуний ба кори дигар гузаронидан, роҳ надодан ба ҷойи кор, яктарафа тағиیر додани

шартҳои шартномаи меҳнатӣ, дур кардан аз кор ва беасос бекор кардани шартномаи меҳнатӣ ҷуброн намояд.

2. Дар шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ, санадҳои корфармо дар мувофиқа бо намояндагони кормандон мумкин аст ҳолатҳои дигари аз ҷониби корфармо ҷуброни зараре, ки ба корманд дар натиҷаи гайриқонуний аз имкониятҳои меҳнат кардан маҳрум намудани ўрасонида шудааст, муқаррар карда шавад.

Моддаи 186. Ҷавобгарии моддии корфармо барои зараре, ки ба молу мулки корманд расонидааст

Корфармо уҳдадор аст, зарари ба молу мулки корманд расонидаашро мувофиқи шартҳои шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ пурра ҷуброн намояд.

Моддаи 187. Ҷавобгарии моддии корфармо барои зараре, ки ба ҳаёт ва ё саломатии корманд расонидааст

1. Ҳангоми ичрои уҳдадориҳои меҳнатӣ корфармо барои зараре, ки ба ҳаёт ва ё саломатии корманд расонидааст уҳдадор аст, зарари расонидаро дар ҳаҷми муқаррарнамудаи қонунгузории гражданий Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн намояд.

2. Зарари муқаррарнамудаи қисми 1 моддаи мазкур ҳангоми мавҷуд набудани пардохтҳои сугуртавӣ ба корманд дар ҳаҷми пурра ҷуброн карда мешавад. Дар ҳолати мавҷудияти пардохти сугуртавӣ корфармо уҳдадор аст фарқияти маблағи сугуртавӣ ва ҳаҷми зарари воқеиро ба корманд ҷуброн намояд.

3. Тартиби аз ҷониби корфармо ҷуброн кардани зараре, ки ба ҳаёт ва ё саломатии корманд расонида шудааст бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Моддаи 188. Ҷавобгарии моддии корманд барои зараре, ки ба корфармо расонидааст

1. Ҳолатҳо ва ҳаҷми ҷавобгарии моддии кормандро барои зараре, ки ба корфармо расонидааст, Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамоянд.

2. Корманд уҳдадор аст, зарари бевоситаи воқеии ба корфармо расонидаашро ҷуброн намояд.

3. Корманд аз ҷавобгарии моддӣ ҳангоми расонидани зарар ба корфармо озод мегардад, агар зарар дар натиҷаи қувваҳои бартарафнашаванда ё зарурияти ниҳоӣ ба амал омада бошад, инчунин аз ҷониби корфармо уҳдадориҳо оид ба таъмини шароити зарурӣ барои муҳофизати молу мулки дар ихтиёрдоштаи корманд иҷро нагардида бошад.

4. Ба корманд voguzor намудани ҷавобгарӣ барои зараре, ки ба тавакқали муқаррарии истеҳсолӣ - хоҷагӣ алоқамандӣ дорад, роҳ дода намешавад.

5. Корфармо уҳдадор аст, ба корманд шароити зарурии мӯътадилро барои нигоҳдории молу мулки боваркардашуда муҳайё намояд.

6. Воқеан кам кардани молу мулки нақди корфармо ё бад кардани ҳолати молу мулки мазкур (аз ҷумла, молу мулки шахси сеюми дар назди корфармо қарордошта, агар корфармо барои нигоҳубини молу мулки мазкур масъулият дошта бошад), ҳамчунин барои корфармо зарурати ҳарҷ ё пардохти маблағи иловагӣ барои ҳаридан, барқарор кардани молу мулк ё ҷуброни зараре, ки аз ҷониби корманд ба шахсони сеюм расонида шудааст, зарари бевоситаи воқеӣ ба ҳисоб меравад.

Моддаи 189. Ҳадди ҷавобгарии моддии корманд

Корманд барои зарари расонидашуда дар доираи музди миёнаи моҳонаи худ ҷавобгарии моддӣ дорад, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи Кодекси мазкур.

Моддаи 190. Ҳолатҳои ҷавобгарии пурраи моддии корманд барои расонидани зарар ба корфармо

1. Ба зиммаи корманд ҷавобгарии пурраи моддӣ барои зарари ба корфармо расонидашуда дар ҳолатҳои зерин voguzor карда мешавад:

- таъмин накардани ҳифзи молу мулк ва дигар дороиҳои дар асоси шартномаи хаттӣ оид ба ҷавобгарии пурраи моддии ба корманд супоридашуда;

- таъмин накардани ҳифзи молу мулк ва дигар дороиҳои дар асоси ҳӯҷатҳои яқдафъагӣ ҳамчун зерхисоб қабулкардаи корманд;

- расонидани зарар дар ҳолати масти, бар асари истеъмоли машруботи спиртӣ, воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ё моддаҳои дигари мадҳушкунанда;

- камомад, қасдан несту нобуд ё ҳароб кардани мавод, маҳсулоти нимтайёр, маснуот (маҳсулот), аз ҷумла ҳангоми тайёр кардани онҳо, инчунин асбобу анҷом, либосҳои маҳсус ва дигар ашёи барои истифода ба корманд додашуда;

- расонидани зарар аз ҷониби корманд бо кирдорҳои гайриқонунии муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- расонидани зарар ҳангоми ичро накардани уҳдадориҳои меҳнатӣ;

- қасдона фош намудани сирри хизматӣ ва тиҷоратӣ, агар шартҳои маҳфуз нигоҳ доштани он дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шартномаи меҳнатӣ пешбинӣ шуда бошанд;

- дар ҳолатҳое, ки ҷавобгарии пурраи зарари ҳангоми ичрои вазифа расонидашуда мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба зиммаи корманд гузошта шуда бошад.

2. Ҷавобгарии пурраи моддии корманд барои зарари ҳангоми ичрои вазифа расондашуда дар шартномаи меҳнатӣ, ки бо роҳбари ташкилот, муовинони ӯ ва сармуҳосиб баста шудааст, муқаррар карда мешавад.

3. Ҷавобгарии моддии корманд ҳамон вақт имконпазир аст, ки агар зарар бо гуноҳи ӯ ба корфармо расонида шуда бошад.

Моддаи 191. Ҷавобгарии моддии колективӣ барои расонидани зарар

1. Ҳангоми аз ҷониби кормандон дастаҷамъона анҷом додани намудҳои алоҳидаи кор вобаста ба нигоҳдорӣ, коркард, фурӯш (интиқол), боркашонӣ, қабул ё дигар истифодабарии дороиҳо, дар мавриди расонидани зарар муайян карда натавонистани ҷавобгарии ҳар яки онҳо ва бо онҳо бастани шартнома оид ба ҷуброни пурраи зарар, мумкин аст ҷавобгарии моддии колективӣ ба расмият дароварда шавад.

2. Байни корфармо ва ҳамаи аъзои колектив дар бораи ҷавобгарии моддии колективӣ шартномаи хаттӣ баста мешавад.

3. Ҳангоми ихтиёран ҷуброн намудани зарар дараҷаи гуноҳи ҳар як аъзо бо розигии ҳамаи аъзои колектив ва корфармо муайян карда мешавад.

4. Ҳангоми ба тариқи судӣ ситонидани зарар дараҷаи гуноҳи аъзои колектив аз ҷониби суд муайян карда мешавад.

Моддаи 192. Муайян кардани андозаи зарар

1. Андозаи зарари ба корфармо расонидашуда аз рӯи талафоти воқеӣ дар асоси маълумоти ҳисобу китоби муҳосибӣ муайян карда мешавад.

2. Ҳангоми камомад, қасдан несту нобуд ё ҳароб кардани мавод, маҳсулоти нимтайёр, маснуот (маҳсулот), аз ҷумла ҳангоми тайёр кардани онҳо, ҳамчунин асбобу анҷом, либосҳои маҳсус ва дигар ашёи барои истифода ба корманд додашудаи корфармо, ки ба фондҳои (воситаҳои) асосӣ мансубанд, андозаи зарар аз рӯи нархи бозории маҳалли мазкур дар рӯзи расонидани зарар (аммо на камтар аз арзиши тавозунӣ бо назардошти дараҷаи фарсадагии молу мулк) ҳисоб карда мешавад.

3. Дар ҳолатҳои дигар андозаи заарар бо нархи бозорӣ, ки дар маҳалли мазкур дар рӯзи расонида шудани заарар мавҷуд аст, ҳисоб карда мешавад.

4. Тартиби маҳсуси муайян намудани андозаи ҷуброни заари ба корфармо расонидашуда бо роҳи камомад, қасдан несту нобуд ё ҳароб кардани мавод, маҳсулоти нимтайёр, маснуот (маҳсулот), аз ҷумла ҳангоми тайёр кардани онҳо, ҳамчунин асбобу анҷом, либосҳои маҳсус ва дигар ашёи барои истифода ба корманд додашуда бо татбиқи қарат ба онҳо, инчунин дар ҳолатҳои, ки андозаи воқеии заарар аз андозаи аслии он зиёд аст, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Моддаи 193. Уҳдадории корфармо ҳангоми муқаррар намудани андозаи заарар ва сабаби сар задани он

1. Корфармо уҳдадор аст, то қабул гардидаи қарор дар бораи барқарор кардани ҷуброни заарар аз ҷониби корманди мушаххас ҷиҳати муқаррар намудани андозаи заарар ва сабабҳои сар задани он санчиш гузаронад.

2. Барои чунин санчиш корфармо ҳуқуқ дорад, бо иштироки мутахассисони даҳлдор комиссия таъсис дихад.

3. Аз корманд талаб кардани баёноти ҳаттӣ барои муқаррар намудани сабаби сар задани заарар ҳатмӣ мебошад.

4. Корманд ҳуқуқ дорад, ки дар санчиш иштарок намояд ва. бо тамоми маводи санчиш шинос шавад.

Моддаи 194. Ҷуброни заарро ихтиёран додани корманд

1. Корманде, ки ба корфармо заарар расонидааст, метавонад ҷуброни онро ихтиёран пурра ё қисман дихад.

2. Ҷуброни ихтиёрии заарар дар доираи пешбиникардаи Кодекси мазкур амалий карда мешавад.

3. Бо мувофиқаи корманд ва корфармо ҷуброни заарро дертар додан мумкин аст. Дар ин ҳолат корманд дар бораи

чуброни зарап бо зикри муҳлати мушаххаси пардоҳт ба корфармо уҳдадории хаттӣ пешниҳод мекунад.

4. Агар корманде, ки дар бораи чуброни ихтиёрии зарап уҳдадории хаттӣ додааст, бо сабаби қатъ шудани муносибатҳои меҳнатӣ заرارро чуброн накунад, дар ин сурат чуброни зарап ба тариқи судӣ ситонида мешавад.

5. Корманд метавонад бо ризоияти корфармо барои чуброни зарап ба умолу "мулкӣ баробарарзиш диҳад ё умолу мулки ҳаробшударо барқарор намояд.

Моддаи 195. Тартиби ситонидани чуброни зарап

1. Маблағи зараре, ки аз маоши якмоҳаи корманди гунаҳгор зиёд нест, бо фармоиши корфармо ситонида мешавад. Фармоиш на дертар аз ду ҳафтаи ошкор шудани зарап қабул карда мешавад.

2. Дар сурати розӣ набудани корманд аз маблағи ситонидашудаи зарап, ӯ ҳуқуқ дорад ба суд муроҷиат намояд.

3. Агар маблағи зараре, ки бояд аз корманд ситонида шавад, аз моҳонаи миёнаи ӯ зиёд бошад ё аз рӯзи ошкор шудани зарап ду ҳафта гузашта бошад, корфармо заرارро ба тариқи судӣ меситонад.

Моддаи 196. Ҷуброни зараре, ки роҳбар ба ташкилоти давлатӣ расонидааст

1. Ҷуброни зараре, ки ба ташкилоти давлатӣ бо гуноҳи роҳбари он расонидааст, бо риояи қоидаҳои муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ситонида мешавад.

2. Қарори аз роҳбари ташкилоти давлатӣ ситонидани ҷуброни заرارро мақоме, ки ҳуқуқи соҳибмулкро дорад, қабул мекунад. Ин мақом ҳамчунин ҳуқуқ дорад, ки ҷуброни заرارро аз роҳбар бо тариқи судӣ ситонад.

Моддаи 197. Кам кардани андозаи зараре, ки бояд аз корманд ситонида шавад

1. Бо назардошти муқаррароти қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон андозаи ҷуброни зарареро, ки бояд аз корманд ситонида шавад, мумкин аст кам карда шавад.

2. Агар зарар дар натиҷаи ҷиноятӣ бо мақсади гаразнок содиршуда расонида шуда бошад, ба кам кардани ҷуброни зараре, ки бояд аз корманд ситонида шавад, роҳ дода намешавад.

БОБИ 14. БАРРАСИИ БАҲСҲОИ МЕҲНАТИИ ФАРДӢ

Моддаи 198. Баҳсҳои меҳнатии фардӣ

Баҳсҳои меҳнатии фардӣ дар натиҷаи ба мувофиқа нарасидани корфармо ва корманд ҳангоми мавҷудияти ихтилофот дар татбиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат ва шароити меҳнат ба миён омада, тартиби ҳалли онҳо дар шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ пешбинӣ мегарданд.

Моддаи 199. Мақомоти баррасиқунандай баҳсҳои меҳнатии фардӣ

1. Баҳсҳои меҳнатии фардиро комиссияҳои созиш ва ё судҳо баррасӣ мекунанд.

2. Комиссияҳои созиш баҳсҳои меҳнатии фардиро аз рӯи муроҷиати тарафҳои баҳси меҳнатӣ баррасӣ менамоянд.

3. Барои ҳалли баҳсҳои меҳнатии фардӣ тарафҳои шартномаи меҳнатӣ метавонанд бевосита ба суд муроҷиат намоянд.

Моддаи 200. Таъсиси комиссияи созиш ва ташкили кори он

1. Комиссияи созиш дар асоси баробархуқӯӣ аз ҳисоби намояндагони баробари корфармо ва кормандон таъсис дода мешавад.

2. Микдори ҳайати аъзо, тартиби кор ва муҳлати ваколати комиссияи созиш дар мачлиси (конференсияи) умумии кормандон бо созиши корфармо ва кормандон муқаррар карда мешаванд.

3. Аъзои комиссияи созиш аз ҳисоби кормандон дар мачлиси (конференсияи) умумии кормандон интихоб карда мешаванд. Аъзои комиссияи созиш аз ҳисоби корфармо бо санади корфармо таъйин карда мешаванд. Аъзои комиссияи созиш дар ҷаласаи якуми ташкилии худ бо аксарияти овозҳо аз ҳисоби аъзои худ раис ва котиби комиссияро интихоб менамоянд.

Моддai 201. Муҳлати муроҷиат ба мақомоте, ки баҳсҳои меҳнатии фардиро баррасӣ менамояд

1. Корманд метавонад дар давоми се моҳ баъд аз фаҳмидани он, ки ҳуқуқҳои меҳнатии ӯ вайрон карда шудааст ё мебоист дар ин бора ҳабардор карда шавад, ба комиссия оид ба баҳсҳои меҳнатии фардӣ муроҷиат намояд.

2. Барои муроҷиат намудан ба суд оид ба баррасии баҳсҳои меҳнатии фардӣ муҳлатҳои зерин муқаррар карда мешаванд:

- барои баҳсҳо оид ба барқарор кардан ба кор - як моҳ аз рӯзи супоридани нусхаи санади корфармо дар бораи қатъ намудани шартномаи меҳнатӣ;

- барои дигар баҳсҳои меҳнатӣ - се сол аз рӯзи доностани корманд ё корфармо дар бораи вайроншавии ҳуқуқҳои худ.

Моддai 202. Ваколатҳои комиссияи созиш оид ба баҳсҳои меҳнатӣ

1. Комиссияи созиш мақомоти баррасикунандай баҳсҳои меҳнатии дар ташкилотҳо бамиёномада мебошад, ба истиснои баҳсҳое, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигари баррасии онҳоро муқаррар намудаанд.

2. Агар корманд бевосита ё бо иштироки намояндаи худ зимни гуфтушунид бо корфармо, ба мувофиқа наояд, баҳси меҳнатиро комиссияи созиш баррасӣ менамояд.

Моддаи 203. Тартиби баррасии баҳсҳои меҳнатӣ дар комиссияи созиш

1. Аризai ба комиссияи созиш воридгардида аз ҷониби комиссияи мазкур ҳатман ба қайд гирифта мешавад.

2. Комиссияи созиш уҳдадор аст, баҳсҳои меҳнатиро аз рӯзи ворид шудани ариза дар давоми 7 рӯзи тақвимӣ баррасӣ намояд.

3. Баҳс дар хузури аризадиҳанда ё намояндаи ваколатдорнамудаи ў баррасӣ карда мешавад. Баррасии баҳс дар ғоибии корманд ё намояндаи ў танҳо дар асоси аризai ҳаттии корманд иҷозат дода мешавад. Дар мавриди ҳозир нашудани корманд ё намояндаи у ба ҷаласаи комиссияи мазкур, баррасии баҳси меҳнатӣ мавқуф гузошта мешавад. Ҳангоми маротибаи дуюм бе сабабҳои узрнок ҳозир нашудани корманд ё намояндаи ў, комиссияи созиш метавонад дар бораи аз баррасӣ гирифтани масъалаи баҳсӣ қарор қабул намояд, ки он кормандро аз ҳуқуқи такроран пешниҳод намудани ариза дар бораи такроран баррасӣ намудани баҳси меҳнатӣ дар доираи муҳлати муқарраркардаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳрум карда наметавонад.

4. Комиссияи созиш ҳуқуқи ба ҷаласа даъват кардани шоҳидон ва мутахассисонро дорад. Бо талаби комиссия роҳбари ташкилот уҳдадор аст, дар муҳлати муқарраргардида ҳучҷатҳои заруриро пешниҳод намояд.

5. Ҷаласаи комиссияи созиш дар сурате салоҳиятнок ҳисобида мешавад, ки агар дар он на кам аз нисфи намояндагони кормандон ва на кам аз нисфи намояндагони корфармо иштирок дошта бошанд.

6. Дар ҷаласаи комиссияи созиш протокол тартиб дода мешавад, ки дар он котиб, раиси комиссия ё муовини ў имзо мегузоранд.

Моддаи 204. Тартиби қабули қарор аз ҷониби комиссияи созиш ва мазмуни он

1. Комиссияи созиш бо аксарияти овозҳои аъзои дар ҷаласаи комиссия иштироқдошта қарор қабул мекунад. Дар сурати қабул карда нашудани қарори даҳлдор, масъала тақроран аз нав баррасӣ карда мешавад. Бо талаби аризадиҳанда ё як нафар аз аъзои комиссия, овоздиҳии пинҳонӣ гузаронида мешавад.

2. Дар қарори комиссияи созиш дарҷ карда мешавад:

- номи ташкилот (сохтор), насаб, ном, номи падар, вазифа (мансад), қасб ва ихтисоси корманди ба комиссия муроҷиаткунанда;

- санаи муроҷиат ба комиссия ва баррасии баҳс, моҳияти баҳс;

- насаб, ном ва номи падари аъзои комиссия ва дигар шахсони дар ҷаласа иштироқкунанда;

- моҳият ва асоснокии қарор (бо истинод ба санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон);

- натиҷаи овоздиҳӣ.

3. Нусхаи қарори имзошудаи комиссияи созиш дар давоми се рӯзи баъд аз қабул шуданаш ба корманд ва роҳбарияти ташкилот супорида мешавад.

Моддаи 205. Ичрои қарори комиссияи созиш

1. Қарори комиссияи созиш дар муҳлати муқарраркардаи он ичро карда мешавад.

2. Дар мавриди ичро накардани қарори комиссия дар муҳлати муқарраргардида, корманд ё корфармо ҳуқуқ доранд баҳси меҳнатиро бо тартиби судӣ ҳал намоянд.

Моддаи 206. Аз тарафи мақомоти баррасикунандаи баҳсҳои меҳнатии фардӣ ба кор барқарор кардани корманд

1. Ҳангоми бе асосҳои қонунӣ қатъ кардани шартномаи меҳнатӣ ё гайриқонунӣ ба кори дигар гузаронидан, тағиیر додани ҷойи кор, иваз кардани шароити меҳнат, аз кор дур кардан мақомоти баррасикунандаи баҳсҳои меҳнатии фардӣ дар бораи ба кор барқарор кардани корманд қарор мебарорад, ба истиснои ҳолатҳои муқарраркардаи қисми З моддаи мазкур.

2. Ба корманде, ки ба кори пештара барқарор карда шудааст, музди миёнаи моҳонааш барои ҳамаи давраи ноилоҷ ба кор набаромаданаш (аз кор дур карданаш) ё фарқи музди меҳнати барои давраи ичрои корҳои каммузд пардохт карда мешавад.

3. Қарори мақомоти баррасикунандаи баҳсҳои меҳнатии фардӣ дар бораи ба ҷойи кори пештара барқарор кардани корманд бояд фавран ичро карда шавад. Ҳангоми аз ҷониби корфармо ба таъхир андохтани ичрои қарор дар бораи ба ҷойи кор барқарор кардан, мақомоти баррасикунандаи баҳсҳои меҳнатии фардӣ дар бораи ба корманд пардохт кардани музди миёнаи моҳонааш ё фарқияти музди меҳнати дар давраи ба таъхир мондан, қарор мебарорад.

**ФАСЛИ ШАХСУСИЯТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ ГУРУҲИ
АЛОҲИДАИ КОРМАНДОН
БОБИ 15. ХУСУСИЯТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ
КОРМАНДОНИ БА СИННИ ҲАЖДАҲ НАРАСИДА**

Моддаи 207. Ҳуқуқи кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида дар муносибатҳои меҳнатӣ

Ҳуқуқи кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида дар муносибатҳои меҳнатӣ бо ҳуқуқи дигар кормандон баробар буда, онҳо дар ҳифзи меҳнат, вақти кор, вақти истироҳат ва дигар шароити меҳнат аз кафолатҳои иловагии муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода мебаранд.

Моддаи 208. Корхое, ки дар онҳо истифодаи меҳнати кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида манъ мебошанд

1. Дар корҳои вазнин, зеризаминӣ ва шароити меҳнаташон заарноку хатарнок, истифодаи меҳнати кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида, инчунин дар корхое, ки ичроишашон ба саломатӣ ва инкишофи маънавии онҳо зарар мерасонад, манъ аст.

2. Рӯйхати корҳоро, ки дар онҳо истифодаи меҳнати кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида манъ карда мешавад ва ҳадди ниҳоии меъёри борҳоеро, ки барои онҳо дастӣ бардоштан ва қашондани онҳо иҷозат дода мешавад, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад.

3. Аз ҷой ба ҷойи дигар ва аз кор ба кори дигар гузаронидани кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида, ки меъёри муқарраргардидаи кор барои онҳо вазнин мегардад, манъ мебошад.

Моддаи 209. Қатъи шартномаи меҳнатӣ бо талаби падару модар, васӣ (парастор) ё мақомоти ваколатдор

Агар идома додани кор ба саломатии кормандони аз синни ҳаждаҳ хурд заарнок ё бо зарари дигар вобаста бошад, падару модар, васӣ (парастор) ё мақомоти ваколатдор ҳуқуқ доранд, ки қатъи шартномаи меҳнатиро талаб намоянд.

Моддаи 210. Муоинаи ҳатмии тиббии кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида

Бо кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида, шартномаи меҳнатӣ танҳо баъд аз муоинаи ҳатмии тиббии онҳо баста мешавад. Минбаъд кормандон то ба синни ҳаждаҳ расидан ҳар сол аз муоинаи ҳатмии тиббӣ мегузаранд.

Моддаи 211. Давомнокии вақти корӣ барои кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида

Барои кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида давомнокии вақти кӯтоҳи корӣ муқаррар карда мешавад:

- барои кормандони аз чордаҳсола то шонздаҳсола - на зиёда аз 24 соат дар як ҳафта;
- барои кормандони аз шонздаҳсола то ҳаждаҳсола - на зиёда аз 35 соат дар як ҳафта;
- барои таълимгирандагони муассисаҳои таълимиӣ, ки якчоя дар давраи соли таҳсил кор ва таҳсил мекунанд, аз чордаҳсола то шонздаҳсола - 2,5 соат дар як рӯз ва аз шонздаҳсола то ҳаждаҳсола 3,5 соат дар як рӯз.

Моддаи 212. Пардохти музди меҳнат ва меъёрҳои коркард барои кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида

1. Пардохти музди меҳнати кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида бо назардошти рӯзи кории кӯтоҳкардашуда ба амал бароварда мешавад.

2. Меъёрҳои коркард барои кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида аз рӯи меъёрҳои умумии коркард баробар ба кормандони рӯзи кори кӯтоҳкардашудаи дар моддаи 127 Кодекси мазкур пешбининамуда, муқаррар карда мешаванд.

3. Барои кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида, ки баъд аз хатми муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои таълимии таҳсилоти қасбӣ ба кор дохил гардидаанд, инчунин аз таълими қасбӣ дар истеҳсолот гузаштаанд, мумкин аст, меъёри пасти коркард муқаррар карда шавад.

4. Корфармо метавонад ба кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида то сатҳи музди меҳнати кормандони давомнокии пурраи рӯзи корӣ дошта иловапулӣ пардоҳт намояд.

Моддаи 213. Ҳусусияти речай меҳнат ва истироҳати кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида

Чалб намудани кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида ба корҳои шабона, изофакорӣ, ба ҳисобгирии якҷояи вақти корӣ, фиристонидан ба сафари хизматӣ ва иҷрои корҳои вахтавӣ, инчунин бозхондани онҳо аз руҳсатии ҳарсолаи меҳнатии пардоҳтшаванда манъ аст.

Моддаи 214. Маҳдудияти ҷавобгарии моддии кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида

Бо кормандони ба синни ҳаждаҳ нарасида бастани шартнома оид ба ҷавобгарии пурраи моддӣ манъ аст.

БОБИ 16. ҲУСУСИЯТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ ЗАНОН ВА ДИГАР ШАХСОНИ ДОРОИ УҲДАДОРИҲОИ ОИЛАВӢ

Моддаи 215. Маҳдудияти қатъи шартномаи меҳнатӣ бо занон ва дигар шахсони дорои уҳдадориҳои оилавӣ

1. Бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusи корфармо бо зани ҳомила, занон ва дигар шахсони дорои

уҳдадориҳои оилавӣ, ки дар тарбияи худ кӯдаки то се сола ё кӯдаки маъюб доранд, роҳ дода намешавад, ба истиснои ҳолати пешбининамудаи сарҳати якуми қисми 1 моддаи 42 Кодекси мазкур, ки дар ин сурат ба қатъи шартномаи меҳнатӣ баъд аз ҳатман бо кор таъмин кардани онҳо иҷозат дода мешавад. Шахсони зикршударо вориси ташкилоти барҳамхӯрда бо кор таъмин мекунад ва дар сурати набудани ворисон ба онҳо дар интиҳоби кори мувоғиқ ва бо кор таъмин кардан мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ ёрии ҳатмӣ расонда, дар ин давра онҳоро бо кумакпулиҳои муқарраркардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин менамояд. Корфармо ин шахсонро инчунин дар ҳолати қатъи шартномаи меҳнатӣ бинобар гузаштани муҳлати он бояд бо кор таъмин намояд. Дар ин давра, аммо на зиёда аз се моҳи анҷоми муҳлати шартномаи меҳнатӣ, музди меҳнати онҳо нигоҳ дошта мешавад.

2. Агар зан дар рӯзи ба итном расидани муҳлати шартномаи меҳнатӣ дар хусуси зиёда аз дувоздаҳ ҳафта ҳомиладор буданаш хулосаи тиббӣ пешниҳод намояд, корфармо уҳдадор аст муҳлати шартномаи меҳнатиро то рӯзи ба итном расидани руҳсатӣ барои нигоҳубини кӯдак то ба солагӣ расидан дароз кунад.

Моддаи 216. Корҳое, ки дар онҳо истифодаи меҳнати занон манъ аст

1. Дар корҳои вазнин, зеризаминӣ ва шароити меҳнаташон заарнок истифодаи меҳнати занон манъ аст.

2. Рӯйхати корҳоеро, ки дар онҳо истифодаи меҳнати занон манъ карда мешавад ва ҳадди ниҳоии меъёри борҳоеро, ки барои занон дастӣ бардоштан ва қашондани онҳо иҷозат дода мешавад, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад.

Моддаи 217. Хусусияти низоми меҳнат ва истироҳат барои занон ва дигар шахсони дорои уҳдадориҳои оилавӣ

1. Корфармо ҳуқуқ надорад занони ҳомиларо ба кори шабона, кор дар рӯзҳои истироҳат ва иди гайрикорӣ, изофакорӣ ҷалб намояд, ба сафари хизматӣ фиристонад, инчунин онҳоро аз рухсатии меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванда бозхонд намояд.

2. Корфармо ҳуқуқ надорад шахсони зеринро бе розигии ҳаттии онҳо ба кори шабона, изофакорӣ ва ба кор бо усули вахтавӣ ҷалб намояд, инчунин ба сафари хизматӣ фиристонад:

- заноне, ки қӯдаки то синни чордаҳ доранд, инчунин дигар шахсоне, ки қӯдаки то синни чордаҳро бе модар тарбия мекунанд;
- кормандоне, ки аъзои бемори оиларо нигоҳубин мекунанд ё қӯдакони маъюбро тарбия менамоянд, агар аъзои бемори оила ва қӯдакони маъюб дар асоси хулосаи тиббӣ ба нигоҳубини доимӣ эҳтиёҷманд бошанд.

Моддаи 218. Танаффус барои ғизодиҳии қӯдак

1. Ба гайр аз танаффус барои истироҳат ва истеъмоли ҳӯрок, танаффусҳои байнибастӣ ва маҳсус, ба занон, ки қӯдаки то яксолу шашмоҳа доранд, падар ё дигар намояндаи қонунии қӯдак, ки қӯдаки то яксолу шашмоҳаро бе модар тарбия мекунанд, барои ғизо додани қӯдак баъди ҳар се соати кор бо давомнокии зерин танаффус дода мешавад:

- барои як қӯдак - ҳар як танаффус на кам аз си дақиқа;
- барои ду ё зиёда қӯдак - ҳар як танаффус на кам аз як соат.

2. Танаффус барои ғизодиҳии қӯдак (қӯдакон) дар асоси аризai кормандони дар қисми 1 моддаи мазкур нишон додашуда, ба танаффус барои истироҳат ва истеъмоли ҳӯрок ҳамроҳ карда мешавад ё ин ки дар шакли ҷамъшуда дар аввал ё дар охири рӯзи (бости) корӣ бо ихтисори даҳлдори вақти корӣ дода мешавад.

3. Танаффус барои ғизодиҳии қӯдак (қӯдакон) ба вақти корӣ дохил карда мешавад ва дар ин давра музди миёнаи меҳнати зан ё дигар намояндаи қонунии қӯдак нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 219. Муқаррар кардани вақти нопурраи корӣ барои занон ва дигар шахсоне, ки уҳдадориҳои оилавӣ доранд

Корфармо уҳдадор аст, дар асоси аризai зani ҳомила ва дигар шахсони уҳдадориҳои оилавӣ дошта, ки кӯдаки то чордаҳсола ё кӯдаки маъюро нигоҳубин мекунанд, инчунин ба корманде, ки нигоҳубини аъзои bemori оиларо мутобиқи хulosai тиббӣ амалӣ менамояд, реҷai вақти rӯzi нопурраи корӣ ё ҳаftai нопурраи корӣ муқаррар намояд.

Моддаи 220. Маҳдудияти истифодаи ҷамъи баҳисобгирии вақти корӣ барои занони ҳомила

Истифодаи ҷамъи ҳисоби вақти корӣ барои занони ҳомила иҷозат дода намешавад, агар давомнокии rӯzi корӣ (басти корӣ) аз ҳашт соат зиёд бошад.

Моддаи 221. Муваққатан ба кори дигар гузаронидани зani ҳомила ва заноне, ки кӯдаки то як солу шашмоҳа доранд

1. Корфармо дар асоси хulosai тиббӣ уҳдадор аст, zani ҳомиларо бо нигоҳ доштани музди миёнаи меҳнат ба дигар кор гузаронида, таъсири омилҳои истеҳсолии заарнок ва ҳавфнокро истисно намояд.

2. То додани кори дигар ба zani ҳомила, ки таъсири омилҳои истеҳсолии номусоидро истисно менамояд, ў аз кор бо нигоҳ доштани музди миёнаи меҳнат барои ҳамаи rӯzҳои кории гузаронидашуда аз ҳисоби корфармо озод карда мешавад.

3. Занони кӯдаконашон то як солу шашмоҳа дар ҳолатҳое, ки иҷрои кори онҳо барои модарони кӯдакашон ширмак манъ аст ё ба риояи низоми ширмаконӣ имкон намедиҳад, то ба синни як солу шашмоҳа расидани кӯдакашон ба кори дигар гузаронида шуда, моҳонаи миёнаашон аз rӯи кори пештараи онҳо дода мешавад.

Моддаи 222. Кафолат нисбати занон ва дигар шахсоне, ки уҳдадориҳои оилавӣ доранд, ҳангоми муқаррар намудани навбати пешниҳоди рухсатии меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванда

1. Пеш аз рухсатӣ барои ҳомила ва таваллуд ё бевосита баъд аз он ё баъд аз тамом шудани рухсатӣ барои нигоҳубини кӯдак бо ҳоҳипш зан, новобаста аз собиқаи корӣ дар ташкилоти мазкур рухсатии ҳарсолаи меҳнатии пардохтшаванда дода мешавад.

2. Ба заноне, ки ду ё зиёда фарзанди то ҷордаҳсола ё фарзанди маъюб доранд, инчунин ба модарони яккаву танҳо ва дигар шахсони дорои уҳдадориҳои оилавӣ, ки фарзанди то ҷордаҳсола ё фарзанди маъюб доранд, рухсатии ҳарсола бо ҳоҳиши онҳо дар фасли тобистон ё дигар вақти барояшон мувофиқ дода мешавад.

Моддаи 223. Рухсатӣ барои ҳомиладорӣ ва таваллуд

1. Ба занони ҳомила дар асоси варақаи корношоямии бо тартиби муқарраргардида додашуда пеш аз таваллуд ҳафтод рӯзи тақвимӣ ва баъд аз таваллуд низ ҳафтод (дар ҳолати таваллуди мушкилҳаштоду шаш, таваллуди ду ва ё зиёдаи кӯдак - яксаду даҳ) рӯзи тақвимӣ рухсатӣ барои ҳомиладорӣ ва таваллуд дода, кумакпулӣ аз ҳисоби сугуртаи давлатии иҷтимоӣ пардохт карда мешавад.

2. Ба занон рухсатӣ барои ҳомиладорӣ ва таваллуд, новобаста аз рӯзҳои истифодаи воқеӣ то таваллуд ва давомияти кор дар ташкилот дар маҷмӯъ пурра ҳисоб карда, дода мешавад.

Моддаи 224. Рухсатӣ барои нигоҳубини кӯдак

1. Баъд аз ба охир расидани рухсатӣ барои ҳомиладорӣ ва таваллуд бо ҳоҳиши зан барои нигоҳубини кӯдак то ба як солу шашмоҳагӣ расидани у рухсатӣ дода, дар ин давра аз ҳисоби маблағҳои сугуртаи давлатии иҷтимоӣ кумакпулӣ дода мешавад.

2. Барои нигоҳубини кӯдак то ба се солагӣ расидани ӯ рухсатии бемузд бо ҳоҳиши кормандони зерин дода мешавад:

- бо интихоби падару модар - ба модар ё ки ба падари кӯдак;

- ба падар ё модари танҳое, ки кӯдакро тарбия менамояд;
- бибӣ, бобо, дигар намояндаи қонуни кӯдак, ки кӯдаки бепарастории падару модар мондаро, тарбия меқунанд;
- ба корманд, ки кӯдаки навтаваллудшударо ба парасторӣ (фарзандхондӣ) гирифтааст.

3. Рухсатии бе нигоҳ доштани музди меҳнат барои нигоҳубини кӯдак то расидан ба се солагӣ метавонад пурра ё қисман дар асоси аризаи хаттии корманд, ки дар қисми 2 моддаи мазкур пешбинӣ шудааст, аз рӯи интихоби ӯ истифода карда шавад.

4. Бо ҳоҳиши зан ё шахсоне, ки дар қисми 1 моддаи мазкур зикр шудаанд, ҳангоми дар рухсатии нигоҳубини кӯдак будан, онҳо метавонанд рӯзи нопурраи корӣ ё дар хона кор карда, аз ҳисоби маблағҳои суғуртаи давлатии иҷтимоӣ кумакпулӣ гиранд.

5. Дар вақти рухсатии бе нигоҳ доштани музди меҳнат барои нигоҳубини кӯдак то расидани ӯ ба се солагӣ ба корманд ҷойи кор (mansab) нигоҳ дошта мешавад.

6. Вақти рухсатии бе нигоҳ доштани музди меҳнат барои нигоҳубини кӯдак то расидан ба сесолагӣ ба собиқаи меҳнатии умумӣ, бетанаффус ва аз рӯи ихтисос дохил карда мешавад, агар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигарро пешбинӣ накарда бошад.

7. Корманд уҳдадор аст, як моҳ пеш аз оғози кор корфарморо дар бораи ҳоҳиши ба кор баромадан то тамом шудани рухсатии бемузд барои нигоҳубини кӯдаки то се сола оғоҳ намояд.

Моддаи 225. Кафолатҳо барои занони ҳомила ва фарзанддор ҳангоми ба кор қабул кардани онҳо

1. Ба кор қабул накардани занон ва кам кардани музди меҳнати онҳо ба сабаби ҳомиладорӣ ё фарзанддорӣ манъ аст. Ҳангоми ба кор қабул накардани зани ҳомила, занон ё дигар шахсони дорои уҳдадориҳои оилавӣ, ки кӯдаки то сесола ё кӯдаки маъюб доранд, корфармо уҳдадор аст, ки сабабҳои ба кор қабул

накарданашро хаттӣ хабар дихад. Шахсони мазкур метавонанд аз саркашии корфармо барои қабул кардан ба кор ба суд муроциат намоянд.

2. Корфармо уҳдадор аст, занонеро, ки мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ бо мақсади бо кор таъмин кардани онҳо мефиристад, аз ҳисоби квотаи муқарраршуда ба кор қабул намояд.

Моддаи 226. Рухсатии кормандоне, ки қӯдакони навзодро фарзандхонд кардаанд ё васии онҳо мебошанд

Ба кормандоне, ки қӯдакони навзодро тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон фарзандхонд кардаанд ё васии онҳо мебошанд, барои давраи фарзандхондӣ (муқаррар шудани васоят) ва то хатми ҳафтод (ҳангоми фарзандхонд кардани ду қӯдаки навзод - яксаду даҳ) рӯзи тақвимӣ аз рӯзи таваллуди қӯдак барояшон рухсатӣ дода, кумакпулӣ аз ҳисоби сугуртаи давлатии иҷтимоии ин давра пардохта, бо ҳоҳиши онҳо барои то расидан ба як солу шашмоҳагӣ ва сесолагӣ нигоҳубин кардани қӯдакашон (моддаи 224 Кодекси мазкур) рухсатӣ дода мешавад.

Моддаи 227. Кафолат ва имтиёзҳо ба шахсоне, ки қудаконро бе модар тарбия мекунанд

Кафолат ва имтиёзҳои зани қӯдақдор ба падароне, ки қӯдакро бе модар тарбия мекунанд (дар ҳолати фавти модар, аз ҳуқуқи модарӣ маҳрум шудан, дуру дароз дар муассисаи табобатӣ будан ва дар дигар ҳолатҳои қӯдакро паасторӣ карда натавонистани модар), инчунин ба васии (паастори) ноболиғон татбиқ мешаванд.

**БОБИ 17. ХУСУСИЯТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ
КОРМАНДОНИ ДАР ДУ (ЯКЧАНД) ЧОЙ КОРКУНАНДА**

Моддаи 228. Муқаррароти умумӣ оид ба дар ду (якчанд) чой кор кардан

1. Барои дар ду (якчанд) чой кор кардан, розигии корфармо аз ҷои кори асосӣ талаб карда намешавад, ба истиснои ҳолатҳое, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудааст.

2. Ҳангоми ба кор қабул намудани корманд бо тартиби дар ду (якчанд) чой кор кардан, ў ба корфармо бояд ҳуҷҷатҳои дар сарҳатҳои дуюм ва ҷоруми қисми 4 моддаи 26 Кодекси мазкур муайяншударо пешниҳод намояд. Ҳангоми дар дигар ташкилот ба кори вазнин ё кор дар шароити барои саломатӣ заарноку ҳатарноки шароити меҳнатӣ қабул намудан бо тартиби дар ду (якчанд) чой кор кардан бошад, корманд уҳдадор аст, ки дар бораи хусусият ва шароити меҳнат дар ҷои кори асосӣ маълумот пешниҳод намояд.

3. Хусусияти дар ду (якчанд) чой кор карданро барои категорияҳои алоҳидаи кормандон (кормандони соҳаҳои омӯзгорӣ, тиббию дорусозӣ, фарҳанг ва дигар соҳаҳо) Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 229. Маҳдудиятҳои дар ду (якчанд) чой кор кардан

1. Дар ташкилотҳое, ки фаъолияташон ба хизмати давлатӣ алоқаманд аст, дар ду вазифаи (mansabi) роҳбарикунанда бо шартҳои дар ду (якчанд) чой кор кардан роҳ дода намешавад, агар дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳолатҳои дигар муайян нашуда бошанд.

2. Дар ду (якчанд) чой кор кардани шахсони синнашон то ҳаждаҳ, занони ҳомила, инчунин дар корҳои шароити меҳнати заарнок дошта, агар кори асосӣ низ ҳамин гуна шароитҳоро дошта бошад, манъ аст.

3. Дар ду (якчанд) чой ҳамроҳ кор кардани хешовандони наздики, ки дар қисми 1 моддаи 27 Кодекси мазкур пешбинӣ

шудааст дар ташкилотҳои давлатӣ, ки фаъолияташон ба хизмати давлатӣ алоқаманд мебошад, манъ аст.

4. Барои гуруҳи алоҳидаи кормандон маҳдудиятҳои дар ду (якчанд) чой кор кардани кормандон, инчунин дар масъалаи пардохти музди рухсатии меҳнатӣ ё пардохти ҷубронпулӣ барои рухсатии меҳнатии истифоданашударо Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

Моддаи 230. Шартномаи меҳнатӣ оид ба дар ду (якчанд) чой кор кардан

1. Корманд ба ғайр аз чойи кори асосиаш, ки аллакай бо корфармо дар муносибатҳои меҳнатӣ мебошад, ҳукуқ дорад бо якчанд корфармо оид ба дар ду (якчанд) чой кор кардан шартномаи меҳнатӣ бандад, ба истиснои ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

2. Дар шартномаи меҳнатӣ бояд дар ду (якчанд) чой кор кардани корманд нишон дода шавад.

Моддаи 231. Ҳучҷатҳои иловагие, ки барои бастани шартномаи меҳнатӣ оид ба дар ду (якчанд) чой кор кардан заруранд

Барои бо дигар корфармо бастани шартномаи меҳнатӣ оид ба дар ду (якчанд) чой кор кардан илова ба ҳучҷатҳои пешбиникардаи моддаи 26 Кодекси мазкур корманд маълумотнома дар бораи ҳусусият ва шароити меҳнати чойи кори асосӣ (чойи кор, вазифа (mansab), шароити меҳнат) пешниҳод мекунад.

Моддаи 232. Давомнокии вақти кории дар ду (якчанд) чой кор кардан

Давомнокии умумии рӯзи кории чойи кори асосӣ ва кори дар ду (якчанд) чой кор кардан аз меъёри давомнокии кори ҳамарӯзаи муқарраркардаи моддаи 74 Кодекси мазкур набояд аз 4 соат зиёд бошад.

Моддаи 233. Рухсатиҳои меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванда барои дар ду (якчанд) чой кор кардан

1. Ба кормандоне, ки тибқи шартномаи меҳнатӣ оид ба дар ду (якчанд) чой кор кардан фаъолият менамоянд, рухсатии меҳнатии пардохтшавандай ҳарсола бо рухсатии меҳнатии чойи кори асосиашон дар як вақт пешниҳод карда мешавад.

2. Агар давомнокии рухсатии меҳнатии пардохтшавандай ҳарсола тибқи шартномаи меҳнатӣ оид ба дар ду (якчанд) чой кор кардан аз давомнокии рухсатии чойи кори асосӣ камтар бошад, корфармо бо хоҳиши корманде, ки дар ду (якчанд) чой кор мекунад фарқияти давомнокии рӯзҳои рухсатиро ба ӯ ҳамчун рухсатии бе музд пешниҳод менамояд.

Моддаи 234. Маҳдудияти бастани шартномаи меҳнатӣ оид ба дар ду (якчанд) чой кор кардан

Бастани шартномаи меҳнатӣ оид ба дар ду (якчанд) чой коркардан ба кормандони синнашон аз ҳаждаҳ хурд, кормандоне, ки дар шароитҳои вазнин, заарнок ва ё хатарноки меҳнат фаъолият менамоянд, иҷозат дода намешавад.

Моддаи 235. Асосҳои иловагии қатъ намудани шартномаи меҳнатӣ оид ба дар ду (якчанд) чой кор кардан бо ташабbusи корфармо

Шартномаи меҳнатӣ оид ба дар ду (якчанд) чой кор кардан, сарфи назар аз асосҳои муқаррарнамудаи моддаи 42 Кодекси мазкур бо ташабbusи корфармо дар ҳолате қатъ карда мешавад, ки агар бо корманд ҳамчун кори асосӣ шартномаи меҳнатӣ баста шавад.

**БОБИ 18. ХУСУСИЯТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ
КОРМАНДОНИ КИ БА КОРҲОИ ВАЗНИН, ЗЕРИЗАМИНӢ
ВА ШАРОИТИ МЕҲНАТАШОН ЗАРАРНОК МАШӮЛАНД**

Моддаи 236. Давомнокии вақти корӣ ва рухсатии меҳнатии иловагии ҳарсолаи пардохтшавандай кормандоне, ки ба корҳои вазнин, зеризаминӣ ва шароити меҳнаташон заарнок машғуланд

1. Барои кормандоне, ки ба корҳои вазнин, зеризаминӣ ва шароити меҳнаташон заарнок машғуланд, давомнокии вақти корӣ на зиёда аз 35 соат дар як ҳафта муқаррар карда мешавад.

2. Рӯйхати истеҳсолот, сехҳо, касбҳо ва вазифаҳо (мансадҳо), номгӯйи корҳои вазнин, зеризаминӣ ва шароити меҳнаташон заарнок, ки кор дар онҳо барои давомнокии кӯтоҳи вақти корӣ ва рухсатии меҳнатии иловагии ҳарсолаи пардохтшаванда ҳуқуқ медиҳад, аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Моддаи 237. Музди меҳнати кормандоне, ки ба корҳои вазнин, зеризаминӣ ва ё шароити меҳнаташон заарнок машғуланд

Музди меҳнати кормандоне, ки ба корҳои вазнин, зеризаминӣ ва ё шароити меҳнаташон заарнок машғуланд, дар фарқият бо музди меҳнати кормандоне, ки дар корҳои шароити меҳнаташ муқаррарӣ фаъолият менамоянд, бо роҳи баланд бардоштани маоши вазифавӣ ва ё иловапулӣ, вале на кам аз муқаррароти қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, созишномаҳои соҳавӣ ва ё шартномаҳои колективӣ, ки дар асоси андозаи музди меҳнати камтарин пешбинӣ намудаанд, муқаррар карда мешавад.

Моддаи 238. Таъмини сиҳатии корманд ва бехатарии шароити меҳнат

Ба кормандони ташкилот вобаста ба шароити меҳнат аз ҳисоби маблағҳои корфармо либос ва пойафзоли маҳсус, дигар воситаҳои муҳофизати инфиродӣ, моддаҳои шустушӯй ва тамиз,

шир, хӯроки табобатию пешгирикунанда дода мешаванд, ки аз меъёри муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон кам буда наметавонанд.

БОБИ 19. ХУСУСИЯТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ КОРМАНДОНЕ, КИ БО КОРҲОИ МАВСИМӢ МАШГУЛАНД

Моддаи 239. Корҳои мавсими

Корҳое, ки вобаста ба шароитҳои иқлими ӯ ва ё дигар ҳолатҳои табии ӯ дар давраи муайян (мавсим), дар муддати на зиёда аз шаш моҳ ичро карда мешаванд, ҳамчун корҳои мавсими ӯ ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Моддаи 240. Хусусияти бастани шартномаи меҳнатӣ бо кормандони мавсими

1. Дар шартномаи меҳнатӣ бояд шартҳо дар бораи бастани шартнома оид ба корҳои мавсими ӯ ва муҳлати ичрои он нишон дода шаванд.

2. Ҳангоми бастани шартномаи меҳнатӣ оид ба корҳои мавсими муҳлати санчишӣ бо мақсади мувофиқати корманд ба корҳои ӯ фармудашаванда муқаррар карда намешавад.

Моддаи 241. Асосҳои иловагии бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusи корфармо бо кормандоне, ки ба корҳои мавсими машғуланд

Шартномаи меҳнатӣ бо ташабbusи корфармо бо кормандоне, ки ба корҳои мавсими машғуланд, ғайр аз асосҳое, ки дар моддаи 42 Кодекси мазкур пешбинӣ шудаанд, мумкин аст, бо ташабbusи корфармо дар ҳолатҳои зерин бекор карда шаванд:

- боздошта шудани кори корфармо дар муҳлати зиёда аз ду ҳафта бо сабаби хусусияти истеҳсолӣ;
- ба кор ҳозир нашудани корманд пайдарҳам дар муҳлати як моҳ бо сабаби корношоямии муваққатӣ.

Моддаи 242. Хусусияти бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо корманди мавсимиӣ

1. Корманди мавсимиӣ ҳуқуқ дорад, бо ташабbusи худаш ба таври хаттӣ то 7 рӯзи тақвимӣ корфарморо огоҳ намуда, шартномаи меҳнатиро бекор кунад.

2. Корфармо уҳдадор аст, ба таври хатти корманди мавсимиро оид ба бекор кардани шартномаи меҳнатӣ дар асоси муқаррароти сарҳатҳои якум ва дуюми қисми 1 моддаи 45 Кодекси мазкур то 7 рӯзи тақвимӣ огоҳ намояд.

3. Ҳангоми бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо корманди мавсимиӣ, аз ҷониби корфармо рухсатии истифоданашуда барои корҳои мутаносибан ичрошуда ҷуброн карда мешавад.

4. Ҳангоми бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо корманди мавсимиӣ бо сабаби барҳамхӯрии ташкилот, ихтисори шумора ва ё воҳиди кории кормандон кумакпулии азкорравӣ дар ҳаҷми музди миёнаи меҳнати якмоҳа пардоҳт карда мешавад.

**БОБИ 20. ХУСУСИЯТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ
КОРМАНДОНИ БО УСУЛИ ВАХТАВӢ КОРКУНАНДА**

Моддаи 243. Хусусиятҳои кори вахтавӣ

1. Коре, ки бо усули вахтавӣ анҷом дода мешавад, шакли маҳсуси пеш бурдани раванди меҳнат буда, берун аз ҷойи истиқомати доимии кормандон икро карда мешавад ва онҳо баъд аз кор барои баргаштан ба ҷойи доимии истиқоматашон имконият надоранд.

2. Корфармо уҳдадор аст, кормандонеро, ки бо усули вахтавӣ кор мекунанд, ҳангоми дар маҳалли кор қарор доштанашон бо ҷойи хоб, хӯрок, бурдан ба ҷойи кор ва овардан ба маҳалли истиқомат, инчунин шароити мувофиқи кор ва истироҳат таъмин намояд.

3. Корфармо тибқи шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ барои будубоши кормандон дар маҳалли истехсолот (кор) шароит муҳайё менамояд.

Моддаи 244. Маҳдудият дар кори усули вахтавӣ

Ба корҳои бо усули вахтавӣ ичрошаванд, кормандоне, ки ба синни 18 нарасидаанд, занони ҳомиладор, маъюбони гурӯҳи I ва II иҷозат дода намешаванд. Дигар кормандон метавонанд ба корҳои хусусияти вахтавидошта ҷалб карда шаванд, агар чунин корҳо ба онҳо дар асоси хулосаи тиббӣ манъ карда нашуда бошанд.

Моддаи 245. Давомнокии вахта

1. Давомнокии вахта аз 15 рӯзи тақвимӣ зиёд шуда наметавонад.

2. Дар объектҳо давомнокии вахта бо розигии ҳаттии корманд мутобиқи шартномаи меҳнатӣ, созишишнома ва шартномаҳои колективӣ метавонад то 30 рӯзи тақвимӣ зиёд карда шавад.

Моддаи 246. Ҳисоби вақти корӣ ва вақти дамгирий ҳангоми кор бо усули вахтавӣ

1. Ҳангоми кор бо усули вахтавӣ маҷмӯи вақти корӣ ба муддати як моҳ, се моҳ ё вақти зиёдтар, вале на зиёдтар аз як сол муқаррар карда мешавад.

2. Давраи ҳисоб вақти корӣ, вақти дамгирий, вақти дар роҳ то макони корфармо ва ё аз нуқтаи ҷамъшавии кормандон то ҷойи кор ва баргашта оварданро дар бар мегирад. Ҳамзамон маҷмӯи давомнокии вақти кор барои давраи ҳисботӣ набояд аз меъёри муқаррарнамудаи Кодекси мазкур зиёд бошад.

3. Қисман додани рухсатии ҳарсолаи пардохтшаванд дар давоми истироҳати байнивахтавӣ иҷозат дода намешавад.

4. Корфармо уҳдадор аст, ки ҳисоби вақти кор ва вақти дамгирии кормандеро, ки бо усули вахтавӣ кор мекунад, ҳар моҳ, алоҳида ва дар давоми тамоми давраи ҳисботӣ ба роҳ монад.

5. Барои ичрои корҳои вахтавӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон иловапулӣ пардохт карда мешавад.

БОБИ 21. ХУСУСИЯТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ КОРМАНДОНИ ХОНАГӢ

Моддаи 247. Хусусияти бастан ва бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо кормандони хонагӣ

1. Кормандони хонагӣ шахсоне мебошанд, ки корро (хизматро) дар хоҷагии корфармо - шахси воқеӣ ичро менамоянд.

2. Қарор дар бораи ба кор қабул намудан ва ё бекор кардани муносибатҳои меҳнатӣ бо кормандони хонагӣ ва маълумот оид ба кори ӯ дар дафтарҷаи меҳнатӣ аз ҷониби корфармо ворид карда намешавад.

3. Намудҳои корҳои хонагиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

4. Фаъолияти меҳнатии корманди хонагӣ бо шартномаи меҳнатӣ тасдиқ карда мешавад.

5. Муҳлати огоҳии хаттӣ оид ба бекор (қатъ) кардани шартномаи меҳнатӣ, андозаи ҷуброн ва тартиби пардоҳти он бо корманди хонагӣ дар шартномаи меҳнатӣ муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 248. Вақти корӣ ва вақти дамгирии кормандони хонагӣ

1. Ба кормандони хонагӣ меъёрҳои давомнокии вақти корӣ ва вақти дамгирий, ки Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудаанд, паҳн мегарданд.

2. Речай кор, тартиби додани рӯзҳои истироҳат, руҳсатии меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванд, ба изофакорӣ, кор дар вақти шабона, рӯзҳои истироҳат ва иди ғайрикорӣ, ҷалб намудани кормандони хонагӣ бо шартномаи меҳнатӣ танзим мешаванд.

Моддаи 249. Татбиқ ва бекор кардани ҷазои интизомӣ

Татбиқ ва бекор кардани ҷазои интизомӣ нисбати корманди хонагӣ бо шартномаи меҳнатӣ, ки намунаашро мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ тасдиқ мекунад, муқаррар карда мешавад.

Моддаи 250. Ҳалли баҳсҳои меҳнатии фардӣ

Баҳсҳои меҳнатии фардӣ байни корманди хонагӣ ва корфармо бо мувофиқаи тарафҳо ва ё тариқи судӣ ҳал карда мешаванд.

Моддаи 251. Қатъ кардани шартномаи меҳнатӣ бо корманди хонагӣ

Қатъ кардани шартномаи меҳнатӣ бо корманди хонагӣ дар асоси муқаррароти пешбининамудаи шартномаи меҳнатӣ бо риояи талаботи Кодекси мазкур ба амал бароварда мешавад.

**БОБИ 22. ХУСУСИЛТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ
КОРМАНДОНИ ХОНАКОР**

Моддаи 252. Кормандони хонакор

1. Шахсоне, ки бо корфармо оид ба ичрои кор дар хона бо меҳнати шахсӣ бо истифода аз мавод, таҷхизот, асобоб ва олотҳои худ ва ё бо олоту воситаҳои аз ҷониби корфармо ҷудокардашуда ё ин ки бо маблағҳои корфармо ҳаридорӣ шуда, барои ичрои корҳо дар бинои шахсии худ ё ҷойи барои ичрои кор мувофиқ шартномаи меҳнатӣ бастаанд, ҳамчун кормандони хонакор ҳисобида мешаванд.

2. Ичрои кори корманди хонакор мумкин аст ҳангоми бастани шартномаи меҳнатӣ, инчунин дар давоми муҳлати амали шартномаи меҳнатӣ бо ворид намудани тағйироти даҳлдор ба шартномаи меҳнатӣ муқаррар карда шавад.

Моддаи 253. Шартҳои меҳнати кормандони хонакор

1. Корҳои хонакор танҳо дар ҳолатҳое ичро карда мешаванд, ки агар вазъи саломатии кормандро ҳалалдор насозанд ва барои ичрои онҳо талаботи бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат таъмин карда шаванд.

2. Дар шартномаи меҳнатӣ барои ичрои кор дар хона тартиби ҳатмии шартҳои зерин бояд муқаррар карда шаванд:

- ичрои кор бо истифода аз масолех, таҷхизот, асбобҳо ва олотҳои шахсии корманд ва ё бо олотҳои ҷудокардашуда аз ҷониби корфармо ё ин ки бо маблағҳои корфармо ҳаридоришуда;
- тартиб ва муҳлатҳои таъмини корманд барои ичрои кор бо ашёи хом, мавод ва масолеҳи нимтайёр;
- тартиб ва муҳлати баровардани маҳсулоти тайёршуда;
- ҷубронпулӣ ва дигар пардохтҳо ба корманд.

Моддаи 254. Речай вақти корӣ ва вақти истироҳат, шартҳои таъмини бехатарӣ ва ҳифзи меҳнати кормандони хонакор

Речай вақти корӣ ва вақти истироҳат, ҳусусиятҳои назорати корфармо барои риояи тартиби вақти корӣ, шартҳои таъмини бехатарӣ, ҳифзи меҳнат ва риояи ин шартҳо барои кормандони хонакор бо шартномаи меҳнатӣ муқаррар карда мешаванд.

**БОБИ 23. ҲУСУСИЯТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ
КОРМАНДОНИ БО КОРИ ФОСИЛАВӢ (ДИСТАНСИОНӢ)
МАШГУЛБУДА**

Моддаи 255. Кори фосилавӣ (дистансионӣ)

Шакли маҳсуси раванди меҳнат, ки берун аз маҳалли ҷойгиришавии корфармо бо истифода аз технологияи иттилоотию коммуникатсионӣ ичро карда мешавад, кори фосилавӣ (дистансионӣ) ҳисобида мешавад.

Моддаи 256. Шароити меҳнати кормандоне, ки бо кори фосилавӣ (дистансионӣ) машғуланд

1. Корфармо ба корманд воситаҳои коммуникатсионӣ (воситаҳои алоқа) пешниҳод намуда, ҳароҷоти пайвасткунӣ ва хизматрасонии онро ба зимма мегирад. Дар ҳолатҳое, ки корманд воситаҳои коммуникатсионии худро доимо истифода мебарад, корфармо онро ҷуброн менамояд. Ҳаҷм ва тартиби пардохти он бо розигии корманд муқаррар карда мешаванд.

2. Бо розигии тарафҳо корфармо метавонад, ба корманди фосилавӣ (дистансионӣ) дигар харочотҳоро вобаста ба ичрои кор (маблағи қувваи барқ, об ва дигарҳо) пардоҳт намояд.

3. Тартиб, муҳлат ва дигар шартҳои муносибатҳои меҳнатии кормандро бо корфармо шартномаи меҳнатӣ муайян менамояд.

Моддаи 257. Баҳисобгирии вақти корӣ ва вақти истироҳат, шартҳои таъмини бехатарӣ ва ҳифзи меҳнати кормандоне, ки бо кори фосилавӣ (дистансионӣ) машғуланд

1. Барои кормандони ба кори фосилавӣ (дистансионӣ) машғулбуда меъёри давомнокии вақти корӣ ва вақти истироҳати бо Кодекси мазкур муқарраргардида татбиқ мегардад.

2. Баҳисобгирии вақти корӣ барои кормандони бо кори фосилавӣ (дистансионӣ) машғулбуда ва хусусияти назорати риояи речай вақти корӣ, шартҳои таъмини бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат ва риояи ин шартҳо бо шартномаи меҳнатӣ муайян карда мешаванд.

**БОБИ 24. ХУСУСИЯТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ
МАҶЮБОН**

Моддаи 258. Амалӣ намудани ҳуқуқи маҷюбон ба меҳнат

1. Маҷюбон дар сурати доштани тавсияҳои меҳнатӣ, ки аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ дода шудаанд, ҳуқуқи бо корфармо бастани шартномаи меҳнатиро бо шартҳои оддии меҳнат ё дар ташкилотҳои маҳсусгардонидашуда, ки меҳнати маҷюбонро истифода мекунанд, доранд.

2. Даст кашидан аз бастани шартномаи меҳнатӣ, гузаронидани маҷюб ба кори дигар, тағйир додани шароити меҳнат бо сабаби маҷюб будан роҳ дода намешавад, ба истиснои ҳолатҳое, ки мутобики ҳулосаи тиббӣ ҳолати саломатии ӯ барои ичрои уҳдадориҳои меҳнатӣ монеагӣ мекунад ё ки ба саломатии ӯ ва ё бехатарии меҳнатӣ дигар шахсон таҳдид мекунад.

Моддаи 259. Шароити меҳнати кормандони маъюб

1. Шароити меъёрбандӣ, пардоҳт ва ҳифзи меҳнат, речай корӣ, тартиби якҷоя кардани касбҳо (мансабҳо), шароитҳои техникий, санитарӣ, гигиенӣ, истеҳсолӣ-маишӣ, инчуни ин дигар шароитҳо бо мувофиқаи тарафҳои шартномаи меҳнатӣ, созишишнома ва шартномаҳои колективӣ наметавонанд ҳолати кормандони маъюбро бад намоянд ё ҳуқуқи онҳоро дар муқоиса бо дигар кормандон махдуд кунанд.

2. Истифодаи меҳнати маъюбон дар корҳои вазнин, кор бо шароитҳои зааронок ва хавғоники меҳнат манъ карда мешавад.

3. Ба маъюбоне, ки кор мекунанд метавонад кафолатҳои иловагӣ, ки Кодекси мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишишнома ва шартномаҳои колективӣ, санадҳои корфармо муқаррар намудаанд, дода шаванд.

4. Хулосаи тиббӣ дар бораи речай нопурраи вақти корӣ, кам кардани ҳаҷми кор ва дигар шароити меҳнати маъюбон барои иҷрои корфармо ҳатмӣ мебошад.

Моддаи 260. Давомнокии вақти кӯтоҳи кории маъюбон

1. Ба маъюбони гурӯҳҳои I ва II вақти кори давомнокияш кӯтоҳ на зиёда аз 36 соат дар як ҳафта бе кам кардани музди меҳнат муқаррар карда мешавад.

2. Давомнокии кори ҳаррӯзai (бости кории) маъюбони гурӯҳҳои I ва II аз 6 соат зиёд буда наметавонад.

Моддаи 261. Махдудияти истифодаи ҷамъи вақти кори баҳисобгирифташуда барои кормандони маъюб

1. Барои кормандони маъюби гурӯҳҳои I ва II истифодаи ҷамъи вақти кори баҳисобгирифташуда роҳ дода намешавад.

2. Ба кормандони маъюби гурӯҳи III ҷамъи вақти кории баҳисобгирифташуда муқаррар карда намешавад, агар чунин рече бо нишондодҳои тиббӣ манъ карда шуда бошад.

Моддаи 262. Маҳдудияти кори шабона, изофакорӣ, кор дар рӯзҳои истироҳат ва иди ғайрикорӣ, фиристодани кормандони маъюб ба сафари хизматӣ

Ҷалб намудани маъюбон ба кори шабона, изофакорӣ, дар рӯзҳои истироҳат ва иди ғайрикорӣ, фиристодани кормандони маъюб ба сафари хизматӣ танҳо бо розигии хаттии онҳо иҷозат дода мешавад, агар чунин кор бо нишондодҳои тиббӣ манъ карда нашуда бошад.

Моддаи 263. Пешниҳоди руҳсатии меҳнатии ҳарсолаи пардохтшаванда ба корманди маъюб

Ба корманди маъюб ҳар сол руҳсатии меҳнатии пардохтшаванда тибқи ҷадвали руҳсатиҳо, ки корфармо бо розигии онҳо тасдиқ намудааст, бо риояи меъёрҳои моддаи 94 Кодекси мазкур дода мешавад.

БОБИ 25. ХУСУСИЯТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ ҲАЙАТИ ТЕХНИКӢ ВА ХИЗМАТРАСОНИ МАҚОМОТИ ДАВЛАТӢ

Моддаи 264. Қабул намудан ба ҳайати техникӣ ва хизматрасони мақомоти давлатӣ

1. Ҳайати техникӣ ва хизматрасони мақомоти давлатӣ (минбаъдхизматчии гражданиӣ) - шахсоне, ки тибқи тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон мансаби воҳидии музdnокро дар мақомоти давлатӣ барои амалий намудани ваколатҳои мансабӣ бо мақсади иҷрои уҳдадориҳои онҳо ва амалий намудани хизматрасонихои техникӣ ва таъмини фаъолияти мақомоти давлатӣ ишғол менамоянд.

2. Қабул ба хизмати гражданиӣ дар мақомоти давлатӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалий карда мешавад.

3. Номгӯйи мансабҳои хизматчиёни гражданиро (ҳайати техникӣ ва хизматрасонро) дар мақомоти давлатӣ Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд.

Моддаи 265. Маҳдудият дар хизмати граждани

1. Хизматчии граждани ҳуқуқ надорад:

- воситаҳои таъминоти моддию техникӣ, молиявӣ ва иттилоотӣ, дигар молу мулки давлатӣ ва иттилооти хизматиро бо мақсади ғайрихизматӣ истифода намояд;

- дар амале, ки барои фаъолияти муътадили хизмати граждани ва ичрои уҳдадориҳои мансаби монеъ мешавад, иштирок намояд;

- мақоми хизматиашро бо мақсади ба хизмати граждани алоқа надошта истифода намояд;

- маълумоте, ки сирри давлатӣ, хизматӣ ва сирри дигари бо қонун ҳифзшаванда мебошад ва ба ӯ ҳангоми адои хизмати граждани маълум шудааст, фош намояд.

2. Ба хизмати граждани ба мансабе, ки ба ичрои вазифаҳои ташкилию амрдиҳӣ ва хочагӣ алоқаманд мебошад, наметавонад шахсе қабул карда шавад, ки чинояти вазнин, маҳсусан вазнин содир карда, доги судиаш бардошта нашудааст.

Моддаи 266. Гузаронидани хизматчии граждани ба кор ба дигар мақомоти давлатӣ

Хизматчии граждани дар асоси аризаи хаттиаш бо мувофиқаи байни роҳбарони ташкилотҳои даҳлдор мумкин аст ба дигар мақомоти давлатӣ гузаронида шавад.

Моддаи 267. Аттестатсияи хизматчии граждани

1. Бо мақсади муайян кардани дараҷаи тайёрии касбӣ, сифатҳои кории хизматчии граждани аттестатсия гузаронида мешавад.

2. Тартиб ва шароити гузаронидани аттестатсияи хизматчии гражданиро мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи дахлдори фаъолият муайян мекунад.

Моддаи 268. Пешравӣ дар хизмати граждани

1. Пешравии хизматии хизматчии гражданий бо роҳи ба вазифаи баландтар ё ба мақомоти бοлой гузаронидан таъмин карда мешавад.

2. Ҳукуқи афзалиятнокро дар пешравии хизматӣ хизматчии граждание дорад, ки дараҷаи баланди таҳассусӣ ва таҷрибаи корӣ дошта, доимо ба такмили дараҷаи таҳассусӣ ва маҳорати касбии ҳуд машғул мешавад.

Моддаи 269. Такмили ихтисос ва азnavтайёркуни хизматчии граждани

1. Хизматчии гражданий метавонад ба ташкилоти дахлдори таҳсилотӣ бо мақсади такмили дониш, малакаю маҳорат, гирифтани касб ва ихтисос равон карда шавад.

2. Таҳсил, азnavтайёркуни Ҷаҳонӣ ва таҷрибаомӯзии хизматчии гражданий бо назардошти таҷрибаи илмӣ дар ҳолати бе ҷудошавӣ аз истеҳсолот (кор) аз ҳисоби воситаҳои корфармо пардоҳт карда мешаванд.

3. Ба хизматчии гражданий, ки такмили ихтисос ё азnavтайёркуниро аз рӯи ихтисоси самти дахлдори фаъолияти хизмати гражданий гузаштааст, рухсатии музdnок барои таҳсил дода мешавад.

Моддаи 270. Ҳавасмандгардонии хизматчии граждани

1. Барои бовиҷданона иҷро намудани уҳдадориҳои вазифавӣ, сифати баланди иҷрои кор, аз ҷумла корҳои мураккаб ва таъчилий, барои ташаббускорӣ, фаъолияти эҷодӣ ва дигар комёбиҳо дар кор хизматчии гражданий ҳавасманд гардонида мешавад:

- пешравӣ дар хизмати граждани;

- ҳавасмандгардонии моддӣ ва маънавӣ.

2. Дар шартномаи колективӣ метавонанд дигар чораҳои ҳавасмандгардонӣ пешбинӣ карда шаванд.

Моддаи 271. Кафолат ва ҷубронҳо ба хизматчии гражданиӣ

Ба хизматчии гражданиӣ кафолат ва ҷубронҳои дар Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинигардида татбиқ мегардад.

Моддаи 272. Пардохти музди меҳнати хизматчии гражданиӣ

Низоми пардохти музди меҳнати хизматчии гражданиро, ки аз ҳисоби буҷети давлатӣ анҷом дода мешавад, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

БОБИ 26. ХУСУСИЯТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ СОҲИБКОРОНИ ИНФИРОДӢ

Моддаи 273. Соҳибкорони инфиродӣ

Соҳибкорони инфиродӣ шахсони воқеие мебошанд, ки аз лаҳзаи бақайдгирии давлатӣ ба сифати соҳибкорони инфиродӣ бе таъсиси шахси ҳуқуқӣ тибқи патент ё шаҳодатнома ба фаъолияти соҳибкорӣ машғул мешаванд.

Моддаи 274. Муҳлати шартномаи меҳнатӣ байни соҳибкорони инфиродӣ ва кормандон

Соҳибкорони инфиродӣ метавонанд шартномаи меҳнатиро бо кормандон ба муҳлатҳо, ки Кодекси мазкур муайян намудааст, банданд.

Моддаи 275. Қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатии соҳибкорони инфиродӣ

Соҳибкорони инфиродӣ мустақилона қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатиро бо назардошти талаботи Кодекси мазкур тасдиқ менамоянд.

Моддаи 276. Речай кор

Соҳибкорони инфириодӣ ҳуқуқ доранд, речай кории кормандонро муқаррар намоянд, ки ҷалби кормандонро ба кор дар рӯзҳои истироҳат ва иди гайрикорӣ мутобиқи Кодекси мазкур пешбинӣ менамояд.

Моддаи 277. Шартҳои пардохти музди меҳнат

Шартҳои пардохти музди меҳнати кормандон аз ҷониби соҳибкорони инфириодӣ бо мувофиқаи корманд ҳангоми бастани шартномаи меҳнатӣ муқаррар мегардад. Корфармо ҳуқуқ надорад, ки ҳангоми тасдиқи шарти пардохти музди меҳнат яктарафа шартҳои шартномаи меҳнатиро тағиیر дихад.

Моддаи 278. Иштироки соҳибкорони инфириодӣ дар шарикии иҷтимоӣ

Ба муносибатҳои меҳнатӣ бо иштироки соҳибкорони инфириодӣ амали созишномаҳо дар ҳолатҳое паҳн мегардад, ки агар корфармо ва кормандон дар ташкилоти муайян барои пешбурди музокира ва имзогузории чунин созишномаҳо муттаҳид бошанд.

Моддаи 279. Ҳусусияти ташкили бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат аз тарафи соҳибкоронӣ инфириодӣ

Ташкили бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат аз тарафи соҳибкорони инфириодӣ мумкин аст дар асоси шартнома бо шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ амалӣ гардонида шавад.

**БОБИ 27. ХУСУСИЯТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ РОҲБАР
ВА АЪЗОИ МАҚОМОТИ ИЧРОИЯИ КОЛЛЕГИАЛИИ
ШАХСИ ҲУҚУҚӢ ВА КОРМАНДОНИ БА КОР ТАҶӢИН
(ИНТИХОБ) НАМУДАИ СОҲИБМУЛКИ ШАХСИ ҲУҚУҚӢ,
ШАХСИ АЗ ҶОНИБИ ОН ВАКОЛАТДОРКАРДАШУДА
(МАҚОМОТ) ВА Ё МАҚОМОТИ ВАКОЛАТДОРИ ШАХСИ
ҲУҚУҚӢ**

**Моддаи 280. Асосҳои ҳуқуқии танзими меҳнати роҳбари
мақомоти ичроияи шахси ҳуқуқӣ**

Муносибатҳои меҳнатӣ бо роҳбари мақомоти ичроияи шахси ҳуқуқӣ мутобиқи Кодекси мазкур, дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳуҷҷатҳои таъсиси ва шартномаи меҳнатӣ ба амал бароварда мешаванд.

**Моддаи 281. Бастани шартномаи меҳнатӣ бо роҳбари
мақомоти ичроияи шахси ҳуқуқӣ**

1. Шартномаи меҳнатӣ бо роҳбари мақомоти ичроияи шахси ҳуқуқӣ аз ҷониби соҳибмулки шахси ҳуқуқӣ ва ё шахси аз ҷониби он ваколатдоркардашуда (мақомот) ва ё мақомоти ваколатдори шахси ҳуқуқӣ ба муҳлати бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳуҷҷатҳои таъсисӣ ва ё созиши тарафҳо муқарраршуда баста мешавад.

2. Бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ё ҳуҷҷатҳои таъсисӣ метавонад расмиёти иловагӣ муқаррар карда шавад, ки ба бастани шартномаи меҳнатӣ бо роҳбари мақомоти ичроияи шахси ҳуқуқӣ мусоидат намояд.

**Моддаи 282. Роҳбари мақомоти ичроияи шахси ҳуқуқӣ ҳамчун
дар ду (якчанд) ҷой корқунанда**

Роҳбари мақомоти ичроияи шахси ҳуқуқӣ метавонад бо риояи талаботи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон вазифаи (mansabi)

пардохтшавандаро дар дигар ташкилот танҳо бо розигии мақомоти ваколатдори шахси ҳуқуқӣ ё соҳибмулки шахси ҳуқуқӣ ё шахси ваколатдоркардашудаи он ишғол намояд.

Моддаи 283. Пеш аз муҳлат бекор кардани шартномаи меҳнатӣ бо ташаббуси роҳбари мақомоти икроияи шахси ҳуқуқӣ

Роҳбари мақомоти икроияи шахси ҳуқуқӣ ҳуқуқ дорад, на камтар аз ду моҳ пештар ба тариқи хаттӣ соҳибмулки шахси ҳуқуқӣ ё шахси (мақомотӣ) аз ҷониби шахси ҳуқуқӣ ваколатдоркардашуда ё мақомоти ваколатдори шахси ҳуқуқиро огоҳ карда, пеш аз муҳлат шартномаи меҳнатиро қатъ намояд.

Моддаи 284. Асосҳои иловагӣ барои қатъ намудани шартномаи меҳнатӣ бо роҳбари мақомоти икроияи шахси ҳуқуқӣ

1. Ба истиснои асосҳои бо Кодекси мазкур пешбинишууда қарори соҳибмулки шахси ҳуқуқӣ ё шахси аз ҷониби шахси ҳуқуқӣ ваколатдоркардашуда ё мақомоти ваколатдори шахси ҳуқуқӣ дар бораи пеш аз муҳлат қатъ кардани муносибатҳои меҳнатӣ асосҳои иловагӣ барои қатъ намудани шартномаи меҳнатӣ бо роҳбари мақомоти икроияи шахси ҳуқуқӣ шуда метавонад.

2. Дар ҳолати қатъ намудани шартномаи меҳнатӣ бо роҳбари мақомоти икроияи шахси ҳуқуқӣ то ба охир расидани муҳлати амали он ба ӯ ҷубронпулӣ барои пеш аз муҳлат қатъ намудани шартномаи меҳнатӣ дар ҳаҷм, шартҳо ва тартиби муайяннамудаи шартномаи меҳнатӣ пардохт карда мешавад.

Моддаи 285. Хусусияти танзими меҳнати аъзои мақомоти икроияи коллегиалии шахси ҳуқуқӣ ва кормандони аз ҷониби соҳибмулки шахси ҳуқуқӣ ё шахси (мақомоти) аз ҷониби ӯ ваколатдоркардашуда ё мақомоти ваколатдори шахси ҳуқуқӣ таъйиншууда (интихобшуда)

1. Хусусияти танзими меҳнати роҳбари мақомоти икроия, ки бо боби мазкур танзим гардидааст, ба дигар аъзои мақомоти икроияи коллегиалии шахси ҳуқуқӣ низ паҳн мегардад, агар бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад.

2. Хусусияти танзими меҳнати кормандони аз ҷониби соҳибмулки шахси ҳуқуқӣ ё шахси (мақомоти) аз ҷониби ӯ ваколатдоркардашуда ё мақомоти ваколатдори шахси ҳуқуқӣ таъйиншуда (интихобшуда) бо Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

**БОБИ 28. ХУСУСИЯТИ ТАНЗИМИ МЕҲНАТИ
ВАКИЛОНИ МАЧЛИСИ НАМОЯНДАГОНИ МАЧЛИСИ
ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН, СУДЯҲО,
ХИЗМАТЧИЁНИ ДАВЛАТӢ, ХИЗМАТЧИЁНИ ҲАРБӢ,
КОРМАНДОНИ МАҚОМОТИ ҲИФЗИ ҲУҚУҚ ВА
ДИПЛОМАТИӢ, ИНЧУНИН ДИГАР КОРМАНДОНИ
ТАШКИЛОТҲОИ ДАВЛАТӢ ВА ҒАЙРИДАВЛАТӢ**

Моддаи 286. Танзими меҳнати вакилони Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, судяҳо ва хизматчиёни давлатиро Кодекси мазкур бо хусусиятҳои пешбининамудаи санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки шарт ва тартиби маҳсуси дохил шудан ба хизмат, адой хизмат ва қатъи он, шароити маҳсуси меҳнат, пардоҳти музди меҳнат, инчунин имтиёзҳои иловагӣ, бартарият ва маҳдудиятро муқаррар намудаанд, танзим мекунанд.

Моддаи 287. Танзими меҳнати хизматчиёни ҳарбӣ, кормандони мақомоти ҳифзи ҳукуқ ва дипломатӣ

Меҳнати шахсоне, ки дар хизмати ҳарбӣ, ҳифзи ҳукуқ ва дипломатӣ мебошанд, Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳукуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки шароитҳои маҳсус ва тартиби дохил шудан ба хизмат, адои он ва қатъи хизмат, шароитҳои маҳсуси меҳнат, шартҳои пардохти музд, рухсатиҳо, инчунин имтиёзҳои иловагӣ, бартарият ва маҳдудиятҳои иловагиро муқаррар мекунанд, танзим менамоянд.

Моддаи 288. Хусусияти танзими меҳнати кормандони дигар ташкилотҳои давлатӣ ва ғайридавлатӣ

Хусусияти меҳнати кормандони дигар ташкилотҳои давлатӣ ва ғайридавлатӣ бо Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳукуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим мегардад.

**ФАСЛИ IV. ШАРИКИИ ИЧТИМОӢ ВА
МУНОСИБАТҲОИ КОЛЛЕКТИВӢ ДАР СОҲАИ МЕҲНАТ
БОБИ 29. КОЛЛЕКТИВИ МЕҲНАТӢ ВА ШАРИКИИ
ИЧТИМОӢ ДАР СОҲАИ МЕҲНАТ**

Моддаи 289. Коллективи меҳнатӣ

1. Тамоми кормандони ташкилот коллективи меҳнатиро ташкил медиҳанд.
2. Ҳукуқ ва уҳдадориҳои коллективи меҳнатӣ, тартиб ва шакли татбиқи онҳоро санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳукуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ, оинномаи (низомномаи) ташкилот муайян мекунанд.

Моддаи 290. Намояндагони кормандон дар ташкилот

1. Намояндагони кормандон дар ташкилот бо мақсади ҳимояи манфиатҳои кормандон дар муносибатҳои меҳнатӣ

мутобиқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон интихоб мешаванд.

2. Иттифоқҳои касаба ва дигар намояндагони кормандон манфиатҳои кормандонро дар муносибатҳои меҳнатӣ намояндагӣ мекунанд.

3. Ҳуқуқи иттифоқҳои касаба ва дигар намояндагони кормандонро дар муносибат бо мақомоти давлатӣ ва хоҷагӣ, корфармоён қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, созишнома ва шартномаҳои колективӣ муайян менамоянд.

4. Кормандон худашон он мақомеро, ки ба он намояндагӣ ва ҳимояи манфиатҳояшонро бовар мекунанд, муайян менамоянд.

5. Ҳамаи мақомоти намояндагии кормандони ташкилот дар доираи ваколати ба онҳо додашуда амал карда, ҳангоми ҳимояи манфиати кормандон аз ҳуқуқҳои баробар истифода, мебаранд. Ҳамкории мақомоти гуногуни намояндагии кормандони ташкилот ҳавасманд карда мешавад.

6. Мавҷудияти мақомоти гуногуни намояндагӣ дар ташкилот набояд дар фаъолияташон ба амали гардонидани вазифаҳо халал расонанд.

7. Манфиатҳои кормандон ва корфармоёнро наметавонад ҳамон як мақоми намояндагии кормандони ташкилот намояндагӣ ва ҳимоя намояд.

Моддаи 291. Ҳуқуқҳои намояндагони кормандон дар ташкилот

1. Намояндагони кормандон дар ташкилот ҳуқуқ доранд:

- гуфтушунидҳои колективона гузаронанд, созишнома ва шартномаҳои колективӣ ба имзо расонанд, дар таҳияи санадҳои дигари меъёрий оид ба меҳнат дар ташкилот ширкат варзанд ва ба корфармо лоиҳаи чунин санадҳоро пешниҳод кунанд;

- дар баррасии масъалаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии ташкилот иштирок намоянд;

- риояи санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат, шартномаи

меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективиро назорат кунанд;

- дар мақомоти баррасикунандаи баҳсҳои меҳнатӣ манфиати кормандро ҳимоя кунанд;

- дар бораи қарори корфармо ва шахсони ваколатдори ӯ, агар қарор хилофи санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат бошад ё бо роҳи дигар ҳуқуқҳои кормандонро поймол созад, ба суд шикоят кунанд;

- тибқи тартиби пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон корпартой эълон кунанд;

- ҳангоми фаъолияти намояндагӣ дигар амали қонуниро анҷом диҳанд.

2. Ҳамаи намояндагони ваколатдоршудаи кормандон ҳуқуқҳои баробар доранд.

Моддаи 292. Манъи даҳолат ба фаъолияти қонунии намояндагони кормандон

1. Даҳолат ба фаъолияти қонунии намояндагони кормандон дар кадом шакле, ки бошад, манъ аст.

2. Қатъ намудани фаъолияти намояндагони кормандон бо ташаббуси корфармо ва ё шахсони ваколатдори ӯ манъ аст.

Моддаи 293. Уҳдадориҳои корфармо ва шахсони ваколатдори ӯ нисбат ба намояндагони кормандон

Корфармо ва шахсони ваколатдори ӯ нисбат ба намояндагони кормандон уҳдадоранд:

- ба фаъолияти намояндагони кормандон мусоидат намуда, ҳуқуқҳои онҳоро риоя кунанд;

- қабл аз қабули қарорҳое, ки ба манфиати кормандон даҳл доранд, бо намояндагони онҳо машварат кунанд;

- пешниҳоди намояндагони кормандонро сари вақт баррасӣ намуда, дар бораи қарорҳои қабулнамудаи худ иттилои асоснок диҳанд;
- ба намояндагони кормандон барои бемамоният рафтан ба чойи кори кормандоне, ки манфиати онҳоро ифода менамоянд, иҷозат диҳанд;
- ба намояндагони кормандон оид ба масъалаҳои меҳнат ва рушди иҷтимоию иқтисодӣ ройгон маълумоти зарурӣ диҳанд;
- барои иҷрои уҳдадориҳояшон ба намояндагони кормандон шароити мусоид фароҳам оранд;
- барои фаъолияти намояндагони кормандон бино, воситаҳои нақлиёт, алоқа, дигар шароитҳоро, ки тартиби voguzorii онҳо дар созишинома ва шартномаҳои колективӣ муайян гардидааст, диҳанд;
- дар муносибат бо намояндагони кормандон дигар уҳдадориҳоро, ки санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, созишинома ва шартномаҳои колективӣ пешбинӣ намудаанд, иҷро намоянд.

Моддаи 294. Кафолатҳои иловагии меҳнатӣ барои намояндагони кормандон

1. Ба намояндагони кормандон вобаста ба амалӣ гардонидани фаъолияти намояндагӣ ҳимоя аз ҳар гуна таъқиби корфармо кафолат дода мешавад.
2. Ба кормандоне, ки бинобар намояндаи кормандон интихоб шуданашон аз фаъолияти истеҳсолӣ озод гардидаанд, пас аз ҳатми ваколатҳои интихобиашон ҷойи кори (вазифаи) пештараашон пешниҳод карда мешавад, агар чунин ҷойи кор мавҷуд набошад, ҷойи кори (вазифаи) ба он баробар дар ҳамон ташкилот пешниҳод мегардад.

Моддаи 295. Намояндагони корфармоён

Корфармоён ҳуқук доранд, дар иттифоқҳо, ассотсиатсияҳо ва дигар иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ муттаҳид шаванд. Иттиҳодияҳои ҷамъиятии корфармоён ҳамчун ташкилоти ҷамъиятӣ таъсис ёфта, фаъолият мекунанд ва мақсади асосиашон мусоидат ба рушди иқтисодӣ, баланд бардоштани самаранокии иқтисодиёт ва ташабbusi соҳибкорӣ, инчунин бо роҳи ифода намудани манфиатҳои ташкилотҳо ва соҳибони молу мулк, ҳимояи ҳуқуқи онҳо дар соҳаи муносибатҳои хоҷагӣ ва меҳнатӣ дар мақомоти давлатӣ, дар муносибатҳои ҳамдигарӣ бо намояндагони кормандон ба амал баровардани шарикии иҷтимоӣ мебошад.

Моддаи 296. Мақсади бастани созишнома ва шартномаҳои колективӣ

1. Созишнома ва шартномаҳои колективӣ бо мақсади илова ба санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати муқаррар намудани шароити меҳнат, шуғл ва кафолати иҷтимоӣ баста мешаванд.

2. Тартиби таҳия, бастан, амали созишнома ва шартномаҳои колективиро қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 297. Мақсади шарикии иҷтимоӣ

Мақсади шарикии иҷтимоӣ аз инҳо иборат аст:

- татбиқи ҳуқуқҳои меҳнатӣ ва ҳифзи манфиатҳои иҷтимоию иқтисодии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи кафолатҳои Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси мазкур, санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- мусоидат ба танзими масъалаҳои иҷтимоию меҳнатӣ, бо фарогирии масъалаи муқаррар намудани андозаи музди меҳнат;

- зиёд намудани даромади кормандон дар асоси афзоиши ҳосилнокии меҳнат ва самаранокии истеҳсолот;

- таъсиси механизми самараноки танзими муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ;
- гузаронидани музокироти колективӣ, машваратҳои мутақобила, таҳия ва бастани созишнома ва шартномаҳои колективӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- пешгирии баҳсҳои меҳнатии колективӣ ва мусоидат ба ҳалли ихтилофотҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ;
- таҳқим ва инкшлофи муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ дар асоси принсипҳои демократӣ;
- фароҳам овардани шароити мусоид барои таъмини шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва инкшнофи бозори меҳнат.

Моддаи 298. Принсипҳои асосии шарикӣ иҷтимоӣ

Принсипҳои асосии шарикӣ иҷтимоӣ инҳоянд:

- ҳатман бастани созишнома ва шартномаҳои колективӣ дар сурати манфиатдор будани кормандон ва ё корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муқарраркардаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- баробарҳуқуқии тарафҳо;
- ваколатдории намояндагони тарафҳо;
- эҳтироми манфиати тарафҳо;
- интихоби озод дар баррасии масъалаҳое, ки мазмуни созишнома ва шартномаҳои колективиро ташкил медиҳанд;
- ихтиёрӣ аз ҷониби тарафҳо қабул намудани уҳдадориҳо;
- ичрои ҳатмии муқаррароти созишнома ва шартномаҳои колективии аз ҷониби тарафҳо қабулгардида;
- ҷавобгарии тарафҳо барои ичро накардани уҳдадориҳо, қарорҳо, созишнома ва шартномаҳои колективӣ;
- назорати мутақобила ва самимият (ошкоро) дар назди шарикон;
- дурустӣ ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалаҳои фаъолияти тарафҳо.

Моддаи 299. Шаклҳои амалӣ намудани шарикии иҷтимоӣ

Шаклҳои амалӣ намудани шарикии иҷтимоӣ инҳоянд:

- музокирот ва машваратҳо;
- таҳия, қабул ва татбиқи қарорҳои муштарак;
- бастани созишинома ва шартномаҳои колективӣ;
- иттилоотонии мутақобилаи тарафҳо оид ба ичрои уҳдадориҳои қабулгардида.

Моддаи 300. Мақомоти асосии низоми шарикии иҷтимоӣ

1. Мақомоти асосии низоми шарикии иҷтимоӣ дар тамоми сатҳҳо комиссияҳои сетарафа (дутарафа) ба ҳисоб мераванд. Аз ҷониби комиссияҳо музокироти колективӣ гузаронида, созишинома ва шартномаҳои колективӣ таҳия ва баста мешаванд, ҳамчунин рафти ичрои онҳо мавриди баррасӣ қарор мегиранд.

2. Комиссияҳои ҷумҳурияйӣ, соҳавӣ ва минтақавӣ мувофиқи Низомнома дар бораи комиссияҳои сетарафа оид ба танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувофиқаи иттиҳодияҳои намояндағони кормандон ва иттиҳодияи корфармоён тасдиқ мегардад, фаъолият мекунанд.

3. Дар сатҳи ҷумҳурияйӣ комиссияҳои сетарафа (дутарафа) оид ба танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ, мақомот оид ба таъмини мутобиқгардонии манфиатҳои давлат ва тарафҳои муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барпо карда мешаванд. Комиссияҳои сетарафа (дутарафа) аз намояндағони Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Федератсияи иттифоқҳои касабаи мустақили Тоҷикистон ва Иттиҳодияи корфармоёни Ҷумҳурии Тоҷикистон иборатанд.

4. Дар сатҳи соҳавӣ комиссияҳои сетарафа (дутарафа) оид ба танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ таъсис дода мешаванд. Ҳайати комиссияҳои соҳавӣ, ки ба он намояндағони мақомоти дахлдори ичроияи ҳокимияти давлатӣ, намояндағони кормандон

ва корфармоён шомиланд, аз ҷониби тарафҳо ташкил карда мешавад.

5. Дар сатҳи минтақавӣ комиссияҳои сетарафа оид ба танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ аз ҳисоби намояндагони мақомоти дахлдори иҷроияи ҳокимияти давлатӣ, корфармоён ва кормандон ташкил карда мешаванд.

6. Дар сатҳи ташкилотҳо оид ба танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ, таҳия ва бастани шартномаҳои колективӣ комиссияҳои дутарафа таъсис дода мешаванд. Ба ҳайати комиссия намояндагони корфармоён ва кормандон шомил мешаванд.

7. Дар сатҳи гурӯҳҳои молиявӣ - саноатӣ ва корпоратсияҳои трансмиллӣ комиссияҳои дутарафа (сетарафа) оид ба гузаронидани музокироти (машваратҳои) колективӣ, таҳия ва бастани созишнома дар иттиҳодияҳои ташкилотҳои мазкур, аз ҷумла ташкилотҳои берун аз ҳудуди давлат ҷойгирбуда ташкил карда мешаванд. Ба ҳайати комиссияҳо намояндагони корфармо ва кормандон дохил мешаванд.

БОБИ 30. ТАРТИБИ БАСТАНИ СОЗИШНОМА БАЙНИ ТАРАФҲОИ ШАРИКИИ ИҶТИМОӢ

Моддаи 301. Намудҳои созишнома ва иштирокчиёни он

1. Намудҳои созишномаҳо инҳоянд:

- генерали;
- соҳавӣ;
- минтақавӣ.

2. Созишномаи генералий принсипҳои умумии сиёсати шарикии иҷтимоию иқтисодӣ, равандҳои асосии ҳамкорӣ ва уҳдадориҳои тарафайни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, иттиҳодияҳои иттифоқҳои касаба, дигар намояндагони кормандон ва иттиҳодияҳои умуниҷумҳуриявии корфармоёнро дар соҳаи шуғли аҳолӣ, баланд бардоштани кафолатҳои иҷтимоии шаҳрвандон, таъмини хифзи иҷтимоии гурӯҳҳои

камбизоати аҳолӣ, зиёд кардани даромади кормандонро вобаста ба мұтадил гардидани вазъи иқтисодиёт муайян мекунад.

3. Созишномаи соҳавӣ равандҳои иҷтимоию иқтисодии инкишофи соҳа, шароити меҳнат, сатҳи шуғл, музди меҳнат, кафолатҳои иҷтимоии кормандони соҳа ва масъалаҳои тарафайни сатҳи соҳавиро муайян менамояд.

4. Созишномаи минтақавӣ шароити умумии меҳнат, кафолат ва имтиёзҳои меҳнатиро дар минтақаи воҳиди дахлдори маъмурии ҳудудӣ муайян намуда, ҳангоми бастани шартнома ба ҳисоб гирифта мешавад ва барои тарафҳо ҳатмӣ мебошад.

5. Созишнома бо мувофиқаи тарафҳо метавонад дутарафа ва сетарафа бошад. Мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти икроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ки дар музокироти сетарафа иштирок мекунанд, дар сурати ба он талаб намудани ду тарафи дигар метавонанд аз бастани созишнома ҳуддорӣ намоянд.

6. Созишномаҳо дар сатҳҳои зерин баста мешаванд:

- дар сатҳи ҷумҳурияйӣ - байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, иттиҳодияи корфармоён ва намояндагони кормандони Тоҷикистон (созишномаи генералӣ);

- дар сатҳи соҳавӣ - байни мақомоти дахлдори давлатӣ, иттиҳодияҳои корфармоён ва мақомоти соҳавии намояндагии кормандон;

- дар сатҳи вилоятӣ - байни мақомоти дахлдори икроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ташкилотҳои корфармоён ва иттиҳодияҳои вилоятии намояндагони кормандон;

- дар сатҳи шаҳрӣ (ноҳияйӣ) - байни мақомоти дахлдори икроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, иттиҳодияҳои корфармоён (соҳибмулкон), намояндагони кормандон.

Моддаи 302. Тартиб ва муҳлати бастани созишнома

1. Тартиб, муҳлати таҳия ва бастани созишнома ва ҳайати комиссия аз ҷониби тарафҳо муайян гардида, бо протокол ба расмият дароварда мешаванд.

2. Лоиҳаи созишнома аз ҷониби комиссия таҳия гардида, аз тарафи мақомоти даҳлдори идораи давлатӣ, иттиҳодияҳои корфармоён, мақомоти иттифоқҳои касаба ё дигар намояндагони кормандон ба имзо расонида мешавад.

3. Тартиби мушаххаси бастани созишномаҳоро Низомномаи тартиби таҳия ва бастани созишномаҳои генералӣ, соҳавӣ ва минтақавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувофиқаи намояндагони кормандон ва иттиҳодияҳои корфармоён тасдик кардааст, муайян менамояд.

Моддаи 303. Мазмуни созишнома

1. Мазмуни созишнома аз инҳо иборатанд:

- уҳдадориҳо дар соҳаи пардоҳти музди меҳнат, ҳифзи меҳнат, киро кардан ва аз кор озод намудани кормандон;

- ичрои маҷмӯи тадбирҳои маҳсус оид ба ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ, ҷорабиниҳо оид ба инкишофи бозори меҳнат, таъминоти муғиди шуғли аҳолӣ, зиёд намудани ҳаҷми маҳсулот, аз ҷумла молҳои ниёзи мардум ва қишоварзӣ;

- муқаррар намудани меъёрҳои асосии сатҳи зиндагӣ ва паст кардани сатҳи камбизоатӣ;

- муқаррар намудани имтиёзҳо ва афзалиятҳои иловагӣ ба ташкилотҳо, корфармоёне (соҳибмулконе), ки ҷойҳои кории иловагӣ ташкил намуда, аз меҳнати маъюбон, занон, ҷавонон, аз ҷумла наврасон истифода менамоянд;

- иштироки кормандон дар истифодабарии даромадҳое, ки аз фурӯши молу мулки ба моликияти давлатӣ тааллук дошта ба даст меоянд;

- ҳифзи манфиати кормандон ҳангоми хусусигардонии фонди манзил;

- зиёд намудани ҳаҷми иловапулиҳои хусусияти ҷубронидошта, ки андозаи ҳадди ақали онҳоро қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст;
- таъмини амнияти экологӣ ва ҳифзи саломатӣ;
- масъалаҳои таъминоти иҷтимоӣ ва сугуртаи иҷтимоӣ;
- беҳтар намудани шароити хизматрасонии иҷтимоии шаҳсоне, ки дар истеҳсолот кор мекунанд, дигар масъалаҳои ба соҳаи рушди иҷтимоию иқтисодӣ ва муносибатҳои меҳнатӣ вобаста, инчунин уҳдадориҳо оид ба пешгирии ихтилофоти меҳнатӣ ва корпартойҳо, таҳқими интизоми меҳнат, муайян намудани масъулияти иштирокчиёни созишнома, таъмини назорат оид ба раванди иҷрои созишнома.

2. Тарафҳо инчунин метавонанд дар созишнома шартҳои иловагиро муқаррар намоянд, ки ба қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мухолиф набошанд.

Моддаи 304. Амали созишнома

1. Созишнома аз рӯзи имзо шудани он аз ҷониби тарафҳо ва ё аз рӯзи дар созишнома муқарраршуда эътибор пайдо мекунад. Давраи амал ва муҳлати бастани созишномаро тарафҳо муайян мекунанд.

2. Созишнома доираи кормандонеро, ки дар созишнома муайян карда шудааст, фаро мегирад.

Моддаи 305. Тағйиру иловаҳо ба созишнома

Тағйиру иловаҳо ба созишнома тибқи тартиби барои бастани он муқарраргардида бо мувофиқаи тарафҳо ворид карда мешаванд.

БОБИ 31. ШАРТНОМАИ КОЛЛЕКТИВӢ

Моддаи 306. Қарор дар бораи зарурати бастани шартномаи колективӣ

Қарор дар бораи зарурати бастани шартномаи колективиро дар ташкилот, новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва намуди фаъолият иттифоқи касаба ё дигар намояндагони кормандон ва корфармо қабул менамоянд.

Моддаи 307. Тарафҳои шартномаи колективӣ

1. Шартномаи колективӣ дар ташкилот, новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва намуди фаъолият, дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ, муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи касбӣ ва муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии касбӣ, инчунин дар воҳидҳои таркибии ташкилотҳо оид ба масъалаҳое, ки марбут ба салоҳияти ин воҳидҳои соҳторӣ мебошанд, баста мешаванд.

2. Тарафҳои шартномаи колективӣ намояндагони кормандон, корфармо (соҳибмулк) ё мақомоти аз тарафи онҳо ваколатдоршуда ба ҳисоб мераванд.

3. Дар сурати дар ташкилот мавҷуд будани якчанд намояндагони кормандон, бо мувофиқаи байни онҳо ба сифати тарафи шартномаи колективӣ намояндагоне, ки аксарияти кормандони ташкилотро муттаҳид менамоянд ё онҳо ҳамаи кормандонро намояндагӣ мекунанд, тарафи шартномаи колективӣ шуморида мешаванд.

Моддаи 308. Тартиб ва муҳлати бастани шартномаи колективӣ

1. Тартиб ва муҳлати бастани шартномаи колективӣ, ҳайати комиссияи барои пешбурди музокирот таъйиншавандаро тарафҳо муаяйн мекунанд, ки он бо санади корфармо ба расмият дароварда мешавад.

2. Лоиҳаи шартномаи колективӣ бояд ба таври ҳатмӣ дар колективҳои меҳнатӣ муҳокима карда шавад. Лоиҳаи такмилдодашуда аз тарафи мачлиси умумии (конференсияи) колективи меҳнатӣ тасдиқ карда мешавад.

3. Мачлиси умумии (конференсияи) колективи меҳнатии ташкилот бо протокол (қарор) намояндаи худро уҳдадор менамояд, ки бо корфармо шартномаи колективӣ бандад (имзо кунад).

4. Намояндаи кормандон ҳуқук дорад, ки бо тартиб ва шартҳои барои бастани шартномаи колективӣ муқаррарнамудаи Кодекси мазкур дар бораи ба имзо расонидани замима ба шартномаи колективӣ, ки аз номи колективи меҳнатӣ баста шудааст, музокирот намояд. Замима ҷузъи ҷудонашавандай шартномаи колективӣ буда, баробари он эътибори ҳуқуқӣ дорад.

Моддаи 309. Мазмуни шартномаи колективӣ

1. Мазмуни шартномаи колективӣ муқаррароти зеринро дар бар мегирад:

- дар бораи ташкили меҳнат;
- дар бораи шаклҳо, низоми пардохти музди меҳнат, мукофотпулиҳо, кумакпулиҳо, ҷубронпулиҳо ва пардохтҳои иловагӣ;
- дар бораи андозаҳои тарифии маош ва маошҳои вазифавӣ (mansabī) вобаста ба қасб, дараҷаи таҳассуси кормандон, мушкилот ва шароити корӣ, ки онҳо ичро менамоянд;
- дар бораи давомнокии вақти корӣ ва вақти истироҳат;
- дар бораи ташкил намудани шароити беҳатарии меҳнат, беҳтар намудани ҳифзи саломатӣ, кафолатҳои сугуртаи тиббии аъзои колективи меҳнатӣ ва оилаҳои онҳо, дигар намудҳои сугурта;
- дар бораи таъмини шуғл, омодасозии кадрҳо, бо кор таъминкунии кормандони аз кор озодшуда;
- дар бораи танзими тартиботи дохилии меҳнат;

- дар бораи тартиби таъсис ва фаъолияти комиссияҳои созиш оид ба баррасӣ ва ҳалли баҳсҳои меҳнатии колективӣ;

- дар бораи тартиби огоҳонидани намояндагони кормандон ва гузаронидани машварат ҳангоми ба таври оммавӣ озод намудани кормандон бо сабаби такмил додани ташкили кор, барҳам додани ташкилот, пурра ва ё қисман аз кор бозмондани истеҳсолот.

2. Дар шартномаи колективӣ бо назардошти имкониятҳои иқтисодии ташкилот метавонанд шартҳои дигар, аз ҷумла шартҳои меҳнатӣ ва иҷтимоиву иқтисодии имтиёзнок дар мукоиса бо меъёрҳо ва муқаррароти бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва созишномаҳо муқаррарнамуда (руҳсатиҳои иловагӣ, иловапулиҳо ба нафақа, ҷуброни ҳароҷоти нақлиёт ва сафарҳои хизматӣ, таъмини ҳӯроки ройгон ё қисман пардохтшавандай кормандон дар истеҳсолот ва фарзандони онҳо дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои таълимии томактабӣ, имтиёзҳо ва ҷубронпулиҳои иловагии дигар) ҷой дошта бошанд.

3. Мазмуни шартномаи колективиро тарафҳо дар доираи салоҳияти худ муайян мекунанд.

Моддаи 310. Муҳлати амали шартномаи колективӣ

1. Муҳлати амали шартномаи колективиро тарафҳо муайян мекунанд.

2. Шартномаи колективӣ аз рӯзи аз ҷониби тарафҳо имзо шудан ё аз рӯзи дар шартномаи колективӣ муқарраргардида эътибор пайдо мекунад.

3. Дар мавриди тағйир ёфтани ҳайати мақомоти идоракуни ташкилот, иваз шудани соҳибмулк шартномаи колективӣ то вақти қабули шартномаи нав амал мекунад.

4. Дар ҳолати барҳам додани ташкилот бо тартиб ва шартҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон шартномаи колективӣ дар тамоми муҳлати раванди барҳамдиҳӣ амал менамояд.

Моддаи 311. Тағйиру иловаҳо ба шартномаи колективӣ

Ба шартномаи колективӣ дар давоми муҳлати амали он бо мувофиқаи тарафҳо мумкин аст тибқи тартиби муқаррарнамудаи шартнома тағйиру иловаҳо ворид карда шаванд.

Моддаи 312. Кафолатҳо дар ҳолати пеш аз муҳлат қатъ кардани шартномаи колективӣ

1. Агар ичрои шартномаи колективӣ мушкил гардад ё бо сабаби азnavташкилдиҳии (муттаҳид, ҳамроҳ, тақсим, ҷудо кардан, табдил додан) ташкилот ё тағйир ёфтани намуди фаъолияти он идома додани амали он ғайриимкон бошад, соҳибмулк бояд ҳамаи имтиёзҳои инфиродии кормандони дар шартнома муайянгардидаро нигоҳ дорад.

2. Дар муддати се моҳ аз рӯзи гузаштани ҳуқуқи соҳибмулкии ташкилот ба соҳибмулки нав, дар байни ӯ ва намояндагони кормандон шартномаи колективии нав баста мешавад ва то баста шудани он ҳамаи муқарраротҳои шартномаи колективии қаблан амалкунанда риоя карда мешаванд.

3. Дар ҳолати барҳамдиҳии ташкилот то ба охир расидани муҳлати амали шартномаи колективӣ соҳибмулк ё мақомоти ваколатдори таъсисдиҳандай ташкилот уҳдадоранд, ки ба кормандон дар давоми муҳлати барҳамдиҳӣ маблағи барои ҳалли масъалаҳои инкишофи иҷтимоии колектив, имтиёзҳои инфиродии дар шартномаи колективӣ пешбинишударо пардоҳт намоянд.

Моддаи 313. Уҳдадории шахсони мансабдор дар музокироти колективӣ

1. Шахсони мансабдор уҳдадоранд дар музокироти колективӣ иштирок намоянд.

2. Шахсони мансабдоре, ки аз иштирок дар музокироти колективӣ ва аз даъвати комиссияи гузаронидани музокирот бо мақсади бастани созишинома ва шартномаҳои колективӣ

саркашӣ мекунанд ё уҳдадориҳои тибқи созишнома ва шартномаҳои колективӣ пешбинишуударо ичро накардаанд, мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ қашида мешаванд.

БОБИ 32. НАЗОРАТ ВА БАҚАЙДГИРИИ СОЗИШНОМА ВА ШАРТНОМАҲОИ КОЛЛЕКТИВӢ

Моддаи 314. Назорати татбиқи созишнома ва шартномаҳои колективӣ

1. Назорати татбиқи созишнома ва шартномаҳои колективиро комиссияҳои дахлдор оид ба танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ, тарафҳо (намояндагони онҳо), инчунин мақомоти аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ваколатдоршуда амалӣ менамоянд.

2. Назорати рафти ичрои созишнома ва шартномаҳои колективӣ дар асоси Низомномаи комиссияи сетарафай ҷумҳуриявӣ оид ба шарикӣ иҷтимоӣ ва танзими муносибатҳои иҷтимоию меҳнатӣ, ки аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шудааст, амалӣ карда мешавад.

Моддаи 315. Бақайдгирии созишнома ва шартномаҳои колективӣ

1. Созишнома ва шартномаҳои колективӣ дар давоми даҳ рӯзи баъд аз имзо шуданашон бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои бақайдгирии огоҳонӣ ба мақомоти дахлдор оид ба меҳнат фиристода мешавад.

2. Бақайдгирий ба эътибори қонунӣ пайдо кардани созишнома ва шартномаҳои колективӣ таъсир намерасонад.

3. Шартҳои созишнома ва шартномаҳои колективӣ, ки ҳолати кормандонро нисбат ба санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон бад мекунанд, эътибор надоранд ва татбиқ карда намешаванд.

Моддаи 316. Масъулияти тарафҳои созишнома ва шартномаҳои колективӣ

Дар сурати саркашӣ намудан аз музокирот ва бо гуноҳи яке аз тарафҳо ичро нагардидани шартҳои созишнома ва шартномаҳои колективӣ тарафи дигар ҳуқуқ дорад дар бораи ҷуброни зарари моддии дар натиҷаи ин амал расонидашуда тибқи муқаррароти қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аризai даъвогӣ пешниҳод намояд.

БОБИ 33. БАРРАСИИ БАҲСҲОИ МЕҲНАТИИ КОЛЛЕКТИВӢ

Моддаи 317. Тартиби баррасии баҳсҳои меҳнатии колективӣ

Тартиби баррасии баҳсҳои меҳнатии колективӣ бо Кодекси мазкур, дигар санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, созишнома ва шартномаҳои колективӣ танзим карда мешавад.

Моддаи 318. Пешниҳоди талаботи кормандон

1. Ба пешниҳоди талабот кормандон ва намояндагони онҳо ҳуқуқ доранд.

2. Талаботҳои кормандон дар маҷлиси (конференсияи) кормандон пешниҳод карда мешаванд. Кормандон дар баробари пешниҳоди талабот барои иштирок кардан дар баррасии баҳси меҳнатии колективӣ намояндагони ваколатдори худро интихоб мекунанд.

3. Намояндагони кормандон талаботашонро бо тартиби муқаррарнамудаи оиннома ва ё қарори маҷлиси (конференсияи) кормандоне, ки мақомоти намояндагиро таъсис додааст, пешниҳод мекунанд.

4. Талаботҳо хаттӣ пешниҳод карда, ба корфармо фиристода мешаванд.

Моддаи 319. Намояндагони кормандон ва корфармоён дар баҳсҳои меҳнатии колективӣ

1. Мақомоти иттиҳодияҳои касаба ва иттиҳодияҳои онҳо, ки мувофиқи оинномаҳояшон намояндаи ваколатдоранд, дигар намояндагони кормандон, ки маҷлиси (конференсияи) кормандон интихоб намудааст ва ваколатдор сохтааст, намояндагони кормандон мебошанд.

2. Намояндагони корфармоён роҳбарони ташкилотҳо ё дигар шахсони мувофиқи оинномаи ташкилот ваколатдор, мақомоти ваколатдори ассотсиатсияҳо ё иттиҳодияҳои корфармоён мебошанд.

Моддаи 320. Миёнаравӣ

1. Миёнарав бо мувофиқаи тарафҳо интихоб гардида, миёнаравиро дар гузаронидани гуфтушунид барои расидан ба созиши тарафҳо ичро мекунад.

2. Миёнарав ҳуқуқ дорад барои ичрои уҳдадориаш аз тарафҳо маълумоту ҳучҷатҳои заруриро талаб карда гирад.

3. Миёнарав ҳуқуқ надорад иттилооти маҳфири, ки барои ичрои уҳдадориҳояш гирифтааст, фош намояд.

4. Қоидаи миёнаравиро тарафҳо бо розигии миёнарав муайян мекунанд. Миёнарав баъд аз кушиши оштӣ кунонидани тарафҳо ба онҳо оид ба баррасии баҳс ва ҷиҳати ҳалли он тавсияҳои хаттӣ медиҳад.

5. Агар тарафҳо дар давоми даҳ рӯз тавсияи миёнаравро рад накарда бошанд ва ё агар тарафҳо қаблан оид ба ичрои тавсия созишнома имзо карда бошанд, он барои тарафҳо ҳатмӣ мегардад.

Моддаи 321. Арбитражи меҳнатӣ

1. Агар тарафҳои баҳси меҳнатии колективӣ дар комиссияи оштӣ дар давоми даҳ рӯз созиш накунанд, бо иштироки

намояндаи мақомоти ичроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ арбитражи меҳнатӣ таъсис дода мешавад.

2. Ҳайат ва шумораи арбитражи меҳнатиро аз рӯи ҳар баҳс тарафҳо муайян мекунанд. Раиси арбитражи меҳнатӣ бо созиши тарафҳо аз ҷумлаи аъзои ҳамин арбитражи меҳнатӣ тасдиқ карда мешавад.

3. Ба ҳайати арбитражи меҳнатӣ вакилони ҳалқ, намояндагони иттифоқҳои касаба ё дигар намояндагони кормандон, мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ, мутахассисони коршинос ва шахсони дигар дохил шуда метавонанд.

4. Арбитражи меҳнатӣ баҳси меҳнатии колективиро бо иштироки ҳатмии намояндагони тарафҳо ва дар мавриди зарурат бо намояндагони мақомоти дигари манфиатдор баррасӣ мекунад.

5. Арбитражи меҳнатӣ бояд дар давоми даҳ рӯзи таъсис ёфтанаш қарор қабул намояд.

6. Агар тарафҳо қаблан дар бораи ичрои қарор созишнома имзо карда бошанд, қарори арбитражи меҳнатӣ ҳатмӣ мебошад.

7. Тарафҳо ва мақомоти оштӣ уҳдадоранд, ки барои рафъи сабаби ҳолатҳое, ки боиси баҳси меҳнатии колективӣ гардидаанд, тамоми имкониятҳоро истифода намоянд.

8. Агар комиссияи оштӣ ва арбитражи меҳнатӣ ихтилофи тарафҳоро танзим карда натавонанд, сабабҳои онро ба колективи меҳнатӣ, иттифоқи касаба ё дигар намояндагони кормандон навишта мефиристанд. Дар ин ҳолат колективи меҳнатӣ, иттифоқи касаба ё дигар намояндагони кормандон ҳукуқ доранд барои ичрои талабҳое, ки мувофиқи моддаи 318 Кодекси мазкур ба миён гузошта шудаанд, тамоми воситаҳои пешбиникардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистонро то ҳадди пурра ё қисман қатъ кардани кор (ба кор набаромадан, ичро накардани уҳдадориҳои меҳнатӣ) дар ташкилот, муассиса, ташкили корпартсиюро истифода баранд.

Моддаи 322. Баррасии судии баҳсҳои меҳнатии колективӣ

1. Баҳсҳои меҳнатии колективӣ дар мавриди татбиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат (ичро накардан ё вайрон намудани онҳо) бо аризаи намояндагони яке аз тарафҳо дар суд баррасӣ мегарданд.

2. Ҳангоми баррасии аризаҳо дар суд ва ичрои қарорҳои он қоидаҳо ва муҳлатҳое, ки барои баҳсҳои меҳнатии фардӣ дар Кодекси мазкур муқаррар шудаанд, истифода мегарданд.

Моддаи 323. Корпартой

1. Агар баҳсҳои меҳнатии колективӣ бо чораҳои оштӣ баррасӣ ва ҳал нашуда бошанд, ё корфармо аз чораҳои оштӣ саркашӣ намояд ва ё созишҳои дар рафти баррасии баҳс ҳосилшударо ичро накунад, кормандон ҳуқуқ доранд тадбирҳои дигари ниҳоии баррасӣ ва ҳалли баҳс - корпартоиро истифода баранд.

2. Қарор дар бораи корпартоӣ дар маҷлиси (конференсияи) колективи меҳнатӣ ё намояндагони кормандон бо овоздиҳии пинҳонӣ қабул карда мешавад ва агар ба тарафдории қарор на кам аз се ду ҳиссаи аъзои колективӣ дар маҷлис хузурдошта (намояндагони кормандон) ё аз се ду ҳиссаи вакилони конференсияи намояндагони колективи меҳнатӣ, дар сурати салоҳиятнок будани маҷлис (намояндагони кормандон), қабул мегардад.

3. Корпартоиро як шахс ё гуруҳи шахсоне, ки аз тарафи колективи меҳнатӣ ё намояндагони кормандон ваколатдор шудааанд, роҳбарӣ мекунанд.

4. Корфармо аз оғози корпартоӣ ва муҳлати имконпазири он камаш як моҳ пеш бояд хаттӣ огоҳ карда шавад.

5. Агар корпартоӣ ба ҳаёт ва саломатии одамон, амният ва қобилияти мудофиавии давлат хатари ҷиддӣ ба вучуд орад, ҳуқуқ ба корпартоӣ метавонад мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳдуд карда шавад.

6. Қонунӣ ё ғайриқонунӣ будани корпартоиро суд муқаррар мекунад.

Моддаи 324. Кафолатҳо ва ҷубронҳо ба кормандоне, ки корпартой мекунанд

1. Ширкат дар корпартой ихтиёрист. Ҳеч қасро барои ширкат кардан ё накардан дар корпартой маҷбуран ҷалб кардан мумкин нест.

2. Ширкати корманд дар корпартой (ба истиснои ширкат дар корпартоиҳои гайриқонунӣ) ҳамчун вайрон кардани интизоми меҳнат ё асос барои бекор кардани шартномаи меҳнатӣ баррасӣ шуда наметавонад.

3. Музди меҳнати кормандоне, ки дар корпартой ширкат накардаанд, аммо бо сабаби он имконияти иҷрои кори худро надоштанд, на камтар аз маблағи барои бекористӣ, ки ба он корманд гунаҳгор нест, дода мешавад.

4. Барои давраи корпартой музди меҳнати кормандони дар он ширкаткарда нигоҳ дошта намешавад, агар дар шартнома оид ба ҳалли баҳс тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад.

5. Кумитаи иттифоқи қасаба ва дигар намояндагони кормандон ҳукуқ доранд, ки аз ҳисоби пардохтҳои ихтиёрий ва хайрияҳо фонди корпартой, фонди маҳсуси сугурта таъсис диханд.

Моддаи 325. Уҳдадориҳои корфармо дар ҳалли баҳсҳои меҳнатии колективӣ

1. Корфармо уҳдадор аст, ки дар кори комиссияи оштӣ иштирок намояд ва қарорҳои онро бетаъхир иҷро кунад.

2. Бо талаби иттифоқи қасаба ва ё намояндагони кормандон мақомоти даҳлдори ташкилот уҳдадор аст, ки то аз вазифа (mansab) озод кардани роҳбаре, ки бо гуноҳи ӯ баҳси меҳнатии колективӣ рӯй додааст, чораҳо андешад.

Моддаи 326. Масъулияти кормандон барои корпартоиҳои ғайриқонунӣ

1. Ташкили корпартойӣ, ки суд онро ғайриқонунӣ донистааст ё худ иштирок дар он ҳамчун вайрон кардани интизоми меҳнат эътироф гардида, боиси татбиқи чораҳои ҷазои интизомии пешбиникардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон шуда метавонад.

2. Бо роҳи зӯрӣ ё таҳдид ба корпартойӣ маҷбур кардани корманд манъ аст.

3. Зарари ба соҳибмулк аз корпартоии ғайриқонунӣ расида, ки бо қарори колективи меҳнатӣ гузаронида шудааст, аз ҳисоби ташкилот бо тариқи судӣ ҷуброн карда мешавад.

4. Агар корпартоии ғайриқонунӣ бо ташаббуси иттифоқи касаба ё дигар намояндагони кормандон гузаронида шуда бошад, зарар аз ҳисоби иттифоқи касаба ё дигар намояндагони кормандон ҷуброн карда мешавад.

5. Шахсоне, ки манфиати тарафҳоро муаррифӣ намуда, талаботи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистонро риоя намекунанд, мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

ФАСЛИ V. БЕХАТАРӢ ВА ҲИФЗИ МЕҲНАТ

БОБИ 34. ИДОРАКУНИИ ДАВЛАТИИ ҲИФЗИ МЕҲНАТ

Моддаи 327. Идоракунии давлатии ҳифзи меҳнат

1. Татбиқи принципҳои сиёсати давлатӣ дар соҳаи ҳифзи меҳнат, таҳияи санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин талабот ба воситаҳои истеҳсолот, технология ва ташкили меҳнат, ки ба ҳамаи кормандон шароити бехатар ва солими меҳнатро кафолат медиҳанд, ташкил ва амалӣ намудани назорати давлатии риояи санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳифзи меҳнат идоракунии давлатии ҳифзи меҳнат мебошад.

2. Идоракунии давлатии ҳифзи меҳнат аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти ваколатдори давлатӣ оид ба ҳифзи меҳнат ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ амалӣ карда мешавад.

Моддаи 328. Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳифзи меҳнат

Ба салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳифзи меҳнат дохил мешаванд:

- татбиқ намудани самтҳои асосии сиёсати давлатӣ оид ба ҳифзи меҳнат;
- қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ҳифзи меҳнат дар доираи салоҳияти худ;
- муайян намудани асосҳои идоракунии давлатии ҳифзи меҳнат;
- мусоидат ба таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсадноки ҷумҳурияйӣ, соҳавӣ ва минтақавӣ оид ба беҳдошти шароит ва ҳифзи меҳнат ва назорати иҷрои онҳо;
- муайян намудани ҳароҷот барои ҳифзи меҳнат аз ҳисоби маблағҳои буҷети ҷумҳурияйӣ;

- муайян кардани ваколатҳои мақомоти ваколатдори давлатӣ оид ба ҳифзи меҳнат;
- таъмини ҳамкории мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти иҷроияи маҷаллии ҳокимияти давлатӣ, корфармоён, иттиҳодияҳои корфармоён, инчунин иттифоқҳои касаба, иттиҳодияҳои онҳо ва дигар мақомоти намояндагии ваколатдори кормандон дар татбиқи сиёсати давлатии ҳифзи меҳнат;
- ҳамкории байналмилалӣ оид ба ҳифзи меҳнат;
- дигар салоҳиятҳо оид ба ҳифзи меҳнат.

Моддаи 329. Ваколатҳои мақомоти ваколатдори давлатӣ оид ба ҳифзи меҳнат

Ваколатҳои мақомоти ваколатдори давлатӣ оид ба ҳифзи меҳнат аз инҳо иборатанд:

- таҳияи лоиҳаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳифзи меҳнат ва бо тартиби муқарраргардида ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намудани онҳо;
- таҳия ва тасдиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳифзи меҳнат дар доираи ваколати худ;
- ҳамоҳангсозии корҳои вазорату идораҳо оид ба ҳифзи меҳнат;
- ташкил ва сертификатсияи корҳо оид ба ҳифзи меҳнат дар ташкилотҳо;
- экспертизаи давлатии шароити меҳнат дар ташкилотҳои амалкунанда ва навтаъсисёфта, новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқии онҳо;
- ба роҳ мондани назорати давлатии риояи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳифзи меҳнат;
- дар мувофиқа бо мақомоти давлатии омор таҳия ва қабули шаклҳои ҳисботи давлатии омории нишондиҳандаҳои шароитҳо ва ҳифзи меҳнат, ҳодисаҳои нохуш дар истеҳсолот ва бемориҳои касбӣ;

- таҳияи тартиби тафтиши ҳодисаҳои нохуш дар истеҳсолот ва бемориҳои касбӣ;
- таҳия ва тасдиқи қоидаҳои байнисоҳавӣ ва санадҳои ташкилию методӣ оид ба ҳифзи меҳнат;
- тасдиқ намудани меъёрҳои намунавии соҳавии ба кормандон ройгон додани воситаҳои муҳофизати инфиродӣ;
- ҳамоҳангсозӣ ва гузаронидани корҳои илмию тадқиқотӣ оид ба ҳифзи меҳнат;
- таҳияи барномаҳои миллӣ ва минтақавӣ оид ба беҳдошти шароити меҳнат ва ҳифзи он;
- дигар ваколатҳо оид ба ҳифзи меҳнат бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 330. Ваколатҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ оид ба ҳифзи меҳнат

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар доираи ваколатҳои худ татбиқи самтҳои асосии сиёсати давлатиро оид ба ҳифзи меҳнат таъмин менамоянд.

БОБИ 35. БЕҲАТАРӢ ВА ҲИФЗИ МЕҲНАТ

Моддаи 331. Талаботи ҳифзи меҳнат

1. Корфармо уҳдадор аст, ки дар тамоми ташкилотҳо, новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқӣ шароити меҳнатии ба талаботи бехатарӣ ва санитарию гигиенӣ ҷавобғуро мухайё намояд.

2. Талаботи ҳифзи меҳнат бо санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

3. Корфармо барои риоя накардани талаботи ҳифзи меҳнат ҷавобгар аст.

Моддаи 332. Ҳуқуҳи корманд ба гирифтани маълумот дар бораи ҳифзи меҳнат

1. Дар вақти бастани шартномаи меҳнатӣ корфармо бояд ба корманд дар бораи шароити меҳнат, аз ҷумла дар бораи омилҳои заарнок ё хатарноки истеҳсолӣ, хатари бемориҳои қасбӣ ва дигар бемориҳо, дар ҳусуси имтиёзу ҷубронҳое, ки вобаста ба ин корманд ба гирифтани имтиёзҳо ҳуқуқ дорад ва аз воситаҳои муҳофизати инфириодӣ маълумот дидад.

2. Корфармо уҳдадор аст, соле на камтар аз як маротиба кормандон ва ё намояндагони онҳоро аз ҳолати шароити меҳнати дар истеҳсолот ва ҷойҳои кор, оид ба натиҷаи тафтиши шароити меҳнат аз тарафи мақомоти назоратӣ, андешидани тадбирҳо дар мавриди таъмини шароити солим ва бехатари меҳнат ҳабардор созад, ҷунин маълумотро бо ҳоҳиши корманд дар ихтиёри ӯ гузорад.

Моддаи 333. Муоинаи тибии баъзе гурӯҳҳои кормандон

1. Корфармо уҳдадор аст, пешакӣ ҳангоми бастани шартномаи меҳнатӣ ва дар раванди кор давра ба давра кормандонеро, ки шароити корашон вазнин, заарнок ва ё хатарнок аст, аз ҷумла дар корҳои зеризаминиӣ ва шабона, ҳамчунин бо воситаҳои нақлиёт кор мекунанд, ба мақсади муайян кардани мутобиқати кори иҷрошаванд ба саломатии онҳо ва пешгирии бемориҳои қасбӣ ҳатман аз муоинаи тибӣ гузаронад.

2. Кормандоне, ки дар саноати ҳӯрокворӣ, соҳаи ҳӯроки умумӣ, савдо ва дигар соҳаҳое, ки бевосита бо хизматрасонии аҳолӣ машғуланд, бо мақсади ҳифзи саломатии аҳолӣ, пешгирий аз пайдоиш ва паҳншавии бемориҳо аз муоинаи тибӣ мегузаранд.

3. Дар корҳои шароиташон маҳсусан хатарнок кормандон пеш аз оғози кор аз муоинаи тибӣ гузаронида мешаванд.

4. Агар корманд ҷунин шуморад, ки бад шудани вазъи саломатиаш ба шароити меҳнат вобаста аст, ӯ ҳуқуқ дорад ғайринавбатӣ аз муоинаи тибӣ гузаштанашро талаб намояд.

5. Рӯйхати омилҳои заарноки истеҳсолӣ ва корҳое, ки ҳангоми ичрои онҳо кормандон аз муоинаи тиббии пешакӣ ва даврӣ мегузараванд, тартиб ва муҳлати гузаронидани онҳо аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

6. Ҳангоми аз муоинаи тиббӣ саркашӣ кардани корманд ё тавсияҳои дар натиҷаи муоинаи тиббӣ додашударо риоя накардани ў, корфармо ҳуқуқ дорад кормандро ба ичрои уҳдадориҳои меҳнатиаш роҳ надиҳад.

7. Аз муоинаи тиббӣ гузаштани корманд аз ҳисоби маблағҳои корфармо амалӣ карда мешавад.

Моддаи 334. Имтиёзҳо ва ҷубронҳо барои кормандоне, ки шароити корашон заарнок аст

1. Дар корҳои шароиташон заарнок ба кормандон мувофиқи меъёрҳо ва тартиби муқарраргардида шир ё дигар маҳсулоти зарурӣ ройгон дода мешавад.

2. Меъёрҳои додани шир ё дигар маҳсулоти зарурӣ, тартиби додани онҳо, номгӯйи моддаҳои кимиёвие, ки ҳангоми кор кардан бо онҳо ба мақсадҳои пешгирий истеъмоли шир ё дигар маҳсулоти зарурӣ тавсия мешавад, бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мегарданд.

3. Дар корҳои шароиташон маҳсусан хатарнок мувофиқи меъёрҳои муқарраршуда ҳӯроки табобатию пешгирикунанда ройгон дода мешавад.

4. Рӯйхати истеҳсолот, ихтисосу вазифаҳое, ки машғул шудан бо онҳо ба гирифтани ҳӯроки табобатию пешгирикунанда ҳуқуқ медиҳад, номгӯй ва меъёри чунин ҳӯрок, тартиби додани он аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешаванд.

5. Корфармо уҳдадор аст ба корманд ба ғайр аз ин имтиёзу ҷубронҳо, дигар имтиёзу ҷубронҳои пешбиникардаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистонро диҳад.

Моддаи 335. Таъмин намудан бо либоси маҳсус ва дигар воситаҳои муҳофизати инфириодӣ ва гигиениӣ

1. Корфармо уҳдадор аст ба кормандоне, ки бо корҳои шароиташон заарнок ва хатарнок, ҳамчунин дар шароити номусоиди ҳароратӣ ё бо ифлосӣ вобаста машғуланд, мувофиқи меъёрҳои муқарраршуда либосу пойафзоли маҳсус ва дигар воситаҳои муҳофизати инфириодӣ ва гигиениро ройгон диҳад.

2. Либосу пойафзоли маҳсус ва дигар воситаҳои муҳофизати инфириодии ба кормандон додашуда аз тарафи корфармо нигоҳдорӣ, шустушӯй, таъмиз, безарар ва таъмир карда мешаванд.

3. Агар либосу пойафзоли маҳсус ва дигар воситаҳои муҳофизати инфириодӣ ба корманд дода нашуда бошанд ё муҳлати додани ин воситаҳо гузашта бошад ва ё корманд ноилоч онҳоро бо маблағи худ харида гирад, корфармо уҳдадор аст, ки ба корманд ҳарочоти харидории воситаҳои мазкурро ҷуброн намояд. Дар сурати бе гуноҳи корманд пеш аз муҳлат фарсада шудани либосу пойафзоли маҳсус, воситаҳои муҳофизати инфириодӣ корфармо уҳдадор аст, ки онҳоро иваз намояд.

4. Агар ба сабаби кормандро бо воситаҳои муҳофизати инфириодӣ ва гигиениӣ таъмин накардан ба ҳаёту саломатии ӯ хатар таҳдид намояд, корманд метавонад корро қатъ кунад. Барои муҳлати қатъи кор ҳамчун барои бекористӣ бе гуноҳи корманд музд дода мешавад.

Моддаи 336. Додани дастур ба кормандон оид ба қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва усулҳои бехатарии кор

1. Корфармо уҳдадор аст ба кормандоне, ки ба кор қабул мешаванд ва ё ба кори дигар гузаронида мешаванд, оид ба ҳифзи меҳнат ва омӯзиши усулҳои бехатари кор дастур диҳад.

2. Барои кормандони дар истеҳсолоти шароити корашон маҳсусан хатарнок бояд таълими ҳифзи меҳнат ба роҳ монда,

онҳо баъд аз хатми таълим имтиҳон супурда, минбаъд давра ба давра аз нав имтиҳон карда шаванд.

3. Дастурдиҳӣ, таълим ва санчиши давра ба давраи дониши кормандон, аз ҷумла мутахассисон ва роҳбароне, ки барои ҳолати ҳифзи меҳнат масъуланд, бо тартиб ва дар муҳлатҳои муқаррарнамудаи санади меъёрии дахлдор ба роҳ монда мешаванд.

4. Шахсоне, ки бо тартиби муқарраршуда аз ҳифзи меҳнат ва усулҳои бехатари кор дастур ва таълим нағирифтаанд, ба кор роҳ дода намешаванд.

5. Донистани қоидаю меъёрҳои бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат қисми таркибии талаботи ихтисосие мебошад, ки аз кормандон тақозо мешавад.

Моддаи 337. Корро қатъ кардани корманд дар ҳолати ба ҳаёт ва саломатии ӯ таҳдид намудани хатар

1. Агар корманд дар раванди кор ба ҳаёт ва саломатиаш таҳдид кардани хатарро пай барад ва онро бо воситаҳои дар ихтиёрдоштааш бартараф карда натавонад, ҳукуқ дорад корро қатъ намояд.

2. Корманд уҳдадор аст, ки аз вазъияти хатарноки раванди кор роҳбари бевосита (садори бригада, усто, садори қитъа) ё мақомоти ҳифзи меҳнати ташкилотро хабардор созад. Дар давраи бартараф намудани хатар маоши миёнаи корманд нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 338. Бо сабаби вазъи саломатӣ ба кори сабуктар гузаронидан

1. Корфармо уҳдадор аст кормандонеро, ки бо сабаби вазъи саломатӣ, аз ҷумла маъюбӣ, бемории касбӣ ё дигар сабаби носолимии вобаста бо иҷрои уҳдадориҳои меҳнатӣ ба кори нисбатан сабуктар эҳтиёҷ доранд, бо мувофиқаи онҳо ва мутобиқи хулосаи тиббӣ онҳоро муваққатан ё бе маҳдудияти

муҳлат ба чунин кор гузаронида, аз рӯи имконият ҷойҳои нави корӣ ташкил намояд.

2. Музди меҳнати кормандоне, ки бо сабаби вазъи саломатӣ ба кори дигар мегузаранд ё кумакпулии онҳо аз рӯи сугуртаи иҷтимоӣ бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохт карда мешавад.

3. Дар ҳолатҳое, ки бо сабаби маъюбии меҳнатӣ, бемории қасбӣ ё дигар сабаби носолими вобаста бо ичрои уҳдадориҳои меҳнатӣ зарурати тағирии ихтисос пеш меояд, корфармо уҳдадор аст барои ба кор таъмин намудани корманди муҳточи такмили ихтисос аз наватайёркуни ӯро бо нигоҳ доштани музди миёнаи меҳнати ӯ дар давраи мазкур, вале на зиёда аз дувоздаҳ моҳ ташкил намояд.

4. Агар шароити истеҳсолот ба ташкили бо кор таъмин намудани корманди дар раванди кор маъюбшуда, бемории қасбӣ ё дигар сабаби осеби ба саломатӣ бинобар ичрои уҳдадории меҳнатӣ расида имкон надиҳад, шартномаи меҳнатӣ бо ӯ қатъ карда, барои аз кор рафтани кумакпулий пардохт карда мешавад.

5. Андозаи кумакпулий барои аз кор рафтани бо ризогии тарафҳо муайян карда мешавад ва андозаи он набояд аз музди миёнаи меҳнати шашмоҳаи корманд камтар бошад.

Моддаи 339. Чораҳои иловагии ҳифзи меҳнати маъюбон

1. Корфармо уҳдадор аст аз ҳисоби квотаи муқарраршуда маъюбонеро, ки мақомоти ваколатдори давлатӣ бо мақсади ба кор таъмин кардани онҳо фиристодааст, ба кор қабул намояд.

2. Ичрои тавсияҳои мақомоти ваколатдори давлатии ташхиси тиббию иҷтимоӣ оид ба низоми вақти нопурраи корӣ, сабуктар кардани кор ва дигар шароити меҳнати маъюбон барои корфармо ҳатмӣ мебошад.

3. Нисбати маъюбон чораҳои дигари иловагии ҳифзи меҳнат бо Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 340. Хизматрасонии санитарию майшӣ ва тибии корманд

1. Корфармо вобаста ба намуди фаъолияти ташкилот ва бо назардоши талаботи кормандон уҳдадор аст:

- онҳоро бо оби нӯшоқӣ таъмин намояд;

- ҳӯроки онҳоро ташкил кунад;

- дар ташкилот утоқҳои санитарию майшӣ, ҷойи либоскашӣ, оббозӣ, утоқҳои маҳсус (ҷойҳои маҳсус барои рафъи хастагии зиёди ҷисмонӣ ва рӯҳӣ), утоқи гигиенаи шаҳсӣ барои занон, нуқтаҳои расонидани ёрии аввалияи тиббӣ дар мавриди фалокат ва ё бемор шудани корманд дар ҷойи корро муҷаҳаз созад.

2. Корфармо уҳдадор аст, ки мақомот ва муассисаҳои даҳлдори тандурустӣ (нуқтаи тиббӣ, қисми тиббию санитарӣ, шифохона) ва ҳифзи иҷтимоии аҳолиро бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил намояд.

БОБИ 36. КАФОЛАТИ ҲУҚУКИ КОРМАНД ВА КОРФАРМО ОИД БА БЕХАТАРИ ВА ҲИФЗИ МЕҲНАТ

Моддаи 341. Ҳуқуқи кормандон ба сугуртаи ҳатмии иҷтимоӣ

Ҳамаи кормандон аз ҷониби корфармо тибқи тартиб ва шартҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ ба сугуртаи ҳатмии иҷтимоӣ аз ҳодисаҳои ноҳуш дар истеҳсолот ва бемориҳои қасбӣ ё дигар осеб ба саломатӣ вобаста бо иҷрои уҳдадориҳои меҳнатӣ бояд фаро гирифта шаванд.

Моддаи 342. Баҳисобгирий ва санчиши ҳодисаҳои ноҳуш дар истеҳсолот

1. Корфармо уҳдадор аст сабабҳои ҳодисаи ноҳушро дар истеҳсолот фавран санчиш намояд, мувофиқи намунаи муқарраршуда санад тартиб дихад ва ҳодисаи ноҳуши дар истеҳсолот руҳдодаро сари вақт ба қайд гирад.

2. Корфармо уҳдадор аст бо талаби ҷабрдида нусхаи санади ҳодисаи нохушро на дертар аз се рӯзи баъд аз анҷоми санчиш ба ӯ дихад.

3. Агар корфармо аз тартиб додани санади ҳодисаи нохуш саркашӣ кунад ё ҷабрдида бо ҳолатҳои дар санади ҳодисаи нохуш нишондодашуда розӣ набошад, ҷабрдида ҳуқуқ дорад, ки ба намояндагони кормандон ё ба суд муроҷиат намояд.

4. Тартиби баҳисобгирий ва санчиши ҳодисаҳои нохушро дар истеҳсолот Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад.

Моддаи 343. Кафолати ҷуброни зарар бо сабаби бад шудани саломатӣ ё фавти корманд

1. Агар корфармо бинобар таъсири кувваи рафънопазир ё қасди ҷабрдида аз сарчашмаи хатари зиёд ба корманд расидани зарарро исбот карда натавонад, бояд ин зарарро бо тартиби пешбининамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн намояд.

2. Агар корфармо исбот намояд, ки зарар на бо гуноҳи ӯ раеидааст, ҳангоми расидани зарар дар шароити оддӣ (на аз таъсири сарчашмаи хатари зиёд) ӯ аз ҷуброн кардани зарар озод шуда метавонад.

3. Музди аз дастрафта, ҳарочоти бад шудани саломатӣ, ҳамчунин зарари маънавӣ бояд ҷуброн карда шаванд.

4. Ҳангоми таъйин ва пардоҳти маблағ барои ҷуброни зарар музди меҳнат, стипендия, нафақа ва дигар даромади корманд ба ҳисоб гирифта намешаванд.

5. Ташкилот ё вориси ҳуқуқии он уҳдадор аст, ки ба корманде, ки дар натиҷаи ҳодисаи нохуш дар истеҳсолот маъюб шудааст, илова ба маблағи ҷуброни зарари барои чунин ҳолатҳо муқарраршуда ба андозаи на камтар аз музди миёнаи дувоздаҳмоҳаи ҷабрдида кумакпулии яқвақта пардоҳт намояд.

6. Ҳангоми фавти корманд дар натиҷаи ҳодисаи нохуш дар истеҳсолот, ба оилаи ӯ илова ба маблағе, ки барои шахсони дар

таъминоти ў буда муқаррар шудааст, ба андозаи на камтар аз музди меҳнати шастмоҳаи фавтида кумакпулии яквақта дода мешавад. Тартиби додани чунин кумакпулиро санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунанд.

7. Дар ҳолати фавти ҷабрдида ҳуқуқи гирифтани ҷуброни зарар ба шахсони ғайриқобили меҳнат, ки таҳти саробонии марҳум буданд ё то рӯзи фавти ў ба гирифтани маблағ аз ин корманд ҳуқуқ доштанд, ҳамчунин тифли марҳум, ки баъд аз марги ў таваллуд шудааст, мегузарад.

8. Нафақае, ки бо сабаби фавти саробони оила таъйин мегардад, ба ҳисоби ҷуброни зарар дохил намешавад.

9. Корфармо зарари маънавиро дар сурати гунаҳкор буданаш ба расидани зарар ба андозаи бо ризоияти ҷабрдида ё шаҳрванд муайянгардидае, ки ба сабаби фавти ҷабрдида ба гирифтани ҷуброни зарар ҳуқуқ дорад, ҷуброн мекунад. Ҳангоми ба миён омадани баҳс андозаи зарари маънавӣ ба тариқи судӣ муайян карда мешавад.

Моддаи 344. Кафолатҳои давлатии таъмини ҳуқуқи корманд ба ҳифзи меҳнат

Бо мақсади таъмини ҳуқуқи кормандон ба ҳифзи меҳнат давлат кафолат медиҳад:

- манъ будани ворид намудани тағијирот ба қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати бад намудани ҳуқуқҳои муқарраргардида оид ба ҳифзи меҳнат;
- таҳия ва татбиқи барномаҳои мақсадноки давлатӣ оид ба ҳифзи меҳнат, ки ба беҳдошти шароити меҳнат ва боло бурдани сатҳи беҳатарии истеҳсолот нигаронида шудаанд;
- ҷорӣ намудани суғуртаи ҳатмии иҷтимоии кормандон аз ҳодисаҳои ноҳуш дар истеҳсолот ва бемориҳои касбӣ;
- муҳофизати судии ҳуқуқи кормандон ба ҳифзи меҳнат аз амалҳои ғайриқонуни корфармоён ва шахсони мансабдор;

- амалӣ намудани назорати давлатӣ оид ба риояи талаботи ҳифзи меҳнат;
- татбиқи ҷавобгарии моддӣ нисбат ба корфармоёне, ки талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи меҳнатро вайрон намудаанд;
- эътироф ва таъмини ҳифзи ҳуқуқҳои иттифоқҳои қасаба ва дигар намояндагони кормандон нисбат ба фаъолияти онҳо оид ба ҳифзи меҳнати кормандон.

БОБИ 37. ҲУҚУҚ ВА УҲДАДОРИҲОИ КОРМАНД ВА КОРФАРМО ОИД БА БЕХАТАРӢ ВА ҲИФЗИ МЕҲНАТ

Моддаи 345. Ҳуқуқи корманд ба бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат

Корманд чунин ҳуқуқҳоро доро мебошад:

- ба ҷойи кори ба талаботи бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат ҷавобгӯ;
- таъмин будан бо бинои санитарӣ-маиши, воситаҳои муҳофизати инфириодӣ ва колективӣ, либоси маҳсус тибқи талаботи бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат, инчунин шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ;
- муроҷиат ба мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ ва ё мақомоти маҳаллии он барои гузаронидани муоинаи шароит ва ҳифзи меҳнат дар ҷойи кор;
- шахсан ё ба воситаи намояндааш дар санчиш ва тафтиши масъалаҳое, ки ба беҳтар намудани шароит ва ҳифзи меҳнат вобаста аст, иштирок намояд;
- дар ҳолати ба вуҷуд омадани вазъе, ки ба ҳаёт ё саломатии ӯ таҳдид мекунад аз иҷрои кор даст кашида, дар ин хусус ба роҳбари бевоситааш ё корфармо хабар дихад;
- ба маълумот ва тайёрии қасбии ба амнияти иҷрои уҳдадориҳои меҳнатӣ зарур мутобиқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- ба гирифтани маълумоти дақиқ аз корфармо дар бораи шароити меҳнат, аз ҷумла дар бораи омилҳои заарнок ё

хатарноки истеҳсолӣ, хатари бемориҳои касбӣ ва дигар бемориҳо, дар ҳусуси воситаҳои муҳофизати инфиродӣ ва санитарӣ-гигиенӣ, имтиёз ва ҷубронҳое, ки вобаста ба ин корманд ба гирифтани онҳо ҳуқӯқ дорад;

- ба нигоҳ доштани музди миёнаи меҳнат дар вақти боздоштани кори ташкилот бинобар номутобиқӣ ба талаботи бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат;

- ба овардани шикоят нисбати амал ё беамалии ғайриқонунии корфармо оид ба бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат.

Моддаи 346. Уҳдадориҳои корманд дар соҳаи ҳифзи меҳнат

Корманд уҳдадор аст:

- ба роҳбари бевоситаи худ дар бораи ҳар як ҳодисаи ноҳуши дар истеҳсолот руҳдода, омилҳои бемории касбӣ (захролудшавӣ), инчунин вобаста ба ҳолатҳое, ки ба ҳаёт ва саломатии одамон таҳдид мекунанд, фавран ҳабар дихад;

- аз муоинаи тибии ҳатмии пешакӣ (ҳангоми ба кор қабул шудан), марҳилавӣ (дар давоми фаъолияти меҳнатӣ), инчунин дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аз муоинаи тиббӣ (ташхисӣ) гузарад;

- воситаҳои муҳофизати инфиродӣ ва колективӣ, санитарӣ-гигиенӣ, пойафзол ва либоси маҳсусро, ки корфармо додааст, қабул намуда, онҳоро мақсаднок истифода барад;

- нишондодҳои муассисаҳои тандурустиро ҷиҳати татбиқи тадбирҳои муолиҷавӣ ва солимгардонӣ ҳангоми аз ҷониби корфармо маблағузорӣ шудани онҳо, ичро намояд;

- талаботи ҳифзи меҳнатро, ки санадҳои меъёрии ҳуқӯқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудаанд, риоя намояд;

- аз дастурдиҳҳо ва омӯзишҳо оид ба ҳифзи меҳнат ва усулҳои бехатари ичрои корҳо, таҷрибаомӯзӣ дар ҷойи кор ва санчиши доимии донистани талаботи ҳифзи меҳнат гузарад.

Моддаи 347. Ҳуқуқи корфармо ба бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат

Корфармо ҳуқуқ дорад:

- кормандонро барои фароҳам овардани шароити мусоиди меҳнатӣ дар ҷойи кор, таклифи ратсионализаторӣ вобаста ба бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат ҳавасманд гардонад;
- кормандонеро, ки талаботи бехатарӣ ва ҳифзи меҳнатро вайрон мекунанд, тибқи муқаррароти Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз кор дур кунад ва ба ҷавобгарии интизомӣ қашад.

Моддаи 348. Уҳдадориҳои корфармо оид ба таъмини бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат

1. Уҳдадориҳо оид ба таъмини бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат ба зиммаи корфармо гузошта мешаванд.

2. Корфармо дар таъмини корҳои зерин уҳдадор аст:

- шароити даҳлдори бехатарӣ ва ҳифзи меҳнатро дар ҳар як ҷойи корӣ таъмин намояд;
- барои бартараф намудани ҳама гуна хатар дар ҷойи корӣ ва раванди технологӣ, бо роҳи гузаронидани чораҳои пешгирикунанда, ба таҷхизоти истеҳсолӣ ва раванди технологии бехатар иваз намудани он;
- бехатарии кормандон дар истифодаи бино, иншоот, таҷхизот, амалӣ намудани раванди технологӣ, инчунин ашёи хом ва маводи дар истеҳсолот истифодашаванда;
- истифодаи воситаҳои муҳофизати инфиродӣ ва колективии кормандон;
- низоми меҳнат ва истироҳати кормандон мутобики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- таълими усулҳо ва тарзҳои бехатари иҷрои корҳо, дастурдиҳӣ оид ба ҳифзи меҳнат, таҷрибаомӯзӣ дар ҷойҳои кории кормандон ва санчиши дониши онҳо доир ба талаботи ҳифзи меҳнат;

- ба корроҳ надодани шахсоне, ки тибқи тартиби муқарраргардида аз таълим, дастурдихӣ, таҷрибаомӯзӣ ва санчиши донишҳо оид ба талаботи ҳифзи меҳнат нагузаштаанд;
- на камтар аз як маротиба дар панҷ сол гузаронидани атtestатсияи ҷойҳои корӣ оид ба шароити меҳнат бо сертификатсияи минбаъдаи корҳо оид ба ҳифзи меҳнат дар ташкилот;
- ба мақомоти идоракуни давлатии ҳифзи меҳнат, мақомоти назорати давлатии риояи талаботи ҳифзи меҳнат пешниҳод кардани иттилоот ва ҳуҷҷатҳои зарурӣ барои амалӣ намудани ваколатҳои онҳо;
- санчиши ҳодисаҳои нохуш дар истеҳсолот ва бемориҳои касбӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- хизматрасонии санитарию майшӣ ва муолиҷавию профилактикаи кормандон мутобиқи талаботи ҳифзи меҳнат;
- бемамоният роҳ додани шахсони мансабдори мақомоти идоракуни давлатии ҳифзи меҳнат, назорати давлатии риояи талаботи ҳифзи меҳнат, сугуртаи иҷтимоӣ, инчуни намояндагони мақомоти назорати ҷамъиятӣ бо мақсади гузаронидани санчиши шароит ва ҳифзи меҳнат дар ташкилотҳо ва тафтиши ҳодисаҳои нохуш дар истеҳсолот, бемориҳои касбӣ;
- дастурҳои шахсони мансабдори мақомоти назорати давлатиро вобаста ба риояи талаботи ҳифзи меҳнат ва баррасии пешниҳоди мақомоти назорати ҷамъиятиро дар муҳлатҳои муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷро намояд;
- сугуртаи ҳатмии иҷтимоии кормандонро аз ҳодисаҳои нохуш дар истеҳсолот ва аз бемориҳои касбӣ таъмин намояд;
- кормандонро бо талаботи ҳифзи меҳнат шинос намояд;
- дар муддати як моҳ натиҷаи атtestатсияи ҷойҳои корӣ ва дастурдихиро оид ба шароити меҳнат ва ҳифзи меҳнат дар ташкилот дар шакли электронӣ ва лавҳа омода ва чоп намояд;

- аз ҳисоби худ кормандонро аз муоинаи тибии ҳатмии пешакӣ (ҳангоми ба кор қабул шудан), марҳилавӣ (дар давоми фаъолияти меҳнатӣ), инчунин дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аз муоинаи тиббӣ (ташхисӣ) гузаронад.

3. Дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ бо назардошти ҳусусияти фаъолият ва намудҳои кор, мавҷудияти манбаъҳои ҳатари ҷиддӣ метавонанд барои корфармо уҳдадориҳои иловагӣ пешбинӣ гарданд.

4. Донистани қоидаҳо ва меъёрҳо оид ба бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат қисми таркибии талаботи таҳассусии пешниҳодшаванда ба корманд ба ҳисоб меравад ва дар дастурамали вазифавие (mansabie), ки аз ҷониби мақомоти даҳлдори давлатӣ тасдиқ карда мешавад, қайд мегардад.

БОБИ 38. ТАЪМИНИ ҲИФЗИ МЕҲНАТ

Моддаи 349. Талаботи меъёрии давлатии ҳифзи меҳнат

1. Талаботи меъёрии давлатии пешбининамудаи санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳифзи меҳнат қоида, расмиёт ва талаботҳои ба ҳифзи ҳаёт ва саломатии кормандон дар раванди фаъолияти меҳнатӣ равонашударо муқаррар мекунанд.

2. Ичрои талаботи меъёрии давлатии ҳифзи меҳнат барои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар пешбурди ҳама гуна фаъолият, аз ҷумла лоиҳакашӣ, соҳтмон (азнавсозӣ) ва истифодабарии иншоот, тарҳрезии мошинҳо, механизмҳо ва дигар таҷхизот, таҳияи раванди технологӣ, ташкили истеҳсолот ва меҳнат ҳатмӣ мебошад.

3. Назорати доимии риоя шудани тамоми талабот, қоидаҳо ва меъёрҳои бехатарии пешбурди корҳо ва ҳифзи меҳнат аз тарафи кормандон ба зиммаи корфармо аст.

Моддаи 350. Тайёрии ҳатмии маҳсус ва касбӣ оид ба ҳифзи меҳнат

1. Мақомоти ваколатдори давлатӣ тайёрии мутахассисонро дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи касбӣ ва муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии касбӣ ҷиҳати фаъолият дар хадамоти ҳифзи меҳнат таъмин менамояд.

2. Муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ, муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи касбӣ ва муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии касбӣ бояд омӯзиши курси "Ҳифзи меҳнат"-ро барои таълимгирандагон ва донишҷӯён бо назардошти ҳусусиятҳои истеҳсолии соҳаҳои гуногуни иқтисодиёт ташкил намоянд.

3. Иҷозати кор додан ба шахсоне, ки тайёрии зарурии касбӣ надоранд ва мувофиқи тартиби муқарраргардида аз таълим ва аттестатсия оид ба ҳифзи меҳнат нагузаштаанд, манъ аст.

4. Маъмурияти ташкилот уҳдадор аст, ки оид ба ҳифзи меҳнат ва баланд бардоштани ихтисоси кормандон низоми омӯзиши мунтазамро ташкил намояд.

5. Роҳбарони ташкилотҳо, муовинони онҳо, ки масъули ташкили ҳифзи меҳнатанд, роҳбарон, мутахassisони хадамоти ҳифзи меҳнат на кам аз як маротиба дар панҷ сол, бояд аз курсҳои такмили ихтисос оид ба масъалаҳои ҳифзи меҳнат гузаранд.

Моддаи 351. Ҳифзи меҳнати ноболиғон, занон ва маъюбон

Ҳифзи меҳнати ноболиғон, занон ва маъюбон бо Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии хуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешаванд.

Моддаи 352. Мутобиқати иншоотҳои истеҳсолӣ, таҷхизот, равандҳои технологӣ ва маҳсулот ба талаботи ҳифзи меҳнат

1. Лоиҳаҳои соҳтмон ва таҷдиди иншоотҳои истеҳсолӣ, инчунин мошинҳо, механизмҳо ва дигар таҷхизоти истеҳсолӣ,

равандҳои технологӣ ба талаботи ҳифзи меҳнат бояд мутобик бошанд.

2. Соҳтмон, таҷдид, азnavчиҳозонии техникии иншооти истеҳсолӣ, истеҳсол ва татбиқи техника ва технологияи нав бе хулосаи ташхиси давлатии шароити меҳнат дар бораи мутобиқати лоиҳаҳои дар қисми 1 моддаи мазкур нишон додашуда ба талаботи ҳифзи меҳнат, инчунин бе иҷозати мақомоти даҳлдори назорати давлатӣ оид ба риояи талаботи ҳифзи меҳнат манъ аст.

3. Иншооти нав ё таҷдидшавандай истеҳсолӣ бе хулосаи мақомоти даҳлдори назорати давлатии риояи талаботи ҳифзи меҳнат наметавонанд мавриди истифода қарор гиранд.

4. Дар истеҳсолот истифода бурдани моддаҳои хатарнок ё заарнок, мавод, маҳсулот, мол ва хизматрасониҳое, ки барои онҳо усулҳо ва воситаҳои назорати метрологӣ таҳия нагардидаанд ва баҳодии токсикологии (санитарию гигиенӣ ва тиббию биологӣ) онҳо гузаронида нашудаанд, манъ аст.

5. Дар ҳолати истифодаи моддаҳои нави пеш дар ташкилот истифоданашудаи хатарнок ё заарнок, корфармо уҳдадор аст, ки то истифодаи моддаҳои мазкур оид ба ҳифзи ҳаёт ва саломатии кормандон тадбирҳо андешад ва онҳоро бо мақомоти даҳлдори назорати давлатӣ оид ба риояи талаботи ҳифзи меҳнат мувофиқа қунад.

6. Мошинҳо, механизмҳо ва дигар таҷхизоти истеҳсолӣ, воситаҳои нақлиёт, равандҳои технологӣ, мавод ва ашёи кимиёвӣ, воситаҳои муҳофизати инфиродӣ ва колективии истеҳсоли ватанӣ ва хориҷии кормандон бояд ба талаботи ҳифзи меҳнат, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар гардидааст, мутобик ва сертификати мутобиқат дошта бошанд.

Моддаи 353. Сарчашмаҳои маблағгузории ҳифзи меҳнат

1. Маблағгузории ҳифзи меҳнат аз ҳисоби маблағҳои ҳамасолаи пешбиншлавандай буҷети давлатӣ, корфармоён ва

сарчашмаҳои дигаре, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст, сурат мегирад.

2. Маблағузории ҳифзи меҳнат, ки дар буҷетҳои даҳлдор бо сарҳати алоҳида ҷудо карда мешавад, барои нигоҳдории мақомоти идоракуни ҳифзи меҳнат, гузаронидани корҳои илмию тадқиқотӣ, иҷрои барномаҳои мақсадноки давлатӣ оид ба ҳифзи меҳнат истифода бурда мешавад.

3. Ҳар як ташкилот ҳар сол барои ҳифзи меҳнат дар ҳаҷми муайянгардида дар асоси созишнома ва шартномаҳои колективӣ маблағҳои зарурӣ ҷудо менамояд. Кормандони ташкилот ба ин мақсад ягон ҳароҷоти иловагиро анҷом намедиҳанд.

4. Андозаи ҳароҷотҳо вобаста ба ҷорабиниҳои дар қисми 1 моддаи мазкур пешбинигардида дар шартномаи колективӣ ва санади корфармо муайян карда мешавад.

Моддаи 354. Ташхиси давлатии шароити меҳнат

1. Бо мақсади назорати шароит ва ҳифзи меҳнат, сифати гузаронидани аттестатсияи ҷойҳои корӣ аз рӯи шароити меҳнат, саҳеҳияти пардоҳти ҷубронпулӣ барои корҳои вазнин ва корҳои дорои шароити ҳатарнок ё заарарноки меҳнат, инҷунин омода намудани таклифҳо дар бораи доҳил кардани ташкилот ба гурӯҳи ҳатарноки қасбӣ, мутобиқи натиҷаҳои сертификатсияи корҳо оид ба ҳифзи меҳнат дар ташкилотҳо аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳоли ташхиси шароити меҳнат бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад.

2. Ҳулосаи ташхиси шароити меҳнат барои аз тарафи суд баррасӣ гардидани масъала дар бораи барҳам додани ташкилот ё соҳтори он дар мавриди ошкор шудани вайронкуни талаботи ҳифзи меҳнат асоси воқеӣ мебошад.

3. Ташхиси шароити меҳнат дар ҷойҳои корӣ ҳангоми лоиҳақашии соҳтмон ва таҷдиди иншоотҳои истеҳсолӣ, ҳангоми иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият, инҷунин бо

дархости мақомоти судӣ, мақомоти идоракуни ҳифзи меҳнат, корфармоён, иттиҳодияҳои корфармоён, кормандон, иттифоқҳои касаба, иттиҳодияҳои онҳо ва дигар намояндагони кормандон ба амал бароварда мешавад.

Моддаи 355. Ҳифзи меҳнат дар ташкилот

1. Барои ташкили ҳифзи меҳнат дар ташкилот бо теъдоди кормандон зиёда аз 50 нафар хадамоти ҳифзи меҳнат, ки бевосита ба роҳбари ташкилот тобеъ мебошад, ташкил карда мешавад. Дар мавриди аз 50 нафар камтар будани шумораи кормандон корфармо дар бораи таъсиси хадамоти ҳифзи меҳнат ё ҷорӣ намудани вазифаи (мансаби) мутахассис оид ба ҳифзи меҳнат вобаста ба ҳусусияти фаъолияти истеҳсолии ташкилот қарор қабул мекунад ё уҳдадориҳоро оид ба ҳифзи меҳнат ба зиммаи дигар мутахассис voguzor менамояд. Низомномаи намунавии хадамоти ҳифзи меҳнат дар ташкилот аз тарафи мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи меҳнат ва шуғли аҳолӣ тасдиқ карда мешавад.

2. Дар ҳайати хадамоти ҳифзи меҳнати ташкилот вобаста ба ҳусусияти истеҳсолот ё дар сурати бештар аз 500 нафар будани шумораи кормандон вазифаи табиб оид ба гигиенаи меҳнат ҷорӣ карда шуда, лабораторияи саноатию санитарӣ таъсис дода мешавад. Дар мавриди кам будани теъдоди кормандон, вале мавҷудияти омилҳои заарарноки истеҳсолӣ чунин лабораторияҳо метавонанд аз ҷониби якчанд ташкилот тибқи принсипи соҳавӣ ташкил карда шаванд.

3. Барҳам додани хадамоти ҳифзи меҳнати ташкилотҳо танҳо дар мавриди қатъ гардидани фаъолияти онҳо мумкин аст. Масъалаҳои марбут ба таъсис ё азnavtaъсисдихии хадамоти ҳифзи меҳнатро маъмурият, кумитаи иттифоқи касаба ва ё намояндагони кормандон ҳал мекунанд.

Моддаи 356. Кумитаҳо (комиссияҳо) оид ба ҳифзи меҳнат

1. Дар ташкилот бо ташаббуси корфармо ва ё кормандон ё иттифоқҳои касаба ё дигар намояндагони кормандон кумита (комиссия) оид ба ҳифзи меҳнат таъсис дода мешавад. Ба ҳайати он дар асоси баробарӣ намояндагони корфармоён, иттифоқҳои касаба ё дигар намояндагони кормандон шомил мешаванд.

2. Кумита (комиссия) оид ба ҳифзи меҳнат фасли созишнома ва шартномаҳои колективӣ оид ба ҳифзи меҳнатро таҳия мекунад, амалҳои муштараки корфармо ва кормандонро оид ба таъмини талаботи ҳифзи меҳнат, пешгирий аз маъюбшавии истеҳсолӣ, bemoriҳои касбӣ, инчунин гузаронидани тафтиши шароит ва ҳифзи меҳнат дар ҷойҳои корӣ ва иттилоотонидани кормандонро аз натиҷаҳои тафтишоти мазкур ташкил мекунад.

Моддаи 357. Назорати ҷамъиятии риояи талаботи ҳифзи меҳнат

1. Назорати ҷамъиятии риояи меъёру қоидаҳои ҳифзи меҳнат аз ҷониби иттифоқҳои касаба ва дигар намояндагони кормандон ба амал бароварда мешавад, ки онҳо бо ин мақсад ҳуқуқ доранд бозрасии худиро таъсис диҳанд, инчунин шахсони ваколатдорро оид ба ҳифзи меҳнат интихоб намоянд.

2. Нозирон ва шахсони ваколатдор оид ба ҳифзи меҳнати иттифоқҳои касаба ва дигар намояндагони кормандон ҳуқуқ доранд:

- аз ҷониби корфармоён риоя гардидани санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар бораи ҳифзи меҳнат назорат кунанд;

- ташхиси мустақилонаи шароити меҳнат ва таъмини бехатарии кормандони ташкилотро гузаронанд;

- дар санчиши ҳодисаҳои нохуш дар истеҳсолот ва bemoriҳои касбӣ иштирок кунанд, инчунин мустақилона онҳоро санчиш намоянд;

- аз роҳбарон ва дигар шахсони мансабдори ташкилот оид ба шароит ва ҳифзи меҳнат, инчунин дар бораи ҳамаи ҳодисаҳои нохуш дар истеҳсолот ва бемориҳои касбӣ маълумот гиранд;
- дар бораи боздоштани корҳо дар ҳолатҳои таҳдид ба ҳаёту саломатии кормандон талабот пешниҳод кунанд;
- ба корфармоён барои бартараф намудани вайронкуниҳои ошкоршудаи талаботи ҳифзи меҳнат амрномаҳо медиҳад, ки икрои онҳо ҳатмӣ мебошад;
- санчиши шароит ва ҳифзи меҳнат, икрои уҳдадориҳои корфармоёнро оид ба ҳифзи меҳнат, ки тибқи созишнома ва шартномаҳои колективӣ пешбинӣ шудаанд, таъмин намоянд;
- дар кори комиссияҳо оид ба санчиш ва ба истифода додани иншооти истеҳсолӣ ва воситаҳои истеҳсолӣ ба ҳайси коршиносони мустақил иштирок намоянд;
- дар таҳияи лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳифзи меҳнат иштирок намоянд, инчунин онҳоро бо тартиби муқарраргардида мувофиқа кунанд;
- ба мақомоти даҳлдор дар бораи ба ҷавобгарӣ кашидани шахсоне, ки талаботи ҳифзи меҳнатро риоя накардаанд, ҳодисаҳои нохуши дар истеҳсолот руҳдодаро пинҳон медоранд, муроҷиат намоянд;
- дар ҳалли баҳсаҳои меҳнатӣ, ки ба вайронкунии муқаррароти Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, уҳдадориҳои пешбиникардаи созишнома ва шартномаҳои колективӣ ҷиҳати ҳифзи меҳнат, инчунин тағйирёбии шароити меҳнат алоқаманд мебошанд, иштирок кунанд;
- дорои дигар ҳуқуқ ва уҳдадориҳои пешбининамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон бошанд.

3. Иттифоқҳои касаба ва дигар намояндағони кормандон ҳуқуқ доранд бемамониат дар ташкилот риояи талаботи ҳифзи меҳнатро санчида, ба шахсони мансабдор таклифи баррасии

ҳатмиро оид ба бартараф намудани вайронкуниҳои ошкоршудаи талаботи ҳифзи меҳнат пешниҳод намоянд.

Моддаи 358. Ҳукуқҳои нозирони ҷамъиятӣ оид ба ҳифзи меҳнат

Нозирони ҷамъиятӣ оид ба риояи ҳифзи меҳнат чунин ҳукуқҳо доранд:

- ҳукуқи кормандонро оид ба ҳифзи меҳнат дар назди корфармо ба воситаи назорати ҷамъиятӣ барои риояи санадҳои меъёрии ҳукуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, созишнома ва шартномаҳои колективӣ барои таъмини бехатарии меҳнат, шароити меҳнат ва техникаи бехатарӣ дар ташкилотҳо ҳифз намоянд;
- иштирок намудан дар санчиши ҳодисаҳои нохуш дар истеҳсолот ва санчиши маҷмӯии холати бехатарӣ ва ҳифзи меҳнати аз ҷониби нозирони давлатии меҳнат гузаронидашаванда;
- гирифтани иттилоот ва шарҳдигӣ, аз ҷумла дар шакли ҳаттӣ аз корфармо ва дигар шахсони мансабдори ташкилот барои ичрои уҳдадориҳои худ;
- аз ҷониби корфармо ичро шудани уҳдадориҳои дар созишнома ва шартномаҳои колективӣ пешбинишударо дар бахши ҳифзи меҳнат назорат намоянд;
- вобаста ба натиҷаи санчиш ба номи шахсони мансабдор ирсол намудани пешниҳод дар бораи бартараф намудани камбудиҳои ҷойдошта;
- иштирок намудан дар кори комиссия оид ба санчиш ва қабули иншоотҳои истеҳсолӣ ва воситаҳои истеҳсолӣ барои истифодабарӣ;
- иштирок дар таҳияи лоиҳаи санадҳои меъёрии ҳукуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат ва ҳифзи меҳнат ва пешниҳоди таклифҳо;

- ба мақомоти дахлдори давлатӣ барои ба ҷавобгарӣ қашидани корфармо ва дигар шахсони мансабдори ташкилот барои вайрон намудани санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат, бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат, муқаррароти созишнома ва шартномаҳои колективӣ, аз ҷумла пинҳон намудани ҳодисаҳои ноҳуш дар истеҳсолот ва бемориҳои касбӣ муроҷиат намоянд;

- иштирок намудан дар баррасии баҳсҳои меҳнатӣ, ки вобаста ба тағиیر додани шароити меҳнат, риоя накардани муқаррароти санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат, бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат, ичро накардани уҳдадориҳои дар шартномаҳои меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ пешбинишуда;

- муроҷиат намудан бо даъво ба суд бо аризai корманд барои ҳифзи ҳуқуқи кормандон барои ҷуброни заари дар натиҷаи маъюбшавӣ ё дигар заарар ба саломатӣ вобаста ба ичрои уҳдадории меҳнатӣ ва дигар ҳолатҳои поймолшавии ҳуқуқи кормандон оид ба меҳнат, бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат.

**ФАСЛИ VI. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ
БОБИ 39. СУҒУРТАИ ИҼТИМОЙ**

Моддаи 359. Шаклҳои суғуртаи иҼтимоӣ

1. Суғуртаи иҼтимоии кормандон дар шаклҳои зерин амалӣ карда мешавад:

- суғуртаи иҼтимоии давлатӣ;
- суғуртаи иҼтимоии ихтиёри.

2. Суғуртаи иҼтимоии давлатӣ ба тамоми шахсоне, ки бо шартномаи меҳнатӣ кор мекунанд, бе истисно дахл дорад. Маблағи суғуртаи иҼтимоии давлатӣ аз ҳисоби ҳиссаҳое, ки корфармо мепардозад, маблағҳои буҷети давлатӣ ва дигар сарчашмаҳое, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст, ташаккул меёбад.

3. Кормандон ҳиссаи худро ба мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи суғуртаи иҼтимоӣ ва нафақа бо тартиб ва андозаи муайянкардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мепардозанд.

4. Суғуртаи иҼтимоии ихтиёри тавассути фондҳои ғайридавлатии суғурта, ки аз тарафи ташкилотҳо, колективҳои шаҳрвандон ва иттиҳодияҳои ҷамъияти таъсис ёфтаанд, амалӣ мегарданд.

Моддаи 360. Намудҳои таъминот аз ҳисоби суғуртаи иҼтимоии давлатӣ

1. Маблағи суғуртаи иҼтимоии давлатӣ барои кумакпулиҳо (кумакпулиҳои корношоямии муваққатӣ, ҳомиладорӣ ва таваллуд, дағн, кумакпулиҳои оилавӣ ва дигар кумакпулиҳое, ки санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ кардаанд), дар ҳолати бесаробон мондани оила, барои собиқаи кории баъзе гурӯҳҳои кормандон, барои табобати санаторӣ-курортӣ ва ташкили истироҳати кормандон ва аъзои оилаи онҳо, ҳӯроки парҳезӣ, хизматрасонии тиббӣ мувоғики саҳми суғурта барои дигар пардохтҳо ҷиҳати тадбирҳои солимгардонию пешгирикунанда, ки бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон

муайян шудааст, харҷ карда мешавад. Харчи маблағи сӯғуртаи иҷтимоии давлатӣ ба мақсадҳои пешбининакарадаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ аст.

2. Аз фонди сӯғуртаи давлатии иҷтимоӣ қарздор будани корфармо, кормандро аз ҳуқуқи таъмини ў аз ҳисоби маблағи сӯғуртаи иҷтимоии давлатӣ маҳрум намесозад.

3. Дар шартномаи меҳнатӣ, созишнома ва шартномаҳои колективӣ аз ҳисоби маблағи худии корфармо ва ҳиссаҳои ихтиёрии кормандон андозаҳои зиёдтари пардохтҳо, инчунин пардохтҳои иловагии иҷтимоӣ пешбинӣ шуда метавонанд.

БОБИ 40. НАЗОРАТ ДАР СОҲАИ МЕҲНАТ

Моддаи 361. Назорати риояи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат

Назорати риояи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат аз тарафи мақомоти давлатӣ ва гайридавлатии ваколатдор бо тартиби пешбининамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.

Моддаи 362. Назорати давлатии пешбурди бехатарии корҳо дар саноат ва соҳаи кӯҳкорӣ

Назорати давлатии риояи қоидаҳои пешбурди бехатарии корҳоро дар саноат ва соҳаи кӯҳкорӣ мақомоти ваколатдори давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи назорати бехатарии корҳо дар саноат ва соҳаи кӯҳкорӣ ва мақомоти маҳаллии он амалӣ менамоянд.

Моддаи 363. Назорати ҷамъиятии риояи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат

1. Назорати ҷамъиятии риояи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат ва қоидаҳои ҳифзи меҳнатро иттифоқҳои касаба, нозирон ва комиссияҳои мақомоти даҳлдори

интихобии иттифоқи касабаи ташкилот ё дигар намояндагони кормандон амалӣ менамоянд.

2. Назорати ҷамъиятии санитариро нозирони ҷамъиятии санитарии ташкилот амалӣ мегардонанд.

БОБИ 41. МУҶАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 364. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани талаботи Кодекси мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳукуқӣ барои риоя накардани талаботи Кодекси мазкур мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 365. Дар бораи аз эътибор соқит донистани баъзе санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон

Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 15 майи соли 1997, №417 қабул гардидааст (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с.1997, №9, мод.112, мод.113; с. 1998, №23 - 24, мод. 340; с.1999, №5, мод. 69; с.2002, №4, қ.1, мод. 185; с.2004, №5, мод. 337; с.2006, №3, мод.152, №4, мод. 195; с.2009, №5, мод. 320; с.2010, №7, мод. 545, мод. 549; с.2011, №3, мод. 151, №12, мод.842; с.2012, №8, мод. 817; с.2013, №7, мод. 509), Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 19 майи соли 2009, №517 "Дар бораи ҳифзи меҳнат" (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с.2009, №5, мод.324; с.2012, №8, мод.819) ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 июли соли 2006, №202 "Дар бораи шарикӣ иҷтимоӣ, созишномаҳо ва шартномаҳои колективӣ" (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с.2006, №7, мод.350) аз эътибор соқит дониста шаванд.

Моддаи 366. Тартиби мавриди амал қарор додани Кодекси мазкур

Кодекси мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш. Душанбе
23 июли соли 2016, №1329

Эмомалӣ Раҳмон

М У Н Д А Р И Ч А

Кодекси қонунҳо дар бораи меҳнати соли 1940.....	9-122
Кодекси қонунҳои оид ба меҳнати РСС Тоҷикистони соли 1972.....	123-290
Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистони соли 1997.....	291-436
Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистони соли 2016.....	437-655

БАРОИ ҚАЙДХО

L

БОБОКАЛОНОВ ҒОИБ МЕРГАНОВИЧ

**МАЧМУАИ
ҚОНУНГУЗОРӢ ОИД
БА МЕҲНАТИ ТОҶИКИСТОН**
(1940 — 2020)

НАШРИ ЯКУМ

**Ба чопаш 19.03.2020 имзо шуд. Қофази оғсет. Андозаи 60x84 1/16.
Ҷузъи чопӣ 41, 5. Супориши № 35. Адади нашр 100 нусха.
Матбааи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
кӯчаи Лоҳутӣ 2**

ISBN 978-99975-54-22-2

